سەھەۋلبۇخارى جەۋھەرلىرى

ۋە قىسسەلانى شەرھى

سەھەۋلبۇخارى جەۋھەرلىرى

M 2049 (4) 2
1.60

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاپ بېكىتى
ئۇيغۇر تېخنىكا ئىنستىتۇتى قىتئەلىرنىڭ بېكى تەرجىمىسى

جواهر البخاري
وشرح القسطلاني

سەھەۋلبوخارى جەۋھەرلىرى

ۋەقەسىتەلانى شەرھى

مىللەتلەر نەشرىياتى

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كتابلارنىڭ بېكى تارىسى
www.uyghurkitap.com

تۈزگۈچى:

مۇستەفا مۇھەممەد ئەمارە [مىسرلىق]

تەرجىمە قىلغۇچى:

مۇھەممەت سالىھ

تەرجىمىنىڭ مەسئۇل مۇھەررىرى:

خوجا ئابدۇللا ئوسمان

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على الأنبياء والمرسلين وعلى سيدنا محمد وعلى آله وأصحابه.

ربنا آتنا من لدنك رحمة وهيئ لنا من أمرنا رشدا، واكتبنا من عبيدك السعدا، وتوفنا على كلمتي الإيمان والهدى. ربنا لك الحمد على سوابغ آلائك، وجزيل نعمائك، ووافر عطائك ولك الشكر على توفيقك وإحسانك، وخيراتك وأفضالك، حمداً وشكراً يبلغان رضاك، ويوجبان مزيدك، ويجيران من سخطك وأشهد أن لا إله إلا الله، شهادة تنجي من النار، ويحشر قائلها مع الأبرار، وأشهد أن سيدنا محمداً عبده ورسوله. الذي بسقت دوحة رسالته، واستأسدت رياض نبوّته، واهتزت لهيبته الأسرة وشرفت بذكره المنابر، وضاقت عن وصفه الطروس، ونفدت دون إحصاء فضله المحابر. رسول تقلب في أعطاف الفضل، وأعجب بالمنطق الفصل، واختص بجوامع الكلم، وروائع الحكم؛ وبز

ئۇيغۇر كتاب توربىكتى
www.uyghurkitap.com
ئىنتېرنېتتىكى ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرىنچى تورىدىن

ترجمة الامام البخارى

هو أبو عبدالله بن اسماعيل بن ابراهيم بن المغيرة بن بردزبه ابن بَذِذْبه الجعفى ولاء، البخارى منشأ. إمام المسلمين. وقدوة الموحدين. وسيد المحدثين المقدم فى قوله وفعله وصاحب الفضل المتواتر. والعلم الصحيح الكامل الوافر. قد أشرقت من شرفته أضواء الهداية اللامعة. وصدح خطيبه على منبر الارشاد بالحجج القاطعة. وتصدّى لاحياء السنة النبوية المصطفية ما أجمع السلف واخلف على قبوله

(ولد) رحمه الله تعالى ببخارى سنة أربع وتسعين ومائة. ونشأ بها يتيما فحفظ القرآن الكريم. وأحاط بعلوم اللغة العربية وهو صبى وحبب اليه سماع الحديث وهو فى المكتب. فكان أول سماعه سنة خمس ومائتين من علماء بخارى أشهرهم أبو أحمد محمد بن يوسف البيكَنْدِى وكان يهابه إذا جلس أمامه لكثرة حفظه وذكائه النادر وبلاغته وقد حفظ عشرات الالوف من الأحاديث وهو فى ريعان شبابه وكان أهل المعرفة يتعادون خلفه فى طلب

كىتابخانلارغا:

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ سوزلىرى، ھەركەتلىرى ۋە ئۇ سۆكۈت قىلغان ساھابىلەرنىڭ سوزلىرى ۋە ھەركەتلىرى ھەدىس ياكى سۈننەت دەپ ئاتىلىدۇ. ھەدىس ئىسلام دىنىنىڭ دىنىي ۋە ئىجتىمائى تەشەببۇسلىرىنى ئوز ئىچىگە ئالىدۇ، ئىسلام شەرىئىتىدە ھەدىس قۇرئاندىن قالسا ئىككىنچى ئورۇندا تۇرىدۇ.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ھايات ۋاقتىدا ھەدىسلەر يېزىپ قالدۇرۇلمىغان، پەقەت ساھابىلەرنىڭ ئېغىزلىرىدىلا رىۋايەت قىلىنىپ كەلگەن. ئۇ ۋاپات بولغاندىن كېيىنكى دەۋرلەردە ئىسلام خەلپىلىگىنىڭ سىياسى، ئىقتىسادىي ۋە مەدەنىيەت جەھەتلەردىكى تەرەققىياتىغا ئەگىشىپ، ئىسلام دىنى قىسقا مەزگىل ئىچىدە ئەرەپ زېمىنىدىن ھالقىپ ئوتۇپ، ئاسىيا، ئافرىقا، ياۋروپا قىتئەلىرىگە تارقالدى. ئىسلام دىنىنىڭ تېز راۋاجلىنىشى جەريانىدا، خىلمۇ-خىل مەزھەپلەر ۋە سىياسى گۇرۇھلار مەيدانغا كەلدى. ئۇلار ئوزلىرىنىڭ ئېھتىياجى ۋە باشقا سەۋەپلەر تۈپەيلىدىن، ھەدىسلەرنى تۇرلۇكچە ئىزاھلىدى، شۇنىڭدەك باشقا غەرەزدىكى بەزى كىشىلەرمۇ ھەر خىل ماۋزۇ ھەدىس (يالغاندىن توقۇلغان ھەدىس)لەرنى ئويدۇرۇپ چىقاردى. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ساھابىلەر ۋە تابىئىلەر ئارىسىدىكى ئىلمى ھەدىس

بىلەن شۇغۇللانغۇچىلار ۋاقتىنىڭ ئوتۇشى بىلەن ئالەمدىن ئۆتۈپ، تۈگەشكە باشلىدى.

يۇقۇرقى ئەھۋاللارغا ئاساسەن، نۇرغۇنلىغان ھەدىس ئالىملىرى ھەدىسلەرنى توپلاپ، رەتلەپ، كىتاپ قىلىپ تۈزۈپ چىقىشقا كىرىشتى. 9-ئەسىرگە كەلگەندە، ناھايىتى نۇرغۇن ھەدىس كىتاپلىرى بارلىققا كەلدى. سۈننى مەزھىبىدىكى مۇسۇلمانلار ئارىسىدا كەڭ تارقالغان «سىھاھى ستتە» ياكى «كۈتۈبى ستتە» دەپ ئاتالغان 6 پارچە مەشھۇر ھەدىس كىتابى ئىچىدە «سەھىھۇلبۇخارى» ئەڭ نوپۇزلۇق ۋە قۇرئاندىن قالسلا ئەڭ موتىۋەر ۋە ئىشەنچلىك كىتاپ دەپ قارالدى.

ھەدىس ــ قۇرئاننىڭ ئىزاھاتى ۋە قوشۇمچىسى، ئۇ ئىسلام دىنىنىڭ ئەھكاملىرىنى چۈشەندۈرۈش ۋە قائىدە-تۈزۈملىرىنى بەلگىلەشتە مۇھىم ئاساستۇر. قۇرئان بىلەن ھەدىس كىتاپ بولۇپ شەكىللەنگەندىن كېيىن، قەدەمىۋى-قەدەم ئىلمى تەفسىر، ئىلمى ھەدىس ۋە ئىلمى فىقھى قاتارلىق شەرىئەت ئىلملىرى بارلىققا كەلدى. ھەدىس ئىسلام دىنىنىڭ ئومۇمى دىنىي ئىدىيىسىنىلا ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىش بىلەن قالماستىن، ئەرەپ يېرىم ئارىلىنىڭ ئىجتىمائى ئەھۋالى، سىياسى، ئىقتىسادىي، ھەربى ئىشلىرى، مەدەنىيىتى ۋە ئورۇپ-ئاسىيا قاتارلىقلارنىمۇ ئەكس ئەتتۈرۈپ بېرىدۇ، ئىسلام دىنى بىلەن تونۇشۇش ۋە ئۇنى تەتقىق قىلىشتا، دەسلەپكى مەزگىللەردىكى ئەرەپ جەمىيىتىنى تەتقىق قىلىشتا بىزنى قىممەتلىك ماتېرىياللار بىلەن تەمىنلەيدۇ.

ئىسلامنىڭ قەدىمدىن تارتىپلا ئەرەپ خەلقلىرى بىلەن ئىقتىسات ۋە مەدەنىيەت جەھەتلەردە يېقىن دوستانە مۇناسىۋەتتە بولۇپ

كەلگەن. تارىخىي خاتىرىلەرگە قارىغاندا، ئىسلام دىنى ئۇيغۇرلارغا تاڭ سۇلالىسى دەۋرىدە يۇڭخۇيىنىڭ ئىككىنچى يىلى (مىلادىنىڭ651-يىلى) كىرگەن. ئۇيغۇرلاردىن خۇيزۇ، ئۇيغۇر، قازاق، ئۆزبېك، تاجىك، تاتار، قىرغىز، سالا، دۇڭشياڭ، باۋئەن، قاتارلىق ئون مىللەت ئىسلام دىنىغا ئېتىقات قىلىدۇ. ھەدىسنى تونۇشتۇرۇش ئېلىمىزدىكى ئىسلام دىنىغا ئېتىقات قىلىدىغان مىللەتلەرنىڭ تارىخى، مەدەنىيىتى ۋە ئورپ-ئادەتلىرىنى تەتقىق قىلىشقا ئوڭايلىق تۇغدۇرۇپ بېرىدۇ.

ھەدىس ئېلىمىزدە بۇنىڭدىن ئىلگىرى ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلىنغان ئەمەس. «سەھىھۇلبۇخارى جەۋھەرلىرى ۋە قەسىدىلانى شەرھى»نىڭ ئۇيغۇر تىلىغا تەرجىمە قىلىنىشى تۇنجى قېتىملىق ئىش.

بۇ كىتابنى تەرجىمە قىلىش 1979 — 1985-يىللىق مەملىكەتلىك دىنىي ئىلىم تەتقىقاتى پىلانىغا كىرگۈزۈلگەن بولۇپ، بۇ خىزمەت شىنجاڭ ئىجتىمائى پەنلەر ئاكادېمىيىسى دىنىي تەتقىقات ئىنستىتۇتىنىڭ يېتەكچىلىكىدە ئېلىپ بېرىلدى. بۇ ئىشقا جۇڭگو ئىجتىمائى پەنلەر ئاكادېمىيىسى دىنىي تەتقىقات ئىنستىتۇتى باشتىن-ئاخىر قىزغىن غەمخورلۇق قىلىدى ۋە زور كۈچ بىلەن ياردەم بەردى. تەرجىمە جەريانىدا، «سەھىھۇلبۇخارى»نىڭ «فەتھۇلبارى»، «ئۇمدە-تۇلقارى» («ئەينى»مۇ دېيىلىدۇ) ۋە «ئىرشادۇسسارى» («قەسىدىلانى»مۇ دېيىلىدۇ) قاتارلىق ئەرەپچە مۇپەسسەل شەرھىلىرىدىن پايدىلىنىلىدى. كىتابخانىلارنىڭ چۈشىنىشىگە ئوڭاي بولسۇن ئۈچۈن، بەزى ئاتالغۇلارغا ۋە ئايرىم ئىبارىلەرگە، شۇنىڭدەك تېكىستنىكى قۇرئان ئايەتلىرىنىڭ قايسى سۈرە ۋە قانچىنچى ئايەت ئىكەنلىگىگە تىرناق

( ) ئىچىده "ت" بەلگىسى بىلەن ئىزاھات بېرىلدى. يەنە بىر قىسىم سوزلەرگە كىتاپنىڭ ئاخىرىدا ئىزاھات بېرىلدى، دىنىي كىتابلاردا ئادەتتە ساھابىلەرنىڭ ئىسمىنىڭ ئاخىرىغا قوشۇپ ئېيتىلىدىغان "رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ" (ئاللا ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن) دېگەن سوز ئوز ئەينى بويىچە ئېلىندى. كىتابتىكى قەستەلانى شەرھىنىڭ مەزمۇن بىلەن ئانچە مۇناسىۋەتلىك بولمىغان ناھايىتى ئاز جايلىرى قىسقارتىپ ئېلىندى. تەرجىمىدە سوزلەرنىڭ توغرا، جانلىق چىقىشىغا، مۇمكىن قەدەر تېكىستنىڭ ئۇسلۇبى ۋە ئىستىلىنى ساقلاشقا تىرىشتىم. بىراق ھەدىس ئوزىنىڭ ئالاھىدە ئىجتىمائى مۇھىتىغا ۋە تارىخىي ئارقا كورۇنۇشكە ئىگە بولغانلىقى، ئەرەپ تىلىنىڭ ئىپادىلەش ئۇسۇلى بىلەن ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىپادىلەش ئۇسۇلى ئوخشاش بولمىغانلىقى، دىنىي تىل ئادەتتىكى تۇرمۇش تىلىدىن پەرقلىق بولىدىغانلىقى، بۇ جەھەتتە بۇرۇن ئىشلىنىپ چىققان ئۇلۇغ بولغۇدەك بىرەر كىتاپ-نىڭ بولمىغانلىقى، ئۇنىڭ ئۇستىگە سەۋىيەم چەكلىك، تەجرىبەم يېتەرسىز بولغانلىقى ئۇچۇن، ھەدىسنىڭ مەنىلىرىنى كىتابخانلارغا ناھايىتى توغرا يەتكۇزۇپ بېرەلمىدىم دەپ ئېيتالمايمەن. شۇڭا، كىتابخانلارنىڭ كىتابنىڭ تەرجىمىسى توغرىسىدا قىممەتلىك پىكىرلەرنى بېرىشىنى سورايمەن.

مۇھەممەت سالىھ

1981-يىل مارت.

مۇندەرىجە

ئىمام بۇخارىنىڭ تەرجىمھالى 11
ئۇستاز قەستەلانىنىڭ تەرجىمھالى 16
ئەھلى ھەدىسنىڭ پەزىلەتلىرى توغرىسىدا 18
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا كەلگەن ۋەھىينىڭ باشلىنىشى
توغرىسىدا 24
3) تەۋىدارلىق، ئىمان، ھىدايەت، ئىسلامنىڭ ئەركانلىرى ۋە
ئىمان مەسىلىلىرى توغرىسىدا 27
6) مۇسۇلمانى كامىل توغرىسىدا ۋە ئالىلا ئۈچۈن بولغان
مۇھەببەت بىلەن نەپرەتنىڭمۇ ئىمانىنىڭ جۈملىسىدىن
ئىكەنلىگى توغرىسىدا 29
7) كىشىلەرگە ئاش-نان بېرىشنىڭ مۇسۇلمانچىلىق جۈملىسىدىن
ئىكەنلىگى، ئۆزى نىمىنى ياخشى كورسە، قېرىندىشىغىمۇ
شۇنى ياخشى كورۇشنىڭ ئىماننىڭ جۈملىسىدىن ئىكەنلىگى
توغرىسىدا 29
9) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى سۆيۈشنىڭ ئىمانىنىڭ جۈملىسى-
دىن ئىكەنلىگى توغرىسىدا 30
10) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ساھابىلىرىنىڭ بەيئەت قىلغانلىغى
توغرىسىدا 30

11) سالام بېرىش ئىسلامنىڭ جۇملىسىدىن ئىكەنلىگى توغرىسىدا 31
12) گۇنا ئىشلارنىڭ جاھىلىيەت دەۋرىنىڭ قالدۇقلىرى ئىكەنلىگى، خۇداغا شېرىك كەلتۈرۈشتىن باشقا گۇنالارنى سادىر قىلغان كىشىلەرنىڭ كاپىر ھېساپلانمايدىغانلىغى توغرىسىدا 32
13) كىشىنىڭ قەلبىگە ئىسلامنىڭ چوڭقۇر سىڭىشى توغرىسىدا... 33
14) جىبرىلنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئىمان، ئىسلام ۋە ئېھسان ھەققىدە سورىغان سوئالى توغرىسىدا 34
15) دىندا ئادالىغ بولغان ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا ... 36
16) دىنىنىڭ ئاساسى سادىق بولۇش ئىكەنلىگى توغرىسىدا ... 37
18) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سوزلەۋاتقاندا بىر كىشىنىڭ ئۇنىڭدىن قىيامەت توغرىلىق سورىغانلىغى توغرىسىدا.... 39
19) رەسۇلۇللانىڭ يۇقۇرى ئاۋاز بىلەن مەسىلە ئۇگەتكەنلىگى توغرىسىدا 39
21) ئالدىن بىلىپ ئاندىن ئېيتىش ۋە ئىشلەش توغرىسىدا ... 41
23) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلەرگە قېچىپ قالمىسۇن دەپ ۋەز ـ نەسىھەتنى ئارىلاپ ـ ئارىلاپ قىلغانلىغى توغرىسىدا 42
24) ئىسلام دىنىنىڭ ئەھكاملىرىنى ئۇگىنىش ۋە ئۇگىتىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 43
26) ئىلمنىڭ كوتىرىلىپ كېتىشى ۋە جاھالەتنىڭ تارىلىشى توغرىسىدا 44
27) رەسۇلۇللانىڭ ئوز سوزىنى ئۈچ قېتىم تەكرارلايدىغانلىغى

توغرىسىدا 44
28) سورالغان سوئالغا ئىشارەت قىلىپ جاۋاپ بېرىش توغرىسىدا 45
29) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يالغانچى چاپلىغان ئادەمنىڭ گۇناھى توغرىسىدا 46
31) ئىلىم ئۆگىنىش ۋە ئىلىم ئۆگىتىشتىكى تارتىنچاقلىق توغرىسىدا 47
32) بىتاھارەت ئوقۇلغان نامازنىڭ قوبۇل بولمايدىغانلىقى توغرىسىدا 47
33) تاھارەت ئېلىشنىڭ پەزىلىتى، تاھارەتنىڭ تەسىرىدىن چىراي، قول-پۇتلارنىڭ نۇرانە بولۇشى توغرىسىدا ... 48
34) تازا ئىشەنچ قىلمىغىچە كوڭلىگە شەك كېلىپ قېلىش بىلەن تاھارەتنىڭ سۇنمايدىغانلىقى توغرىسىدا 48
35) تام ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسە بولمىغان شارائىتتا قىبلىگە قاراپ چوڭ-كىچىك تەرەت قىلماسلىق توغرىسىدا 49
36) تەرەت قىلغاندا ئەۋرىتىنى ئوڭ قول بىلەن تازىلىماسلىق توغرىسىدا 49
37) تاھارەت ئالغاندا ئەزالارنى ئۈچ قېتىمدىن يۇيۇش توغرىسىدا 49
38) تاھارەتتە بۇرۇنغا سۇ ئېلىش توغرىسىدا 50
39) تاھارەتتە ۋە غەسلدە ئوڭدىن باشلاش توغرىسىدا 50
40) ئىت چېپىلىپ قويغان قاچا توغرىسىدا 51
41) مەسچىتتە تۇرۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 51

42) قاچىغا قولىنى سېلىپ تاھارەت ئېلىش توغرىسىدا 51
43) ھاجەت قىلغاندىن كېيىن چالمىنى تاق تۇتۇش توغرىسىدا 52
44) ئۇيقۇدىن كېيىن تاھارەت ئېلىپ نامازغا تۇرۇش توغرىسىدا 52
45) سۇيدۇك تېگىپ كېتىشتىن ساقلانماسلىقنىڭ چوڭ گۇناھ ئىكەنلىگى توغرىسىدا 52
46) سېرىق مايغا ياكى سۇغا چۈشۈپ قالغان نەجىس نەرسە توغرىسىدا 53
47) تاھارەت بىلەن ياتقان ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا ... 53
48) يالىڭاچ يۇيۇنغان ئادەم توغرىسىدا 54
49) جۇنۇپ تۇرۇپ تاھارەت ئېلىپ ئۇخلاش توغرىسىدا 54
50) ھەيزدار ئايالىنىڭ ئېرىنىڭ بېشىنى يۇيۇپ ۋە تاراپ قويۇشى توغرىسىدا 55
51) ھەيزدار ئايالغا يولنىپ تۇرۇپ قۇرئان ئوقۇش توغرىسىدا .. 55
52) ھەيزدار ئايالنىڭ روزا تۇتماسلىغى توغرىسىدا 55
53) ھەيزدىن پاك بولغان ئايالنىڭ غۇسلى قىلغان چاغدا خۇش پۇراق ئىشلىتىشى توغرىسىدا 56
54) قوساقتىكى بالىنىڭ يارىلىش جەريانى توغرىسىدا 57
55) قىبلىگە يۈز كەلتۇرۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 57
56) نامازغا تۇرغاندا سەپراس بولۇپ تۇرۇش توغرىسىدا ... 58
57) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زىمىنىنىڭ ھەممە يېرى ماڭا سەجدە قىلىشقا بولىدىغان جاي قىلىندى دىگەن سوزى توغرىسىدا 58

58) مەسچىتتە تاھارەتنىڭ سۇنۇپ كېتىشى توغرىسىدا 59
59) مەسچىتتە قەيەر توغرا كەلسە، شۇ يەردە ئولتۇرۇش توغرىسىدا 59
60) مومىنلەرنىڭ ئۆزئارا يارەملىشىشى توغرىسىدا 60
61) نامازنى ۋاقتىدا ئادا قىلغانلىقنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 60
62) بەش ۋاق نامازنىڭ گۇناغا كاپارەت بولىدىغانلىغى توغرىسىدا 61
63) ئەسرى نامزىنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 61
64) نامازنىڭ ۋاقتى ئوتۇپ كەتكەندىن كېيىن ئەزان ئېيتىش توغرىسىدا 62
65) جامائەت بولۇپ نامار ئوقۇشنىڭ زورۇرلۇگى توغرىسىدا . . . 63
66) جامائەت بىلەن ئوقۇلغان نامازنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا . . . 63
68) پېشىن نامزىنى دەسلەپكى ۋاقتىدا ئوقۇشنىڭ ئەۋزەللىگى توغرىسىدا 64
69) مەسچىتلەرنىڭ پەزىلىتى ۋە ئالىلا سايىدىتىدىغان يەتتە تۈرلۈك ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 65
70) نامار ۋاقتىدا غىزا تەييار بولۇپ قالسا قانداق قىلىش توغرىسىدا 65
71) نامار ئوقۇۋاتقاندا كۆزلىگە شەك چۈشۈپ قالغان ئادەمنىڭ قانداق قىلىشى توغرىسىدا 66
72) ئاجىزلارنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 66
73) رۇكۇ ياكى سەجدىدە ئىمامدىن بۇرۇن بېشىنى كوتەرگەن ئادەمنىڭ گۇناھى توغرىسىدا 66

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كتاب توربېكتى
ئۇيغۇر كتابلىرىنى بىر يەردىن تاپقىلى بولىدىغان

74) قۇلىنىڭ ۋە ئازات قىلىنغان قۇلنىڭ ئىسلام بولۇشى توغرىسىدا 67
75) ئىسلام بولغان ئادەمنىڭ نامازنى يەڭگىل ئوقۇشى توغرىسىدا 67
76) نامازنى ئوقۇغاندا سەپتە رۇس تۇرۇش توغرىسىدا 67
77) نامازغا قۇلاق قاقماندىن كېيىن نېمە ئوقۇلىدىغانلىقى توغرىسىدا 68
78) نامازدا تۇرۇپ ئاسمانغا قاراش توغرىسىدا 68
79) نامازدا تۇرۇپ ئوڭ-سولغا قاراش توغرىسىدا 69
80) نامازدا سۈرە فاتىھەدىن كېيىن ئىمامنىڭ ئامىن دېگەن سوزنى ئۇنلۇك ئېيتىشى ۋە ئۇنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا... 69
81) سەجدە قىلىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 70
82) سەجدىدە تۇرۇپ تەسبىھ ئېيتىش ۋە دۇئا ئوقۇش توغرىسىدا 73
85) نامازدىن كېيىن زىكرى-تەسبىھ ئېيتىش توغرىسىدا... 74
87) جۈمەگە بېرىشتا خۇش پۇراق نەرسىلەرنى ئىستىمال قىلىش توغرىسىدا 76
88) جۈمە كۈنى مىسۋاك ئىشلىتىش توغرىسىدا ۋە ھەر بىرىگىلار پادىچى ھىساپلىنىسىلەر دېگەن ھەدىس توغرىسىدا..... 76
90) جۈمە كۈندە يۇيۇنۇش توغرىسىدا 78
91) جۈمە كۈنىدىكى دۇئا ئىجابەت بولىدىغان ۋاقىت توغرىسىدا 78
92) تەشرىق كۈنلىرى (قۇربان ھېيتىنىڭ 2-، 3-، 4-كۈنلىرى-ت) دە قىلىنغان ئىبادەتنىڭ پەزىلىتى

توغرىسىدا 79
93) يەر تەۋرەش توغرىسىدا 79
94) ئاللادىن باشقا ھەچكىم ئالدىن بىلمەيدىغان بەش تۇرلۇك نەرسە توغرىسىدا 80
95) ئايالىلارنىڭ مۇئامىلىسى ۋە ئۇلارنىڭ سەپەرگە چىقىشى توغرىسىدا 80
97) كېسەلنىڭ يېنىدا يىغلاش توغرىسىدا 81
98) دۇنيادا رەڭگا-رەڭ كىيىم كىيگەن ئايالىلارنىڭ ھالى ۋە شەيتاننىڭ توقۇناق چىگىشى توغرىسىدا 82
100) كېچىنىڭ ئاخىردا دۇئا قىلىش توغرىسىدا 83
101) قاتتىق ئىبادەت قىلىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى توغرىسىدا ... 83
103) بىرەر ئىشنى قىلماقچى بولغاندا، پەزىلەتلىك ئەمەل دەپ ئىستىخارە نامىزى ئوقۇش توغرىسىدا 84
104) جىنازىغا ئەگىشىشكە قىلىنغان ئەمر توغرىسىدا 85
105) بالىسى ئولگەن ئادەمگە بولىدىغان ساۋاپ توغرىسىدا ... 86
106) مېيىتكە يىغلاشنىڭ يامانلىغى توغرىسىدا 86
107) ياقا يىرتىپ يىغلاشنىڭ رەسۇلۇللانىڭ سۈننىتىگە خىلاپ ئىكەنلىگى توغرىسىدا 87
108) مالنىڭ ئۈچتىن بىرىنى سەدىقە قىلىش توغرىسىدا 87
109) ھازىدار ئايالنى مۇسىبەتنىڭ بەلگىسى سۈپىتىدە چېچىنى ئالدۇرۇشتىن مەنئى قىلىش توغرىسىدا 88
110) جىنازىنى كورگەندە ئورنىدىن تۇرۇش توغرىسىدا 88
111) ئەرلەرنىڭ جىنازىنى كوتىرىشى توغرىسىدا 88
112) جىنازىغا ھازىر بولغانلارنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 89

113) گوده‌كله‌رنىڭ ئىسلاميىتى توغرىسىدا 89
114) ئۇزىنى ئولتۇرۇۋالغان ئادەم توغرىسىدا 90
115) ئولۇكله‌رنى هاقاره‌تله‌شنى مه‌ئنى قىلىش توغرىسىدا . . . 90
116) زاكاتنىڭ پەرز ئىكه‌نلىگى توغرىسىدا 90
118) زاكاتنى مه‌ئنى قىلغۇچىنىڭ گۇنايى توغرىسىدا 92
119) پۇل-مالنى ئۇز يولىدا سەرپ قىلىش توغرىسىدا 92
120) هالال كەسىپ بىلەن تاپقان مالدىن سەدىقه قىلىش توغرىسىدا 92
121) سەدىقىنى ئۇنى ئالىدىغان ئادەم تېپىلماي قېلىشتىن ئىلگىرى بېرىۋېلىش توغرىسىدا 93
122) قايسى خىلدىكى سەدىقىنىڭ ئەۋزەل بولىدىغانلىغى توغرىسىدا 93
123) خادىمى ۋاكالىتەن سەدىقه بەرگەن كىشى توغرىسىدا . . . 94
124) كىشى كەمبەغەل، ئائىلىسى مۇهتاج ۋە قەرزدار تۇرۇپ سەدىقه بېرىشكه بولمايدىغانلىغى توغرىسىدا 94
126) سېخى بىلەن بېخىل توغرىسىدا 95
128) هەر بىر مۇسۇلمانىنىڭ سەدىقه قىلىشى لازىملىغى توغرىسىدا 96
129) تىلەمچىلىكتىن ئۇزىنى تارتىش توغرىسىدا 96
131) بېيىش ئۇچۇن تىلەمچىلىك قىلىدىغانلار توغرىسىدا ۋە هەج قىلىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 98
135) مىنادا سوزلەنگەن نوتۇق توغرىسىدا 99
136) سەپەر قىلىشنىڭ بىر تۇرلۇك ئازاپ ئىكه‌نلىگى توغرىسىدا 100

137) مەدىنە مۇنەۋۋەرەنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 100
140) روزا تۇتۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 101
142) روزا تۇتقاندا يالغان سوزلەش توغرىسىدا 102
143) بويتاقلىقتىن قورققان ئادەمنىڭ روزا توتۇشى توغرىسىدا . . 102
144) سوھورلۇق يېيىشنىڭ بەرىكەت ئىكەنلىگى توغرىسىدا . . . 103
145) روزىدار ئادەمنىڭ مىسۋاك ئىشلىتىشى توغرىسىدا 103
146) رامىزان كېچىلىرىدە ۋە شىبى قەدرى كېچىسىدە ئىبادەت
قىلىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 103
147) ھالالىنىگمۇ، ھارامنىگمۇ ئېنىق ئىكەنلىگى توغرىسىدا . . . 104
148) بالا ئەرنىڭ بولىدىغانلىغى توغرىسىدا 104
149) ھالال كەسپ بىلەن ھارام كەسپنى پەرق قىلمايدىغان
كىشىلەر توغرىسىدا 105
150) رىزقنىڭ كەڭ بولۇشى توغرىسىدا 105
151) كىشىنىڭ كەسپى ياكى ئوز ئەمگىگى توغرىسىدا 106
152) قېينىچىلىقتا قالغان قەرزدارغا موھلەت بېرىشنىڭ پەزىلىتى
توغرىسىدا 107
153) يالغان سوز سۆزىنىڭ بەرىكىتىنى ئۇچۇرۇۋېتىدىغانلىغى
توغرىسىدا 107
154) جازانىخورلۇق توغرىسىدا 107
155) يالغان قەسەم توغرىسىدا 108
156) ياخشى ھەمرا ئىزدەش توغرىسىدا 108
157) نەسىھەت قىلىشقا تەرغىپ قىلىش توغرىسىدا 109
158) خۇدالىق ئۇچۇن قىلىنغان خالىس ئەمەلنىڭ نەتىجىسى
توغرىسىدا 109

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى تارىخى

159) جانسىز نەرسىلەرنىڭ رەسىملىرىنى سىزىپ سېتىش توغرىسىدا 111
160) ھور ئادەمنى ساتقانلارنىڭ گۇناھى توغرىسىدا 112
161) قەرزنى باشقىلارغا ھاۋالە قىلىش توغرىسىدا 112
162) تېرىقچىلىق قىلىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 112
163) دېخانچىلىق ئېھتىياجى ئۈچۈن ئىت بېقىش توغرىسىدا ... 113
164) يالغان قەسەم ئىچىش توغرىسىدا 113
165) مۇساپىرغا سۇ بەرمىگەن ئادەمنىڭ گۇناھى توغرىسىدا 113
166) ئات ۋە ئۇلاقلارنى سۇغىرىش توغرىسىدا 114
167) كىشىلەردىن پۇل- مال ئالغان ئادەم توغرىسىدا 115
168) رەسۇللۇللانىڭ قەرزدىن پانا تىلىگەنلىگى توغرىسىدا ... 115
169) پۇل- مالنى ئىسراپ قىلىشنى مەنئى قىلىش توغرىسىدا ... 116
170) زۇلۇم ۋە ناھەقچىلىقلاردىن قىساس ئېلىش توغرىسىدا ... 116
173) مۇسۇلمان مۇسۇلمانىنىڭ قېرىندىشى ئىكەنلىگى، ئۇزئارا ياردەمدە ۋە يار- يولەكتە بولۇشى لازىملىغى توغرىسىدا ... 117
174) زۇلۇمنىڭ قاراڭغۇ زۇلمەت بولىدىغانلىغى توغرىسىدا 118
175) ئۇستىدە بىراۋنىڭ ھەققى قالغان كىشى توغرىسىدا 118
176) كىشىنىڭ زىمىنىنى تارتىۋالغان ئادەم توغرىسىدا 119
177) دەۋاسىدا قاتتىق ئادەم توغرىسىدا 119
180) زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىنىڭ ئوز ھەققىنى ئېلىش توغرىسىدا ... 120
181) كىشىنىڭ ئوز تېمىدىن خوشنىسىنىڭ پايدىلىنىۋېلىشىنى توسماسلىغى توغرىسىدا 121
182) ئىشىك ئالدىدا ۋە كوچىلاردا ئولتۇرۇش توغرىسىدا ... 121
183) يولدىكى زىيانلىق نەرسىلەرنى ئېلىپ تاشلىۋېتىش

توغرىسىدا 122
184) ئىگىسىنىڭ رۇخسىتىسىز ئېلىۋېلىنغان مال-مۈلۈك توغرىسىدا 122
185) سەلىپ (ناسارالارنىڭ قارىشىچە ئىسا ئەلەيھىسسالام ئېسىلغان ياغاچنىڭ شەكلى. ــ ت)نىڭ چېقىلىشى ۋە چوشقىلارنىڭ ئولتۇرۇلۇشى 123
186) پۇل-مېلىنى قوغداش يۇزىسىدىن ئۇرۇشقان ئادەم توغرىسىدا 123
187) سەۋەنلىك، ئۇنتۇپ قالغانلىق توغرىسىدا ۋە ئەمەلنىڭ نىيەتكە باغلىق ئىكەنلىگى توغرىسىدا 124
190) خىزمەتچىسى تاماق ئېلىپ كەلگەن كىشى توغرىسىدا . . . 125
191) خىزمەتچىسىنى ئۇرۇش توغرا كەلگەندە يۇزىگە ئۇرماسلىق توغرىسىدا 125
192) سوغىغا قىزىقتۇرۇش توغرىسىدا 125
193) بەرگەن سوغىنى قايتۇرۇۋالماسلىق توغرىسىدا 126
194) ئايال كىشىنىڭ ئوز ئېرىدىن غەيرىگە خەيرى-ساخاۋەت قىلىشى توغرىسىدا 126
195) ھەق گەپ قىلىش توغرىسىدا 126
196) مومىن ئادەمنىڭ ناھەق ئىشقا گۇۋالىقا تارتىلىسا گۇۋا بولماسلىغى توغرىسىدا 127
198) يالغان گۇۋالىق بېرىش توغرىسىدا، كىشىلەرنى ئەپلەشتۇرۇش مەقسىدىدە قىلىنغان يالغان گەپنىڭ يالغان ھىساپلانمايدىغانلىغى توغرىسىدا 128
200) جاۋاپكارنىڭ قەسەم كەلگەن يەردە قەسەم ئىچىشى

www.uyghurkitap.com

توغرىسىدا 129
202) ۋەدىگە ۋاپا قىلىش، راستلىق ۋە ئىشەنچ توغرىسىدا . . 129
203) شەرىەتتە يوق نەرسىلەرنىڭ قوبۇل قىلىنمايدىغانلىقى
توغرىسىدا 130
204) كىشىلەرنى ئەپلەشتۈرۈپ قويۇشنىڭ پەزىلىتى
توغرىسىدا 130
205) نىكادا دۇرۇس بولمايدىغان شەرتلەر ۋە نادۇرۇس سودا
توغرىسىدا 131
206) ئولىدىغان ۋاقتىدا قىلىدىغان سەدىقىنىڭ پەزىلىتى
توغرىسىدا 131
207) خىش ـ ئەقرىبالىرىغا سەدىقە قىلغان كىشى توغرىسىدا . . . 132
208) يېتىملەرنىڭ مېلىنى يۇتۇلىشنىڭ يەتتە خىل ھالاكەتلىك
گۇنا قاتارىغا كىرىدىغانلىقى توغرىسىدا 133
209) جىھادنىڭ ئەۋزىلى توغرىسىدا 133
210) كىمنىڭ ئەلگە ياخشى ئادەم ئىكەنلىگى توغرىسىدا 133
212) جىھاد قىلغۇچى غازىلارنىڭ ۋە ئاللا يولىدا شەھىت بولغان-
لارنىڭ مەرتىۋىلىرى توغرىسىدا 135
214) ئاللانىڭ يولىدا جىھاد قىلىپ يارىلانغانلارنىڭ پەزىلىتى
توغرىسىدا 136
215) جەننەتنىڭ چاقناپ تۇرغان قىلىچلار ئاستىدا ئىكەنلىگى
توغرىسىدا 136
216) يېتەكچىمىز سۆلەيمان ئەلەيھىسسالامنىڭ جىھاد ئۈچۈن بالا
تەلەپ قىلغانلىقى توغرىسىدا 136
217) قورقۇنچاقلىقتىن ۋە باشقىلاردىن پانا تىلەش

توغرىسىدا 137
218) شەھىتنىڭ بەش تۇرلۈك بولىدىغانلىغى توغرىسىدا 137
219) خۇدالىق ئۈچۈن روزا تۇتۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا . . . 138
220) ئالىلانىڭ يولىدا پۇل ـ مال سەرپ قىلىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 138
222) ئاللانىڭ ئوز بەندىلىرىدىكى ھەققى توغرىسىدا 140
223) ئۈچ نەرسىنى شۇم نەرسە دەپ قاراش توغرىسىدا 141
224) سەپەر ئۇستىدە ھەمرىيىنىڭ يۈك ـ تاقىلىرىنى ئارتىشىپ بەرگەن ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 141
225) دىن يولىدا جىھاد قىلىش ئۈچۈن تەييارلىنىپ دۇشمەنىنى كۈتۈپ تۇرۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 142
226) ئاجىزلارغا ھورمەت قىلىش توغرىسىدا 142
227) كىشى قىلغان ئەمىلى بىلەن مەغرۇرلىنىپ كەتمەسلىگى توغرىسىدا 143
228) يەھۇدىلار بىلەن بولىدىغان ئۇرۇش توغرىسىدا 144
229) تۇركلەر بىلەن بولىدىغان ئۇرۇش توغرىسىدا 144
230) مۇسۇلمان باشلىقنىڭ گېپىنى ئاڭلاش ۋە ئۇنىڭ ئەمرىگە ئىتائەت قىلىشنىڭ ۋاجىپلىغى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىلغان ئۇرۇشى توغرىسىدا 145
233) ۋاقىراپ تەكبىر ئېيتىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى توغرىسىدا . . . 147
234) يولۇچىغا ۋە كېسەلگە ئويىدىكى چاغدىكى ۋە ساق چاغدىكى ئەمەللىرىنىڭ ساۋابى بولۇپ تۇرىدىغانلىغى توغرىسىدا . . . 147
235) يالغۇز يول مېڭىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى توغرىسىدا 148
236) خىرىستىيان ۋە يەھۇدىلاردىن مۇسۇلمان بولغانلارنىڭ

www.uyghurkitap.com

پەزىلىتى توغرىسىدا 148
237) ئەزىيەت يەتكۈزگۈچى جاندارلارنى ئولتۇرۇشنىڭ ھوكمى توغرىسىدا 149
238) سوقۇش ئۇستىدە دە-تالاش ۋە ئىختىلاپ قىلىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى توغرىسىدا 150
239) ئەسرلەرنى دۇشمەن قولىدىن ئاجرىتىۋېلىش توغرىسىدا ... 150
240) غەنىمەتكە قارا ساناشنىڭ ھاراملىغى ۋە ئالاتائالانىڭ "كىمكى غەنىمەتكە قارا سانايدىكەن، قىيامەت كۈنى قارا سانغان نەرسىسى بىلەن بىللە ھازىر بولىدۇ" دىگەن سوزى توغرىسىدا 150
241) غەنىمەتنىڭ بەشتىن بىرى پەيغەمبەرنىڭ ۋە مىسكىنلەرنىڭ ئېھتىياجى ئۈچۈن ئىكەنلىگى ۋە پەيغەمبەرنىڭ ئەھلى سۇففە (مەدىنىدىكى پەيغەمبەر مەسچىدىدە يېتىپ قوپىدىغان بىر تۈركۈم ئوي-ماكانسىز نامرات ساھابىلەر. — ت)، يېتىم ئوغۇل، تۇل خوتۇنلارنىڭ مەنپەئەتىنى ئۈز مەنپەئەتىدىن ئەلا بىلىپ، غەنىمەتتىكى ئۈز ھەسسىسىنى ئۇلارنىڭ ئېھتىياجى ئۈچۈن سەرپ قىلغانلىغى توغرىسىدا 152
243) كوكىلى ئىسلامغا مايىل قىلىنغانلارغا ۋە باشقىلارغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ غەنىمەتتىن ئالغان ئۈز ھەسسىسىنى بەرگەنلىگى توغرىسىدا 153
245) دۇنيا قوغلىشىش، يەھۇدى، ناسارا، مەجۇسىلەردىن جىزيە ئېلىش توغرىسىدا 154
246) دۇشمەننىڭ خىيانەت قىلىشىدىن ساقلىنىش ۋە ئالاتا-ئالانىڭ "ئەگەر ئۇلار سېنى ئالدىماقچى بولۇشسا،

ئالـلا سـاڭـا كۆپايە قىلـغـۇچـىـدۇر" دىـگەن سوزى توغرىسىدا 156
247) مەيلى ياخشى ئادەمـگە بولـسۇن، مەيـلى يامان ئادەمـگە بولـسۇن، قىلـغان ۋەدىسـگە ۋاپا قىلـماسلىقـنىڭ گۇنا ئىكەنلىگى توغرىسىدا 157
248) دەسلەپكى مەخلۇقاتلارنىڭ يارىلىشى توغرىسىدا 157
پەرىشتىـلەر توغرىـسىدا ۋە ئالـلا دوست تۇتـقان كىشىنى كىشىلەرنىڭمۇ دوست تۇتىدىغانـلىغى، قوساقتىكى بالىنىڭ تورىلىش جەريانى توغرىسىدا 158
250) ئېرى توشەككە چاقىرسا ئۇنىمىغان ئايال توغرىسىدا 162
251) جەننەتنىڭ، ئەھلى جەننەتـنىڭ ۋە ئۇلارغا تەيـيارلانـغان نەرسىلەرنىڭ تەرىپى توغرىسىدا 162
252) دەۋزەخنىڭ ۋە دەۋزەختىكى ئەھـلى دەۋزەخـنىڭ سۈپـىتى توغرىسىدا 164
253) شەيتان ۋە ئۇنىڭ لەشكەرلىرى توغرىسـىدا 165
254) زىياندىاش ھايۋانلارنى ئولتۇرۇش توغرىسىدا 167
255) مۇشۇكنى ئولتۇرۇشنىڭ يامانلىغى توغرىسىدا 167
256) قاچـىـغا چـۈشـن چـۈشۈپ قالـسا قانـداق قىلـىش توغرىسىدا 167
257) ئۇسسىغانغا سۇ بېرىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 168
258) ئادەم ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئەۋلاتلىرىنىڭ يارىتىلىشتىكى شەكلى توغرىسىدا 168
259) كىشىلەرنىڭ روھلىرى ئالمى ئەرۋاھتا توپلانغان لەشكەرلەر ئىكەنلىگى توغرىسىدا 170

260) ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا 170
260) گوشنىڭ چىرىپ قېلىشنىڭ سەۋەبى توغرىسىدا 171
261) داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوقۇغان ئامىزى ۋە تۇتقان روزىسى توغرىسىدا 172
262) كىشىلەرنىڭ دەۋزەخ ئوتىغا ئوزلىرىنى پەرۋانىغا ئوخشاش ئاتىدىغانلىغى توغرىسىدا 172
263) مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاسمانىدىن چۈشىدىغانلىغى توغرىسىدا 173
264) بەنى ئىسرائىل توغرىسىدا 174
288) ئوزىنىڭ نەسىبىنى يالغان ئېيتقان ۋە يالغان چۈش بايان قىلغان ئادەم توغرىسىدا 179
289) پەيغەمبەرلەرنىڭ ئۈگەنچىسى ــ رەسۇلۇللانىڭ يوچۇقىنى تولدۇرۇش ئۈچۈن كەلگەنلىگى توغرىسىدا 180
290) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈپەتلىرى توغرىسىدا 180
299) ئەنسارلارنى سۈيۈش توغرىسىدا 183
300) ئاللا بىلەن قەسەم قىلىش توغرىسىدا 183
301) كىشىنىڭ نىيىتى توغرىسىدا 184
302) ئاللانىڭ ئوزىگىلا مەلۇم ئۇچ مەسىلە توغرىسىدا 184
303) نەپەقە توغرىسىدا 186
304) بەقەرە سۈرىسىنىڭ ئاخىرىدىكى ئىككى ئايەت توغرىسىدا . . . 186
305) چوكانغا ئويلىنىش توغرىسىدا 186
306) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بەرىكىتى توغرىسىدا 187
307) زاتۇررىقا غازىتى ۋە رەسۇلۇللانىڭ ئوزىگە زىيانكەشلىك قىلىشقا ئۇرۇنغۇچىنى ئەپۇ قىلغانلىغى توغرىسىدا 188

310) خەيبەر غازىتى ۋە "لاھەۋلە ۋە لاقۇۋۋەتە ئىللا بىللا" دىگەن سوزنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 189
311) مەككىنى پەتىھى قىلىش غازىتى ۋە مەككىدە قىلىش چەكلەنگەن ئىشلار توغرىسىدا 190
312) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇئازنى يەمەنگە ئەۋەتىشى ۋە ئۇنىڭغا قىلغان تەۋسىيىسى توغرىسىدا 192
313) ئەمەلگە ئوزرىسى بار تۇرۇقلۇق نىيەت قىلىش توغرىسىدا 192
314) ئاياللارنىڭ مەنسەپ تۇتۇشى توغرىسىدا 193
315) پەيغەمبەرلەرنىڭ قەۋرىلىرى ۋە يەھۇدىلار توغرىسىدا . . . 194
316) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىيامەت كۈنى شاپائەت قىلىدىغانلىغى توغرىسىدا 194
317) قانداق گۇناھنىڭ ئەڭ چوڭ ئىكەنلىگى توغرىسىدا 197
318) ئاللانىڭ بالىسى بار دىگەنلەرنىڭ سوزى توغرىسىدا 197
319) پۈتۈنلەي خەيردىن ئىبارەت بولغان دۇئا توغرىسىدا 198
320) كىشىدىن نەرسە تىلىمەيدىغان مىسكىن توغرىسىدا 199
321) جاۋاپكارغا قەسەم كىلىدىغانلىغى توغرىسىدا 199
322) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھىرەقىلىگە مەكتۇپ يوللىشى 200
323) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كىسرا غا مەكتۇپ يوللىشى . . . 205
324) ئاللا تائالانىڭ: "ئاللا ھىچ ئادەمگە زەررىچە زۇلۇم قىلمايدۇ" دىگەن سوزى توغرىسىدا 206
325) تولا سوزلەشنىڭ گۇناھ ئىكەنلىگى توغرىسىدا 208
326) مەھشەرگاھ توغرىسىدا 208

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى تورى

327) غەيرىتنىڭ غەزىسى ئالىلانىڭ ئىلكىدە ئىكەنلىگى توغرىسىدا 209
328) قىيامەتنىڭ قايىم بولۇشى توغرىسىدا 210
329) "گۈنالىرىنى تونۇغان ئىكىكىنچى تۇرلۇك ئادەملەرمۇ بار" دىگەن ئايەت توغرىسىدا 211
330) ئاشۇرا روزىسى توغرىسىدا 212
331) "رەببىڭ ئەنە شۇنداق ئازاپ قىلىدۇ" دىگەن ئايەت توغرىسىدا 212
332) "ئەتىگەنلىك ۋە كەچقۇرۇنلۇق نامازلارنى ئوقۇغىن" دىگەن ئايەت توغرىسىدا 213
333) ئەرەپلەرنىڭ پەخىرلىنىدىغان نەسىبى توغرىسىدا ۋە دىنىي ئىشلارنى تازا بىلىدىغان ئادەمنىڭ ئەڭ ھورمەتلىك ئىكەنلىگى توغرىسىدا 214
334) "ئاللا مومىنلەرنى چىن ئىماندا بەرقارار قىلىدۇ" دىگەن ئايەت توغرىسىدا 215
335) ئەزان ئېيتقاندىن كېيىن ئوقۇلىدىغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ شاپائىتىگە ئېرىشتۈرىدىغان دۇئا توغرىسىدا 215
336) "قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىنىڭ ساۋابىنى يوقىتا چىقىرىپ، ئېتىۋارغا ئالمايمىز" دىگەن ئايەت توغرىسىدا 216
337) "ئۇلارنى ھەسرەت چېكىدىغان كۈندىن قورقۇتقىن" دىگەن ئايەت توغرىسىدا 216
338) ئائىشىگە قىلىنغان توھمەت توغرىسىدا 217

337) مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنازىرىسى ۋە "جەننەتتىن چىقىپ كېتىشىڭلارغا سەۋەپ بولمىغاي....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا 225
338) قىيامەت كۈنى "كىشىلەرنى مەس كورىسەن....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا 226
339) "قىيامەتنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى ئاللاغىلا مەلۇم....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا 227
340) "ئاللانىڭ دەرگاھىدا ئۇلارغا ساقلانغان نەرسىلەرنى ھىچكىم بىلمەيدۇ....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا 229
341) مومىنلەر ئۈچۈن پەيغەمبەرنىڭ ھەممىدىن چارە ئىكەنلىگى توغرىسىدا 229
342) "كۈن ئۈزىنىڭ قارارگاھىغا قاراپ سەيىر قىلىدۇ" دىگەن ئايەت توغرىسىدا 230
343) "ماڭا مەندىن كېيىن ھىچ ئادەمگە مۇيەسسەر بولمايدىغان پادىشالىقنى بەرگىن....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا 231
344) "ئاللانى ئۇز لايىغىدا ئۇلۇغلاشمىدى....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا 232
345) "بىزنى پەقەت زامانلا ھالاك قىلىدۇ" (دەھرىلەرنىڭ سوزى ھىكايە قىلىپ ئىيتىلغان. ــ ت) دىگەن ئايەت توغرىسىدا . . . 232
346) "سىلەرھەمىشلارنى ئۇزۇپ قويۇشۇڭلار كۇتۇلمەدۇ؟" دىگەن ئايەت توغرىسىدا 233
347) "بىز سىنى ھەقىقەتەن گۇۋاچى قىلىپ ئەۋەتتۇق....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا 234
348) "دەۋزەخ يەنە بارمۇ دەيدۇ" دىگەن ئايەت توغرىسىدا . . . 235

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كتاب توربېكتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى تارىخى

350) لات ۋە ئۇززا بۇتلىرى توغرىسىدا..... 236
351) ئاينىڭ يېرىلغانلىغى توغرىسىدا..... 236
352) جەننەتنىڭ چېدىرلىرىدىكى مەستۇرە هورلەر توغرىسىدا.. 237
353) بەدەنگە يېگىنە سانچىپ مەڭ قويىدۇرغۇچى ۋە چىرايلىق قىلىش ئۈچۈن چىشىغا ئىكەك سالدۇرغۇچى ئايالىلار توغرىسىدا..... 238
354) قوپال، ئەسكى ئادەم توغرىسىدا..... 239
355) قۇرئان ئوقۇغۇچى توغرىسىدا..... 239
356) "..... ئۇنىڭغا بىز جەننەتكە كىرگۈزىدىغان ئەھلىلەرنى مۇيەسسەر قىلىپ بېرىمىز" دىگەن ئايەت توغرىسىدا... 240
357) ئايەتۇلكۇرسىنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا..... 241
358) سۇرە ئىخلاس، سۇرە ناس ۋە سۇرە پەلەقنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا..... 242
359) قۇرئاننىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا..... 243
360) قۇرئان ئۇگەنگەن ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا..... 244
361) قۇرئان تىلاۋەت قىلىپ تۇرۇش توغرىسىدا..... 244
363) قۇرئان ئوقۇش بىلەن پەخرلەنگەن ئەمما ئۇنىڭغا ئەمەل قىلمىغان ئادەم توغرىسىدا..... 245
364) ئويلىنىشكە رىغبەتلەندۇرۇش توغرىسىدا..... 245
364) ئويلىنىشكە قادىر بولالمىغان ئادەم توغرىسىدا..... 246
365) ئويلىنىشتە ئايالىلاردىكى توت خىسلەت كوزدە تۇتۇلىدىغانلىغى توغرىسىدا..... 247
366) خوتۇنىڭ شۇملۇق تەرىپى توغرىسىدا..... 247
367) قەبرىندىكى ئالىدىغان لايىتىنى ئېلىش ئۈچۈن ئېغىز ئاچماسلىق

توغرىسىدا 248
369) نىكادىكى شەرتلەر توغرىسىدا 248
370) نىكادا دۇرۇس بولمايدىغان شەرتلەر توغرىسىدا 249
371) تويغا چاقىرسا بېرىشنىڭ لازىملىغى توغرىسىدا 249
373) ئاياللارغا يۈمشاق مۇئامىلە قىلىش توغرىسىدا 250
374) ئاياللار ھەققىدىكى ۋەسىيەت توغرىسىدا 250
375) ئايال كىشىنىڭ نەپلى روزا تۇتۇشى توغرىسىدا 251
376) ئايال كىشىنىڭ ئۆز ئېرىنىڭ ئويىگە باشقىلارنىڭ كىرىشىگە ئىجازەت بېرىشى توغرىسىدا 251
377) ئەھلى جەننەت ۋە ئەھلى دەۋزەخ توغرىسىدا 251
379) ئاياللارنى ئۇرۇشنىڭ يامان ئىكەنلىگى توغرىسىدا 253
380) ئاياللار ئۇستىدە قورۇش توغرىسىدا 253
381) ئاياللارنىڭ مەسچىتكە بېرىشقا ئىجازەت سورىشى توغرىسىدا 253
382) ئايال كىشى ئېرىگە باشقا ئايالنىڭ سۈپىتىنى دەپ بېرىشى توغرىسىدا 254
383) سەپەردىكى ئادەم ئائىلىسىگە كېچىسى قايتىپ كەلمەسلىگى توغرىسىدا 255
385) يېتىمنى باققۇچى كىشى توغرىسىدا 255
386) ئېرى ئولۇپ كەتكەن ئايال توغرىسىدا 256
387) خەيرى-ئېھسان قىلىش ۋە نەپەقە بېرىش توغرىسىدا . . . 256
392) ياخشى ئەمەللەرگە ياتىدىغان ئىشلار توغرىسىدا 258
393) تاماق يېيىش ئالدىدا بىسمىللا دېيىش توغرىسىدا 258
394) تاماق يېيىشنى ۋە باشقا ئىشلارنى ئوڭدىن باشلاش

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كتاب توربېكتى
ئۇيغۇر كىتابلىرىنىڭ يېڭى تورىسى

توغرىسىدا 259
395) تاماقتىكى بەرىكەت توغرىسىدا 259
397) تاماقتا ئولتۇرۇش توغرىسىدا 260
399) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاماقنى كەمستىمگەنلىگى توغرىسىدا 261
400) كۇموش يالتىلغان قاچىدا تاماق يېيىشنىڭ ھوكمى توغرىسىدا 261
401) خورمىنىڭ بەرىكىتى توغرىسىدا 262
402) ئەجۋە خورمىسى توغرىسىدا 262
403) سامساق ۋە پىياز يېيىش توغرىسىدا 262
404) بارماقلارنى يالاش توغرىسىدا 263
405) تاماقتىن كېيىن ئوقۇلىدىغان دۇئا توغرىسىدا 263
406) ئەقىقە توغرىسىدا 264
407) مالنى قان ئېقىتالايدىغانلىكى ئەرسلەر بىلەن بوغۇزلاشنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىگى توغرىسىدا 264
408) ئايالنىڭ ۋە دىدەكنىڭ بوغۇزلىغان مېلى توغرىسىدا 265
409) قىرلىقلارنىڭ ۋە ئۇلارغا ئوخشاشلارنىڭ بوغۇزلىغان مالىرى توغرىسىدا 265
410) ھايۋانلارنى تىرىك تۇرغۇزۇپ ئەزالىرىنى كېسىشنىڭ ۋە تىرىك ھايۋاننى باغلاپ قويۇپ قارىغا ئېتىپ ئولتۇرۇشنىڭ يامان ئىكەنلىگى توغرىسىدا 266
411) قۇربانلىق قىلىنغان مالنىڭ گوشىنى يېيىش توغرىسىدا 266
412) ھاراق ئىچىش توغرىسىدا 267
413) ھاراقنى ھالال سانايدىغان كىشىلەر توغرىسىدا 267

414) سۈت ئىچىش ۋە نەسل، فۇرات دەريالىرى توغرىسىدا . . . 267
415) ئۇرە تۇرۇپ ئىچىش توغرىسىدا 268
416) قاچىغا تىنىپ ئىچىش توغرىسىدا 268
417) كۆمۈش قاچىلارنى ئىشلىتىش توغرىسىدا 269
418) ئىچىلگەن بەرىكەتلىك سۇ توغرىسىدا 269
419) ئاغرىق-سىلاقنىڭ گۈناغا كاپارەت بولىدىغانلىقى توغرىسىدا 270
424) كوزىدىن ئايرىلغان ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 272
425) كىچىك بالىلارنىڭ كېسىلىنى يوقلاش توغرىسىدا 272
426) كېسەل ئادەمنىڭ ئولۇمىنى ئارزۇ قىلىشى ۋە ئۇنىڭ قىلىدىغان دۇئاسى توغرىسىدا 273
429) كېسەلگە ئاللانىڭ شىپا بېرىدىغانلىقى توغرىسىدا 274
432) بەزگەك، ۋابا، كوز تېگىش ۋە دەم سېلىش توغرىسىدا . . . 275
437) كاھىنلىق، كېسەلنىڭ يۇقۇشى ۋە زەھەر ئىچىش توغرىسىدا 277
440) كېيىم-كېچەك ۋە تەكەببۇرلۇق توغرىسىدا 278
444) بوردا ئولتۇرۇش توغرىسىدا 281
445) ئاياللاردەك بولۇۋالغان ئەرلەر توغرىسىدا 281
446) بۇرۇتنى قىرقىش توغرىسىدا 282
449) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈپەتلىرى توغرىسىدا . . . 282
450) چاچنى تاراش توغرىسىدا 283
451) رەسىم سىزغۇچىلارنىڭ ئازاپقا قالىدىغانلىقلىرى ۋە سىزىلغان رەسىملەرنى بۇزۇۋېتىش توغرىسىدا 284
454) ياخشىلىق قىلىشقا ئەك ھەقلىق ئادەم توغرىسىدا 286

455) جىھادقا ئاتا-ئانىنىڭ رۇخسىتى بىلەن چىقىش توغرىسىدا 286
456) كىشىنىڭ ئوز ئاتا-ئانىسىنى تىللىماسلىقى توغرىسىدا . . . 287
457) ئايالنىڭ ئوز ئانىسىغا سىلە-رەھىم قىلىشى توغرىسىدا . . . 287
458) سىلە-رەھىمنى ئۇزۇپ قويغۇچىنىڭ گۇناھى، بالىغا كويۇنۇش ۋە ئوزئارا كوڭۇل بولۇش توغرىسىدا 288
465) ھەقەمسايىغا زىيان-زەخمەت يەتكۈزۈشنىڭ گۇناھى ۋە ھەقەمسايىغا ياخشىلىق قىلىش توغرىسىدا 290
468) ياخشى ئىش ۋە ياخشى سوزنىڭ ھەممىسى سەدىقە ھىساپلىنىدىغانلىقى توغرىسىدا 291
470) ھەممە ئىشتا مۇلايىم بولۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 292
471) خەيرلىك ئىشلار ئۈستىدە شاپائەت قىلىش توغرىسىدا . . . 292
472) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بەتئەخلاق ئەمەسلىگى توغرىسىدا 293
474) گۇزەل خۇلق ۋە سېخىلىق توغرىسىدا 294
476) ئاللا ئۈچۈن دوست بولۇش توغرىسىدا، تىللاش ۋە قاغاش توغرىسىدا 295
479) سۇخەنچىلىك ۋە ئىككى يۈزلىمىلىك توغرىسىدا 296
481) مۇسۇلمان ئادەمنىڭ ئوز ئەيۋىنى يوشۇرۇشى ۋە مۇسۇلمان قېرىندىشىغا ئۇچ كۈندىن ئارتۇق ئاداۋەت تۇتۇشى توغرىسىدا 297
483) يالغانچىلىق، ئاللا ھەقىدە غەزەپلىنىش ۋە غەزەپتىن ساقلىنىش توغرىسىدا 298
488) ھايا قىلىش، كىشىلەر ئارىسىدا خۇش خۇي بولۇش ۋە

ئۇلارغا مادارا قىلىش توغرىسىدا 300
491) مومىن ئادەمنىڭ يىلان چېقىۋالغان توشۇكىكە قايىتا قول سالمايدىغانلىغى ۋە رەسۇلۇللانىڭ شېپىرغا ئائىت سوزلىرى توغرىسىدا 301
497) ئاللاتائالانى سۆيۈشنىڭ ئالامتى توغرىسىدا 302
498) چۈشكۈرۈش، ئەسنەش ۋە ئاز سانلىقنىڭ كوپ سانلىققا سالام بېرىشى توغرىسىدا 303
500) ئەزالارنىڭ زىناسى ۋە گۇنا قىلغۇچىلارغا سالام قىلماسلىق توغرىسىدا 304
502) باشلىقنا ئورنىدىن تۇرۇش ۋە كىشىنى ئولتۇرغان ئورنىدىن قوپقۇزۇۋەتمەسلىك توغرىسىدا 305
505) ئۇچ ئادەم بار يەردە ئىككى ئادەمنىڭ ئۇچىنچى ئادەمدىن يوشۇرۇن پىچىرلاشماسلىغى ۋە ئۇخلايدىغان چاغدا ئوتنى يېنىقلىق قويماسلىق توغرىسىدا 306
506) دۇئالار، سەيىيدۇلئىستىغفار ۋە ئۇنىڭ پايدىلىرى توغرىسىدا 307
509) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەغپىرەت تەلەپ قىلغانلىغى، تەۋبە قىلغانلىغى ۋە قىلغان تەھەججۇد دۇئاسى توغرىسىدا 309
513) ھاجەتخانىغا كىرگەندە ۋە دەشۋارلىقنا يولۇققاندا قىلىنىدىغان دۇئا توغرىسىدا 311
515) بېخىللىقتىن ۋە باشقىلاردىن پانا تىلەش، گۇناھلارنىڭ كەچۈرۈلۈشنى تىلەش توغرىسىدا 311
517) ئاللاغا تەسبىھ ۋە زىكرى ئېيتىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا . . . 312

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كتاب توربېكتى
ئۇيغۇر كتابلىرىنى ئىنتېرنېتتا بېكى تارقىسى

521) ئاللانىڭ گۈزەل ئىسملىرى، تەن ساقلىق، بوش ۋاقىت ۋە دۇنيادا مۇساپىردەك ئوتۇش توغرىسىدا 315
525) تۆگمەس ئارزۇ توغرىسىدا، ئەمەلنى ئاللانىڭ رازىلىغى ئۈچۈن قىلىش ۋە پۇل-مالنىڭ پىتنىسى توغرىسىدا . . . 317
531) روھىي بايلىقنىڭ ھەقىقى بايلىق ئىكەنلىگى، كەمبەغەللىكنىڭ پەزىلىتى ۋە تىلنى ساقلاش توغرىسىدا 319
535) ئاللادىن قورقۇش، گۇناھدىن يېنىش ۋە جەننەتنىڭ يېقىنلىغى توغرىسىدا 321
539) ئۆزىدىن تۆۋەنلەرگە قاراش توغرىسىدا ۋە ياخشىلىقنى ياكى يامانلىقنى كۆڭلىگە كەلتۈرگەن كىشى توغرىسىدا 323
541) باشقىلار كورسۇن ۋە ئاڭلىسۇن دەپ رىيا بىلەن قىلىنغان ئەمەل ۋە كەمتەرلىك توغرىسىدا 323
543) ئالىلاتائالاغا مۇلاقات بولۇشنى ياقتۇرىدىغان ئادەم توغرىسىدا، سەكرات توغرىسىدا، ئاللانىڭ قىيامەت كۈنى زىمىننى گۈمران قىلىدىغانلىغى توغرىسىدا 324
546) قىيامەت كۈنى دەۋزەختىن ساقلىنىش، جەننەت، دەۋزەخ ۋە ھەۋزى كەۋسەر توغرىسىدا 326
555) ئاللا گۇناھدىن ساقلىغان ئادەمنىڭ گۇناسىز بولىدىغانلىغى، ئىمان ۋە ئەڭ ئەۋزەل سوز توغرىسىدا 329
559) نەزر قىلىش (شەرىەتتە يوق ئىبادەتنى قىلمەن دەپ ئۇستىگە ئېلىۋېلىش. ــ ت)، ئىتائەت قىلىش، ھاراق ئىچكەنىنى ئۇرۇش، ئوغرىنىڭ قولىنى كېسىش ۋە دىيەت (قىساس ئۆچۈن ئېلىنمىدىغان تولەم، ــ ت) توغرىسىدا 331
564) ئادەم ئولتۇرگەنىنى ئولتۇرۇش، ناھەق قان توكۈش،

قساس ئېلىش توغرىسىدا 334
567) قەسەم ئىچىش، كان بېسىۋېلىپ ئولگەنگە تولەم كەلمەسلىك ۋە زىممى (مۇسۇلمانلار ھاسلىغىدىكى مۇسۇلمان ئەمەس ئادەم. ــ ت)نى ئولتۇرگەنلىك گۇنايى توغرىسىدا 335
570) ئاللاغا شېرىك كەلتۇرۇش، زاكاتنى مەنئى قىلىش ۋە ھىلىگەرلىك توغرىسىدا 336
573) نىكا ۋە ھەدىيە توغرىسىدا 337
575) ياخشى بەندىلەرنىڭ كورگەن چۇشى، چۇشنىڭ ئالا تەرىپىدىن بولىدىغانلىغى ۋە بىشارەتلىك چۇشلەر توغرىسىدا 338
578) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى چۇشىدە كورۇش توغرىسىدا . . . 339
581) يالغاندىن چۇش كوردۇم دېيىش توغرىسىدا 340
582) يامان چۇش كورگەندە قانداق قىلىش، بامدات نامىزىدىن كېيىن چۇش ئورۇش توغرىسىدا 341
585) سۇلتانغا ئىتائەت قىلىش ۋە بىزگە قارشى قورال كوتەرگەنلەر دىگەن ھەدىس توغرىسىدا 346
591) بىرەر قەۋمنى ئالىلانىڭ جازالىشى، پۇقرالارنى ياخشى باشقۇرۇش، گورىستانلىقنى ئارزۇ قىلىش توغرىسىدا 347
593) كىشى قازى بولۇشقا ۋە ئادالەت بىلەن ھوكۇم چىقىرىشقا قاچان لايىق بولىدىغانلىغى توغرىسىدا 349
594) سۇلتاننى ماختاش توغرىسىدا 350
595) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۇننىتىگە ئەگىشىش ۋە ئاياللارغا دىننى تەلىم بېرىش توغرىسىدا 350
597) بۇرۇنقىلارنىڭ يولىغا ئەگىشىش ۋە گۇمراھلىققا دەۋەت

قىلغان ئادەمنىڭ گۇناھى توغرىسىدا 352
598) ئىختىلاپ قىلىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى ۋە ئاللانىڭ رىزقى بەرگۈچى ئىكەنلىگى توغرىسىدا 353
599) ئۇخلاش ۋاقتىدا ئاللاتائالانىڭ ئىسىملىرىنى ۋاستە قىلىپ تىلەش توغرىسىدا ۋە "ئاللا سىلەرنى ئۇنىڭغا ئاسىلىق قىلىشتىن ئاگاھلاندۇرىدۇ" دېگەن ئايەت توغرىسىدا 354
600) ئاللانىڭ ناھايىتى باي ئىكەنلىگى، ئاللانىڭ ھەممىدىن بەك قورۇيدىغانلىغى ۋە غەم-قايغۇ دۇئاسى توغرىسىدا 356
601) پەرىشتىلەرنىڭ ئاللانىڭ دەرگاھىغا چىقىپ تۇرىدىغانلىغى، قىيامەت كۈنى مومىنلەرنىڭ ئاللانىڭ جامالىنى كۆرىدىغانلىغى ۋە چېھرىلىرىنىڭ نۇرانە بولىدىغانلىغى توغرىسىدا . . . 357
604) بۇيۇك ئاللانىڭ كالامى توغرىسىدا 362
605) قۇرئان بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئادەم، قۇرئان ئوقۇشقا ئۇستا ئادەم ۋە قۇرئاننى ياخشى ئوقۇش توغرىسىدا 364
608) مۇئەززىنىڭ ئاۋازى، ئاللانىڭ سىلەرنى ياراتقانلىغى ۋە مىراج توغرىسىدا 365
611) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ناماز ئوقۇش رەۋىشى ۋە يولدىكى پۈتلىشىدىغان نەرسىلەرنى ئېلىۋېتىش توغرىسىدا 371
613) خۇپتەندىن بۇرۇن ئۇخلاشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى، ئەللاھۇممە رەببەنا دۇئاسىنىڭ پەزىلىتى ۋە سەجدىگە بارغاندا بىلىگىنى كەڭ ئېچىش توغرىسىدا 372
616) بەتتە ئەزانى يەرگە تەكىۋزۇپ سەجدە قىلىش توغرىسىدا 373

617) ئىمامنىڭ جامائەتكە ئالدىنى قىلىشى ۋە جۈمە كۈنىدە غۇسلى قىلماقنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 373
619) ئىماننىڭ زىيادە بولۇشى ۋە مەسچىتكە بېرىش توغرىسىدا . . . 374
622) بايىغا قىلىنغان سەدىقە، سوزلىگەن بوۋاق ۋە ئامانەت تەغرىسىدا 375
625) ئولۇمنى تاللىغان ۋە ئولتۇرۇلۇش ۋاقتىدا ئىككى رەكئەت نامىاز ئوقۇشنى سۇننەت قىلىپ قالدۇرغان ئادەم توغرىسىدا 378
626) ۋىترى نامىزى ئوقۇش، يامغۇر تەلەپ قىلىش، جۈمە خۇتبىسىنى ئاڭلاش ۋە كېچىسى بىدار بولۇش توغرىسىدا . . . 382
630) جىنازىنى تېز كوتىرىپ مېڭىش، مېيىتنىڭ تىرىكلەرنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ تۇرىدىغانلىغى، ئوزىنى ئولتۇرۇۋالغۇچى ۋە كىشىلەرنىڭ مېيىتنىڭ ياخشى گېپىنى قىلىشى توغرىسىدا 384
634) ھەج سەپىرىدە ئوزۇق-تۇلۇك ئېلىۋېلىش، تەلبىيە ئېيتىش ۋە مەككە بىلەن مەدىنىنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا 386
638) تەھىيە تۇلمەسجىد نامىزى (پەرز نامازدىن باشقا، مەسچىتكە كىرگەندە مەسچىتكە سالام بېرىش يۇزىسىدىن ئوقۇلىدىغان ئىككى رەكئەت نامازـــت)، ئويدە ئوقۇلىدىغان چاچقا نامزى، نەپلى نامار ۋە رامزان ئېيى توغرىسىدا 388
642) روزىدار ئادەمنىڭ بىر نەرسە يەپ سېلىشى ۋە گەدىنىدە قازا روزىسى قېلىپ ئولۇپ كەتكەن ئادەم توغرىسىدا . . . 389
646) ئېپتارنى بالدۇر قىلىش ۋە جۈمە كۈنىدە روزا تۇتۇش توغرىسىدا 390

648) ساتقۇچىنىڭ ۋە بەرگۈچىنىڭ ئولچەپ بېرىشى، ئالتۇننى ئالتۇنغا سېتىش، شاختىكى هول خورمىنى قۇرۇق خورمىغا سېتىش توغرىسىدا 390
653) ئىتنىڭ پۇلى، ئىشەنچلىك ئادەمنى يالاپ ئىشلىتىش، باللار ئارىسىدا ئادىل بولۇش ۋە مەھرىبانكى شەرتلەر توغرىسىدا 392
658) ۋەخپىنىڭ شەرتلىرى، ئۇنى باشقۇرغۇچىلارنىڭ تەسەررۇپ قىلىشى ۋە روزا تۇتقۇچىنىڭ جەنسىنەتكە رەيىيان دېگەن دەرۋازىدىن كىرىدىغانلىغى توغرىسىدا 393
661) تەۋبە توغرىسىدا ۋە ئۇرۇشتا ئايالارنى ئولتۇرۇشنى مەنئى قىلىش توغرىسىدا 395
663) پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ ئىسملىرى توغرىسىدا 396
664) تويغا چاقىرىش، قان ئېلىپ داۋالاش ۋە گال ئاغرىغى توغرىسىدا 396
667) پۇتنى مىنگەشتۇرۇش ۋە ئائىلىدە قانداق بولۇش توغرىسىدا 398
669) كىشىلەرنى كوككە كوتىرىپ ماختاش ۋە قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرى توغرىسىدا 398
671) ئۇخلايدىغان چاغدا، ئۇيقۇدىن ئويغانغان چاغدا ئوقۇلدىغان دۇئالار ۋە پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامغا دۇرۇد ئوقۇشنىڭ رەۋىشى توغرىسىدا 399
673) كېچىسى ئويغانغان چاغدا قىلىنىدىغان دۇئا توغرىسىدا ... 400
674) مېيىت قەۋرىدە قويۇلغاندىن كېيىن ئۇنىڭ بىلەن بىللە قالىدىغان نەرسىلەر ۋە قايتىپ كېتىدىغان نەرسىلەر

توغرىسىدا، نەزر قىلىش ۋە ئەمەل تۇتۇشقا بولغان ھىرىسـ
لىق توغرىسىدا 401
677) ئىككى يۈزلىمىلىكنىڭ يامانلىـغى ۋە ئالـلاتائالانىڭ ئالـلاغا
زىكرى قىلغانلار بىلەن بىللە بولىدىغانلىغى توغرىسىدا . . . 402
679) ئىماننىڭ ھالاۋىتى، تاھارەتنى تولۇق ئېلىش ۋە ھاجەتخانىغا
كىرگەندە ئوقۇلىدىغان دۇئا توغرىسىدا 403
682) باشقىلارنى ئۆزىدىن ئەلا بىلىش ۋە تاھارەتـنىڭ پەزىلىتى
توغرىسىدا 404
684) نامازئوقۇۋاتقاندا ئاننـسى چاقـرغان بالا ۋە ئاياللارنىڭ
جىنازىغا ئەگىشىشى توغرىسىدا 405
686) بازارلاردا سۆرەن سېلىشنىڭ يامانلـغى ۋە رەسۇلۇلـلانىڭ
تەۋراتتىكى سۈپىتى توغرىسىدا 407
687) ئەركەك ھايۋانلار ئۇچۇن چاپتۇرۇش ھەققى ئېلىشنى مەنئى
قىلىش توغرىسىدا 407
688) غۇسلى قىلغان ئادەمنىڭ ئوزىنى دالدىغا ئېلـشى، يىتىمنى
باقـقان ئادەم ۋە جۇمەگە ھازىـر بولغانـلارنى پەرىـشتىلەر
خاتىرىلەپ تۇرىدىغانلىغى توغرىسىدا 408
691) كېچىـسى ئـبادەت قىلـىش ۋە "بەرگەن سەدىـقەگـلارنى
مىنـنەت قىلـىپ بـكار قىلـۋەتـمەگـلار" دىـگەن ئايەت
توغرىسىدا 409
693) باي تۇرۇپ قەرزنى ئارقـسىغا سورەش، ۋاقتىدا بەرمەسلىك
توغرىسىدا، توقلۇقتا شۈكرى قىلغۇچـى، ئاچلىقـتا سەۋرى
قىلغۇچى توغرىسىدا 411
695) ھەسەلـنىڭ داۋا بولـىدىغانلـىغى، كوز تېـگىشـنىڭ راست

ئىكەنلىگى، كېسەلنىڭ كوچىمەيدانلىغى ۋە ماخاۋ
كېسىلىدىن قېچىش توغرىسىدا 412
غەيۋەت قىلماسلىق، ئادىل بولۇش، زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىنىڭ
كەچۈرۈشى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سوزلىرىدىن
تاللانغان دۇئالار ۋە داۋاملىق دۇئا قىلىپ تۇرۇشقا تەرغىپ
قىلىش توغرىسىدا 414

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

(ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىۋان ئاللانىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن)

جىمى ھەمدۇ-سانا پۈتكۈل ئالەمنى پەرۋىش قىلغۇچى ئاللاغا خاستۇر، ھەممە پەيغەمبەرلەرگە ئاللادىن رەھمەت ۋە ئامانلىق تىلەيمەن، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەدگە، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىاتلىرىغا ۋە ساھابىلىرىغىمۇ ئاللادىن رەھمەت ۋە ئامانلىق تىلەيمەن.

رەببىمىز، سەن بىزنى رەھمىتىگە ئېرىشتۇرگىن، ئىشلىرىمىزدا بىزنى توغرا يولغا سالغىن، بىزنى سائادەتمەن بەندىلىرىڭ قاتارىدا قىلغىن، بىزنى بۇ دۇنيادىن ئىمان ۋە ھىدايەت بىلەن كېتىشكە مۇۋەپپەق قىلغىن. رەببىمىز، سېنىڭ زور ۋە مول نېمەتلىرىڭدىن، ئۇلۇغ سوغا ئاتالرىڭدىن مىننەتدارمىز، سېنىڭ بەرگەن تەۋپىقىڭگە، ئېھسانىڭغا، قىلغان مەرھەمەتلىرىڭگە، ئىلتىپاتلىرىڭغا تەشەككۇر ئېيتىمىز، بۇ شۇنداق تەشەككۇركى، شۇ ئارقىلىق سېنىڭ رازىلىغىڭغا، غەزىخورلۇغۇڭغا ئېرىشىمىز، غەزىۋىڭدىن ساقلىنىمىز، بىر ئاللادىن باشقا ھېچ خۇدا يوق، يولباشچىمىز مۇھەممەد ئاللانىڭ بەندىسى ۋە بەرھەق پەيغەمبىرى دەپ كەلىمە شەھادەت ئېيتىمىزكى، بۇنى ئېيتقۇچىلار دەۋزەخىتىن نىجات تاپىدۇ ۋە مەھشەرگاھدا ياخشى

بەندىلەر بىلەن بىللە بولىدۇ. مۇھەممەد شۇنداق پەيغەمبەرگى، ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىك چوڭ دەرىخى پەلەككە يەتكەن، پەيغەمبەرلىك باغچىلىرى بۇك-باراقسانلاشقان، ئۇنىڭ نوپۇزىدىن كىشىلەرنىڭ ۋۇجۇدى لەرزىگە كەلگەن. مۇنبەرلەردە ئۇنىڭ نامى تىلغا ئېلىنىش بىلەن مۇنبەرلەر شەرەپكە ئېرىشكەن. ئۇنىڭ تەرىپىنى يېزىشقا قەغەزلەر تارلىق قىلىدۇ، سىيالار يېتىشمەيدۇ. ئۇ شۇنداق پەيغەمبەرگى، شەرەپ ئۇستىگە شەرەپ قازانغان، ھەل قىلغۇچ سوز قابىلىيىتى بىلەن كىشىلەرنى ھەيران قالدۇرغان، ئوزى ئىخچام، مەنىسى چوڭقۇر سوزلەرنى، گۈزەل ھىكمەتلەرنى سوزلەش ئالاھىدە لىگىگە ئىگە بولغان، ئەرەپ ۋە غەيرى ئەرەپ سوز ئۇستىلىرى نىشان قىلغان يۇقۇرى دەرىجىنى قولغا كەلتۈرگەن. يۇكسەكلىك دەرۋازىلىرىنى ئاچقان، بەخت ۋە ھىدايەتكە يېتىشنىڭ ۋاستىچىسى بولغان، شەخسى غەرەز بىلەن سوزلىمەيدىغان، ئىلىملەرنىڭ بايراقدارى بولغان، ئادالەت قىلىچىنى كوتەرگەن، ئىسلام دىنىنى بەرپا قىلغان ۋە كۈچەيتكەن، ھەققانى ھاكىمىيەت تىكلىگەن شۇ پەيغەمبەرگە، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىاتلىرىغا ۋە ھەقپەرۋەر ساھابىلىرىگە ئالىلانىڭ تولۇق، پاك رەھمىتى بولغايكى، شۇ ئارقىلىق پەيغەمبىرىمىزنىڭ بىزدىكى ئۇلۇغ ھەقىقى ئادا بولغاي ۋە شۇ ئارقىلىق بىز ئۇنىڭغا يېقىنلاشقايمىز، ھەۋزى كەۋسەرگە ئېرىشكەيمىز. ئاللا ئىسلام دىنىنىڭ يولباشچىلىرى ۋە ئولىمالىرىدىن رازى بولغايكى، مۇسۇلمان ئالىملىرى ئىسلام ئىلىملىرىنى تارقىتىشقا كوڭۈل بولدى، شەرىەتنى ئەڭ پۇختا ئاساسقا بەرپا قىلدى، شەرىەتنىڭ ئىنچىكە نۇقتىلىرىنى ئىگەللەپ، ماھىيىتىنى بايان قىلىپ بەردى، چوڭقۇر ۋە مۇرەككەپ ئىلىملىرىنى قولغا كەلتۈرۈپ، تەرتىپلىك

ئاساستا رەتكە سالدى، ئوزلىرىگە تاپشۇرۇلغان پەيغەمبەرنىڭ سۆنىتىنى بەرپا قىلىپ چىقىش ۋەزىپىسىنى ئادا قىلدى، پارلاق شەرەتنىڭ يۈكىنى ئۈستىگە ئالدى، ئىسلام شەرىتى شۇلار ئارقىلىق دۇنيانىڭ ھەممە يېرىگە تارالدى. ئىلاھىم، شۇ ئالىملارغا رەھمەت قىلغىن، ئۇلارغا بىزنى يېقىن قىلغىن، بىزنى ئۇلارنىڭ يولىغا يېتەكلىگىن. ئىشمدا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىم ئالىلانىڭ ياردىمىگىلا باغلىق، ئالىلاغا تەۋەككۈل قىلدىم ۋە يۈزلەندىم، ئىشمىنى ئاللاغا تاپشۇرىمەن. ئاللا ھەققەتەن بەندىلىرىنى كورۈپ تۇرىدۇ.

بۇ دۇنيادا لەززەتلىنىش ۋە ئۇ دۇنيادا مەنپەئەتلىنىش مەقسەدىدە، مۇقەددەس، ئۇلۇغ ئاللانىڭ كالامىنىڭ مۇشىلىرىنى ئۆزۈش ئويى، ئۇ دۇنيادىمۇ، بۇ دۇنيادىمۇ مەن ئۈچۈن قورال ۋە بايلىق بولۇپ قالىدىغان بىر خاتىرە ئەسەر ئىشلەپ چىقىش ئويى كوڭلۈمگە كىرىپلا ئالدى، يۈرىگىم بۇ ئويدىن خۇش ھىد ئالدى. ئەسته تۇتۇش قۇۋۋىتىمنىڭ ئاجىزلىغى، ئەقلىمنىڭ سۇسلىشىپ كېتىشى، ئۇنتۇغاقلىغىم، سەۋەنلىكنى كوپ سادىر قىلىدىغانلىغىم ۋە ئۇرۇق-تۇققان، يېقىنلىرىمنىڭ رەسۇلۇللانىڭ ئۇلۇغ ھەدىسلىرىنى ئاڭلاشقا ۋە چۈشەنىدۇرۇپ بېرىشكە بولغان ئېھتىياجى مېنى بۇ ئىشقا قىزىقتۇردى. مېنى ھورمەتلەپ كۆتۈۋالغان، ياخشى مېھمان قىلغان يار-بۇرادەرلىرىمنى زىيارەت قىلغان ۋاقتىمدا. بۇ ھال ئوچۇق كورۈلدى. ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچى ئالىلادىن ساۋاپ ئۈمىت قىلىپ، ئۇلارغا ئەمرى-مەرۇپ قىلىشقا باشلىدىم، مۇمكىن قەدەر ئۇلارنىڭ دىنىي ئىشلىرىنى ئەسلىتىپ ئوتتۇم، بۇنىڭ بىلەن مېنىڭ يارامسزلىغىم ۋە نادانلىغىم ئاشكارا بولۇپ قالدى. ئوزەمنىڭ ئۇزۇن ۋە ئاساسلىق چوڭ كىتاپلارنى مۇتالىە قىلىپ ئوقۇپ چىقىشقا زور دەرىجىدە مۇھتاج ئىكەنلىكىمنى

لىگىنى بايقىدىم. بۇ چاغدا، «سەھھاۋلىبۇخارى» كىتابىنىڭ باغچىسىدا سەيلە قىلىشقا، ئۇنىڭ يېتىلگەن مۇئىلىرىدىن ئۈزۈشكە ۋە باغدەك روشەن نۇرى بىلەن نۇرلىنىشقا ئاساس ھازىرلانىدى. شۇ باغچىنىڭ نۇرلۇق چېچەكلىرىدىن ئۇرۇق-تۇققانلىرىمغا تەرگەچ باردىم. ياخشىلارنىڭ سەرداری بولغان پەيغەمبەرنىڭ ھەدىسلىرىنى تاللاپ چىقىش يۈزىسىدىن، شۇ مەيدانىدا بىرقەدەر ئىلگىرىلىدىم. ئۇرۇق-تۇققانلىرىمنىڭ ھەدىسىنىڭ مول يامغۇرىدىن پايدىلىنىشىنى ۋە ئۇنىڭ خۇش پۇراقلىرىدىن خۇش بۇي ئېلىشىنى كۆزدە تۇتتۇم. قەتئى ئىرادە باغلاپ، ئىشقا كىرىشتىم، مەن بۇ مەقبۇل كىتاپقا بىرىلگەنسېرى نۇرغا نۇر قوشۇلدى، دىلىنىڭ ئىللەتلىرى ئۇچۇن شىپا ئۇستىگە شىپا قوشۇلدى، گۈزەل، كامالەتكە يەتكەن، پاساھەتلىك، پايدىلىق ھىكمەتلەر قوشۇلۇپ باردى. ئاللانىڭ ياردىمىگە يولىنىپ، «سەھھاۋلىبۇخارى»دىكى پايدىلىق، گوھەر سۆزلەت بەزى ھەدىسلەرنى قەغەزگە قەيت قىلىپ باردىم، ئاللاتائالاغا ئىستىخارە (بىرەر ئىشنى قىلماقچى بولغاندا، ئاللادىن شۇ ئىشنىڭ خەيرلىك بولۇشىنى تىلەش. ــ ت) قىلدىم. ئىمام بۇخارىنىڭ نۇرلىرىدىن، ھورمەتلىك قەستەلانى شەرھىنىڭ ئارتۇقچىلىقلىرىدىن ئېلىپ، بۇ توپلامنى تۈزۈپ چىقتىم. خۇداغا شۈكرى، خۇداغا مەدھىيە-سانالار بولسۇنكى، بۇ توپلام ھاجەتكە يارايدىغان، كوزگە لەززەت بېغىشلايدىغان، كۆڭۈلگە ياقىدىغان بىر كىتاپ بولۇپ چىقتى. بۇ كىتاپ بەدىسلىگى يۇقۇرى بولغان گوھەردەك سوزلەرنى، شانلىق ۋەزلەرنى، گۈزەل نەسىھەتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولۇپ، چىرايلىق ئۇسلۇپتا، پۇختا ئاساستا نەپىس تۈزۈلگەن. بۇ كىتاپ مۇتتەقىلەر ئۈچۇن ۋەزدۇر، ھەقىقەتنىڭ چىرىغىدۇر، ھەممىگە يول كورسەتكۈچىدۇر، تەشنالارنىڭ بۇلغىدۇر،

قورقۇنچقا دۇچار بولغانلارنىڭ پانايىدۇر، ئاسلارنى مات قىلىدىغان پاكىتتۇر، ئىزدەنگۈچىلەرنىڭ دىلىنى يورۇتىدىغان گۈزەل ھىكمەتتۇر، گۈمراھلار ھىدايەت تاپىدىغان، سوزى ئىخچام، مەنىسى چوڭقۇر، تولۇن ئايدەك ھەدىسلەردۇر، پەيغەمبەرنىڭ جانلارنىڭ دىماقلىرىنى خۇش بۇي قىلىدىغان خۇش نەپەسلىرىدۇر، چىرىگەن جەسەتلەرگە ھايات بەخش ئېتىدىغان ئۇلپەتچان ئىلھاملاردۇر، راۋانلىغىدىن جاملارغا قۇيۇپ ئىچىدىغان، نازاكەتلىكلىگىدىن جانلارغا ئارىلىشىپ كېتىدىغان پەيغەمبەر سوزلىرىدۇر، گوھەر ياڭلىغ ساھىپجامالدۇركى، پەرىلەرنىڭ مەڭزىگە نۇر بىلەن يېزىشقا تېگىشلىكتۇر. كىتاپنىڭ قىسقىچە شەرھى كىشىنىڭ زوقىنى قوزغايدۇ، ئىخچام مەنىسى قۇلاققا ياقىدۇ. ئۇ سۇزۇك، تازا، ئېقىن سۇدىنمۇ شىرىن، سەھرى ھالال (دىنغا خىلاپ كەلمەيدىغان ئۇسۇل بىلەن مەيدانغا كەلتۈرۈلگەن، كىشىلەرنىڭ ئەقلىنى ھەيرەتتە قالدۇرىدىغان ئاجايىپ ئىشلار. ــ ت) دىنمۇ نازۇك. ئەگەر ئۇ تاشقا ئوقۇلىدىغان بولسا، تاش چوقۇم يېرىلىپ كېتەتتى، يۇلتۇزلارغا ئوقۇلىدىغان بولسا، يۇلتۇزلار چېچىلىپ كېتەتتى. ئۇنىڭ نادىر مەزمۇنلىرى غەمكىننى خوشاللاندۇرىدۇ، ھوسىنلەر غەزىنسىدىكى گوھەرنى خجىللىقتا قالدۇرىدۇ، شاراپتىنمۇ سۇزۇك، ياشلىق چاغلاردىنمۇ گۈزەل مەزمۇنلارنى بايان قىلىدۇ. بۇ كىتاپنىڭ يۇقۇرقىدەك ئارتۇقچىلىقلارغا ئىگە بولۇشى ئاللانىڭ ئاتاسىدۇر. ئاللا يېتەرلىككى، ئۇ ھەممىنى بىلىپ تۇرىدۇ. ئاللا خالىغان ئادەمگە ئىلىم ئاتا قىلىدۇ، ئىلىم ئاتا قىلىنغان ئادەم كوپ ياخشىلىققا ئىگە بولغان بولىدۇ.

ئى ياخشى بۇرادەر! 3ـقېتىم نەشر قىلىنغان بۇ كىتاۋنىمنى سىزگە زور ھورمەت بىلەن تونۇشتۇرماقچىمەن. بۇ كىتاپ ئىمام

بۇخارى، شەيخ قەستەلانى (ئاللا بۇلاردىن رازى بولسۇن) دىن ئىبارەت ئىككى ئالىمنىڭ يازغان ئىككى ئەسىردىن ئارتۇق ئىلگىرى يېزىلغان سەھىھ ھەدىسلەرنى ۋە شەرھىلەرنى ئوز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ كىتاپ ئۇلارنىڭ قالدۇرغان بىر ياخشى خىزمىتى ۋە قىزىلگۇلى ھىساپلىنىدۇ. بۇ كىتاپنىڭ باغچىسىغا كوز يۇگۇرۇتۇپ چىقىپ، ئۇنىڭ كولىلىرىدە ئەقلىگىنى سۇغارغىن. تەبىئىتىگىنى ئۇنىڭ باغچىسىدا ئوتلاتقىن، ئۇنىڭ قۇياشىدىن ئىلىم نۇرلىرىنى ئالغىن، ئۇنى تەلەپكارلاردىن ئايىما، قىزىقمىغانلارنىڭ ئالدىدا خار قىلما. بۇ كىتاپ قىزىلگۇللىرى پورەكلەپ ئېچىلغان باغچىدۇر، شايى-كىمخاپتىن تىكىلگەن ھەشەمەتلىك كىيىملەرگە ئورالغان مەكزى قىزىل نازىنىن رەنا قىزدۇر. بۇ كىتاپنى يالغۇزلۇغۇڭدا ھەمرا، زېرىكىنىڭدە ئىچ پۇشۇغى، غەم-قايغۇدا قالغىنىڭدا شاتلىق بېغىشلىغۇچى، خالى جايدا بولغىنىڭدا سىرداش، سەپىرىڭدە يولداش، ئويۇڭدە بولغىنىڭدا ئۇلپەت قىلغۇچى. چۇنكى ئۇ سەن ئۇچۇن كويۇنگۇچى خوشنا، خاپىلىغىنىڭنى ئالغۇچى سوھبەتداش، ئىتائەتچان مۇئەللىم، كەمتەر ئۇستاز ۋە ئىشەنچلىك رەھبەردۇر، توغرا يولغا يېتەكلىگۇچىدۇر، دائىمى بەختكە ئېرىشتۇرگۇچىدۇر. بۇ كىتابنى «سەھىھۇلبۇخارى جەۋھەرلىرى» دەپ ئاتىدىم. بۇ كىتاپ «سەھىھۇلبۇخارى»دىن تالاپ ئېلىنغان ھەدىسلەر توپلىمىدۇر. بۇخارىنىڭ ھەدىسلىرىنىڭ جىمىسى جىلۋىدار مەرۋايىتلارغا، جەۋھەرلەرگە ئوخشايدۇ، نۇر چېچىپ تۇرغان قۇياشقا ۋە بەخت يۇلتۇزلىرىغا ئوخشايدۇ. مېنىڭ بۇ كىتاۋىم ئەنە شۇ «سەھىھۇلبۇخارى»دىن تالاپ ئېلىنغانلىغى ئۇچۇن، ئۇنىڭ شەرىپىدىن كىتاۋىمنىڭ ھەسسىدار ئىكەنلىگىگە ئىشىنىمەن. بۇ قىممەتلىك غەزىنىدىن ۋە بىباھا گوھەرلەردىن ھەر بىر مۇسۇلمان ئويىنىڭ

خالی بولماسلىغىنى ئۇمىت قىلىمەن. ئاللانىڭ رەھمەت قىلىپ مول ساۋاپ بېرىشىنى، ئىشىنىڭ ئاخىرىدا بىزنى بەختكە ۋە ئوزىنىڭ رازىلىغىغا ئېرىشتۇرۇشىنى تىلەيمەن. كىتابىنى تۇزۇشتە، ئالدى بىلەن ھەدىسلەرنىڭ ئوزىنى بەردىم، ئاخىرىغا بىر سىزىق تارتىپ، سىزىقنىڭ ئاستىغا ھەدىسلەرنىڭ شەرھىنى بەردىم. كىتابخانلارنىڭ ئېلىنىغان ھەدىسلەرنىڭ ئەسلىگە مۇراجەت قىلىشتا ۋاقىتنى زايا قىلىپ قويماسلىغى ۋە مالال بولۇپ قالماسلىغى ئۈچۈن، بۇ كىتاپ «سەھىھۇلبۇخارى» تەرتىۋى بويىچە تۇزۇلدى. ھەدىسنىڭ قايسى باپتىن ئېلىنغانلىغىنى بىلىش ئۈچۈن ھەدىسلەرنى رەقەم بىلەن بەردىم. ئىمام بۇخارى قايسى ھەدىسنى قايسى باپتا بەرگەن بولسا، بۇ كىتابتىمۇ شۇنداق بېرىلدى. مېنىڭ بۇ كىتابىنى ئىشلەشتىن مەقسىدىم كىتابۇمىدىن پايدىلىنىدىغان پاك ئىخلاسمەن ياخشى ئادەملەرنىڭ مېنىڭ ھەققىمدە قىلىدىغان، ئولگەندىن كېيىن قەبرەمدە پايدىسى تېگىپ تۇرىدىغان دۇئاسىنى ئۈمىت قىلىشتىنلا ئىبارەت. بۇ ئىشىمنىڭ باشقىلارنىڭ ماختىشىغا ئېرىشىش ياكى پۇل تېپىش ياكى شوھرەت قازىنىش مەقسىدىدە بولۇشىدىن خۇدا ساقلىسۇن. بۇ خىزمىتىمنىڭ خالىس، خۇدالىق ئۈچۈن بولۇشىنى ۋە نازۇ-نېمەتلىك جەننەتكە كىرىشىمگە سەۋەپ بولۇشىنى پۈتۈن كۈچ-قۇدرىتىم بىلەن ئاللادىن تىلەيمەن ۋە ئىلتىجا قىلىمەن. ئاللا ھەققەتەن مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر ۋە رەھىمدىلدۇر، خالىغانلارغا مەرھەمەت قىلغۇچى، دانا، ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر. بىزنى ئىمانغا ھىدايەت قىلغان ئاللاغا مىننەتدارلىق بىلدۇرىمىز. بىزنى ئاللا توغرا يولغا يېتەكلىمىگەن بولسا، ھىدايەت تاپمىغان بولاتتۇق.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
ئۇيغۇرچە كتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

مۇرادىمغا مۇۋاپىق خەيرلىك ئىش
پۈتۈپ چىقتى، ئەمەسمەن قىلچە مەغرۇر.
ساۋاپ ئىزدەپ خۇدانىڭ رەھمىتىدىن،
دۇرۇد ئېيتاي رەسۇلۇللاغا بىر قۇر.

يولداش كىتاپخانىدىن خاتا بولۇپ قالغان ياكى قەلەمسەۋەن كەتكەن تەرەپلىرىنى كەچۈرۈشنى ئۈمىت قىلىمەن.

ئاقلىمايمەن ئۆزەمنى چۈنكى ئاجىز ئىنسانمەن،
ساقلىمىسا خۇدايىم خاتالىقتا سەرسانمەن.

ئالىلا ماڭا كۆپايە قىلىدۇ، ئۇ نېمە دېگەن ياخشى يولەنچۈك. ئاللانىڭ پەزلى كوپ، ئۇ ماڭا نۇسرەت بەرگۈچى، ھەممىگە قادىر، مېنىڭ دۇئايىمنى ئىجابەت قىلىشقا لايىقتۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابائىلىرىغا ۋە ساھابىلىرىگە ئاللانىڭ رەھمىتى ۋە سالاملىرى بولسۇن. بۇ كىتاپ تولۇن ئايدەك تاماملانغان ۋە خۇش پۇراق چاچقان چاغدا، بىسمىللانى تىلىمغا جارى قىلىپ دۇرۇد ئېيتىپ، توۋەندىكى قەسىدىنى يازدىم:

مۇسۇلمانلار، قولۇمدا پۈر باھا قىممەت كىتاۋىم بار،
بۇخارىنىڭ سەھىھىدىن* گوھەرلەردۇركى بەك داڭدار.
بېغىشلاپ شەنىگە تىزدىم شېئىردىن ئۇنچە-مارجانلار،
گوھەر قويغان بىلەيزۈكتەك كىشىنىڭ زەۋقىنى قوزغار.
نەدۇر ئالتۇن گۈزەللىكتە بۇ توپلام ئالدىدا ھەيھات،
يېتەلمەس ھەم ئۇنىڭ ھوسنىگە زىبا نازىنىن-دىلدار.

* «سەھىھۇلبۇخارى» كوزده تۇتۇلدۇ. ــ ت.

بېيىتتى شۇ كىتاپ شەرھىنى قەستەلانى* بىر-بىرلەپ،
دېگىزدەك كاتتا-چوڭقۇر مەنىلەرنى كەڭ قىلىپ ئىزھار.
خۇداغا شۈكرىكىم مەيدانغا كەلدى بۇ گۈزەل نۇسخا،
ھەدىسلەرنىڭ ئاساسى چىقتى ساغلام تاللىنىپ تەكرار.
يورۇق يۈلتۇز بولۇپ قالدى ئۇنىڭ مەزمۇنى بىزلەرگە،
زەلالەت زۇلمىتى ئىچرە ئېزىپ قالغانغا يول باشلار.
ئالار مۇندىن مۇسۇلمان تەقۋىدارلار ھەرقاچان مەنپەت،
ھىدايەت يولىدا يانغان مايىك ئۇ نۇر چېچىپ چاقنار.
بۇخارى مەتنىگە** سادىق بولۇپ تاللاپ كوچۇردۇم مەن،
يېنىمدىن قوشمىدىم ھېچ نەرسە، تاللاشتا بولۇپ ھۇشيار.
مېنىڭ بۇ خىزمىتىم تاللاپ ئېلىشتىنلا ئىبارەتتۇر،
تەشەككۇر يا مۇكاپاتقا ئەمەسمەن مۇستەھىق زىنھار.
خۇدا بولدى مەدەتكارىم بۇ ئىشتا ئىپتىخارىمدۇر،
تېپىلماس مەندە ھېچ خىسلەت، مېنىڭدىن بولما مىننەتدار.
جىمى ئارتۇقچىلىقلار قۇدرىتى چوڭ تەڭرىگە خاستۇر،
بۇخارى شەنىگە مەنسۇپ پەزىلەتلەر ھامان بىسيار.
ھەمىشە ھەي مۇسۇلمان تەرك ئەتمە ئەمرى-مەرۇپنى،
كى غاپىل بەندىلەر بولسۇن بۇنىڭدىن ئويغىنىپ بىدار.
ھەدىس-سۇننەتكە خىزمەت قىل قىلىپ تەبلىغ ئۇنى تاكى
مۇسۇلمانلار ئارا ئەڭ كەڭ تارالغاي سۇننىتى مۇختار.***

---

* «سەھىھۇلبۇخارى»غا شەرھى يازغان ئىمام قەستەلانى كوزده تۇتۇلدۇ. — ت.

** مەتنى — تېكست مەنىسىدە. — ت.

*** مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ سۇننىتى. — ت.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كتاب توربېكتى

هەدىسلەر روھىنى سىڭدۈر كىشىلەر قەلبىگە ھەتتا،
سائادەت ئەسرى*، دىندارلىق زامانى ئەسلىگە قايتار.
ئەدەپ ـ ئەخلاق گۈلىدۈر بۇ ئېچىلغان زەمۇ پورەكسىلەپ،
ئاۋايلاپ ـ پەپىلەپ ئوستۇر ئۇ توزۇپ كەتمىسۇن بىكار،
قاساۋەتلىك** دىلىڭنى پاكلىغىن، بۇ باغدا يايراتقىن،
يېتىلگەن مۇبلىك باغ بۇ، مۇئەتتەر يىلدىسىڭ ھەر بار.
ئىلاھىم، ئىلتىجا ئەيلەپ تىلەيمەن مەغپىرەت سەندىن،
تىلەيمەن كەڭتاشا تۇرمۇش، جاھاندا قىلمىغايسەن خار.
ساڭا سۇندۇم كىتاۋىمنى يېزىپ ئىخلاس بىلەن يا رەب،
كەرەم ئەيلەپ قوبۇل قىلغىن مۇئەللىپتىن ئېتى ئەممار.
رەھىم ئەيلەپ ئۇنى تىرگۈز مەئلۇمبرار*** قىيامەتتە،
نېسىپ ئەيلە ئاڭا جەننەتنى تەجرى تەھتەھەلئەنھار.****

بۇ كىتاپ ھىجرىيىنىڭ 1341 ـ يىلى (مىلادى 1922) 1 ـ قېتىم نەشر قىلىنغان. 1345 ـ يىل شەۋۋال ئېيىنىڭ 10 ـ كۈنى 2 ـ قېتىم نەشر قىلىنغان. 1348 ـ يىل زۇلھەججە ئېيىنىڭ 8 ـ كۈنى 3 ـ قېتىم نەشر قىلىندى.

مىسىر پادىشالىق مەدرىسىلىرىنىڭ
مۇدەررىسى مۇستەفا مۇھەممەد ئەمارە.

---

* مۇھەممەد پەيغەمبەرنىڭ ۋە چاريىالارنىڭ دەۋرى. ـــ ت.

** قاساۋەت ـــ گۈنا بىلەن دىلى كىرلىشىپ قاتتىقلىشىپ كەتكەن دىگەن مەنىدە. ـــ ت.

*** مەئلۇمبرار ـــ ياخشىلار بىلەن دىگەن مەنىدە. ـــ ت.

**** تەجرى تەھتەھەلئەنھار ـــ ئاستىدىن ئوستەڭلەر ئېقىپ تۇرغان دىگەن مەنىدە. ـــ ت.

ئىمام بۇخارىنىڭ تەرجىمھالى

ئىمام بۇخارىنىڭ ئىسمى ئەبۇ ئابدۇللا مۇھەممەد بولۇپ، ئۇ ئىسمائىلنىڭ ئوغلى، ئىسمائىل ئىبراھىمنىڭ ئوغلى، ئىبراھىم مۇغىرەنىڭ ئوغلى، مۇغىرە بەردىزبىنىڭ ئوغلى، بەردىزبى بەزىزبىنىڭ ئوغلى ئىدى. ئىمام بۇخارىنىڭ چوڭ بوۋىسى مۇغىرە يەمانى جۇئفى ئىسىملىك مەشھۇر بىر ئادەمنىڭ قولىدا مۇسۇلمان بولغانلىغى ئۈچۈن، ئىمام بۇخارى شۇنىڭغا مەنسۇپ قىلىنىپ جۇئفى دەپ ئاتالغان، بۇخارادا تۇغۇلۇپ ئوسكەنىلىگى ئۈچۈن بۇخارى دېيىلگەن. ئىمام بۇخارى ئەھلى ئىسلامنىڭ يېتەكچىسى، مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇلگىسىدۇر، ئۇ مۇھەددىس (ھەدىس ئىلمى بىلەن شۇغۇللانغۇچى ئالىم. ــ ت) لەرنىڭ پىشۋاسى بولۇپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۇنىڭ سوز ـ ھەرىكىتى ھەممىدىن نوپۇزلۇقتۇر، ئۇ ھەممە ئىشتىراپ قىلغان چوڭ پەزىلەتكە ۋە ناھايىتى مول، ھەقىقى، ساغلام بىلىمگە ئىگە ئىدى. ئىمام بۇخارىنىڭ ئىلىم ۋاراقلىرىدىن ھىدايەتنىڭ پارلاق نۇرلىرى چاقنىدى. ئىرشاد (ئوغرا يولغا يېتەكلەش. ــ ت) مۇنبىرىدىكى ئۇنىڭ جاراڭلىق ئاۋازى يىغىرىلمەس دەلىللەر بىلەن ياڭرىدى. پەيغەمبەرنىڭ سۇننەتىنى گۇللەندۇرۇش يولىدا ئۇنىڭ جان كويدۇرۇپ ئىشلىگەن خىزمەتلىرى بۇرۇنقى ۋە كېيىنكى ئىسلام ئۇلىمالىرى تەرىپىدىن

بىردەك ماقۇللانىدى.

ئىمام بۇخارى (ئاللا ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن) (ھىجرىيىنىڭ 194 - يىلى بۇخارادا تۇغۇلدى. ئاتىسىدىن كىچىك قېلىپ يېتىمچىلىكە ئوستى، ئۇ بالىلىق چاغلىرىدىلا قۇرئان كەرىمنى ياد ئالدى. ئۇ ئەرەپ تىلى بىلىملىرىنى پۇختا ئىگەللىدى. ئۇ مەكتەپتە ئوقۇۋاتقان چېغىدىلا ھەدىس ئىلمىنى ئۆگىنىشكە ئىشتىياق باغلىدى. ھەدىس ئىلمىنى 205 - يىلى بۇخارا ئولىمالىرىدا ئوقۇشقا باشلىدى، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ببكەندلىق ئەبۇ ئەھمەد مۇھەممەد ئىبنى يۈسۈپ ئەڭ ئاتاقلىق ئالىم ئىدى. ئىمام بۇخارى ئۇستازى ئەبۇ ئەھمەدنىڭ ھوزۇرىدا بولغان چاغدا، ئۇنىڭ ياد ئېلىپ ئوقۇغان ھەدىسلىرىنىڭ كوپلۇگىدىن، كەم ئۇچرايدىغان زېرەكلىگىدىن ۋە سوز ماھارىتىدىن ئەبۇ ئەھمەد تەپ تارتاتتى. ئىمام بۇخارى ياپ - ياش تۇرۇپلا ئون مىڭلىغان ھەدىسلەرنى ياد ئېلىپ ئوقۇدى. ئىلىم ئەھلىلىرى ھەدىس ئۆگىنىش ئۈچۈن ئىمام بۇخارىنىڭ ئارقىسىدا چېپىپ يۈرۈشەتتى. يول ئۈستىدە كېتىۋاتقان يېرىدە ئۇنىڭدىن ھەدىس ئىلمى تەھسىل قىلغۇچىلاردىن نۇرغۇن ئادەم كېلىپ ئۇنىڭ چوڭىسىگە ئولىشىۋالاتتى.

210 - يىلى ئىمام بۇخارى ئانىسى ۋە ئاكىسى بىلەن ھەج قىلىش نىيىتىدە مەككىگە سەپەر قىلدى، ھەج پائالىيەتلىرى تاماملانغاندىن كېيىن، ئۇ ھەدىس ئىلمى تەھسىل قىلىش ئۈچۈن مەككىدە قېلىپ قالدى. خۇراسان، جەبەلئىراق، ھىجاز، مىسىر، شام قاتارلىق كوپلىگەن شەرق مەملىكەتلىرىگە باردى. ئۇ يەرلەرنىڭ ئولىمالىرى ۋە دىنىي ئەربابلىرى ئۇنىڭدىن ھەدىس ئۆگەندى، ھەزرىتى ئىمام ئەھمەد ئىبنى ھەنبەل (ئىسلام دىنىدىكى مەشھۇر 4 مەزھەپنىڭ بىرى بولغان ھەنبەلى مەزھىبىنىڭ ئاساسچىسى. ــ ت) شۇلارنىڭ جۇملىسىدىن ئىدى.

ئىمام بۇخارى بولسا ھەزرىتى ئىمام شافىي مەزھىبىنىڭ فىقھى بىلىم-لىرىنى تولۇق ئىگەللىگەن ئىدى.

ئىمام بۇخارى ئىلمىي جەھەتتىن ئوسۇپ يېتىلگەن ۋە ھەدىسلەرنى ئېنىقلاش جەھەتتە كۆزلىدە زەررىچە غۇبار قالمىغان چاغدا، سەھىھ ھەدىس (سەنەدى پەيغەمبەرگە ئۇزلۇكسىز تۇتاشقان ۋە ئىشەنچلىك كىشىلەر تەرىپىدىن رىۋايەت قىلىنغان ھەدىس. ــ ت) لەرنى غەيرى سەھىھ ھەدىس-لەردىن ئايرىپ چىقىشقا كىرىشتى، ھەدىسلەرنىڭ تۇرلىرىنى، دەرىجىلىرىنى ۋە ئۇسۇل-قائىدىلىرىنى مىسلى كورۇلمىگەن دەرىجىدە پۇختا ئىگەللىدى. ھەتتا بۇ جەھەتتە زامانىنىڭ ئالدىنقى كىشىسى، دەۋرىنىڭ مىسلىسز يەككە-يىگانىسىگە ئايلانىدى ۋە يەر يۈزىدىكى ئولىمالارنىڭ سەردارى بولۇپ قالدى.

ئۇ «سەھىھ-ھۇلبۇخارى» كىتاۋىنى 600 مىڭ ھەدىس ئىچىدىن تاللاپ، 16 يىل ئىچىدە يېزىپ چىقتى. ھەر بىر ھەدىسنى يازغاندا، ئالدى بىلەن غۇسلى قىلىپ ئىككى رەكئەت نامازئوقۇپ، شۇ ھەدىس ئۇستىدە ئالــلاتالاغا ئىستىخارە قىلىپ ئاندىن يازاتتى. ئۇ، كىتابنى ئاللا بىلەن مېنىڭ ئارامدا دەلىل-ئىسپات قىلدىم، دەيتتى. «سەھىھ-ھۇلبۇخارى» كىتاۋى تەكرارلانغانلىرى قوشۇلۇپ 9 مىڭ ھەدىسنى ئوز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ ھەدىسلەرنىڭ بىر قىسمى مەنە جەھەتتىنلا تەكرار ھىساپلىنىدۇ. ھەدىس ساھەسىدە «سەھىھ-ھۇلبۇخارى» كىتاۋىدىنمۇ دۇرۇس كىتابنىڭ يوق ئىكەنلىگى توغرىسىدا ھەدىس ئالىملىرىنىڭ پىكرى بىردەك. ئالىملار بۇ كىتابقا شەرھى يېزىش، ئۇنى قىسقارتىش، تالــلاپ ئېلىش ۋە باشقىچە تەرتىپتە تۇزۇش جەھەتلىرىدە سانسىز ئىشلارنى ئىشلىدى. ئالــلانىڭ ئەزەمىتى ۋە بۇيۇكلۇگى ئالدىدا بوي ئېگىپ تۇرغان، ئوزىنىڭ بىلىمسىزلىگى ۋە

ئاجىزلىغىا ئىقرار كەمتەرىن پەقىر مۇستەفا ئىبنى مۇھەممەد ئەمارە مەزكۇر ئولىمالارنىڭ ئەڭ ئەدناسى بولۇپ، «سەھىھۇلبۇخارى»دىن ئىبارەت بۇ مەقبۇل كىتابتىكى رەسۇلۇللانىڭ سوزلىرىدىن 700 ھەدىسنى تاللاپ ئالدىم. شۇنداقلا «سەھىھۇلمۇسلىمدىن تاللانمالار» دىگەن كىتابىمغىمۇ رەسۇلۇللانىڭ سوزلىرىدىن 2 مىڭ ھەدىسنى تاللاپ كىرگۈزگەن ئىدىم. مەن خۇددى پاراخوتلىرى گوھەرلىرى بىلەن تولغان، دولقۇنلىرى تەپەككۇر كېمىلىرى بىلەن ئوينىاقىشىپ تۇرغان شىرىن سۇلۇق دېڭىزغا ئوخشايدىغان «سەھىھۇلبۇخارى» كىتابىدىن قېنىپ ئىچتىم، ئۇنىڭ مۇئەتتەر بويىنى يىلدىدىم، مۇسا بىلەن ئوزۇقلاندىم. يېشىلمىگەن نۇرغۇن مەسىلىلەر ئىمام بۇخارىنىڭ شۇ كىتابىنىڭ بەرىكىتىدىن روشەنلىشىپ، ئۇلار ئۇستىدە قانائەت ھاسىل قىلدىم، ۋەزىنەسەھەتلەرنى بايان قىلىشتا ئەڭ چوڭ موجىزە، ئىخچام، مەزمۇنلۇق ھىكمەتلەرنى بايان قىلىشتا غايىۋى دەرىجە ھىساپلانغان بىر كىتابنى مەيدانغا قويدۇم. بۇ كىتاپ دۇردانىلىرىنىڭ كوپلۇگى، پايدىسىنىڭ مولىلۇغى بىلەن مىسلىسىز بولۇپ چىقتى. رىۋايەتچىلەر شۇنى مۇقىملاشتۇردىكى، بۇ كىتابنىڭ مەنبەسى شىرىن بولغانلىقتىن، ئۇ ئىپاردىن ئىشلەنگەن قارا سىيا بىلەن كافۇر (بىر خىل خۇش پۇراقلىق نەرسە.ـــت) دىن ياسالغان ئاق قەغەز ئۇستىگە يېزىلىشقا، نۇردىن ئېشىلگەن يىپ بىلەن ئاي يۇزلۇك پەرىلەرنىڭ بويۇنلىرىغا ئېسىلىشقا ھەقلىقتۇر. ئىمام بۇخارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئومۇر بويى شەھەرلەرنى ئايلىنىپ يۇردى. باغداتتىمۇ، نىسابوردىمۇ ۋە باشقا شەھەرلەردىمۇ بولدى. ئاخىردا يۇرتىنى سېغىنىپ قايتىپ كەلدى. بۇ يەردە ئۇ قۇرئانىنى مەخلۇق دەيدىغان پىتنىگە دۇچ كەلدى. بۇ مەسىلىدە ئۇ ئوتتۇرا يول تۇتۇپ: قۇرئانىنىڭ لەفزى

ۋە خېتى مەخسۇقتۇر. ئالاتائالانىڭ زاتىدا ئەزەلدىنلا مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان كالامۇللانىڭ ئوزى ئەزەلى بولۇپ، ئەلۋەتتە مەخلۇق ئەمەس دەپ قارىدى. شۇنىڭ بىلەن بۇخارانىڭ ھاكىمى كىشىلەرنى ئىمام بۇخارىغا قارشى تۇرغۇزغا قوزغاپ، ئۇنى بۇخارادىن ھەيدەپ چىقاردى. ئىمام بۇخارى ھىجرىيىنىڭ 256 - يىلى سەمەرقەنتتىن ئۇچ فەرسەخ (بىر فەرسەخ 6.24 كىلومېتىرغا تەڭ. — ت) نېرىدىكى خەرتەڭ دېگەن يېزىدا يول ئۇستىدە قازا تاپتى. ئىمام بۇخارى ئون ئۇچ كۈنى كەم ئاتمىش ئىككى يىل ياشىدى.

ئاللا ئۇنىڭغا كوپ رەھمەت قىلغاي، ئۇنىڭ خادىمى (مۇئەللىپ ئوزىنى دېمەكچى. — ت) مۇستەفانىمۇ مەھشەرگاھدا ئۇنىڭ يېنىدا قىلغاي ۋە ئۇنىڭغا كەڭ جەننەتلەردىن ئورۇن بەرگەي. ئىلاھىم، سېنىڭ رازىلىغىڭ ئۈچۈن مۇسۇلمانلار ئارىسىدا بۇ كىتابنى تارقىتىشقا ئىمام بۇخارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ بەركاتى يۇزىسىدىن مەدەت قىلغايسەن. سېنىڭ ماڭا رەھمەت قىلىشىڭ، كەچۈرۈشىڭ ۋە رازى بولۇشىڭدىن باشقا، ھېچ ئادەمدىن بۇ ئىشىم ئۈچۈن مۇكاپاتقا ۋە تەشەككۈرگە ئېرىشىشنى خالىمايمەن. رەببىم، مېنى ئوزەڭ يارلىقان نەرسىگە خاس قىلغىن، مېنى كېپىل بولغان نەرسەگىدىن باشقا ئىش بىلەن شۇغۇللاندۇرمىغىن. مېنى مەھرۇم قىلمىغىن، ھالبۇكى، سەندىن سوراپ تۇرۇپتىمەن، ماڭا ئازاپ قىلمىغىن، ھالبۇكى، سەندىن مەغپىرەت تەلەپ قىلىپ تۇرۇپتىمەن. رەببىم، سېنى پاك دەپ ھىساپلايمەن، ساڭا بولغان مەدھىيىلەرنى تۇگىتىپ بولالمايمەن، ئۇزلۇكسىز مەدھىيىلەر، ئىزچىل تەشەككۇرلار ساڭا مەنسۇپ. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەدگە، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىاتلىرىغا ۋە ساھابىلىرىگە ئاللانىڭ رەھمىتى ۋە سالاملىرى بولغاي.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلار توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

ئۇستاز قەستەلانىنىڭ تەرجىمھالى

پەيغەمبەرلەر سەردارىنىڭ ھەدىسلىرىنى شەرھىلىگۈچى، ئىسلام دىنىنىڭ زىننىتى، ئوتكۇر زېھنىلىك، تەقۋادار، ئاتاقلىق ئالىم قەستەلانىنىڭ ئىسمى ئەھمەد ئىبنى مۇھەممەد ئىبنى ئەبى بەكرى ئىبنى ئابدۇلمەلىك ئىبنى ئەھمەد ئىبنى مۇھەممەد ئىبنى ھۇسەين ئىبنى ئەلى بولۇپ، قاھىرىنىڭ قەستەلانى دېگەن جايىدىن. ئۇ شافىي مەزھىبىدە ئىدى. مەرھۇم قەستەلانى ھىجرىيىنىڭ 851 - يىلى زۇلقەئدە ئېيىنىڭ 22 - كۈنى مىسىردا دۇنياغا كەلگەن. ئۇ بىرمۇنچە كىتاپلارنى، جۈملىدىن شاتىبىيە كىتاۋىنى ياد ئېلىپ ئوقۇغان. بۇرھان ئەجلۇن، جەلال كەبىر، ئۇستاز خالىد ئەزھەرى، ھاپىز سەخاۋى، شەيخۇلئىسلام (بىر خىل دىنىي مەرتىۋە بولۇپ، ئىسلامنىڭ پىشۋاسى مەنىسىدە. — ت) زەكەرىيا ئەنسارى قاتارلىق ئالىملاردا ئوقۇغان. قەستەلانى ئېھتىياجنى قاندۇرىدىغان بۇ مۇكەممەل شەرھىنى يېزىپ چىققان. ھەدىسلەرنىڭ مەنىسىنى ھاۋادىنمۇ نازۇك، سۇدىنمۇ شىرىن جۈملىلەر بىلەن ئەستايىدىل بايان قىلغان. شۇنىڭ بىلەن ئۇ كەڭ ئىلىم دېڭىزىغا، پەزلى ۋە ئېتىبارنىڭ قىبلىسىگە ئايلانغان، پەزىلەت ۋە خىسلەتلەرنىڭ چوققىسىغا مىنگەن. ئۇنىڭ ئارتۇقچىلىقلىرى يورۇق يۇلتۇزلاردەك ئاشكارا بولدى. ئۇ يازغان گۈزەل شەرھى مېنىڭ گال زېھنىمگە يارىدىم بېرىپ، ئۇنى ئوتكۇر قىلىچتەك ئىتتىك قىلىۋەتتى، شۇنداق قىلىپ، مەن ھەدىسلەرنى تالاپ چىقىش بىلەن، ھەدىسلەردە ئۇچرايدىغان بىر قىسىم قىيىن سوزلەرنىڭ ۋە يوشۇرۇن مەنىلەرنىڭ چۈشەندۈرۈشلىرىنمۇ ئۇنىڭغا قوشۇپ قەستەلانىنىڭ شەرھىدىن

تالـلاپ ئالـدىم. بەتـلەرنىڭ يۇقۇرىسـدا ھەدىسـلەرنى بەردىـم، ئوتتۇرىسغا بىر سىزىق تارتىپ، ئۇنىڭ ئاستىغا ئىزاھاتلارنى بەردىم، ھەدىسلەرنى زىر-زەۋەرلىرى بىلەن، ئىزاھاتلارنى بولسا زىر-زەۋەر-سىز بەردىم. ئىلاھىم، پەقىر بەندەڭنىڭ بۇ خىزمىتىنى قوبۇل قىلىپ، مېنى ئۇلۇغ جامالىڭنى كورۇشكە مۇشەررەپ قىلغايسەن.

ئۇستاز قەستەلانى «سەھىھۇلبۇخارى»غا يازغان شەرھىنىڭ «ئەلئىسئاد» ناملىق قىسقارتىلمىسىنى ئىشلەپ چىققان بولسىمۇ، بۇ كىتاپ تاماملانماي قالغان. ئۇ يەنە «سەھىھۇلمۇسلىم» كىتاۋىنىڭ ھەج توغرىسىدىكى بابىنىڭ يېرىمغىچە شەرھى يازغان، شۇنىڭدەك ئۇ «شائىبىيە»، «قەسىدە بۇردە»لەرگە شەرھى يازغان. «مەسالىكۇل-ھۇنەفا»، «مەۋاھىبۇللەدۇنىيە»، قۇرئانىنىڭ 14 خىل ئوقۇلۇشى ئۇستىدە يېزىلغان «لەتائىفۇلئىشارات» دېگەن كىتاپلارنى ۋە باشقا ئەسەرلەرنى تەسنىپ قىلغان. ئۇ شەيخ ئىبراھىم مەتبۇلىنىڭ سوھبىتىدە بولغان ۋە ئەتىگە جامەسىدە ۋائىزلىق ۋەزىپىسىدىمۇ بولغان ئىدى. ئۇستاز قەستەلانى ئەينىيەدىكى خانىسدا ھىجرىيىنىڭ 923-يىلى مۇھەررەم ئېيىنىڭ بېشىدا پەيشەنبە كۇنى ئالەمدىن ئوتتى. ئۇنىڭ ۋاپات بولغان كۇنى سۇلتان سەلىمنىڭ مىسىرغا كىرگەن كۇنىگە توغرا كېلىپ قالغانلىقتىن، ئۇنى سەھىراغا ئېلىپ چىقىپ دەپنە قىلىش قىيىن بولدى. قەستەلانى قانداقتۇر روھىي كېسەللىكتەك بىر كېسەلگە دۇچار بولۇپ قازا تاپتى. جامائەلەز-ھەرنىڭ يېنىدىكى مەدرىسىگە «سەھىھۇلبۇخارى»غا شەرھى يازغۇچى ئىمام ئەينىنىڭ يېنىغا دەپنە قىلىندى. ئالـلاتائالا ئۇلارنى ۋە بىزنى رەھمىتىگە چومدۇرۇپ، جەننەت ئىچىدە دەرقەمتە قىلغاي ۋە ئىلىم-ئەمەل جەھەتـلەردىـن بىزگە مەدەت بەرگەي، ئى مەدەتـكار ئاللا،

دۇنايىمىزنى قوبۇل قىلغىن، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەدگە، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىاتلىرىغا ۋە ساھابىلىرىگە ئاللانىڭ رەھمىتى ۋە سالاملىرى بولسۇن.

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىۋان ئاللانىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن.

ئەھلى ھەدىسنىڭ پەزىلەتلىرى توغرىسىدا

ئۇلۇغ ئاللادىن ياردەم، روشەنلىك، تەۋپىق ۋە رازىلىق تىلەيمەن، ئىشىمنىڭ خۇدانىڭ رازىلىغى ئۈچۈن بولۇشىنى تىلەيمەن، ئىلىمىزنى زىيادە قىلىشنى، تائەت-ئىبادىتىمىزگە مەدەت بېرىشنى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرىنى تارقىتىشقا يارىلىق بولۇشنى تىلەيمەن، مېنىڭ چوڭ مەقسىدىم ئەنە شۇ. ئاللانى پاك دەپ ھىساپلايمەنكى، ئۇ مېنىڭ ئىشەنچىم ۋە يولەنچۇگۇمدۇر. ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: "مېنىڭ سوزلىرىمنى ئاڭلاپ ئېسىدە قالدۇرۇپ، ئۇنى باشقىلارغا يەتكۈزگەن ئادەمنى ئاللا شادلاندۇرغاي، فىقھى سەۋىبىسى توۋەنلەر فىقھىنى ئوزلىرىدىن سەۋىبىسى يۇقۇرى بولغانلارغا يەتكۈزۈشى مۇمكىن." بۇ ھەدىسنى شافىي ۋە بەيھەقى رىۋايەت قىلغان (مەزكۇر ھەدىسنىڭ مەنىسى شۇكى، ئۇ ئادەم ئىلىمنى جانلاندۇرۇش ۋە پەيغەمبەرنىڭ سۇننىتىنى گۈللەندۈرۈشكە ھەركەتلەنگەنلىگى ئۈچۈن، ئاللا مەخسۇس ئۇنى شاتلىققا ئىگە قىلدى. پەيغەمبەر ئوزىنىڭ كىشىلەر بىلەن مۇئامىلە قىلىشتىكى

هالغا مۇناسىپ رەۋىشتە ئۇنىڭغا خەيرلىك دۇئا قىلدى. كىمكى ئاڭلىغىنىنى ئېسىدە تۇتۇپ، ئۇزگەرتمەي، شۇ پېتى باشقىلارغا يەتكۈزسە، گويا ئۇ ئادەم مەنىنى يېپ-يېڭى قىلغان بولىدۇ. بۇ ھەدىستە فىقھى دېگەن سوز تىلغا ئېلىنسا، ئىلىم دېگەن سوز تىلغا ئېلىنماسلىغى يەتكۈزگۈچىنىڭ ئىلمىسز ئەمەسلىگىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈندۇر، چۈنكى فىقھى دېگەن قىياس ئارقىلىق ھاسىل قىلىنغان نازۇك ئىلمىلەرنى بىلىشتىن ئىبارەت. مۇبادا يەتكۈزگۈچى ئىلمسز دېيىلگەن بولسا، يەتكۈزگۈچىنىڭ نادانلىغى كېلىپ چىقاتتى، يەنى فىقھى سەۋىيىسى تۆۋەنلەر ئۆزلىرىدىن فىقھى سەۋىيىسى يۇقۇرى بولغانلارغا چۈشەنمەي تۇرۇپ يەتكۈزۈشى مۇمكىن دېگەن مەنە چىقىپ قالاتتى).

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: "ئى ئاللا، مېنىڭ خەلپىلىرىمگە رەھمى قىلغىن" دىدى. بىز: ئى رەسۇلۇللا، سېنىڭ خەلپىلىرىڭ كىملەر بولىدۇ؟ دەپ سورىدۇق، رەسۇلۇللا: "مېنىڭ خەلپىلىرىم مېنىڭ ھەدىسلىرىمنى رىۋايەت قىلىدىغان ۋە كىشىلەرگە ئۆگىتىدىغان ئادەملەردۇر" دىدى. بۇ ھەدىسنى تەبەرانى رىۋايەت قىلغان. شۇبھىسزكى، مۇسۇلمانلارغا سادىق بولۇش يۇزىسىدىن، ئۇلارغا سۇننەتلەرنى يەتكۈزۈش پەيغەمبەرلەرنىڭ ۋەزىپىلىرى جۈملىسىدىندۇركى، پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسگە ئاللانىڭ رەھمىتى ۋە سالامى لىرى بولغاي. كىمكى بۇ ۋەزىپىنى ئادا قىلىدىكەن، ئۇ رەسۇلۇللانىڭ خەلپىسى بولغان بولىدۇ. پەيغەمبەرلەر (ئۇلارغا ئاللانىڭ سالاملىرى بولغاي) نىڭ ئۇز دۇشمەنلىرىنى تاشلىۋېتىشى ۋە ئۇلارغا نەسىھەت قىلماسلىغى لايىق بولمىغىنىدەك، ھەدىس تەھسىل قىلغۇچى ۋە

سۇننەتنى يەتكۈزگۈچىلەرنىڭ ئوز دوستلىرىغا ئوگتىپ، دۇشمەنلىرىگە ئۆگەتمەسلىگى ياخشى ئەمەس. ھەدىسنى تارقىتىش سۇننەت ئالىملىرىنىڭ ئەڭ چوڭ مەقسىدى بولۇشى كېرەك. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوز ھەدىسلىرىنى يەتكۈزۈش توغرىسىدا: "مەندىن بىرەر ئايەت بولسىمۇ يەتكۈزۈڭلار" دىگەن، بۇنى مەرھۇم ئىمام بۇخارى رىۋايەت قىلغان. مەزھەرى ئۇ ھەدىسنى: مېنىڭ ھەدىسلىرىمنى ئاز بولغان تەقدىردىمۇ يەتكۈزۈڭلار، دىگەن بولىدۇ دەپ چۈشەندۈرىدۇ. مەرھۇم بەيزاۋى: ھەدىستە بىرەر ھەدىس بولسىمۇ دىيىلمەي، بىرەر ئايەت بولسىمۇ دىيىلىشىدىكى سەۋەپ شۇكى، بۇ سوزدىن ھەدىسنى يەتكۈزۈشكە بۇيرۇغانلىغى تېخىمۇ ئىپادىلىنىدۇ. چۈنكى قۇرئان ئايەتلىرىنىڭ كەڭ تارالغانلىغى ۋە ئۇنى ياد ئالغۇچىلارنىڭ كوپ بولغانلىغىدىن، ئاللا ئۇنى يوقلىپ كېتىش ۋە ئوزگەرتىلىپ كېتىشتىن ساقلاشقا كېپىللىك قىلغان، دەيدۇ. ئۇلۇغ، پاك ئالىلانىڭ رازىلىغىنى تىلەش، دىنغا، مۇسۇلمانلارغا خىزمەت قىلىش ۋە ھەممە پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەۋزەلى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى سۇيۇش يۇزىسىدىن، بۇ ھەدىسلەرنى تاللاپ چىقىپ ۋە نەشر قىلىدۇرۇپ، جاھاننىڭ ھەرقايسى جايلىرىغا تارقىتىشىمغا، ئارقىدىنلا «سەھىھۇل-مۇسلىم» كىتاۋىدىن 2 مىڭ ھەدىسنى تاللاپ توپلام قىلىپ چىقىشىمغا تۇرتكە بولغان نەرسە ئەنە شۇ ھەدىستۇر.

ئولىمالارنىڭ پىشۋاسى مەرھۇم ئىمام مالىكنىڭ ئېيتىشىچە: پەيغەمبەرلەر (ئۇلارغا ئاللانىڭ رەھمىتى ۋە سالاملىرى بولغاي) دىن قىيامەت كۈنى دىنغا دەۋەت قىلغانلىغى سورالغىنىدەك، ئولىمالار-دىنمۇ دىنىي ئىلىملەرنى يەتكۈزگەنلىگى سورىلىدۇ. سۇفيان سەۋرى: ئاللانىڭ رازىلىغىنى كوزلىگەنلەرنىڭ شۇغۇللىنىشى ئۇچۇن ھەدىس

ئۇلمىدىن ئەۋزەل ئىلمىنىڭ بارلىغىنى ئۇقمايسەن، كىشىلەر ھەتتا ئوزلىرىنىڭ يىمەك-ئىچمەك ئىشلىرىدا ھەدىس ئىلمىگە مۇھتاج بولىدۇ. ھەدىس ئىلمى بىلەن شۇغۇللىنىش پەرز كۇپايە (بىر قىسىم مۇسۇلمانلار ئادا قىلسا، قالغانلارنىڭ گەدىنىدىن ساقىت بولىدىغان پەرز.— ت) بولغانلىغى ئۇچۇن، ئۇ نەپلى نامازدىن ئەۋزەل ھىساپلىنىدۇ، دىگەن.

ئۇسامە ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: "ھەدىس ئىلمىنى ھەر ئەۋلاتنىڭ ھەققانى كىشىلىرى ئۇستىگە ئالىدۇ. ئۇلار ساختىپەزلەرنىڭ ئوزگەرتىش كىرگۇزۇشىنى، بۇزۇقلارنىڭ رەتكۇازلىقلىرىنى ۋە نادانلارنىڭ بۇرمىلاشلىرىنى رەت قىلىدۇ." بۇ ھەدىسنى ساھابىلەردىن بىر تۇركۇم كىشى رىۋايەت قىلغان. مەرھۇم نەۋەۋى «تەھزىب» ناملىق كىتاۋىنىڭ بېشىدا: بۇ بولسا ھەدىس ئىلمىنى قوغداش، مۇھاپىزەت قىلىش ۋە راۋىلىرىنىڭ توغرىلىغى ھەققىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەرگەن بىشارەتتۇر، دەيدۇ. ئالىلاتائالا ھەر بىر ئەسىردە ھەدىس ئىلمى ئۇچۇن، ئۇنى ئۇستىگە ئالىدىغان، ئۇنىڭغا ئوزگەرتىش كىرگۇزۇپ يوقىتىۋېتىشنى رەت قىلىدىغان ھەققانى ئەۋلادلارنى يەتكۇزۇپ بېرىدۇ. مانا بۇ ھەر بىر ئەسىردىكى ھەدىس ئىلمىنى ئۇستىگە ئالغۇچىلارنىڭ ئادىللىغىنى ئۇچۇق كورسىتىپ بېرىدۇ. خۇداغا شۇكرى، ئەمەلدىمۇ شۇنداق بولدى. بۇ، پەيغەمبەرلىكنىڭ ئالامەتلىرىدىندۇر، بىر قىسىم پاسىق ئادەملەرنىڭ ھەدىس ئىلمىدىن ئاز-تولا بىر نەرسە بىلىشى ئۇنىڭغا نۇقسان يەتكۇزمەيدۇ. مەزكۇر ھەدىس پەقەت ھەدىس ئىلمىنى ھەققانى ئادەملەرنىڭلا ئۇستىگە ئالىدىغانلىغىدىن بىشارەت بېرىدۇ، بۇنىڭدىن ئۇلاردىن باشقىلار

www.uyghurkitap.com

هەدىستىن ھېچ نەرسە ئۇقمايدۇ. شۇنىسى بارکى، پاسىقلارنىڭ ھەدىس ئىلمىدىن بىلگەنلىرى ئۇلار ئەمەل قىلمىغانلىغى ئۈچۈن ھەقىقى ئىلىم ھىساپلانمايدۇ. ئىمام شافىي بۇ ھەقتە: ھەقىقى ئىلىم تەقۋىدارلىق بىلەنلا بولىدۇ، ئەقىل دىگەن ئەدەپ بىلەنلا بولىدۇ، دەيدۇ.

ئىبنى قەتتان: دۇنيادا بىدئەتچىلەرلا بولمىكەن، ئۇ ئەھلى ھەدىس (ھەدىس ئىلمى بىلەن شۇغۇللانغۇچى. ــ ت)نى يامان كۆرىدۇ، دەيدۇ.

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلغان مۇنۇ ھەدىسمۇ ئەھلى ھەدىسنىڭ شەرەپلىك ئىكەنلىگىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: "قىيامەت كۈنى ماڭا ئەڭ يېقىن بولىدىغان كىشىلەر ماڭا ئەڭ كوپ دۇرۇد ئېيتىدىغان ئادەملەردۇر" دىگەن. ئىبنى ھىببان ئۆزىنىڭ «سەھىھى ئىبنى ھىببان» دىگەن كىتاۋىدا مەزكۇر ھەدىس توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ: قىيامەت كۈنى رەسۇلۇللاغا ئەڭ يېقىن تۇرىدىغان ئادەملەرنىڭ ئەھلى ھەدىس ئىكەنلىگى بۇ ھەدىستە ئوچۇق بايان قىلىندى، چۈنكى مۇسۇلمانلار ئىچىدە ئەھلى ھەدىستىن كوپ دۇرۇد ئېيتىدىغانلار يوق.

يەنە ئەبۇلىيۇمنى ئىبنى ئەساكىر: بۇ بىشارەت بىلەن ئەھلى ھەدىس (ئاللا ئۇلارنىڭ سانىنى كوپ قىلسۇن) كە مۇبارەك بولسۇن، ئاللاتائالا مۇشۇ چوڭ شاراپەت بىلەن ئەھلى ھەدىسكە بەرگەن نېمەتلىرىنى تولۇقلاپ بەردى، خۇدا خالىسا ئۇلار قىيامەت كۈنى رەسۇلۇللاغا ئەڭ يېقىن ئادەملەر بولۇپ، رەسۇلۇللانىڭ شاپائىتىگە ئەڭ ئالدىدا ئېرىشىدىغانلاردۇر، چۈنكى ئۇلار پەيغەمبەرنىڭ نامىنى قەغەزلەردە مەڭگۈ قالدۇرىدۇ، كوپ قىسىم ۋاقىتلىرىدا پەيغەمبەرنىڭ ھەدىسلىرىنى ئۆگىنىپ، يەتكۈزۈپ ۋە مۇزاكىرە قىلىپ، رەسۇ-

لۇللاغا ئۇزلۇكسىز دۇرۇد ئېيتىپ تۇرىدۇ، خۇدا خالىسا پىرقە ناجىيە (مەسلىكى، تۇتقان يولى توغرا بولۇپ، ئاللانىڭ دەرگاھىدا نىجات تاپقۇچى گۇرۇھ. ــ ت) ئەنە شۇلار بولغۇسى، دەيدۇ. پاك ئاللا بىزنى شۇلارنىڭ قاتارىغا كىرگۈزۈپ، قىيامەت كۈنى شۇلارنىڭ توپىدا قىلغاي، بىزنى توغرا يولغا مۇۋەپپەق قىلغاي، بىزگە ياخشىلىق ۋە بەخت ئاتا قىلغاي. ئى ئاللا، مېنىڭ بۇ ئىشىمنى قوبۇل قىلىپ مەدەت بەرگەيسەن. ئىمام بۇخارىدىن ۋە ئۇستاز قەستەلانىدىن ئاللا رازى بولغايكى، ئۇلار مېنىڭ بۇ ئەمگىمنىڭ مەنبەسى ۋە كىتاۋىمغا كوركەملىك بېغىشلىغۇچىلاردۇر. "قۇدرەتلىك رەببىڭ مۇشرىكلەرنىڭ قىلغان توھمەتلىرىدىن پاكتۇر. پەيغەمبەرلەرگە سالام بولسۇن، بارلىق ھەمدۇ-سانا ھەممە ئالەمنى پەرۋىش قىلغۇچى ئاللاغا مەنسۇپ." (سۇرە سافقات، 180 ــ، 181 ــ، 182 ــ ئايەتلەر. ــ ت) "ئى ئىنسانلار، سىلەرگە رەببىڭلار تەرىپىدىن ھىكمەتلىك ۋەز-نەسىھەتلەر بىلەن تولغان، دىلىڭلاردىكى شەك-شۇبھىلەرگە شىپا بولىدىغان، مومىنلەر ئۈچۈن ھىدايەت ۋە رەھمەت بولغان قۇرئان چۈشتى، ئى مۇھەممەد، ئېيتقىنكى، مومىنلەر ئاللادىن بولغان پەزلى مەرھەمەتتىن شات بولۇشسۇن، بۇ ئۇلارنىڭ يىققان مالىلىرىدىن ياخشىدۇر." (سۇرە يۇنۇس، 57 ــ 58 ــ ئايەتلەر. ــ ت)

تۇزگۈچى: مۇستەفا مۇھەممەد ئەمارە.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
ئۇيغۇر كىتابلىرىنىڭ يېڭى ئادرېسى

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا كەلگەن ۋەھىينىڭ باشلىنىشى توغرىسىدا

مومىنلەرنىڭ ئانىسى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق ئىزاھ بېرىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ۋەھىي كېلىشتىن بۇرۇن ئۇنىڭغا ياخشى چۈشلەر كۆرسىتىلدى. ئۇ چۈشىدە كۆرگەن ئىشلار ئوڭدىن چىققان تاڭ نۇرىدەك روشەن بولاتتى. كېيىن ئۇ يالغۇزلۇقنى ياقتۇرۇپ قالدى، ئۇ ھىرا غارىدا ئۆيگە قايتماي قانچىلىغان كېچىلەر

① بۇ ئەھۋال ھەرىنچىدىن، ۋەھىي نازىل بولۇۋاتقاندا قاتتىق چارچاش ھېس قىلغانلىقتىن بولاتتى، چۈنكى ۋەھىي ئىنسانلىق تەبىئىتىگە تاسادىپى تۇيۇلدىغان ئىش: ئىككىنچىدىن، پەيغەمبەرلىك يۈكىنى كوتىرەلەيدىغان قەلىپ چىنىقتۇرۇش يۈزىسىدىن، پەيغەمبەرنىڭ چىداملىقلىغىنى سىناش ئۈچۈن ئىدى.

يالغۇز ئىستقامەت قىلاتتى، ئىستقامەتكە چىققاندا ئوزۇقلۇق ئېلىۋالاتتى. ئىستقامەتتىن بوشىغاندا خەدىچە رەزىيە للاھۇ ئەنھانىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ، ئىككىنچى قېتىم چىقىش ئۇچۇن تەييارلىناتتى. بۇ ئىش ھىرا غارىدا ئۇنىڭغا پەيغەمبەرلىك ۋەھيى كەلگەنگە قەدەر داۋام قىلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھوزۇرىغا پەرىشتە كېلىپ: ئوقۇ، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئوقۇشنى ئۇقمايمەن، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: پەرىشتە مېنى تۇتۇپ قاتتىق سىقىپ قويۇۋېتىپ، ئوقۇ، دىدى. مەن ئوقۇشنى ئۇقمايمەن، دىدىم. مېنى ئىككىنچى قېتىم تۇتۇپ قاتتىق سىقىپ قويۇۋېتىپ، ئوقۇ، دىدى. مەن، ئوقۇشنى ئۇقمايمەن، دىدىم. مېنى ئۇچىنچى قېتىم يەنە تۇتۇپ سىقىپ قويۇۋەتكەندىن كېيىن: "ئىنسانىنى ئۇيۇل قاندىن يارىتقان رەببىڭنىڭ ئىسمى بىلەن ئوقۇ، ئوقۇغىن، رەببىڭنىڭ كەرەمى كەڭدۇر" دىدى. (سۇرە ئەلەق، 1 ـ، 2 ـ، 3 ـ ئايەتلەر. ـ ت) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەرىشتە بىلەن تۇنجى قېتىم ئۇچراشقاندا پەيدا بولغان قورقۇنچ بىلەن خۇۋەيلىدىنىڭ قىزى خەدىچە (مومىنە لەرنىڭ ئانىسى)نىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ، قورقۇنچىسىنى بېسىش ئۇچۇن، مېنى يوگەپ قويۇڭلار، يوگەپ قويۇڭلار، دىدى. ئۇ قورقۇنچىسى تۇگىگىچە يۇگەپ قويۇلدى، ئۇ خەدىچىگە ئەھۋالىنى مەلۇم قىلىپ، ئوزەم توغرىسىدا قورقۇپ قالدىم، دىدى. خەدىچە: ئۇنداق ئەمەس، ئەزىزىرايىي خۇدا، ئالىلا سېنى ھەرگىز رەسۋا قىلمايدۇ، چۇنكى سەن خىش ـ ئەقرىبالارغا شەپقەت قىلىسەن، ئاجىز، بىچارىلەرگە ياردەم قىلىسەن، يوقسۇللارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالىسەن، مېھمانلارنى ياخشى كۇتۇۋالىسەن، بېشىغا كۇن چۇشكەندە

لەرگە يارەم قىلسەن، دىدى. شۇنىڭ بىلەن خەدىچە ئۇنى تاغىسى-نىڭ ئوغلى ۋەرەقە ئىبنى نەۋفەل ئىبنى ئەسەد ئىبنى ئابدۇل-مۇززانىڭ ئالدىغا ئېلىپ كەلدى. ۋەرەقە جاھىلىيەت دەۋرىدە (ئىسلام دىنى مەيدانغا كېلىشتىن بۇرۇنقى دەۋر. ــ ت) خىرىستيان دىنىغا كىرگەن ئىدى، ئىبرانى يېزىقىنى بىلەتتى، ئىبرانى يېزىق بىلەن ئىنجىلدىن كوپ نەرسىلەرنى يازاتتى. ئۇ ياشانغان، كوزى ئەما بولۇپ قالغان بوۋاي ئىدى. خەدىچە ۋەرەقەگە: ئى تاغامنىڭ ئوغلى، قېرىندىشىڭنىڭ① ئوغلىنىڭ سوزىگە قۇلاق سال، دىدى. ۋەرەقە يېغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن: ئى قېرىندىشىمنىڭ ئوغلى، نېمە بولدۇڭ؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا كورگەنلىرىنى ئۇنىڭغا ئېيتىپ بەردى. ۋەرەقە ئۇنىڭغا: ئاللا مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرگەن شەريەت مۇشۇ، ئىسىت، مەن سېنىڭ دىنىغا دەۋەت قىلغان ۋاقىتلىرىڭدا ياش يىگىت بولغان بولسامچۇ، ئىسىت، مەن خەلقىڭنىڭ سېنى يۇرتۇڭدىن ھەيدەپ چىقارغان ۋاقىتدا ھايات بولسامچۇ، دىدى. رەسۇلۇللا ئەجەپلىنىپ: خەلقىم مېنى يۇرتۇمدىن ھەيدەپ چىقىرارمۇ؟ دىدى. ۋەرەقە: ھەئە، ھەيدەپ چىقىرىدۇ، پەيغەمبەر بولغان ئادەم دۇشمەنلىك بولىدۇ، سېنىڭ دىنىغا دەۋەت قىلغان چاغلىرىڭدا ھايات بولغان بولسام، ساڭا يېقىندىن ياردەم قىلاتتىم، دىدى. ئۇزاق ئۆتمەي ۋەرەقە ۋاپات بولۇپ كەتتى. ۋەھيى ئۇزۇلۇپ قالدى.

---

① ۋەرەقەنىڭ 3 ـ بوۋىسى رەسۇلۇللانىڭ 4 ـ بوۋىسىنىڭ قېرىندىشى ئىدى.

3) تەقۋدارلىق، ئىمان، ھدايەت، ئىسلامنىڭ ئەركانلىرى ۋە ئىمان مەسىلىرى توغرىسىدا

ئىبنى ئومەر زەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بەندە كۆڭلىدىكى شۇبھىلىك نەرسىلەرنى تەرك ئەتمىگىچە، تەقۋدارلىقنىڭ ماھىيىتىگە ئېرىشەلمەيدۇ.

ھەزرەت ئىبنى ئەبۇ سۇفيان ئىكرىمە ئىبنى خالىددىن رىۋايەت قىلىدۇ، ئىكرىمە ئابدۇللا ئىبنى ئومەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئىسلام دىنى بەش نەرسە ئۈستىگە قۇرۇلغان، ئۇ بولسا: بىر ئاللادىن باشقا ھىچ خۇدا يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ بەرھەق پەيغەمبىرى، دەپ كەلىمە شاھادەت ئېيتىشتىن، پەرز نامازلارنى ئادا قىلىشتىن، زاكات بېرىشتىن، ھەج قىلىشتىن، رامىزان روزىسىنى تۇتۇشتىن ئىبارەت. قۇرئاندا ئاللاتائالا مۇنداق دىگەن: "سىلەرنىڭ كۇن چىققان ۋە كۇن پاتقان تەرەپكە يۈز كەلتۈرۈشۈڭلارنىڭ ئۆزىلا ياخشى ئەمەلگە ياتمايدۇ. بەلكى ئاللاغا، ئاخىرەت كۇنىگە، پەرىشتىلەرگە، مۇقەددەس كىتابلارغا، پەيغەمبەرلەرگە ئىمان كەلتۈرۈش، ئالىلانى سۆيۈش يۈزىسىدىن خىش-ئەقرىبالارغا، يېتىملەرگە، مىسكىنلەرگە، مۇساپىرلارغا، سائىللارغا ۋە قۇللارنىڭ بازاتلىقتا ئېرىشىشكە ياردەم بېرىش، ناماز ئوقۇش، زاكات بېرىش، ۋەدىگە ۋاپا قىلىش، يوقسۇزلۇقتا، كېسەللىكتە ۋە ئۇرۇشتا سەۋرى قىلىش ياخشى ئەمەلگە كىرىدۇ. ئەنە شۇلار (يۇقۇرىدىكى ئەمەللەرنى ئىشلىگۇچىلەر) راستچىل ئادەملەردۇر (مۇسۇلمانچىلىق دەۋاسىدا)،

ئەنە شۇلار تەقۋىدار ئادەملەر دۇر."① (سۈرە بەقەرە، 177 ـ ئايەت. ـ ت)
"قەدئەفـلەھەلمۇئمنۇن" (شۇنداق مومىنلەر نىجاتلىققا ئېرىشتى)
دىگەن ئايەتتە ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى بىرنەچچە ئايەتتىمۇمۇئمىنلەر
مانچىلىق ئەمەللىرى بايان قىلىنغان.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر
ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئىمان ئاتىمىش نەچچە شاخچىدىن
تەركىپ تاپقان، ھايامۇ② ئىماننىڭ بىر شاخچىسى.

---

① بۇ ئايەت ئىنسانلاردا بولىدىغان كامالەتلەرنىڭ ھەممىسىنى ئوچۇق ـ
يېپىق رەۋىشتە ئوز ئىچىگە ئالغان، ئۇلار كوپ ۋە خىلمۇ ـ خىل بولۇش
بىلەن مۇنداق ئۇچ نۇقتىغا يىغىنچاقلانغان: 1) دۇرۇس ئەقىدە، بۇ مەزمۇن
ئايەتتىكى "ئاللاغا.....پەيغەمبەرلىرىگە ئىمان كەلتۈرۈش ئەمەللىرى" دىگەن
يەرگىچە سىگىدۇرۇلگەن. 2) كوركەم مۇناسىۋەت، بۇ مەزمۇن ئايەتتىكى
"خىش ـ ئەقرىبالارغا.....قۇللارنىڭ ئازاتلىققا ئېرىشىشىگە ئىقتىسادىي جەھەتتىن
ياردەم بېرىش ئەمەللىرى" دىگەن يەرگىچە سىگىدۇرۇلگەن. 3) ئوز ئوزىنى
تەربىيىلەش، بۇ مەزمۇن ئايەتتىكى "ناماز ئوقۇش" دىگەن يەردىن ئايەتنىڭ
ئاخىرىغىچە سىگىدۇرۇلگەن.

② شەرىەتتە كوزدە تۇتۇلىدىغان ھايا سەت ئىشلاردىن ساقلىنىشقا، ھەق ـ
دارلىق ھەققىنى تولۇق ئادا قىلىشقا تۇرتكە بولىدىغان بىر خىل ئەخلاقتۇر.
ھايانىڭ ئالاھىدە تىلغا ئېلىنىشى ئۇنىڭ ئىمانىنىڭ باشقا شاخچىلىرىنىڭ
ئورۇنلىنىشىغا سەۋەپ بولىدىغانلىقىدىندۇر. چۇنكى ھايا كىشىدە دۇنيا ۋە
ئاخىرەتتە رەسۋا بولۇپ قالارمەنمۇ دىگەن قورقۇنچنى پەيدا قىلىدۇ، شۇنىڭ
بىلەن ئۇ ئوبدان ئىشلارنى قىلىپ، ناچار ئىشلاردىن ساقلىنىدۇ. ھايانىڭ
مەنىسى ئۇستىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنۇ سوزى مۇلاھىزە قىلىنسا
بولىدۇ: ئاللادىن ھەقىقى رەۋىشتە ھايا قىلىڭلار. ساھابىلەر: ئى رەسۇلۇللا،

6) مۇسۇلمانى كامىل توغرىسىدا ۋە ئاللا ئۈچۈن بولغان مۇھەببەت بىلەن نەپرەتنىڭمۇ ئىمانىنىڭ جۈملىسىدىن ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سوزى ۋە ھەركىتى ئارقىلىق مۇسۇلمانلارغا زىيان-زەخمەت يەتكۈزمىگەن ئادەم ھەقىقى مۇسۇلمان ھىساپلىنىدۇ، ئاللا مەنئى قىلغان نەرسىلەرنى تەرك ئەتكەن ئادەم مۇھاجىرلار (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ مەككىدىن مەدىنىگە كوچۈشىنىڭ ئالدى-كەينىدە مەككىدىن مەدىنىگە كوچۈپ بارغان مۇسۇلمانلار. — ت) قاتارىدا سانىلىدۇ.

7) كىشىلەرگە ئاش-نان بېرىشنىڭ مۇسۇلمانچىلىق جۈملىسىدىن ئىكەنلىگى، ئوزى نىمىنى ياخشى كورسە، قېرىندىشىغمۇ شۇنى ياخشى كورۈشنىڭ ئىمانىنىڭ جۈملىسىدىن ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئىسلام دىنىنىڭ ياخشى خىسلەت-

---

بىز ئەلۋەتتە ئاللادىن ھايا قىلمىز دىگەندە، رەسۇلۇللا: ئۇنداق ئەمەس، ئاللادىن ھەقىقى رەۋىشتە ھايا قىلىش دىگەن بەدەندىكى پۈتۈن ئەزالىرىنى گۈنادىن ساقلاشتىن، ئولۇمنى ۋە ئولگەندىن كېيىن چىرىشنى ياد ئېتىشتىن ئىبارەت، ئاخىرەتنى كوزلىگەن ئادەم دۇنيانىڭ زىبۇ-زىننەتلىرىنى تەرك ئېتىدۇ، ئاخىرەتنى دۇنيادىن ئەلا بىلىدۇ، ئەنە شۇ يۇقۇرىدىكىلەرنى ئورۇندىغان ئادەم ئاللادىن ھەقىقى ھايا قىلغان بولىدۇ، دىگەن.

لىرى نىمە؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا: كىشىلەرگە تاش-نان بېرىش، تونۇيدىغان ئادەملەرگىمۇ، تونۇمايدىغان ئادەملەرگىمۇ[1] سالام قىلىش، دەپ جاۋاپ بەردى.

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەردىن ھەرقانداق بىر كىشى ئۇزى ياخشى كورگەن نەرسىنى قېرىندىشىغىمۇ[2] ياخشى كورگەندىلا ئاندىن مۇسۇلمانى كامىل ھىساپلىنىدۇ.

9) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى سۆيۈشنىڭ ئىمانىنىڭ جۇملىسىدىن ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەردىن ھەرقانداق بىر كىشى مېنى ئۇزىنىڭ ئاتىسىدىنمۇ، بالىسىدىنمۇ ۋە بارلىق كىشىلەردىنمۇ ئارتۇقراق كورگەندىلا، ئاندىن ھەقىقى مومىن ھىساپلىنىدۇ.[3]

10) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ساھابىلىرىنىڭ بەيئەت قىلغانلىغى توغرىسىدا

بەدرى غازىتىغا قاتناشقان ۋە ئەقەبە بەيئىتىگە (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە ھىجرەت قىلىش ھارپىسىدا مەدىنىلىكلەردىن ئون ئىككى ئادەم

① مۇسۇلمان ئادەملەر.

② دىنىي قېرىندىشى.

③ ئالاتائالا قۇرئاندا: پەيغەمبەر مومىنلەرگە ئۆلارنىڭ ئۆزلىرىدىنمۇ چاپدۇر، دىگەن.

مەككىگە كىلىپ مۇسۇلمان بولۇپ ئۇنىڭغا بەيئەت قىلغان ۋەقە. ــ ت) ھازىر بولغان ئۇبادە ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر توپ ساھابىلىرىنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ: سىلەر ئاللاغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىك، ئوغرىلىق قىلماسلىق، زىنا قىلماسلىق، بالىلىرىڭلارنى ئولتۈرمەسلىك، بوھتان چاپلىماسلىق، پەيغەمبەر بۇيرۇغان خەيرلىك ئىشلاردىن باش تارتماسلىق جەھەتلىرىدە ماڭا بەيئەت قىلىڭلار، سىلەردىن كىمكى يۇقۇرقى ئىشلارغا ئەمەل قىلسا، ئاللا ئۇنىڭغا جەننەت ئاتا قىلىدۇ، كىمكى يۇقۇرىدىكى ئىشلارنىڭ بىرەرسىنى قىلىپ سېلىپ بۇ دۇنيادا جازاغا تارتىلغان بولسا (شەرىەتنىڭ بەلگىلىمىسى بويىچە جازاغا تارتىلغان بولسا، ــ ت)، بۇ ئۇنىڭ گۇناھىغا كاپارەت بولىدۇ (ئاخىرەتتە جازاغا تارتىلمايدۇ). كىمكى يۇقۇرقى ئىشلارنىڭ بىرەرسىنى قىلىپ سالغان ۋە ئاللا ئۇنى ئاشكارىلىمىغان بولسا، بۇ ئىش ئاللانىڭ ئىلكىدە بولىدۇ، ئاللا خالىسا كەچۈرىدۇ، خالىسا جازالايدۇ، دىدى. بىز يۇقۇرقى گەپ بويىچە رەسۇلۇللاغا بەيئەت قىلدۇق.

11) سالام بېرىش ئىسلامنىڭ جۇملىسىدىن ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئەممار ئىبنى ياسىر① مۇنداق دېگەن: ئۈچ تۈرلۈك خىسلەت بار، كىمكى بۇ خىسلەتلەرنى ئۆزلەشتۈرسە، ئىمانىنى تولۇق ئۆزلەشتۈرگەن بولىدۇ، بۇ خىسلەتلەر ئۆزىگە قارىتا ھەققانى بولۇش②،

① ئۆ ــ ئەڭ ئىلگىرى مۇسۇلمان بولغان چوڭ ساھابىلەردىن بىرى.

② ئۆزىگە قارىتا ھەققانى بولۇش دېگەنلىك ئاللا تەرىپىدىن تەكلىپ قىلىنغان ئىشلارنى تولۇق ئورۇنلاش، ئاللا چەكلىگەن ئىشلارنى قەتئى قىلماسلىق دېمەكتۇر.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
ئۇيغۇرچە كتابلارنىڭ يېڭى تارقىسى
www.uyghurkitap.com

هەر بىر مۇسۇلمانغا سالام بېرىش، يوقسۇل تۇرۇقلۇق كەڭ قول① بولۇشتىن ئىبارەت.

12) گۈنا ئىشلارنىڭ جاھىلىيەت دەۋرىنىڭ قالدۇقلىرى ئىكەنلىگى، خۇداغا شېرىك كەلتۈرۈشتىن باشقا گۈنالارنى سادىر قىلغان كىشىلەرنىڭ كاپىر ھىساپلانمايدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن بىر ئادەم بىلەن تىللىشىپ قېلىپ، ئۇنى ھەي قارا خوتۇننىڭ بالىسى دەپ تىللىغان ئىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئى ئەبۇ زەر، ئۇنىڭ ئانىسىنى تىلغا ئېلىپ تىللىدىڭمۇ، سەندە جاھىلىيەت دەۋرىنىڭ ئەخلاقى بار ئىكەن. سىلەرنىڭ خىزمەتكارلىرىڭلار سىلەرنىڭ قېرىنداشلىرىڭلار ھىساپلىنىدۇ، ئاللا ئۇلارنى سىلەرنىڭ ئىلكىڭلاردا قىلدى. كىمكى قېرىندىشى (خىزمەتچىسى ياكى قۇلنى دېمەكچى. ــ ت) ئۇزىنىڭ قول ئاستىدا ئىشلەۋاتقان ئىكەن، ئۇزى نېمە يېسە ئۇنىڭغا شۇنى يېگۈزسۇن، ئۇزى نېمە كىيسە ئۇنىڭغا شۇنى كىيگۈزسۇن، ئۇلارنى كۈچى يەتمەيدىغان ئىشلارغا سالماڭلار②، شۇنداق ئىشلارغا سېلىپ قالساڭلار، ئۇلارغا ياردەمدە بولۇڭلار، دېدى.

---

① بۇنىڭدىن ئىنتايىن سېخىلىق چىقىدۇ، چۈنكى يوقسۇل تۇرۇقلۇق كەڭ قول بولغان يەردە، قولىدا بار بولغانىدا تېخىمۇ كەڭ قول بولىدىغانلىغى تەبىئى.

② بۇ ئۇلارنى كۈچى يەتمەيدىغان ئىشلارغا سېلىش ھارام دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ، بۇ ھەدىس قۇللارنى، خىزمەتكارلارنى، مېھمانلارنى، ئۇلاقلارنى

13) كىشىنىڭ قەلبىگە ئىسلامنىڭ چوڭقۇر سىڭىشى توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان: بىرەر بەندە مۇسۇلمان بولۇپ ئىسلام دىنى ئۈنىڭ قەلبىگە چوڭقۇر سىڭسە، ئاللا ئۈنىڭ قىساس گۇناھىدىن باشقا ئىلگىرىكى گۇناھلىرىنىڭ ھەممىسىنى يۇيۇۋېتىدۇ، بەندىنىڭ بىر ياخشى ئىشى ئۈچۈن ئاللا ئون ھەسسىدىن يەتتە يۈز ھەسسىگىچە ساۋاپ بېرىدۇ بىر يامان ئىشىغا بىر جازا بېرىدۇ، ئاللا كەچۈرگەن بولسا① جازا بەرمەيدۇ.

ئوز ئىچىگە ئالىدۇ، شۇنىڭدەك بۇ ھەدىستە قۇلىلار ۋە ئۇلارغا ئوخشاشلارنى تىلاش مەنئى قىلىنىدۇ، ئۇلارغا خەيرىخاھلىق قىلىش ۋە مۇلايىم مۇئامىلە قىلىش تەرغىپ قىلىنىدۇ، مۇسۇلمانلارنىڭ بىر بىرىدىن ئارتۇقلۇغى تەقۋادارلىق بىلەن ئولچىنىدۇ. قۇرئاندا "ئەڭ تەقۋادارلىرىڭلار ئاللانىڭ نەزىرىدە ئەڭ ھورمەتلىك ھىساپلىنىسلەر" دىيىلگەن. تەقۋادار بولمىسا، پەيغەمبەر ئەۋلادىغىمۇ ئۈنىڭ نەسىبى پايدا يەتكۈزەلمەيدۇ، تووەن نەسەپلىكلەرگە ئۇلارنىڭ تەقۋادارلىغى پايدا يەتكۈزىدۇ.

① ئاللا خالىغان ئادەمنىڭ گۇناھىنى ئەپۇ قىلىدۇ دېمەكچى. بۇ ئەھلى سۈننەت (قۇرئان ۋە ھەدىسنىڭ ھوكمى بويىچە ئىش قىلغۇچىلار. ــ ت)نىڭ دەلىلى بولۇپ، ئۇلار: بەندىنىڭ گۇناھى ئاللانىڭ خاھىشىغا باغلىق، خالىسا كەچۈرىدۇ، خالىسا جازالايدۇ دەپ قارايدۇ. يەنە بۇ ھەدىس مۇئتەزىلە (ئىسلام دىنىدىكى بىر فىرقە. ــ ت)لەرنىڭ، گۇناھى كەبىرەلەرنى قىلغۇچىلار چوقۇم دەۋرەخقە كىرىدۇ، دەيدىغان قارىشىغا رەددىيە بولۇپ ھىساپلىنىدۇ.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

14) جىبرىلنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئىمان، ئىسلام ۋە ئېھسان ھەققىدە سورىغان سوئالى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر كۈنى كىشىلەرنىڭ ئالدىدا تۇراتتى، بىر ئادەم① كېلىپ ئۇنىڭدىن: ئىمان دېگەن نېمە؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئىمان دېگەن ئاللاغا②، ئاللانىڭ پەرىشتىلىرىگە③، ئاللاغا مۇلاقەت بولۇشقا④، ئاللانىڭ پەيغەمبەرلىرىگە⑤ ۋە ئولگەندىن كېيىن تىرىلىشكە⑥ ئېتىقات قىلىش دەپ جاۋاپ بەردى. ئۇ ئادەم: ئىسلام دېگەن نېمە؟ دەپ سورىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىسلام: دېگەن ئاللاغا ئىبادەت قىلىش⑦، ئاللاغا

---

① ئادەم سۇرىتىدە كورۇنگەن پەرىشتە.

②ئاللانىڭ بارلىغىغا ۋە ئۇنىڭ تېگىشلىك سۈپەتلىرىگە ئېتىقات قىلىش.

③خالىغان شەكىلگە كىرەلەيدىغان نۇرانە مۇقەددەس جىسىملار بولۇپ، ئۇلارغا ئېتىقات قىلىش دېگەنلىك ئۇلارنىڭ بارلىغىغا، ئاللا ئۇلارنى سۈپەتلىگەندەك، ئۇلارنىڭ ئاللانىڭ ھورمەتلىك بەندىلىرى ئىكەنلىگىگە ئېتىقات قىلىش دېگەنلىك بولىدۇ.

④ ئاخىرەتتە ئاللاتائالانى كورۇشكە ئېتىقات قىلىش.

⑤ ئۇلارنىڭ ئاللا تەرىپىدىن بەرگەن خەۋەرلىرىنىڭ راست ئىكەنلىگىگە ئېتىقات قىلىش.

⑥ قەۋرىدىن قايتا تىرىلىپ تۇرۇشقا، پىلىسرات كوۋرۈگى، تارازا، جەننەت ۋە دەۋزەخلەرنىڭ بارلىغىغا ئىشىنىش.

⑦ ئاللاغا ناھايىتى تۇۋەنچىلىك بىلەن ئىتائەت قىلىش ياكى كەلىمە شاھادەت ئېيتىش.

شىرىك كەلتۈرمەسلىك، پەرز نامازلارنى ئوقۇش، پەرز زاكاتنى بېرىش، رامىزان روزىسىنى تۇتۇش① دەپ جاۋاپ بەردى. ئۇ ئادەم: ئېھسان دېگەن نېمە؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئېھسان دېگەن ئاللاغا خۇددى ئاللانى كورۇپ تۇرۇۋاتقاندەك ئىبادەت قىلىش، گەرچە سەن ئاللانى كورمىسەڭمۇ ئاللا سېنى كورۇپ تۇرىدۇ، دەپ جاۋاپ بەردى. ئۇ ئادەم: قىيامەت قاچان بولىدۇ؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: جاۋاپ بەرگۈچى ئادەم سورىغۇچىدىن ئارتۇق كەلمەيدۇ، قىيامەتنىڭ ئالدىن بولىدىغان ئالامەتلىرىدىن خەۋەر بېرەي، دېدەك ئوزىنىڭ خوجايىنىنى تۇققان چاغدا②،

---

① بۇ يەردە رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ سەۋەنلىگى يا ئۇنتۇپ قالغانلىقى سەۋىۋىدىن، ھەج قىلىش تىلغا ئېلىنمىغان. باشقا رىۋايەتلەردە بۇ سوز بار. بۇنىڭ تىلغا ئېلىنماسلىغىدىكى سەۋەپ ئۇ چاغدا تېخى ھەج پەرز قىلىنمىغان ئىدى دېگۈچىلەرمۇ بار. سۆلەيمان تېمىنىڭ رىۋايىتىدە بۇ ھەدىسنىڭ ئاخىرىغا ھەج قىلىش، ئومرە قىلىش (ھەج مەزگىللىرىدىن باشقا چاغدا بەيتۇللانى تاۋاپ قىلىش.ـــت)، غۇسلى قىلىش، تاھارەتنى تولۇق ئېلىش سوزلىرى قوشۇلغان.

② بۇ سوز دېدەكنىڭ باللىرىدىن كنايە بولۇپ، دېدەكنىڭ خوجايىنى دېدەكنىڭ باللىرىنىڭ دادىسى بولغانلىقتىن، خوجايىن ئولگەندىن كېيىن دېدەكنىڭ باللىرى دېدەكنىڭ خوجايىنى بولۇپ قالىدۇ دېگەن مەنىنى ياكى پادىشانىڭ كىنىزىگىدىن تۇغۇلغان بالا كېيىن پادىشا بولۇپ، ئۇنىڭ ئانىسى بولغان كىنىزەك پادىشانىڭ پۇقرالىرىدىن بولۇپ قالىدۇ دېگەن مەنىنى ـــ پادىشا دېگەن پۇقرانىڭ خوجايىنى ھىساپلىنىدۇ ـــ ، ياكى خوجايىنلىرىدىن باللىرى بار دېدەكلەرنى سېتىش ئىشلىرى كوپىيىپ، پادىشالار ئۇلارنى سېتىۋېلىش بىلەن ئوقماستىن ئوزلىرىنىڭ ئانىلىرىنى سېتىۋالغانلىقى سەۋىۋىدىن ئەھۋالنىڭ بوزۇلىدىغانلىقىنى ياكى باللار ئانىلىرىغا خوجايىنلار دېدەكلىرىنى تىللاپ ئۇرۇپ، ئىشلىتىپ، خارلاپ مۇئامىلە قىلغىنىدەك مۇئامىلە قىلىپ ئانىلارنى قاخشىتىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ. بۇ يەردە بالا خوجايىنغا تەمسىل قىلىنغان،

پادىچىلار چوڭ ئىمارەتلەرنى① سېلىش بىلەن پەخىرلەنگەن چاغدا، قىيامەت يېقىنلاشقان بولىدۇ. قىيامەتنىڭ ۋاقتىنى بىلىش مەسىلىسى ئاللادىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدىغان بەش تۈرلۈك غايىپ نەرسىنىڭ ئىچىدە بار، دىدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: "قىيامەتنىڭ قاچان بولىدىغانلىقىنى پەقەت ئاللا بىلىدۇ" دېگەن ئايەتنى ئاخىرغىچە ئوقۇدى، شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ ئادەم بۇرۇلۇپ چىقىپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە ئۇنى قايتۇرۇپ كېلىڭلار دىدى، ساھابىلەر قارىۋىدى، ھېچ نەرسە كورۇنمىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇ جىبرىل بولىدۇ، كىشىلەرگە ئىسلام دىنىنىڭ ئاساسلىرىنى تەلىم بەرگىلى كەلگەن، دىدى. ئەبۇ ئابدۇللا: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ھەدىستىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئىماننىڭ جۈملىسىدىن سانىدى، دەيدۇ.

15) دىندا ئادالىغ بولغان ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئاسىر مەن نۇئمان ئىبنى بەشىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن ئاڭلىدىم دەيدۇ، ئىبنى بەشىر رەسۇلۇللادىن ئاڭلىدىم دەيدۇ، رەسۇلۇللا مۇنداق دېگەن: ھالال ئىشلارمۇ ئېنىق كورىنىلگەن، ھارام ئىشلارمۇ ئېنىق كورىنىلگەن، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا قالغان

① بۇ — قىر خەلقلىرىنىڭ چوڭ ئىمارەت سېلىش، ھاكىمىيەتنى ئىگەللەش، غەلىبە قىلىش ۋە كۆچ بىلەن شەھەرلەرنى ئىشغال قىلىش، دۇنياغا كېڭىيىش بىلەن پەخىرلەنگەن ۋاقتى، مانا بۇ قۇل، پادىچى قاتارلىق تۇۋەن تەبىقىدىكى لەرنىڭ دەرىجىسى يۇقۇرى كوتىرىلگەنلىكتىن ئىبارەت.

شۇبھىلىك① ئىشلار بار، بۇنى نۇرغۇن ئادەملەر بىلمەيدۇ، شۇبھىلىك ئىشلاردىن ھەزەر قىلغان ئادەم دىننى ۋە ناموسنى ئادالىغ تۇتقان بولىدۇ. شۇبھىلىك ئىشلارنى قىلغان ئادەم چارگاھىنىڭ چوڕىسىدە پادا باققۇچى پادىچىغا ئوخشايدۇ، پادا چارگاھقا كىرىپ قېلىشى مۇمكىن، ھەر پادىشانىڭ بىر چارگاھى بولىدۇ، ئاللانىڭ زېمىنىدىكى چارگاھى ئاللانىڭ ھارام قىلىپ بېكىتكەن ئىشلىرىدىن ئىبارەت. قۇلاق سېلىڭلار، ئىنسانىنىڭ بەدىنىدە بىر پارچە گوش بولىدۇ، بۇ گوش تۇزەلسە، پۈتۈن بەدەن تۇزىلىدۇ. ئۇ بۇزۇلسا، پۈتۈن بەدەن بۇزۇلىدۇ، ئۇ بولسا يۈرەكتىن② ئىبارەت.

16) دىننىڭ ئاساسى سادىق بولۇش ئىكەنلىگى توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: دىننىڭ ئاساسى ئاللاغا سادىق بولۇش③، ئاللانىڭ پەيغەمبىرىگە سادىق

---

① ھالالغىمۇ، ھارامغىمۇ ئوخشاپ كېتىدىغان، ھوكمى ئېنىق بەلگىلەنمىگەن ئىشلار.

② چۈنكى يۈرەك بەدەننىڭ قوماندانى ھىساپلىنىدۇ، قوماندان تۇزەلسە، خەلق تۇزىلىدۇ، قوماندان بۇزۇلسا، خەلقمۇ بۇزۇلىدۇ. يۈرەك بولسا بەدەندىكى ئەڭ شەرەپلىك ئەزا، چۈنكى ئۇ ئاللاتائالانى تونۇيدۇ، قالغان ئەزالار يۈرەكنىڭ خىزمەتكارلىرى ئورنىدا تۇرىدۇ. ئولىمالار بۇ ھەدىسنىڭ ئەھمىيىتىنى چوڭلۇغىغا قارىتا ئورتاق پىكىردە.

③ ئاللاغا سادىق بولۇش دىگەن ئاللاغا ئىشىنىش، ئاللانى ئوز لايىغىدا سۈپەتلەش، ئاللاغا دىلىدىمۇ ۋە ھەركىتىدىمۇ بوي سۇنۇش، ئاللاغا تائەتىبادەت قىلىش بىلەن ئاللانىڭ مۇھەببىتىگە قىزىقىش، گۇنادىن ساقلىنىش

بولۇش①، مۇسۇلمانلارنىڭ يولباشچىلىرىغا سادىق بولۇش② ۋە مۇسۇلمانلار ئاممىسىغا سادىق بولۇشتىن③ ئىبارەتتۇر. ئاللاتائالا قۇرئاندا "ئەگەر ئۇلار ئاللاغا ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىگە سادىق بولسا..... دېگەن. (سۈرە تەۋبە، 91 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـــ ت)

جەريان ئىبنى ئابدۇللا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا نامازغا تۇرۇش، زاكات بېرىش ۋە ھەر بىر مۇسۇلمانغا نەسىھەت قىلىش جەھەتلىرىدە بەيئەت قىلدىم.

بىلەن ئاللانىڭ غەزىۋىدىن ساقلىنىش، ئاللاغا ئاسىلىق قىلغۇچىلارنى ئۇلارغا ۋەز ـ نەسىھەت قىلىش بىلەن قايتۇرۇشقا تىرىشىشتىن ئىبارەت.

① پەيغەمبەرگە سادىق بولۇش دېگەن ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىگىگە تەستىق قىلىش، بارلىق تەلىماتىغا ئىشىنىش، رەسۇلۇللانىڭ ھاياتىدا بولسۇن، ۋاپاتىدىن كېيىن بولسۇن، ئۇنىڭغا ھورمەت بىلدۈرۈش ۋە ياردەمدە بولۇش، ئۇنىڭ سۈننىتىنى ئۆگىنىش ۋە ئۆگىتىش ئارقىلىق گۈللەندۈرۈش، رەسۇلۇلانىڭ ئەدەپ ـ ئەخلاقىنى ئۆزلەشتۈرۈش، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىاتىنى، ساھابىلىرىنى، يار ـ بۇرادەرلىرىنى دوست تۇتۇشتىن ئىبارەت.

② مۇسۇلمانلارنىڭ يولباشچىلىرىغا سادىق بولۇش دېگەن ئۇلارنىڭ توغرا ئىشلىرىغا يار ـ يولداش بولۇش، شۇ ئىشلاردا ئۇلارغا ئىتائەت قىلىش، ئۇلار توغرا ئىش قىلمىسا مۇلايىملىق بىلەن دوستلۇقنى ئۆزۈش ئارقىلىق ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇش، ئۇلاردىن يىراقلاشقان كىشىلەرنى ئۇلارغا يېقىنلاشتۇرۇشتىن ئىبارەت؛ دىنىي رەھبەرلىرىگە سادىق بولۇش بولسا ئۇلارنىڭ قالدۇرغان ئىلىملىرىنى گۈللەندۈرۈش، ئۇلارنىڭ پەزىلەتلىرىنى تارقىتىش، ئۇلارغا قارىتا ياخشى ئويلاردا بولۇشتىن ئىبارەت.

③ مۇسۇلمانلار ئاممىسىغا سادىق بولۇش دېگەن ئۇلارغا كويۇنۇش، ئۇلارغا پايدا يەتكۈزىدىغان ئىشلارنى قىلىش، ئۇلارغا پايدىلىق نەرسىلەرنى ئۆگىتىش، ئۇلارغا ئەزىيەت يەتكۈزىدىغان ئىشلارنى توساش قاتارلىقلاردىن ئىبارەت.

18) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سوزلەۋاتقاندا بىر كىشىنىڭ ئۇنىڭدىن قىيامەت توغرىلىق سورىغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ئولتۇرۇشتا خەلقە سوز قىلىۋاتاتتى، بىر ئەرابى كېلىپ: قىيامەت قاچان بولىدۇ؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا جاۋاپ بەرمەي سوزلەۋەردى. بەزىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەرابنىڭ سوئالىنى ئاڭلىدىيۇ، ئۇنى ياقتۇرمىدى، دىسە، بەزىلەر ئۇنى ئاڭلىمىدى، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سوزلەپ بولغاندىن كېيىن: قىيامەت توغرىلىق سورىغۇچى قېنى؟ دىدى. ئەرابى: مانا مەن، ئى رەسۇلۇللا، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئىشەنچ يوقالغان چاغدا قىيامەتنى كۈتسەڭ بولىدۇ، دىدى. ئەرابى: ئىشەنچىنىڭ يوقالغانلىغى قانداق بولىدۇ؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئىش① شۇ ئىشىنىڭ ئەھلى بولمىغان ئادەملەرگە تاپشۇرۇلغان چاغدا قىيامەتنى كۈتسەڭ بولىدۇ، دىدى.

19) رەسۇلۇللانىڭ يۇقۇرى ئاۋاز بىلەن مەسىلە ئۇگەتكەنلىگى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىر قېتىم

① خەلىپىلىك، قازىلىق، مۇپتىلىق قاتارلىق دىنغا تەئەللۇق ئىشلار.

مەككەدىن مەدىنىگە قىلغان سەپىرىمىزدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئارقىمىزدا قالغان ئىدى، ئەسر نامرىسىنىڭ ۋاقتى قىسقاپ قالغان چاغدا، ئۇ ئارقىمىزدىن يېتىپ كەلدى، بىز تاھارەت ئېلىپ پۇتىمىزنى يۇزەگىنە يۇيۇۋاتاتتۇق، بۇ چاغدا ئۇ، تاپانلىرىنى چالا يۇغانلارغا دەۋزەخ ئازاۋىدىن ۋاي، دەپ ئىككى-ئۈچ قېتىم توۋلىدى. ئاللاتائالا قۇرئاندا: "رەببىم، ئىلىمىنى زىيادە قىل دېگەن" دېگەن.

شەرىك ئىبنى ئابدۇللا ئىبنى ئەبۇ نەمىر رىۋايەت قىلىدۇكى، ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن مەسچىتتە ئولتۇراتتۇق، توگە مىنگەن بىر ئادەم مەسچىتكە كىرىپ كەلدى. ئۇ توگىسىنى چوكتۇرۇپ باغلاپ قويغاندىن كېيىن، بىزدىن قايسىلار مۇھەممەد بولىسىلەر؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئارىمىزدا ھاسسىغا يولىنىپ تۇراتتى. بىز ئۇنىڭغا، بۇ يولىنىپ تۇرغان ئاق ئادەم شۇ، دېدۇق. ئۇ ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا، ئابدۇلمۇتتەلىپنىڭ ئوغلىمۇ، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا، سوزۇكنى ئاڭلاۋاتىمەن، دېدى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا، مەن سەندىن قوپالىق بىلەن مەسىلە سورايمەن، ئاچچىغىڭ كەلمىسۇن، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا، خالىغان نەرسىلىرىڭنى سوراۋەرگىن، دېدى. ئۇ ئادەم، سېنىڭ ۋە سەندىن ئىلگىرىكىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىنىڭ ھەققى بىلەن سەندىن سورايمەنكى، ئاللا سېنى پۇتۇن ئىنسانلارغا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتىمۇ؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەلۋەتتە شۇنداق، دېدى. ئۇ يەنە، سەندىن ئاللا ھەققى سورايمەنكى، ئاللا سەن ئارقىلىق بىزنى بىر كېچە-كۈندۈزدە بەش ۋاق نامازغا بۇيرۇدىمۇ؟

رەسۇلۇللا، ئەلۋەتتە شۇنداق، دېدى. ئۇ يەنە، سەندىن ئاللا ھەققى سورايمەنكى، ئاللا سەن ئارقىلىق بىزنى ھەر يىلى رامىزان ئېيىدا بىر ئاي روزا تۇتۇشقا بۇيرۇدى؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەلۋەتتە شۇنداق، دېدى. ئۇ يەنە، سەندىن ئاللا ھەققى سورايمەنكى، ئاللا سېنى بايلىرىمىزدىن زاكاتنى ئېلىپ كەمبەغەللىرىمىزگە تەقسىم قىلىپ بېرىشكە بۇيرۇدى؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەلۋەتتە شۇنداق، دېدى. بۇ ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا، سېنىڭ تەلىماتلىرىڭغا ئېتىقات قىلدىم، مەن بولسام خەلقىمنىڭ ساڭا ئەۋەتكەن ئەلچىسى، سەئد ئىبنى بەكرى ئايمىقىدىن رىمام ئىبنى سەئلەبە بولىمەن، دېدى.

21) ئالدىن بىلىپ ئاندىن ئېيتىش ۋە ئىشلەش توغرىسىدا

ئىمام بۇخارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئالىلاتا ئالا "بىلگىنكى، ھەقىقەتەن بىر ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد يوق" دىگەن كالامنى "بىلگىنكى" دىگەن سوز بىلەن باشلىغان، ئولىمالار ھەقىقەتەن پەيغەمبەرلەرنىڭ ۋارىسلىرىدۇر، پەيغەمبەرلەر ئۇلارغا ئىلىمنى مىراس قىلىپ قالدۇرغان، ئىلىم ئىگەللىگەن ئادەم مول نەسىۋىگە ئىگە بولغان بولىدۇ، ئىلىم تەلەپ قىلىش يولىدا ماڭغان ئادەمگە ئاللا جەننەتكە كىرىش يولىنى ئاسانلاشتۇرۇپ بېرىدۇ. ئالىلاتائالا قۇرئاندا: "ئاللانىڭ ئالىم بەندىلىرى ئاللادىن ھەقىقەتەن قورقىدۇ" دىگەن. ئالىلاتائالا يەنە قۇرئاندا: "شۇ تەمسىللەرنى پەقەت ئالىملارلا چۈشىنىدۇ" دىگەن. ئاللاتائالا يەنە قۇرئاندا كاپىرلارنىڭ سوزىنى

www.uyghurkitap.com

هکایه قلىپ: "ئۇلار پەيغەمبەرلەرنىڭ سوزلىرىنى ئاڭلاپ قوبۇل قىلغان بولساق ياكى چۈشەنگەن بولساق، دەۋزىخلەرنىڭ قانداق بولماس ئىدۇق دېيىشتى" دىگەن، ئاللاتائالا يەنە: "بىلگەن كىشىلەر بىلەن بىلمىگەن كىشىلەر باراۋەر بولامدۇ" دىگەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللا كىمگە ياخشىلىقنى ئىرادە قىلسا، شۇنى دىنىي ئىلىملەرگە باي قىلىدۇ. ئىلىم بولسا ئۆگىنىش ئارقىلىق ھاسىل بولىدۇ.

ئەبۇ زەر مۇنداق دەيدۇ: ئەگەر سىلەر كاللامنى ئالماقچى بولۇپ ئوتكۇر قىلىچنى بوينۇمغا تەڭلەپ تۇرغاندا مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئاڭلىغان بىرەر سوزنى يەتكۈزمەكچى بولغان بولسام، بوينۇمغا قىلىچ چۈشۈشتىن ئىلگىرى ئۇنى ئەلۋەتتە يەتكۈزىۋېرەتتىم.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سىلەر رەببانى، مۇلايىم، فەقىھ (شەرىئەت ئەھكاملىرىنى تولۇق بىلىدىغان ئادەم.ـت)، ئۇلىمالاردىن بولۇڭلار، دىگەن. ئېيتىشلارغا قارىغاندا، كىشىلەرنى ئاۋال ئاددى ئىلىملەر بىلەن تەربىيىلەپ، ئاندىن چوڭقۇر ئىلىملەر بىلەن تەربىيىلەيدىغان ئادەم رەببانى دەپ ئاتىلىدۇ.

23) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلەرگە قېچىپ قالمىسۇن دەپ ۋەز-نەسىھەتنى ئارىلاپ-ئارىلاپ قىلغانلىغى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق

دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە مالال كېلىپ قالسۇن دەپ ۋەز-نەسىھەتنى كۆن ئارىلاپ قىلاتتى.

24) ئىسلام دىنىنىڭ ئەھكاملىرىنى ئۇگىنىش ۋە ئۇگىتىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئومەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: سىلەر باشلىق بولۇشۇڭ-لاردىن① ئىلگىرى دىنىي ئەھكاملارنى بىلۋېلىڭلار، دېگەن.

ئەبۇ مۇسادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مەن ئاللا تەرىپىدىن ئېلىپ كەلگەن ھىدايەت ۋە شەرىەت ئىلمى زېمىنغا ياققان مول يامغۇرغا ئوخشايدۇ، بەزى يەرلەر مۇنبەت بولۇپ يامغۇرنى ئوزىگە سىڭدۈرۈپ، ئوسۇملۇكلەرنى ۋە نۇرغۇن ئوت-چوپلەرنى ئۇندۇرۇپ بېرىدۇ. بەزى يەرلەر گىيا ئۇنمەس، سۇ سىڭمەس تېتىر بولۇپ، ئۇستىدە سۇ لەيلەپ تۇرىدۇ. ئاللا ئۇنىڭدىن كىشىلەرنى مەنپەئەتلەندۇرىدۇ. شۇ سۇدىن كىشىلەر ئىچىدۇ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇلاقلىرىنى زىرائەتلىرىنى سۇغىرىدۇ. يەنە بىر قىسىم تۇزلەك، شور يەرلەر بولۇپ، ئۇستىدە سۇمۇ تۇرمايدۇ، گىيامۇ ئۇنمەيدۇ. ئەنە شۇ يۇقۇرىدىكىلەر ئاللانىڭ دىنىنى چۈشىنىپ، مەن ئاللا تەرىپىدىن كەلتۈرگەن تەلىماتتىن پايدىلىنىپ، ئۇنى ئۇگەنگەن

---

① كىشى باشلىق بولغاندىن كېيىن ئوزىدىن توۋەن ئادەمدىن ئۇگىنىش-تىن باش تارتىدۇ-دە، بىلىمسىز بولۇپ قالىدۇ، شۇنىڭدەك باشلىقنى ئۇنىڭ غۇرۇرى ۋە سولىتى ئۇگەنگۈچىلەر قاتارىدا ئولتۇرۇشقا قويمايدۇ.

ۋە ئۇگەتكەن كىشىنىڭ مىسالىدۇر، تەكەببۇرلۇق قىلىپ ئۇ تەلىماتقا باقمىغان ۋە مەن ئاللا تەرىپىدىن ئېلىپ كەلگەن ھىدايەتنى قوبۇل قىلمىغان ئادەمنىڭ مىسالىدۇر.

26) ئىلىمنىڭ كوتىرىلىپ كېتىشى ۋە جاھالەتنىڭ تارىلىشى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىلىمنىڭ كوتىرىلىپ كېتىشى①، جاھالەتنىڭ يىلتىز تارتىشى، ھاراقلارنىڭ ئىچىلىشى، زىنانىڭ تارىلىشى، ئايالارنىڭ كۆپىيىشى، ئەرلەرنىڭ ئازىيىشى ھەتتا ئەللىك ئايالنىڭ بىر ئەر كىشىگە قاراشلىق بولۇشى قىيامەتنىڭ ئالدىن بولىدىغان ئالامەتلىرىدۇر.

27) رەسۇلۇللانىڭ ئۈز سوزىنى ئۈچ قېتىم تەكرارلايدىغانلىقى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرەر سوز قىلسا، چۈشىنىشلىك بولسۇن ئۈچۈن سوزىنى ئۈچ قېتىم تەكرارلايتتى، كىشىلەرنىڭ قېشىغا كېلىپ سالام بەرسە، سالامنى ئۈچ قېتىم تەكرارلايتتى.

---

① ئىلىم ئىلىم ئەھلى بولغانلارنىڭ دىللىرىدىن كوتىرىلىپ كېتىشى بىلەن ئەمەس، بەلكى ئۇلارنىڭ ئولۇپ تۈگىشى بىلەن تۈگەيدۇ، دېگەن مەنىدە.

28) سورالغان سوئالغا ئىشارەت قىلىپ جاۋاپ بېرىش توغرىسىدا

ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قىزى ئەسما رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ئائىشەنىڭ يېنىغا كەلسەم، ئۇ نامار ئوقۇۋاتقان ئىكەن. مەن كىشىلەرگە نىمە بولدى، دېدىم. ئائىشە ئاسمانغا ئىشارەت قىلدى. بۇ چاغدا كىشىلەر كۈسۈۋى نامىزى (كۇن تۇتۇلغاندا ئاللاغا ئىلتىجا قىلىپ ئوقۇلىدىغان نامازـــت) ئوقۇۋاتقان ئىكەن. ئائىشە سۇبھانااللا، دېدى. مەن كۇنىنىڭ تۇتۇلۇشى ئازاپنىڭ ئالامىتىمۇ؟ دېدىم. ئائىشە بېشىنى لىڭشىتىپ سوزۇمنى ماقۇللىدى. مەن نامازغا تۇردۇم، بېشىم قېيىپ، كوزۇم قاراڭغۇلىشىپ كەتتى. مەن بېشىمغا سۇ قۇيۇشقا باشلىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلۇغ ئاللاغا مىننەتدارلىق بىلدۇرۇپ ھەمدۇـسانا ئېيتقاندىن كېيىن: ئەقىلگە سىغدىغانلىكى شەيئىلەرنىڭ ھەممىسىنى، ھەتتا جەننەت بىلەن دەۋزەخنىمۇ مۇشۇ ئورنۇمدا ئوز كوزۇم بىلەن كوردۇم، ماڭا ۋەھيى كەلدىكى، سىلەر قەۋرەڭلاردا دەججالنىڭ پىتنىسىگە ئوخشايدىغان ياكى ئوخشاپ كېتىدىغان (بۇ ھەدىسنى رىۋايەت قىلغۇچى ئەسما ئوخشايدىغان دىگەن سوز بىلەن ئوخشاپ كېتىدىغان دىگەن سورنىڭ قايىسىسى ئىكەنلىگى ئېسمده يوق دەيدۇ) پىتنە بىلەن سىنىلىسلەر، بۇ ئادەمنى بىلەمسلەر؟ دەپ سورىلىدۇ. مومىن ئادەم ياكى پەيغەمبەرنىڭ پەيغەمبەرلىگىنى تەستىقلىغۇچى (ئەسما بۇ ئىكىكى سوزنىڭ قايىسىسى ئىكەنلىگى ئېسمده يوق دەيدۇ) ئادەم: ئۇ بولسا بىزگە موجىزە ۋە ھىدايەت بىلەن كەلگەن ئاللانىڭ ئەلچىسى مۇھەممەددۇر،

بىز ئۇنىڭ دەۋىتىگە ئاۋاز قوشتۇق ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشتۇق، ئۇ مۇھەممەددۇر دەپ، بۇ سوزنى ئۇچ قېتىم تەكرارلايدۇ، ئۇ ئادەمگە سەن ياخشى بەندىلەردىن بولغىنىڭ ھالدا ئۇخلىغىن، سېنىڭ پەيغەمبەرگە تەستىق قىلدىغانلىغىڭنى بىز بىلەتتۇق، دېيىلىدۇ. مۇناپىق ياكى پەيغەمبەرگە شەك كەلتۈرگۈچى (ئەسما بۇ ئىككى سوزنىڭ قايسىسى ئىكەنلىگى ئېسىمدە يوق دەيدۇ) ئادەم: ئۇقمايمەن، كىشىلەر نېمە دېگەن بولسا، ئاڭلاپ شۇنى دېدىم① دەيدۇ، دېدى.

29) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يالغانىنى چاپلىغان ئادەمنىڭ گۇناھى توغرىسىدا

سەلەمە ئىبنى ئەكۋە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: كىمكى مەن دېمىگەن گەپنى مېنى دېدى دېسە، ئۇ ئادەم ئوزىگە دەۋزەختىن جاي ھازىرلىسۇن.

ئەلى ئىبنى ئەبى تالىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ماڭا يالغانىنى چاپلىماڭلار، ماڭا يالغانىنى چاپلىغان ئادەم چوقۇم دەۋزەخقە كىرىدۇ②.

---

① بۇ ھەدىس قەۋرى ئازاۋىنىڭ ھەقلىغىنى ۋە مۇنكەر ـ نەكىرنىڭ سوراق قىلىدىغانلىغىنى، شۇنىڭدەك پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا شەك كەلتۈرگەن ئادەمنىڭ كاپىر بولىدىغانلىغىنى بىلدۈرىدۇ.

② بۇ ئۇنىڭ جازاسىدۇر، تەۋبە قىلىپ تۇزەلسە، ئاللا كەچۈرۈش مۇمكىن. ئى ئاللا، ساڭا تەۋبە قىلدۇق، بىزنى كەچۈرگىن.

31) ئىلىم ئۇگىنىش ۋە ئىلىم ئۇگىتىشتىكى تارتىنچاقلىق توغرىسىدا

تاپىشىنلار (ساھابىلەرنىڭ سوھبىتىدە بولغان ئادەملەر تابىئىن دېيىلىدۇ. ــ ت) دىن بولغان مۇجاھىد ئىبنى جەبرى: تارتىنچاق ئادەم ۋە تەكەببۇر ئادەم① ئىلىم ئۇگىنەلمەيدۇ، دېگەن. ئائىشە: ئەنسارلار (رەسۇلۇللاغا يار-يولداش بولغان مەدىنىلىك مۇسۇلمانلار. ــ ت)نىڭ ئايال-لىرى شۇنداق ياخشى ئايالالاردۇركى. دىنىي ئىشلارنى ئۇگىنىۋېلىشتا تارتىنىپ ئولتۇرمايدۇ، دېگەن.

32) بىتاھارەت ئۇقۇلغان نامازنىڭ قوبۇل بولمايدىغانلىقى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: تاھارەت سۇندۇرغان ئادەم قايتا تاھارەت ئالمىغىچە ئوقۇغان نامىزى قوبۇل بولمايدۇ، ھەزرىتى-مىزدىن بىر ئادەم ئەبۇ ھۇرەيرەدىن: تاھارەتسىنىڭ سۇنۇشى دېگەن نېمە؟ دەپ سورىغان ئىدى، ئەبۇ ھۇرەيرە ئۇنىڭغا ئارقا تەرەپتىن

---

① بۇنداق ئادەم چوڭچىلىق قىلىپ ئىلىم ئۇگىنىش ياكى كوپرەك ئۇگىنىشتىن باش تارتىدۇ، مانا بۇ ــ ئىلىم ئۇگىنىشنىڭ ئەڭ چوڭ دۈشمىنى. شەرىئەت بۇيرۇغان ئىش تەرك ئېتىلگەنلىگى ئۈچۈن، بۇنداق يەردىكى تارتىنچاقلىق ياخشى ئەمەس.

كەلگەن يەلنى قويۇپ بېرىش دەپ جاۋاپ بەردى.

33) تاھارەت ئېلىشنىڭ پەزىلىتى، تاھارەتنىڭ تەسىرىدىن چىراي، قول-پۇتلارنىڭ نۇرانە بولۇشى توغرىسىدا

نۇئەيم مۇجمىر مۇنداق دەيدۇ: مەن ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بىلەن مەسچىتتىكى ئوگزىسىگە چىققان ئىدىم، ئەبۇ ھۇرەيرە بۇ يەردە تاھارەت ئېلىپ، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: مېنىڭ ئۈممىتىم قىيامەت كۈنى تاھارەتتىكى تەسىرىدىن چىرايلىرى، قول-پۇتلىرى نۇرانە بولغان ھالدا چاقىرىلىدۇ، سىلەردىن كىمكى ئۆزىدىكى نۇرانىلىقىنى كېڭەيتەلسە، كېڭەيتسۇن، دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم، دېدى.

34) تازا ئىشەنچ قىلمىغچە كۆڭلىگە شەك كەلسە قىلىش بىلەن تاھارەتنىڭ سۇنمايدىغانلىقى توغرىسىدا

ئەبباد ئىبنى تەمىم تاغىسى ئابدۇللا ئىبنى زەيددىن رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ناماز ئوقۇۋېتىپ يەل چىقىپ كەتكەندەك تۇيۇلىدىغان كىشىنىڭ ئەھۋالىنى بايان قىلغان. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاۋازىنى ئاڭلىغانغا ياكى بوينى پۇرىغانغا قەدەر نامىزىنى داۋاملاشتۇرىۋەرسۇن، دېگەن.

35) تام ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسە بولمىغان شارائىتتا قىلىنگە قاراپ چوڭ-كىچىك تەرەت قىلماسلىق توغرىسىدا

ئەبۇ ئەييۇپ ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەر چوڭ تەرەت قىلغان چېغىڭلاردا، قىبلىگە ئالدىڭلارنىمۇ قىلماڭلار، ئارقاڭلارنىمۇ قىلماڭلار، شەرقتە ياكى غەرپكە قاراپ قىلىڭلار①.

36) تەرەت قىلغاندا ئەۋرىتىنى ئوڭ قول بىلەن تازىلىماسلىق توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئەبۇ قەتادە ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەر سۇ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەرنى ئىچكەندە قاچىغا تىنىپ ئىچمەڭلار، ھاجەتخانىغا كىرگەندە ئەۋرىتىڭلارنى ئوڭ قولۇڭلار بىلەن تۇتماڭلار ۋە ئوڭ قولۇڭلار بىلەن تازىلىماڭلار.

37) تاھارەت ئالغاندا ئەزالارنى ئۈچ قېتىمدىن يۇيۇش توغرىسىدا

ئەتا ئىبنى يەزىد رىۋايەت قىلىدۇكى، ئوسمان ئىبنى ئەففانىڭ

---

① مەدىنە خەلقى ۋە قىبلىسى مەدىنە خەلقىنىڭكىگە ئوخشاشىدىغانلار ئۈچۈن شۇنداق. ئەمما قىبلىسى شەرق ياكى غەرپ تەرەپكە كېلىدىغانلار تەرەت سۇندۇرغاندا جەنۇپ تەرەپكە ياكى شىمال تەرەپكە قاراپ ئولتۇرۇشى كېرەك.

ئازاتگەردىسى ھۈمران ئوسمان ئىسىنى ئەفغانىستان مۇنداق تاھارەت ئالغانلىغىنى كورگەن: ئوسمان ئىسىنى ئەفغان بىر قاچا سۇ سوراپ، ئۇنى ئىككى ئالقىنىغا قويۇپ ئىككى قولىنى ئۈچ قېتىمدىن يۇدى. ئاندىن كېيىن ئوڭ قولىنى قاچىغا سېلىپ سۇ ئېلىپ، ئاغزىغا ۋە بۇرنىغا سۇ ئالدى. ئاندىن كېيىن يۈرىنى ئۈچ قېتىم يۇدى ۋە ئىككى بىلىگىنى جەينەكلىرى بىلەن قوشۇپ ئۈچ قېتىم يۇدى. ئاندىن بېشىغا مەسھى قىلدى. ئاندىن كېيىن ئىككى پۇتىنى ئىككى ئوشۇغى بىلەن قوشۇپ ئۈچ قېتىمدىن يۇيۇپ بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كىمكى مەندەك مۇشۇنداق تاھارەت ئالغاندىن كېيىن ئىككى رەكئەت نامازئوقۇسا، نامىزىدا دۇنيا مەشغۇلاتلىرىنى ئويلىمىسا، ئۇنىڭ ئونكەنكى گۇناللىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ دېگەن، دېدى.

38) تاھارەتتە بۇرۇنغا سۇ ئېلىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: تاھارەت ئالغان ئادەم بۇرنىغا سۇ ئالسۇن، چوڭ تەرەتتىن كېيىن چالما تۇتقان ئادەم تاق تۇتسۇن.

39) تاھارەتتە ۋە غەسلىدە ئوڭدىن باشلاش توغرىسىدا

ئۇممى ئەتىيە رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قىزى زەينەپ غەسلى قىلىنىدىغان چاغدا، ئۇممى ئەتىيگە ۋە ئۇنىڭ ھەمراللىرىغا مۇنداق دېگەن: زەينەپنى ئوڭدىن. تاھارەت

ئالدىغان ئەزالىرىدىن باشلاپ غەسلى قىلىنىدۇ.

40) ئىت چېپىلىپ قويغان قاچا توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قاچاقلارغا ئىت چېپىلىپ قويسا، ئۇنى يەتتە قېتىم يۇيۇڭلار①.

41) مەسچىتتە تۇرۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بەندە مادامىكى مەسچىتتە نامازنى كۈتۈپ تۇرغان ئىكەن، تاھارىتى سۇنۇپ كەتمىسلا، ئۇنىڭغا نامازى ئىچىدە تۇرغاندەك ساۋاپ بولىدۇ.

42) قاچىغا قولىنى سېلىپ تاھارەت ئېلىش توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر قاچا سۇ تەلەپ قىلدى، ئۇنىڭ ئالدىغا ئىچىدە ئازراق سۇيى بار ئاغزى كەڭ بىر قاچا كەلتۈرۈلدى، ئۇ بارماقلىرىنى سۇنىڭ ئىچىگە سالدى. ئەنەس مۇنداق دەيدۇ: مەن شۇ چاغدا سۇغا قارىۋىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بارماقلىرىنىڭ

---

① ئىت قاتتىق نىجىس بولغانلىقتىن، ئۇ چېپىلىپ قويغان قاچىنى يەتتە قېتىم يۇيۇش كېرەك.

ئارىسىدىن سوۇ ئېتىلىپ چىقىۋاتقانلىقىنى كورىدۇم. مولچىرىنىچە، شۇ سوۇ بىلەن تاھارەت ئالغانلارنىڭ سانى 70 ــ 80 گىنچە بار ئىدى.

43) ھاجەت قىلغاندىن كېيىن چالمىنى تاق تۇتۇش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەر تاھارەت ئالغان چېغىڭلاردا بۇرنۇڭلارغا سۇ ئېلىپ ئوبدان چايقاڭلار، ھاجەت قىلغاندىن كېيىن چالمىنى تاق تۇتۇڭلار، ئۇيقۇدىن ئويغانغان چېغىڭلاردا قولۇڭلارنى تاھارەت ئالىدىغان سۇغا سېلىشتىن بۇرۇن يۇيۇڭلار، چۈنكى ئوخلىغان چېغىڭلاردا قولۇڭلارنىڭ قەيەردە بولغانلىقىنى بىلمەيسىلەر.

44) ئۇيقۇدىن كېيىن تاھارەت ئېلىپ ناماز ئوقۇش توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەر ناماز ئوقۇۋاتىپ مۇگدەپ قالساڭلار، بېرىپ ئۇيقۇڭلار تۇگىگىچە ئوخلاڭلار، چۈنكى مۇگدەپ تۇرۇپ ناماز ئوقۇساڭلار، ئىستىغفار ئېيتىتىم دەپ ئوزەڭلارغا بەد دۇئا قىلىپ قويۇشۇڭلار مۇمكىن.

45) سۇيدۇك تېگىپ كېتىشتىن ساقلانماسلىقنىڭ چوڭ گۇنا ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىدىمۇ ياكى مەككىدىمۇ، بىر خورمىلىق باغنىڭ يېنىدىن ئوتۇپ كېتىۋېتىپ، قەۋرىلىرىدە ئازاپ چېكىۋاتقان ئىككى ئادەمنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇلار چوڭ ئىشتىن ئازاپ چېكىۋاتقىنى يوق، دەپ بولۇپ، دۇرۇس، گۇنايى چوڭ بولغان ئىشلار تۇپەيلىدىن ئازاپ چېكىۋاتىدۇ، ئۇلارنىڭ بىرى ئوزىنىڭ سۈيدۇگىنىڭ تېگىپ كېتىشىدىن ساقلانمايتتى، يەنە بىرى بولسا كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا سۆزەنچىلىك قىلاتتى، دىدى. ئاندىن خورما دەرىخىنىڭ بىر شېخىنى ئەكەلدۇرۇپ، ئۇنى ئوشتۇپ ئىككى پارچە قىلىپ ئىككى قەۋرىنىڭ ئۈستىگە بىردىن سانجىپ قويدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇنىڭ سەۋەبىنى سورىغۇچىغا: بۇ شاخلار قۇرۇپ قالغانغا قەدەر ئۇلارنىڭ ئازاۋىنى يېنىكلىتىپ تۇرۇشى مۇمكىن، دىدى.

46) سېرىق مايغا ياكى سۇغا چۈشۈپ قالغان نىجىس نەرسە توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مەيمۇنەدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، مەيمۇنە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: بەزىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن سېرىق مايغا چۈشۈپ قالغان چاشقان توغرىلىق سورىغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: چاشقانىنى ئېلىپ تاشلىۋېتىپ، چاشقان چۈشكەن يەرنىڭ چوڭرىسىنى ئېلىۋېتىپ، سېرىق مېيىڭلارنى يەۋەرسەڭلار بولىدۇ، دەپ جاۋاپ بەردى.

47) تاھارەت بىلەن ياتقان ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

بەرا ئىبنى ئازىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مۇنداق دىگەن: ياتىدىغان چېغىڭدا نامازغا تاھارەت ئالغاندەك تاھارەت ئالغىن، ئاندىن ئوڭ تەرىپىڭگە يېتىپ مۇنۇ دۇئانى ئوقۇغىن: "ئى ئاللا، ئۆزەڭنى ۋە ئىشلىرىمنى ساڭا تاپشۇردۇم، سېنىڭ ساۋابىڭنى ئىزدەپ، ئازاۋىڭدىن قورقۇپ، ساڭا ئىلتىجا قىلىپ يولەندىم، سەندىن بولەك پاناگايىم ۋە نىجاتكارىم يوق. ئى ئاللا، سېنىڭ نازىل قىلغان كىتاۋىڭغا ۋە ئەۋەتكەن پەيغەمبىرىڭگە ئىمان كەلتۈردۈم." ئەگەر سەن مۇشۇ كېچە قازا تاپىدىغان بولساڭ، ئىمان بىلەن كېتىسەن. يۇقۇرقى دۇئا شۇ كۈنكى ئاخىرقى سۆزۈڭ بولۇپ قالسۇن.

48) يالىڭاچ يۇيۇنغان ئادەم توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئەييۇب ئەلەيھىسسالام يالىڭاچ يۇيۇنۇۋاتقاندا ئۈستىگە بىر ئالتۇن چېكەتكە چۈشتى، ئۇ ئۇنى ئېلىپ كىيىمىنىڭ ئىچىگە سالدى، ئاللا ئۇنىڭغا: ئى ئەييۇب، سېنى بۇ ئالتۇن چېكەتكىدىن بىھاجەت قىلمىدىممۇ؟ دەپ توۋلىدى. ئەييۇپ: رەببىم، سېنىڭ ئۇلۇغلۇقۇڭ بىلەن قەسەم قىلمەنكى، سېنىڭ ئېيتقىنىڭ راست، ئەمما مەن سېنىڭ پەزلىڭدىن بىھاجەت ئەمەسمەن، دىدى.

49) جۇنۇپ تۇرۇپ تاھارەت ئېلىپ ئۇخلاش توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جۇنۇپ تۇرۇپ ئۇخلىماقچى بولسا، ئەۋرىتىنى يۇيۇپ ۋە نامازغا تاھارەت ئالغاندەك تاھارەت ئېلىپ ئاندىن ئۇخلايتتى.

50) ھەيزدار ئايالنىڭ ئېرىنىڭ بېشىنى يۇيۇپ ۋە تاراپ قويۇشى توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مەن ھەيز كورۇپ تۇرغان چېغىمدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چېچىنى تاراپ قويانتتىم.

51) ھەيزدار ئايالغا يولنىپ تۇرۇپ قۇرئان ئوقۇش توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: مەن ھەيز كورۇپ تۇرغان چېغىمدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنىڭ مەيدەمگە يولنىپ تۇرۇپ قۇرئان ئوقۇيتتى.

52) ھەيزدار ئايالنىڭ روزا تۇتماسلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇربان ھېيتىمۇ ياكى روزى ھېيتىمۇ، بىر قېتىم ھېيت نامىزىغا چىقتى، ھېيت نامىزىغا كەلگەن ئاياللارنىڭ يېنىدىن ئوتكەندە: ئى ئاياللار جامائەسى، سەدىقە قىلىڭلار؛ چۇنكى

مەن سىلەرنىڭ دەۋرىڭ ئەھلىنىڭ كويچىلىگىنى ئەشكىل قىلىدىغانلىغىڭلارنى كوردۇم، ددى. ئاياللار نىمە ئۈچۈن شۇنداق ئى رەسۇلۇللا؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سىلەر تولا قاغايسىلەرنى ئەرلىرىڭلاردىن كورگەن ياخشىلىقنى بىلمەيسىلەر، ئوزىنى توختىتىۋالغان ئەر كىشىنىڭ بېشىنى سىلەردىنمۇ بەك ئايلاندۇرىدىغان، سىلەردىنمۇ ئەقلى قىسقا ۋە دىنى كەمئۈك ئادەملەرنى كورمىدىم، ددى. ئۇلار بىزنىڭ ئەقلىمىزنىڭ قىسقلىغى، دىنىمىزنىڭ كەمئۈكلۈگى قانداق ئى رەسۇلۇللا؟ دەپ سورىدى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاياللارنىڭ گۇۋالغى ئەرلەرنىڭ گۇۋالغىنىڭ يېرىمىغا تەڭ ئەمەسمۇ؟ ددى. ئاياللار راست شۇنداق دېيىشتى. رەسۇلۇللا: ئەنە شۇ ئۇلارنىڭ ئەقلىنىڭ قىسقلىغىنى كورسىتىدۇ، ئاياللار ھەيز كورگەن چاغلىرىدا ناماز ئوقۇمايدۇ، روزا تۇتمايدۇ ئەمەسمۇ؟ ددى. ئاياللار راست شۇنداق دېيىشتى، رەسۇلۇللا: ئەنە شۇ ئۇلارنىڭ دىنىنىڭ كەمئۈكلۈگىنى كورسىتىدۇ، ددى.

53) ھەيزدىن پاك بولغان ئاياللىنىڭ غۇسلى قىلغان چاغدا خۇش پۇراق ئىشلىتىشى توغرىسىدا

ئۇمۇ ئەتىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ئېرى ئولگەن ئايال توت ئاي ئون كۈن ھازا تۇتقاندىن تاشقىرى، ئولگەن ئادەمگە ئۈچ كۈندىن ئارتۇق ھازا تۇتۇشتىن مەنئى قىلىنغان ئىدۇق، سۇرمە تارتىشتىن، خۇش پۇراق نەرسىلەرنى ئىشلىتىشتىن، يەمەنىڭ رەختىدىن ئىشلەنگەن كىيىملەردىن باشقا رەڭدار كىيىملەرنى كېيىشتىن مەنئى قىلىنغان ئىدۇق. ھەيزدىن پاك بولۇپ غۇسلى

قىلغان چېغىمىزدا ئازراق خۇش پۇراق ئىستىمال قىلىشقا رۇخسەت قىلىنغان ئىدۇق، جىنازىلەرگە ئەگىشىپ مېڭىشتىن مەنئى قىلىنغان ئىدۇق.

54) قوساقتىكى بالىنىڭ يارىلىش جەريانى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاتائالا بالىغا قوساقتىكى چېغىدىلا بىر پەرىشتىنى مۇئەككەل قىلىدۇ، پەرىشتە: ئى رەببىم، بۇ ئابى مەنىدۇر، ئى رەببىم، بۇ ئۇيۇل قانىدۇر، ئى رەببىم، بۇ بىر پارچە گوشتۇر، دەيدۇ، ئاللاتائالا ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى تولۇق يارىتىلىپ بولغاندا، پەرىشتە: بۇ بالا ئوغۇلمۇ، قىزمۇ؟ ساقا ئاسانلىق قىلامدۇ، ئىتائەت قىلامدۇ؟ ئۇنىڭ رىزقى ۋە ئومرى قانچىلىك بولىدۇ؟ دەپ ئاللادىن سورايدۇ. شۇنىڭ بىلەن يۇقۇرىدىكىلەر بالا ئانىسىنىڭ قوسىغىدىكى چېغىدىلا پىشانىسىگە پۈتۈلىدۇ.

55) قىبلىگە يۈز كەلتۈرۈشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مەن مۇشرىكلار تاكى بىر ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد يوق دەپ ئېيتقانغا قەدەر① ئۇلار بىلەن جەڭ قىلىشقا ئەمر قىلىندىم. مۇشرىكلار شۇنداق دەپ ئېيتقان،

---

① مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسى دېگەننى قوشۇپ ئېيتىدۇ.

نامازنی بزدەك ئوقۇغان، بزنىڭ قىبلىسىزگە يۈز كەلتۈرگەن، مالىلارنى بزدەك بوغۇزلاپ يىگەن چاغلاردا، ئۇلارنىڭ جانلىرىغا، مالىلىرىغا ناھەق چېقىلىش بىزگە ھارام قىلىندى. ئۇلاردىن ھىساپ ئېلىش ئاللانىڭ ئىشى.

56) نامازغا تۇرغاندا سەپراس بولۇپ تۇرۇش توغرىسىدا

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىز ناماز ئوقۇشقا ھازىر بولۇپ تۇرغان ئىدۇق، رەسۇلۇللا بىزگە قاراپ، سەپتە رۇس ۋە بىر بىرىگىلارغا يېقىن تۇرۇڭلار، سىلەرنى مەن ئارقامدىن كورۇپ تۇرىمەن دىگەن.

57) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زىمىنىنىڭ ھەممە يېرى ماڭا سەجدە قىلىشقا بولىدىغان جاي قىلىندى دىگەن سوزى توغرىسىدا

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللا مەندىن بۇرۇن ھىچ بىر پەيغەمبەرگە بەرمىگەن بەش تۇرلۇك ئالاھىدىلىكنى ماڭا ئاتا قىلدى، بىر ئايلىق مۇساپە نېرىسىدىكى دۇشمەنلىرىنىڭ كوڭلىگە ئاللا قورقۇنچ سېلىش بىلەن ماڭا نۇسرەت بەردى؛ زىمىنىنىڭ ھەممە يېرى ماڭا سەجدە قىلىش دۇرۇس بولىدىغان جاي ۋە تۇپرىغى پاك قىلىپ بېرىلدى؛ مېنىڭ ئۇممىتىمدىن ھەرقانداق ئادەم قەيەردە نامازنىڭ ۋاقتى كىرسە شۇ يەردە نامازنى ئوقۇۋەرسۇن؛ دۇشمەندىن

ئېلىنغان غەنىمەتلەر ماڭا ھالال قىلىپ بېرىلدى، مەندىن ئىلگىرىكى ھېچبىر پەيغەمبەرگە غەنىمەت ھالال قىلىنمىغان ئىدى؛ قىيامەت كۈنى ئۈممىتىمگە شاپائەت قىلىش ھوقۇقىغا ئىگە قىلىنىدىم، پەيغەمبەرلەر پەقەت ئۆز خەلقلىرىگىلا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلگەن ئىدى، مەن بولسام پۈتۈن ئىنسانلارغا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلدىم.

58) مەسچىتتە تاھارەتنىڭ سۇنۇپ كېتىشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بىر كىشى نامازغا تۇرغان جايىدا تاھارىتى سۇنىمىغان ھالدا تۇرغان ئىكەن، پەرىشتىلەر ئۇنىڭغا مەغپىرەت تىلەپ قىلىپ: "ئى ئاللا، ئۇنى مەغپىرەت قىلغىن، ئى ئاللا، ئۇنىڭغا رەھمەت قىلغىن" دەيدۇ.

59) مەسچىتتە قەيەر توغرا كەلسە، شۇ يەردە ئولتۇرۇش توغرىسىدا

ئەبۇ ۋاقىد لەيسى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەسچىتتە تۇرغان چاغدا ئۈچ ئادەم كىرىپ، ئۇلارنىڭ ئىكىسى رەسۇلۇللا تەرەپكە يۈزلەندى، بىرسى كېتىپ قالدى. رەسۇلۇللا تەرەپكە يۈزلەنگەنلەرنىڭ بىرسى بىر بوش جاينى كۆرۈپ شۇ يەردە ئولتۇردى، يەنە بىرسى كىشىلەرنىڭ ئارقىسىدا ئولتۇردى. كېتىپ قالغان بىرسى ئۈدۈل چىقىپ

كەتتى. رەسۇلۇللا بىكار بولغاندىن كېيىن①، جامائەتكە: سىلەرگە يۇقۇرىدىكى ئۈچ ئادەمنىڭ ھالىدىن خەۋەر بېرەي: بوش جايدا ئولتۇرغان ئادەم ئالىلاغا ئىلتىجا قىلدى-دە، ئالىلا ئۇنىڭغا جاي بەردى، ئارقىدا ئولتۇرغان ئادەم جامائەتنى قىستاشنى خوپ كورمىدى، ئاللا ئۇنىڭغا رەھمەت قىلدى، كېتىپ قالغان ئادەم پەيغەمبەرنىڭ سوھبىتىدىن قاچتى، ئاللا ئۇنىڭغا غەزەپ قىلدى، دىدى.

60) مومىنلەرنىڭ ئوزئارا يارەملىشىشى توغرىسىدا

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مومىنلەر ئوزئارا ھەقىقەتەن ئىمارەتنىڭ كېسەكلىرىگە ئوخشاش بىر بىرىنى چىڭىتىپ تۇرىدۇ.

61) نامازنى ۋاقتىدا ئادا قىلغانلىقنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئالىلانىڭ قايسى ئىشنى ئەڭ ياخشى كورىدىغانلىغىنى سورىدىم. ئۇ، نامازنى ۋاقتىدا ئادا قىلىشنى دەپ جاۋاپ بەردى. ئۇنىڭدىن قالىسچۇ؟ دەپ سورىدىم، ئاتا-

---

① خۇتبە ئوقۇشتىن ياكى دىنىي ئىشلارنى تەلىم بېرىشتىن بىكار بولغاندىن كېيىن.

ئانغا ياخشىلىق قىلىشنى دىدى. ئۇنىڭدىن قالسىچۇ؟ دەپ سورىدىم ئاللانىڭ يولىدا ئازات قىلىشنى دىدى.

62) بەش ۋاق نامازنىڭ گۈناغا كاپارەت بولىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: ئېيتتىپ بېقىڭلارچۇ، سىلەردىن بىر كىشىنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا بىر ئوستەڭ بولۇپ، ئۇ ئۇنىڭدا كۈنىگە بەش قېتىم يۇيۇنسا، ئۇنىڭ بەدىنىدە كىر قالامدۇ دىگەنلىگىنى، ساھابىلەرنىڭ ئۇنىڭ بەدىنىدە كىر دىگەن نەرسە قالمايدۇ دىگەنلىگىنى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بەش ۋاق نامازنى ئەنە شۇنىڭغا ئوخشايدۇ، ئاللا ئۇلار ئارقىلىق گۇناھلارنى① كەچۈرىدۇ دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان.

63) ئەسرى نامىزنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

جەرىر بەجەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىز بىر كېچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە بولغان ئىدۇق، ئۇ ئاسماندىكى ئايغا قاراپ تۇرۇپ: سىلەر رەببىڭلارنى خۇددى مۇشۇ ئاينى كورگەندەك ھېچقانداق توسالغۇسىز ئوچۇق-ئاشكارا كورۈسىلەر، كۇن چىقىشتىن بۇرۇن ۋە كۇن پېتىشتىن ئىلگىرى

---

① كىچىك گۇناھلارنى.

ئوقۇلمىغان نامازنى (باشقا نامسزى بىلەن ئەسلى نامىزى كوزده تۇتۇلدۇ. ــ ت) ئىمكانىيىتىگىلارىنىڭ يېتىشىچە ۋاقتىدا ئوقۇغىلارى دىدى، ئاندىن كېيىن مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇدى: "كۈن چىقىشتىن بۇرۇن ۋە كۈن پېتىشتىن ئىلگىرى رەببىگە ھەمدى بىلەن تەسبىھ ئېيتقىن" (سۈرە قاف، 39 ـ ئايەت. ــ ت)

64) نامازنىڭ ۋاقتى ئوتۇپ كەتكەندىن كېيىن ئەزان ئېيتىش توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى قەتادە رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىر كېچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە سەپەر قىلغان ئىدۇق، ئارىمىزدىن بىرەيلەن: ئى رەسۇلۇللا، بىر يەرگە چۈشۈپ، بىزنى ئارام ئالدۇرساق بولاتتى، دىدى. رەسۇلۇللا، سىلەرنىڭ نامازغا ئويغىنالماسلىقىڭلاردىن قورقىمەن. دىدى. بىلال، مەن سىلەرنى ئويغىتىمەن، دىدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئۇخلاپ قالدى. بىلالمۇ ئۇلىغا يولىنىپ مۈگدەپ ئۇخلاپ قالدى. كۈن چىقىۋاتقان چاغدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئويغىنىپ: ھوي بىلال، قىلغان سوزۇڭ قېنى؟ دىدى. بىلال، ھېچقاچان مۇنداق ئۇخلاپ كەتمىگەن ئىدىم، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاللا سىلەرنىڭ روھىڭلارنىڭ بەدىنىڭلار بىلەن بولغان ئالاقىسىنى خالىغان چاغدا ئۇزۇپ قويدى ۋە خالىغان چاغدا ئەسلىگە كەلتۈردى. ھەي بىلال، تۇرغىن، ئەزان ئېيتىپ كىشىلەرنى نامازغا چاقىرغىن، دىدى. رەسۇلۇللا تاھارەت ئالدى. كۈن چىقىپ ئاقارغاندا كىشىلەر بىلەن نامازنى بامداتنى ئوقۇدى.

65) جامائەت بواۋپ نامازغا تۇرۇشنىڭ زورۇراۋگى توغرىسىدا

ھەسەن بەسرى، ئەگەر ئانام ماڭا كويۇنۇش يۈزىسىدىن خۇپتەن نامزىنى جامائەت بىلەن ئوقۇشتىن مېنى توسسىمۇ بولسا، ئانامغا ئىتائەت قىلمايتتىم، دىگەن.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مەن ئىلگىرى بولغان ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، ئوتۇنغا بۇيرۇسام ئوتۇن يىغىپ كېلىسە، ئاندىن نامازغا ئوقۇشقا بۇيرۇسام ئەزان ئېيتىلسا. ئاندىن بىر كىشىنى بۇيرۇسام كىشىلەرگە ئىمام بولسا. ئاندىن نامازغا ئوقۇۋاتقانلارنى قالدۇرۇپ، نامازغا كەلمىگەنلەرنىڭكىگە بېرىپ، ئۇلارنىڭ ئويلىرىنى كويدۇرۇپ تاشلىسام دەيمەن.

66) جامائەت بىلەن ئوقۇلغان نامازنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان: جامائەت بىلەن ئوقۇلغان نامازنىڭ يەكىگە ئوقۇلغان نامازدىن يىگىرمە بەش ھەسسە ئارتۇق تۇرىدۇ.

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مەسجىتنىڭ ئارىلىغى قانچە يىراق بولسا،

شۇ يەرگە بېرىپ ناماز ئوقۇغانلارنىڭ ئېرىشىدىغان ساۋابى شۇنچە چوڭ بولىدۇ. نامازنى كۆتۈپ ئولتۇرۇپ، ئىمام بىلەن بىللە ئوقۇغان ئادەمنىڭ ئېرىشكەن ساۋابى نامازنى ئوقۇپ بولۇپ ئۆيىلغان ئادەمنىڭ① ئېرىشكەن ساۋابىدىن چوڭراق بولىدۇ.

68) پېشىن نامىزىنى دەسلەپكى ۋاقىتدا ئوقۇشنىڭ ئەۋزەللىگى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر ئادەم يولدا كېتىۋاتاتتى، يول ئۈستىدە تۇرغان تىكەنلىك بىر تال شاخنى كورۇپ، ئۇنى يولدىن ئېلىۋەتتى، ئاللاتائالا ئۇنىڭ بۇ ئىشىدىن مەمنۇن بولۇپ، ئۇ ئادەمنى مەغپىرەت قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاندىن مۇنداق دېدى: بەش تۈرلۈك ئادەم شەھىت ھىساپلىنىدۇ: ۋابا بىلەن ئولگەن ئادەم، قوساق ئاغرىغى بىلەن ئولگەن ئادەم، سۇدا ئېقىپ ئولگەن ئادەم، تام بېسىۋېلىپ ئولگەن ئادەم، ئاللانىڭ يولىدا شەھىت بولۇپ ئولگەن ئادەم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يەنە مۇنداق دېدى: ئەگەر كىشىلەر ئەزان ئېيتىشنىڭ ۋە ئالدىنقى سەپتە تۇرۇپ نامار ئوقۇشنىڭ ساۋابىنى بىلسە ئىدى، بۇنىڭغا پەقەت چاك تاشلاش ئارقىلىقلا ئېرىشكىلى بولىدىغان بولسىمۇ، ئۇلار چوقۇم چاك تاشلاشقا ئالدىرىغان بولاتتى. ئەگەر كىشىلەر پېشىن نامىزىنى

---

① ئىختىيار قىلغان ۋاقىتدا يالغۇز ئوقۇغان ياكى نامازنى كۆتۈپ ئولتۇرماستىن ۋاقتىدا كىرىپلا ئىمام بىلەن بىللە ئوقۇغان ئادەم.

ئالدىنقى ۋاقتىدا ئوقۇغانلىق ساۋابىنى بىلسە ئىدى، ئۇلار چوقۇم ئۇنىڭغا ئالدىرىشاتتى. ئەگەر ئۇلار خۇپتەن نامىزى بىلەن بامدات نامىزىنىڭ ساۋابىنى بىلسە ئىدى، ئۇلار مەسچىتكە ئومىلەپ بولسىمۇ چوقۇم كېلەتتى.

69) مەسچىتلەرنىڭ پەزىلىتى ۋە ئاللا سايىدىكىدىغان يەتتە تۈرلۈك ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئاللا يەتتە تۈرلۈك ئادەمنى ئۆزىنىڭ ئەرشى ئاستىدا سايىدىكىدۇ، ئۇلار بولسا ئادىل پادىشا، پەرۋەردىگارى ئاللانىڭ ئىبادىتىدە ئوسكەن يىگىت، ئەس-يادى ھەمىشە مەسچىتتە بولىدىغان ئادەم، دەرقەمىتە بولغاندىمۇ، دەرقەمتە بولمىغاندىمۇ ئاللا ئۈچۈن دوست بولۇشقان ئادەملەر، ئىسىل ۋە چىرايلىق بىر ئايال ئۆزىگە چاقىرسا، خۇدادىن قورقىمەن دەپ ئۇنى رەت قىلغان ئادەم، ھەتتا ئوڭ قولى بىلەن بەرگەنىنى سول قولى تۇيمايدىغان دەرىجىدە مەخپى سەدىقە بەرگەن ئادەم، خالى جايدا ئاللانى ياد ئېتىپ كوزىدىن ياش توككەن ئادەم.

70) نامازۋاقتىدا غەزا تەييار بولۇپ قالسا قانداق قىلىش توغرىسىدا

ھىشام ئىبنى ئۇرۇۋە ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: نامازشام

ۋاقتىدا كەچلىك نەزا تەييار بولۇپ قالسا، ئاۋال نەزالىق يەۋېلىڭلار.

71) ناماز ئوقۇۋاتقاندا كوچىلىگە شەك چۈشۈپ قالغان ئادەمنىڭ قانداق قىلىشى توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ناماز ئوتەۋاتقاندا كوچىلىگە شەك چۈشۈپ قالغان ئادەم تەسىمە ئېيتسۇن.

72) ئاجىزلارنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: مېنى ئارانىلاردىكى ئاجىز كىشىلەر ئۈچىدىن تېپىڭلار، چۈنكى سىلەرگە ھەقىقەتەن شۇ ئاجىز كىشىلەر-نىڭ بەرەكاتىدىن رىزقى بېرىلىدۇ، دېگەن.

73) رۇكۇ ياكى سەجدىدە ئىمامدىن بۇرۇن بېشىنى كوتەرگەن ئادەمنىڭ گۇناھى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سىلەردىن بىركىم بېشىنى ئىمامدىن بۇرۇن كوتەرسە، ئۇ ئاللانىڭ ئۇنىڭ بېشىنى ئېشەكنىڭ بېشىدەك مۇبەددەل قىلىپ قويۇشىدىن قورقمامدۇ دېگەن ياكى سۇرىتىنى ئېشەكنىڭ سۇرىتىدەك مۇبەددەل قىلىپ قويۇشىدىن قورقمامدۇ، دېگەن.

74) قۇلنىڭ ۋە ئازات قىلىنغان قۇلنىڭ ئىمام بولۇشى توغرىسىدا

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئەگەر سىلەرگە قارا قۇل باشلىق بولغان① ھالەتتىمۇ، سىلەر ئۇنىڭ سوزىنى ئاڭلاڭلار ۋە ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىڭلار.

75) ئىمام بولغان ئادەمنىڭ نامازنى يەڭگىل ئوقۇشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەردىن بىر كىشى كىشىلەرگە ئىمام بولغاندا، نامازنى يەڭگىل ئوقۇسۇن، چۈنكى جامائەت ئىچىدە ئاجىز، كېسەل، ياشانغان ۋە ئىش-كۈشى بار ئادەملەر بولىدۇ، ئۇزەڭلار نامازنى يالغۇز ئوقۇغاندا، خالىغىنىڭلارچە ئۇزۇن ئوقۇساڭلار بولىۋېرىدۇ.

76) ناماز ئوقۇغاندا سەپتە رۇس تۇرۇش توغرىسىدا

ئۇسمان ئىبنى بەشىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

① ئەگەر سىلەرگە قۇل ھاكىم بولسىمۇ ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىڭلار دىگەن مەنىدە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: قۇللار سىلەرگە ئىمام بولۇپ توغرا ئوقۇسا، سىلەر ساۋاپ تاپسىلەر، ئۇلار خاتا ئوقۇسا، گۇنايى ئوزىگە بولىدۇ، سىلەر ساۋاپ تېپىۋېرىسىلەر دىگەن.

www.uyghurkitap.com

پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دىگەن: نامازنى ئوقۇغاندا سەپتە رۇس تۇرۇشۇڭلار كېرەك، ئۇنداق قىلمىساڭلار، ئاللا سىلەرنىڭ ئارىڭلارغا تەپرىقە سېلىپ قويىدۇ.

77) نامازغا قۇلاق قاققاندىن كېيىن نىمە ئوقۇلىدىغانلىقى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام نامازغا قۇلاق قاققاندىن كېيىن، قىرائەت ئوقۇشتىن ئىلگىرى ئاۋازلىقتا بىرئاز توختاپ مۇنۇنى ئوقۇيتتى: "ئاللاھۇممە بائىد بەينى ۋە بەينە خاتايايە، كەمابائەدتە بەينەلمەشرىقى ۋەلمەغرىبى، ئاللاھۇممە نەققىنى مىنەلخاتايا كەما يۇنەققەسسەۋبۇل ئەبيەزۇ مىنەددەنەسى، ئاللاھۇممەغسىل خاتايايە بىلمائى ۋەسسەلجى ۋەلبەرەدى." (ئى ئاللا، مەن بىلەن مېنىڭ خاتالىقلىرىمنىڭ ئارىلىغىنى شەرق بىلەن غەرىپنىڭ ئارىلىغىدەك يىراق قىلغىن، ئى ئاللا، مېنى خاتالىقلاردىن ئاق كىيىمنى كىرىدىن تازىلىغاندەك تازىلىغىن، ئى ئاللا، مېنىڭ خاتالىقلىرىمنى سۇ بىلەن، قار بىلەن ۋە تولا بىلەن تازىلىغىن.)

78) نامازدا تۇرۇپ ئاسمانغا قاراش توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دىگەن: كىشىلەر نامازدا تۇرۇپ نىمىشقا ئاسمانغا قارايدۇ؟ ئۇلار ھەرگىز ئۇنداق قىلمىسۇن، ئۇنداق

قىلمىغان بولسا، ئۇلارنىڭ كوزلىرى كور بولسۇن.

79) نامازدا تۇرۇپ ئوڭ-سولغا قاراش توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ناماز ئوقۇۋاتقان كىشىنىڭ بۇرۇلۇپ ئوڭ-سولغا قاراش مەسلىسىنى سورىدىم دەيدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: بۇ بولسا بەندىنىڭ نامىزىدىن شەيتانىنىڭ ئوغرىلاپ كەتكەنلىگى① بولىدۇ، دىگەن.

80) نامازدا سۇرە فاتىھەدىن كېيىن ئىمامنىڭ ئامىن دىگەن سوزنى ئۇزۇن ئېيتىشى ۋە ئۇنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئىمام ئامىن دىگەن چاغدا، سىلەرمۇ ئامىن دەڭلار. چۈنكى كىمنىڭ ئامىن دىيىشى پەرىشتىلەرنىڭ ئامىن دىيىشىگە توغرا كېلىپ قالسا، ئاللا ئۇنىڭ ئىلگىرىكى گۇناللىرىنى مەغپىرەت قىلىدۇ. ئىبنى شىھاب ئېيتىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سۇرە فاتىھەدىن كېيىن ئامىن دەيتتى.

---

① بۇنىڭدا ناماز ئوقۇغۇچىنىڭ ھوزۇر قەلب بىلەن ئوقۇشقا رىغبەتلەندۈرۈلىدۇ.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كتابلارنىڭ بىرىگى ئادرېسى

81) سەجدە قىلىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

سەئىد ئىبنى مۇسەييەب بىلەن ئەتا ئىبنى يەزىد ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، كىشىلەر: ئى رەسۇلۇللا، قىيامەت كۈنى رەببىمىزنى كۆرەمدۇق؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا: بۇلۇتسىز ئاسماندا ئون توت كۈنلۈك ئايىنى كۆرۈشتىن گۇمانلىنامسىلەر؟ دىدى. كىشىلەر: گۇمانلايمىز، ئى رەسۇلۇللا. دەپ جاۋاپ بەردى. رەسۇلۇللا: بۇلۇتسىز ئاسماندا كۈنىنى كۆرۈشتىن گۇمانلىنامسىلەر؟ دەپ سورىدى. كىشىلەر: ياق، دەپ جاۋاپ بەردى. رەسۇلۇللا مۇنداق دىدى: رەببىگلارنى شۇنىڭغا ئوخشاش ئېنىق كۆرۈسىلەر، ئاللاتائالا: كىم ئىمگە ئىبادەت قىلغان بولسا، شۇنىڭغا ئەگەشسۇن، دەيدۇ، بۇ چاغدا بەرىلەر قۇياشقا ئەگىشىدۇ، بەرىلەر ئايغا ئەگىشىدۇ، بەرىلەر بۇتقا ئەگىشىدۇ. پەقەت مېنىڭ ئۈممىتىملا قېلىپ قالىدۇ، بۇ ئۈممەتنىڭ ئارىسىدا ئۇنىڭ مۇناپىقلىرىمۇ بىللە قالىدۇ، بۇ چاغدا ئاللا بۇ ئۈممەتكە ئوزىنىڭ شەكلىدىن باشقا شەكىلدە كۆرۈنۈپ: مەن سىلەرنىڭ رەببىگلار بولىمەن، دەيدۇ. ئۇلار: تاكى رەببىمىز بىزنىڭ ئالدىمىزغا يېتىپ كەلگەنگە قەدەر مۇشۇ جايىمىزدا تۇرىمىز، رەببىمىز كەلگەندە ئۇنى بىز تونۇيمىز، دەيدۇ. ئۇلارغا ئاللا ئوز شەكلىدە كۆرۈنۈپ، مەن سىلەرنىڭ رەببىگلار دەيدۇ. ئۇلار ئاللانى تونۇپ: سەن بىزنىڭ رەببىمىز، دەيدۇ، ئاللا ئۇلارنى چاقىرىدۇ، دەۋزەخنىڭ ئوتتۇرىسىغا كۆۋرۈك سېلىنىدۇ. پەيغەمبەرلەرنىڭ ئارىسىدىن مەن ئۈممىتىمنى ئېلىپ ئەڭ ئالدىدا سىرات كۆۋرۈگىدىن ئوتىمەن. بۇ يەردە پەيغەمبەرلەردىن باشقا ھېچ ئادەم سوز قىلمايدۇ.

پەيغەمبەرلەرنىڭ سوزلىرىمۇ. ئى ئالىلا. خالايىقنى ئامان قىلغىن، دىگەندىن ئىبارەت بولىدۇ. دەۋزەختە قامغاقتا ئوخشاش قارماقلار بار. سىلەر قامغاقنى كورگەنمىدىڭلار؟ ساھابىلەر: ھەئە، كورگەن دىيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇلار قامغاقتا ئوخشايدۇ، لېكىن ئۇ قارماقلارنىڭ چوڭلۇغىنى ئاللادىن باشقا ھىچكىم بىلمەيدۇ. قارماقلار كىشىلەرنى قارماپ تۇتۇپ، ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىغا قاراپ، بەزىلىرىنى ھالاك قىلىپ تاشلايدۇ، بەزىلىرىنى قىيما-چىما قىلىپ تاشلايدۇ، ئاندىن ئۇلار قايتا تىرىلدۇرۇلىدۇ. ئاللاتائالا ئەھلى دەۋزەخ ئىچىدىن خالىغانلارغا رەھمەت قىلماقچى بولسا، ئوزىگە ئىبادەت قىلغانلارنى دەۋزەختىن ئېلىپ چىقىشقا پەرىشتىلەرنى بۇيرۇيدۇ. پەرىشتىلەر ئۇلارنىڭ پىشانىسىدىكى سەجدە ئىزلىرىدىن ئاللاغا ئىبادەت قىلغانلىغىنى تونۇپ، ئۇلارنى دەۋزەختىن ئېلىپ چىقىدۇ. ئاللا سەجدىنىڭ ئىزىنى① دەۋزەخنىڭ كويدۇرۇشىدىن ساقلايدۇ، ئۇلار دەۋزەختىن قوتۇلىدۇ. ئىنسانىنىڭ سەجدە قىلغان ئەزالىرىدىن باشقا ھەممە ئەزاسى دەۋزەختە كويىدۇ، ئۇلار دەۋزەختىن چىققان چېغىدا، دەۋزەختە كويۇپ قارىداپ كەتكەن بولىدۇ، ئۇلار ئابى ھايات بىلەن يۇيۇلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ئەزالىرى، خۇددى كەلكۇننىڭ لاتقىلىرىدا ئوت-چوپلەرنىڭ ئۇرۇقلىرى ئۇنۇپ چىققاندەك، تېز ئۇنۇپ چىقىدۇ. ئاندىن ئاللا بەندىلەرنىڭ ئارىسىدا ھوكۇم چىقىرىشتىن پارىغ بولىدۇ. ئۇ چاغدا جەننەت بىلەن دەۋزەخنىڭ ئارىسىدا بىر ئادەم قېلىپ قالىدۇ، بۇ ئادەم جەننەتكە كىرىدىغان

---

① يەتتە ئەزا باكى يالغۇزلا پىشانە كوزدە تۇتۇلىدۇ. يەتتە ئەزا: پىشانە، ئىككى قول، ئىككى تىز، ئىككى پۇتنىڭ بارماق ئۇچىدىن ئىبارەت.

دەۋزەخ ئەھلىنىڭ ئاخىرقىسى بولىدۇ. ئۇ ئادەم دەۋزەخ تەرەپكە يۈزلىنىپ تۇرۇپ: ئى رەببىم، دەۋزەخنىڭ بويى مېنى زادىلا رازى يالقۇنى مېنى كويدۇردى، مېنىڭ يۈزۈمنى دەۋزەختىن يىراق قىلساڭ، دەيدۇ. ئاللا ئۇنىڭغا: بۇ تەلىۋىڭ ئورۇندالسا، بەلكىم باشقىنى سورارسەن، دەيدۇ. ئۇ ئادەم: ئى ئاللا، سېنىڭ قۇدرىتىڭ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، باشقىنى سورىمايمەن، دەپ ئاللاغا نۇرغۇن ۋەدە-قەسەملەرنى بېرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئاللا ئۇنى دەۋزەختىن يىراق قىلىدۇ. ئۇنى جەننەتكە يۈزلەندۈرگەندە، ئۇ جەننەتنىڭ گۈزەللىگىنى كورۇپ، خېلى ۋاقىتقىچە جىم تۇرىدۇ، ئاندىن: ئى رەببىم، مېنى جەننەتنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا ئېلىپ بارساڭ، دەيدۇ. ئاللا ئۇنىڭغا: سورىغان نەرسەڭدىن باشقىنى سورىماسلىققا ۋەدە-قەسەملەر بەرگەن ئەمەسمىدىڭ؟ دەيدۇ. ئۇ: ئى رەببىم، مەن سېنىڭ ئەڭ شەقى بەندەڭ بولمىغايمەن، دەيدۇ. ئاللا ئۇنىڭغا: ئەگەر سورىغان نەرسەڭنى بەرسەم، بەلكىم يەنە باشقىنى سورارسەن، دەيدۇ. ئۇ: ياق، رەببىم، سېنىڭ قۇدرىتىڭ بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇنىڭدىن باشقا نەرسە سورىمايمەن، دەپ ئاللاغا نۇرغۇن ۋەدە-قەسەملەرنى بېرىدۇ. ئاللا ئۇنى جەننەتنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا ئېلىپ بارىدۇ. ئۇ جەننەتنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا تۇرۇپ، جەننەتنىڭ ئىچىدىكى گۈل-چېچەكلەرنى، گۈزەللىكنى ۋە شات-خورام‌لىقنى كورۇپ، خېلى ۋاقىتقىچە جىم تۇرىدۇ. ئاندىن كېيىن: ئى رەببىم، مېنى جەننەتكە كىرگۈزگىن، دەيدۇ. ئاللا: ساڭا ئۇۋال ھەي ئادەم بالىسى، نېمە دېگەن گېپىڭدە تۇرمايدىغان ئادەمسەن، ئورۇندالغان تەلىۋىڭدىن باشقا نەرسىنى سورىمايمەن، دەپ ۋەدە-قەسەملەرنى بەرمەپمىدىڭ؟ دەيدۇ. ئۇ: ئى رەببىم، مېنى ئەڭ شەقى بەندەڭ

قىلىپ قويمىغىن، دەيدۇ. ئاللا ئۇنىڭ ھالىدىن كۆلىدۇ①. ئاندىن ئاللا ئۇنىڭ جەنىتىكە كىرىشىگە رۇخسەت قىلىدۇ ۋە ئۇنىڭغا: ئارزۇ-ئارمانلىرىڭنى دېگىن، دەيدۇ. ئۇ ئوزىنىڭ ئارزۇ-ئارمانلىرىنى ئېيتىپ بولغان چاغدا، ئاللاتائالا ئۇنىڭغا پالانى-پالانى ئارزۇلىرىڭنى دېگىن دەپ، ئۇنىڭ ئارزۇ-ئارمانلىرىنى ئەسلىتىپ ئوتىدۇ. ئۇ ئارزۇ-ئارمانلىرىنى ئېيتىپ تۈگەتكەندە، ئاللاتائالا ئۇنىڭغا: ئېيتقان ئارزۇ-ئارمانلىرىڭغا يەتكۈزىمەن ۋە ئۇنىڭغا بىر ھەسسە ئاشۇرۇپ بېرىمەن، دەيدۇ.

82) سەجدىدە تۇرۇپ تەسبىھ ئېيتىش ۋە دۇئا ئوقۇش توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رۇكۇ قىلغان ۋە سەجدە قىلغان چېغىدا قۇرئاننىڭ كورسەتمىسى② بويىچە: ئى بىزنىڭ رەببىمىز، سېنى پاك دەپ ھىساپلايمىز، سېنى مەدھىيىلەيمىز، ئى ئاللا، مېنى مەغپىرەت قىلغىن، دەيتتى.

ئائىشە يەنە مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسـ

---

① بۇ يەردىكى كۆلۈش دېگەن سۆزنىڭ مەنىسى ئاللانىڭ رازى بولۇشى ۋە ياخشىلىقنى ئىرادە قىلىشىدىن ئىبارەت.

② سۈرە نەسرنىڭ ئاخىرىدىكى مۇنۇ ئايەت كوزدە تۇتۇلىدۇ: "رەببىڭغا ھەمدى ئېيتىش بىلەن ئۇنى پاك دەپ ھىساپلىغىن ۋە رەببىڭدىن مەغپىرەت تەلەپ قىلغىن."

سالام نامازنىڭ ئاخىرىدا: ئى ئاللا، ساڭا سىغىنىپ، گۇر ئازابىدىن پاناھ تىلەيمەن، ساڭا سىغىنىپ، كەززاپ دەججالنىڭ پىتنىسىدىن پانا تىلەيمەن، ساڭا سىغىنىپ ھاياتلىقنىڭ ۋە ماماتلىقنىڭ پىتنىسىدىن پانا تىلەيمەن، ئى ئاللا، ساڭا سىغىنىپ، گۇناھدىن ۋە قەرزدارلىقتىن پانا تىلەيمەن، دەپ دۇئا قىلاتتى①. بىر ئادەم رەسۇلۇللاغا: قەرزدىن ئەجەپمۇ تولا پانا تىلەيسەن دېگەن ئىدى. رەسۇلۇللا: كىشى قەرزدار بولۇپ قالسا، سۆزىگە يالغانچى ئارىلاشتۇرۇپ قويىدۇ، ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلىپ قويىدۇ، دېدى.

ئەبۇ بەكرى سىددىق رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن: ماڭا نامىزىمدا ئوقۇيدىغان بىر دۇئا تەلىم بەرسەڭ دەپ سورىغان. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مۇنۇ دۇئانى ئوقۇشنى تەلىم بەرگەن: "ئى ئاللا. مەن ئۆزەمگە كوپ زۇلۇم قىلدىم. گۇناھلارنى سەنلا مەغپىرەت قىلىسەن، مەرھەمەت قىلىپ ماڭا كەڭ مەغپىرەت ۋە رەھىم قىلغىن. سەن ھەقىقەتەن ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچى ۋە كۆيۈنگۈچىدۇرسەن."

85) ناماز دىن كېيىن زىكرى ـ تەسبىھ ئېيتىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، كەمبەغەللەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھوزۇرىغا كېلىپ: بايلار

---

① پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇنداق دۇئا قىلىشى ئۈممىتىگە تەلىم بېرىش ئۈچۈندۇر. بولمىسا بۇنداق ئىشلاردىن ئۆ پاك ئىدى.

پۇل، مال سەرپ قىلىپ، جەننەتنىڭ يۇقۇرى دەرىجىلىكلىرىگە ۋە مەڭگۈلۈك نازۇ-نېمەتلەرگە ئېرىشىدۇ، ئۇلار بىزگە ئوخشاش نامراز ئوقۇيدۇ، بىزگە ئوخشاش روزا تۇتىدۇ، ئىقتىسادىي جەھەتتە ئۇلار-نىڭ بىزدىن ئارتۇقچىلىغى بار، ئۇلار پۇل خەجلەپ ھەج قىلىدۇ، ئومرە قىلىدۇ (ھەج ۋاقتىدىن باشقا ۋاقىتتا ھەج پائالىيىتى ئېلىپ بېرىش ئومرە دېيىلىدۇ. ــ ت)، جىھاد قىلىدۇ، سەدىقە قىلىدۇ، دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سىلەرگە شۇنداق بىر ئىشنى ئېيتىپ بېرەيكى، ئەگەر ئۇنى ئورۇندىساڭلار، پۇل خەجلەپ جەننەتنىڭ يۇقۇرى دەرىجىلىرىگە ئېرىشكەن بايلارنىڭ دەرىجىلىرىگە يېتىسىلەر، سىلەردىن كېيىنكى ئادەملەرنىڭ ھېچقايسىسى سىلەرنىڭ دەرىجەڭلارغا ئېرىشەلمەيدۇ، سىلەردىن بۇرۇنقى ۋە كېيىنكى ئادەملەرنىڭ ئارىسىدا سىلەر ئەڭ ئەۋزەل ئادەملەر بولۇپ قالىسىلەر، بايلاردىن پەقەت مۇشۇ ئىشنى قىلغان كىشىلەرلا سىلەرنىڭ دەرىجەڭلارغا يېتەلەيدۇ. ئۇ بولسىمۇ ھەر بىر پەرز نامازنىڭ ئارقىسىدا ئاللاغا تەسبىھ، ھەمدى، تەكبىرلەرنىڭ ھەر بىرىنى ئوتتۇز ئۇچ قېتىم ئېيتىشتىن ئىبارەت، يەنى سۇبھانەللا (ئاللانى ھەممە نۇقسانىدىن پاكتۇر) نى ئوتتۇز ئۇچ قېتىم، ئەلھەمدۇلىللا (جىمى مەدھىيە ئاللاغا مەنسۇپ) نى ئوتتۇز ئۇچ قېتىم، ئاللاھۇئەكبەر (ئاللا ھەممىدىن ئۇلۇغ) نى ئوتتۇز ئۇچ قېتىم دەيسەن، دىدى.

مۇغىرە ئىبنى شۇئبەنىڭ كاتىبى ۋەررات رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مۇغىرە ئىبنى شۇئبە مۇئاۋىيىگە ئەۋەتكەن بىر خېتىدە ماڭا مۇنداق يازدۇرغان: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەر بىر پەرز نامازنىڭ ئارقىسىدا: يالغۇز بىر ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد يوق، ئاللانىڭ

شىرىگى يوق، بارچە مەخلۇقات ئالـلانىڭ ئىلكىـدە، جىمى مەدھىيە ئاللاغا مەنسۇپ، ئاللانىڭ ھەممە نەرسىگە تولۇق قۇدرىتى يېتىدۇ، ئى ئاللا، سەن بەرگەن نەرسىگە ھېچكىم توسقۇنلۇق قىلالمايدۇ، سەن بەرمىگەن نەرسىنى ھېچكىم بېرەلمەيدۇ، سېنىڭ ئالدىدا بايلارنىڭ بايلىغى ئەسقاتمايدۇ①، دەيتتى.

87) جۇمەگە بېرىشتا خۇش پۇراق نەرسىلەرنى ئىستىمال قىلىش توغرىسىدا

سەلمان فارىسى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: جۇمە كۈنىدە كىشى يۇيۇنۇپ، ئىمكانىيەتنىڭ يېتىشىچە تازىلىنىپ، ئۇزىنى مايلاپ يا ئويىدىكى خۇش پۇراقتىن② ئىستىمال قىلىپ، ئاندىن بېرىپ ئىككى ئادەمنىڭ ئارىسىنى قىستىماستىن، بەلگىلەنگەن نامازلارنى ئوقۇپ بولۇپ، ئىمام خۇتبە ئوقۇغىچە جىم تۇرسا، ئاللا ئۇنىڭ بۇ جۇمە بىلەن ئىككىنچى جۇمە ئارىلىغىدىكى گۇناللىرىنى ئەپۇ قىلىدۇ.

88) جۇمە كۈنى مسۋاك ئىشلىتىش توغرىسىدا ۋە ھەر بىرىگىلار پاددىچى ھساپلىنىسىلەر دىگەن ھەددىس توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

---

① سېنىڭ ئالدىڭدا بايلارنىڭ بايلىغى ئەسقاتمايدۇ، بەلكى ئىبادەت ئەسقاتىدۇ.

② بۇنىڭدىن ئويىدە خۇش پۇراق نەرسىلەرنى ساقلاشنىڭ سۈننەت ئىكەنلىگى چىقىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئۇممىتىمگە ياكى كىشىلەرگە ("ئۇممىتىم" ياكى "كىشىلەر" دىگەن ئىككى سوزنىڭ قايسىسىنىڭ دىيىلگەنلىگى رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ ئېسىدە ئېنىق قالمىغان) ئېغىرچىلىق تۇغدۇرۇپ قويماي دەمسەم، ئۇلارنى ھەر بىر نامازدا① مىسۋاك ئىشلىتىشكە بۇيرۇيتتىم.

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ھەممىلار پادىچى ھىساپلىنىسىلەر، ئۇزەكلارنىڭ پادىسى ئۈچۈن جاۋاپكارلىققا تارتىلىسىلەر، باشلىق② پادىچى ھىساپلىنىپ، ئۇزىنىڭ خەلقى ئۈچۈن جاۋاپكار بولىدۇ. ئەر كىشى ئۇزىنىڭ ئائىلىسىدە پادىچى ھىساپلىنىپ③، ئائىلىسىدىكىلەر ئۈچۈن جاۋاپكار بولىدۇ. ئايال كىشى ئېرىنىڭ ئويىدە پادىچى ھىساپلىنىپ④، ئائىلىسى ئۈچۈن

---

① مەيلى پەرز نامаз بولسۇن، نەپلى نامаз بولسۇن، ھەممىسى ئوخشاش، جۈمە نامىزى ئۈچۈن تاشقى ئەزالارنى تازىلاش، خۇش پۇراق نەرسىلەرنى چېچىش تەلەپ قىلىنغانلىغى ئۈچۈن، زىكرى، مۇناجات ئېيتىدىغان ئەزا ـ ئېغىزنى تازىلاپ، ئېغىزنىڭ پەرىشتىلەرنى ۋە ئادەملەرنى سەسكىنىدۇرىدىغان بەتبۇيلۇغىنى كەتكۈزۈش تېخىمۇ زورۇر.

② باشلىق بولغان ئادەم كىشىلەر ئارىسىدا شەرىەتنىڭ قانۇن ـ ئەھكام ـ لىرىنى ئىجرا قىلىشى كېرەك.

③ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ يىمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچەك قاتارلىق خىرا ـ جەتلىرىدىن خەۋەر ئېلىپ تۇرۇشى ۋە ئۇلار بىلەن ياخشى مۇئامىلىدە بولۇشى كېرەك.

④ ئائىلىسىنى ياخشى باشقۇرۇشى، ئېرىنىڭ مال ـ مۈلكىگە خىيانەت قىماسلىغى، باللىرىغا ئوبدان قارىشى، مېھمانلىرىنى ئوبدان كۈتۈشى ۋە ئىپپەتلىك بولۇشى كېرەك.

جاۋاپكار بولىدۇ. خىزمەتچى خوجايىننىڭ مال-مۈلكىدە پادىچى هىساپلىنىپ①، مال-مۈلۈك ئۈچۈن جاۋاپكار بولىدۇ.

90) جۈمە كۈندە يۇيۇنۇش توغرىسىدا

ئەبۇ هۇرەيرە رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: بالاغەتكە يەتكەن هەر بىر مۇسۇلماننىڭ يەتتە كۈندە② بىر قېتىم يۇيۇنۇپ تۇرۇشى ئالالانىڭ ئۈنىڭ ئۈستىدىكى هەقىقىدۇر.

91) جۈمە كۈنىدىكى دۇئا ئىجابەت بولىدىغان ۋاقىت توغرىسىدا

ئەبۇ هۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام جۈمە كۈنى ئۈستىدە توختىلىپ: جۈمە كۈندە دۇئا ئىجابەت بولىدىغان بىر ۋاقىت بار، بىرەر مۇسۇلمان بەندە نامازغا تۇتۇۋاتقان چاغدا شۇ ۋاقىتنى تېپىپ ئالالادىن بىرەر نەرسە تىلىسىلا، ئالالا ئۈنىڭ تىلىگىنىنى بەرمەي قويمايدۇ، دېگەن ۋە قولى بىلەن ئۇ ۋاقىتنىڭ قىسقىلىغىنى كۆرسەتتى.

---

① خوجايىننىڭ مال-مۈلكىنى مۇھاپىزەت قىلىشى ۋە خىزمىتىنى ياخشى قىلىشى كېرەك.

② بۇ جۈمە كۈنىدىن ئىبارەت.

92) تەشرىق كۈنلىرى (قۇربان ھېيتىنىڭ 2 ـ ، 3 ـ ، 4 ـ كۈنلىرى ـ ت) دە قىلىنغان ئىبادەتنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: يىلنىڭ باشقا كۈنلىرىدە قىلىنغان ھەرقانداق ئىبادەتتىن مۇشۇ ئون كۈن① ئىچىدە قىلىنغان ئىبادەت ئەۋزەل بولىدۇ دېۋىدى، ساھابىلەر: جىھادمۇ بۇنىڭغا يەتمەمدۇ؟ دىدى. رەسۇلۇللا: جىھادمۇ بۇنىڭغا يەتمەيدۇ، پەقەت خەۋپ ـ خەتەرگە قارىماي، جېنى بىلەن، مېلى بىلەن جىھادغا ئاتلانىپ چىقىپ، ھېچ نەرسە بىلەن قايتىپ كەلمىگەن ئادەمنىڭ ئەمىلىگە بۇنىڭدىن ئەۋزەل بولىدۇ، دىدى.

93) يەر تەۋرەش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئىلىم كوتىرىلىپ كەتكەن②، يەر تەۋرەش كۆپەيگەن، ۋاقىتنا بەرىكەت قالمىغان③، پىتنىلەر

---

① رامىزاننىڭ 1 ـ كۈنىدىن 10 ـ كۈنىگىچە بولغان ئون كۈن.

② ئۇلىمالارنىڭ ئۆلۈپ تۈگىشى، نادانلارنىڭ كۆپىيىشى بىلەن.

③ زامانىنىڭ بەرىكەتسىزلىگىدىن ياكى بالايى ـ ئاپەت، ئېغىرچىلىق سەۋىبىدىن كىشىلەر كېچە ـ كۈندۈزنىڭ قانداق ئوتكەنلىگىنى بىلمەي قالىدۇ.

ئاۋۇغان، قىرغىنچىلىق كوپ بولۇپ، مال-مۈلۈك كوبىيىپ① ئېشىپ-تېشىپ تۇرغان چاغ يېتىپ كەلمىگىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ.

94) ئاللادىن باشقا ھېچكىم ئالدىن بىلمەيدىغان بەش تۇرلۇك نەرسە توغرىسىدا

ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بەش تۇرلۇك غەيپ نەرسە بولۇپ، ئۇنى ئاللادىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدۇ: ئەتە نېمە بولىدىغانلىغىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ، قوساقتىكى بالىنىڭ نېمە بولىدىغانلىغىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ، ئىنسان ئوزىگە ئەتە نېمە بولىدىغانلىغىنى بىلمەيدۇ، ئىنسان ئوزىنىڭ قەيەردە ئولۇشىنى بىلمەيدۇ، ھېچ ئادەم يامغۇرنىڭ قاچان يېغىشىنى بىلمەيدۇ.

95) ئايالالارنىڭ مۇئامىلىسى ۋە ئۇلارنىڭ سەپەرگە چىقىشى توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دەۋزەخ ئەھلىنىڭ كوپچىلىگى ئايالىلار ئىكەنلىگىنى كوردى. ساھابىلەر نېمە ئۈچۈن مۇنداق ئى رەسۇلۇللا؟ دەپ سورىغاندا، ئۇ جاۋاپ بېرىپ: ئۇلارنىڭ كۇپرىلىق قىلغانلىغىدىن شۇنداق، دىدى. ئۇلار ئاللاغا كۇپرىلىق قىلامدۇ؟ دەپ سوراشتى.

---

① ئەر كىشىلەرنىڭ ئازىيىپ ۋە قىزىقىشلارنىڭ سۇسلىشىپ كېتىشى، ئارزۇ-ئىستەكلەرنىڭ ئازىيىپ كېتىشى تۇپەيلىدىن.

رەسۇلۇللا: ئۇلار بولسا ئەرلىرىگە كۆپرىلىق قىلىدۇ، قىلىغان ياخشىلىقىنى بىلمەيدۇ، ئۇلارنىڭ بىرىگە ئومۇر بويى ياخشىلىق قىلساڭمۇ، كېيىن سەندىن ئازراق ئاغرىنىپ قالسىلا، سەندىن ھېچ ياخشىلىق كورمىدىم، دەيدۇ، دىدى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرگەن ئايالنىڭ مەھرەمسىز بىر كېچە-كۈندۈزلۈك يولغا سەپەرگە چىقىشى دۇرۇس بولمايدۇ.

97) كېسەلنىڭ يېنىدا يىغلاش توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: سەئد ئىبنى ئۇبادە كېسەل بولۇپ يېتىپ قالغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇرەھمان ئىبنى ئەۋف، سەئد ئىبنى ئەبى ۋەققاس ۋە ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇدلار بىلەن بىللە ئۇنى يوقلاپ باردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەئدنىڭ يېنىغا كىرگەندە، ئائىلە-سىدىكىلەرنىڭ ئۇنىڭ بېشىدا پاي-پېتەك بولۇپ تۇرغانلىغىنى كورۇپ، قەبزى روھ بولدىمۇ؟ دەپ سورىدى "ئۇلار ياق، ئى رەسۇلۇللا، دەپ جاۋاپ بېرىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كوز يېشى قىلدى، رەسۇلۇللانىڭ كوز يېشى قىلغانلىغىنى كورۇپ، يېنىدە-كىلەرمۇ كوز يېشى قىلىشتى. رەسۇلۇللا: ئاڭلىمامسىلەركى، ئاللا بەندىسىگە ئۇنىڭ كوز يېشى قىلغانلىغى ۋە قايغۇرغانلىغى تۇپەيلىدىن ئازاپ قىلمايدۇ، دىدى ۋە تىلغا ئىشارەت قىلىپ تۇرۇپ، لېكىن

مۇشۇنىڭ تۈپەيلىدىن ئۇنىڭغا ئازاپ قىلىدۇ① ياكى رەھمى قىلىدۇ②، ئولگەن ئادەم ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ ئۇنىڭغا يىغلىغانلىقىغا سەۋەبچىلىك ئازاپ چېكىدۇ③، دېدى. ھەزرىتى ئۇمەر مېيىتكە يىغلىغانلارنى تاياق بىلەن ئۇراتتى، ئولارغا تاش ئاتاتتى ۋە ئاغزىغا توپا چاچاتتى④.

98) دۇنيادا رەڭگا-رەڭ كىيىم كىيگەن ئايالالارنىڭ ھالى ۋە شەيتاننىڭ توقۇناق چىگىشى توغرىسىدا

ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر كېچىسى ئۇيقۇدىن ئويغىنىپ: سۇبھانەللا (بۇ يەردە ئەجەپلەنگەنلىكنى بىلدۈرىدۇ. ــ ت)، كېچىدە پىتنىلەردىن قايسىلىرى نازىل بولدى، ئاللانىڭ غەزىنىلىرىدىن نېمىلەر نازىل بولدى، ھوجرا ئىگىلىرىنى (پەيغەمبەرنىڭ ئايالىرى كوزدە تۇتۇلىدۇ. ــ ت) كىم ئويغىتىدۇ، دۇنيادا رەڭگا-رەڭ كىيىملەرگە ئورالغان ئايالالار ئاخىرەتتە بارغاندا ياپ-يالىڭاچ بولۇپ قېلىشى مۇمكىن⑤ دېدى.

---

① يامان سوز قىلغانلىقتىن.

② ياخشى سوز قىلغانلىقتىن.

③ ئاللا-تۇۋا كوتىرىپ يىغلىسا ۋە مېيىت شۇ يىغىغا سەۋەبكار بولسا.

④ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ جەنىزىسىگە ئايالالىرى ھەققىدىكى ئەمرىگە ئەمەل قىلىش يۈزىسىدىن شۇنداق قىلغان.

⑤ نەپىز-يۇقا كىيىملەرنى كىيىشتىن، ياكى ياسىنىپ يۇرۇشتىن چەكلەش مەنىسىدە.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىشى ئۇخلىغان چېغىدا، شەيتان ئۇنىڭ گەجگىسگە ئۈچ توقۇناق چىگىدۇ، ھەر توقۇناقنى چەككەندە ئۇخلاۋەرگىن، كېچە ئۇزۇن دەيدۇ، كىشى ئويغىنىپ ئاللاغا زىكرى ئېيتسا، بىر توقۇناق يېشىلىدۇ، تاھارەت ئالسا يەنە بىر توقۇناق يېشىلىدۇ، نامازغا ئوقۇسا يەنە بىر توقۇناق يېشىلىدۇ، شۇنىڭ بىلەن، ئۇ تېتىك، روھلۇق بولۇپ قالىدۇ. ئۇنداق قىلمىسا، ئېزىلەڭگۇ، ھورۇن بولۇپ قالىدۇ.

100) كېچىنىڭ ئاخىرىدا دۇئا قىلىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: پەرۋەردىگارىمىز ئالىلاتا ئالا ھەر كېچىسى كېچىنىڭ ئۈچتىن بىرى قالغان چاغدا بىرىنچى قەۋەت ئاسمانغا چۈشۈپ: كىمكى ماڭا ئىلتىجا قىلىپ دۇئا قىلدىكەن، ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىمەن، كىمكى مەندىن سورايدىكەن، ئۇنىڭغا بېرىمەن. كىمكى ماڭا ئىستىغفار ئېيتىدىكەن، ئۇنى مەغپىرەت قىلىمەن، دەيدۇ.

101) قاتتىق ئىبادەت قىلىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مېنىڭ يېنىمدا ئەسەد ئايمىغىدىن بىر ئايال بار ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىرىپ كېلىپ، بۇ ئايال كىم بولىدۇ؟ دەپ سورىدى. بۇ

پالانی بولىدۇ، كېچىسى ئۇخلىمايدۇ، دەپ ئۇنىڭ ئوقۇغان نامازلىرىنى تىلغا ئېلىپ ئوتتۇم. رەسۇلۇللا ماڭا: بولدى قىلغىن، سىلەر ئوزەڭلار زورۇقماي قىلالايدىغان ئىبادەتلەرنى قىلىڭلار، سىلەر زېرىكسەڭ قالمىغىچە، ئاللا زېرىكسەڭ قالمايدۇ①، دىدى.

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن: ئاڭلىشىمچە، سەن كېچىسى ئىبادەت قىلىپ، كۈندۈزى روزا تۇتىدىكەنسەنغۇ؟ دەپ سورىدى. مەن: ھەئە، شۇنداق قىلىمەن، دىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەگەر ئۇنداق قىلساڭ، كوزلىرىڭ ئولتۇرۇشۇپ، ئوزەڭ ھالسىزلىنىپ كېتىسەن. سەندە نەپسىڭنىڭ ھەققى بار، ئائىلەڭدىكىلەرنىڭ ھەققى بار، شۇنىڭ ئۈچۈن بەزى كۈنلەردە روزا تۇتقىن، بەزى كۈنلىرى تۇتمىغىن، كېچىنىڭ بەزىسىدە ئىبادەت قىلغىن، بەزىسىدە ئۇخلىغىن، دىدى.

103) بىرەر ئىشنى قىلماقچى بولغاندا، پەزىلەتلىك ئەمەل دەپ ئىستىخارە نامىزى ئوقۇش توغرىسىدا

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر

---

① چاماڭلارغا بېقىپ ئىبادەت قىلىڭلار، سىلەر روھلۇق تۇرۇپ ئىبادەت قىلساڭلار، ئاللا سىلەرنىڭ ئىبادىتىڭلاردىن زېرىكىپ يۈز ئۇرۇمەيدۇ، ئىبادىتىڭلارنىڭ ساۋاپلىرىنمۇ كېمىتىۋەتمەيدۇ. ئىبادەتتە بوشىشىپ قالغاندا، ئولتۇرۇۋېلىڭلار، ئىبادەتتىن زېرىكىش ھىس قىلىپ ۋە بوشىشىپ تۇرۇپ قىلىۋەرسەڭلار، ئۇ چاغدا، ئاللامۇ سىلەرنىڭ ئىبادىتىڭلاردىن زېرىكىپ قالىدۇ.

ئەلەيھىسسالام ئىشلىرىمىزدا ئىستىخارە قىلىشنى بىزگە خۇددى قۇرئان سۈرىلىرىنى تەلىم بەرگەنىدەك تەلىم بېرەتتى. رەسۇلۇللا مۇنداق دەيتتى: سىلەردىن بىرىكىم بىرەر ئىشنى قىلماقچى بولسا، ئىككى رەكئەت نامازنى ئوقۇپ، ئاندىن بۇ دۇئانى ئوقۇسۇن: "ئى ئاللا، ماڭا بۇ ئىشنا قانداق قىلسام ياخشى بولىدىغانلىغىنى ئىلمىڭ بىلەن تىلەيمەن، شۇنى قىلىشقا ماڭا قۇدرىتىڭ بىلەن كۈچ-قۇۋۋەت بېرىشىڭنى تىلەيمەن. سېنىڭ ئۇلۇغ پەزلىڭدىن سورايمەن، چۈنكى ھەممىگە سەن قادىر سەن، مەن قادىر ئەمەسمەن، ھەممىنى سەن بىلىسەن، مەن بىلمەيمەن، ھەممە غەيىپ ساڭا ناھايىتى ئايدىڭ. ئى ئاللا، ئەگەر سەن بۇ ئىشنىڭ مېنىڭ دىنىم، دۇنيالىغىم ئۈچۈن خەيرلىك بولىدىغانلىغىنى، ئىشىمنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ خەيرلىك بولىدىغانلىغىنى بىلسەڭ، ئۇ ئىشنى ماڭا مۇيەسسەر قىلىپ بەرگىن، ئاسانلاشتۇرۇپ بەرگىن ۋە ماڭا خاسىيەتلىك قىلىپ بەرگىن؛ ئەگەر بۇ ئىشنىڭ مېنىڭ دىنىم، دۇنيالىغىم ئۈچۈن زىيانلىق بولىدىغانلىغىنى ۋە ئاقىۋىتىنىڭ زىيانلىق بولىدىغانلىغىنى بىلسەڭ، ئۇنى مەندىن ۋە مېنى ئۇنىڭدىن يىراق قىلغىن. ياخشىلىق قەيەردە بولسۇن، ئۇنى ماڭا مۇيەسسەر قىلغىن، شۇنىڭ بىلەن مېنى مەمنۇن قىلغىن." جابىر: دۇنيا جەريانىدا ئوزىنىڭ ھاجىتىنى ئېيتىپ ئوتسۇن، دەيدۇ.

104) جىنازىغا ئەگىشىشكە قىلىنغان ئەمر توغرىسىدا

مۇئاۋىيە ئىبنى مۇقەررىن بەرا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، بەرا مۇنداق دىگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنى يەتتە نەرسىگە بۇيرۇدى. يەتتە نەرسىدىن مەنئى قىلدى. بىزنى

جنازىغا ئەگىشىشكە، كېسەللەرنى يوقلاشقا، چاقىرغان يەرگە بېرىشقا، زۇلۇمغا ئۇچرىغانلارغا ياردەم بېرىشكە، قەسەم ئىچكۈچىلەرنىڭ قەسمىنى ئورۇنلىشىغا ياردەم بېرىشكە، سالام بەرگۈچىلەرنىڭ سالمىنى ئەلەيك ئېلىشقا، چۈشكۈرگۈچى ئەلھەمدۇللا (خۇداغا شۈكرى. ــ ت) دىسە، ئۇنىڭغا يەرھەمۈكەللا (خۇدا ساڭا رەھمەت قىلسۇن. ــ ت) دېيىشكە بۇيرۇدى ھەمدە بىزنى كۆموش قاچىلارنى ئىشلىتىشتىن، ئالتۇن ئۈزۈك سېلىشتىن، تاۋار-دۇردۇنلارنى، زەر ئارىلاش يىپەك رەختلەرنى كىيىشتىن①. تېشىغا يىپەك رەخت قاپلانغان ئىگەر ئۈستىگە مىنىشتىن مەنئى قىلدى.

105) بالىسى ئولگەن ئادەمگە بولىدىغان ساۋاپ توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ ئېيتىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىرەر مۇسۇلمان ئادەمنىڭ بالاغەتكە يەتمىگەن ئۈچ سەغىرە بالىسى ئولۇپ كەتسە، ئاللا ئۇلارغا رەھمەت قىلىش يۈزىسىدىن ئۇ ئادەمنىمۇ جەننەتكە كىرگۈزىدۇ.

106) مېيىتكە يىغلاشنىڭ يامانلىغى توغرىسىدا

مۇغىرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان: ماڭا يالغانچى

---

① بۇ يەردە ئاياللار ئەمەس، ئەرلەر كوزدە تۇتۇلىدۇ.

چاپلاش باشقا بىر ئادەمگە يالغاننى چاپلىغانغا ئوخشمايدۇ، كىمكى ماڭا قەستەن يالغانىنى چاپلايدىكەن، ئۇ ئادەم دەۋرەختىن جاي ئالسۇن. مۇنبەر يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: كىمكى مېيىتكە يىغلايدىكەن، ئۇنىڭ يىغلىغانلىغى تۇپەيلىدىن مېيىت ئازابقا قالىدۇ.

107) ياقا يىرتىپ يىغلاشنىڭ رەسۇلۇللانىڭ سۇننىتىگە خىلاپ ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: يۈزلىرىنى تاملاپ، ياقىلىرىنى يىرتىپ يىغلىغانلار ۋە ئاللا-تووا سېلىپ يىغلىغانلار بىزنىڭ سۇننىتىمىزگە مەنسۇپ ئەمەس كىشىلەردۇر، دېگەن.

108) مالنىڭ ئۇچتىن بىرىنى سەدىقە قىلىش توغرىسىدا

سەئىد ئىبنى ئەبى ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋىدالىشىش ھەججىنى قىلغان يىلى ئېغىر كېسەل بولۇپ ياتقىنىمدا مېنى يوقلاپ كەلگەن ئىكەن. مەن رەسۇلۇللاغا: كېسىلىم ئېغىرلىشىپ قالدى، مەن مالدار ئادەممەن، ماڭا مىراسخور بولىدىغان بىرلا قىزىم بار، مېلىمنىڭ ئۇچتىن ئىككىسىنى سەدىقە قىلايمۇ؟ دېسەم، رەسۇلۇللا: ياق، دىدى. مەن يېرىمىنى قىلسامچۇ؟ دېسەم، رەسۇلۇللا: ياق، دەپ بولۇپ، ئۇچتىن بىرىنى قىلساڭ بولىدۇ، بۇمۇ كوپلۇك قىلىدۇ،

ۋارىسلىرىڭنى كىشىلەردىن تىلەيدىغان گاداي ھالىدا قالدۇرغىنىڭ-دىن كورە باي ھالدا قالدۇرغىنىڭ ياخشى، ئالىلانىڭ ۋاپاسىزلىقى ئىزدەپ خەيرى-ئېھسان قىلساڭلىكى، ساۋاپ تاپسەن، ھەتتا ئايالىڭ-نىڭ ئاغزىغا سالغان لوقما ئۇچۇنمۇ ساۋاپ تاپسەن، دىدى.

109) ھازىدار ئايالنى مۇسىبەتنىڭ بەلگىسى سۈپىتىدە چېچىنى ئالدۇرۇشتىن مەنئى قىلىش توغرىسىدا

ئەبۇ مۇسا قاتتىق ئاغرىپ قېلىپ ھۇشىدىن كېتىپ قالدى، ئۇنىڭ بېشى ئايلىنىڭ قۇچىغىدا ئىدى. بۇ چاغدا ئەبۇ مۇسا ئايلىنىڭ ۋاقىرىشىغا قارىتا بىرەر نەرسە دەپ جاۋاپ قايتۇرۇشقا قادىر بولالمى-دى، ھۇشىغا كەلگەندىن كېيىن: رەسۇلۇللا بىزار بولغان نەرسىدىن مەنمۇ بىزار، رەسۇلۇللا بولسا ئۇن سېلىپ يىغلىغان ئايالدىن، ھازا تۇتۇش يۇزىسىدىن چېچىنى ئالدۇرۇۋەتكەن ئايالدىن ۋە كىيىملىرىنى يىرتقان ئايالدىن بىزار بولغان ئىدى، دىدى.

110) جىنازىنى كورگەندە ئورنىدىن تۇرۇش توغرىسىدا

ئامىر ئىبنى رەبىە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەر جىنازىنى كورگەن چېغىڭلاردا، تاكى ئۇ ئوتۇپ كەتكەنگە قەدەر ئورە قويۇپ تۇرۇڭلار.

111) ئەرلەرنىڭ جىنازىنى كوتىرىشى توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مېيىتنى جىنازىغا سېلىپ ئەر كىشىلەر مۇرىلىرىگە ئېلىپ كوتىرىپ ماڭغان چاغدا، مېيىت ئەگەر سائادەتمەن بەندە بولسا، مېنى تېزراق ئېلىپ بېرىڭلار، دەيدۇ؛ ئەگەر ئۇ شەقى بەندە بولسا، ھالىمغا ۋاي، مېنى نەگە ئېلىپ بارىسىلەر؟ دەپ توۋلايدۇ. ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئىنسانلاردىن باشقا جىمى مەۋجۇدات ئاڭلايدۇ، ئەگەر ئۇنى ئىنسانلار ئاڭلايدىغان بولسا، جېنىدىن جۇدا بولاتتى.

112) جىنازىغا ھازىر بولغانلارنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى ھازا ئۇستىدە ھازىر بولۇپ ئاندىن جىنازە نامىزىغا داخىل بولسا، ئۇنىڭغا بىر قىرات ساۋاپ بولىدۇ، كىمكى جىنازە نامىزىغا داخىل بولۇپ، دەپنە قىلىش قەمۇ قاتناشسا، ئۇ ئادەمگە ئىككى قىرات ساۋاپ بولىدۇ، ئەبۇ ھۇرەيرە ئىككى قىرات دىگەن قانچىلىك كېلىدۇ دەپ رەسۇلۇللادىن سورىغاندا، ئۇ ئىككى چوڭ تاغدەك كېلىدۇ، دەپ جاۋاپ بەرگەن.

113) گۇدەكلەرنىڭ ئىسلامىيىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ھەرقانداق بوۋاق تۇغۇلغان چېغىدا ئىسلام بىلەن تۇغۇلىدۇ، كېيىن ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى ئۇنى يەھۇدى قىلىپ چىقىدۇ، يا خرىستىيان قىلىپ چىقىدۇ، يا مەجۇسى

(ئوتقا چوقۇندىغان. ــ ت) قىلىپ چىقىدۇ.

114) ئوزىنى ئولتۇرۇۋالغان ئادەم توغرىسىدا

سابىت ئىبنى زەھھاك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئىسلام دىنىدىن باشقا دىنىنى يالغاندىن ئۇلۇغلاپ قەستەن شۇ دىن بىلەن قەسەم ئىچسە، ئۇ ئادەم ئوزىنىڭ دېگىنىدەك بولىدۇ. (ئىماندىن ئاجرايدۇ. ــ ت) كىمكى ئوزىنى تېغ بىلەن ئولتۇرۇۋالسا، بۇ ئادەم دەۋزەختە شۇ تېغ بىلەن ئازاپلىنىدۇ.

115) ئولۇكلەرنى ھاقارەتلەشنى مەنئى قىلىش توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئولگەن كىشىلەرنى① ھاقارەتلىمەڭلار، چۈنكى ئۇلار ئىلگىرى قىلغان ئەمەللىرىنىڭ نەتىجىسىنى كوردى.

116) زاكاتنىڭ پەرز ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئەبۇ ئەييۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن: ماڭا ئورۇنلىسام جەننەتكە كىرىدىغان بىرەر ئىشنى ئېيتىپ بەرسەڭ، دىدى. باشقىلار، نېمە

---

① مۇسۇلمانلارنى.

ئىش، نىمە ئىش دېيىشىپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇ چوڭ ھاجەت بىلەن كېپتۇ، دېدى ۋە ئۇ ئادەمگە: سەن بىر ئاللاغا ئىبادەت قىلىپ، ئۇنىڭغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمىگەيسەن، پەرز نامازلارنى ئادا قىلغايسەن، زاكات بەرگەيسەن، خىش-ئەقرىبالىرىڭغا سىلە-رەھىم قىلغايسەن، دېدى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: رەسۇلۇللانىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ھەزرىتى ئەبۇ بەكرى خەلىپە بولدى، بۇ چاغدا بىر قىسىم ئەرەپلەر زاكات بېرىشتىن باش تارتتى، ھەزرىتى ئۇمەر ئۇنىڭغا: كىشىلەرگە قارشى قانداقمۇ ئۇرۇش ئاچىسەن؟ ھالبۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كىشىلەر بىر ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد يوق، دەپ ئېيتقانغا قەدەر ئۇلار بىلەن ئۇرۇش قىلىشقا بۇيرۇلدۇم، كىمكى بۇ سوزنى ئېيتقان ئىكەن، ئۇنىڭ مېلىغا ۋە جېنىغا ناھەق چېقىلمايمەن، قالغان ئىشلىرى ئۇستىدە ئۇنىڭ بىلەن ئاللا ئوزى ھىساپلىشىدۇ، دېگەن دېدى. ھەزرىتى ئەبۇ بەكرى: ئەزىزىم خۇدا، نامازنى بىلەن زاكاتنى ئايرىپ قارىغان ئادەمگە قارشى چوقۇم ئۇرۇش ئاچىمەن، چۈنكى زاكات پۇل-مال ئۇستىدىكى ھەقتۇر. ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇلار رەسۇلۇللاغا تاپشۇرۇپ كېلىۋاتقان زاكاتتىن ئوغلاق چاغلىق نەرسىنى بولسىمۇ بېرىشتىن باش تارتىدىكەن، ئەلۋەتتە ئۇلارغا قارشى ئۇرۇش ئاچقان بولاتتىم، دېدى. ھەزرىتى ئۇمەر: ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇلارغا قارشى ئۇرۇش ئېچىشنى ئاللا ئەبۇ بەكرىنىڭ كوڭلىگە سېلىپتۇ، ئۇنىڭ توغرا ئىكەنلىگىنى تونۇدۇم، دېدى.

ئۇيغۇر كتاب توپلىكى
www.uyghurkitap.com

118) زاكاتنى مەنئى قىلغۇچىنىڭ گۇناھى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كىمكى ئاللا ئاتا قىلغان پۇل-مېلىدىن زاكات بەرمىسە، ئۇنىڭ پۇل-مېلى قىيامەت كۈنى جاۋغايلىرىدا زەھەرى بار بىر چوڭ تاز يىلانىنىڭ شەكلىگە كىرىپ، ئۇنى چىرمىۋالىدۇ. ئاندىن ئۇنىڭ ئىككى زىڭغىنى قاماپ تۇرۇپ: مەن سېنىڭ پۇل-مېلىڭ بولىمەن، سېنىڭ يېقىقان غەزنەڭ بولىمەن دەيدۇ دېگەن، ئاندىن: "بېخىللىق قىلغۇچىلارنى....." دەپ باشلىنىدىغان ئايەتنى ئوقۇغان.

119) پۇل-مالنى ئۇز يولىدا سەرپ قىلىش توغرىسىدا

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: مۇشۇنداق ئىككى خىسلىتى بار ئادەملەردەك بولۇشنى ئارزۇ قىلىساڭلار بولىدۇ، ئۇلارنىڭ بىرى ئاللا ئاتا قىلغان پۇل-مېلىنىڭ ھەممىسىنى تامامەن ئورۇنلۇق سەرپ قىلغان، يەنە بىرى ئاللا بەرگەن قۇرئان ئىلىملىرى بويىچە ھوكۇم قىلغان ۋە ئۇلارنى باشقىلارغا ئۆگەتكەن.

120) ھالال كەسىپ بىلەن تاپقان مالدىن سەدىقە قىلىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى ھالال كەسىپ بىلەن تاپقان مېلىدىن خورما چاغلىق نەرسە بولسىمۇ سەدىقە قىلسا (ئاللا پەقەت ھالال مالنىلا قوبۇل قىلىدۇ)، ئالىلا ئۇنى ئوڭ قولى بىلەن قوبۇل قىلىدۇ، ئاندىن شۇ خورما چاغلىق نەرسىنى خۇددى سىلەرنىڭ بىرىڭلار ئۆزىنىڭ تايچىغىنى ئوبدان بېقىپ ئوستۇرگەندەك ئوستۇرۇپ، سەدىقە قىلغۇچى ئۇچۇن ئۇنىڭ ساۋابىنى تاغدەك زورايتىپ بېرىدۇ.

121) سەدىقىنى ئۇنى ئالدىغان ئادەم تېپىلماي قېلىشتىن ئىلگىرى بېرىۋېلىش توغرىسىدا

ھاريسە ئىبنى ۋەھب رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: سەدىقە قىلىڭلار، سىلەرگە شۇنداق بىر زامان كېلىدۇكى، كىشى بېرىدىغان سەدىقىسىنى كوتىرىپ يۈرۈپ، ئۇنى ئالىدىغان ئادەم تاپالمايدۇ، كىشىلەرگە تەڭلىسە، ئۇنى تۇنۇگۇن ئېلىپ كەلگەن بولساڭ قوبۇل قىلغان بولاتتىم، بۈگۈن بولسا ئۇنىڭغا ھاجىتىم يوق دەپ قوبۇل قىلمايدۇ.

122) قايسى خىلدىكى سەدىقىنىڭ ئەۋزەل بولىدىغانلىقى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا كېلىپ: ئى رەسۇلۇللا، قايسى خىلدىكى سەدىقىنىڭ ساۋابى ئەڭ چوڭ بولىدۇ؟ دەپ سورىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سەن كەمبەغەللىشىپ قېلىشتىن قورقۇپ تۇرغان، باي بولۇشنى ئارزۇ قىلىپ تۇرغان، پۇل-مالغا ھېرىس بولۇپ تۇرغان، ساغلام تۇرغان ۋاقتىدا قىلغان سەدىقەڭنىڭ ساۋابى ئەڭ چوڭ بولىدۇ، سەدىقە بېرىشنى كېچىكتۈرمىگىن، كېچىكتۈرۈپ جان ھەلقۇمغا يەتكەندە، پالانىغا مۇنچىلىك بېرىگىلار، پوكۇنىغا مۇنچىلىك بېرىگىلار دېگىنىڭ بىلەن، بۇ چاغدا مال باشقىلارنىڭ قولىغا ئوتۇپ كەتكەن بولىدۇ، دېگەن.

123) خادىمى ۋاكالىتەن سەدىقە بەرگەن كىشى توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئېيتىدۇ: ئايال كىشى ئويىدىكى ئاش-نانىنى ئىسراپ قىلماستىن سەرپ قىلسا، ئۇنىڭغا سەرپ قىلغانلىقىنىڭ ساۋابى بولىدۇ، ئېرىگە ئاش-نانىنى تاپقانلىقىنىڭ ساۋابى بولىدۇ، خىزمەتچىگە ئۇنى ساقلاپ بەرگەنىنىڭ ساۋابى بولىدۇ. ئۇلارنىڭ ھەر بىرىنىڭ ساۋابى ئايرىم بولۇپ، بىر بىرىنىڭ ساۋابىنى كېمىتىۋەتمەيدۇ.

124) كىشى كەمبەغەل، ئائىلىسى مۇھتاج ۋە قەرزدار تۇرۇپ سەدىقە بېرىشكە بولمايدىغانلىقى توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى كىشىلەرنىڭ پۇل-مېلىنى قەرز ئېلىپ سەدىقە قىلىپ، بۇزۇپ-چاچماقچى بولسا، ئاللا ئۇنى توزۇتۇۋېتىدۇ. ئىمام بۇخارى مۇنداق دەيدۇ: ئەمما ئوزى

چىداملىق، سەۋرىچان ئادەم بولۇپ، مۇھتاج تۇرۇقلۇقىمۇ باشقىلارنى ئۆز نەپسىدىن ئەلا بىلىپ، ھەرىتنى ئەبۇ بەكرى سىددىق مالىلرىنى سەدىقە قىلىپ بېرىۋەتكىنىگە ئوخشاش سەدىقە بەرگەن ئادەم ئۇنىڭ ئىچىگە كىرمەيدۇ.

ھەكىم ئىبنى ھىزام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بەرگۈچى قول تىلىگۈچى قولدىن ياخشى، سەدىقىنى ئالدى بىلەن سەن تەمىنلەشكە تېگىشلىك ئادەملىرىڭگە① بەرگىن، بايلىقتا ببرىلگەن سەدىقە ئەۋزەل سەدىقىدۇر. كىمكى ئاللادىن كىشىلەردىن نەرسە تىلەشتىن ساقلاشنى تەلەپ قىلسا، ئاللا ئۇنىڭغا تىلىگىنىنى بېرىدۇ، كىمكى ئالىلادىن بايلىقىنى تىلىسە، ئالىلا ئۇنى باي قىلىدۇ.

126) سېخى بىلەن بېخىل توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىشىلەرگە ھەر كۈنى ئاسمانىدىن ئىككى پەرىشتە چۈشۈپ، ئۇلارنىڭ بىرى: ئى ئالىلا، سېخى ئادەمگە ئۇنىڭ خەيرى-ئېھسان قىلىپ بەرگىنىنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇپ بەرگىن دەيدۇ، يەنە بىرى: بېخىلنىڭ مېلىنى تىرىپسىن قىلىۋەتكىن، دەيدۇ.

---

① ئاناڭغا، ئاندىن ئاناڭغا، ئاندىن ئاچا-سىڭلىڭغا، ئاندىن ئاكا-ئۇكاڭغا، ئاندىن دەرىجە بويىچە ساڭا يېقىن بولغانلارغا.

ئەبۇ ھۇرەيرە رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: بېخىل بىلەن سېخى گويا كويىدىن ئوقرىلىگىچە تومۇر تون كىيگەن ئىككى ئادەمگە ئوخشايدۇ. سېخى ئادەم خەيرى-ئېھسان قىلغانسېرى تومۇر تون تېخىمۇ سوزۇلۇپ، بەدىنى ئۇستىدە كېڭىيىپ، ئۇنىڭ قوللىرىنىمۇ قوشۇپ يېپىپ تۇرىدۇ، بەدىنىدە ئىزمۇ قالدۇرمايدۇ. بېخىل ئادەم خەيرى-ئېھسان قىلماقچى بولسا، تومۇر تونىنىڭ ھەر بىر ھالقىسى ئۇنىڭ بەدىنىگە پېتىپ تۇرغاچقا ئۇنى كېڭەيتەي دېسىمۇ كېڭەيمەيدۇ.

128) ھەر بىر مۇسۇلمانىنىڭ سەدىقە قىلىشى لازىملىغى توغرىسىدا

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ھەر بىر مۇسۇلمان سەدىقە قىلىشى لازىم، دېدى. ساھابىلەر: ئى رەسۇلۇللا، سەدىقە قىلىدىغان نەرسە تاپالمىسچۇ؟ دېدى. رەسۇلۇللا: كەسپ بىلەن شۇغۇللىنىش ئارقىلىق ئوزىگىمۇ پايدا يەتكۈزسۇن، سەدىقىمۇ قىلسۇن، دېدى. ساھابىلەر: ئۇنداق قىلالمىسچۇ؟ دېدى. رەسۇلۇللا: ئاجىز، بىچارىلەرگە ياردەم بولسۇن، دېدى. ساھابىلەر: ئۇنىمۇ قىلالمىسچۇ؟ دېدى. رەسۇلۇللا: ياخشى ئىشلارنى قىلسۇن، يامان ئىشلاردىن قول يىغسۇن، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن سەدىقە ئورنىدا بولىدۇ، دېدى.

129) تىلەمچىلىكتىن ئوزىنى تارتىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئالىلا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سىلەرنىڭ بىرىڭلار ئاغامچىسىنى ئېلىپ بېرىپ، ئوتۇن تېرىپ يۈدۈپ كېلىپ جان باقسا، مەيلى بەرسۇن، مەيلى بەرمىسۇن، بۇ كىشىدىن تىلەپ جان باقماندىن ياخشى.

ھەكىم ئىبنى ھىزام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن پۇل-مال سورىغان ئىدىم، ئۇ ماڭا بەردى، يەنە سورىغان ئىدىم، يەنە بەردى، ئاندىن يەنە سورىغان ئىدىم، ئۇ يەنە بەرگەندىن كېيىن: ئى ھەكىم، پۇل-مال دىگەن يېشىل نەرسىلەرگە ئوخشاش كورۇنۇشى چىرايلىق، تەمى شىرىن نەرسە، ئۇنى توقۇاسقىلىق بىلەن ئالغان ئادەمگە ئۇنىڭ بەرىكىتى بولىدۇ، ئاچكوزلۇك بىلەن ئالغان ئادەمگە بەرىكىتى بولمايدۇ، بۇنداق ئادەم خۇددى يەپ تويمايدىغان ئادەمدەك بولىدۇ، بەرگەن قول تىلىگەن قولدىن ياخشى، دىدى. ھەكىم: ئى رەسۇلۇللا، مەن سېنى ھەق پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن ئالىلا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سەندىن كېيىن تاكى دۇنيادىن ئوتكىچە ھىچ ئادەمدىن بىر نەرسە ئالمايمەن، دىدىم، دەيدۇ. رەسۇلۇللادىن كېيىن ھەزرىتى ئەبۇ بەكرى ھەكىمگە مال بەرسە قوبۇل قىلمىدى، ئاندىن كېيىن ھەزرىتى ئومەر مال بەرسىمۇ ئالمىدى، ھەزرىتى ئومەر: ئى مۇسۇلمانلار جامائەسى، ھەكىمنى بەيتۇلمال (دولەت غەزنىسى. ــ ت)دىن تېگىشلىك ھەققىنى ئېلىشقا تەكلىپ قىلغان ئىدىم، لېكىن ئۇ بۇنى ئېلىشقا ئۇنىمىدى، دىدى. دىمەك، ھەكىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كېيىن تاكى دۇنيادىن ئوتكىچە① ھىچ ئادەمدىن بىر نەرسە

① مۇئاۋىيە خەلىپىلىگىنىڭ 10-يىلى ۋاپات بولغان نەۋەۋى مۇنداق

ئالمىغان.

131) بېيىش ئۇچۇن تىلەمچىلىك قىلىدىغانلار توغرىسىدا ۋە هەج قىلىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشى تىلەمچىلىك قىلىۋەرسە، قىيامەت كۇنى يۇزىدە گوش دېدارى بولمىغان هالدا هازىر بولىدۇ.

مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبۇ سۇفيان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇغىرە ئىبنى شۇئبەگە: رەسۇللادىن ئاڭلىغان نەرسەڭنى ماڭا يېزىپ ئەۋەتكىن، دەپ خەت يازغان. مۇغىرە مۇئاۋىيەگە مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم دەپ يازغان: ئاللا سىلەرنىڭ پايدىسىز بەس-مۇنازىرە قىلىشىڭلارنى، پۇل-مالنى بۇزۇپ-چېچىشىڭلارنى ۋە تولا سەۋىقە سورىشىڭلارنى يامان كورىدۇ.

دەيدۇ: مۇهتاج بولماي تۇرۇقلۇق نەرسە تىلەشنىڭ مەنئى قىلىنغانلىغىدا ئولىمالارنىڭ قارىشى ئوخشاش، بىزنىڭ مەزهەپتىكىلەرنىڭ ئارىسىدا ئىشلەشكە قادىر تۇرۇقلۇق نەرسە تىلەش توغرىسىدا ئىككى خىل قاراش بار، ئەگەر توغرا بولغان بىر خىل قاراشتا هارام دېيىلسە، يەنە بىر خىل قاراشتا مۇنداق ئۇچ شەرتنى ئورۇنلىيالمىغان ئادەمگە مەكرۇهلۇق بىلەن هالال بولىدۇ دېيىلىدۇ، مەزكۇر ئۇچ شەرت: ئوزىنى خار قىلماسلىق، سوراپ تۇرۇۋالماسلىق، سورىغان ئادەمنى رەنجىتىپ قويماسلىق. مۇشۇ ئۇچ شەرتنىڭ بىرەرسى ئورۇنلانماي قالسا، ئۇنىڭ هارام ئىكەنلىگىدە هەمىمنىڭ قارىشى ئوخشاش.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيـ غەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەرنىڭ بىرىڭلار ئەتىگەندە ئاغامچىسىنى ئېلىپ چىقىپ ئوتۇن تېرىپ كېلىپ سېتىپ ئوزىنى تەمىنلىگىنى ۋە سەدىقە قىلغىنى ئۈنىڭ كىشىلەردىن نەرسە تىلىگىنىـ دىن ياخشى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنـ داق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: كىمكى خۇدالىق ئۈچۈن ھەجگە بېرىپ، ھەج قىلىش جەريانىدا ھەجدە چەكلەنگەن ئىشلارنى ۋە گۈنا ئىشلارنى قىلماي ھەجنى تاماملاپ قايتسا، خۇددى ئانىسىـ دىن تۇغۇلغان كۈنىدىكىدەك، گۈنادىن پاك بولۇپ قايتقان بولىدۇ.

135) مىنادا سوزلەنگەن ئۇتۇق توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇربان ھېيت كۈنى ئۇتۇق سوزلەپ: ئى خالايىق، بۇ قايسى كۈندۇر؟ دىدى. ئۇلار: شۇ كۈننىڭ ھورمىتىنى ساقلىماسلىق ھارام قىلىنغان كۈندۇر، دىدى. رەسۇلۇللا: بۇ قايسى شەھەردۇر؟ دىدى. ئۇلار: ھورمىتىنى ساقلىماسلىق ھارام قىلىنغان شەھەردۇر. دىدى. رەسۇلۇللا: بۇ قايسى ئايدۇر؟ دىدى. ئۇلار: ھورمىتىنى ساقلىماسلىق ھارام قىلىنغان ئايدۇر، دىدى. رەسۇلۇللا: سىلەرنىڭ بىر بىرىڭلارنىڭ جېنىغا، مېلىغا ۋە نومۇس-ئابرويىغا چېقىلىشىڭلار خۇددى مۇشۇ كۈننىڭ، مۇشۇ شەھەرنىڭ ۋە مۇشۇ ئاينىڭ ھورمىتىنى ساقلىماسلىق ھارام قىلىنغانغا ئوخشاشلا ھارام قىلىنغان

ئىشتۇر، دەپ، بۇ سوزنى بىرقانچە قېتىم تەكرارلىغاندىن كېيىن بېشىنى كوتىرىپ تۇرۇپ، ئى ئاللا، تەبلىغ قىلدىممۇ؟ ئى ئاللا، تەبلىغ قىلدىممۇ؟ دىدى. ئىبنى ئابباس مۇنداق دەيدۇ: ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، رەسۇلۇللانىڭ توۋەندىكى مۇنۇ سوزى چوقۇم ئوزىنىڭ ئۇممىتىگە قىلغان ۋەسىيىتىدۇر: مېنىڭ سوزۇمنى بۇ يەردە ھازىر بولغانلار ھازىر بولمىغانلارغا يەتكۈزسۇن، مەندىن كېيىن كاپىرلارغا ئوخشاش بىر بىرىگىلارنى قىرىدىغان بولماڭلار، مېنىڭ سوزۇمنى تەبلىغ قىلغۇچىلار ئاڭلىغۇچىلاردىن ئوبدانراق چۈشىنىدىغانلارمۇ① بولۇشى مۇمكىن.

136) سەپەر قىلىشنىڭ بىر تۈرلۈك ئازاپ ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سەپەر دىگەن بىر تۈرلۈك ئازاپتۇر②، ئۇ يېيىش ـ ئىچىشلىرىغا ۋە ئۇخلىشىغا كاشال بولىدۇ. سەپەرگە چىققان ئادەم مەقسىدى ھاسىل بولغاندىن كېيىن، ئائىلىسىگە قايتىشقا ئالدىرىسۇن.

137) مەدىنە مۇنەۋۋەرەنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

---

① بۇنىڭدىن دىنىي ئىلىمنى تەبلىغ قىلىشنىڭ پەرز كۈپايە ئىكەنلىگى چىقىدۇ.

② سەپەر ئۇستىدىكى جاپا ـ مۇشەققەتلەر كوزدە تۇتۇلىدۇ.

مۇنداق دىگەن: مەدىنە دەرۋازىلىرىدا مۇھاپىزەتچى پەرىشتىلەر بار، مەدىنىگە ۋابا بىلەن دەججال كىرمەيدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مەدىنە خۇددى تومۇر-چىنىك كويۇكىگە ئوخشايدۇ، كويەك ئارقىلىق ئوتتىكى ئۇچقۇن-كۇللەر چىقىرىۋېتىلىپ، ساپ چوغ قالىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مېنىك ئويۇم بىلەن مۇنبىرىم-نىڭ ئارىلىغىدىكى جاي جەننەت باغچىلىرىدىن بىر باغچىدۇر، مېنىك مۇنبىرىم بولسا ھەۋزى كەۋسەرىمنىڭ ئۈستىدەدۇر.

140) روزا تۇتۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: روزا قالقاندۇر①، روزىدار ئادەم يامان سوز قىلمىسۇن، نادانلارنىڭ قىلىقلىرىنى قىلمىسۇن، ئەگەر بىرەر ئادەم ئۇنىڭ بىلەن جەدەللەشسە ياكى ئۇنى تىللىسا، ئۇنىڭغا ئىككى قېتىم: مەن روزىدار، دەپ ئېيتسۇن. ئالىلا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، روزىدار ئادەمنىڭ ئاغزىنىڭ بويى ئاللانىڭ نەزدە-رىدە ئىپارىنىڭ بويىدىنمۇ خۇش پۇراقتۇر. ئاللاتائالا: روزىدار كىشى مېنى دەپ، يىمەك-ئىچمەكنى ۋە جىنسى ئالاقىنى تەرك ئېتىدۇ، روزا مەن بىلەن بەندەمنىڭ ئارىسىدىكى سىردۇر، ئۇنىڭغا ئورەم مۇكاپات بېرىمەن، دەيدۇ. ياخشى ئەمەللەرنىڭ ساۋابى ئون ھەسسىگىچە

① كىشىنى گۇناھىن ۋە دەۋزەختىن ساقلايدىغان قالقان.

كوپەيتىپ بېرىلىدۇ.

ئومەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللا ھۇئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ پىتنە توغرىسىدىكى بىرەر ھەدىسى ئېسىدە بارمۇ؟ دەپ سورىدى. ھۇزەيفە، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم، دېدى: كىشىنىڭ ئائىلىسى①، مېلى② ۋە خوشنىسى③ سەۋەبلىك سادىر قىلغان گۇناللىرىغا ئۇنىڭ ئوقۇغان نامىزى، تۇتقان روزىسى ۋە بەرگەن سەدىقىسى كاپارەت بولىدۇ.

142) روزا تۇتقاندا يالغان سۆزلەش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى روزىدار تۇرۇپ يالغان سۆزلەشنى ۋە يالغان سۆز بىلەن ئىش قىلىشنى تەرك ئەتمەيدىكەن، ئۇنىڭ تاماق يېمەي، سۇ ئىچمەي تۇتقان روزىسىغا ئاللا مۇھتاج ئەمەس.

143) بويتاقلىقتىن قورققان ئادەمنىڭ روزا تۇتۇشى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق

---

① ئائىلىسىنى دەپ نادۇرۇس ئىشلارنى قىلىپ سالغان بولسا.
② ئۆز يولىدا ئىشلەتمىسە.
③ تامامەن خوشنىسىنىڭ بايلىغىدەك بايلىقنى ئارزۇ قىلسا.

دەيدۇ: بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە ئىدۇق، ئۇ مۇنداق دىگەن: ئويلىنىشكە قادىر بولالىغان ئادەم ئويلەنسۇن. چۈنكى ئويلىنىش ئۇنىڭ كوزىنى ۋە جان يېرىنى ھارامدىن ساقلايدۇ. ئويلىنىشكە قادىر بولالمىغان ئادەم روزا تۇتۇشى لازىم. چۈنكى روزا ئۇنىڭ شەھۋىتىنى كېسىدۇ.

144) سوھۇراۇق يېيىشنىڭ بەرىكەت ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سوھۇرلۇق يەڭلار. چۈنكى سوھۇرلۇقتا بەرىكەت بار.

145) روزىدار ئادەمنىڭ مىسۋاك ئىشلىتىشى توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مىسۋاك دىگەن ئېغىزنى پاكىز قىلىدۇ، ئاللانى رازى قىلىدۇ.

146) رامىزان كېچىلىرىدە ۋە شىبى قەدرى كېچىسىدە ئىبادەت قىلىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى رامىزانىنى چىن دىلىدىن ئىشىنىش ۋە ئاللانىڭ رازىلىغى ۋە ساۋابىنى تەلەپ قىلىش

يۇزسىدىن تۇتسا، ئۇنىڭ بۇرۇنقى گۈنالىرى① مەغپىرەت قىلىنىدۇ. كىمكى شىبى قەدرى كېچىسىدە ئۇنىڭ پەزلىگە ئىشىنىش، ۋە ئاللانىڭ رازىلىغى ۋە ساۋابىنى تەلەپ قىلىش يۇزىسىدىن ئىبادەت قىلسا، ئۇنىڭ بۇرۇنقى گۈنالىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ.

147) ھالالنىڭمۇ، ھارامنىڭمۇ ئېنىق ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئۇئىمان ئىبنى بەشىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ھالال ئىشلارمۇ ئېنىق كورىستىلگەن، ھارام ئىشلارمۇ ئېنىق كورىستىلگەن، ھالال بىلەن ھارامنىڭ ئارىسىدا شۇبھىلىك ئىشلار بار، كىمكى گۈنا ئىكەنلىگى شۇبھىلىك بولغان ئىشلارنى تەرك ئەتسە، ھارام ئىكەنلىگى ئېنىق ئىشلارنى تېخىمۇ تەرك ئېتىدۇ. كىمكى گۈنا ئىكەنلىگى گۇمانلىق بولغان ئىشلارنى قىلىشقا جۇرئەت قىلسا، ھارام‌لىغى ئېنىق ئىشلارنىمۇ قىلىپ سېلىشى ئېھتىمالغا يېقىن. گۈنا ئىشلار ئاللانىڭ چارگاھىدۇر. چارگاھ ئەتراپىدا ئوتلىغان مالنىڭ چارگاھقا كىرىپ قېلىشى ئېھتىمالغا يېقىن.

148) بالا ئەرنىڭ بولىدىغانلىغى توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بالا خوتۇننىڭ ئېرىگە تەۋە بولىدۇ، زىنا قىلغۇچى ئادەمنىڭ بولمايدۇ.

---

① گۈنايى سەغىرلەر كوزدە تۇتۇلىدۇ.

149) هالال كەسپ بىلەن هارام كەسپنى پەرق قىلمايدىغان كىشىلەر توغرىسىدا

ئەبۇ هۇرەيرە رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەرگە شۇنداق بىر زامان كېلىدۇكى، ئىنسان ئوزىنىڭ تاپقان نەرسىسىنى هالالدىن تاپتىمۇ، هارامدىن تاپتىمۇ، بۇنى پەرق قىلمايدۇ.

150) رىزقىنىڭ كەڭ بولۇشى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: رىزقىم كەڭ بولسۇن ياكى ئومرۇم ئۇزۇن بولسۇن دېگەن ئادەم خىش-ئەقرىبا ۋە يېقىنلىرىغا سىلە-رەھىم قىلسۇن①.

---

① سىلە-رەھىم دېگەن خىزمىتىنى قىلىش بىلەن، يوقلاش ۋە زىيارەت قىلىش بىلەن بولىدۇ. يەنە بىر هەدىستىكى: ئىنسانىنىڭ رىزقى، ئەجىلى ئانسىنىڭ قوسىغىدىكى چاغدىلا پىشانىسىگە پۈتۈلىدۇ، دېگەن سوز بىلەن بۇنى قانداق كېلىشتۈرۈش كېرەك دېگەن سوئالغا مۇنداق جاۋاپ بېرىلىدۇ: رىزقى كەڭ بولۇش دېگەنلىكى مەنىسى رىزقى بەرىكەتلىك بولۇش دېگەننى بىلدۈرىدۇ. چۈنكى بېرىلگەن نەرسە سەدىقە بولىدۇ، سەدىقە دېگەن پۇل-مالنى ئوستۈرىدۇ ۋە كوپەيتىدۇ، ئومرى ئۇزۇن بولۇش دېگەنلىكى مەنىسى بەدەنلىكى قۇۋۋەتلىك بولۇشنى ياكى ئولگەندە ياخشى نام قالدۇرۇپ كەتسە گويا ئولمىگەندەك بولۇشنى كورسىتىدۇ. شۇنىڭدەك ئانسىنىڭ قوسىغىدىكى

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

151) كىشىنىڭ كەسپى ياكى ئوز ئەمگىگى توغرىسىدا

مىقدام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىنىڭ ئوز ئەمگىگىگە يولىنىپ يىگەن تامىغى ئەڭ ھالال تاماقتۇر، ئاللانىڭ پەيغەمبىرى داۋۇت ئەلەيھىسسالام ئوز ئەمگىگىگە يولىنىپ ياشايتتى.

چاغدا، سىلە-رەھىم قىلىا مۇنچىلىك بولىدۇ، دەپ يېزىلىشىمۇ مۇمكىن. «تەرغىب ۋە تەرھىب» دېگەن كىتابتا ئەمر ئىبنى ئاسىنىڭ رىۋايەت قىلىشچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكى يېزىلغان: ئىنسان پەقەت ئۇچ كۇنلۇك ئومرى قالغاندا سىلە-رەھىم قىلىدۇ-دە، ئاللا ئۇنىڭ ئومرىنى ئوتتۇز يىل ئۇزارتىدۇ، ئوتتۇز يىللىق ئومرى قالغاندا سىلە-رەھىم قىلمايدۇ-دە، ئاللا ئۇنىڭ ئومرىنى قىسقارتىپ ئۇچ كۇنلۇك قىلىپ قويىدۇ. ئىسمائىل ئىبنى نەياش داۋۇد ئىبنى ئىسادىن رىۋايەت قىلغان ھەدىستە ئېيتىلىشىچە، تەۋراتتا مۇنداق دەپ يېزىلغان: "سىلە-رەھىم قىلىش، گۇزەل ئەخلاقلىق بولۇش ۋە يېقىنلىرىغا ياخشىلىق قىلىش ئوينى ئاۋات قىلىدۇ، مالنى كوپەيتىدۇ، ئومۇرنى ئۇزارتىدۇ، مەزكۇر سۇپەتتىكىلەر كۇپپارلار بولغان تەقدىردىمۇ." ئومۇردىكى بەرىكەت دېگەن تائەت-ئىبادەتكە تەۋپىق تېپىش بىلەن، ۋاقتىنى ئاخىرەتتە ئەسقاتىدىغان ئىشلارغا سەرپ قىلىش بىلەن، ئوزىدىن كېيىن قالغاندا روھىغا دۇئا قىلىپ تۇرىدىغان ياخشى پەرزەنت بېرىلىش بىلەن بولىدۇ. مەزكۇر ئىشلارنىڭ كېلىچەكتە قانداق بولىدىغانلىقىنى ئاللا ئالدىن بىلىدۇ، ئاللانىڭ پىچىمىدىكى نەرسىلەرنىڭ كوپىيىشى مۇمكىن ئەمەس. كوپىيىش دېگەن مەخلۇقلارغا نىسبەتەن تەسەۋۋۇر قىلىنسا بولىدۇ. ئاللانىڭ ئىلمى تۇگىمەستۇر، مەلۇماتى چەكسىزدۇر. ئاللاتائالا ھەر ۋاقىت تۇرلۇك ئىشلارنى پەيدا قىلىپ، ئەھۋاللارنى يېگىلاپ، مەخلۇقاتلىرىنى يارىتىپ تۇرىدۇ.

152) قىينچىلىقتا قالغان قەرزدارغا موھلەت بېرىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەرگە قەرز بېرىدىغان بىر سودىگەر بار ئىدى، ئۇ قىينىچىلىغى بار قەرزدارنى كورسە، خىزمەتچىلىرىگە: ئۇنىڭغا كەچىلىك قىلىڭلار، ئاللا بىزگىمۇ كەچىلىك قىلىشى مۇمكىن دەيتتى. شۇنىڭ بىلەن ئاللا ئۇ سودىگەرگە كەچىلىك قىلغان ئىدى.

153) يالغان سوز سودىنىڭ بەرىكىتىنى ئۇچۇرۇۋېتىدىغان لەغى توغرىسىدا

ھەكىم ئىبنى ھىزام رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئالغۇچى بىلەن ساتقۇچى سودىلاشقان جايىدىن يوتكىلىپ كەتمىسىلا، ئۇلارنىڭ سودىسى بۇزۇش ئىختىيارى بولىدۇ. ئەگەر ئۇلار سودىسىدا راست گەپ قىلىشسا، مالىنىڭ، پۇلىنىڭ ئەيىپلىرىنى يوشۇرۇشمىسسا، ئۇلارنىڭ سودىسى بەرىكەتلىك بولىدۇ؛ ئەگەر ئۇلار مالىنىڭ، پۇلىنىڭ ئەيىپلىرىنى يوشۇرۇشسا، سودا ئۇستىدە يالغان گەپ قىلىشسا، قىلغان سودىسىنىڭ بەرىكىتى ئۇچۇپ كېتىدۇ.

154) جازانىخور لۇق توغرىسىدا

سەمۇرە ئىبنى جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىد-

دۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «كېچە چۈشۈمدە ئىككى ئادەمنى① كوردۇم، ئۇلار مېنى مۇقەددەس بىر زېمىنغا ئېلىپ چىقتى. ئۇلار بىلەن مېڭىپ بىر قان دەريياسىغا يېتىپ كەلدۇق، بۇ دەريانىڭ ئىچىدە بىر ئادەم ئورە تۇرۇپتۇ، دەريانىڭ قىرغىغىدا ئالدىدا تاش دۆۋىلەكلىك بىر ئادەم تۇرۇپتۇ. دەريادىكى ئادەم ئالدىغا مېڭىپ دەريادىن چىقماقچى بولغاندا، قىرغاقتا تۇرغان ئادەم ئۇنىڭ ئاغزىغا بىر تاش ئېتىپ، ئۇنى ئوز جايىغا قايتۇرۇۋەتتى، ئۇ ئادەم ھەر قېتىم دەريادىن چىقماقچى بولۇپ كەلسە، ئاغزىغا تاش ئېتىپ ئۇنى قايتۇرۇۋېتىپ تۇردى. مېنى ئېلىپ كەلگەن ئادەملەرنىڭ بىرىدىن، بۇ كىم بولىدۇ؟ دەپ سورىسام، ئۇ، سەن دەريا ئىچىدە كورگەن ئادەم جازانىخورلۇق قىلغان ئادەم بولىدۇ، دېدى.

155) يالغان قەسەم توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: يالغان قەسەم مالنىڭ بازىرىنى چىقىرىدۇ، بەرىكىتىنى كەتكۈزىدۇ.

156) ياخشى ھەمرا ئىزدەش توغرىسىدا

بۇرەدە ئىبنى ئەبى مۇسا ئوزىنىڭ ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى،

---

① ئۇلار جىبرىل بىلەن مىكائىل ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ياخشى ھەمرا خۇددى ئىپار ساتقۇچىغا ئوخشايدۇ. ناچار ھەمرا خۇددى تومۇرچىنىڭ كويۇكىگە ئوخشايدۇ، ئىپار ساتقۇچىنىڭ ياكى ئىپاردىن سېتىۋالىسەن ياكى ئىپارىنىڭ خۇش بۇيىنى پۇرايسەن، تومۇرچىنىڭ كويۇگى بولسا بەدىنىڭنى يا كىيىمىڭنى كويدۇرىدۇ، ياكى ئۇنىڭ سېسىق پۇرىغى بۇرنۇڭغا كىرىدۇ.

157) نەسىھەت قىلىشقا تەرغىپ قىلىش توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار ئۇزىنىڭ دىنىي قېرىنداشىدىن نەسىھەت تەلەپ قىلسا، دىنىي قېرىنداشى ئۇنىڭغا نەسىھەت قىلىپ قويسۇن.

158) خۇدالىق ئۈچۈن قىلىنغان خالىس ئەھدىلىنىڭ نەتىجىسى توغرىسىدا

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ رىۋايەت قىلىشچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئۈچ نەپەر ئادەم بىرلىكتە سىرتقا چىقىدۇ، ئۇلار يامغۇردا قېلىپ بىر غارنىڭ ئىچىگە كىرىۋالىدۇ، بۇ چاغدا بىر قورام تاش يۇقۇرىدىن دومىلاپ چۈشۈپ غارنىڭ ئاغزىنى توسۋالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار، ئۆزئارا ھاياتىمىزدا ئىشلىگەن ئەڭ ئەۋزەل ئەملىمىزنى تىلغا ئېلىپ، ئاللاغا سىغىنايلى دىيىشىدۇ، ئۇلارنىڭ بىرى: ئى ئاللا، مېنىڭ ياشىنىپ قالغان قېرى ئاتا-ئانام بار ئىدى، مەن پادا باقاتتىم، ماللارنى سېغىپ كېلىپ ئالدى بىلەن

سۈتىنى ئاتا-ئانامغا ئېچىكۈزۈپ، ئاندىن سەپىرە بالىلىرىمغا ۋە ئەھلى-ئىيالىمغا ئېچكۈزەتتىم، بىر ئاخشىمى كېچىكىپ قالدىم، سۈتىنى ئېلىپ كەلسەم، ئاتا-ئانام ئۇخلاپ قاپتۇ، ئۇلارنى ئويغىتىشنى خوپ كۆرمىدىم، بالىلار قوسىغى ئاچ ھالدا ئايىغىمدا يىغلاپ تۇرۇشاتتى، سۈتىنى ئالدى بىلەن ئاتا-ئانامغا ئېچكۈزۈش ئۈچۈن، سۈبھى يورۇپ ئۇلار ئويغانغىچە قاچىدىكى سۈتىنى تۆتۈپ كۈتۈپ تۇردۇم، ئى ئاللا، ئەگەر مۇشۇ ئىشنى سېنىڭ رازىلىغىڭ ئۈچۈن قىلغانلىغىمنى بىلگەن بولساڭ، بىزگە ئاسمانىنى كۆرەلىگۈدەك يوچۇق ئېچىپ بەرسەڭ، دېۋىدى، قورام تاش ئازراق كوتىرىلدى. يەنە بىر ئادەم: ئى ئاللا، ساڭا مەلۇمكى، مەن تاغامنىڭ قىزىنى بەك ياخشى كۆرەتتىم، ئۇنىڭ بىلەن بىر يەردە بولۇشنى تەلەپ قىلدىم، ئۇ يۈز دىنار بەرسەم ئاندىن ئۇنايدىغانلىغىنى ئېيتتى، يۈز دىنار تېپىپ كېلىپ ئۇنىڭغا بەردىم، ئۇ ئىختىيارىنى ماڭا تاپشۇردى، ئۇنىڭغا يېقىنلاشماقچى بولغىنىمدا، ئۇ: ئاللادىن قورقمەن، نىكاسىز يېقىنلاشمىغىن، دىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنى تاشلاپ كەتتىم، ئى ئاللا، سېنىڭ رازىلىغىڭنى دەپ مېنىڭ شۇنداق قىلغانلىغىمنى بىلگەن بولساڭ، بىزگە چوڭراق يوچۇق ئېچىپ بەرسەڭ دېۋىدى، قورام تاشنىڭ ئۈچتىن ئىككىسى كوتىرىلدى. يەنە بىرسى: ئى ئاللا، ساڭا مەلۇمكى، بىر مەدىكارنى ئىش ھەقىگە بىر فەرەق (74.122 كىلوگىرامغا تەڭ. ــ ت) قوناق بېرىشكە سوزلىشىپ ئىشلەتتىم، ئۇ ئىشنى تۈگىتىپ ئىش ھەققىنى ئالماي كېتىپ قالدى، ئۇنىڭ ئىش ھەققىگە بەرمەكچى بولغان قوناقنى تېرىپ ئۇنىڭ ئۈچۈن دېخانچىلىق قىلىپ قويدۇم، ھوسۇل كۆپىيىۋەردى، ئۇنىڭغا چارۋا ۋە ئۇنى باقىدىغان پادىچى قۇل ئېلىپ قويدۇم، بىرقانچە ۋاقىت ئوتكەندىن كېيىن

ئۇ كېلىپ: ئى ئاللانىڭ بەندىسى، ئىش ھەققىمنى بەرگىن، دىدى. مەن ئۇنىڭغا: ئاشۇ چارۋىلار ۋە ئۇنى باقىدىغان پادىچى ــ ھەممىسى سېنىڭكى دىدىم. ئۇ: مېنى زاكىلىق قىلىۋاتامسەن؟ دىدى. مەن ئۇنىڭغا: زاكىلىق قىلىۋاتقىنىم يوق، ئۇنىڭ ھەممىسى سېنىڭ ئىش ھەققىڭ بولىدۇ دىدىم. ئى ئاللا، يۇقۇرقى ئىشنى سېنىڭ رازىلىغىڭ ئۈچۈن قىلغانلىغىمنى بىلسەڭ، بۇ تاشنى كوتىرىۋەتكىن دىدى. شۇنىڭ بىلەن غارنىڭ ئاغزىدىكى قورام تاش پۈتۈنلەي كوتىرىلىپ كەتتى، ئۈلار غاردىن سالامەت قۇتۇلۇپ چىقتى.

159) جانسىز نەرسىلەرنىڭ رەسىمىرىنى سىزىپ سېتىش توغرىسىدا

سەئىد ئىبنى ئەبى ھەسەن مۇنداق دەيدۇ: مەن ئىبنى ئابباسنىڭ يېنىدا تۇراتتىم، بىر ئادەم كېلىپ: ئى ئىبنى ئابباس، مېنىڭ رەسىم سىزىش ھۇنىرىم بار، رەسىم سىزىپ كۈن كەچۈرىمەن، دىدى. ئىبنى ئابباس ئۇنىڭغا: ساڭا مەن پەقەتلا رەسۇلۇللادىن ئاڭلىغىنىمنى ئېيتىپ بېرەي، رەسۇلۇللانىڭ: جانىدارلارنىڭ رەسىمىنى سىزغان ئادەمنى ئاللا ئوزەڭ سىزغان رەسىمىگە جان كىرگۈز دەپ ئازاپلايدۇ، رەسىم سىزغۇچى ئۇنىڭغا ھەرگىز جان كىرگۈزەلمەيدۇ، دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم، دىدى. ئۇ ئادەم قورقۇپ تىترەپ چىرايى سارغىيىپ كەتتى. ئىبنى ئابباس ئۇنىڭغا: ساڭا ئۇۋال، يەنىلا ھۇنىرىڭنى قىلماقچى بولساڭ، دەل ــ دەرەخقە ئوخشاش جانسىز نەرسىلەرنى سىزساڭ بولىدۇ دىدى

www.uyghurkitap.com

160) هور ئادەمنى ساتقانلارنىڭ گۇنايى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئالاتائالا ئېيتتىكى، ئۇچ تۈرلۈك ئادەم قىيامەت كۈنى مېنىڭ دۈشمىنىم بولىدۇ، ئۇلارنىڭ بىرىنچى خىلى ــ مەن بىلەن قەسەم قىلىپ ۋەدە بېرىپ، ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمىغان ئادەم، ئىككىنچى خىلى ــ ھور ئادەمنى سېتىپ پۇلىنى يىگەن ئادەم، ئۈچىنچى خىلى ــ بىر ئادەمنى يالالاپ ئىشلىتىپ ئىش ھەققىنى بەرمىگەن ئادەم.

161) قەرزنى باشقىلارغا ھاۋالە قىلىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: باي ئادەمنىڭ قەرزنى ئارقىغا سوزۇپ ۋاقىتتىدا بەرمەسلىگى زۇلۇم سالغانلىق بولىدۇ، بىر كىمنىڭ بىر ئادەمدە ئېلىشى بولۇپ، ئۇ ئادەم ئۇنى بىر باي كىشىنىڭ بېرىپ قويۇشىغا ھاۋالە قىلسا، بۇ ھاۋالەنى قوبۇل قىلسا بولىدۇ.

162) تېرىقچىلىق قىلىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ھەرقانداق مۇسۇلمان دەرەخ

تىكسە ياكى زىرائەت تېرىسا، ئۇنىڭدىن ئۇچار قۇشلار ياكى ئىنسان-لار ياكى ھايۋانلار يىسە، مۇسۇلمان ئۇچۇن ئۇ سەدىقە ئورنىدا بولىدۇ.

163) دېخانچىلىق ئېھتىياجى ئۇچۇن ئىت بېقىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئىت باقىدىكەن، ئۇنىڭ ھەر كۇنلۇك قىلغان ئەملىنىڭ ساۋابىدىن بىر پارچە كېمىيىپ تۇرىدۇ. ئەمما دېخانچىلىق ياكى چارۋىچىلىق ئېھتىياجى ئۇچۇن ئىت بېقىش ئۇنىڭغا كىرمەيدۇ.

164) يالغان قەسەم ئىچىش توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىر مۇسۇلمانىڭ پۇل-مېلىنى يۇلۇۋېلىش ئۇچۇن يالغان قەسەم ئىچىدىكەن، ئاللا ئۇنىڭغا دەرغەزەپ بولغان ھالدا مۇلاقات بولىدۇ.

165) مۇساپىرغا سۇ بەرمىگەن ئادەمنىڭ گۇناھى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئۇچ تۇرلۇك ئادەمگە ئاللا قىيامەت كۇنى غەزەپ قىلىدۇ. ئۇلارنى گۇناھلىرىدىن پاكلىمايدۇ ۋە

ئۇلارغا قاتتىق ئازاپ قىلىدۇ. بىرىنچىسى ــ يول ئۈستىدە ئېشىپ قالغان سۈيى تۇرۇپمۇ ئۇنى مۇساپىرلارغا بەرمىگەن ئادەم؛ ئىككىنچىسى ئىسلام خەلىپىسىگە بۇ دۇنيالىغىنى كوزلەپ بەيئەت قىلىپ، خەلىپە ئۇنىڭغا بىر نەرسە بەرسە مەمنۇن بولغان، بىر نەرسە بەرمىسە ئۇنى يامانلىغان ئادەم؛ ئۈچىنچىسى نامازنى ئەسىرىدىن كېيىن مالالرىنى بازارغا سېلىپ، شىرىگى يوق بىر ئالالا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، بۇ مالنى خېرىدار مۇنچە قىلغان ئىدى، دەپ باشقىلارنى ئىشەندۈرۈپ ساتقان ئادەم. ئاندىن رەسۇلۇللا: "ئالالا بىلەن ئىچكەن قەسەمنى ئاز پۇلغا ساتىدىغان ئادەملەر....." دىگەن ئايەتنى ئاخىرىغىچە ئوقۇدى.

166) ئات ۋە ئۇلاقلارنى سۇغىرىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئات بىر تۇرلۇك ئادەم ئۈچۈن ساۋاپ ئېلىپ كېلىدۇ، يەنە بىر تۇرلۇك ئادەم ئۈچۈن كەمبەغەللىكە دالدا بولىدۇ، يەنە بىر تۇرلۇك ئادەم ئۈچۈن گۇنا ئېلىپ كېلىدۇ. ئات ساۋاپ ئېلىپ كېلىدىغان ئادەم شۇنداق ئادەمكى، ئۇ ئادەم ئاتنى جىھاد ئۈچۈن راستلاپ، ئوتلاق ياكى باغچىغا (بۇ ئىككىسىنىڭ قايسىسى ئىكەنلىگى رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ ئېسىدە قالمىغان) ئۇزۇن قويۇۋەتكەن، ئاغامچىسى ئۇزۇن قويۇۋېتىلگەن ئاتنىڭ ئۇ يەردە ئوتلىغان ئوتى ئۈچۈن ئات ئىگىسگە ساۋاپ يېزىلىدۇ. ئەگەر ئاتنىڭ ئاغامچىسى ئۇزۇلۇپ كېتىپ، ئويناقشىپ بىر ــ ئىككى چامدام سەكرىسە، ئۇنىڭ سەكرىگەن ئىزى ۋە تىزەكلىگەن تىزىگى ئۈچۈنمۇ ئىگىسگە ساۋاپ يېزىلىدۇ، ئەگەر ئاتنىڭ ئىگىسى ئۇنى سۇغارماقچى

بولمىسمۇ، ئات كېتىۋېتىپ يولدا ئۇچرىغان ئوستەڭدىن ئىچكەن سۈيى ئۇچۇنمۇ ئات ئىگىسىگە ساۋاپ يېزىلىدۇ. ئەگەر ئاتنى تۇرمۇشنى قامداش ئۇچۇن كوپەيتىش مەقسىدىدە ۋە كىشلەرنىڭ قوللىرىغا قاراپ قالماسلىق مەقسىدىدە باققان بولسا، ئاندىن ئات تىجارىتىدىكى ئاللانىڭ ھەققى بولغان زاكاتنى ئادا قىلسا، ئاتنى جىھاد ئۇچۇن ئىشلىتىشنى ئۇنتۇمسا ۋە ئۇنىڭغا كوتىرەلمەيدىغان يۈك ئارتمىسا، بۇنداق ئادەم ئۇچۇن ئات كەمبەغەللىكتىن دالدا بولىدۇ. ئەگەر ئاتنى ماڭاتانچاقلىق قىلىش ئۇچۇن، رىيا ئۇچۇن ۋە ئەھلى ئىسلام بىلەن دۇشمەنلىشىش ئۇچۇن باققان بولسا، مۇنداق ئادەم ئۇچۇن ئات گۇنا ئېلىپ كېلىدۇ.

167) كىشلەردىن پۇل-مال ئالغان ئادەم توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى قايتۇرۇش نىيىتى بىلەن كىشلەردىن قەرز ئالسا، ياكى باشقا ئۇسۇل بىلەن پۇل-مال ئالسا، ئۇنىڭ نىيىتى توغرا بولغانلىقى ئۇچۇن، ئاللا مەرھەمەت قىلىپ، ئۇنىڭ قايتۇرۇشىنى ئوڭايلاشتۇرۇپ بېرىدۇ. كىمكى كىشىلەرنىڭ پۇل-مېلىنى قايتۇرماسلىق نىيىتى بىلەن ئالسا، ئېلىنغان پۇل-مالنى ئاللا توزۇتۇۋېتىدۇ①.

168) رەسۇلۇللانىڭ قەرزدىن پانا تىلىگەنلىگى توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر

① تۇرمۇشنى تىرىپسىن قىلىدۇ، قىيامەت كۇنى جازالايدۇ دىگەن مەنىدە.

ئەلەيھىسسالام نامازنىڭ ئاخىرىدا: ئى ئاللا، سىڭا سەجدىسىز گۇناھ ئىشـ
لاردىن ۋە قەرزدار بولۇپ قېلىشتىن پانا تىلەيمەن، دەپ دۇئا
قىلاتتى.

169) پۇل ـ مالنى ئىسراپ قىلىشنى مەنئى قىلىش توغرىسىدا

مۇغىرە ئىبنى شۇئبە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاتائالا سىلەرگە ئاناڭـ
لارنى قاخشىتىشنى، قىزلىرىڭلارنى تىرىك كومۇشنى، بېرىشكە تېگىشـ
لىك بولغان نەرسىلەرنى بەرمەسلىكنى، كىشىلەرنىڭ نەرسىلىرىنى ناھەق يول بىلەن ئېلىشڭلارنى ھارام قىلدۇ، ئاللا سىلەرنىڭ قۇرۇق پاراڭ سېلىشىڭلارنى، كوپ سوئال سورىشىڭلارنى ۋە پۇل ـ مالنى ئىسراپ قىلىشىڭلارنى يامان كۆرىدۇ.

170) زۇلۇم ۋە ناھەقچىلىقلاردىن قىساس ئېلىش توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مومىن بەندىلەر دەۋزەخ ئۇستىدىكى پىلسىرات كۆۋرۈگىدىن ئوتۇپ بولغاندىن كېيىن، ئۇلار دەۋزەخ بىلەن جەننەت ئارىسىدىكى چوڭ بىر جايدا توختىتىپ قويۇـ
لۇپ، ئۇلارنىڭ دۇنيادىكى چاغلىرىدا بىر بىرىدە قالغان قىساسلىرى ۋە ھەقلىرى ئېلىپ بېرىلىدۇ، قىساس ۋە غەيرىلەرنىڭ ھەقلىرى ئېلىپ بېرىلىپ، گۇناھدىن پاك بولغاندىن كېيىن، ئۇلارنىڭ جەننەتكە كىرىشىگە رۇخسەت قىلىنىدۇ. ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، ئەھلى

جەننەت بولغان ئادەم ئوزىنىڭ جەننەتتىكى جايىنى دۇنيادىكى ماكان-نىدىنمۇ ياخشىراق تونۇيىدۇ.

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئاللاتائالا قىيامەت كۈنى مومىن بەندىسىنى ئوزىگە يېقىن قىلىپ، رەھمىتىگە سازاۋەر قىلىپ، ئۇنى دالدىغا ئېلىپ، پالانى گۇناھىنى بىلەمسەن، پوكۇنى گۇناھىنى بىلەمسەن؟ دەپ سورايدۇ. بەندە، ھەئە، بىلىمەن، ئى رەببىم، دەيدۇ. بەندە ئوزىنىڭ گۇناھىغا ئىقرار قىلىپ، ئەمدى ھالاك بولدۇم دەپ تۇرغاندا، ئاللا ئۇنىڭغا گۇناھىنى دۇنيادىكى چېغىدا ئاشكارىلىمىغان ئىدىم، بۇگۇن بولسا سېنى مەغپىرەت قىلدىم دەپ، ياخشىلىقلار يېزىلغان نامە-ئەمالىنى ئۇنىڭ قولىغا بېرىدۇ. كاپىرلار بىلەن مۇناپىقلارغا كېلىدىغان بولساق، ئۇلارغا قارىتا، پەرىشتىلەر، پەيغەمبەرلەر، ئىنسانلار ۋە جىنلاردىن ئىبارەت گۇۋاچىلار: بۇلار ئوزلىرىنىڭ پەرۋەردىگارىغا ئىشەنمىگەن كاپىرلاردۇر، كاپىرلار چوقۇم ئاللانىڭ غەزىۋىگە دۇچار بولىدۇ، دەيدۇ.

173) مۇسۇلمان مۇسۇلمانىنىڭ قېرىنداشى ئىكەنلىگى، ئوزئارا يارەمدە ۋە يار-يولەكتە بولۇشى لازىملىغى توغرىسىدا

ئىبنى ئومەردىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمانلار ئوزئارا قېرىنداش①، بىر بىرىگە زۇلۇم

---

① ئۇنى زىيان-زەخمەتكە ئۇچراشتىن قوغدايدۇ، ياكى ئۇنىڭ بېشىغا بىرەر مۇسىبەت كەلسە، تەسەللى بېرىدۇ ۋە يارەمدە بولىدۇ، دېگەن مەنىدە.

قىلمايدۇ ۋە بىر بىرىنى تاشلىۋەتمەيدۇ، كىمكى مۇسۇلمان قېرىندىشىنىڭ ھاجىتىدىن چىقسا، ئاللا ئۇنىڭ ھاجىتىدىن چىقىدۇ، كىمكى مۇسۇلمان قېرىندىشىنىڭ بېشىغا كەلگەن ئېغىرچىلىقنى كۆتۈرۈۋەتسە، ئاللا ئۇنىڭ بېشىغا كەلگەن قىيامەت كۈنىنىڭ ئېغىرچىلىقلىرىدىن بىر ئېغىرچىلىقنى كۆتۈرۈپتىدۇ، كىمكى بىر مۇسۇلمانىنىڭ ئەيىبىنى ياپسا، قىيامەت كۈنى ئاللا ئۇنىڭ ئەيىبىنى ياپىدۇ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: دىنىي قېرىنداشلىرىڭ زۇلۇم قىلسىمۇ، زۇلۇمغا ئۇچرىسىمۇ، ئۇنىڭغا ياردەم بەرگىن، دېدى. بىرسى قوپۇپ: ئى رەسۇلۇللا، زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىغىغۇ ياردەم بېرەرمىز، زۇلۇم قىلغۇچىغا قانداق ياردەم بېرىمىز؟ دېيىدى، رەسۇلۇللا ئۇنىڭ زۇلمىنى چەكلىشىڭ كېرەك، دېدى.

174) زۇلۇمنىڭ قاراڭغۇ - زۇلمەت بولىدىغانلىقى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: زالىمغا ئۇزىنىڭ قىلغان زۇلمى قىيامەت كۈنى قاراڭغۇ - زۇلمەت بولىدۇ.

175) ئۇستىدە بىراۋنىڭ ھەققى قالغان كىشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى ئوزىدە بىراۋنىڭ مەنىۋى ياكى ماددى ھەقىقى① قالغان بولسا، ئۇنى قىيامەت كۈنىگە قالدۇرماي مۇشۇ دۇنيادا رازى قىلىۋەتسۇن، زۇلۇم قىلغۇچى ئادەم ھەق ئىگىسىنى بۇ دۇنيادا رازى قىلىۋەتمەي ئاخىرەتكە قالدۇرسا، زۇلۇم قىلغۇچىنىڭ ياخشى ئەمەللىرىدىن ھەق ئىگىسىنىڭ قانچىلىك ھەققى بولسا شۇنچىلىك ئېلىپ بېرىلىدۇ. زۇلۇم قىلغۇچىنىڭ ياخشى ئەمەللىرى بولمىسا، ھەق ئىگىسىنىڭ گۇناللىرىدىن ئېلىنىپ زۇلۇم قىلغۇچىغا يۈكلىنىدۇ.

176) كىشىنىڭ زىمىنىنى تارتىۋالغان ئادەم توغرىسىدا

سەئىد ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى كىشىنىڭ زىمىنىنى تارتىۋالسا، قىيامەت كۈنى ئۇ شۇ زىمىنىنى يەتتە قەۋەت قەرىگىچە كوتىرىشكە زورلىنىدۇ.

177) دەۋاسىدا قاتتىق ئادەم توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: دەۋاسىدا قاتتىق ئادەمنى ئاللا ئەڭ يامان كۆرىدۇ.

---

① يۇل ـ مال، يارىدار قىلىش ھەتتا بىر كاچات ئۇرۇشمۇ بۇنىڭ دائىرىسىگە كىرىدۇ.

ئۇمۇ سەلەمەنىڭ قىزى زەينەپتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، زەينەپكە ئانىسى ئۇمۇ سەلەمە مۇنداق دەپ بەرگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئويىنىڭ ئىشىگى ئالدىدا دەـ تالاش قىلىۋاتقان ئادەملەرنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ: مەن بولسام بىر ئىنسانمەن، مېنىڭ ئالدىمغا دەـ تالاش قىلغان ئادەملەر كېلىدۇ، بىرىڭلاردىن بىرىڭلار گەپكە ئۇستا بولۇشۇڭلار مۇمكىن، شۇنىڭ بىلەن مەن گەپكە ئۇستا ئادەمنىڭ گېپىنى راست دەپ قېلىپ، ئۇنىڭ پايدىسىغا ھوكۇم قىلىپ قېلىشىم مۇمكىن، مەن بىر كىشىنىڭ پايدىسىغا بىرەر مۇسۇلماننىڭ ھەققىنى بۇيرۇپ قويغان بولسام، بۇ ھەق بىر پارچە ئوت ھىساپلىنىدۇ، بۇ ئوتنى خالىغان ئادەم ئالسۇن، خالىغان ئادەم قويسۇن، دىدى.

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مۇنداق توت خىسلەت بار، كىمدە مۇشۇ توت خىسلەت بولىدىكەن، ئۇلارنى تەرك ئەتمىگىچە ئۇ مۇناپىق ھىساپلىنىدۇ، كىمدە مۇشۇ توت خىسلەتتىن بىرى تېپىلىدىكەن، ئۇنى تەرك ئەتمىگىچە، ئۇنىڭدا مۇناپىقلىقتىن بىر خىسلەت بولغان بولىدۇ. بۇ توت خىسلەت: يالغان سۆزلىمەك، ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلماق، قىلغان توختامنى بۇزماق، جىدەللەشكەندە ئاغزىنى بۇزماق.

180) زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىنىڭ ئوز ھەققىنى ئېلىش توغرىسىدا

ئەبۇلخەيرنىڭ ئۇقبە ئىبنى ئامىردىن رىۋايەت قىلىشىچە، ئۇقبە مۇنداق دىگەن: بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: سەن بىزنى سىرتقا

ئەۋەتكەندە بىرەر قەۋمنىڭ ئارىسىغا بېرىپ چۈشسەك، ئۇلار بىزنى كۆتمەيدۇ①، بۇ ھەقىتە نېمە دەيسەن؟ دىدۇق. رەسۇلۇللا بىزگە: بىرەر قەۋمنىڭ ئارىسىغا بېرىپ چۈشسەڭلار، سىلەرنى مېھمانغا زورۇر بولغان نەرسىلەر بىلەن كۆتسە، ئۇلارنى قوبۇل قىلىڭلار، ئۇنداق قىلمىسا، مېھمانىنىڭ ھەققى بولغان تېگىشلىك نەرسىنى ئالىالايدۇ، دىدى.

181) كىشىنىڭ ئوز تېمىدىن خوشنىسىنىڭ پايدىلىنىۋېلىشىنى توسماسلىقى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىشى ئوزىنىڭ تېمىغا② خوشنىسىنىڭ ياغاچ قويۇۋېلىشىنى توسمىسۇن.

182) ئىشىك ئالدىدا ۋە كوچىلاردا ئولتۇرۇش توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كوچىلاردا ئولتۇرۇشتىن ساقلىنىڭلار دىگەندە، كىشىلەر: ئۇ يەرلەردە ئولتۇرمىساق بولمايدۇ، چۈنكى كوچىلار بىزنىڭ ئولتۇرۇپ پاراڭ سېلىشىدىغان جايىمىز، دىيىشتى.

---

① يىمەك ـ ئىچمەك بەرمەيدۇ.

② شۇنداق قىلماي بولمايدىغان ۋە تامغا زىيان يەتمەيدىغان شارائىت ئاستىدا شۇنداق قىلىش شاپائىنىڭ بۇرۇنقى قارىشىدا ۋاجىپ، كېيىنكى قارىشىدا مۇستەھەپ.

www.uyghurkitap.com

رەسۇلۇللا ئۇلارغا: كوچىلاردا يەنىلا ئولتۇرۇۋېرىدىغان بولساڭلار، كوچىنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىپ ئولتۇرۇڭلار، دىدى. ئۇلار: كوچىنىڭ ھەققى نىمە؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا: كوچىنىڭ ھەققى ھارامدىن كوزىنى يىغىش، كىشىلەرگە ئەزىيەت يەتكۈزمەسلىك، سالام بەرگەنلەرنىڭ سالامىنى ئەلەيك ئېلىش، كىشىلەرگە ئەمرى-مەرۇپ، نەھيى-مۇنكەر قىلىش، دىدى.

183) يولدىكى زىيانلىق نەرسىلەرنى ئېلىپ تاشلۇۋېتىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىر ئادەم يولدا كېتىۋېتىپ، ئۇچرىغان تىكەنلىك بىر تال شاخنى يولدىن ئېلىپ تاشلىۋەتتى، ئاللا ئۇنىڭ بۇ ئەمىلىنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنى مەغپىرەت قىلدى.

184) ئىگىسىنىڭ رۇخسىتىسىز ئېلىۋېلىنغان مال-مۇلۇك توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: زىنا قىلغۇچى كامىل مومىن بولغان ھالدا زىنا قىلمايدۇ، ھاراق ئىچكۈچى كامىل مومىن بولغان ھالدا ھاراق ئىچمەيدۇ، ئوغرىلىق قىلغۇچى كامىل مومىن بولغان ھالدا ئوغرىلىق قىلمايدۇ، كىشىلەرنىڭ مالىلىرىنى بۇلىغۇچى

كامل مومن بولغان هالدا ئۇلارنى قارىتىپ قويۇپ تۇرۇپ ماللىرىنى بۇلىمايدۇ.

185) سەلىب (ناسارالارنىڭ قارىشىچە ئىسا ئەلەيھىسسالام ئېسىلغان ياغاچىنىڭ شەكلى.ـــت) نىڭ چېقىلىشى ۋە چوشقىلارنىڭ ئولتۇرۇلۇشى

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەرگە مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا چۈشۈپ ئادىل ھوكۇمران بولۇپ، سەلىبنى چېقىپ تاشلىغان، چوشقىلارنى ئولتۇرگەن، جىزىيە (ئىسلام دىنى ھوكۇمران جايلاردا غەيرى دىندىكىلەردىن ئېلىنىدىغان مەخسۇس باج.ـــت)نى ئەمەلدىن قالدۇرغان، پۇل-مال ئېشىپ-تېشىپ تۇرغان ھەتتا ھېچكىم قوبۇل قىلىپ ئالمايدىغان بولغان چاغدا①، ئاندىن قىيامەت قايىم بولىدۇ.

186) پۇل-مېلىنى قوغداش يۇزىسىدىن ئۇرۇشقان ئادەم توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان: كىمكى ئۆزىنىڭ پۇل-مېلىنى قوغداش يولىدا ئولسە، ئۇ شەھىت ھىساپلىنىدۇ.

---

① ئۇلار قىيامەتنىڭ قايىم بولىدىغانلىغىنى بىلگەنلىگى ئۈچۈن ئالمايدۇ.

www.uyghurkitap.com

187) سەۋەنلىك، ئۇنتۇپ قالغانلىق توغرىسىدا ۋە ئەمەلىيەتكە ئىيەتكە باغلىق ئىكەنلىگى توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ھەر ئادەمگە ئۇنىڭ نىيەت قىلغان نەرسىسى بولىدۇ، سەۋەنلىك ۋە ئۇنتۇپ قېلىش بىلەن بىرەر ئىشنى قىلىپ سالغان ئادەمنى نىيەت قىلىپ قىلدى دىگىلى بولمايدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مېنىڭ ئۈممەتلىرىم كوچىلىگە كەلگەن يامان ئىشلارنى قىلمىسلا ياكى سوزلىمىسلا، مېنىڭ ئۈچۈن ئاللا ئۇلارنى كەچۈرىدۇ.

ئۇمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئەمەلىرنىڭ دۇرۇس بولۇشى نىيەتكە باغلىق، ھەر كىشىگە ئۇزىنىڭ نىيەت قىلغان نەرسىسى بولىدۇ. كىمكى ئاللانىڭ ۋە ئاللانىڭ پەيغەمبىرىنىڭ رازىلىغى ئۈچۈن ھىجرەت قىلغان بولسا، ئۇ ھىجرىتىدىن شۇنى تاپىدۇ؛ كىمكى بۇ دۇنيادا پۇل-مالغا ئېرىشىش ياكى بىرەر خوتۇن ئېلىش ئۈچۈن ھىجرەت قىلغان بولسا، ئۇنىڭ ھىجرىتى نىيەت قىلغان نەرسىسى ئۈچۈن بولغان بولىدۇ①.

① ھىجرەتنى ئاللا ئۈچۈن خالىس قىلغان ئادەم ئاللانىڭ ساۋابىغا ئېرىشىدۇ، ھىجرىتىدىن بۇ دۇنيالىق مەنپەئەتنى ياكى خوتۇن ئېلىشنى كوزلىگەن ئادەمنىڭ نېسىۋىسى شۇ بولۇپ، ئاخىرەتنىڭ ساۋابىغا ئېرىشەلمەيدۇ.

190) خزمەتچىسى تاماق ئېلىپ كەلگەن كىشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىرەركىمنىڭ خىزمەتچىسى تاماق ئېلىپ كەلسە، ئۇ ئۇنى ئولتۇرغۇزۇپ بىللە يىسۇن، خىزمەتچىسى بىلەن بىللە يىمىگەن تەقدىردىمۇ ئۇنىڭغا تاماقتىن ئاز-تولا ئېغىز تەگدۇرسۇن، چۈنكى ئۇ تاماق ئېتىشنىڭ جاپاسىنى تارتقان.

191) خىزمەتچىسىنى ئۇرۇش توغرا كەلگەندە يۇزىگە ئۇرماسلىق توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: جەڭدە كاپىرلارنىڭ يۇزلىرىگە ئۇرماڭلار.

192) سوغىغا قىزىقتۇرۇش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئى مۇسۇلمان ئاياللار، خوشنىلىرىڭلار بەرگەن سوغىنى قوينىڭ تۇۋۇغى چاغلىق نەرسە① بولسىمۇ ئاز كورمەي قوبۇل قىلىڭلار.

---

① گوشى ئاز بىر پارچە سۆڭەك بولسىمۇ دېگەن بولىدۇ.

ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

193) بەرگەن سوغنى قايتۇرۇۋالماسلىق توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بەرگەن سوغىسىنى قايتۇرۇۋالغان ئادەم قەي قىلىپ بولۇپ قەي قىلغان نەرسىنى قايتا يېگەن ئىتتىقا ئوخشايدۇ، بىز مۇسۇلمانلار جامائەسى بۇنداق يامان ئىشتىن يىراق بولۇشىمىز لازىم.

194) ئايال كىشىنىڭ ئوز ئېرىدىن غەيرىگە خەيرى-ساخاۋەت قىلىشى توغرىسىدا

ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قىزى ئەسمادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مۇنداق دېگەن: خەيرى-ساخاۋەت قىلغىن، سەقىپ تۇرۇۋالمىغىن، بۇنداق قىلساڭ ئاللا نەرسەڭنىڭ بەرىكىتىنى ئۈچۈرۈۋېتىدۇ ۋە ساڭا كوپ نەرسە بەرمەيدۇ. يىغىپ مۇمسىكلىك قىلمىغىن، بۇنداق قىلساڭ، ئاللا رىزقىڭنى تار قىلىپ قويىدۇ.

195) ھەق گەپ قىلىش توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھەق گەپ ئېگىسىنىڭ سوزلەشكە ھەقسىز بار، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئەڭ توغرا ھوكۇم قىلىدىغان ئادەم ئەڭ ئوبدان ئادەمدۇر.

196) مومن ئادەمنىڭ ناھەق ئىشقا گۆۋالىقا تارتىلسا گۆۋا بولماسلىغى توغرىسىدا

ئۇئىمان ئىبنى بەشىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: مېنىڭ ئانام ئاتامدىن بىر قىسىم مېلىنى ماڭا بەخشەندە قىلىپ بېرىشنى سورىغان ئىدى. ئاتام دەسلۇندە ئۇنىمىغان بولسىمۇ، كېيىن ماڭا ئۇنى بەخشەندە قىلىپ بەردى. ئانام بۇ ئىشقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى گۆۋا قىلمىغىچە رازى بولمايدىغانلىغىنى ئېيتتى، شۇنىڭ بىلەن ئاتام قولۇمدىن يېتىلەپ — بۇ تېخى مېنىڭ بالا چېغىم ئىدى — ، رەسۇلۇللانىڭ ھوزۇرىغا ئېلىپ باردى. ئاتام رەسۇلۇللاغا: بۇ بالىنىڭ ئانىسى بىنتى رەۋاھە بىر قىسىم مېلىمنى بۇ بالىغا بەخشەندە قىلىپ بېرىشىمنى سوراۋاتىدۇ، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇنىڭدىن باشقا بالاڭ بارمۇ؟ دەپ سورىدى. ئاتام: ھەئە، بار دەپ جاۋاپ بەردى. رەسۇلۇللا: ناتوغرا ئىشقا مېنى گۆۋالىقا تارتمىغىن، دىگەندەك بىر گەپنى قىلدى. ئەبۇ ھەربزنىڭ شەئبىدىن قىلغان رىۋايەتتىدە، رەسۇلۇللا ناتوغرا ئىشقا گۆۋا بولمايمەن دىگەن، دىيىلدۇ.

ئىمران ئىبنى ھوسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئەڭ ياخشى كىشىلەر مېنىڭ دەۋرىمدە ياشىغان كىشىلەردۇر (ساھابىلەر كوزدە تۇتۇلدۇ. — ت)، ئۇلاردىن قالسا ئۇنىڭدىن كېيىنكى دەۋردە ياشىغان كىشىلەردۇر (تابىئىلار — ت) ئۇلاردىن قالسا ئۇنىڭدىن كېيىنكى دەۋردە ياشىغان كىشىلەردۇر (تەبئى تابىئىلار — ت). ئىمران پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالام ئوزىنىڭ دەۋرىدىن كېيىن ئىنكى دەۋرىنى تېلىغا ئالدىمۇ ياكى ئۇچ دەۋرنىمۇ، بۇ يادىمدا يوق دەيدۇ. بەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سوزىنى داۋاملاشتۇرۇپ: سىلەردىن كېيىن شۇنداق بىر خەلق كېلىدۇكى، ئۇلار خىيانەتكار، ئىشەنچسىز، ئوزلىرى گۇۋالىق بېرىدىغان ئەمما گۇۋالىققا تارتىلمايدىغان، ئالىلاغا قىلغان ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمايدىغان ئادەملەردۇر. ئۇلار دۇنياغا بەكمۇ ھېرىس ۋە راھەتپەرەس كېلىدۇ، دىدى.

198) يالغان گۇۋالىق بېرىش توغرىسىدا، كىشىلەرنى ئەپلەشتۇرۇش مەقسىدىدە قىلىنغان يالغان گەپنىڭ يالغان ھىساپلانمايدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام گۇنايى كەبىرە توغرىلىق سورالغان سوئالغا: ئاللاغا شېرىك كەلتۇرۇش، ئاتا-ئانىنى قاخشىتىش، ناھەق ئادەم ئولتۇرۇش ۋە يالغان گۇۋالىق بېرىش گۇنايى كەبىرە قاتارىغا كىرىدۇ، دەپ جاۋاپ بەردى. ئاللاتائالا قۇرئاندا: "يالغان گۇۋالىق بەرمەيدىغان كىشىلەر....." دەيدۇ.

ئۇقىمىنىڭ قىزى ئۇممۇگۇلسۇمدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىشىلەرنى ئەپلەشتۇرۇش ئۈچۈن، يارىشىشقا پايدىلىق سوزلەرنى قىلغان ئادەم يالغانچى ھىساپلانمايدۇ.

200) جاۋاپكارنىڭ قەسەم كەلگەن يەردە قەسەم ئىچىشى توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىرەر مۇسۇلمان ئادەمنىڭ پۇل-مېلىنى يۇلۇۋېلىش مەقسىدىدە يالغاندىن قەسەم ئىچسە، ئاللا ئۇنىڭغا دەرغەزەپ بولغان هالدا مۇلاقات بولىدۇ.

ئەبۇ هۇرەيرە رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاتائالا قيامەت كۈنى ئۈچ تۈرلۈك ئادەم بىلەن سوزلەشمەيدۇ، ئۇلارنى گۇناھلىرىدىن پاكلىمايدۇ، ئۇلارنى قاتتىق ئازاپلايدۇ. ئۇلار — يول ئۈستىدە ئېشىپ قالغان سۇيى تۈرۈپمۇ ئۇنى مۇساپىرغا بەرمىگەن ئادەم؛ ئىسلام خەلىپىسىگە بۇ دۇنيالىغىنى كوزلەپ بەيئەت قىلىپ، خەلىپە ئۇنىڭغا دېگىنىنى بەرسە مەمنۇن بولۇپ سادىق بولغان، دېگىنىنى بەرمىسە ئاغرىنىپ ۋاپاسىزلىق قىلغان ئادەم؛ ناماز ئەسىرىدىن كېيىن مېلىنى بىر ئادەم بىلەن سودىلىشىپ، خېرىدار مۇنچە قىلغان ئىدى دەپ قەسەم ئىچىپ ساتقان ئادەم.

202) ۋەدىگە ۋاپا قىلىش، راستلىق ۋە ئىشەنچ توغرىسىدا

ئەبۇ هۇرەيرە رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۇناپىقنىڭ بەلگىسى ئۈچ تۈرلۈك بولىدۇ. سوزلىسە يالغان سوزلەيدۇ، ئامانەتكە خىيانەت قىلىدۇ، ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمايدۇ.

203) شەرەتتە يوق نەرسىلەرنىڭ قوبۇل قىلىنمايدىغانلىقى توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئىسلام دىنىدا بولمىغان بىر ئىشنى پەيدا قىلسا، ئۇ نەرسە قوبۇل قىلىنمايدۇ.

204) كىشىلەرنى ئەپلەشتۈرۈپ قويۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىنسانىنىڭ بەدىنىدىكى ھەر بىر ئۇگە ئۈچۈن ئاللانىڭ نېمىتىگە شۈكرى قىلىش يۈزىسىدىن ھەر كۈنى سەدىقە بېرىش لازىم بولىدۇ. ئىنسانىنىڭ كىشىلەر ئارىسىدا ئادىل بولۇشى سەدىقە ھىساپلىنىدۇ①.

---

① ئاللاتائالا ئىنسانىنىڭ بەدىنىدىكى سۆڭەكلەردە ئۈگلەرنى يارىتىش بىلەن، سۆڭەكلەرنى يىغلالايدىغان، سوزۇلالايدىغان قىلدى. ئۈگلەرنىڭ نازۇك ھەركەتلىرى ئەقىللەرنى ھەيران قالدۇرىدۇ، مانا بۇ ئىنسانلارغا بەرگەن ئاللانىڭ چوڭ نېمىتى، ئىنسان شۈنداق نېمەتنى ئىنئام قىلغان ئاللاغا شۈكرى قىلىش يۈزىسىدىن سەدىقە بېرىشكە توغرا كېلىدۇ. ئالىلا ئىنسانلارنىڭ بۇ ۋەزىپىسىنى يەڭگىللىتىپ، كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا توغرا ئىش قىلىشقا ئوخشاش ئىشلارنى ئۇلار ئۈچۈن سەدىقە ئورنىدا قىلدى. ئىككى رەكئەت زۇھا نامىزى (كۈن تىكلەشكەندە ئوقۇلىدىغان نەپلى ناماز. ــ ت)مۇ سەدىقىنىڭ ئورنىنى باسىدۇ. قۇبا ئاھالىسى ئۈرۈشۈپ ئوزئارا تاش ئېتىشقان چاغدا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېنىدىكىلەرگە: يۈرۈڭلار، بېرىپ ئۇلارنى ئەپلەشتۈرۈپ قويايلى، دېگەن.

205) نىكادا دۇرۇس بولمايدىغان شەرتلەر ۋە نادۇرۇس سودا توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سەھرادىن ئېلىپ كېلىنگەن مالنى شەھەرلىك ئادەم ساتسا بولمايدۇ①، خېرىدارنى قىزىقتۇرۇش ئۈچۈن يالغاندىن مالنىڭ باھاسىنى ئاشۇرماڭلار، كىشى ئوزىنىڭ دىنىي قېرىنداشىنىڭ قىلغان سودىسىنى بۇزۇپ باھاسىنى ئاشۇرۇپ ئېلىۋالمىسۇن ۋە دىنىي قېرىنداشى پۈتۈشۈپ قويغان ئايالنى ئالمەن دەپ سوز ئاچمىسۇن. ئايال كىشى ئوزى تېگىش ئۈچۈن ئوزىنىڭ ھەمشىرىسىنىڭ② ئويىنى بۇزۇپ، ئۇنىڭ ئېرىدىن ئۇنى قويۇۋېتىشىنى تەلەپ قىلمىسۇن.

206) ئولدىغان ۋاقتىدا قىلىدىغان سەدىقىنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىر ئادەم كېلىپ: ئى رەسۇلۇللا، قايسى

---

① سەھرالىق ئادەم شەھەرگە مال ئېلىپ كىرىپ شۇ كۈنكى باھادا ساتماقچى بولغىنىدا، شەھەرلىك ئادەمنىڭ ئۇنىڭغا: مېلىڭنى مەندە قويۇپ قويۇپ، ئاستا-ئاستا يۇقۇرى باھادا سېتىپ بېرىمەن دىگەنلىگى كوزدە تۇتۇلىدۇ.

② نەسەپ ياكى ئىملەدەشلىك ياكى دىنىي جەھەتتىكى ھەمشىرە كوزدە تۇتۇلىدۇ. دىنسىز ئايالمۇ شۇ ھوكۇم دائىرىسىگە كىرىدۇ.

خلدىكى سەدىقىنىڭ پەزىلىتى ئارتۇق بولىدۇ، دەپ سۆزلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جاۋاپ بېرىپ: تېنىڭ ساق، پۇل-مالىغا ئامراق، باي بولۇشنى ئۈمىت قىلىپ تۇرغان، پەقىرلىقتىن قورقۇپ تۇرغان ۋاقتىڭدا قىلغان سەدىقەڭنىڭ پەزىلىتى هەممىدىن ئارتۇق بولىدۇ، سەدىقە بېرىشنى كېچىكتۈرمىگىن. جان هەلقۇمغا يەتكەندە پالانىغا مۇنچىلىك بېرىڭلار دېگىنىڭ بىلەن، بۇ چاغدا مال باشقىلار-نىڭ قولىغا ئوتۇپ كەتكەن بولىدۇ.

207) خىش-ئەقرىبالىرىغا سەدىقە قىلغان كىشى توغرىسىدا

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ تەلھە زەيد ئىبنى سەھلىگە①: بېغىڭنى كەمبەغەل تۇققانلىرىڭغا بەرگىن دېگەن، ئىدى. شۇنىڭ بىلەن ئەبۇ تەلھە②

---

① "ياخشى كورگەن نەرسەڭلارنى بەرمىگىچە هەقىقى ياخشىلىققا ساۋابقا ئېرىشەلمەيسىلەر" دېگەن ئايەت نازىل بولغاندا، ئەبۇ تەلھە: رەببىمىز بىزدىن ماللىرىمىزدىن سەدىقە قىلىشنى سوراپتۇ. ئى رەسۇلۇللا، گۇۋا بولغىنىكى، بېغىم بەيرەھانى خۇدا يولىدا بېرىۋەتتىم، دېگەن.

② ئەبۇ تەلھە مەدىنە بويىچە ئەنسارلار ئىچىدە پۇل-مېلى ۋە خورمىزارلىغى ئەڭ كوپ ئادەم ئىدى. مال-مۈلكى ئىچىدە ئۇ بېغى بەيرەھانى ئەڭ ياخشى كورەتتى. ئەبۇ تەلھە بۇ بېغىنى ئاللانىڭ رازىلىغىنى ۋە ئاخىرەتلىك قورامساق بولۇپ قېلىشنى ئۈمىت قىلىپ ئاللا يولىدا سەدىقە قىلىپ بېرىۋەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: هەي-هەي، بۇ بېغىڭ قۇت ئاتتى، بۇ بېغىڭ قۇت ئاتتى، مېنىڭچە ئۇنى خىش-ئەقرىبالىرىڭغا بەرسەڭ دەيمەن، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەيرەھاغا كىرىپ تۇراتتى، ئۇنىڭدا ساپىدايىتى ۋە ئۇنىڭ سۈيىدىن ئىچەتتى.

بەيرەها دەپ ئاتالغان بىغىنى ھەسسان ئىنىنى سابىت بىلەن ئۇبەي ئىنىنى كەئىبگە بېرىۋەتتى.

208) يېتىملەرنىڭ مېلىنى يېۋېلىشنىڭ يەتتە خىل ھالاكەتلىك گۇنا قاتارىغا كىرىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام يەتتە خىل ھالاكەتلىك گۇنادىن ساقلىنىڭلار دىگەندە، ئى رەسۇلۇللا، ئۇلار قايسى گۇنالار دەپ سورىغان كىشىلەرگە: ئاللاغا شېرىك كەلتۇرمەك، سېھىرگەرلىك قىلماق، ناھەق ئادەم ئولتۇرمەك، جازانىخورلۇق قىلماق، يېتىمنىڭ① مېلىنى يەۋالماق، غازاتتىن قاچماق②، ئىپپەتلىك، پاك مۇسۇلمان ئاياللارغا بوھتان چاپلىماق دىگەن.

209) جىھادنىڭ ئەۋزىلى توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: جىھادنىڭ ئەۋزىلى توغرا رەۋىشتە قىلىنغان ھەجدۇر.

210) كىمنىڭ ئەڭ ياخشى ئادەم ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

---

① بالاغەتكە يەتمەي تۇرۇپ ئاتىسى ئولۇپ كەتكەن بالا كوزدە تۇتۇلىدۇ.

② جىھاددىن ۋە ئاللانىڭ دىنىغا ياردەم بېرىشتىن قاچماق.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ئەگ ياخشى ئادەم كىم دەپ سورىغان كىشىگە: جېنى بىلەن، مېلى بىلەن ئاللا يولىدا جىھاد قىلغان، مۇسۇلمان ئادەم، دىگەن. ئاندىن قالسىچۇ؟ دەپ سورىغۇچىغا، يەنە تاغنىڭ ئارىسىغا① كىرىۋېلىپ، تەقۋىدارلىق قىلغان، كىشىلەرگە زىيان-زەخمەت يەتكۈزمىگەن ھالدا ياشايدىغان ئادەم② دىگەن.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيسسالامنىڭ مۇنداق دەپ ئېيتقانلىغىنى ئاڭلىدىم دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: ئاللانىڭ يولىدا جىھاد قىلغۇچى (ئاللا ئۈزىنىڭ يولىدا خالىس جىھاد قىلغان كىشىنى ئوبدان بىلىدۇ) خۇددى كۈندۈزى روزا تۇتۇپ كېچىسى ئۇخلىماي ئىبادەت قىلغان ئادەمگە ئوخشايدۇ. ئاللاتائالا ئاللا ئۈچۈن جىھاد قىلغۇچىنى شەھىت بولغان ھامان جەننەتكە كىرگۈزۈشكە ياكى ئۇنى ساۋاپ بىرىپ سالامەت قايتۇرۇشقا يا غەنىمەت

---

① تاغنىڭ ئارىسى دىگەندە خىلۋەت، خالى جاي كوزدە تۇتۇلىدۇ، مەسجىت ۋە ئويلەرگە ئوخشاش، كىشىلەردىن خالى جايلارنىڭ ھەممىسى شۇنىڭغا كىرىدۇ.

② خىلۋەتتە بولۇشنىڭ پەزىلىتى شۇكى، كىشى ئۇنىڭدا غەيۋەت-شىكايەت ۋە بىھۇدە سوز قاتارلىقلاردىن خالى بولىدۇ، كىشىلەرگە ئارىلاشقاندا يۇقۇرقىدەك ئەھۋاللار يۈز بەرگەن شارائىتتا، خىلۋەتتە بولغان ياخشى، ئۇنداق بولمىسا، كوپچىلىك ئولىمالارنىڭ قارىشىچە، كىشىلەرگە ئارىلىشىپ ئوتكەن ئەۋزەل. ئۇلارنىڭ بۇ جەھەتتىكى ئاساسى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان مۇنۇ ھەدىستۇر: كىشىلەرگە ئارىلىشىپ ئۇلاردىن يەتكەن ئەزىيەتلەرگە سەۋرى-تاقەت قىلىپ ئوتكەن مۇسۇلماننىڭ ئېرىشىدىغان ساۋابى كىشىلەرگە ئارىلاشمايدىغان ۋە ئۇلاردىن يەتكەن ئەزىيەتلەرگە سەۋرى-تاقەت قىلالمايدىغان مۇسۇلماننىڭكىگە قارىغاندا چوڭ بولىدۇ.

ۋە ساۋاپ بىلەن سالامەت قايتۇرۇشقا كېپىل.

212) جىهاد قىلغۇچى غازىلارنىڭ ۋە ئاللا يولىدا شەھىت بولغانلارنىڭ مەرتىۋىلىرى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كىمكى ئاللاغا ۋە ئاللانىڭ پەيغەمبىرىگە ئىمان كەلتۈرىدىكەن، پەرز نامازلارنى ئوقۇيدىكەن، رامىزان روزىسىنى تۇتىدىكەن، مەيلى ئۇ ئادەم جىهاد قىلسۇن، مەيلى تۇغۇلغان ئويىدە ئولتۇرسۇن، ئاللا ئۇنى جەننەتكە كىرگۈزۈشنى ئۈستىگە ئالىدۇ، دىدى. ئى رەسۇلۇللا، بۇنىڭ بىلەن كىشىلەرگە بىشارەت بەرمەمدۇق دىگەن كىشىگە ئۇ: جەننەتتە يۈز خىل دەرىجە بار، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى ئاللا ئۇنىڭ يولىدا جىهاد قىلغانلار ئۈچۈن تەييارلىدى. بىر دەرىجە بىلەن يەنە بىر دەرىجە ئاسمان بىلەن زىمىنەك پەرق قىلىدۇ، ئاللادىن سورىغان چېغىڭلاردا فىردەۋسنى سوراڭلار، چۈنكى فىردەۋس جەننەتنىڭ ئەڭ ياخشىسى ۋە ئەڭ ئالىسىدۇر، دىگەن. ئەبۇ ھۇرەيرە: رەسۇلۇللا، فىردەۋسنىڭ ئۈستىگە ئاللانىڭ ئەرشى جايلاشقان، شۇ فىردەۋستىن جەننەتنىڭ ئوستەڭلىرى ئېتىلىپ چىقىدۇ دىگەن گەپنىمۇ قىلغاندەك تۇرىدۇ، دەيدۇ.

سەمۇرە ئىبنى جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كېچىسى كوردىمكى، ئىككى پەرىشتە كېلىپ مېنى جەننەتكە ئېلىپ چىقىپ، ئەڭ چىرايلىق، ئەڭ ئازادە بىر قوراغا ئېلىپ كىردى، بۇنىڭدىن چىرايلىق

قورانی کورمەکەن ئىدىم، ئۇلار ماڭا، بۇ بولسا شەھسىلەرنىڭ تۇرىدىغان قورا‌سى دىدى.

214) ئاللانىڭ يولىدا جىهاد قىلىپ يارىلانغانلارنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئاللانىڭ يولىدا جىهاد قىلىپ يارىلانغانلىكى ئادەم بولىدىكەن (ئاللا ئوزىنىڭ يولىدا يارىلانغان ئادەملەرنى ئوبدان بىلىدۇ)، ئۇ قىيامەت كۈنى يارىسىنىڭ رەڭگى قانىنىڭ رەڭگىدە بولىدۇ، ئۇنىڭدىن ئىپارىنىڭ بويى كېلىپ تۇرغان ھالدا ھازىر بولىدۇ.

215) جەننەتنىڭ چاقناپ تۇرغان قىلىچلار ئاستىدا ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئەبى ئەۋفا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىلىڭلاركى، جەننەت قىلىچلارنىڭ سايىسى ئاستىدىدۇر.

216) يېتەكچىمىز سۇلەيمان ئەلەيھىسسالامنىڭ جىهاد ئۈچۈن بالا تەلەپ قىلغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلى سۇلەيمان ئەلەيھىسسالام، بۇگۈن كېچە يۈز ياكى توقسان توققۇز (يۈز ياكى توقسان توققۇز دىيىلگەنلىكى رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ ئېسىدە قالمىغان) خوتۇنۇمنىڭ ھەممىسىنى ئايلىنىپ چىقىمەن، ئۇلار ھامىلدار بولۇپ ھەر بىرى ئاللانىڭ يولىدا جىھاد قىلىدىغان بىردىن قەھرىمان ئوغۇل تۇغۇپ بېرىدۇ، دەيدۇ. ئۇنىڭغا ھەمرا پەرىشتىلەر، خۇدا خالسا، دىگىن دەيدۇ. سۇلايمان ئەلەيھىسسالام خۇدا خالسا دىمەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇلاردىن ئاران بىرلا خوتۇن ھامىلدار بولۇپ، يېرىم-ياتا بالىدىن بىرنى تۇغىدۇ. ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، ئەگەر ئۇ خۇدا خالسا دىگەن بولسا ئىدى، خوتۇنلىرى تۇغۇپ، بالىلىرىنىڭ ھەممىسى قەھرىمانلاردىن بولۇپ، ئاللانىڭ يولىدا جىھاد قىلغان بولاتتى.

217) قورقۇنچاقلىقتىن ۋە باشقىلاردىن پانا تىلەش توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەپ دۇئا قىلاتتى: ئى ئاللا، ساڭا سىغىنىپ، ئاجىزلىقتىن، ھورۇنلۇقتىن، قورقۇنچاقلىقتىن، بەكمۇ قېرىپ كېتىشتىن پانا تىلەيمەن، يەنە ھاياتلىقنىڭ پىتنىلىرىدىن ۋە ئۆلۈمنىڭ پىتنىلىرىدىن پانا تىلەيمەن، يەنە گور ئازاۋىدىن پانا تىلەيمەن.

218) شەھىتنىڭ بەش تۈرلۈك بولىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: شەھىت بەش تۈرلۈك بولىدۇ: ۋابا بىلەن ئۆلگەن ئادەم، قوساق ئاغرىغى بىلەن ئۆلگەن ئادەم، سۇدا غەرق بولۇپ ئۆلگەن ئادەم، تام بېسىۋېلىپ ئۆلگەن ئادەم، ئاللا يولىدا جىھاد قىلىپ ئۆلگەن ئادەم.

219) خۇدالىق ئۇچۇن روزا تۇتۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: كىمكى خۇدالىق ئۇچۇن بىر كۇن روزا تۇتسىكەن، ئاللا ئۇنىڭ ۋۇجۇدى بىلەن دەۋزەخنىڭ ئارىلىغىنى يەتمىش يىللىق مۇساپىدەك ئۇزاق قىلىدۇ.

220) ئاللانىڭ يولىدا پۇل ـ مال سەرپ قىلىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كىمكى ئاللانىڭ يولىدا بىر جۇپ نەرسە بېرىدىكەن①، ئۇنى جەننەتنىڭ ھەر بىر ئىشىگىنىڭ ئىشىك باقارى، ھەي پالانى، بېرى كەلگىن، دەپ چاقىرىدۇ، دىگەن. ئەبۇ بەكرى:

---

① ئاللانىڭ يولىدا قىلىنغان غازاتقا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرىنى تارقىتىشقا، خەيرىيەت ئىشلىرىغا ۋە بىلىم يۇرتلىرى قۇرۇشقا سەرپ قىلىنغان پۇل ـ مالالارنى ئۇز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئى رەسۇلۇللا، مۇنداق ئادەمگە قورقۇنچ يوق ئىكەنغۇ؟ دىگەنىدە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سېنىڭ چوقۇم شۇلارنىڭ جۇملىسىدىن بولۇشۇڭنى ئۈمىت قىلىمەن، دىگەن.

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنبەردە تۇرۇپ: مەندىن كېيىن قالغان چېغىڭلاردا زىمىننىڭ نېمەتلىرىنىڭ سىلەرگە يۇزلىنىشىدىن قورقىمەن، دىدى. ئاندىن دۇنيانىڭ زىبۇ-زىننەتلىرىنى تىلغا ئېلىپ ئوتتى، زىمىننىڭ نېمەتلىرىنى تىلغا ئالغاندا باشلاپ، دۇنيانىڭ زىبۇ-زىننەتلىرىنى قايتا تىلغا ئالدى. بىر ئادەم قوپۇپ، ئى رەسۇلۇللا، نېمەت دىگەن يامانلىق ئېلىپ كېلەمدۇ؟ دەپ سوردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام گەپ قىلماي جىم تۇردى. بىز ئۇنىڭغا ۋەھيى كېلىۋاتىدىغۇ دىيىشتۇق. بۇ چاغدا كىشىلەر خۇددى باشلىرىغا قۇش قونغاندەك جىم تۇرۇشتى①. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يۇزىدىكى تەرنى ئېرتىۋېتىپ، ھىلى سوئال سورىغان ئادەم قېنى، پۇل-مال ياخشىمۇ؟ دىگەن سوزنى ئۈچ قېتىم تەكرارلىغاندىن كېيىن: ھەقىقى ئوز جايىدا سەرپ قىلىنغان پۇل-مال ئەلۋەتتە ياخشىلىق ئېلىپ كېلىدۇ، بۇ ھەقتە مۇنداق ئىككى مىسال كەلتۈرەي، بەزى ھايۋانلار ئوت-چوپنى جىق يېۋېتىپ، ئۇنى سىڭدۈرەلمەي قوسىغى ئېسىلىپ ئولىدۇ②، ياكى ئولۇشكە ئاز قالىدۇ، بەزى ھايۋانلار

① گويا ئۇلار باشلىرىغا قونغان قۇشنى تۇتۇۋېلىش ئۈچۈن مىدىرلىمای تۇرغاندەك تۇرۇشقان.

② ھايۋانلار تويۇپ كېتىپ ئىچى كەلمىسە، سىيەلمىسە، قوسىغى ئېسىلىپ كېسەل بولۇپ ئاخىرى ئولىدۇ.

ئوتلاپ قوسغى تويغاندىن كېيىن، كۇنگە قاقلىنىدۇ، مايلاقلايدۇ، سيپدۇ، ئاندىن كېيىن بىرىپ يەنە ئوتلايدۇ، پۇل-مال دېگەنمۇ يېشىل نەرسىلەرگە ئوخشاش كورۇنۇشى چىرايلىق، تەمى شېرىن نەرسە، پۇل-مالنى ھالال يول بىلەن تېپىپ خۇدالىق ئۇچۇن خەيرىيەت ئىشلىرىغا، يتىملەرگە، پەقىرلەرگە، مىسكىنلەرگە، مۇساپىرلارغا سەرپ قىلغان مۇسۇلمان ئۇچۇن مال نىمە دېگەن ياخشى يولداش. پۇل-مالنى ھارام يول بىلەن تاپقان ۋە تېگىشلىك ئورۇنلارغا سەرپ قىلمىغان كىشى يەپ تويمايدىغان① ئادەمگە ئوخشايدۇ، ئۇنىڭ پۇل-مېلى قىيامەت كۇنى ئۇنىڭ زىيىنىغا گۇۋالىق بېرىدۇ، دېدى.

222) ئاللانىڭ ئوز بەندىلىرىدىكى ھەققى توغرىسىدا

مۇئاز رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇلۇغ ئاتلىق ئېشىگىنىڭ ئارقىسىغا مىنگىشىپ كېتىۋاتاتتىم. ئۇ ماڭا: ئى مۇئاز، ئاللانىڭ ئوز بەندىلىرىدىكى ھەققى نىمە ۋە بەندىلەرنىڭ ئاللادىكى ھەققى نىمە، بىلەمسەن؟ دېدى. مەن: بۇنى ئاللا ۋە ئاللانىڭ پەيغەمبىرى ئوبدان بىلىدۇ، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاللانىڭ ئوز بەندىلىرىدىكى ھەققى ئاللاغا ئىبادەت قىلىش ۋە ئۇنىڭغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۇرمەسلىك، بەندىلەرنىڭ ئاللادىكى ھەققى ئاللاغا شېرىك

---

① پۇل-مېلى كوپەيگەنسېرى ئۇنىڭغا شۇنچە ھېرىس بولۇپ كېتىدۇ ۋە قولىدىكى نەرسىنى ئاز دەپ قارايدۇ.

كەلتۇرمىگەن ئادەمنى ئاللانىڭ ئازاپلىماسلىغىدۇر، دىدى. مەن: ئى رەسۇلۇللا، كىشىلەرگە بۇنىڭ بىلەن بىشارەت بەرمەيمۇ؟ دىدىم. رەسۇلۇللا: بىشارەت بەرمىگىن، ئۇلار بۇنىڭغا يولنىۋالمىسۇن، دىدى.

223) ئۇچ نەرسىنى شۇم نەرسە دەپ قاراش توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئەگەر شۇملۇق مەۋجۇت بولىدىغان بولسا، ئۇچ نەرسىدە، ــ ئاتتا، ئايالدا، ھويلىدا مەۋجۇت بولاتتى. (ئىسلامىيەتتىن ئىلگىرى ئەرەپلەر مەزكۇر ئۇچ نەرسىنى شۇم نەرسە دەپ قارايتتى، بۇ شۇلارنىڭ ھالىدىن ھكايە قىلىپ ئېيتىلغان سوز. ــ ت)

224) سەپەر ئۇستىدە ھەمرىيىنىڭ يۇك ـ تاقلىرىنى ئارتىشپ بەرگەن ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئىنسان ئوز بەدىنىدىكى ھەر بىر ئۇگىنىڭ شۇكرانىسى ئۇچۇن ھەر كۇنى سەدىقە بېرىپ تۇرۇشى لازىم. بىر كىشىنىڭ ئۇلاقا' مىنىشگە ياردەملەشسە ياكى ئۇنىڭ يۇك ـ تاقلىرىنى ئارتىشپ بەرسە، بۇ ئىش ياردەملەشكۇچى ئۇچۇن سەدىقە ئورنىدا بولىدۇ، ياخشى سوزمۇ، ناماز ئوقۇشقا ماڭغان ھەر بىر قەدەممۇ سەدىقە ئورنىدا بولىدۇ. كىشىگە يول كورسىتىپ

قويۇشمۇ سەدىقە ئورنىدا بولىدۇ.

225) دىن يولىدا جىھاد قىلىش ئۈچۈن تەييارلىنىپ دۈشمەننى كۈتۈپ تۇرۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

سەھل ئىبنى سەئىد سائىدى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: جىھاد ئۈچۈن تەييارلىنىپ بىر كۈن دۈشمەننى كۈتۈپ تۇرۇشنىڭ ئوزى دۇنيادىن ۋە دۇنيادىكى نەرسىلەردىن ئارتۇقتۇر①. جىھادقا چىققان ئادەمنىڭ قامچىسىنىڭ جەننەتتىكى ئورنىمۇ دۇنيادىن ۋە دۇنيادىكى نەرسىلەردىن ئارتۇقتۇر. بەندىنىڭ كەچقۇرۇن ياكى ئەتىگەن تەرەپلەردە جىھادقا چىقىشى دۇنيادىن ۋە دۇنيادىكى نەرسىلەردىن ئارتۇقتۇر.

226) ئاجىزلارغا ھورمەت قىلىش توغرىسىدا

مۇسئەب ئىبنى سەئىد رىۋايەت قىلىدۇكى، سەئىد ئىبنى ئەبى ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئوزىنى ئوزىدىن تۆۋەن كىشىلەردىن ئۈستۈن دەپ قارىغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىكى ئاجىز كىشىلەرنىڭ بەركاتىدىن ئاللا سىلەرگە مەدەت قىلىپ تۇرىدۇ ۋە رىزقىڭلارنى بېرىپ تۇرىدۇ، دىگەن.

---

① چۈنكى دۇنيانىڭ نازۇ-نېمەتلىرى تۈگەيدۇ، ئاخىرەتنىڭ نازۇ-نېمەتلىرى تۈگىمەيدۇ.

227) كىشى قىلغان ئەملى بىلەن مەغرۇرلىنىپ كەتمەسلىگى توغرىسىدا

سەھەل ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر جەڭدە مۇشرىكلار بىلەن سوقۇشتى. بىر كۈنلۈك جەڭ ئاياقلاشقاندىن كېيىن، مۇسۇلمانلار ئوز بارگاھلىرىغا قايتتى، مۇشرىكلارمۇ ئوز بارگاھلىرىغا قايتتى. رەسۇلۇللانىڭ ساھابىلىرى ئىچىدە بىر ئادەم بولۇپ، ئۇ جەڭ مەيدانىدا كورگەنلىكى مۇشرىكنى قوغلاپ بېرىپ قىلىچى بىلەن چاپاتتى. ئۇنىڭ ھەققىدە بەزىلەر، بۇگۈن پالانى ئادەم بىزنىڭ ئارىمىزدا ئەڭ ئىشقا ياردى، دىدى. رەسۇلۇللا: ئۇ ئادەم ھەقىقەتەن دەۋزىخىدۇر، دىدى. بۇ گەپ كىشىلەرنىڭ دىققىتىنى قوزغىدى. كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا بىرسى ئۇ قەيەرگە بارسا مەن شۇ يەرگە بارىمەن دەپ ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ماڭدى، شۇنىڭ بىلەن، ئۇ توختىسا توختىدى، ماڭسا ماڭدى. ئۇ ئادەم ئېغىر يارىلاندى ۋە ئاغرىقتا چىدىماي تېزراق ئولۇۋالماقچى بولۇپ، قىلىچنىڭ بىسىنى مەيدىسىگە قويۇپ بىر كۈچەپلا ئوزىنى ئولتۇرۇۋالدى. ھىلىقى ئەگىشىپ بارغان ئادەم رەسۇللانىڭ ھوزۇرىغا بېرىپ، گۇۋالىق بېرىمەنكى، سەن جەزمەن بەرھەق پەيغەمبەر ئىكەنسەن، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نىمە بولدى دىۋىدى، ئۇ: ھىلىقى ئادەمنى سەن بايا دەۋزىخى دىۋىدىڭ، مەن ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ئەگىشىپ ماڭغان ئىدىم، ئۇ ئېغىر يارىلىنىپ ئولۇشكە ئالدىراپ، قىلىچنى مەيدىسىگە تىقىپ ئولۇۋالدى، دىدى. بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىدى: بىر ئادەم قارىماققا ئەھلى

جەننەتنىڭ ئەملىنى قىلغاندەك كورۇنسەۋ، ئەمما ئۇ ئەھلى دەۋزەخ-دۇر، يەنە بىر ئادەم قارىماققا ئەھلى دەۋزەختەك كورۇنسەۋ، ئەمما ئۇ ئەھلى جەننەتتۇر①.

228) يەھۇدىلار بىلەن بولىدىغان ئۇرۇش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەر يەھۇدىلار② بىلەن ئۇرۇشقان ھەتتا ئارقىسىغا يەھۇدى يوشۇرۇنۇۋالغان تاش، ھەي مۇسۇلمان، ئارقامدا يوشۇرۇنۇۋالغان يەھۇدى بار، ئۇنى ئولتۇرگىن③ دەيدىغان ۋاقىت يېتىپ كەلمەستىن بۇرۇن قىيامەت قايىم بولمايدۇ.

229) تۈركلەر بىلەن بولىدىغان ئۇرۇش توغرىسىدا

ئەمر ئىبنى تەغلىبدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسـ

---

① نەۋەۋى مۇنداق دەيدۇ: بۇ ھەدىستە كىشى ئۇزۇنلۇق قىلغان ئەملى بىلەن مەغرۇرلىنىپ، ئۇنىڭغا يولىنىۋالسا بولمايدىغانلىقى، چۈنكى تەقدىرگە ئاساسەن ئەھۋالنىڭ ئۆزگىرىپ تۇرىدىغانلىقى، شۇنىڭدەك گۇناكار بەندە ئاللانىڭ رەھمىتىدىن ئائۈمىت بولسا بولمايدىغانلىقى كورسىتىلىدۇ.

② ئىسا ئەلەيھىسسالام ئاسمانىدىن چۈشكەندە دەججال بىلەن بىللە بولىدىغان يەھۇدىلار.

③ بۇنىڭدىن ئىسلام دىنىنىڭ ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ ئىسا ئەلەيھىسسالام ئاسمانىدىن چۈشكىچە باقى ئىكەنلىگى كورۇلىدۇ. ئۇ دەججال بىلەن جەڭ قىلىپ ئۇنىڭ بىلەن بىر سەپتىكى يەھۇدىلارنى قىرىپ تاشلايدۇ.

سالام مۇنداق دىگەن: پۇتىغا چوروق ۋە يۇگىدىن ئىشلەنگەن ئاياقلارنى كىيىدىغان بىر خەلق بىلەن ئۇرۇش قىلىشقىلار قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرىدىن بولىدۇ. يۇزلىرى خۇددى چەم بىلەن ئەستەرلەنگەن قالقاندەك كەڭ ۋە گوشلۇك① كەلگەن بىر خەلق بىلەن ئۇرۇش قىلىشقىلار قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرىدىن بولىدۇ.

230) مۇسۇلمان باشلىقنىڭ گېپىنى ئاڭلاش ۋە ئۇنىڭ ئەمرىگە ئىتائەت قىلىشنىڭ ۋاجىپلىغى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىلغان ئۇرۇشى توغرىسىدا

ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: گۇناھ ئىشلارغا بۇيرۇمايدىغانلا بولسا، مۇسۇلمان باشلىقىنىڭ② سوزىنى ئاڭلاش ۋە ئۇنىڭ ئەمرىگە ئىتائەت قىلىش لازىم. ئەگەر ئۇلار گۇناھ ئىشلارغا بۇيرۇيدىغان بولسا، ئۇلارنىڭ سوزىنى ئاڭلاشقا ۋە ئەمرىگە ئىتائەت قىلىشقا بولمايدۇ.

ئۇمەر ئىبنى ئابدۇللانىڭ ئازاتگەردىسى ۋە كاتىۋى سالىم ئەبى نەزردىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئابدۇللا ئىبنى ئەبى ئەفا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇمەر ئىبنى ئابدۇللاغا مۇنداق دەپ يازغان:

---

① بەيزاۋى مۇنداق دەيدۇ: ئۇلارنىڭ يۈزىنىڭ كەڭ ۋە يۇمۇلاقلىغى قالقانغا، گوشلۇك ۋە تومۇلۇغى چەم تۇتۇلۇپ قېلىنلاشقان قالقانغا ئوخشىتىلغان. يۈ تۈركلەرنىڭ سۈپىتىدۇر.

② مۇسۇلمان ئەمرلەر، خەلىپىلەر، ئولىمالار، قازىلار كوزدە تۇتۇلىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام غازاتقا ئەتىگەندە چىقىمغان چاغلاردا، كېچىكتۇرۇپ كۇن قايرىلغاندىن كېيىن چىقاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نۇتۇق سوزلەپ: ئى خالايىق، دۇشمەن بىلەن ئۇچرىشىشنى ئارزۇ قىلىپ كەتمەڭلار①. ئاللادىن سالامەتلىك تەلەپ قىلىڭلار، دۇشمەن بىلەن ئۇچراشقان چېغىڭلاردا چىداملىق بولۇڭلار، بىلىڭلارکى، جەننەت قىلىچلارنىڭ سايىسى ئاستىدىدۇر، دېگەن. ئاندىن يەنە: ئى قۇرئانىنى نازىل قىلغۇچى، بۇلۇتلارنى ماڭدۇرغۇچى، دۇشمەنلەر توپىنى مەغلۇپ قىلغۇچى ئاللا، دۇشمەنلەرنى مەغلۇپ قىلغىن ۋە بىزنى ئۇلارنىڭ ئۇستىدىن غالىپ قىلغىن، دېگەن.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئۇممىتىمگە قىيىنچىلىق تۇغدۇرۇپ قويماي دېمىسەم②، مەن ئەۋەتكەن ھەرقانداق قوشۇندىن قېلىپ قالمىغان بولاتتىم، لېكىن چوڭ توگىلىرىم ۋە كىشىلەرنى مىنگۈزىدىغان ئۇلاقلىرىم يوق. غازاتقا مەن چىقىپ، ئۇلارنىڭ چىقالماسلىغى ماڭا ئېغىر تۇيۇلىدۇ. ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، ئاللا يولىدا غازات قىلىپ شەھىت بولسام، قايتا تىرىلىپ غازات قىلىپ يەنە شەھىت بولسام، يەنە قايتا تىرىلسەم دەيمەن③.

---

① چۇنكى ئىشنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ قانداق بولۇشىنى ئىنسان بىلمەيدۇ.

② غازاتقا چىقالمىسا ئۇلارنىڭ كوڭلى يېرىم بولىدۇ، چىقاي دىسە سەپەر لازىمەتلىكلىرىگە قادىر بولالمايدۇ.

③ بۇنىڭدىن رەسۇلۇللانىڭ ئىسلام دىنىنى ئۇستۇنلۇككە ئىگە قىلىش ۋە ئۇممىتىگە ئۇلۇغ بولۇش مەقسىدىدە، شۇكرى قىلغۇچىلارنىڭ ئەڭ ئەلا دەرىجىسىگە نائىل بولۇشقا ھېرىسلىغى چىقىدۇ. ئى ئاللا، بىزنى ئۇنىڭ سۇننىتى بويىچە ئىش قىلىشقا مۇۋەپپەق قىلغىن.

233) ۋاقىراپ تەكبىر ئېيتىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى توغرىسىدا

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: بىز سەپەر ئۈستىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە ئىدۇق، كىشىپ بېرىپ بىرەر ئويمانغا چۈشكەن ۋاقتىمىزدا، ۋاقىراپ تەھلىل (لائىلاھە ئىللەللاھۇ دېيىش.ـــت) ۋە تەكبىر ئېيتاتتۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئى خالايىق! ئاۋازىڭلارنى پەسلىتىڭلار، سىلەر گاسىنى ۋە غايىپنى چاقىرىۋاتقىنىڭلار يوق، ئاللا سىلەر بىلەن بىللە، ئاللا ھەقىقەتەن ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، يېقىندۇر، ئالىلانىڭ نامى مۇقەددەستۇر، ئەزەمەتى يۈكسەكتۇر① دەيتتى.

234) يولۇچىغا ۋە كېسەلگە ئويىدىكى چاغدىكى ۋە ساق چاغدىكى ئەمەلىرىنىڭ ساۋابى بولۇپ تۇرىدىغانلىقى توغرىسىدا

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بەندىنىڭ كېسەل بولۇپ قالغان② ياكى سەپەر

---

① بۇنىڭدىن تۆۋلاپ زىكرى - دۇئا ئوقۇشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى چىقىدۇ.

② بىرەر مۇسۇلمان كېسەل بولۇشتىن بۇرۇن بىرەر ئىبادەتنى قىلىۋاتقان بولۇپ، كېسەللىك سەۋىۋى بىلەن ئۇنى قىلالمىغان بولسا، كېسەل توسالغۇ بولمىسا ئۇنى داۋاملىق قىلىش نىيىتى بولسا.

ئۇستىده بولغان① چېغىدىمۇ ئۇنىڭ ئويىدىكى چېغىدىكى، ئېنى ساق چېغىدىكى ئەھەللىرىنىڭ ساۋابىدەك ساۋاپ بولۇپ تۇرىدۇ②.

235) يالغۇز يول مېڭىشنىڭ ياخشى ئەھمىيىتى توغرىسىدا

ئېنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئەگەر كىشىلەر يالغۇز يول مېڭىشتىكى خەۋپ-خەتەرنى مەن بىلگەنىدەك بىلسە ئىدى، ھېچ ئادەم كېچىدە يالغۇز يول ماڭمايتتى.

236) خىرىستىيان ۋە يەھۇدىلاردىن مۇسۇلمان بولغانلارنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

سالىھ ئېنى ھەي ئەبى ھەسەن شەئېسىدىن رىۋايەت قىلىدۇ، ئۇ ئەبۇ بۇردەدىن رىۋايەت قىلىدۇ، ئۇ ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇ،

---

①قىلىۋاتقان ئىبادىتىگە سەپەر توسقۇنلۇق قىلىپ ئۇنى قىلالمىغان بولسا.

②ئېنى بەتتال: بۇ ھوكۇم نەپىلى ئىبادەتلەرگە خاس بولۇپ، پەرز ئىبادەتلەر سەپەر ياكى كېسەل سەۋەبىدىن ساقىت بولمايدۇ دەيدۇ. ئېنى مۇنىر: ساق بولىدىغان بولسا چوقۇم ئورۇنلايدىغان، كېسەللىك سەۋەبىدىن ھەمىسنى ياكى بەزىسىنى ئورۇنلاشقا قۇدرىتى يەتمىگەن ئىبادەتلەرگىمۇ ئەھمىدە ئورۇنلىغانىدەك ساۋاپ بولىدۇ، ھەتتا كېسەللىك سەۋەبى بىلەن پەرز نامازنى ئولتۇرۇپ ئوقۇغان بولسا، ئۇنىڭغا ئوره تۇرۇپ ئوقۇغانىنىڭ ساۋابى بولىدۇ، دەيدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئۇچ تۈرلۈك ئادەمنىڭ ئەجرى ئىككى قېتىم بېرىلىدۇ. بىر ئادەمنىڭ بىر دىدىگى بولۇپ، ئۇنى ياخشى ئوقۇتۇپ ۋە ياخشى تەربىيىلەپ، ئاندىن كېيىن ئۇنى ئازات قىلىپ نىكاھىغا ئالسا، بۇ كىشىگە ئىككى قېتىم ئەجرى بېرىلىدۇ؛ خىرىستىيان ياكى يەھۇدىلار ئوز پەيغەمبىرى ئىسا ياكى مۇساغا ئىمان كەلتۈرگەن بولۇپ، ئۇنىڭ ئۇستىگە ماڭمۇ ئىمان كەلتۈرسە، ئۇنىڭغا ئىككى قېتىم ئەجرى بېرىلىدۇ. بىر قۇل ئاللانىڭ ھەققىنىمۇ ① ئادا قىلسا، خوجىسىغىمۇ سادىق بولسا ②، ئۇنىڭغىمۇ ئىككى قېتىم ئەجرى بېرىلىدۇ.

237) ئەزىيەت يەتكۈزگۈچى جانىدارلارنى ئولتۈرۈش ھوكمى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان: پەيغەمبەرلەردىن بىرىنى بىر چۈمۈلە چېقىۋالغان، شۇنىڭ بىلەن، ئۇ چۈمۈلىلەرنىڭ ئۇۋۇسىنى كويدۇرۇۋۈتتىشكە بۇيرۇغان، ئاللا ئۇنىڭغا ۋەھىي ئارقىلىق: سېنى چاقىقان بىر چۈمۈلە تۈرسا، ئاللاتائالاغا تەسبىھ ئېيتىپ تۈرغان پۈتۈن بىر ئۈممەت چۈمۈلىنى كويدۇرۇپ تاشلىدىڭ، دىگەن③.

---

① نامازى، روزىسىغا ئوخشاش.

② خىزمىتىگە سادىق بولسا.

③ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام چۈمۈلىنى ۋە ھەسەل ھەرىسىنى ئولتۈرۈشنى مەنئى قىلغان.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كتابلارنىڭ يېڭى تارقىتىش

238) سوقۇش ئۇسۇلىدىكى دەتالاش ۋە ئىختىلاپ قىلىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىكى توغرىسىدا

سەئىد ئىبنى بۇردە ئاتىسىدىن، ئاتىسى سەئىدنىڭ چوڭ ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇئاز بىلەن ئەبۇ مۇسا ئەشئەرىنى يەمەنگە ئەۋەتكەن چېغىدا، ئۇلارغا مۇنداق دېگەن: ئىشنى ئاسانلاشتۇرۇڭلار، قىينىلاشتۇرماڭلار، كىشىلەرگە بىشارەت بېرىڭلار، ئۇركۈتۈۋەتمەڭلار، ئىناق بولۇڭلار، ئىختىلاپ قىلىشماڭلار.

239) ئەسىرلەرنى دۇشمەن قولىدىن ئاجرىتىۋېلىش توغرىسىدا

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەردىن ئەسىرگە چۈشۈپ قالغانلارنى دۇشمىنىڭلارنىڭ قولىدىن ئاجرىتىپ ئېلىڭلار، قوسىغى ئاچنى تويغۇزۇڭلار، كېسەلنى يوقلاڭلار.

240) غەنىمەتكە قارا سانىشنىڭ ھاراملىقى ۋە ئاللاتائالانىڭ "كىمكى غەنىمەتكە قارا سانايدىكەن، قىيامەت كۈنى قارا سانىغان نەرسىسى بىلەن بىللە ھازىر بولىدۇ" دېگەن سۆزى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر كۈنى ئارىمىزدا تۇرۇپ غەنىمەتكە قارا ساناشنى تىلغا ئېلىپ، بۇنىڭغا ئەھمىيەت بېرىپ، ئۇنى چوڭ ئىش ساناپ مۇنداق دىدى: قىيامەت كۈنى بىرىگلارنى شۇنداق ئۇچراتمەيمەنكى، ئۇ گەدىنىگە مەرەپ تۇرغان قوي ئارتىلغان، كىشنەپ تۇرغان ئات ئارتىلغان هالدا: ئى رەسۇلۇللا، ماڭا ياردەم بەرگىن، دەيدۇ. مەن ئۇنىڭغا: ئاللانىڭ ئالدىدا سەن ئۇچۇن هىچ نەرسىگە دال بولالمايمەن①، ساڭا ئاللانىڭ ئەمرىنى يەتكۈزگەن ئىدىم (ئۇ دۇنيادا. ــ ت) دەيمەن. ئۇ گەدىنىگە بوقىراپ تۇرغان توگە ئارتىلغان هالدا: ئى رەسۇلۇللا، ماڭا ياردەم بەرگىن دەيدۇ. مەن ئۇنىڭغا سەن ئۇچۇن ئاللانىڭ ئالدىدا هىچ نەرسىگە دال بولالمايمەن، ساڭا ئاللانىڭ ئەمرىنى يەتكۈزگەن ئىدىم دەيمەن. ئۇ گەدىنىگە ئالتۇن-كۈمۈش ئارتىلغان هالدا: ئى رەسۇلۇللا، ماڭا ياردەم بەرگىن دەيدۇ. مەن ئۇنىڭغا: سېنىڭ ئۇچۇن ئاللانىڭ ئالدىدا هىچ نەرسىگە دال بولالمايمەن، ساڭا ئاللانىڭ ئەمرىنى يەتكۈزگەن ئىدىم دەيمەن، ياكى ئۇ گەدىنىگە لەپىلدەپ تۇرغان كىيىملەر ئارتىلغان هالدا: ئى رەسۇلۇللا، ماڭا ياردەم بەرگىن دەيدۇ. مەن: سېنىڭ ئۇچۇن ئاللانىڭ ئالدىدا هىچ نەرسىگە دال بولالمايمەن، ساڭا ئاللانىڭ ئەمرىنى يەتكۈزگەن ئىدىم، دەيمەن.

---

① بۇ سوز غەنىمەتكە قارا ساناشنى قاتتىق توساش ئۇچۇندۇر، بولمىسا رەسۇلۇللا گۇناكار بەندىلەرنى شاپائەت قىلغۇچىدۇر.

241) غەنىمەتنىڭ بەشتىن بىرى پەيغەمبەرنىڭ ۋە مىسكىنلەرنىڭ ئېھتىياجى ئۈچۈن ئىكەنلىگى ۋە پەيغەمبەرنىڭ ئەھلى سۇففە (مەدىنىدىكى پەيغەمبەر مەسچىدىدە يېتىپ قوپىدىغان بىر تۇركۈم ئوي-ماكانسىز نامرات ساھابىلەر.ـــت)، **يېتىم ئوغۇل، تۇل خوتۇنلارنىڭ مەنپەئەتىنى ئۈز مەنپەئەتىدىن ئەلا بىلىپ، غەنىمەتتىكى ئوز ھەسسىسىنى ئۇلارنىڭ ئېھتىياجى ئۈچۈن سەرپ قىلغانلىغى توغرىسىدا**

ھەزرىتى ئەلى رىۋايەت قىلىدۇكى، ھەزرىتى پاتىمە ياغۇنچاقتا يارما تارتىپ قينىلغانلىغىدىن داتلايتتى. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا غەنىمەتتىن بىر قۇل تەككەنلىگىنى ئاڭلاپ، ئوزى ئۈچۈن خىزمەتچى سوراپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا باردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۈچرىشالماي، كېلىشتىكى مەقسىدىنى ئاڭىشىگە ئېيتىپ قويۇپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كەلگەندە ئاڭىشە پاتىمىنىڭ ئەھۋالىنى سوزلەپ بەردى. ئەلى مۇنداق دەيدۇ: بىز ئويمىزدە ئورۇن سېلىپ يېتىپ بولغان ئىدۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىرىپ كەلدى. بىز ياتقان يېرىمىزدىن تۇرۇشقا تەمشىلۈدۇق، ئۇ، مىدىرلىماڭلار، دەپ ئارىمىزغا كىرىپ ئولتۇردى، ھەتتا ئۇنىڭ كوكرىگىمگە تەككەن پۇتىنىڭ سوغاقلىغىنى سەزدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە مۇنداق دىدى: سىلەرگە سورىغان نەرسەڭلاردىن ياخشىراق نەرسىنى كورسىتىپ بېرەيمۇ؟ سىلەر ئۇخلايدىغان ۋاقتىڭلار-دا ئوتتۇز توت قېتىم ئاللاھۇئەكبەر، ئوتتۇز ئوچ قېتىم ئەلھەمدۇلىللا، ئوتتۇز ئوچ قېتىم سۇبھانەللا دەپ ئېيتىڭلار، ئەنە شۇلارنى ئېيتىش

سورىغان نەرسەكىلاردىن ئەلادۇر①.

مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبى سۇفيان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللا كىمگە ياخشىلىقنى ئىرادە قىلسا، ئۇنى دىنىي ئىلىملەرگە ئۇستا قىلىدۇ. ئاللا ئاتا قىلىپ بەرگۈچىدۇر، مەن بولسام پەقەتلا تەقسىم قىلىپ بەرگۈچىدۇرمەن. (ئاتا قىلىپ بېرىش ئاللاغا خاس سۈپەت، مەن بۇ سۈپەتكە لايىق ئەمەس، مەن يالغۇزلا ئاللا ئاتا قىلغان غەنىمەتلەرنى، ئىلىملەرنى ۋە كىشىلەرنىڭ مىراسلىرىنى تەقسىم قىلىپ بېرىمەن دېگەن مەنىدە. ــ ت) بۇ ئۈممەت تاكى قىيامەت قايىم بولغانغا قەدەر ئۇز رەقىبلىرى ئۈستىدىن ئۇستۇنلۈك قازىنىپ تۇرىدۇ.

243) كوڭلى ئىسلامغا مايىل قىلىنغانلارغا ۋە باشقىلارغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ غەنىمەتتىن ئالغان ئۇز ھەسسىسىنى بەرگەنلىگى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە كېتىپ باراتتىم، ئۇنىڭ ئۈچىسىدا چوڕىسى قوپال نەجران رىداسى② بار ئىدى. بىر ئەرابى

① يەنە بىر رىۋايەتتە ئېيتىلىشىچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، ئەھلى سۇففىنىڭ قوساقلىرى ئاچلىقتىن تارتىشىپ كەتكەن تۇرسا، ئۇلارغا بېرىشكە بىر نەرسە تاپالمايۋاتسام، سىلەرگە خىزمەتچى بەرمەيمەن، قۇللارنى سېتىپ پۇلىنى ئەھلى سۇففىگە بېرىمەن دېگەن.

② يەمەننىڭ نەجران دېگەن يېرىدە ئىشلىنىدىغان رىدا.

كېلىپ ئۇنىڭ رىداسىدىن سىلكىپ تارتقان ئىدى، قارىسام، ئۇنىڭ قاتتىق تارتقانلىغىدىن رىدانىڭ چوڕىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ گەدىنىنى سۇرۇۋېتىپتۇ، ئاندىن ئەرابى ئۇنىڭغا: سېنىڭ قولۇڭدىكى ئاللانىڭ مېلىدىن ماڭا بەرگىن، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا قاراپ كۇلدى، ئاندىن ئۇنىڭغا بىر نەرسە بېرىشنى بۇيرۇدى①.

مۇھەممەد ئىبنى جۇبەير ئىبنى مۇتئىم رىۋايەت قىلىپ، ئاتام ماڭا مۇنداق دەپ بەرگەن دەيدۇ: بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ھۇنەين غازىتىدىن قايتىپ كېلىۋاتاتتۇق، ئەرابىلەر رەسۇلۇللادىن غەنىمەت مال تەلەپ قىلىپ ئېسىلىۋېلىپ، ئۇنى بىر توپ كاۋچۇك دەرىخىگە قىستاپ بارىدى. دەرەخ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ رىدا-سىنى ئىلىۋالدى. ئۇ توختاپ تۇرۇپ مۇنداق دىدى: مېنىڭ رىدا-يىمنى بېرىڭلار، ئەگەر قولۇمدا تەھامەنىڭ دەرەخلىرىدەك كوپ مال بولسىمۇ، ھەممىسىنى ئەلۋەتتە سىلەرگە بولۇپ بېرەتتىم، ئاندىن مېنىڭ مۇمسىك، يالغانچى، قورقۇنچاق ئەمەسلىگىمنى بىلەتتىڭلار.

245) دۇنيا قوغلىشىش، يەھۇدى، ناسارا، مەجۇسىلەردىن جىزيە ئېلىش توغرىسىدا

ئەمرى ئىبنى ئەۋف ئەنسارى رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ ئۇبەيدە ئىبنى جەررانى بەھرەينىڭ جىز-

---

① بۇنىڭدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ناھايىتى مۇلايىملىغى، ئۇزىگە ۋە مېلىغا يەتكەن ئەزىيەتلەرگە قارىتا سەۋرىچان ئىكەنلىگى چىقىدۇ.

يسنى ئېلىپ كېلىشكە بۇيرۇدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەھرەين ئاھالىسى بىلەن سۇلھى قىلغان ۋە ئۇلارغا ئەلا ئىبنى ھەزرەمنى باشلىق قىلىپ تەينىلىگەن ئىدى، ئەنسارلار ئەبۇ ئۇبەيدەنىڭ بەھرەيندىن مال ئېلىپ كەلگەنلىگىنى ئاڭلىدى. ئۇلار بامدات نامىزىغا كېلىپ نامازنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە ئوقۇدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازدىن قايتقاندا، ئۇلار ئۇنىڭ ئالدىنى توساشتى، رەسۇلۇللا ئۇلارنى كورۇپ كۇلۇمسىرەپ: ئەبۇ ئۇبەيدەنىڭ بىر نەرسە ئېلىپ كەلگەنلىگىنى ئاڭلىغان بولۇشۇڭلار كېرەك، دېدى. ئۇلار: شۇنداق، ئى رەسۇلۇللا، دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سىلەرنى خوشال قىلىدىغان نەرسە بىلەن شاتلىنىڭلار ۋە ئۇنى كۇتۇڭلار، ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سىلەرنىڭ يوقسۇل بولۇپ قېلىشىڭلاردىن قورقمايمەن، لېكىن، بۇرۇنقىلارنىڭ باي بولۇپ كەتكىنىدەك، سىلەرنىڭمۇ باي بولۇپ كېتىشىڭلاردىن، شۇنىڭ بىلەن بۇرۇنقىلارنىڭ بايلىقىغا ھەددىدىن ئارتۇق بېرىلىپ كېتىپ ھالاك بولغىنىدەك، سىلەرنىڭمۇ بايلىقىغا ھەددىدىن ئارتۇق بېرىلىپ كېتىپ ھالاك بولۇشۇڭلاردىن قورقىمەن①، دېدى.

① دۇنياغا بېرىلىپ كېتىشنىڭ كىشنى دىنىي جەھەتتىن ھالاك قىلىدىغانلىغى كورسىتىلىدۇ.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

246) دۇشمەنـنىڭ خيانەت قىلىشىدىن ساقلىنىش ۋە ئالـلاتائالانىڭ "ئەگەر ئۇلار سېنى ئالدىماقچى بولۇشسا، ئاللا ساڭا كۇپايە قىلغۇچىدۇر" دېگەن سـوزى توغرىسىدا

ئەۋفى ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنـھۇ مۇنـداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: تەبۇك غازىـتىدا مەن پـەيغەمـبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كەلدىم. ئۇ ئەيلەنـگەن تېرىـدىن قىلىنـغان بىر چېدىردا تۇراتتى. ئۇ: قىيامەتنىڭ ئالدىن بولىدىـغان ئالامەتـلىرىـدىن ئالتـىنى ساناپ كورگىن، ئۇلار بولسا مېنىڭ دۇنيادىن كېتىـشىم، ئاندىن بەيتۇلمۇ-قەددەسنىڭ پەتھى قىلىنىشى، ئاندىن قوينىڭ ۋابا كېسىلىگە ئوخشاش، ئىچىڭـلاردا كوپ يۇز بېرىـدىـغان ئولۇم①. ئانـدىن پۇل-مالـنىڭ كوپىيىپ كېتىشى②، ھەتتا بىرەر ئادەمـگە يۈز تىللا بېرىلـسە، بۇنى ئاز كورۇپ خاپا بولىدىغانلىـغى، ئانـدىن ھـېچبىر ئەرەپ ئائىلىـسى خالى قالمايدىغان ئۇمۇمى پىتنىنىڭ يۈز بېرىـشى③، ئانـدىن كېيىن

---

① ھەزرىتى ئۇمەر خەلىپە بولغان دەۋردە يۇز بەرگەن ۋابادا ئۇچ كۈن ئىچىدە يەتمىش مىـڭ ئادەم ئولـگەن. رەسۇلۇللانىڭ ئالـدىن بەرگەن بۇ خەۋىرى ئەنە شۇ، دېگەنلەرمۇ بار.

② ھەزرىـتى ئوسـمان خەلىـپە بولغان دەۋردە نۇرغۇن جايـلار پەتـھى قىلىنغاندىن كېيىن مەيدانغا كەلـگەن پاراۋانلىق.

③ ھەزرىتى ئوسماننىڭ ئولتۇرۇلۇشى پىتنىنىڭ باشلىنىشى ئىدى.

رۇملۇقلار بىلەن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا كېلىشىم تۈزۈلۈشى①، ئارقىدىنلا رۇملۇقلارنىڭ كېلىشىمنى بۇزۇپ، سىلەرنىڭ ئۇستۇڭلارغا ھەر بايراق ئاستىدا ئون ئىككى مىڭ ئەسكىرى بار سەكسەن بايراقلىق قوشۇن بىلەن كېلىشىلىرىدىن ئىبارەت، دىدى.

247) مەيلى ياخشى ئادەمگە بولسۇن، مەيلى يامان ئادەمگە بولسۇن، قىلمىغان ۋەدىسىگە ۋاپا قىلماسلىقنىڭ گۇناھىگە تۇغرىسىدا

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمىغان ھەر بىر ئادەم ئۈچۈن قىيامەت كۈنى ۋاپاسىز دېگەن بايراق تىكلىنىدۇ.

248) دەسلەپكى مەخلۇقاتلارنىڭ يارىلىشى تۇغرىسىدا

ئىمران ئىبنى ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مەن توغمىنى ئىشىكە باغلاپ قويۇپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كىرگەن ئىدىم. ئۇنىڭ يېنىغا بەنى تەمىم قەبىلىسىدىن بىر تۈركۈم كىشىلەر كىرىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: ئى بەنى تەمىم خەلقى، بىشارەتنى قوبۇل قىلىڭلار②،

---

① ئۇرۇش توختىتىش كېلىشىمى.

② مەندىن جەننەتكە كىرىشىڭلارغا سەۋەپچى بولىدىغان دىنىي مەسىلىلەرنى ئۆگىنىۋېلىڭلار دېگەن مەنىدە.

www.uyghurkitap.com

دىدى. ئۇلار رەسۇلۇللاغا: بىشارەت بەرسەك، ئەمدى بىزگە مال بەرسەك، دەپ ئىككى قېتىم ئېيتتى. ئاندىن يەمەنلىك بىر تۇرۇكۇم ئادەم كىرىپ كەلدى. رەسۇلۇللا ئۇلارغا: ئى يەمەن خەلقى، سىلەر بىشارەتنى قوبۇل قىلىڭلار، چۈنكى ئۇنى بەنى تەمىملىكلەر قوبۇل قىلمىدى، دىدى. ئۇلار: ئى رەسۇلۇللا، بىز ئۇنى قوبۇل قىلدۇق، بىز سەندىن دەسلەپ يارىتىلغان مەخلۇقاتلار توغرىلىق سوراش ئۈچۈن كەلدۇق، دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاللا بولسا ئەرەلدە يالغۇز، يەككە-يىگانە ئىدى، ئاللادىن باشقا ھېچ نەرسە مەۋجۇت ئەمەس ئىدى. ئاندىن ئاللا ئەرشنى سۇنىڭ ئۈستىگە خەلق ئەتتى، ئاندىن لەۋھۇلمەھپۇزغا كائىناتتىكى ھەممە نەرسىنىڭ تەقدىرىنى يازدى ۋە ئاسمان زېمىننى ياراتتى، دىدى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللا بولسا مەخلۇقاتنى خەلق ئېيتىپ بولغاندىن كېيىن، قەلەمنى "مېنىڭ رەھمىتىم ھەققەتەن غەزىۋىمدىن غالىپ كەلدى" دەپ لەۋھۇلمەھپۇزغا يېزىشقا بۇيرۇدى. يېزىلغان نەرسىلەر ئاللانىڭ ئوزىگە مەلۇمدۇر، لەۋھۇلمەھپۇز ئەرشنىڭ ئۈستىدىدۇر.

پەرىشتىلەر توغرىسىدا ۋە ئاللا دوست تۇتقان كىشىنى كىشىلەرنىڭمۇ دوست تۇتىدىغانلىقى، قوساقتىكى بالىنىڭ تۇرىلىش جەريانى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللا بىرەر بەندىسنى دوست تۇتسا، جىبرىلنى توۋلاپ، ئاللا پالانى كىشىنى دوست تۇتىدۇ، سەنمۇ ئۇنى دوست تۇتقىن دەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن جىبرىل ئۇنى دوست تۇتىدۇ. جىبرىل ئاسماندىكىلەرنى توۋلاپ، ئاللا پالانى ئادەمنى دوست تۇتىدۇ، سىلەرمۇ ئۇنى دوست تۇتۇڭلار، دەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇنى ئاسماندىكىلەرمۇ دوست تۇتىدۇ، شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ زېمىندىكىلەر دوست تۇتىدىغان① ئادەم بولۇپ قالىدۇ.

زەيد ئىبنى ۋەھب رىۋايەت قىلىدۇكى، ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۇنىڭغا مۇنداق دەيدۇ: ئوز سوزىدە راستچىل بولغان ۋە راستچىللىغى ئاللا تەرىپىدىن ئىسپاتلانغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئىنسان ئانىسىنىڭ قوسىغىدا نۇتپە (ئابى مەنى. ــ ت) بولۇپ يارىلىدىغان تەييارلىق ھالىتىدە قىرىق كۈن تۇرىدۇ، ئاندىن كاللەك قان پارچىسى بولۇپ قىرىق كۈن تۇرىدۇ. ئاندىن گوش پارچىسى بولۇپ قىرىق كۈن تۇرىدۇ، ئاندىن كېيىن ئاللا بىر پەرىشتىنى ئەۋەتىپ مۇنداق توت نەرسىنى يېزىشقا بۇيرۇيدۇ: پەرىشتە ئۇنىڭ ئەملىنى، رىزقىنى②، ئەجىلىنى③ ۋە سائادەتمەن ياكى شەقى بولىدىغانلىغىنى يازىدۇ. ئاندىن كېيىن ئاللا ئۇنىڭغا جان

---

① ئۇنى تونۇيدىغان مۇسۇلمانلار دوست تۇتىدۇ.

② يىمىگى ھارامدىنمۇ، ھالالدىنمۇ، ئازمۇ ـ كوپمۇ دىگەنلەرنى ياكى ئاللا ئۇنىڭغا ئاتا قىلىدىغان ئىلىم ۋە باشقىلارنى.

③ ئەجىلنىڭ ئۇزۇن ـ قىسقىلىغىنى.

كىرگۈزىدۇ①. بىر ئادەم ياخشى ئەمەلىلەرنى قىلغانلىغىدىن ئۇنىڭ بىلەن جەننەتنىڭ ئارىسىدا بىر گەزچە ئارىلىق قالغاندا، قوساقتىكى چاغدا پىشانىسىگە پۈتۈلگىنى غالىپ كېلىدۇ-دە، ئۇ ئەھلى دەۋزەخ-نىڭ ئەملىنى قىلىپ، دەۋزەخنى بولۇپ كېتىدۇ. بىر ئادەم يامان ئەمەلىلەرنى قىلغانلىغىدىن ئۇنىڭ بىلەن دەۋزەخنىڭ ئارىسىدا بىر گەزچە ئارىلىق قالغاندا، قوساقتىكى چاغدا پىشانىسىگە پۈتۈلگىنى غالىپ كېلىدۇ-دە، ئۇ جەننەت ئەھلىنىڭ ئەملىنى قىلىپ، جەننەتنى بولۇپ كېتىدۇ②.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: جۇمە كۈنى بولغاندا مەسچىت-نىڭ ھەر بىر ئىشىگىدە پەرىشتىلەر تۇرۇپ، جۇمەگە بالدۇر كەلگەن-لەرنى بىرىنچى، ئىككىنچى دەپ خاتىرىلەپ تۇرىدۇ. ئىمام خۇتبىگە چىققاندا خاتىرە ناملىرىنى قاتلاپ قويۇپ كېلىپ، خۇتبىگە سامى بولۇشىدۇ.

---

① ئاللاتائالانىڭ ئىنسانىنى باسقۇچلارغا بولۇپ خەلق ئېتىشى قوساق كوتەرگەن ئاننىنى تەدرىجى كوندۇرۇپ، قېيىن ھىس قىلدۇرماسلىق ۋە باسقۇچ-لارنى تاماملاپ تۇغۇلغان بالىنىڭ چىرايلىق، سۈرەتلىك، ئەقىللىق ئىنسان بولۇپ يېرىلىشىدا ئۇزىنىڭ قۇدرىتىنى كورسىتىش ئۈچۈندۇر، شۇنداقلا قىيامەت كۈنى ئىنساننى قايتا تىرىلدۈرۈشكە تامامەن قادىر ئىكەنلىگىنى كىشىلەرگە ئەسلىتىش ئۈچۈندۇر.

② بۇنىڭدىن ئىشىنىڭ ئاقۇۋىتىگە قاراپ يەكۈن چىقىرىلىدىغانلىغىنى كورگىلى بولىدۇ. ئى رەببىمىز، سەندىن ئاقۇۋىتىمىزنىڭ ياخشى بولۇشىنى تىلەيمىز.

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: جىبرىل ئەلەيھىسسالام ماڭا سېنىڭ ئۈممىتىڭدىن ئاللاغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەي دۇنيادىن ئوتكەن كىشى بولسىلا، جەننەتكە كىرىدۇ، ياكى دەۋزەخقە كىرمەيدۇ① دېدى، دېگەن. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن: ئەگەر ئۇ زىنا قىلغان بولسىمۇ، ئوغرىلىق قىلغان بولسىمۇ جەننەتكە كىرەمدۇ؟ دەپ سورىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: شۇنداق قىلغان بولسىمۇ جەننەتكە كىرىدۇ②، دېگەن.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىر تەكىيە قاپلاپ بەرگەن ئىدىم. ئۇ كېچىك ياستۇقتەك بولۇپ، سۇرەتلىرى بار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىككى ئىشكىنىڭ ئارىسىدا تۇرۇپ رەڭگى ئوڭۇپ كەتتى. مەن: ئى رەسۇلۇللا، رەڭگىڭ ئوڭگىدەك نېمە ئىش قىلىپ قويىدۇڭ؟ دەپ سورىۇىدىم، ئۇ: بۇ نېمە تەكىيە؟ دەپ سورىدى. ساڭا بېشىغا قويۇپ ياتسۇن دەپ قاپلىغان تەكىيە، دېدىم، رەسۇلۇللا: سۇرەت بار ئويگە پەرىشتىلەر كىرمەيدىغانلىغىنى③، سۇرەت سىزغان

---

① مەڭگۈ قىلىشقا كىرمەيدۇ.

② لېكىن شۇنىسى بارکى، زىنانى كەچۈرۈش ئاللانىڭ ھەققى ھىساپلانسا، ئوغرىلىقنى كەچۈرۈش بەندىنىڭ ھەققى ھىساپلىنىدۇ.

③ سۇرەت ئاللانىڭ خەلق ئەتكەن مەخلۇقاتىغا ئوخشايدىغانلىغى ئۈچۈن ئېغىر گۇنا سانىلىدۇ. كىشىنىڭ نامە-ئەمالىنى يېزىپ تۇرىدىغان پەرىشتىلەر بۇنىڭغا كىرمەيدۇ؛ چۈنكى ئۇلار ئاقىل-بالىغ ئادەمدىن ھېچ ۋاقىت ئايرىلمايدۇ.

ئادەمگە قىيامەت كۈنى ياراتقان نەرسەڭگە جان كىرگۈز① دەپ ئازاپ قىلىندىغانلىغىنى بىلمەمسەن؟ دىدى.

250) ئېرى توشەككە چاقىرسا ئۇنىمىغان ئايال توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئەر كىشى ئايلىنى توشەككە چاقىرسا، ئايلى ئۇنىماي، ئەر بۇنىڭدىن خاپا بولۇپ يېتىپ قالسا، پەرىشتىلەر ئۇ ئايالغا تاڭ ئاتقىچە لەنەت ئوقۇيدۇ.

251) جەننەتلىك، ئەھلى جەننەتلىك ۋە ئۇلارغا تەييارلانغان نەرسىلەرنىڭ تەرىپى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەردىن بىر ئادەم ئولسە، ئۇنىڭ ياتىدىغان جايى ئەتىگەن-ئاخشامدا توغرىلىنىپ تۇرىدۇ،② ئەگەر ئۇ ئەھلى جەننەت بولسا، جەنىتەتتىكى جايى توغرىلىنىپ تۇرىدۇ. ئەھلى دەۋزەخ بولسا، ئۇنىڭغا دەۋزەختىكى جايى توغرىلىنىپ تۇرىدۇ.

---

① ھايۋانلارنىڭ سۈرىتى كوزدە تۇتۇلدۇ، جانسىز نەرسىلەرنىڭ رەسىمنى سىزىشنىڭ ھېچ كارايىتى يوق.

② بۇنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن بەدەنىنىڭ بىر قىسمى تىرىلدۈرۈلىدۇ، ياكى توغرىلىنىش پەقەت ئۇنىڭ روھىغلا بولىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللاتائالا ئېيتىدۇكى: مەن ياخشى بەندىلىرىم ئۈچۈن جەننەتتە كوز كورمىگەن، قۇلاق ئاڭلىمىغان ۋە ھېچ ئىنسانىنىڭ كوڭلىگە كېلىپ باقمىغان نازۇ-نېمەتلەرنى تەييارلىدىم. ئەبۇ ھۇرەيرە: ئەگەر خالىساڭلار مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇڭلار، دىگەن: "ئۇلارغا ئاللانىڭ دەرگاھىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خوشال قىلىدىغان كاتتا ساۋاپنىڭ ماھىيىتىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ....." (سۈرە سەجدە، 17-ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ــ ت)

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: جەننەتكە كىرىدىغان تۇنجى جامائەنىڭ سۈرىتى ئون توت كۈنلۈك تولۇن ئاينىڭ سۈرىتىدە بولىدۇ، جەننەتكە كىرگەندىن كېيىن ئۇلاردا تۈكۈرۈش، بۇرنىنى تاشلاش ۋە تەرەت قىلىش بولمايدۇ. ئۇلارنىڭ ئىشلىتىدىغان قاچىسى ئالتۇندىن، تاغاقلىرى ئالتۇن بىلەن كۈمۈشتىن بولىدۇ. خۇش بۇي ئېلىش چوغدانلىرىنىڭ يېقىلغۇسى سەندى ھىندى بولىدۇ، ئۇلارنىڭ بەدەنلىرىدىن چىقىدىغان تەر ئىپاردەك خۇش بۇي بولىدۇ. ئۇلارنىڭ ھەر بىرىنىڭ گۈزەللىگىدىن پاچاقلىرىنىڭ يىلىگى سىرتىدىن كورۈنۈپ تۇرىدىغان ئىككىدىن ئايىلى بولىدۇ. ئەھلى جەننەت ئارىسىدا ئىخىتىلاپ، ئاغرىق، ئاداۋەت دىگەن نەرسە بولمايدۇ، ئۇلارنىڭ دىللىرى بىر ئادەمنىڭ دىلىدەك بولىدۇ. ئۇلار ئەتىگەن-ئاخشامدا ئاللاغا تەسبىھ ئېيتىپ تۇرۇشىدۇ.

سەھل ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مېنىڭ ئۇممىتىمدىن سۇرىتى ئون توت كۇنلۇك تولۇن ئاينىڭ سۇرىتىدەك 70 مىڭ ياكى 700 مىڭ ئادەم (70 مىڭ ياكى 700 مىڭ دىيىلگەنلىگى رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ ئېسىدە قالمىغان) جەننەتكە جەزمەن بىر يوللا كىرىپ كېتىدۇ.

252) دەۋزەخنىڭ ۋە دەۋزەختىكى ئەھلى دەۋزەخنىڭ سۆپىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: دەۋزەخ ئوزىنىڭ پەرۋەردىگارىغا، ئى رەببىم، ئوز ئوزەمنى يەپ كەتتىم، دەپ شىكايەت قىلغان ئىدى. ئاللا ئۇنىڭغا يازدا بىر نەپەس، قىشتا بىر نەپەس جەمى ئىككى نەپەس ئېلىۋېلىشقا ئىزنى بەردى، سىلەر ئوتكۇزۇۋاتقان يازنىڭ ئەڭ ئىسسىغى ۋە قىشنىڭ ئەڭ سوغىغى ئەنە شۇنىڭدىندۇر.

ئەبۇ ھۇرەيرە رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سىلەرنىڭ دۇنيادا يېقىۋاتقان ئوتۇڭلار قىزىقلىقتا جەھەننەمنىڭ ئوتىنىڭ يەتمىشتىن بىرىگە تەڭ كېلىدۇ دىدى. ئى رەسۇلۇللا، كاپىرلارنى ۋە ئاسىلارنى كويدۇرۇشتە بۇ دۇنيانىڭ ئوتىچىلىك بولسىمۇ يېتەتتىغۇ دىگەن كىشىلەرگە ئۇ: جەھەننەمنىڭ ئوتى قىزىقلىقتا بۇ دۇنيانىڭ ئوتىدىن ئاتمىش توققۇز ھەسسە ئارتۇق، ھەر بىر ھەسسىسىنىڭ قىزىقلىغى بۇ دۇنيانىڭ ئوتىچىلىك كېلىدۇ، دىگەن.

ئۇسامە ئىبنى زەيد ئىبنى ھارىس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋا-

يەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: قىيامەت كۈنى بىر ئادەم ئېلىپ كېلىنسىپ دەۋزەخقە تاشلىنىدۇ، دەۋزەختە ئۇنىڭ ئۇچەيلىرى ئىچىدىن ئېتىلىپ چىقىدۇ، ئۇ ياغۇنچاقتا قاتقان ئېشەكتەك چوگىلەيدۇ. ئەھلى دەۋزەخ ئۇنى چورىدەپ: ھەي پالانى، دۇنيادىكى چاغدا سەن ئەمرى-مەرۇپ، نەھيى-مۇنكەر قىلاتتىڭغۇ دەيدۇ. ئۇ: سىلەرنى مەن ياخشى ئىشقا بۇيرۇيتتىم، ئەمما ئۇزەم قىلمايتتىم، سىلەرنى يامان ئىشتىن توساتتىم، ئەمما ئۇنىڭدىن ئۇزەم يانمايتتىم، دەيدۇ.

253) شەيتان ۋە ئۇنىڭ لەشكەرلىرى توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەردىن بىر كىشى ئايىلى بىلەن بىر يەردە بولغانىدا بىسمىللا دىگەنىدىن كېيىن: ئى ئاللا، بىزدىن ۋە بىزگە بېرىلگەن پەرزەنتتىن شەيتانىنى يىراق قىلغىن دىسە، بۇ چاغدا بولغان بالىغا شەيتان زىيان-زەخمەت يەتكۈزەلمەيدۇ.

جابىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: قاراڭغۇ چۈشكەندە ياكى كەچ كىرگەندە (بۇ ئىككى سوزدىن قايسىسىنىڭ دىيىلگەنلىگى رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ ئېسىدە قالمىغان) كىچىك بالىلىرىڭلارنى يىغۋېلىڭلار، چۈنكى بۇ چاغدا شەيتانلار تارىلىدۇ، كېچىدىن مەلۇم ۋاقىت ئوتكەندە، ئۇلارنى قويۇپ بېرىڭلار، بىسمىللا دەپ دەرۋازاڭلارنى تاقاڭلار، بىسمىللا دەپ چىرىغىڭلارنى ئوچۇرۇڭلار، بىسمىللا دەپ

تۆلۈمۈكلارنىڭ ئاغزىنى چېگىكلار، بىر نەرسىنى ئۇستىگە قويۇپ قويۇش بىلەن بولسمۇ بىسمىللا دەپ قاچاكلارنىڭ ئاغزىنى يېپىكلار.

ئابدۇللا ئىبنى ئەبى قەتادە ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ياخشى چۈش ئاللا تەرىپىدىن بولىدۇ①، يامان چۈش شەيتانىدىن بولىدۇ. سىلەردىن بىر كىم يامان چۈش كورۈپ قېلىپ قورقۇپ كەتسە، سول تەرىپىگە قاراپ تۈكۈرۈۋەتسۇن، ئاللاغا سىغىنىپ شەيتانىنىڭ شەررىدىن پانا تىلىسۇن، شەيتان ئۇنىڭغا زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى كۈنىگە يۈز قېتىم: لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەھدەھۇ لاشەرىكە لەھۇ لەھۇلمۇلكۇ ۋە لەھۇلھەمدۇ ۋە ھۇۋە ئەلا كۇللى شەيئىن قەدىر (يالغۇز بىر ئاللادىن باشقا ھىچ مەبۇد يوق، ئالىنىڭ شېرىگى يوق، پۈتۈن سەلتەنەت ۋە پۈتۈن ھەمدۇ-سانا ئاللاغا مەنسۇپ، ئاللا ھەممە نەرسىگە قادىردۇر) دىسە، ئۇنىڭغا ئون قۇل ئازات قىلغانىنىڭ ساۋابى بولىدۇ، ئۇنىڭغا يۈز ياخشىلىق يېزىلىدۇ، ئۇنىڭ ئۇستىدىن يۈز خاتالىق ئۆچۈرۈلىدۇ، بۇ دۇئا شۇ كۈنى كەچكىچە ئۇنىڭ ئۈچۈن شەيتاندىن ساقلىنىدىغان قورغان بولىدۇ، مەزكۇر دۇئانى كۈنىگە يۈز قېتىمدىن ئوشۇق ئوقۇغان ئادەمدىن باشقا ئادەمنىڭ قىلغان ئەملى ئۇنىڭغا يەتمەيدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

---

① چۈشنىڭ مەزمۇنى ياكى تەبىرى ئېتىۋارى بىلەن.

مۇنداق دىگەن: سىلەر خورازنىڭ چىللىغىنىنى ئاڭلىغان چېغىڭلاردا ئاللانىڭ پەزلىنى تىلەڭلار، چۈنكى خوراز بۇ چاغدا پەرىشتىنى كورگەن بولىدۇ. ئېشەكنىڭ ھاڭرىغان ئاۋازىنى ئاڭلىغان چېغىڭلاردا ئاللاغا سىغىنىپ شەيتاننىڭ شەررىدىن پانا تىلەڭلار، چۈنكى ئېشەك بۇ چاغدا شەيتاننى كورگەن بولىدۇ.

254) زىياندىاش ھايۋانلارنى ئولتۇرۇش توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بەش خىل زىياندىاش ھايۋان مۇقەددەس جايدىمۇ① ئولتۇرۇلۇشى كېرەك، ئۇلار: چاشقان، چايان، سا، قاغا ۋە غالجىر ئىتلاردىن ئىبارەت.

255) مۇشۇكنى ئولتۇرۇشنىڭ ياماناڭلىغى توغرىسىدا

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىر ئايال بىر مۇشۇكنى تاماقمۇ بەرمەي ۋە زىمىندىكى ھاشارەتلەرنىمۇ يىگىلى قويماي باغلاپ قويۇپ ئولتۇرۇۋەتكەنلىگى ئۈچۈن دەۋزىخى بولۇپ كەتكەن.

256) قاچقا چىۋىن چۈشۈپ قالسا قانداق قىلىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

① ھەرەمدە بولسىمۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىر كىمنىڭ قاچسىغا چۈشۈپ چۈشۈپ قالسا، ئۇنى چوكۇرۇۋېتىپ ئاندىن ئېلىپ تاشلىۋەتسۇن، چۈنكى ئۇنىڭ بىر قانىتىدا كېسەل، بىر قانىتىدا شىپا بولىدۇ.

257) ئۇسسىغانغا سۇ بېرىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىر پاھىشە ئايال بىر قۇدۇقنىڭ بېشىدا تەشنالىقتىن ئولەي دەپ قالغان، تىلىنى ساڭگىلىتىپ تۇرغان بىر ئىتنىڭ يېنىدىن ئوتۇپ كېتىۋېتىپ، ئوتۇگىنى سېلىپ رومىلى بىلەن باغلاپ قۇدۇقتىن سۇ تارتىپ ئىتنى سۇغارغانلىغى ئۈچۈن، ئاللا ئۇنى مەغپىرەت قىلغان①.

258) ئادەم ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ يارىتىلىشتىكى شەكلى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللاتائالا ئادەم ئەلەيھىسسالامنى ياراتقان چاغدا، بويىنى ئاتمىش گەز ئۇزۇنلۇقتا ياراتتى، ئاندىن ئۇنىڭغا: ئاشۇ پەرىشتىلەرگە سالام بەرگىن ۋە ئۇلارنىڭ ساڭا بەرگەن قايتۇرما

---

① بۇنىڭدىن ئاللا ئوز پەزلى كەرەمگە ئېلىپ، كىشىنىڭ قىلغان ئازغىنا ئەملى ئۈچۈن ئۇنىڭ چوڭ گۇناھلىرىنى كەچۈرىدىغانلىغىنى كورگىلى بولىدۇ.

سالامغا قۇلاق سالغىن، بۇ سەن ۋە سېنىڭ ئەۋلاتلىرىڭ قوللىنىدىغان سالام بولۇپ قالىدۇ، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئادەم ئەلەيھىسسالام پەرىشتىلەرگە، ئەسسەلامۇ ئەلەيكۇم (سىلەرگە سالامەتلىك تىلەيمەن. ــ ت) دەپ سالام بەردى. پەرىشتىلەر ئۇنىڭغا جاۋابەن ئەسسەلامۇ ئەلەيكە ۋەرەھمەتۇللاھى (سىڭا سالامەتلىك ۋە ئاللانىڭ رەھمەتلىرىنى تىلەيمىز. ــ ت) دېدى. پەرىشتىلەر ئادەم ئەلەيھىسسالامغا بەرگەن جاۋاپ سالامدا رەھمەتۇللاھى① دېگەن سوزنى قوشۇپ قويدى، جەننەتكە كىرگەن كىشىلەرنىڭ ھەممىسى جەننەتكە كىرىدىغان چاغدا ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ شەكلىدە بولۇپ كىرىدۇ. ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاقتىدىن تارتىپ ھازىرغا قەدەر ئادەملەر ھوسنى-چىرايى ۋە قەددى-قامەت جەھەتتىن ئارقىغا چېكىنىپ كېلىۋاتىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: جەننەتكە كىرىدىغان دەسلەپكى جامائىنىڭ چىرايى ئون توت كۈنلۈك ئايدەك گۈزەل بولىدۇ. ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن كىرىدىغانلارنىڭ چىرايى ئاسماندىكى ئەڭ يورۇق يۇلتۇزدەك گۈزەل بولىدۇ، ئۇلاردا چوڭ-كىچىك تەرەت قىلىش، تۈكۈرۈش ۋە بۇرنىنى تاشلاش ئىشلىرى بولمايدۇ. ئۇلارنىڭ تاغاقلىرى ئالتۇندىن بولىدۇ، تەرلىرى ئىپارەدەك خۇش بۇي بولىدۇ. ئۇلارنىڭ خۇش بۇي ئېلىش چوغدانىنىڭ يېقىلغۇسى خۇش پۇراق سەندى ھىندى بولىدۇ، ئۇلارنىڭ خوتۇنلىرى گۈزەل ھورلەردىن بولىدۇ، ئۇلارنىڭ يارلىشى

---

① بۇ، مۇسۇلمانلارنىڭ ئارىسىدا دوستلۇق ۋە ئىناقلىقنىڭ ئىشىگىنى ئېچىش يۈزىسىدىن سالامنىڭ دەسلەپكى يولغا قويۇلۇشىدۇر.

بىر ئادەمگە ئادەم ئەلەيھىسسالامغا ئوخشاش قامىتى ئاتمىش گەز ئۇزۇنلۇقتا بولىدۇ.

259) كىشىلەرنىڭ روھلىرى ئالمىي ئەرۋاھتا توپلانغان لەشكەرلەر ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: كىشىلەرنىڭ روھلىرى① ئالمىي ئەرۋاھتا توپلانغان لەشكەرلەردۇر. ئالمىي ئەرۋاھتا ئۆزئارا تونۇشقان روھلار بۇ دۇنيادا بىر بىرى بىلەن كېلىشەلەيدۇ؛ تونۇشمىغانلىرى بولسا كېلىشەلمەيدۇ.

260) ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام سەكسەن ياشقا كىرگەن چېغىدا كەكە بىلەن خەتنىسىنى قىلدۇرغان.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللا ئىسمائىلنىڭ ئانىسىغا②

---

① ئىنسانلىنىڭ بەدىنىدىكى جان.

② ئىسمى ھاجەر.

رەھمەت قىلسۇنكى، ئەگەر ئۇ ئالدىراپ كەتمىگەن بولسا①، زەمزەم قۇدۇغى ئەلۋەتتە ئېقىپ تۇرغان بۇلاق بولۇپ كېتەتتى.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەسەن بىلەن ھۈسەينگە پانا تىلەش يۈزدىسىدىن ئاللاغا سىغىنىپ مۇنداق دەيتتى: ئاللاغا سىغىنىپ، ھەر بىر شەيتانىنىڭ، زەھەرلىك ھاشارەتلەرنىڭ ۋە يامان كوزلەرنىڭ شەرىدىدىن ئاللانىڭ شىپالىق سوزلىرى بىلەن پانا تىلەيمەن. سىلەرنىڭ بوۋاقلار ئىبراھىم بولسا ئىسمائىل بىلەن ئىسھاققا پانا تىلەش يۈزدىسىدىن يۇقۇرقى سوزلەر بىلەن ئاللاغا سىغىناتتى.

260) گوشنىڭ چىرىپ قېلىشىنىڭ سەۋەبى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بەنى ئىسرائىل گوشنى ساقلاپ يىمىگەن بولسا، گوش چىرىمەيتتى②. ھەۋۋا ئادەم ئەلەيھىسسالامنى

---

① ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام ئۇسسىغان چاغدا، جىبرىل ئەلەيھىسسالام كېلىپ تاپىنى بىلەن يەرنى كولىغان ئىدى، سۇ چىقتى، ھاجەر سۇنىڭ ئەتراپىنى توراپ تۇرۇپ چاڭگاللاپ تۇلۇمغا قۇيۇشقا باشلىدى.

② رىۋايەتلەردە ئېيتىلىشچە، بەنى ئىسرائىل (يەھۇدىلار ــ ت) قەۋمى سەھرايى كەبىردە ئېزىقىپ يۇرگەن چاغلىردا ئاللا ئۇلارغا ئولاينى يەيدىغان رىزق قىلىپ بەرگەن. ئۇلار ئولاينىڭ گوشلىرىنى ساقلاپ يىمەسلىكىدىن بۇيرۇلغان بولسىمۇ، ساقلاپ يىگەنلىكتىن گوشلىرى سېسىپ قالغان، گوشنىڭ چىرىشى شۇنىڭدىن كېلىپ چىققان.

ئازدۇرمىغان بولسا، ئايال كىشىنىڭ ئېرىنى مەڭگۈ ئازدۇرمىغان بولاتتى①.

261) داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوقۇغان نامىزى ۋە تۇتقان روزىسى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر مائا رەسۇلۇللا مۇنداق دىگەن دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: ئاللا ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان روزا داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ تۇتقان روزىسىدۇر. ئۇ بىر كۈن روزا تۇتاتتى، بىر كۈن ئېغىزى ئوچۇق يۈرەتتى. ئاللا ئەڭ ياقتۇرىدىغان ناماز داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوقۇغان نامىزىدۇر، ئۇ يېرىم كېچىگىچە ئۇخلايتتى، كېچىنىڭ ئۈچتىن بىرىدە ئىبادەت قىلاتتى، ئاندىن يەنە ئالتىدىن بىرىدە ئۇخلايتتى. (كېچە ئون ئىككى سائەت ھىساپلىنىپ، دەسلەپكى ئالتە سائەتتە ئۇخلايتتى، ئاندىن تۆت سائەت ئىبادەت قىلاتتى، ئاندىن ئىككى سائەت ئۇخلايتتى. ــ ت)

262) كىشىلەرنىڭ دەۋزەخ ئوتىغا ئوزلىرىنى پەرۋانىغا ئوخشاش ئاتىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان: مەن كىشىلەرنى

---

① شەيتاننىڭ ۋەسۋەسە قىلىشى ئارقىلىق، ھەۋۋا ئادەم ئەلەيھىسسالامنى ئاللا مەنئى قىلغان دەۋزەخنىڭ مېۋىسىنى يېيىشكە قىزىقتۇردى. شۇنىڭ بىلەن بۇ قىلىق ھەۋۋانىڭ ئەۋلادلىرىغىمۇ يۇقتى.

ئىسلام دىنىغا دەۋەت قىلىشتا ئۇلارنى دەۋزەخ ئوتىدىن قۇتۇلدۇر-غۇچىغا ئوخشايمەن، كىشىلەر بولسا كۇپىردا چىڭ تۇرۇش ۋە نەپ-سىنىڭ كەينىگە كىرىپ ياماں ئىشلارغا بېرىلىش جەھەتلىرىدە خۇددى ئوزلىرىنى ئوتقا ئۇرۇۋاتقان پەرۋانە ۋە باشقا ھاشارەتلەرگە ئوخشايدۇ①.

263) مەرىيەمنىڭ ئوغلى ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاسماندىن چۈشىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللا بىلەن قەسەم قىلە-مەنكى، مەريەمنىڭ ئوغلى ئىسا ئاسماندىن چۈشۈپ سىلەرگە ئادىل ھوكۇمران بولىدۇ، سەلىبنى چېقىپ تاشلايدۇ، چوشقىلارنى ئولتۇ-

---

① پەرۋانە كۆندۈزنىڭ يورۇغىنى ئىزدەپ ئوزىنى چىراقىغا ئۇرىدۇ، كېچىدە چىراقنى كورگەندە، ئوزىنى قاراڭغۇ ئويدە تۇرغاندەك ھىس قىلىپ، چىراقنى قاراڭغۇ ئويىنىڭ يورۇق چۈشۈپ تۇرغان يوچۇغى دەپ قاراپ، يورۇقلۇققا چېقىمەن دەپ ئوزىنى چىراقىغا ئۇرىدۇ. پەرۋانە چىراقتا كويۇپ ئولگىچە قاراڭغۇدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن يورۇق ئىزدەيدۇ. ئىمام غەززالى مۇنداق دىگەن: پەرۋانە ئوزىنىڭ نادانلىغى ۋە ئەقلسىزلىغىدىن شۇنداق قىلىدۇ دەپ ئويلىشىڭىز مۇمكىن، ئىنساننىڭ نادانلىغى پەرۋانىنىڭ نادانلىغى-دىنمۇ ئېشىپ چۈشىدۇ، چۈنكى ئىنسانىنىڭ ياماں ئىشلارغا بېرىلىپ كېتىشى ۋە شۇ يولدا ھالاك بولۇشى، شۇنىڭ بىلەن دەۋزەختە مەڭگۇ قېلىشى پەرۋا-نىنىڭ نادانلىغىدىنمۇ چوڭ نادانلىق ھىساپلىنىدۇ. شۇڭلاشقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سىلەر ئوزەڭلارنى پەرۋانىغا ئوخشاش دەۋزەخقە ئېتىۋاتىسىلەر، ئەمما مەن سىلەرنىڭ پېشىڭلاردىن تۇتۇۋېلىپ بارىمەن، دىگەن.

www.uyghurkitap.com

ردىۋ، جنزيىنى ئېلىپ تاشلايدۇ①، پۇل-مال شۇ دەرىجىدە كۆپەيىدۇكى، ئۇنى سەدىقە قىلىپ بەرسە، ھېچكىم ئالمايدۇ، بۇ چاغدا ئاللا ئۇچۇن قىلىنغان بىر سەجدە دۇنيادىكى ھەممە نەرسىدىن ئەۋزەل بولىدۇ.

264) بەنى ئىسرائىل توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: بەنى ئىسرائىلنى ئۇلارنىڭ پەيغەمبەرلىرى ئىداره قىلاتتى، بىر پەيغەمبەر ئولسە، ئورنىنى يەنە بىر پەيغەمبەر باساتتى، مەندىن كېيىن پەيغەمبەر كەلمەيدۇ، مېنىڭ ئورنۇمنى باسىدىغان خەلىپىلەر بولىدۇ، ئۇلار كوپ بولىدۇ، دېۋىدى، ساھابىلەر: ئۇلارنىڭ ئارىسىدا خەلىپىلىك ئۇستىدە دەتالاش بولسا، بىزنى قانداق قىلىشقا بۇيرۇيسەن؟ دىدى. رەسۇلۇللا: دەسلىۋىدە بەيئەت قىلغان خەلىپەگىلارغا ئەگىشىڭلار، ئاندىن ئۇنىڭدىن كېيىنكى خەلىپىگە ئەگىشىڭلار، ئۇلارنىڭ ھەققىنى ئادا قىلىڭلار②، ئەگەر ئۇلار سىلەرنىڭ ھەقلىرىڭلارنى ئادا قىلمىسا، قىيامەت كۈنى ئاللا ئۇلارنى قىلمىشلىرى ئۈستىدە جاۋاپكارلىققا تارتىدۇ③، دىدى.

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

---

① غەيرى دىندىكىلەرنىڭ ئىسلام دىنىغا ئېتىقات قىلىشى بىلەن، ئۇلاردىن ئېلىنىدىغان باج ئەمەلدىن قالدۇرۇلىدۇ.

② ئۇلارغا ئىتائەت قىلىڭلار، شۇنداق قىلساڭلار ئىسلام دىنىنى يۈكسەلدۈرگەن ۋە پىتنە-پاساتلاردىن ساقلانغان بولىسىلەر.

③ ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى ھەققىڭلار ئۇچۇن سىلەر ساۋاپ تاپىسىلەر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئوتكەنكى ئۇممەتلەرنىڭ ۋاقتىغا سېلىشتۇرغاندا، سىلەرنىڭ ۋاقتىڭلار نامازدىگەر بىلەن كۇن پېتىش ئارىلىغدىكى ۋاقىتچىلىك كېلىدۇ. سىلەرنىڭ ۋە يەھۇدى، ناسارالارنىڭ مىسالى تۇۋەندىكى مىسالغا ئوخشايدۇ. بىر ئادەم مەددەكار ئىشلەتمەكچى بولۇپ، كىم ماڭا بىر قىرات (بىر دىنارنىڭ $\frac{1}{210}$گە تەڭ پۇل ــ ت) پۇلغا چۇشكىچە ئىشلەپ بېرىدۇ؟ دەيدۇ. يەھۇدىلار بىر قىراتقا چۇشكىچە ئىشلەپ بېرىدۇ. ئاندىن كېيىن ئۇ ئادەم: كىم ماڭا بىر قىرات پۇلغان چۇشتىن نامازدىگەرگىچە ئىشلەپ بېرىدۇ؟ دەيدۇ، ناسارالار بىر قىراتقا چۇشتىن نامازدىگەرگىچە ئىشلەپ بېرىدۇ. ئاندىن كېيىن ئۇ ئادەم: كىم ماڭا ئىككى قىرات پۇلغا نامازدىگەردىن كۇن پاتقىچە ئىشلەپ بېرىدۇ؟ دەيدۇ. ئىككى قىرات ھەق ھىساۋىغا نامازدىگەردىن كۇن پاتقىچە ئىشلەپ بېرىدىغانلار سىلەر بولۇسىلەر. قۇلاق سېلىڭلارکى، سىلەرنىڭ ئەجرىڭلار بىر ھەسسە كوپ بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن يەھۇدىلار ۋە ناسارالار جىق ئىشلەپ ئاز ھەق ئالامدۇق دەپ خاپا بولۇشىدۇ، ئاللا ئۇلارغا: سىلەرنىڭ ھەققىڭلاردىن بىر نەرسە كېمىتىۋەتتىممۇ؟ دەيدۇ. ئۇلار: ياق، دەپ جاۋاپ بېرىدۇ. ئاللا: مانا بۇ ــ مېنىڭ پەزلىم، ئۇنى خالىغان ئادەمگە بېرىمەن، دەيدۇ.

جۇندۇب ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەردىن بۇرۇن ئوتكەن ئۇممەتلەر ئىچىدە بىر ئادەم بولغان، ئۇنىڭ بىر يارىسى بولۇپ، ئاغرىغىغا چىدالماي پىچاق بىلەن قولىنى كېسىپ تاشلىغان، قان توختىماي چىقىۋېرىپ، شۇنىڭ بىلەن ئولگەن، ئاللاتائالا: بەندەم

ئالدىراپ ئولۇۋالدى، ئۇنىڭغا جەننەتنى هارام قىلدىم ①، دېگەن.

ئەبۇ هۇرەيرە رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: بەنى ئىسرائىلدا بىر ئاق كېسەل، بىر تاز ۋە بىر ئەمادىن ئىبارەت ئۈچ ئادەمنى ئاللا سىناپ كورمەكچى بولۇپ، ئۇلارغا بىر پەرىشتىنى ئەۋەتتى. پەرىشتە ئاق كېسەلنىڭ ئالدىغا كېلىپ، سەن قايسى نەرسىنى ئەڭ ياقتۇرىسەن؟ دەپ سورىدى. ئۇ: كىشىلەر مەندىن يىرگىنىدۇ، تېرەم تۈزۈلۈپ چىرايلىق رەڭدە بولۇشنى ئەڭ ياقتۇرىمەن، دېدى. پەرىشتە ئۇنى سلاپ قويۇۋىدى، ئۇنىڭ رەڭگى تۈزۈلۈپ، تېرىسى چىرايلىق بولۇپ كەتتى. پەرىشتە ئۇنىڭغا قايسى مالنى ئەڭ ياقتۇرىسەن، دېدى. ئۇ توگىنى ياكى كالىنى (ئاق كېسەل بىلەن تازنىڭ بىرى توگىنى، بىرى كالىنى ياقتۇرىمەن دېگەن، كىمنىڭ نىمنى دېگەنلىگى ئېسىمدە يوق. ــ رىۋايەت قىلغۇچىدىن) ياقتۇرىمەن دېدى. ئاللا ئۇنىڭغا بىر بوغاز توگە ئاتا قىلدى، پەرىشتە ئۇنىڭغا، مۇبارەك بەرگەتلىك بولسۇن، دېدى. پەرىشتە تازنىڭ يېنىغا كېلىپ، سەن قايسى نەرسىنى ئەڭ ياقتۇرىسەن، دېدى. تاز كىشىلەر مەندىن يىرگىنىدۇ، بېشىم تۈزۈلۈپ چىرايلىق چېچىم بولۇشنى ئەڭ ياقتۇرىمەن، دېدى. پەرىشتە ئۇنى سلاپ قويۇۋىدى، بېشى تۈزۈلۈپ، چىرايلىق چاچ چىقتى. پەرىشتە ئۇنىڭغا قايسى مالنى ئەڭ ياقتۇرىسەن، دېدى. ئۇ،

---

① جەننەتنىڭ هارام قىلىنىشى ئۇنىڭ ئۇلتۇرۇۋالغانلىقتىن ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭ ئولتۇرۇۋالغانلىقىنى هالال ساناپ كاپىر بولۇپ كەتكەنلىكتىن. كىشىنىڭ ئۇنىڭ ئولتۇرۇۋالغانلىقىنى ياكى باشقىلارنى ئولتۇرۇشنىڭ قانچىلىك چوڭ گۇنا ئىكەنلىگىگە بۇ زور ئاساستۇر.

كالىنى ئەڭ ياقتۇرىمەن، دېدى. ئالىلا ئۇنىڭغا بىر بوغاز كالا ئاتا قىلدى. پەرىشتە ئۇنىڭغا، مېلىڭ بەرىكەتلىك بولسۇن، دېدى. پەرىشتە ئەمانىڭ يېنىغا كېلىپ، سەن قايسى نەرسىنى ئەڭ ياقتۇرىسەن. دەپ سورىدى، ئەما، ئاللا كوزۇمنى ئېچىۋەتسە، كىشىلەرنىڭ چىرايلىرىنى كورسەم ئىكەنمەن، دېدى. پەرىشتىنىڭ سىلاپ قويۇشى بىلەن، ئاللا ئۇنىڭ كوزىنى ئېچىۋەتتى، پەرىشتە ئۇنىڭدىن قايسى مالىنى ئەڭ ياقتۇرىسەن دەپ سورىدى، ئۇ، قوينى ئەڭ ياقتۇرىمەن، دېدى. ئاللا ئۇنىڭغا بىر قوزىلىق ساغلىق ئاتا قىلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلارـ نىڭ مالىلىرى كوپەيىپ، ئاق كېسەل بىر ئويمان توگىگە، تاز بىر ئويمان كالىغا، ئەما بىر ئويمان قويغا ئىگە بولۇپ قالدى. ئاندىن كېيىن پەرىشتە ئوزىنىڭ بۇرۇنقى سۇرىتى ۋە تۇرقىدا كېلىپ، ئاق كېسەلگە، مەن مىسكىن ئادەممەن، سەپىرىدىمدە رىزقىڭ يولىنى تېپىشتىن ئامالسىز قالدىم، بۇگۇن تىلىگىمنىڭ ھەل بولۇشى ئاللادىن قالسا ساڭىلا باغلىق بولۇپ قالدى، سېنىڭ رەڭگىڭنى، تېرەڭنى چىرايـ لىق قىلغان، ساڭا مال بەرگەن ئاللانىڭ ھەققى ئۇچۇن سەندىن سەپىرىمـ دە ھاجىتىمدىن چىقىدىغان بىر توگە سورايمەن، دېدى. ئۇ، مالىڭ تېگىشلىك چىقىملىرى كوپ، دەپ جاۋاپ بەردى. پەرىشتە ئۇنىڭغا، مەن سېنى تونۇيدىغاندەك تۇرىمەنغۇ، سەن كىشىلەر يىرگىنىدىغان ئاق كېسەل ئەمەسمىدىڭ؟ ئاللا ساڭا مال بەردىغۇ؟ دېدى ئۇ، بۇ مال ماڭا چوڭ ئوتكەن ئاتاـبوۋىلىرىمدىن مىراس قالغان، دېدى. پەرىشتە، يالغان ئېيتقان بولساڭ، ئاللا سېنى ئىلگىرىكىدەك قىلىپ قويسۇن، دېدى. پەرىشتە تازىنىڭ يېنىغا ئوزىنىڭ بۇرۇنقى سۇرىتى ۋە تۇرقىدا كېلىپ، ئاق كېسەلگە قايسى گەپلەرنى دىگەن بولسا، ئۇنىڭـ ئەمۇ شۇ گەپلەرنى دېدى. تازمۇ ئۇنىڭغا ئاق كېسەلنىڭ جاۋابىدەك

جاۋاپ بەردى. پەرىشتە تازغا، يالغان ئېيتقان بولساڭ، ئاللا سېنى ئىلگىرىكىدەك قىلىپ قويسۇن، دېدى. پەرىشتە ئەمانلىك يېنىغا ئۇزىنىڭ بۇرۇنقى سۈرىتىدە كېلىپ، مەن مىسكىن مۇساپىر ئادەمنىڭ سەپىرىمدە رىزقىنىڭ يوللىرى كېسىلدى، بۇگۈن تىلىگىمىنىڭ ھەل بولۇشى ئاللادىن قالسا ساڭلا باغلىق بولۇپ قالدى، سېنىڭ كوزۇڭنى ئەسلىگە كەلتۈرگەن ئاللا ھەققى ئۈچۈن سەندىن سەپىرىمدە ھاجىتىم-دىن چىقىدىغان بىر قوي سورايمەن، دېدى. ئەما، مەن ئەما ئىدىم، ئاللا كوزۇمنى ئەسلىگە كەلتۈردى، گاداي ئىدىم، ئاللا مېنى باي قىلدى، خالىغىنىڭنى ئالغىن، ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، سەن خۇدا ھەققى ئۈچۈن ئالىدىغان نەرسىنى بەرمەي، سېنى قېيىن ئەھ-ۋالدا قويمايمەن، دېدى. پەرىشتە ئۇنىڭغا، مېلىڭنى ئوزەڭ ئالغىن، ئاللا سىلەرنى سىناپ كوردى، ئاللا سەندىن رازى بولدى، سېنىڭ ئىككى ھەمرايىڭغا غەزەپ قىلدى، دېدى.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: بەنى مەخزۇم (ئايماق ئىسمى. ــ ت)لۇق ئايالنىڭ ئوغرىلىق قىلغانلىغى پۈتۈن قۇرەيشنى قايغۇغا سالدى. بۇ ھەقتە رەسۇلۇللاغا كىم ئېغىز ئاچالايدۇ دېگەن كىشىگە، رەسۇلۇللانىڭ ياخشى كورگەن ئادىمى ئۇسامە ئىبنى زەيد ئېغىز ئاچالايدۇ، دېيىشتى. ئۇسامە بۇ ھەقتە رەسۇلۇللاغا سوز ئاچتى. رەسۇلۇللا: ئاللا بېكىتكەن بەلگىلىمە ئۈستىدە ئارا تۇرماقچى-مۇ سەن؟ دېدى-دە، ئورنىدىن تۇرۇپ نۇتۇق سوزلەپ بولۇپ مۇنداق دېدى: بەنى ئىسرائىل خەلقىنىڭ ھالاك بولۇشىدىكى سەۋەپ شۇكى، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئىسىلزادە ئوغرىلىق قىلسا، ئۇنىڭغا تەگمەيتتى، مەرتىۋىسىز ئادەم ئوغرىلىق قىلسا، ئۇنىڭ ئۈستىدىن

هەد (ئاللا بەلگىلىگەن جازا. ــ ت) ئىجرا قىلىناتتى، ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، ئەگەر مەن مۇھەممەدنىڭ قىزى پاتىمە ئوغرىلىق قىلغان بولسىمۇ، ئەلۋەتتە ئۇنىڭ قولىنى كەسكەن بولاتتىم.

ئەبۇ مەسئۇددىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: "ئەگەر ئۇيالمايدىغان بولساڭ، نېمىنى خالىساڭ شۇنى قىلغىن" دېگەن سوز ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەرنىڭ كىشىلەرگە ئېيتىپ قالدۇرغان سوزلىرىدىندۇر.

ئىبنى ئومەردىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر ئادەم① تەكەببۇرلۇقتىن كورەڭلەپ كەتكەندە، ئۇنى يەر يۇتتى. ئۇ قىيامەتكىچە يەر قاتلاملىرىدا چوكۈپ بارىدۇ.

288) ئۇزۇنىڭ نەسىبنى يالغان ئېيتقان ۋە يالغان چۈش بايان قىلغان ئادەم توغرىسىدا

ۋاسىلە ئىبنى ئەسقە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىنىڭ ئۇز ئاتىسىدىن غەيرىنى دادام دەپ دەۋا قىلىشى ياكى چۈشىدە كورمىگەن نەرسىلەرنى كوردۇم دېيىشى ياكى ئالىلانىڭ رەسۇلىغا يالغاننى چاپلىشى ئەڭ چوڭ يالغانچىلىقتۇر.

---

① قارۇن.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
ئۇيغۇر ئەدەبىياتىنىڭ بارلىرىنىڭ بىرىگى تارتىسى

289) پەيغەمبەرلەرنىڭ تۇغىنجىسى ــ رەسۇلۇللانىڭ يوچۇقنى تولدۇرۇش ئۈچۈن كەلگەنلىگى توغرىسىدا

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مەن ۋە باشقا پەيغەمبەرلەر خۇددى بىر ئادەم چىرايلىق ياساپ پۈتتۈرۈپ، بىر كېسەكلىك ئورۇننىلا بوش قالدۇرغان، ئىچىگە كىرىپ كورگەن كىشىلەر ئەجەپلىنىپ، كېسەكنىڭ ئورنى تولدۇرۇلۇپ كەتكەن بولسا، تولۇق پۈتكەن بولىدىكەن دېيىشكەن بىر بىناغا ئوخشايمىز.

290) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈپەتلىرى توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دىگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بەك قولى كەڭ ئىدى. رامىزان ئېيىدا جىبرىل بىلەن ئۇچراشقان چاغلىردا تېخىمۇ سېخىلىشىپ كېتەتتى. جىبرىل رامىزاندا ھەر كېچىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇچرىشىپ، ئۇنىڭغا قۇرئان تەلىم بېرەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ خەيرلىك ئىشلاردىكى مەنپەئەتى يامغۇرلۇق بۇلۇتنى ئېلىپ كەلگەن شامالدىنمۇ زور ۋە ئۈمۈمى ئىدى.

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناچار سوز ۋە ناچار ئىشلاردىن يىراق ئىدى. ئۇ

مۇنداق دەيتتى: ئىچكىلاردىكى ياخشى كىشىلەر ئەڭ گۈزەل ئەخلاققا ئىگە بولغانلاردۇر.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىككى ئىشنىڭ① بىرىنى تاللاشقا توغرا كەلگەندە، گۇناھ بولمايدىغانلا بولسا، ئۇنىڭ ئاسانراغىنى ئىختىيار قىلاتتى. ئەگەر گۇناھ بولىدىغان بولسا، ئۇنىڭدىن ئەڭ يىراق بولاتتى. ئۇ ئۆزى ئۈچۈن ئۇچ ئالمايتتى، پەقەت ئاللانىڭ ھورمىتى دەپسەندە قىلىنغاندىلا ئاللا ئۈچۈن ئۇچ ئالاتتى.

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دىگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يۈزى ئېچىلمىغان قىزدىنمۇ ھايالىق ئىدى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دىگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھېچقاچان بىرەر تاماقنى كەمستىكەن ئەمەس، كۆڭلى تارتسا ئۇنى يەيتتى، كۆڭلى تارتمىسا قويۇپ قوياتتى.

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: يەھۇدىلار سىلەر بىلەن ئۇرۇشىدۇ، سىلەر ئۇلارنى مەغلۇپ قىلىسىلەر، ھەتتا تاشمۇ، ئى مۇسۇلمان، مېنىڭ ئارقامغا يەھۇدى يوشۇرۇنۇۋالىدى، ئۇنى ئولتۇر②، دەيدۇ.

---

① دۇنيا ئىشلىرىدىن.

② بۇنىڭدىن جانسىز نەرسىلەرنىڭ سۆزلىشىدەك قىيامەت ئالامەتلىرىنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىنى كۆرگىلى بولىدۇ.

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: چۈشۈمدە خالايىقنىڭ بىر يەردە يىغىلىپ تۇرغانلىغىنى كوردۇم، بۇ چاغدا ئەبۇ بەكرى تۇرۇپ قۇدۇقتىن بىر ياكى ئىككى سوغا (قانچە سوغا دېيىلگەنلىگى رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ ئېسىدە قالمىغان) سۇ تارتتى، سۇنى بوشراق تارتتى، ئاللا ئۇنى ئەپۇ قىلغاي①. ئاندىن كېيىن ئومەر سوغىنى قولىغا ئالغان ئىدى، ئۇ چوڭ سوغىغا ئايلاندى. سۇنى ئومەردەك تارتىدىغان قابىل ئادەمنى كورمىدىم، ئۇ شۇنداق قالتىس تارتتىكى، كىشىلەر قۇدۇق بويىغا ئەتەن (سۇ بويىغا ماللارنى ئارام ئالدۇرۇش ئۈچۈن قىلىغان جايلار. ــ ت)لەرنى سالدى②.

ئىمران ئىبنى ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مېنىڭ ئۈممىتىمنىڭ ياخشىلىرى مېنىڭ دەۋرىمدە ياشىغان كىشىلەردۇر (ساھابىلەر كوزدە تۇتۇلىدۇ. ــ ت)، ئۇلاردىن قالسا، ئۇنىڭدىن كېيىنكى دەۋردە ياشىغان كىشىلەردۇر (تابىئىلار. ــ ت)، ئۇلاردىن قالسا ئۇنىڭدىن كېيىنكى دەۋردە ياشىغان كىشىلەردۇر (تەبئى تابىئىلار ــ ت). سىلەردىن

---

① ئەبۇ بەكرىنىڭ ھەركىتى ئاستا بولدى، بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ قەدرى-قىممىتى چۈشۈپ كەتمەيدۇ، ئۇ مۇرتەد بولۇپ كەتكەنلەرگە قارشى ئۇرۇش قىلىش بىلەن مەشغۇل بولۇپ كەتكەنلىكتىن. ئۇنىڭ پەتىھى قىلغان جايلىرى ئاز بولدى.

② ھەتتاكى كىشىلەر سۇنى ئىچىپ قاندى، توگىلىرىنمۇ قانغۇدەك سۇغاردى، توگىلىرىنى چوكتۈرۈپ قايتا-قايتا سۇغىرىش ۋە ئارام ئالدۇرۇش ئۈچۈن ئۇلارغا ئەتەنلەرنى سالدى.

كېيىن شۇنداق بىر خەلق كېلىدۇكى، ئۇلار خيانەتكار، ئىشەنچسىز، ئوزلىرى گۇۋالىق بېرىدىغان ئەمما گۇۋالىققا تارتىلمايدىغان، ئاللاغا قىلغان ۋەدىسىگە ۋاپا قىلمايدىغان ئادەملەردۇر، ئۇلار دۇنياغا بەكمۇ ھېرىس ۋە راھەتپەرەس كېلىدۇ.

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مېنىڭ ساھابىلىرىمنى تىللىماڭلار، ئەگەر سىلەر ئوھۇد تېغىدەك ئالتۇن سەدىقە قىلغىنىڭلار بىلەنمۇ، ئۇلار سەدىقە قىلغان بىر مۇد (تەخمىنەن 18 لىترغا تەڭ. ــ ت) ئاشلىقنىڭ، يېرىم مۇد ئاشلىقنىكىمۇ ساۋابىغا يەتمەيدۇ.

299) ئەنسارلارنىڭ سۈيۈش توغرىسىدا

ئەدى ئىبنى سابىتنىڭ رىۋايەت قىلىشىچە، بەرا ئىبنى ئازىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئەنسارلارنى پەقەت مۇسۇلمان ئادەملا ياخشى كۆرىدۇ، پەقەت مۇناپىقلا يامان كۆرىدۇ، ئەنسارلارنى سۈيگەن ئادەمنى ئاللا سۈيىدۇ، ئۇلارنى يامان كۆرگەن ئادەمنى ئاللا يامان كۆرىدۇ.

300) ئاللا بىلەن قەسەم قىلىش توغرىسىدا

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قۇلاق سېلىڭلاركى، قەسەم

ئىچكەن ئادەم ئاللا بىلەنلا قەسەم ئىچسۇن، قۇرەيش خەلقى بولسا ئاتا-بوۋىلىرى بىلەن قەسەم ئىچەتتى. سىلەر ئاتا-بوۋاڭلار بىلەن قەسەم ئىچمەڭلار.

301) كىشىنىڭ نىيىتى توغرىسىدا

ئەلقەمە ئىبنى ۋەققاسنىڭ رىۋايەت قىلىشىچە، ئومەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئەمەلىەرنىڭ دۇرۇس بولۇشى نىيەتكە باغلىق. كىمكى پۇل-مالغا ئېرىشىش ياكى بىرەر خوتۇن ئېلىش ئۈچۈن ھىجرەت قىلغان بولسا، ئۇ ھىجرەتتىدىن شۇنى تاپىدۇ، كىمكى ئاللانىڭ ۋە ئاللانىڭ پەيغەمبىرىنىڭ رازىلىغى ئۈچۈن ھىجرەت قىلغان بولسا، ئۇ ھىجرەتتىدىن شۇنى تاپىدۇ.

302) ئاللانىڭ ئوزىگىلا مەلۇم ئۇچ مەسىلە توغرىسىدا

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: ئابدۇللا ئىبنى سالام پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەدىنىگە كەلگەنلىكىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭدىن بىرقانچە مەسىلە سوراش ئۈچۈن كېلىپ: مەن سەندىن پەيغەمبەردىن باشقا ئادەم بىلمەيدىغان ئۈچ مەسىلە سورايمەن: قىيامەتنىڭ دەسلەپكى ئالامىتى نىمە؟ جەننەتكە داخىل بولغانلارنىڭ تۇنجى يەيدىغان تامىغى نىمە؟ تۇغۇلغان بالا نىمە ئۈچۈن ئاتىسىغا ياكى ئانىسىغا ئوخشايدۇ؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: سەن سورىغان مەسىلىلەرنى جىبرىل ماڭا بايا

ئېيتىپ بەرگەن ئىدى، دىدى. ئابدۇللا ئىبنى سالام، جىبرىل يەھۇدىلارنىڭ پەرىشتىلەر ئىچىدىكى دۇشمىنى، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: قىيامەتنىڭ دەسلەپكى ئالامىتى شۇكى، بىر ئوت پەيدا بولۇپ، ئۇ خالايىقنى شەرق تەرەپتىن سۈرۈپ ئاپىرىپ غەرپ تەرەپكە توپلايدۇ، جەننەتكە داخىل بولغانلارنىڭ تۇنجى يەيدىغان تامىغى لەھەڭنىڭ جىگىرىگە چاپلىشىپ تۇرغان پارچە گوش بولىدۇ، ئەرنىڭ مەنىسى ئايالنىڭكىنى بېسىپ كەتسە، بالا ئاتىسىغا ئوخشايدۇ، ئايالنىڭ مەنىسى ئەرنىڭكىنى بېسىپ كەتسە، بالا ئانىسىغا ئوخشايدۇ، دىدى. ئابدۇللا ئىبنى سالام: بىر ئاللادىن باشقا ھىچ مەبۇد يوق ئىكەنلىگىگە، سېنىڭ ھەقىقەتەن ئاللانىڭ پەيغەمبىرى ئىكەنلىگىگە گۇۋالىق بېرىمەن، ئى رەسۇلۇللا، يەھۇدىلار يالغانچى خەلق، ئۇلار مېنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىغىمدىن خەۋەر تېپىشتىن بۇرۇن، مەن توغرىلىق سوراپ باق، دىدى. يەھۇدىلار كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلاردىن: ئابدۇللا ئىبنى سالام ئاراڭلاردا قانداق ئادەم؟ دەپ سورىدى. ئۇلار: ئۇ ئىچىمىزدىكى ئەڭ ياخشى، ئەڭ ئوبدان ئادىمىمىز. ئەڭ ياخشى ۋە ئەڭ ئوبدان ئادىمىمىزنىڭ ئوغلى، دەپ جاۋاپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ مۇسۇلمان بولسا نېمە دەيسلەر؟ دىدى: يەھۇدىلار: ئۇنىڭ مۇسۇلمان بولۇشىدىن خۇدا پانا بەرسۇن، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يۇقۇرىدىكى سوزنى تەكرارلىغان ئىدى، يەھۇدىلارمۇ يۇقۇرقى سوزنى تەكرارلىدى. ئابدۇللا ئىبنى سالام ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ: ئەشھەدۇ ئەنلائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋە ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللا (گۇۋالىق بېرىمەنكى، بىر ئاللادىن باشقا ھىچ مەبۇد يوق، مۇھەممەد ھەقىقەتەن ئاللانىڭ پەيغەمبىرىدۇر) دىدى.

يەھۇدىلار، بۇ بىزنىڭ ئىچىمىزدىكى ياماندىن ئادەمنىڭ بالىسى دىدى ھەم ئۇنى يامانلاشتى. ئابدۇللا ئىبنى سالام: ئى رەسۇلۇللا، ئۇلارنىڭ مۇشۇنداق دېيىشىدىن قورققان ئىدىم، دىدى.

303) نەپەقە توغرىسىدا

ئەبۇ مەسئۇد بەدرىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىشىنىڭ ئوز ئائىلىسىگە قىلغان نەپەقىسى① سەدىقە ھىساپلىنىدۇ.

304) بەقەرە سۇرىسىنىڭ ئاخىرىدىكى ئىككى ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ مەسئۇد بەدرىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى كېچىسى سۇرە بەقەرەنىڭ ئاخىرىدىكى ئىككى ئايەتنى ئوقۇيدىكەن، كېچىچە ئۇنىڭغا كۇپايە قىلىدۇ②.

305) چوكانغا ئويلىنىش توغرىسىدا

جابىر ئىبنى ئابدۇللا ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەندىن: ئى جابىر،

---

① ئاللانىڭ رازىلىغىنى كوزلەپ خوتۇنى ۋە بالىلىرىغا قىلغان خىراجىتى.

② ئوقۇغان ئادەمنى ئىنسانلار ۋە جىنلارنىڭ شەررىدىن ساقلاشقا كۇپايە، ياكى تەھەججۇد نامىزىدىن كۇپايە قىلىدۇ دىگەن مەنىدە. بۇ يەردە دىيىلگىنى "ئامەنەر رەسۇلۇ"دىن باشلاپ سۇرىنىڭ ئاخىرىغىچە بولغان ئىككى ئايەت.

ئويلەندىڭمۇ؟ دەپ سورىدى. مەن: ھەئە دېۋىدىم، ئۇ: قىز ئالدىڭمۇ، چوكانمۇ؟ دەپ سورىدى. مەن: چوكان ئالدىم، دىدىم. رەسۇلۇللا: سەن بىلەن مۇھەببەتلىشىدىغان قىز ئالساڭچۇ، دىدى. مەن: ئى رەسۇلۇللا، ئاتام ئوھۇد غازىتىدا شەھىت بولدى، توققۇز قىزى قالدى، ئۇلار مېنىڭ توققۇز ھەمشىرەم بولىدۇ، ئۇلارغا يەنە ئۇلارغا ئوخشاش بىر ئەخمەق قىزنى① قوشۇشنى ياقتۇرمىدىم، ئۇلارنىڭ باشلىرىنى تاراپ قويىدىغان، خىزمىتىنى قىلىدىغان بىر ئايالنى ئالدىم، دىدىم. رەسۇلۇللا: توغرا قىلىپسەن، دىدى.

306) پەيغەمبەر ئەيھىسسالامنىڭ بەرىكىتى توغرىسىدا

جابىر ئىبنى ئابدۇللا ئەنسارى رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ: ساڭا مەلۇمكى، مېنىڭ ئاتام ئوھۇد غازىتىدا شەھىت بولۇپ كەتتى، نۇرغۇن قەرزى قالدى، مەن قەرز ئىگىلىرىنىڭ سېنى كورۇشىنى ياقتۇرىمەن، دىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: خورمىنىڭ ھەر بىر خىلىنى ئايرىم خامان قىلىپ يىققىن دىدى. مەن رەسۇلۇللا دېگەندەك قىلىپ، ئاندىن ئۇنى چاقىردىم، قەرز ئىگىلىرى رەسۇلۇللاغا قارىغان چاغدا، ئۇلار گويا شۇ تاپتا مەندىن قەرزنى جىددى سۇيىلەۋاتقاندەك بولدى، رەسۇلۇللا ئۇلارنىڭ ھەركىتىنى كورۇپ، خامانلارنىڭ چوڭ بىرسىنى ئۈچ قېتىم ئايلىنىپ چىققاندىن كېيىن، ئۇنىڭ ئۇستىدە ئولتۇردى، ئاندىن كېيىن ماڭا: قەرز ئىگىلىرىنى چاقىرغىن، دىدى ۋە تاكى ئاللا ئاتامنىڭ زىممىسى

① ئىشنىڭ ئېپىنى بىلمەيدىغان تەجرىبىسىز نادان، ئەخمەق دىمەكچى.

دىكى قەرزلەرنى تۆگەتكەنگە قەدەر رەسۇلۇللا قەرز ئىگىلىرىگە خورمىنى ئولچەپ بېرىۋەردى. ئاللا ئاتامنىڭ قەرزىنى تۆگەتسە، ئويدىكى ھەمشىرىلىرىمگە بىر تال خورما ئېلىپ بارمىسامۇ مېنى بۇنىڭدىن رازى ئىدىم. ئاللانىڭ قۇدرىتى بىلەن خامان ھېچ خورمىسى شۇ پېتىچە تۇردى، ھەتتا رەسۇلۇللا ئولتۇرغان خامانىدىن گويا بىر دانە خورمىمۇ خورىمىغاندەك تۇرغانلىغى كوز ئالدىمدا تۇرىدۇ.

307) زاتىۋررىقا غازىتى ۋە رەسۇلۇللانىڭ ئوزىگە زىيانكەشلىك قىلىشقا ئۇرۇنغۇچىنى ئەپۇ قىلغانلىغى توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللا ماڭا شەرق شامىلى بىلەن نۇسرەت بەردى. ئاد قەۋمى غەرپ شامىلى بىلەن ھالاك قىلىندى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيتتى: يالغۇز بىر ئاللادىن بولەك ھېچ مەبۇد يوق، ئاللا ئوزىنىڭ قوشۇنىنى كۆچلەندۇردى، پەيغەمبىرىگە نۇسرەت بەردى، يالغۇز ئوزىلا دۇشمەنلەر توپىنى مەغلۇپ قىلدى، ئاللادىن باشقا ھەممە نەرسە پانىدۇر.

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن نەجد تەرەپتىكى غازاتقا قاتىنىشىپ،

يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە قايتىپ كېلىۋېتىپ دەرەخ-لىق بىر ئورمانغا كەلگەندە، كۇن قاتتىق ئىسسىپ كېتىدۇ، رەسۇلۇللا باشلىق ھەممەيلەن شۇ يەرگە چۇشىدۇ. كىشىلەر دەرەخلەرنىڭ ئاستىدا سايىداشقا تارقاپ كېتىدۇ. رەسۇلۇللامۇ بىر ئەرەپ كاۋچۇك دەرىخى ئاستىغا چۇشۇپ، قىلىچىنى دەرەخقە ئېسىپ قويىدۇ. جابىر مۇنداق دەيدۇ: بىز ئۇخلاپ كېتىپتۇق، بىر چاغدا رەسۇلۇللا بىزنى تۇيۇقسىز توۋلاپ قالدى. رەسۇلۇللانىڭ يېنىغا كەلسەك، ئۇنىڭ قېشىدا بىر ئەرابى ئولتۇرۇپتۇ، رەسۇلۇللا بىزگە ئۇنى كورسىتىپ: مەن ئۇخلاۋاتسام، بۇ مېنىڭ قىلىچىمنى سۇغۇرۇپ ئاپتۇ، ئويغانسام، ئۇنىڭ قولىدا يالىڭاچ قىلىچ تۇرىدۇ. ئۇ ماڭا: مەندىن سېنى كىم قۇتقۇزالايدۇ؟ دىدى، مەن: ئاللا قۇتقۇزىدۇ، دىدىم. مانا بۇ مېنىڭ قېشىمدا ئولتۇرىدۇ، دىدى. كېيىن رەسۇلۇللا ئۇنى جازالىمىدى①.

310) خەيبەر غازىتى ۋە "لاھەۋلە ۋە لاقۇۋۋەتە ئىللا بىللا" دىگەن سوزنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەيبەرگە كېتىۋېتىپ بىر ئويمانلىققا

---

① كۇپپارلار بىلەن دوستلىشىش ئۇچۇن جازالىمىغان، ئىبنى ئىسھاقنىڭ رىۋايىتىدە، ئاللا قۇتقۇزىدۇ، دىگەن سوزدىن كېيىن مۇنۇ سوزلەر قوشۇلغان: جىبرىل ئەرابنىڭ كوكرىگىدىن ئىتتەرگەن ئىدى، ئۇنىڭ قولىدىن قىلىچ چۇشۇپ كەتتى. رەسۇلۇللا قىلىچنى ئېلىپ: سېنى مەندىن كىم قۇتقۇزىدۇ دىگەن ئىدى، ئەرابى: ھېچكىم قۇتقۇزالمايدۇ، دىدى. قۇرئاندا ئاللا پەيغەمبەرگە قارىتا "ئاللا سېنى كىشىلەرنىڭ زىيانكەشلىكىدىن ساقلايدۇ" دىگەن.

چۈشكەندە، كىشىلەر ئۇنىلۇك تەكبىر ئېيتىپ: ئاللاھۇئەكبەر، ئاللاھۇئەكبەر، لائىلاھە ئىللەللاھۇ (ئاللا ئۇلۇغدۇر، ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد يوق) دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: تووالىي تەكبىر ئېيتماڭلار، سىلەر گاسنى، غايىپنى چاقىرىۋاتمايسىلەر، بەلكى ھەمىشە سىلەردىن ئايرىلمايدىغان، ھەممىنى ئاڭلاپ تۇرىدىغان ئاللاغا تەكبىر ئېيتىۋاتىسىلەر، دېدى. مەن رەسۇلۇللانىڭ ئۇلىغىنىڭ ئارقىسىغا مىنگىشكىلىك ئىدىم، ئۇ، مېنىڭ "لاھەۋلە ۋە لاقۇۋۋەتە ئىللا بىللا" دېگەنلىگىمنى ئاڭلاپ قاپتۇ. ئۇ مېنى، ئى ئابدۇللا ئىبنى قەيس دەپ چاقىردى. مەن: لەببەي، رەسۇلۇللا، دېدىم. ئۇ: ساڭا جەننەتنىڭ غەزنىسى بولغان بىر سوزنى ئېيتىپ بېرەيمۇ؟ دېدى. مەن: ماقۇل، ئاتا-ئانام پىدايىڭ بولسۇن، ئى رەسۇلۇللا، دېدىم. رەسۇلۇللا: ئۇ بولسا "لاھەۋلە ۋە لاقۇۋۋەتە ئىللا بىللا" (ئاللانىڭ ياردىمى بولمسا قولىمىزدىن ھېچ ئىش كەلمەيدۇ. ــ ت)دۇر، دېدى.

311) مەككىنى پەتھى قىلىش غازىتى ۋە مەككىدە قىلىش چەكلەنگەن ئىشلار توغرىسىدا

ئەبۇ شۇرەيھ ئەدەۋى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ ئەمر ئىبنى سەئىد مەككىگە قوشۇن ئەۋەتىۋاتقان① ۋاقتىدا ئۇنىڭغا مۇنداق دېگەن: ئى ئەمر، مېنىڭ رەسۇلۇللا مەككىنى پەتھى قىلىپ ئەتىسى ئېيتقان ۋە قۇلىغىم بىلەن ئاڭلاپ ئېسىمدە چىڭ قالغان،

① ئابدۇللا ئىبنى زۇبەيد يەزىد ئىبنى مۇئاۋىيىگە بەيئەت قىلىشتىن باش تارتقانلىغى ئۈچۈن، ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشۇشقا ئەۋەتىلگەن قوشۇن، ئەمرى ئىبنى سەئىد بۇ چاغدا مەدىنىنىڭ ئەمرى ئىدى.

كوزۇم بىلەن كورگەن سىر گەپنى ساڭا ئېيتىپ قويۇشۇمغا رۇخسەت قىلغىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاللاغا ھەمدۇ-سانا ئېيتقاندىن كېيىن مۇنداق دىگەن: مەككە كىشىلەر تەرىپىدىن ئەمەس، ئاللا تەرىپىدىن چەكلەنگەن جاي قىلىپ بېكىتىلگەن، ئالىلاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرگەن ئادەمنىڭ ھەرقانداق تۆكۈشى، ھەرقانداق دەرەخلىرىنى كېسىشى دۇرۇس ئەمەس، ئەگەر بىرەر كىشى مەككىدە مېنىڭ ئۇرۇش قىلغانلىغىمنى سەۋەپ قىلىپ، دۇرۇسلۇققا رۇخسەت سورىسا، ئۇنىڭغا: ئاللا پەيغەمبىرىگە رۇخسەت قىلدى، سىلەرگە رۇخسەت قىلغىنى يوق، دەڭلار. ماڭمۇ كۈندۈزدىن مەلۇم ۋاقىتلا① رۇخسەت قىلىنغان. ئۇنىڭدا ئىلگىرى چەكلەنگەن ئىشلار بۇگۈنمۇ چەكلىنىدۇ. ھازىر بولغانلار ھازىر بولمىغانلارغا يەتكۈزسۇن، ھەرقانداق ھايۋانلىرىنى ئوۋلاشقا بولمايدۇ، ئوسۇملۇكلىرىنى يۇلۇشقا بولمايدۇ، ھەرقانداق تېپىۋېلىنغان نەرسە ئىگىسىدىن غەيرى ئادەمگە ھالال بولمايدۇ، دىدى. ئابباس ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىپ: ئىزخىردىن باشقىسى شۇنداقتۇ ئى رەسۇلۇللا، چۈنكى ئىزخىر توموركىلەرنىڭ يېقىلغۇسى ئۈچۈن ۋە ئويلەرنى يېپىش ئۈچۈن زۇرۇر، دىدى. رەسۇلۇللا بىر دەم تۇرۇۋالغاندىن كېيىن ئىزخىردىن باشقىسى شۇنداق، ئىزخىرنى يۇلۇش ھارام ئەمەس، دىدى. ئەبۇ شۇرەيھدىن: ساڭا ئەمر ئىبنى سەئىد نەمە دىدى، دەپ سورىغان ئادەمگە ئۇ: ئەمر ئىبنى سەئىد ماڭا: ئى ئەبۇ شۇرەيھ، بۇنى مەن سەندىن ياخشىراق بىلەمەن، ھەرەم ئاسىلىق قىلغۇچىغا، قان قەرز بىلەن قېچىپ كەلگۈچىگە، بۇزغۇنچىلىق قىلىپ قېچىپ كەلگۈچىگە باش پانا بولمايدۇ، دىدى. دەپ جاۋاپ

① كۈن چىققاندىن تارتىپ نامازدىگەر ۋاقتىغچە.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
ئۇيغۇر كتابلىرىنىڭ بېكى تارىسى
www.uyghurkitap.com

بەردى.

312) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇئازنى يەمەنگە ئەۋەتىشى ۋە ئۇنىڭغا قىلغان تەۋسىيىسى توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇئاز ئىبنى جەبەلنى يەمەنگە ئەۋەتىش ۋاقتىدا مۇنداق دېگەن: سەن ئەھلى كىتاپ (يەھۇدىلار، خرىستىيانلار. ــ ت)نىڭ يېنىغا كېتىۋاتىسەن، بارغاندىن كېيىن ئۇلارنى بىر ئاللادىن باشقا مەبۇد يوق، مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسى دەپ كەلىمە شاھادەت ئېيتىشقا دەۋەت قىلغىن، بۇنى قوبۇل قىلسا، ئاللانىڭ ئۇلارغا بىر كېچە-كۈندۈزدە بەش ۋاقى نامازنى پەرز قىلغانلىغىنى ئېيتقىن، بۇنى قوبۇل قىلسا، بايلىرىنىڭ مالىدىن زاكات ئېلىنىپ، كەمبەغەللىرىگە بېرىلىدىغانلىغىنى ئېيتقىن، بۇنى قوبۇل قىلسا، زاكاتىنى ئۇلارنىڭ ياخشى مالىدىن ئالمىغىن، زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىلارنىڭ بەد دۇئاسىدىن ساقلانغىنكى، مۇنداق دۇئا بىلەن ئاللانىڭ ئارىسىدا پەردە-ھىجاپ يوق (بۇنداق دۇئا چاپسان قوبۇل بولىدۇ دېگەن مەنىدە. ــ ت)

313) ئەمەلگە ئۇزرىسى بار تۇرۇقلۇق نىيەت قىلىش توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك زەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تەبۇك غازىتىدىن قايتىپ كېلىۋېتىپ

مەدىنىگە يېقىنلاشقاندا: مەدىنىدە شۇنداق بىر خەلق بارکى، سىلەرنىڭ قىلغان غازىتىڭلارنىڭ ۋە غازات ئۇچۇن باسقان مۇشەققەتلىك يوللىرىڭلارنىڭ ھەممىسىدە ئۇلار سىلەر بىلەن بىللە بولدى① دىدى. ئى رەسۇلۇللا، ئۇلار مەدىنىدە قېلىۋىدىغۇ دىگەن كىشىلەرگە ئۇ: ئۇلارنىڭ ئوزرىسى بولغاچقا چىقالمىغان، دىدى.

314) ئاياللارنىڭ مەنسەپ تۇتۇشى توغرىسىدا

ئەبۇ بەكرە مۇنداق دەيدۇ: جەمەل ۋەقەسى يۇز بەرگەن كۇنلەردە مەن ئائىشە ۋە ئۇنىڭ تەرەپدارلىرىنىڭ سېپىگە قوشۇلۇپ ئۇرۇش قىلىشقا تاس قالغان چېغىمدا، ئاللانىڭ ئىلتىپاتى بىلەن رەسۇلۇللادىن ئاڭلىغان بىر سوزنىڭ پايدىسىدىن ئۇلارنىڭ سېپىگە قاتناشمىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسام ئىرانلىقلارنىڭ ئوزلىرىگە كىسرانىڭ قىزىنى پادىشا قىلىۋالغانلىغى توغرىسىدىكى خەۋەرنى ئاڭلىغاندا مۇنداق دىگەن: ئايال كىشىنى ئوزلىرىگە ھوكۇمران قىلغان خەلق مۇۋەپپەقىيەت قازىنالمايدۇ②.

---

①سىلەر بىلەن غازاتتا بىللە بولدى، چۇنكى يالغۇز بەدەن بىلەنلا ئەمەس، روھ بىلەن بولغان ھەمرالىق، بىرلىك ھەقىقى بىرلىك ھاسىل بولىدۇ، ئىنسانىنىڭ نىيىتى ئەملىدىن ئارتۇق تۇرىدۇ دىگەن مەنىدە.

② كوپچىلىك ئولىمالارنىڭ مەزھىبىدە ئاياللار ئەمەلدار بولۇشقا، قازى بولۇشقا بولمايدۇ. تەبەرى ئىمام مالىكتىن رىۋايەت قىلىپ، ئاياللارنىڭ مەنسەپ تۇتۇشىنى دۇرۇس دەپ قارايدۇ. ئىمام ئەبۇ ھەنىفە ئاياللارنىڭ گۇۋالىغى دۇرۇس بولىدىغان ئىشلاردا ئاياللارنىڭ مەنسەپ تۇتۇشى دۇرۇس دەپ قارايدۇ، جەمەل ۋەقەسى مۇنداق بولغان: ھەزرىتى ئوسمان شەھىت بولۇپ، ھەزرىتى ئەلى خەلىپىلىككە سايلانغاندا، تەلھە بىلەن زۇبەير مەككىگە

315) پەيغەمبەرلەرنىڭ قەۋرىلىرى ۋە يەھۇدىلار توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولۇش كېسىلىدە: ئاللا يەھۇدىلارغا لەنەت قىلسۇنكى، ئۇلار پەيغەمبەرلىرىنىڭ قەۋرىلىرىنى مەسچىت قىلىۋالدى، دېگەن. ئائىشە مۇنداق دەيدۇ: ئەگەر يۇقۇرقى خەۋپ بولمايدىغان بولسا، رەسۇلۇللانىڭ قەۋرىسى توساق ئىچىگە ئېلىنماي ئوچۇقچىلىقتا قالغان بولاتتى، رەسۇلۇللا ئۆزىنىڭ قەۋرىسىنىڭ مەسچىت قىلىنىشىدىن قورققان.

316) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىيامەت كۈنى شاپائەت قىلىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مومىنلەر قىيامەت كۈنى يىغىلىپ، ئاللانىڭ ئالدىدا بىزگە شاپائەت قىلىدىغان بىر كىشىدىن شاپائەت تەلەپ قىلساق دېيىشىپ ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ: سەن بولساڭ ئىنسانلارنىڭ ئاتىسى، ئاللا سېنى ئۆز قولى بىلەن

بارغان، بۇ يەردە ئۇلار ھەج قىلىش ئۈچۈن كەلگەن ھەزرىتى ئائىشە بىلەن ئۇچراشقان. ئۇلار ئوسمانىنىڭ قاسىنى تەلەپ قىلىشقا كىشىلەرنى قوزغاش ئۈچۈن بەسرىگە بېرىش قارارىغا كەلگەن. بۇ خەۋەر ئەلىغا يېتىپ، ئۇلارنىڭ ئالدىغا چىقىقان، ئائىشە توگە ئۈستىدە كاجاۋدا ئولتۇرۇپ، كىشىلەرنى ئەپلىشىشكە چاقىرغان.

ياراتقان، پەرىشتىلەرنى ساڭا سەجدە قىلىشقا بۇيرۇغان، ساڭا پۈتۈن شەيئىلەرنىڭ نامىلرىنى بىلدۈرگەن، رەببىڭنىڭ ئالدىدا بىزنى شاپائەت قىلىپ، بىزنى بۇ كۆلپەتتىن قۇتۇلدۇرساڭ، دەيدۇ. ئادەم ئەلەيھىسسالام: مەن سىلەرنى شاپائەت قىلالايدىغان دەرىجىدە ئەمەسمەن، دەپ ئوزىنىڭ گۇناھىنى① ئەسلەپ خىجىل بولۇپ، نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىڭلار، ئۇ ئاللا تەرىپىدىن ئەلچىلىككە ئەۋەتكەن دەسلەپكى② پەيغەمبەردۇر، دەيدۇ. ئۇلار نۇھ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىدۇ. نۇھ ئەلەيھىسسالام: مەن سىلەرنى شاپائەت قىلالايدىغان دەرىجىدە ئەمەسمەن③ دەيدۇ ۋە ئوزى بىلمەيدىغان نەرسە ئۈستىدە ئاللاغا تەلەپ قويغانلىغىنى④ ئەسلەپ خىجىل بولۇپ، ئاللانىڭ دوستى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىڭلار، دەيدۇ. ئۇلار ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىدۇ، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام: مەن بۇ دەرىجىدە ئەمەسمەن، ئاللا بىۋاستە سوزلەشكەن ۋە تەۋرات نازىل قىلىنغان مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىڭلار، دەيدۇ. ئۇلار مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىدۇ. ئۇ: مەن بۇ

---

① جەننەتتە ئاللا مەنئى قىلغان دەرەختىن يىگەنلىك گۇناھى.

② ئوز خەلقىنى ئاگاھلاندۇرۇش ۋە ھالاك قىلىدۇرۇش يۈزىسىدىن دەسلەپكى پەيغەمبەر ھىساپلايدىغان. چۈنكى ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكى ئوزىنىڭ بالىلىرىنى تەربىيىلەش ۋە ئۇلارنى يېتەكلەش ئۈچۈن ئىدى.

③ كەمتەرلىكىدىن مېنىڭ مەرتىۋەم توۋەن ياكى بۇ دەرىجە ماڭا ئەمەس، باشقىلارغا مەنسۇپ دېگەنلىكنى بىلدۈرىدۇ.

④ "رەببىم، ئوغلۇم مېنىڭ ئائىلەمنىڭ كىشىسى ئىدى، ئائىلەمدىكىلەرنى ئامان قالدۇرۇشتىن ئىبارەت ۋەدەڭ ھەقتۇر" دېگەن سوز بىلەن ئوغلىنى غەرق بولۇپ كېتىشتىن قۇتۇلدۇرۇشنى سورىغان ئىدى.

دەربجدە ئەمەسمەن، دەيدۇ ۋە ئوزىنىڭ ئۇقۇشماسلىقىنى ئادەم ئولتۇرۇپ① قويغانلىغىنى ئەسلەپ پەرۋەردىگاردىن خىجىل بولۇپ: ئاللانىڭ بەندىسى، ئالىلانىڭ پەيغەمبىرى، ئالىلانىڭ كەلىمىسى ۋە ئاللا تەرىپىدىن سادىر بولغان روھ ئىسانىڭ ئالدىغا بېرىڭلار، دەيدۇ. ئىسا: مەن بۇ دەربجىدە ئەمەسمەن، ئىلگىرىكى② ۋە كېيىنكى③ گۇناللرىنى ئاللا كەچۈرگەن بەندە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بېرىڭلار، دەيدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مېنىڭ ئالدىمغا كېلىدۇ. مەن بېرىپ رەببىمدىن ئىجازەت سورايمەن. ماڭا ئىجازەت بېرىلىدۇ، رەببىمنى كورگەن چاغدا، ئۇنىڭغا سەجدە قىلىمەن، سەجدىدە ئاللا خالىغان چاققىچە تۇرىمەن، ئاندىن ئاللا: بېشىڭنى كوتەرگىن، سورىغىنىڭنى بېرىمەن، گېپىڭگە قۇلاق سالىمەن، شاپائىتىڭنى قوبۇل قىلىمەن، دەيدۇ. بېشىمنى سەجدىدىن كوتىرىمەن، ئاللا ماڭا بىلدۇرىدىغان ھەمدى بويىچە ئاللاغا ھەمدى ئېيتىمەن، ئاندىن شاپائەت قىلىشقا باشلايمەن. شاپائەت قىلىنىدىغان كىشىلەرنى ئاللا كورسىتىپ بېرىدۇ④. ئۇلارنى جەننەتكە ئېلىپ

---

① بۇ ئىش سەۋەن سادىر بولغانلىغى ئۈچۈن، مۇسا ئەلەيھىسسالامنىڭ پاك ئىكەنلىگىگە داغ تەككۈزمەيدۇ. مۇسا ئەلەيھىسسالام بۇ سەۋەنلىكنى شەيتاننىڭ ئىشى، ئوزىگە زۇلۇم قىلغانلىق دەپ ئېيتقان ئىدى. پەيغەمبەرلەرنىڭ ئوزلىرىدىن سادىر بولغان كىچىك سەۋەنلىكلەرنىمۇ چوڭ سانايدىغان ئادەتى بويىچە، ئۇنىڭ ئۇچۇن ئىستىغفار ئېيتقان ئىدى.

② سەۋەن سادىر بولغان خاتالىقلار ۋە چۈشەندۇرۇلگەندىن كېيىن خاتا ھىساپلانمايدىغان خاتالىقلار.

③ ئۇنىڭدىن گۇنا سادىر بولغان تەقدىردىمۇ، گۇنادىن مەسۇملۇغى بىلەن ياكى مەغپىرەت قىلىنىشى بىلەن جاۋاپكارلىقتا تارتىلمايدۇ.

④ مەسىلەن، نامازلىرىنى تولۇق ئادا قىلمىغانلار توغرىسىدىكى شاپائەتنىڭ قوبۇل قىلىدىم، دەيدۇ.

كىرىمەن، ئاندىن ئالىلانىڭ دەرگاھىغا قايتىپ بارىمەن. رەببىمنى كورگەن، چاغدا، يۇقۇرقىدەك قىلىمەن، ئاندىن شاپائەت قىلىشقا باشلايمەن. شاپائەت قىلىنىدىغان كىشىلەرنى ئالىلا كورسىتىپ بېرىدۇ①، ئۇلارنى جەننەتكە ئېلىپ كىرىمەن. ئاندىن كېيىن مۇشۇ يوسۇندا 3 ـ ، 4 ـ قېتىم ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتىپ بېرىپ شاپائەت قىلىپ بولۇپ: دەۋزەختە پەقەت ئاللاتائالا قۇرئاندا مەڭگۇ قالىدۇ دىگەن كۇپپاردىن باشقا ئادەم قالمىدى دەيمەن.

317) قانداق گۇناھنىڭ ئەڭ چوڭ ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئاللانىڭ نەزىرىدە قايسى گۇناھ ئەڭ چوڭ ھىساپلىنىدۇ؟ دەپ سورىدىم. ئۇ: سېنى ياراتقان ئاللاغا شېرىك كەلتۈرۈشۈڭ، دىدى. مەن: بۇ ئەلۋەتتە چوڭ گۇناھ، ئۇنىڭدىن قالسىچۇ؟ دىدىم. رەسۇلۇللا: بېقىشتىن قورقۇپ بالاڭنى ئولتۈرۈشۈڭ، دىدى. ئاندىن قالسىچۇ؟ دىدىم. رەسۇلۇللا: خوشنائىنىڭ ئايالى بىلەن زىنا قىلىشىڭ② دىدى.

318) ئاللانىڭ بالىسى بار دىگەنلەرنىڭ سوزى توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

---

① مەسىلەن، زىنا قىلغانلار ياكى ھاراق ئىچكەنلەر توغرىسىدىكى شاپائەتنى قوبۇل قىلدىم، دەيدۇ.

② بۇنىڭدا زىنانىڭ گۇناھى بولغانلىغىدىن تاشقىرى، ئاللا تەۋسىيە قىلغان خوشنىلارنىڭ ھەققىنى ئادا قىلماسلىقمۇ بار.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللاتائالا ئىبتىدائى، ئادەم بالىسى مېنى يالغانغا چىقىرىدۇ، ۋاھالەنكى، ئۇنىڭ مۇنداق قىلىشقا ھېچ ھەققى يوق ئىدى. ئۇ مېنى سوكىدۇ، ۋاھالەنكى، ئۇنىڭ مۇنداق قىلىشقا ھەققى يوق ئىدى. ئۇنىڭ مېنى يالغانغا چىقارغىنى شۇكى، ئولگەندىن كېيىن ئۇنى قايتا تىرىلدۈرۈپ بۇرۇنقىدەك ئەسلىگە كەلتۈرۈشۈمگە ئۇ مېنى قادىر ئەمەس دەپ گۇمان قىلىدۇ؛ ئۇنىڭ مېنى بالىسى بار دىگىنى تىللىغىنىدۇر، مەن ئوزەم خوتۇن ياكى بالا تۇتۇشتىن پاك مەن①.

319) پۇتۇنلەي خەيرىدىن ئىبارەت بولغان دۇنيا توغرىسىدا

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيتتى. "رەببىنا ئاتىسىنا فىددۇنيا ھەسەنەتەن ۋە فىلئاخىرەتى ھەسەنەتەن ۋەقىنا ئازابەننار" (ئى رەببىمىز ئاللا، بىزگە دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ياخشىلىق ئاتا قىلغىن، بىزنى دەۋزەخنىڭ ئازاۋىدىن ساقلىغىن.)②

---

① ئاللاتائالانىڭ زاتى ئەزەلدىنلا ئوزلۇكسىدىن مەۋجۇت بولۇپ، شەيئىلەرنىڭ بارلىققا كېلىشىدىن بۇرۇنلا بار ئىدى. تۇغۇلغان بالىنىڭ ھەممىسى يېڭى پەيدا بولغانلىغى ئۈچۈن، ئاللانىڭ زاتىغا قارىتا تۇغۇلۇش دىگەن ئىنكار قىلىنىدۇ، ئاللاتائالاغا مەخلۇقاتتىن ھېچكىم ئوخشىمىغانلىغى ۋە جىنسداش بولمىغانلىغى ئۈچۈن، ئاللاتائالاغا قارىتا بالا تېپىش دىگەن ئىنكار قىلىنىدۇ. ئاللاتائالانىڭ: "ئاللانىڭ خوتۇنى بولمىسا قانداقمۇ ئۇنىڭ بالىسى بولسۇن" دىگەن سوزىمۇ شۇنى كورسىتىدۇ.

② ئىبنى كەسىر مۇنداق دەيدۇ: بۇ دۇنيا تەن ساقلىق، كەڭ رىزق، پايدىلىق ئىلىم ۋە ياخشى ئەمەل قاتارلىق دۇنيانىڭ ھەممە ياخشىلىقلىرىنى

320) كشىدىن نەرسە تاسمەيدىغان مسكىن توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر-ئىككى خورما ۋە بىر-ئىككى لوقما بېرىلىش بىلەن تەلۈي ئورۇنلىنىدىغان ئادەم مسكىن ئەمەس، ھەقىقى مسكىن دېگەن تىلەمچىلىك قىلىشتىن ئوزىنى تارتىدۇ، خالىساڭلار، ئاللاتالانىڭ مۇنۇ سوزىنى ئوقۇڭلار، "ئۇلار كىشىلەردىن بىزەڭلىك قىلىپ تىلىمەيدۇ."

321) جاۋاپكارغا قەسەم كېلدىغانلىغى توغرىسىدا

ئىبنى ئەبى مۇلەيكە مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: ئىككى ئايال ئويدە موزدۇزلۇق قىلاتتى، ئۇلارنىڭ بىرسىنىڭ ئالقىنىغا بىر گىز سانچىلىپ كەتتى، ئۇ ئوزىنىڭ ھەمرىيى بولغان ئايالىنى سانچۇەتتى دەپ ئىبنى ئابباسنىڭ ئالدىغا دەۋا قىلىپ باردى. ئىبنى ئابباس: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، دەۋا گەرلەرنىڭ گېپىگە قاراپ① ئۇلارغا نەرسە

ئوز ئىچىگە ئالغان، بارچە يامانلىقلاردىن ساقلىنىشمۇ ئوز ئىچىگە ئالغان. ئاخىرەتنىڭ ياخشىلقلىرىغا كېلدىغان بولساق، ئۇلارنىڭ ئەلاسى جەننەتكە كىرىشنى، ئەرەساتتىكى چوڭ قورقۇنچتىن ئەمن بولۇشنى، قىيامەتتىكى ھىساپنىڭ ئوڭاي بولۇشنى ئوز ئىچىگە ئالىدۇ. دەۋزەختىن نىجات تېپىشقا كەلسەك، ھارام ئىشلاردىن، گۇناھلاردىن ساقلىنىش ۋە شۇبھىلىك ئىشلارنى تەرك ئېتىشنىڭ سەۋەبلىرىنىڭ ئاسانلاشتۇرۇپ بېرىلىشىدىن ئىبارەت.

① ئاغزىدىكى قۇرۇق دەۋاسىغا قاراپ.

ئېلىپ بېرىلمىغان بولسا، جاۋاپكارلارنىڭ جانلىرىنى، مالىلىرىنى مۇھاپىزەت قىلىش ئىمكانىيىتى ئەلۋەتتە بولمىغان بولاتتى①، دېگەن. سىلەر جاۋاپكار ئايالغا ۋەز-نەسىھەت قىلىپ، ئۇنى يالغان قەسەم ئىچىشتىن يامانلىغىدىن قورقۇتۇڭلار، ئۇنىڭغا "ئاللا بىلەن قىلغان ۋەدىسىنى ۋە قەسىمنى ئەرزىمەس پۇلغا ساتمىغانلار....." (سۈرە ئال ئىمران، 77-ئايەت. ــ ت) دېگەن ئايەتنى ئوقۇپ بېرىڭلار، دېدى. ئۇنىڭغا ۋەز-نەسىھەت قىلغاندىن كېيىن ئۇ ئىقرار قىلدى. ئىبنى ئابباس ئېيتىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: قەسەم جاۋاپكارغا كېلىدۇ②، دېگەن.

322) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەرەقلىگە③ مەكتۇپ يوللىشى

ئىبنى ئابباس رىۋايەت قىلىدۇكى، ئەبۇ سۇفيان ئىبنى سەخر ئۇنىڭغا ئوز ئاغزى بىلەن مۇنداق دەپ بەرگەن: مەن بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئارىسىدا كېلىشىم تۈزۈلگەن④ مەزگىلدە مەن شام (ھازىرقى سۈرىيە. ــ ت)غا بارغان ئىدىم. مەن شامدىكى چاغدا

---

① جاۋاپكارغا ئۇزىنىڭ جېنىنى، مېلىنى قوغداش ئىمكانىيىتى بولمايتتى.

② دەۋاگەرنىڭ دەۋاسىنى رەت قىلىدىغان پاكىتى بولمىسا، جاۋاپكار قەسەم قىلىدۇ. بەيھەقى بۇ ھەدىسكە "دەۋاگەر پاكىت كۆرسىتىدۇ، جاۋاپكارغا قەسەم كېلىدۇ" دېگەن سوزنى قوشۇپ رىۋايەت قىلىدۇ.

③ رۇم پادىشاسى قەيسەر.

④ ئون يىل ئۇرۇش قىلماسلىق ئۈچۈن تۈزۈلگەن ھۇدەيبىيە سۈلھى كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

دىھىيە كەلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھىرەقلىگە يازغان مەكتۇبىنى ئېلىپ كېلىپ، بۇسرانىڭ ۋالىسى ئارقىلىق ھىرەقلىگە تاپشۇردى. ھىرەقلى: ئۇزىنى پەيغەمبەر ھىساپلىغان بۇ ئادەمنىڭ خەلقىدىن بۇ يەردە بىرەرسى تېپىلامدۇ؟ دەپ سورىدى. يېنىدىكىلەر: ھەئە، تېپىلىدۇ، دېيىشتى. مەن ۋە قۇرەيشلىك بىرقانچە ئادەم ھىرەقلى تەرىپىدىن چاقىرتىلىپ، ئۇنىڭ يېنىغا كىردۇق. ئۇ بىزنى ئالدىدا ئولتۇرغۇزۇپ: ئۇزىنى پەيغەمبەر ھىساپلىغان بۇ ئادەمگە قايسىڭلارنىڭ نەسىبى يېقىن؟ دەپ سورىدى. مەن ئۇنىڭغا مېنىڭ نەسىبىم يېقىن ئىكەنلىگىنى ئېيتتىم. شۇنىڭ بىلەن ئۇ مېنى ئۇزىنىڭ ئالدىدا ئولتۇرغۇزدى. ھەمرالىرىمنى ئارقامدا ئولتۇرغۇزدى، ئاندىن ئۇزىنىڭ تەرجىمانىنى چاقىرىپ كېلىپ، ئۇ ئارقىلىق بىزگە: مەن بۇنىڭدىن (ئەبۇ سۇفياندىن دېمەكچى. ــ ت) ئۇزىنى پەيغەمبەر ھىساپلىغان ئادەم توغرىلىق سورايمەن، ئەگەر ئۇ يالغان ئېيتسا، ئۇنىڭغا رەددىيە بېرىڭلار، دىدى.

ئەبۇ سۇفيان مۇنداق دەيدۇ: ئالىلا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇلار مېنى يالغانچى دەيدۇ دېمىسەم، ئەلۋەتتە يالغان ئېيتاتتىم؛ ئاندىن ئۇنىڭ تەرجىمانى ئارقىلىق ئارىمىزدا مۇنداق سوئال-جاۋاپلار بولدى:

ــ ئىچىڭلاردا ئۇنىڭ (پەيغەمبەرنىڭ. ــ ت) نەسىبى قانداق؟

ــ نەسىبى ئىسىل.

ــ ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ ئىچىدە پادىشا بولغان كىشى بارمۇ؟

ــ ياق.

ــ پەيغەمبەرلىك دەۋاسى قىلىشتىن ئىلگىرى ئۇنى يالغانچىلىق بىلەن قارىلىغىنىڭلار بارمۇ؟

www.uyghurkitap.com

ـــ ياق.

ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەر يۇقۇرى تەبىقىدىنمۇ، توۋەن تەبىقىدىنمۇ؟

ـــ توۋەن تەبىقىدىن.

ـــ ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرنىڭ سانى كوپمۇ-ئاز بىمۇ؟

ـــ كوپمۇ-ئاز.

ـــ ئۇنىڭ دىنىغا كىرگەنلەرنىڭ ئىچىدە دىنىي ياقتۇرماي يۈرگۈچىلەر بارمۇ؟

ـــ يوق.

ـــ ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇش قىلدىڭلارمۇ؟

ـــ قىلدۇق.

ـــ قايسىڭلار غالىپ كەلدىڭلار؟

ـــ بىزدە ئۇ غالىپ كەلدى، بىزدە بىز غالىپ كەلدۇق.

ـــ مۇھەممەدنىڭ قىلغان ۋەدىسىگە خىيانەت قىلغىنى بارمۇ؟

ـــ يوق، ھازىر ئۇنىڭ بىلەن ئارىمىزدا كېلىشىم بار، بۇزامىدۇ، يوقمۇ ئۇقمايمىز.

(ئەبۇ سۇفيان "ئەزبىرايى خۇدا، بۇ سوھبەتكە مۇشۇ بىر جۈملە سوزدىن باشقىنى يېنىمدىن كىرگۈزۈشكە بولمىدى" دەيدۇ.)

ـــ مۇھەممەددىن بۇرۇن ئىچىڭلاردا پەيغەمبەرلىك دەۋاسى قىلغان كىشى بولغانمۇ؟

ـــ ياق.

ئاندىن كېيىن ھىرەقلى تەرجىمانى ئارقىلىق ئەبۇ سۇفيانغا مۇنداق دىگەن: مۇھەممەدنى ئىسىل نەسەپلىك دىدىڭ، پەيغەمبەر دىگەن شۇنداق ئىسىل نەسەپلىك كېلىدۇ، ئاتا-بوۋىلىرىدىن پادىشاھلىق قىلغان كىشى يوق دىدىڭ، بولغان بولسا، ئاتا-بوۋىلىرىنىڭ

پادىشالىغىنى تەلەپ قىلىدۇ، دەيتتىم، ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرنى توۋەن تەبىقىدىكىلەر دىدىك، پەيغەمبەرلەرگە توۋەن تەبىقىدىكىلەر ئەگەشىدۇ. ئۇ پەيغەمبەرلىك دەۋاسى قىلىشتىن ئىلگىرى يالغانچىلىق بىلەن قارىلانمىغان دىدىك، ئۇ كىشىلەرگە يالغانچىلىق قىلمىغان ئىكەن، ئاللاغا يالغانچىلىق قىلمايدۇ. ئەگەشكۈچىلىرى ئىچىدە ئىمانسىزدىن پەيدا بولغانلار يوق دىدىك، ئىمان دىگەن كىشىلەرنىڭ قەلبىگە سىڭىپ كەتكەندە شۇنداق بولىدۇ. ئەگەشكۈچىلىرىنى كۆپىيىۋاتىدۇ دىدىك، ئەھلى ئىمان شۇنداق كۆپىيىپ بارىدۇ. ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشقانلىغىڭلارنى. گاھى ئۇنىڭ، گاھى سىلەرنىڭ غەلىبە قىلغانلىغىڭلارنى ئېيتتىڭ، پەيغەمبەر شۇنداق سىنىلىدۇ، ئاخىر ئۇلار ئۇتۇپ چىقىدۇ. ئۇنىڭ خىيانەت قىلمىغانلىغىنى ئېيتتىڭ، پەيغەمبەرلەر شۇنداق بولىدۇ، خىيانەت قىلمايدۇ. ئۇنىڭدىن ئىلگىرى ئارىسىمزدا ھىچكىم پەيغەمبەرلىك دەۋاسى قىلمىغان دىدىك، پەيغەمبەرلىك دەۋاسى قىلغان كىشى بولسا، ئۇنى دوراپ قىلغان دەيتتىم.

ئاندىن ئۇ ئەبۇ سۇفياندىن: مۇھەممەد سىلەرنى نىمىلەرنى قىلىشقا بۇيرۇيدۇ؟ دەپ سورىغان. ئەبۇ سۇفيان مۇنداق جاۋاپ بەردىم دەيدۇ: بىزنى ناماز ئوقۇشقا، زاكات بېرىشكە، خىش-ئەقرىبالارغا سىلەرھەم قىلىشقا، ئىپپەتلىك بولۇشقا بۇيرۇيدۇ. بۇ چاغدا ھەرقىلى ئەبۇ سۇفيانغا مۇنداق دەيدۇ: ئۇنىڭ ھەقىقىدە ئېيتقانلىرىڭ راست بولىدىغان بولسا، مۇھەممەد راست پەيغەمبەر ئىكەن. ئۇنىڭ بۇ زاماندا مەيدانغا كېلىدىغانلىغىنى بىلەتتىم، ئۇنى سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىن چىقىدۇ دەپ ئويلىمىغان ئىدىم. ئەگەر ئۇنىڭ يېنىغا بارىدىغانلىغىمنى بىلسەم، ئەلۋەتتە ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىشنى ياقتۇراتتىم. ئەگەر ئۇنىڭ يېنىدا بولىدىغان بولسام، ئەلۋەتتە ئۇنىڭ ئىككى

پۈتىنى يۇيۇپ قويماتتىم. ئۇنىڭ ھوكۇمرانلىغى چوقۇم رۇم زېمىنىغىمۇ يېتىپ كېلىدۇ.

ئاندىن كېيىن ھەرقايسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇنىڭغا يازغان مەكتۇبىنى ئوقۇدى، مەكتۇپنىڭ مەزمۇنى مۇنداق ئىدى:

"ئىككىلا دۇنيادا كوپ رەھمەت قىلغۇچى ئاللانىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن، ئاللانىڭ رەسۇلى مۇھەممەددىن رۇمنىڭ چوڭ ھەرقايسىغا:

توغرا يولغا ئەگەشكەنلەرگە سالام بولسۇن، مەن سېنى ئىسلام دىنىغا دەۋەت قىلىمەن، مۇسۇلمان بولساڭ ئامان بولىسەن؛ مۇسۇلمان بولساڭ، ئاللا ساڭا ئىككى ھەسسە ساۋاپ بېرىدۇ (بىرسى ئىسا ئەلەيھىسسالامغا، ئىككىنچىسى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ئىمان ئېيتقانلىغى ئۈچۈن. ــ ت). ئەگەر ئىسلامنى قوبۇل قىلمىساڭ، پۈتۈن خەلقىڭنىڭ گۇناھى ساڭا يۈكلىنىدۇ. 'ئى ئەھلى كىتاپ، سىلەر بىلەن بىزنىڭ ئارىمىزدا ئورتاق بولغان مۇنداق بىر سوزگە كېلىڭلار، ئاللادىن باشقا ھېچكىمگە ئىبادەت قىلمايلى، ئاللاغا ھېچكىمنى شېرىك قىلمايلى، ئاللادىن غەيرى بىر بىرىمىزنى خۇدا قىلۋالمايلى، ئەگەر ئەھلى كىتاپ بۇنىڭدىن يۈز ئۆرۈسە، بىزنىڭ ھەقىقەتەن مۇسۇلمان ئىكەنلىگىمىزگە گۇۋاھ بولۇڭلار دەڭلار.'" (سۈرە ئال ئىمران، 64 ـ ئايەت. ــ ت)

ھەرقايسى مەكتۇپنى ئوقۇپ بولۇشى بىلەن، ئۇنىڭ يېنىدىكى ئادەملىرى چۇقان سېلىشىپ كەتتى، ئۇ بىزنى چىقىپ كېتىشكە بۇيرۇدى. ئەبۇ سۇفيان ئېيتتىدۇ: مەن چىقىپ كېتىۋېتىپ ھەمراھلىرىمغا، مۇھەممەدنىڭ ئىشى رۇم پادىشاسى قورقىدىغان دەرىجىگە يېتىپتۇ دېدىم. شۇنىڭدىن بۇيان تاكى ئاللا مېنى ئىسلام دىنىغا كىرگۈزگە مۇيەسسەر قىلغانغا قەدەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىشىنىڭ غەلبە

قىلىدىغانلىغىغا ئىشىنىپ كەلدىم.

زۇھرى مۇنداق دەيدۇ: ھىرەقلى رۇمنىڭ چوڭلىرىنى چاقىرىپ ئوزىنىڭ قوراسىغا يىغىپ، ئى رۇملۇقلار، سىلەر مەڭگۈ ھىدايەت تېپىشنى ۋە پادىشالىغىڭلارنىڭ داۋاملىشىشىنى خالامسىلەر؟ دىۋىدى، ئۇلار ياۋايى ئېشەكلەردەك دەرۋازا تەرەپكە قاراپ قېچىشتى. قارىسا، دەرۋازىلار تاقاقلىق تۇرغان، ھىرەقلى ئۇلارنى چاقىرىپ كېلىپ: سىلەرنىڭ دىنىڭلاردا چىڭ تۇرىدىغانلىغىڭلارنى سىناپ كوردۇم دىدى. ئۇلار ھىرەقلىگە ئېگىلىپ تازىم قىلىشتى ۋە ئۇنىڭدىن مەمنۇن بولۇشتى.

323) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كىسراغا مەكتۇپ يوللىشى

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇللا ئىبنى ھوزافە سەھمىدىن كىسراغا① مەكتۇپ

---

① ئىسمى ئەبرەۋىز ئىدى. مەكتۇپنىڭ تېكىستى مۇنداق:

"ئىككىلا دۇنيادا كوپ رەھمەت قىلغۇچى ئاللانىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن. ئاللانىڭ ئەلچىسى مۇھەممەددىن ئىرانىنىڭ چوڭى كىسراغا:

توغرا يولغا ئەگەشكەنلەرگە، ئاللاغا ۋە ئاللانىڭ ئەلچىسىگە ئىمان ئېيتقان، ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد يوق، ئاللانىڭ شېرىگى يوق، مۇھەممەد ئالىلانىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى دەپ شاھادەت ئېيتقان كىشىلەرگە سالام بولسۇن، مەن سېنى مۇسۇلمان بولۇشقا دەۋەت قىلىمەن. مەن ئاللا تەرىپىدىن پۈتۈن ئىنسانلارغا ئەۋەتىلگەن ئەلچىمەن، تېرىك ئىنسانلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ، كاپىرلارنى ئاللانىڭ ئازابىغا قېلىشلىرى بىلەن قورقۇتىمەن. مۇسۇلمان بولساڭ، ئامان بولىسەن. ئەگەر باش تارتساڭ، پۈتۈن مەجۇسىلارنىڭ گۇناھى ساڭا بولىدۇ."

يوللاپ، ئۇنى بەھرەيەننىڭ ۋالىسغا تاپشۇرۇشقا بۇيرۇغان، بەھرەيەـ نىڭ ۋالىسى ئۇنى كىسراغا تاپشۇرغان، كىسرا ئۇنى ئوقۇپ يېرىم تاشلىغان. ئەسلىشىمچە، ئىبنى مۇسەييەب ئېيتىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىسراغا بەد دۇئا قىلىپ، ئاللا ئۇنىڭ پادىشالىغىنى تىرىپسىن قىلۇەتسۇن①، دېگەن.

324) ئاللاتائالانىڭ: "ئالىلا ھېچ ئادەمگە زەررىچە زۇلۇم قىلمايدۇ" دېگەن سوزى توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زامانىدىكى كىشىلەر: ئى رەسۇلۇللا، قىيامەت كۈنى رەببىمىزنى كۆرەمدۇق؟ دەپ سورىغان ئىدى. پەيغەمـ بەر ئەلەيھىسسالام: ھەئە، كۆرۈسىلەر، چۈش ۋاقتىدىكى بۇلۇتسىز ئاسماندىكى قۇياش نۇرىنى ئېنىق كۆرۈش ئۇستىدە دەـتالاش قىلامسىلەر؟ دېدى. ئۇلار: ياق، دەپ جاۋاپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: بۇلۇتسىز ئاسماندىكى ئون توت كۈنلۈك ئايىنىڭ نۇرىنى ئېنىق كۆرۈش ئۇستىدە دەـتالاش قىلامسىلەر؟ دېدى. ئۇلار: ياق، دەپ جاۋاپ بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى: ئۇلارنى ئېنىق كۆرۈشتە دەـتالاش قىلمىغىنىڭلاردەك، غالىپ، بۇيۇك ئاللانى ئېنىق كۆرۈشتىمۇ دەـتالاش قىلمايسىلەر، قىيامەت كۈنى

---

① ئالىلاتائالا كىسراغا ئوغلى شىرۇەيھنى ئايىرىدە قىلدى، ئۇ كىسرانىڭ قارىنىنى يېرىپ ئولتۇردى، شۇنىڭدىن كېيىن ئۇلارنىڭ ھېچ ئىشى راۋاج تاپمىدى. ئاخىر ئۇلارنىڭ پادىشالىغى ھەزرىتى ئومەر خەلىپە بولغان دەۋردە پۈتۈنلەي مۇنقەرز بولدى.

بولغاندا بىر جاكاچى چىقىپ: ھەر ئۇممەت ئوزىنىڭ چوقۇنىدىغان بۇتلىرىغا، ئەنساپ (چوقۇنىدىغان تاشلار. ــ ت)لىرىغا ئەگىشىدۇ، دەپ جاكالايدۇ. ئاللادىن غەيرىگە ئىبادەت قىلىدىغانلارنىڭ ھەممىسى دەۋزەخقە تاشلىنىپ، پەقەت ئاللانىڭ ئېتىقاتمەن بەندىلىرى، پاسىق بەندىلىرى ۋە ئەھلى كىتابىنىڭ قالدۇقلىرىلا قېپقالىدۇ. يەھۇدىلار چاقىرىلىپ ئۇلاردىن: كىمگە ئىبادەت قىلاتتىڭلار؟ دەپ سورىلىدۇ. ئۇلار: ئاللانىڭ ئوغلى ئۇزەيرگە ئىبادەت قىلاتتۇق دېيىشىدۇ. ئۇلارغا: يالغان ئېيتتىڭلار، ئاللا بالا ـ چاقا قىلغان ئەمەس، نىمە تەلۈنىڭلار بار؟ دېيىلىدۇ. ئۇلار: رەببىمىز، تەشنا بولۇپ كەتتۇق، سۇ بەرسەڭ، دەيدۇ. ئەنە بېرىنىڭلار دەپ، ئۇلارغا دەۋزاخ كورسىتىلىدۇ، ئۇلار دەۋزەخقە ئېلىپ بېرىلىدۇ، دەۋزەخ گويا بىر بىرىنى يەپ كېتىۋاتقان تومۇزدەك كورۇنىدۇ، ئۇلار دەۋزەخقە تاشلىنىدۇ. ئاندىن كېيىن ناسارالار چاقىرىلىدۇ. ئۇلارغا: سىلەر نىمىگە ئىبادەت قىلاتتىڭلار؟ دېيىلىدۇ. ئۇلار: بىز ئاللانىڭ ئوغلى ئىساغا ئىبادەت قىلاتتۇق دەيدۇ. ئۇلارغا: يالغان ئېيتتىڭلار، ئاللا بالا ـ چاقا قىلغان ئەمەس، نىمە تەلۈنىڭلار بار؟ دېيىلىدۇ، ناسارالارنىڭ ئەھۋالىمۇ يۇقۇرقى يەھۇدىلارنىڭ ئەھۋالىدەك بولىدۇ. تاكى ياخشىلاردىن، پاسىقلاردىن بولۇپ، ئاللاغا ئىبادەت قىلىدىغان كىشىلەرلا قالغاندا، پۈتۈن ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى ئۇلار تونۇيدىغان سۈرەتىكە ئەڭ يېقىن بىر خىل شەكىلدە ئۇلارنىڭ ئالدىغا كېلىدۇ. ئاللا ئۇلارغا: نىمىنى كۈتۈپ تۇرىسىلەر؟ ھەر ئۇممەت ئوزىنىڭ ئىبادەت قىلغان نەرسىسىگە ئەگىشىدۇ، دەيدۇ. ئۇلار: دۇنيادا ھەق يولدىن ئازغان كىشىلەرگە ئەڭ مۇھتاج تۇرۇقلۇق ئۇلاردىن ئالاقىمىزنى ئۈزدۇق①،

① تۇرمۇشىمىزدا ۋە دۇنياۋى مەنپەئەتلىرىمىزدە ئۇلارغا مۇھتاج تۇرۇق-

ئۇلار بىلەن بىللە بولمىدۇق، بىز ئىبادەت قىلغان رەببىمىزگە مۇنتەزىر بولۇپ تۇرۇۋاتىمىز، دەيدۇ. ئاللا ئۇلارغا: مەن سىلەرنىڭ رەببىڭلار بولىمەن، دەيدۇ. ئۇلار ئىككى ياكى ئۈچ قېتىم، ئاللاغا ھەمچىنەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەيمىز دەيدۇ.

325) تولا سوزلەشنىڭ گۇنا ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاغزىغان نەرسىنىڭ ھەممىسىنى سوزلەپ يۈرۈشنىڭ ئۆزى كىشى ئۈچۈن يېتەرلىك گۇنادۇر.

326) مەھشەرگاھ توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نۇتۇق سوزلەپ: ئى خالايىق، سىلەر قىيامەت كۈنى ئاللانىڭ دەرگاھىغا يالىڭاياق، يالىڭاچ، خەتنە قىلىنمىغان ھالدا جەم بولۇسىلەر، دېدى ۋە ئاندىن مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇدى: "خەلق ئەتكەن نەرسىلىرىمىزنى يوقلۇقتىن بارلىققا كەلتۈرگىنىمىزگە ئوخشاش، ئۇلارنى قايتا ئەسلىگە كەلتۈرىمىز، بۇ شۇنداق ۋەدىكى،

لۇق ئۇلاردىن ئالاقىمىزنى ئۈزدۇق. ئۇلارنىڭ دەھرىلىگى ۋە دىنسىزلىغىنى تەرك ئەتتۇق، ياخشىلار بىلەن ھەمسوھبەت بولدۇق، ئاللانىڭ يېقىن بەندىلىرىنى، دىندار ئولىمالارنى زىيارەت قىلدۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننىتىگە ئەگەشتۇق.

ئۇنى ئورۇنلاش بىزگە زورۇر، بىز چوقۇم ئۇنى ئورۇنلايمىز".
(سۈرە ئەنبىيا، 104 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـ ت) ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىدى: قىيامەت كۈنى خالايىق ئىچىدە تۇنجى قېتىم ئۇچىسىغا كىيىم كىيدۈرۈلىدىغان ئادەم ئىبراھىم بولىدۇ①. مېنىڭ ئۈممىتىمدىن بىر قىسىم كىشىلەر كەلتۈرۈلۈپ، دەۋزەخ تەرەپكە ئېلىپ بېرىلىدۇ. بۇ چاغدا مەن: ئى رەببىم، بۇلار مېنىڭ ساھابىلىرىمدىن-غۇ؟ دەيمەن. رەببىم: ئۇلارنىڭ سەندىن كېيىن قالغانىدا قانداق قىلغانلىقلىرىنى ئۇقمايسەن، دەيدۇ. مەن: ئاللانىڭ ياخشى بەندىسى② دېگەندەك دەيمەن: "مەن ئۇلار بىلەن بىللە تۇرغان چېغىمدا، ئۇلارنى كۆزىتىپ تۇرغان ئىدىم. مېنى ئۇ دۇنياغا ئېلىپ كەتكەندىن كېيىن، ئۇلارنى سەن كۆزىتىپ تۇرغان ئىدىڭ....." (سۈرە مائىدە، 117 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـ ت) ئاللا: بۇلار سەندىن كېيىن ھامان دىنىي ئىشلىرىدا ئاينىپ كەلدى، دەيدۇ.

327) غەيپىنىڭ غەزنىسى ئاللانىڭ ئىلكىدە ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: غەيپىنىڭ غەزنىسى بەشتۇر: "قىيامەتنىڭ قاچان بولىدىغانلىغىنى ئاللا بىلىدۇ، يامغۇرنىڭ

---

① بۇ ئاللانىڭ دوستى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامدۇر، چۈنكى ئۇ ئوتقا تاشلىنىدىغان چاغدا، ئاللا يولدا يالىڭاچلانغانلارنىڭ تۇنجىسى ئىدى.
② ئىسا ئەلەيھىسسالام كوزدە تۇتۇلىدۇ.

قاچان يېغىشنى ئاللا بىلدۇ، قوساقتىكى بالىنىڭ نېمە بولىدىغانلىغىنى ئالـلا بىلىدۇ، ئىنسان ئۆزىگە ئەتە نېمە بولىدىغانـلىغىنى بىلمەيدۇ، ئىنسان ئۆزىنىڭ قەيەردە ئۆلۈشىنى بىلمەيـدۇ، ئاللا ئالىمكارا ئۇ يوشۇرۇن نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى ئوبدان بىلىپ تۇرىدۇ." (سۈرە لۇقمان، 34 ـ ئايەت. ـــ ت)

328) قىيامەتنىڭ قايىم بولۇشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيـرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىـدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كۇن مەغرىپتىن چىققاندىن كېيىن ئادەتتىن قىيامەت قايىم بولىدۇ. كۇننىڭ مەغرىپتىن چىققانلىغىنى كورۇپ، يەر يۈزىدىكى كىشىلەر ئىمان ئېيتىـدۇ، بۇنىڭـدىن بۇرۇن ئىمان ئېيتمىـغان ئادەمـگە بۇ چاغـدا ئېيتقان ئىمانىنىڭ پايدىـسى بولمايدۇ①.

---

① يەنى كۇن مەغرىپتىن چىقىشتىن ئىلگرى ئىمان ئېيتمىغان كاپىـرنىڭ بۇ چاغدا ئېيتقان ئىمانىنىڭ پايدىسى بولمايـدۇ، شۇنىڭـدەك كۇن مەغرىپـتىن چىقىشتىن ئىلگرى ياخشى ئەمەل قىلمىغان مومىننىڭ بۇ چاغدا قىلغان ياخشى ئەملىنىڭ پايدىسى بولمايدۇ، چۇنكى بۇ چاغدا ئىمان ئېيتقان ئادەمنىڭ ئىمانى ۋە قىلغان ياخشى ئەملى جان تۇمشۇقىغا كەلگەندە ئېيتقان ئىمانى ۋە قىلـغان ياخشى ئەملىگە ئوخشايـدۇ، بۇنىڭ ھېچقانـداق پايدىسى بولمايـدۇ. خۇددى ئالـلاتائالانىڭ "بىزنىڭ ئازاۋىمىزنى كورگەن چاغدا ئۇلارنىڭ ئېيتقان ئىمانى پايدا بەرمىدى" دېگەن سوزىگە ئوخشاش بولىدۇ. ھاكىم ئەبـى ئابدۇللانىڭ رىۋايەت قىلىشچە، قىيامەتنىڭ دەسلەپكى ئالامەتلىرى دەججالـنىڭ مەيدانـغا چىقىشى، ئاندىن ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ چۈشۈشى، ئاندىن يەجۈج ۋە مەجۈج-نىڭ چىقـىشى، ئانـدىن دابـبە (بىر تۈرلۈك ھايۋان. ـــ ت)نىڭ چىقـىشى، ئاندىن كۇننىڭ مەغرىپتىن چىقىشىدۇر.

329) "گۇنالىرىنى تونۇغان ئىككىنچى تۇرلۇك ئادەملەرمۇ بار" دىگەن ئايەت توغرىسىدا

سەمۇرە ئىبنى جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە مۇنداق دىگەن دەيدۇ: كېچە ماڭا ئىككى پەرىشتە كېلىپ مېنى ئۇيقۇدىن ئويغىتىپ، ئالتۇن كېسەكتىن ۋە كۈمۈش كېسەكتىن سېلىنغان بىر شەھەرگە ئېلىپ باردى. بىزنى بۇ يەردە شۇنداق بىر تۇرلۇك ئادەملەر قارشى ئالدىكى، ئۇلارنىڭ بەدەنلىرىنىڭ يېرىمى ئەڭ چىرايلىق، يېرىمى ئەڭ سەت يارالغان. ئىككى پەرىشتە ئۇلارغا: سىلەر ئاشۇ دەريانى بېرىپ چۈشۈڭلار، دىدى. ئۇلار دەريانى بېرىپ چۈشتى. ئۇلار بەدەنلىرىدىكى سەتلىك تۇگەپ، ئەڭ چىرايلىق شەكىلگە كىرگەن ھالدا بىزنىڭ يېنىمىزغا قايتىپ كەلدى. ئىككى پەرىشتە ماڭا: مانا بۇ ئەدنى جەننەتتى بولىدۇ، ئاۋۇ بولسا سېنىڭ ئۇ يەردىكى جايىڭدۇر، بەدەنلىرىنىڭ يېرىمى چىرايلىق، يېرىمى سەت كىشىلەرگە كېلىدىغان بولساق، ئۇلار ياخشى ئىشلارغا يامان ئىشلارنى ئارىلاشتۇرۇپ قىلغان ئادەملەردۇر، ئاللا ئۇلارنى كەچۈردى① دىدى.

---

① ئىمام مۇسلىم جابىردىن مۇنۇ ھەدىسنى رىۋايەت قىلىدۇ: سىلەر ئوزەڭلارغا، بالىلىرىڭلارغا ۋە مالىلىرىڭلارغا قارىتا بەد دۇئا قىلماڭلار، چۈنكى ئاللانىڭ دۇئالارنى قوبۇل قىلىش سائىتىگە توغرا كېلىپ قالسا، قىلغان دۇئايىڭلار ئىجابەت بولۇپ قالىدۇ. ئاللاتائالا مۇنداق دىگەن: "ئەگەر ئاللا كىشىلەرنىڭ ياخشىلىقنى ئالدىراپ تەلەپ قىلغىنىغا ئوخشاش ئۇلارنىڭ يامان تەلەپلىرىنىمۇ ئالدىراپ ئورۇنلايدىغان بولسا، ئەلۋەتتە ئۇلارنى ھالاك قىلغان بولاتتى....." (سۈرە يۇنۇس، 11 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـــ ت)

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كتابلار توربېكىتى

330) ئاشۇرا روزىسى توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىگە قەدەم تەشرىپ قىلدى، بۇ چاغدا يەھۇدىلار ئاشۇرا (مۇھەررەم ئېيىنىڭ ئونىنچى كۈنى. ــ ت) روزىسىنى تۇتاتتى. ئۇلار بۇ كۈننى مۇسا پەرئەۋن ئۈستىدىن غەلىبە قىلغان كۈن دەيتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: يەھۇدىلارغا قارىغاندا مۇساغا يېقىن بولۇشقا سىلەر ئەك ھەقلىق، ئاشۇرا روزىسىنى تۇتۇڭلار① دىدى.

331) "رەببىڭ ئەنە شۇنداق ئازاپ قىلدۇ" دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاللا كاپىرغا ھەقىقەتەن بىر چاقچە مۇھلەت بېرىدۇكى، شۇ چاغدا ئۇنى تۇتىدۇ ــ دە، قويۇپ بەرمەيدۇ،

---

① مۇشۇ كۈندە ئاللا مۇسانى ۋە ئۇنىڭ خەلقىنى قۇتۇلدۇرغان، پىرئەۋننى ۋە ئۇنىڭ خەلقىنى دەريادا غەرق قىلغان. مۇسا ئاللاغا شۈكرى قىلىش يۈزىسىدىن شۇ كۈندە روزا تۇتقان. ئاللاتائالا "بەنى ئىسرائىلنى دەريادىن ئوتكۈزۈۋەتتۇق" دەيدۇ، بۇ دەريا قىزىل دېڭىزدىن ئىبارەت. بەنى ئىسرائىل ئالتە يۈز يىگىرمە مىڭ كىشى بولۇپ، "زۇلۇم قىلىش ۋە دۈشمەنلىك قىلىش يۈزىسىدىن ئۇلارنى پىرئەۋن ۋە ئۇنىڭ لەشكەرلىرى قوغلاپ چىقتى"، بۇ كۈن چىقىۋاتقان چاغ ئىدى، قوغلاپ چىققانلارنىڭ سانى بىر مىليون ئالتە يۈز مىڭ كىشى بولۇپ، بۇلاردا يۈز مىڭ ئات بار ئىدى.

دىدى. رەسۇلۇللا ئانىدىن بۇ ئايەتنى ئوقۇدى: "سېنىڭ رەببىڭ كاپىرلاردىن ئىنتىقام ئالغان چاغدا، ئۇلارنى ئەنە شۇنداق ئازاپ قىلىدۇ، ئاللانىڭ ئازاۋى ھەقىقەتەن تولىمۇ قاتتىقتۇر." (سۈرە ھۇد، 102 ـ ئايەت. ـــ ت)

332) "ئەتىگەنلىك ۋە كەچقۇرۇنلۇق نامازلارنى ئوقۇغىن" دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: بىر ئادەم بىر ئايالنى سۆيۈپ قويۇپ، رەسۇلۇللاغا كېلىپ ئەھۋالىنى مەلۇم قىلدى. بۇ توغرىلىق رەسۇلۇللاغا بۇ ئايەت نازىل بولدى. "ئەتىگەندىكى①، كەچقۇرۇندىكى② ۋە كېچىنىڭ ئالدىنقى ۋاقىتلىرىدىكى③ نامازلارنى ئادا قىلغىن، قىلىنغان ياخشى ئىشلار يامان ئىشلارغا كاپارەت بولىدۇ. مۇتتەقىلەر ئۈچۈن بۇ ۋەزدۇر." (سۈرە ھۇد، 114 ـ ئايەت. ـــ ت) مەزكۇر ئادەم بۇ ئايەتنىڭ مەزمۇنى ماڭا خاسمۇ؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇممىتىم ئىچىدىكى بۇ ئايەتكە ئەمەل قىلغان كىشىلەرنىڭ ھەممىسگە ئومۇمىدۇر④،

---

① بامدات نامىزى.

② نامازپېشىن بىلەن نامازدىگەر.

③ نامازشام بىلەن نامازخۇپتەن.

④ بۇ ئايەتتىن بىر كىشى يات ئايالنى سۆيۈپ تاشلىسا ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئىشلارنى قىلىپ قالسا، قىلمىشىغا تەۋبە قىلىپ پۈشايمان قىلسىلا، ئۇنىڭغا تەزىر كەلمەيدىغانلىقى چىقىدۇ. ئىبنى مۇنزىر: بۇنىڭدىن يات ئايال بىلەن بىر ئورۇندا ياتقانلىقى سېزىلگەن ئادەمگىمۇ تەزىر كەلمەيدىغانلىقى چىقىدۇ دەيدۇ.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
ئۇيغۇر كتابلىرىنى بىر يەردىن تاپقىلى بولىدىغان توربېكەت

دىدى.

333) ئەرەپلەرنىڭ پەخرلىنىدىغان نەسىبى توغرىسىدا ۋە دىنىي ئىشلارنى تازا بىلمىدىغان ئادەمنىڭ ئەڭ ھورمەتلىك ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، قايسى كىشى ئەڭ ھورمەتلىك بولىدۇ؟ دەپ سورىغان كىشىلەرگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەڭ تەقۋادار ئادەم ئالالانىڭ نەزىرىدە ئەڭ ھورمەتلىكتۇر، دەپ جاۋاپ بەرگەن، ئۇلار: سەندىن بۇ توغرىلىق سورىغىنىمىز يوق دېگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەڭ ئەزىز ئادەم يەئقۇپ ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلى يۈسۈپ ئەلەيھىسسالامدۇر، يەئقۇپ ئىسھاق ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلى ئىدى. ئۇ بولسا ئاللانىڭ دوستى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئوغلى ئىدى دېگەن. ئۇلار: سەندىن بۇ توغرىلىق سورىغىنىمىز يوق دېگەندە، رەسۇلۇللا: ئەرەپلەرنىڭ پەخرلىنىدىغان نەسىبى توغرىلىق سوراملىرىڭىز؟ دېگەن. ئۇلار: ھەئە، شۇنداق، دېگەندە، رەسۇلۇللا: جاھىلىيەت زامانىدا ئېچىلاردىكى ئىسل ھىساپلانغان كىشىلەر ئىسلام زامانىدىمۇ دىنىي ئىشلارغا ئالىم بولسلا①، ئۇ ئاراڭلاردىكى ياخشى ئادەملەر ھىساپلىنىدۇ، دېگەن.

---

① توۋەن نەسەپلىك دىنىي ئالىم نادان ئىسلدىن ئارتۇق ھىساپلىنىدۇ.

334) "ئاللا مومىنلەرنى چىن ئىماندا بەرقارار قىلىدۇ" دېگەن ئايەت توغرىسىدا

بەرا ئىبنى ئازىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمان ئادەم قەۋرىدە سوئال سورالغان چاغدا①، بىر ئاللادىن بولەك ھېچ مەبۇد يوق، ھەققەتەن مۇھەممەد ئاللانىڭ پەيغەمبىرى دەپ گۇۋاللىق بېرىدۇ. غالىپ، ئۇلۇغ ئاللانىڭ "ئاللا مومىنلەرنى دۇنيادا ۋە ئاخىرەتتە چىن ئىماندا بەرقارار قىلىدۇ....." (سۈرە ئىبراھىم، 27 ـ ئايەتتىكى بىر قىسمى.ـــت) دېگەن سوزى ئەنە شۇنى كورسىتىدۇ.

335) ئەزان ئېيتقاندىن كېيىن ئوقۇلىدىغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ شاپائىتىگە ئېرىشتۇرىدىغان دۇئا توغرىسىدا

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئەزانىنى ئاڭلاپ بولغاندىن كېيىن، ئى كامىل ئەزانىنىڭ ۋە ھازىرقى نامازنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللا، مۇھەممەدگە جەننەتتىكى يۇقۇرى ئورۇننى ۋە ئالى مەرتىۋىنى بەرگىن، مۇھەممەدنى ئۇنىڭغا ۋەدە قىلغان بۇيۇك شاپائەت قىلىش ماقامىغا ئەۋەتكىن، دېسە، ئۇ قىيامەت كۈنى مېنىڭ شاپائىتىمگە ئېرىشىدۇ.

---

① جېنى بەدىنىگە قايتۇرۇلۇپ، رەببىڭ كىم؟ دىنىڭ نېمە؟ پەيغەمبىرىڭ كىم؟ دەپ سورىلىدۇ.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
ئۇيغۇر كتابلىرىنىڭ بىرىنچى تور بېكىتى

336) "قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىنىڭ ساۋابىنى يوققا چىقىرىپ، ئېتىۋارغا ئالمايمىز" دېگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى مەرتىۋىلىك، قارنى ياماق ئادەملەر كەلتۈرۈلىدۇ. ئاللانىڭ دەرگاھىدا ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىنىڭ پاشىنىڭ قانىتىچىلىكىمۇ قەدرى بولمايدۇ. ئاللانىڭ: "قىيامەت كۈنى ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنىڭ ساۋابىنى يوققا چىقىرىپ، ئېتىۋارغا ئالمايمىز....." (سۈرە كەھف، 104-ئايەتنىڭ بىر قىسمى.ـــت) دېگەن سۆزىنى ئوقۇغلار.

337) "ئۇلارنى ھەسرەت چېكىدىغان كۈندىن قورقۇتقىن" دېگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قىيامەت كۈنى ئۆلۈم ئالا قوشقارنىڭ شەكلىدە كەلتۈرۈلىدۇ، جاكاچى: ئى ئەھلى جەننەت، دەپ توۋلايدۇ. ئۇلار بويۇنلىرىنى سوزۇپ قارايدۇ. جاكاچى: بۇنى تونۇمسىلەر؟ دەيدۇ. ئۇلار: ھەئە، تونۇيمىز①، بۇ ـــ ئۆلۈم، دەيدۇ. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆلۈمنى كۆرىدۇ. ئاندىن كېيىن جاكاچى: ئى

---

① ئاللا ئۇلارنىڭ دىللىرىغا سېلىشى بىلەن تونۇيدۇ.

ئەھلى دەۋزەخ، دەپ توۋلايدۇ. ئۇلار بويۇنلىرىنى سوزۇپ قارايدۇ. جاكاچى: بۇنى تونۇمسلەر؟ دەيدۇ. ئۇلار: ھەئە، تونۇيمىز، بۇ ئۇلۇم، دەيدۇ. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنى كۆرىدۇ. ئۇلۇم بوغۇزلىنىدۇ. ئاندىن كېيىن، جاكاچى: ئى ئەھلى جەننەت، ئەمدى ئۇلۇم يوق، مەڭگۇ ئۇلمەيسلەر؛ ئى ئەھلى دەۋزەخ، ئەمدى ئۇلۇم يوق، مەڭگۇ ئۇلمەيسلەر، دەيدۇ. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاللاتائالانىڭ مۇنۇ سوزىنى ئوقۇدى: "ئۇلارغا ھەسرەت چېكىدىغان كۈن (قىيامەت كۈنى. ــ ت) دىن قورقۇتقىن، ۋاھالەنكى، ئۇلار غەپلەتتە تۇرماقتا، ئىمان ئېيتمايۋاتىدۇ." (سۈرە مەريەم، 39 ـ ئايەت. ــ ت)

338) ئائىشىگە قىلىنغان تۇھمەت توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەپەرگە چىقماقچى بولغاندا، ئايالىرىنىڭ ئارىسىدا چەك تاشلايتتى. چەك كىمگە چىقسا، سەپەرگە شۇنى بىلىە ئېلىپ چىقاتتى. بەنى مۇستەلەق غازىتىغا چىقىش ۋاقتىدا بىزنىڭ ئارىمىزدا چەك تاشلىدى. چەك ماڭا چىقتى، شۇنىڭ بىلەن مەن بىللە چىقتىم. بۇ چاغدا مەستۇرە بولۇش (پەيغەمبەرنىڭ ئايالىرىغا. ــ ت) يولغا قويۇلغان بولۇپ، مېنىڭ يۈرۈش ـ تۇرۇشۇم كاجۋدا ئىدى. بىز يولغا چىقتۇق. رەسۇلۇللا غازاتتىن پارىغ بولۇپ قايتتى، بىز مەدىنىگە يېقىن كەلگەندە بىر قونالغۇغا چۈشتۇق. رەسۇلۇللا كېچىسى قوشۇننى ئاتلىنىشقا بۇيرۇدى. مەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ قوشۇنىدىن چەتەرەك بىر جايغا ھاجەتكە بېرىپ قايتىپ كېلىپ قارىسام، بوينۇمدىكى مۇنچاق چۈشۈپ

قاپتۇ. مەن هاجەت قىلغان يەرگە بېرىپ مونىچاقنى ئىزدەش بىلەن بولۇپ قاپتىمەن، مېنىڭ كاجۇامنى توگىگە ئارتىپ تاڭدىغان كىشىلەر مېنى كاجۇا ئىچىدە بار دەپ ئويلاپ، كاجۇنى ئېلىپ بېرىپ توگىنىڭ ئۈستىگە ئارتىپلا يۇرۇپ كېتىپتۇ، چۈنكى بۇ چاغدا ئاياللار ئازيگەنلىكتىن ئورۇق، يېنىك بولاتتى. ئۇنىڭ ئۈستىگە مەن تېخى يېشى كىچىك قىز ئىدىم. شۇنىڭ ئۈچۈن، مېنىڭ يوقلۇغۇم ئۇلارنىڭ خىيالىغا كەلمەپتۇ، مەن مونىچىغىنى ئىزدەپ تېپىپ قايتىپ كەلسەم، قوشۇن مېڭىپ كېتىپ، بۇ يەردە ھېچ ئادەم قالماپتۇ. شۇنىڭ بىلەن، چۈشكەن جايىمغا قايتىپ بېرىپ، ئۇلار مېنى ئىزدەپ كېلىدىغۇ دەپ، ئويلاپ ئولتۇرۇپ كوزۇم ئۇيقۇغا كېتىپ قاپتۇ①. قوشۇننىڭ ئارقىسىدا قېلىپ قالغان سەۋەن ئىنىنى مۇنەتتەل سۈلەمى② بۇ يەرگە كېلىپ قالدى، ئۇ مېنىڭ قارامنى كورۇپ كېلىپ، مەن مەستۇرە بولۇشتىن ئىلگىرى مېنى كورگەنلىگى ئۈچۈن تونۇپ، "قالۇ ئىننا لىللاھى ۋە ئىننا ئىلەيھى راجىئۇن" (بىز ئاللانىڭ ئىلكىدىمىز، يەنە ئاللانىڭ دەرگاھىغا قايتىپ بارىمىز) دىدى. ئۇنىڭ يۇقۇرقى ئايەتنى ئوقۇشى بىلەن مەن ئويغاندىم. ئۇ توگىسىنى چوكتۇردى مەن توگىگە مىندىم، ئۇ توگىنى يېتىلەپ ماڭدى. بىز قوشۇنىنىڭ ئارقىسىدىن

---

① بېشىغا كەلگەن قاتتىق غەمدىن ئۇخلاپ قالغان، ياكى كېچىدە دالىدا يالغۇزلۇق ۋەھىمىسىدىن قۇتقۇزۇش ئۈچۈن ئاللا ئۇنىڭغا ئۇيقۇ ئىلتىپات قىلغان.

② سەۋەن كىشىلەرنىڭ چۈشۈپ قالغان نەرسىلىرىنى تېپىپ بېرىش ئۈچۈن، غازاتقا چىققاندا قوشۇننىڭ ئارقىسىدىن مېڭىشنى ۋەسۈلۇللادىن سورىغان ئىدى. شۇڭا ئۇ قوشۇن يولغا چىققاندا نامازشام ئوقۇپ قالاتتى، ئاندىن ئاتلىنىپ كىشىلەرنىڭ چۈشۈپ قالغان نەرسىلىرى بولسا ئارقىسىدىن تاپقاچ باراتتى.

يېتىپ كەلگەندە، غازىلار چۈشۈپ، چۈشلۈك دەم ئېلىۋاتقان ئىكەن، بىزنى كورۈپ، بوھتان چاپلىغۇچىلار بوھتان چاپلىدى، بۇلارنىڭ باشچىسى ئابدۇللا ئىبنى ئۇبەي ئىبنى سەلۇل ئىدى. مەدىنىگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، كېسەل بولۇپ بىر ئاي يېتىپ قالدىم. بۇ توغرىدىكى سوز-چوچەكلەر كوپىيىۋەردى. ئاغرىپ ياتقىنىمدا، رەسۇلۇلالانىڭ ئىلگىرى كېسەل بولۇپ قالغان چاغلىرىمدا مەرھەمەت كورسەتكەندەك مەرھەمەت كورسەتمىگەنلىگى مېنى ئويغا سېلىپ قويدى. ئۇ ھوجرامغا سالام بېرىپ كىرىپ، ئەھۋالىڭىز قانداق دەپلا قويياتتى. سىرتتا بولۇۋاتقان سوز-چوچەكلەردىن ھېچ نەرسە ئۇقمايتتىم. كېسىلىم تۈزۈلۈشكە باشلىغاندا ئۇممۇ مىستە① بىلەن شەھەرنىڭ سىرتىغا ھاجەتكە چىقتىم، بىز شەھەرنىڭ سىرتىغا ھاجەت ئۈچۈن كېچىدىلا چىقاتتۇق، بۇ چاغدا ئوينىڭ ئەتراپىغا ھاجەتخانا سېلىش ئادىتى يوق ئىدى. بۇرۇنقى ئەرەپلەرنىڭ ئادىتى بويىچە، ھاجەتخانا ئويىگە يېقىن بولسا پۇرايدۇ، دەپ دالىغا قىلىناتتى. ئۇممۇ مىستە مەن بىلەن كېتىۋېتىپ ئىتىگىگە پۇتلىشىپ يىقىلىپ چۈشۈپ، مىستە بېشىنى يىسۇن، دىدى. مەن ئۇنىڭغا ئەجەپ يامان گەپ قىلدىڭغۇ، بەدرى غازىتىغا قاتناشقان ئادەمنى قاغامسەن؟ دىدىم. ئۇ ماڭا، ئۇلارنىڭ قىلىپ يۈرگەن سوزلىرىنى ئاڭلىمىدىڭمۇ؟ دەپ، بوھتان چاپلىغۇچىلارنىڭ قىلىپ يۈرگەن سوزلىرىنى ئېيتىپ بەردى، بۇنىڭ بىلەن ئاغرىغىمغا ئاغرىق قوشۇلدى، ھوجرامغا قايتىپ كەلگىنىمدىن كېيىن، رەسۇلۇللا كىرىپ سالام بېرىپ، ئەھۋالىمنى سورىدى. مەن

---

① ئۇممۇ مىستە سەخرىنىڭ قىزى بولۇپ، ئەبۇ بەكرى سىددىقنىڭ ھامىسى ئىدى.

www.uyghurkitap.com

رەسۇلۇللادىن ئاتا-ئانامنىڭ ئويىگە بېرىشقا ئىجازەت سورىدىم، مەقسىدىم ئۇلاردىن ئەھۋالنى ئۇقۇش ئىدى. رەسۇلۇللا ماڭا ئىجازەت بەردى. مەن ئاتا-ئانامنىڭ ئويىگە كېلىپ، ئانامدىن كىشلەرنىڭ گەپ-سۆزلىرى توغرىلىق سورىدىم. ئۇ ماڭا، قىزىم، ئۇزەڭنى ئۇپراتما، ئېرى ئامراق، چىرايلىق ئايالنىڭ كۆندەشلىرى بولىدىكەن، ئۇنىڭ توغرىسىدا ھەر قىسىم گەپلەرنى قىلىشىدۇ، دىدى. مەن سۇبھانەللا ("ئاللا پاكتۇر" — بۇ يەردە بۇ سۆز ئەجەپلىنىش مەنىسىدە. — ت) خەقلەر شۇنداق گەپلەرنى قىلىپ يۈرۈپتۇ دەپ، شۇ كېچىسى تاڭ ئاتقىچە ئۇخلىماي يىغلاپ چىقتىم. بۇ ھەقتىكى ۋەھىيى كېچىكىكەنلىكتىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەلى ئىبنى ئەبى تالىب بىلەن ئۇسامە ئىبنى زەيدنى چاقىرىپ، مەن بىلەن ئۇزلىشىپ كېتىش توغرىلىق ئۇلارنىڭ پىكرىنى ئېلىپ كورگەن. ئۇسامە رەسۇلۇللانىڭ ئايالىنى پاك دەپ بىلىدىغانلىغىغا ۋە ئۇزىنىڭ ياخشى كوڭلىگە ئاساسەن، ئى رەسۇلۇللا، سېنىڭ ئەھلىيەڭ ساڭا لايىق ئەپىپە (ئىپپەتلىك — ت) دۇر، ئەزبىرايى خۇدا، ئائىشىنى ياخشى دەپلا قارايمىز، دىگەن. ئەلى ئىبنى ئەبى تالىب: خوتۇن تۇغرىلىق ئاللا سېنى قىسقىنى يوق، ئائىشىدىن باشقا خوتۇنلارمۇ جىقتۇ، ئائىشىنىڭ خىزمەتچىسى بەرىرەدىن سوراپ باقساڭ، راستىنى ئېيتىدۇ، دىگەن①. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەرىرەنى چاقىرىپ، ئى بەرىرە،

---

① ئەلى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىرام بولۇۋاتقان، قايغۇرۇۋاتقان ۋە كۆنلەش ئەلىمىنى تارتىۋاتقانلىغىنى كورۈپ، ئائىشىنىڭ بىگۇنا ئىكەنلىگى ئېنىقلانغىچە ئۇنىڭ بىلەن ئۇزلىشىپ تۇرۇپ، كېيىن يارىشىۋېلىشنى، مۇشۇنداق قىلسا، رەسۇلۇللاغا ئاراام بولىدىغانلىغىنى كوزلەپ شۇنداق مەسلىھەت بەرگەن، ئائىشىگە ئاداۋەت قىلىش يۇزىسىدىن ئەمەس. شۇنىڭ ئۇچۇن قەتئى ئۇزلىشىپ كېتىشنى ئېيتماي، بەرىرەدىن سوراپ بېقىشنى ئېيتقان.

ئائىشىدە بىرەر گۈمانلىق ئىشنى سەزدىڭمۇ؟ دەپ سورىغان. بەرىرە: سېنى راست پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەن ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئائىشىدىن بىرەر ئەيىپلىك ئىشنى كۆرگىنىم يوق، ئۇ خېمىر يۇغۇرۇۋۇبتىپ ئۇخلاپ قالىدىغان، ئوي ھايۋانلىرى كېلىپ خېمىرىنى يېۋالىدىغان كىچىك قىز، دىگەن. شۇ كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئابدۇللا ئىبنى ئۇبەي ئىبنى سەلۇلدىن رەنجىگەنلىگىنى يوللۇق ھىساپلاپ، مۇسۇلمانلارنى يىغىپ مۇنبەرگە چىقىپ: ھەي جامائەت، مېنىڭ ئەھلىيەم ئۈستىدە مېنى رەنجىتكەن ئادەم بار، ئۇنىڭغا قارشى ماڭا كىم ياردەم بېرىدۇ؟ ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، خاھى ئەھلىيەم بولسۇن، خاھى سەفۋان ئىبنى مۇئەتتەل بولسۇن، ئۇلاردا پاكلىقتىن باشقا نەرسىنى سەزگىنىم يوق، سەفۋان مېنىڭ ئۆيۈمگە مەن بىلەنلا كىرەتتى، دىگەن. سەئد ئىبنى مۇئاز ئەنسارى① ئورنىدىن تۇرۇپ: ئى رەسۇلۇللا، ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇ ئادەم ئۈستىدە ساڭا مەن ياردەم بېرىمەن، ئەگەر ئۇ ئادەم ئەۋس قەبىلىسىدىن بولسا، ئۇنىڭ كاللىسىنى ئالىمىز، ئەگەر ئۇ خەزرەج قەبىلىسىلىك قېرىنداشلىرىمىزدىن بولسا، ئۇنى نېمە قىل دىسەڭ شۇنداق قىلىمىز دىگەن. خەزرەج قەبىلىسىنىڭ باشلىغى سەئد ئىبنى ئۇبادە② ياخشى ئادەم ئىدى، ئۇ قوپۇپ سەئد ئىبنى مۇئازنىڭ سوزىگە ئاچچىغى كېلىپ: يالغان ئېيتتىڭ، ئەزىىرايى خۇدا، ئۇنى

---

① ئەۋس قەبىلىسىنىڭ باشلىغى.

② ئەقەبە بەيئىتىكە قاتناشقان باشلىقلارنىڭ بىرى ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: ئى ئاللا، سەئد ئىبنى ئۇبادە ئائىلىسىنى مەدھىيەكىگە ۋە رەھمىتىگە ئىگە قىلغايسەن، دەپ دۇئا قىلغان ئىدى.

ئولتۇرگىنى قويمايمىز ۋە ئولتۇرەلمەيسەن①، دېگەن. ئۇسەيد ئىبنى هۇزەيرە② تۇرۇپ، سەئد ئىبنى ئۇبادەگە: ئەزبرايى جۇدا، يالغان ئېيتتىڭ، ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، ئۇنى ئولتۇرىمىز③، سەن چوقۇم مۇناپىق④، مۇناپىقلارنىڭ تەرىپىنى ئېلىۋاتىسەن⑤، دېگەن. شۇنىڭ بىلەن ئەۋس قەبىلىسى بىلەن خەزرەج قەبىلىسىنىڭ ئارىسىدا ماجرا تۇغۇلۇشقا تاس قالغان، بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنبەردىن چۈشۈپ ئۇلارنى پەسەيتىپ، ئىشنى بېسىقتۇرغان. مەن كەچكىچە يىغلاپ، كوزۇمدىن ياش قۇرۇمىدى، كوزۇم ئۇيقۇغىمۇ بارمىدى. ئەتىگەندە ئاتا-ئانام يېنىمغا كىرىپ كەلدى، ئىككى كېچە، بىر كۈندۈز يىغلاۋېرىپ يۇرىكىم يېرىلىپ كەتكەندەك بولدى. يىغلاۋاتقان چېغىمدا ئاتا-ئانام يېنىمدا ئولتۇراتتى، ئەنسالاردىن بىر ئايال كىرىشكە ئىجازەت سورىۋىدى، ئىجازەت بەردىم. ئۇمۇ كىرىپ ماڭا ئىچ ئاغرىتىپ، مەن بىلەن يىغلاپ ئولتۇردى. بىز شۇ هالەتتە تۇرغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام كىرىپ ئولتۇردى. مەن توغرىلىق سوز-چوچەك تارالغاندىن بۇيان ئۇ مېنىڭ يېنىمغا كىرىپ ئولتۇر-

---

① سەئد ئىبنى ئۇبادە ئائىشە ئۇستىدىكى توهمەتكە قوشۇلغانلىغىدىن بۇ گەپنى قىلغىنى يوق، ئائىشىمۇ سەئد ئىبنى ئۇبادە مۇناپىقلارنى قوغدىدى دەپ ئۇنى ئەيىپلىمەكچى ئەمەس، بۇ يەردىكى ئاساسىي گەپ ئىككى قەبىلە ئارىسىدا ئىسلامدىن بۇرۇن زىددىيەت بولۇپ، ئىسلامدىن كېيىن تۇغۇلغان بولسىمۇ، يەنىلا ئۇنىڭ قالدۇقلىرى قالغانلىغىدىنىدۇر.

② سەئد ئىبنى مۇئازنىڭ تاغىسىنىڭ ئوغلى.

③ ئەگەر رەسۇلۇللا بۇيرۇق قىلىدىغان بولسا.

④ ئۇنى مۇناپىق دېيىشى ئەيىپلەشتە هەددىدىن ئاشۇرۇۋەتكەنلىكتىندۇر.

⑤ مۇناپىقلارنىڭ قىلغىنى قىلۋاتىسەن دېگەن مەنىدە، ئۇلارنىڭ قېنى قىزىپ كەتكەنلىكتىن سوز تاللىماي تىللىشىتى.

مغان ئىدى. ئۇنىڭغا مەن توغرىلىق ھېچ ۋەھيى نازىل بولماي بىر ئاي ئوتۇپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلايھىسسالام كەلمە شاھادەتنى ئېيتقاندىن كېيىن: ئى ئائىشە، سېنىڭ ئۇستۇڭدە تۇرلۇك سوزلەرنى ئاڭلىدىم، ئەگەر سەن پاك بولساڭ، ئاللا سېنى ئاقلايدۇ، گۇناھلىق بولساڭ، ئاللاغا ئىستىغفار ئېيتىپ تەۋبە قىلغىن، بەندە گۇناھىغا ئىقرار قىلىپ تەۋبە قىلسا، ئاللا ئۇنىڭ تەۋبىسىنى قوبۇل قىلىدۇ، دېدى. رەسۇلۇللانىڭ بۇ سوزىنى ئاڭلاپ، ياشلىرىم قۇرۇپ كەتكەنلىكتىن، كوزۇمدىن بىر تامچا ياشمۇ چىقماي قالدى. ئاتا-ئانامغا: رەسۇلۇللانىڭ سوزىگە مەن ئۇچۇن جاۋاپ بېرىڭلار، دېدىم. ئاتا-ئانام: ئاللا بىلەن قەسەم قىلمىزكى، رەسۇلۇللاغا نېمە دېيىشىمىزنى بىلمەيمىز، دېدى. مەن بۇ چاغدا كىچىك قىز بولغاچ، قۇرئاندىن كوپ نەرسە ئۇقمايتتىم. مەن: سىلەر كىشىلەرنىڭ سوزلىرىگە شۇ قەدەر ئىشەنگەنسىلەركى، ئەگەر مەن ئوزەمنى پاك دېسەم (ئاللا ئەلۋەتتە پاكلىغىنى بىلىدۇ)، سوزۇمگە ئىشەنمەيسىلەر، ئەگەر توھمەتنى ئۇستۇمگە ئالسام (ئاللا پاكلىغىنى بىلىدۇ)، سىلەر ئۇنىڭغا چوقۇم ئىشىنىسىلەر. ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، بۇ ھەقتە سىلەرگە ئېيتىش ئۇچۇن يەئقۇپ ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنۇ سوزىدىن باشقا سوز تاپالمايمەن: "مەن پەقەت چىرايلىقچە سەۋرى قىلمەن، سىلەرنىڭ سوزۇڭلارنى كوتىرىشكە ئاللا مەدەتكاردۇر....." (سۇرە يۇسۇف، 18-ئايەتنىڭ بىر قىسمى.ـــت) دەپ بولۇپ، ئالىلانىڭ مېنى ئاقلىشىنى ئۇمىت قىلىپ ئورنۇمدا ياتتىم. لېكىن ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، مېنىڭ ئىشىم ئۇستىدە ئاللانىڭ ئايەت نازىل قىلىشىنى ئويلىمىغان ئىدىم. ئوزەمنى مېنىڭ ئىشىم قۇرئاندا تىلغا ئېلىنىشىغا ئەرزىيدىغان ئادەم دەپ قارىمايتتىم، ئالىلانىڭ مېنىڭ پاك ئىكەنلىگىمنى

رەسۇلۇللانىڭ چۈشىگە ئايىن قىلىشنىلا ئۈمىت قىلاتتىم. ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تېخى ئورنىدىن قوزغالمغان، ئويدىكىلەردىن ھېچ كىشى سىرتقا چىقىپ كەتمىگەن ئىدى. ئۇنىڭغا ۋەھيى نازىل بولۇشقا باشلاپ، تەرلىگىلى تۇردى. ھەتتا رەسۇلۇللاغا ۋەھيى نازىل بولۇۋاتقاندا، قىش كۈنلىرىدىمۇ ئۇنىڭدىن مەرۋايىتتەك تەر تامچىلىرى ئاقاتتى. رەسۇلۇللاغا ۋەھيى نازىل بولۇپ بولغاندىن كېيىن، ئۇنىڭ كۈلۈپ تۇرۇپ ماڭا قىلغان تۇنجى سوزى، ئى ئائىشە، ئاللاغا ھەمدى ئېيتقىنكى، ئاللا سېنى ئاقلىدى، دېگەندىن ئىبارەت بولدى. ئانام ماڭا: رەسۇلۇللاغا ئورنۇڭدىن تۇرۇپ رەھمەت ئوقۇ، دىدى. مەن: ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئورنۇمدىن تۇرمايمەن، ئاللادىن باشقىغا رەھمەتمۇ ئېيتمايمەن، دىدىم. ئاللاتائالانىڭ مېنى ئاقلاش يۈزىسىدىن نازىل قىلغىنى "سىلەردىن بىر گۈرۈھ ئادەم بوھتان سوزلىرىنى تارقاتتى" دېگەن سوز بىلەن باشلانغان ئايەتلەر ئىدى. ئۇقتان بولغانلىغى ئۈچۈن، ئەبۇ بەكرى سىددىق مىستە ئىبنى ئۇساسەنىڭ تۇرمۇشىدىن خەۋەر ئېلىپ تۇراتتى. ئاللاتائالا مېنى ئاقلاپ ئايەت نازىل قىلغاندىن كېيىن، ئەبۇ بەكرى سىددىق: مىستە ئائىشگە توھمەت چاپلىغانلىغى ئۈچۈن، ئاللاغا قەسەم قىلىمەنكى، ئۇنىڭغا ھەرگىز بىر نەرسە بەرمەيمەن، دىدى. ئاللاتائالا بۇ توغرىسىدا "سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئەھلى پەزلى ۋە دولەتمەن بولغانلار خىش-ئەقرىبالىرىنىڭ، مىسكىنلەرنىڭ ۋە دىن ئۈچۈن ھىجرەت قىلغانلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالماسلىققا قەسەم قىلمىسۇن، ئۇلارنىڭ گۇناھىنى كەچۈرسۇن، كەڭ قورساقلىق قىلسۇن. ئاللانىڭ سىلەرنى مەغپىرەت قىلىشنى سۈيىمەسسىلەر، ئاللا كوپ مەغپىرەت قىلغۇچى ۋە ناھايىتى رەھمەت قىل-

غۇچىدۇر "دىگەن ئايەتنى نازىل قىلدى. (سۈرە نۇر، 22 ـ ئايەت. ـــ ت) ئەبۇ بەكرى سىددىق: توغرا، ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، مەن ئاللانىڭ مەغپىرەت قىلىشىنى ئەلۋەتتە ياقتۇرىمەن دەپ، مىستەگە بېرىپ كېلىۋاتقان نەپەقىسنى ئەسلىگە كەلتۈردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جەھشىنىڭ قىزى زەينەپىدىن مەن توغرىلىق: ئى زەينەپ، ئائىشە ھەققىدە بىلگەن ۋە كورگەنلىرىڭ بارمۇ؟ دەپ سورىغاندا، زەينەپ: ئى رەسۇلۇللا، مەن ئاڭلىمىغانىنى ئاڭلىدىم ۋە كورمىگەنىنى كوردۇم دىيەلمەيمەن. ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، ئائىشىنى ياخشى دەپلا ئويلايمەن، دىدى، ۋاھالەنكى، زەينەپ مەن بىلەن ئۇزەكگە سوقۇشتۇراتتى①، ئاللا ئۇنى توھمەتكە ئىشتىراك قىلىشتىن ساقلىدى.

337) مۇسا ئەلەيھىسسالام بىلەن ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنازىرىسى ۋە "جەننەتتىن چىقىپ كېتىشىڭلارغا سەۋەپ بولمىغاي....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە زەرىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مۇسا ئەلەيھىسسالام ئادەم ئەلەيھىسسالام بىلەن مۇنازىرىلىشىپ: سەن گۇناھ② ئوتكۇزۇپ، ئىنسانلارنى جەننەتتىن چىقاردىڭ ۋە ئۇلارنى بەختسىزلىككە③ دۇچار

① پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدا مەن بىلەن چىراي ۋە ئورۇن تالىشاتتى.

② چەكلەنگەن دەرەخنىڭ مۇيسىدىن يىگەنلىگى كوزدە تۇتۇلىدۇ.

③ دۇنيانىڭ جاپا ـ مۇشەققەتلىرىنى دىمەكچى.

قىلىدىك، دىدى. ئادەم: ئى مۇسا، سەن ئاللا يەيغەمبەر لىككە ۋە بىۋاستە سوزلىشىشكە تاللىغان ئادەم تۇرۇپ، ئاللا مېنى يارىتىشتىن ئىلگىرى پىشانەمگە ياكى مېنى يارىتىشتىن ئىلگىرى لەۋھۇلمەھپۇزغا (بۇ ئىككى سوزنىڭ قايسىسىنىڭ دىيىلگەنلىگى رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ ئېسىدە قالمىغان) يېزىۋەتكەن ئىش ئۈچۈن ماڭا مالامەت قىلامسەن؟ دىدى، شۇنىڭ بىلەن ئادەم ئەلەيھىسسالام مۇسا ئەلەيھىسسالامنى يەڭدى.

338) قىيامەت كۈنى "كىشىلەرنى مەس كورىسەن....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئۇلۇغ ئاللا قىيامەت كۈنى: ئى ئادەم، دەيدۇ. ئادەم: رەببىمىز، خوش، مانا مەن، دەيدۇ. ئادەمگە، ئاللا سېنى ئەۋلاتلىرىڭنى دەۋزەخقە ئەۋەتىشكە بۇيرۇيدۇ دەپ ئىدا كىلىدۇ. ئادەم: ئى رەببىم، دەۋزەخقە ئەۋەتىلىدىغانلارنىڭ سانى قانچىلىك بولىدۇ؟ دەيدۇ. ئاللا: مىڭدىن توققۇز يۈز توقسان توققۇزى ئەۋەتىلىدۇ، دەيدۇ. بۇ چاغدا هاملىدار ئاياللارنىڭ بويىدىن ئاجراپ كېتىدۇ، باللارنىڭ چاچلىرى ئاقىرىپ كېتىدۇ①،

① قىيامەتنىڭ قورقۇنچىسىدىن شۇنداق بولىدۇ، بۇ تەمسىل سوزدۇر. چۈنكى غەم ـ قايغۇ كىشىنى زەئىپلەشتۈرىدۇ ۋە تېز قېرىتىۋېتىدۇ، ياكى هەققەتتە شۇنداق بولىدۇ، يەنى هەر ئادەم قايسى هالەتتە ئولگەن بولسا شۇ هالەتتە تىرىلىپ، مەھشەرگاهقا هاملىدار بولسا، هاملىدار پېتى، ئەمچەكتە بالىسى بار بولسا، ئەمچەكتە بالىسى بار پېتى، بالا بولسا بالا پېتى يىغىلىدۇ. قىيامەت زىلزىلىسى يۈز بېرىپ ئاللانىڭ ئادەم ئەلەيھىسسالامغا بەرگەن بۇيرۇغى ئاڭلانغاندا، كىشىلەردە قورقۇنچىتىن شۇنداق ئەھۋال يۈز بېرىدۇ.

"كىشىلەرنى مەس كورىسەن، ھەقىقەتتە ئۇلار مەس ئەمەس، ۋەلىكىن ئاللانىڭ ئازابى قاتتىقتۇر." يۇقۇرقىلارنى ئاڭلاپ، رەسۇلۇلـلانىڭ يېنىدا تۇرغانـلارنىڭ چىرايلىرى ئۆزگۈچ كەتـتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: دەۋزەخقە ئەۋەتىلىدىغانـلارنىڭ مىڭـدىن توقـقۇز يۈز توقسان توقـقۇزى يەجۇج-مەجۇجـلاردىن بولـدۇ①، مىڭـدىن بىرى ئەھـلى جەنـنەتتى بولۇپ، سىلەردىن بولـدۇ②. ئاندىن سىلەر كىشىلەرنىڭ ئارىسـدا ئاق ئوكۇزنىڭ دۇمبىسىدىكى بىر تال قارا تۈكـتەك ياكـى قارا ئوكۇزنىڭ دۇمـبىسىدىكى بىر تال ئاق تۈكتەك (بۇ ئىكـكى سوزنىڭ قايـسـى دېيىلـگەنلىگى رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ ئېسىدە قالمىغان) ئازچىلىقنى تەشكىل قىلسـىلەر، مەن ھەقىقەتەن سىلەرنىڭ جەننەت ئەھلىـنىڭ توتـتىن بىرىـنى تەشكىل قىلىشكـلارنى ئۈمىـت قىلـىمەن، دىـدى. بىز تەكبىر ئېيتـتۇق③، ئاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەھلى جەننەتنىڭ ئۈچتىن بىرىنى تەشكىل قىلسىلەر، دىدى. بىز تەكبىر ئېيتـتۇق، ئانـدىن ئۇ: ئەھلى جەننەتنىڭ ئىككىدىن بىرىنى تەشكىل قىلسىلەر، دىدى، بىز تەكبىر ئېيتتۇق.

339) "قىيامەتنىڭ قاچان بولىدىغانلىغى ئاللاغلا مەلۇم....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىـن رىۋايەت قىلىنىـدۇكى،

---

① ئۇلارغا ئوخشاش، ئاللاغا شېرىك كەلتۈرگۈچىلەردىنمۇ بولىدۇ.

② سىلەرگە ئوخشاش مۇسۇلمانلاردىن بولىدۇ.

③ ئاللانىڭ چوڭ نېمىتى بولغان بۇ بىشارەتكە خوشاللىق بىلدۈرۈش يۈزىسىدىن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر كۈنى كىشىلەرنىڭ ئالدىدا تۇراتتى، بىر ئادەم كېلىپ ئۇنىڭدىن: ئى رەسۇلۇللا، ئىمان دېگەن نېمە؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا: ئىمان دېگەن ئاللاغا، ئاللانىڭ پەرىشتىلىرىگە، ئاللانىڭ پەيغەمبەرلىرىگە، ئاللاغا مۇلاقات بولۇشقا① ۋە ئولگەندىن كېيىن قايتا تىرىلىشكە ئىتتىقات قىلىش، دەپ جاۋاپ بەردى. ئۇ ئادەم: ئى رەسۇلۇللا، ئىسلام دېگەن نېمە؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا: ئىسلام دېگەن ئاللاغا ئىبادەت قىلىش، ئاللاغا ھېچ نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىك، پەرز نامازلارنى ئوتەش، پەرز زاكاتنى بېرىش، رامىزان روزىسىنى تۇتۇش، دەپ جاۋاپ بەردى. ئۇ ئادەم: ئى رەسۇلۇللا، ئېھسان دېگەن نېمە؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا: ئېھسان دېگەن ئاللاغا خۇددى ئاللانى كورۇپ تۇرۇۋاتقاندەك ئىبادەت قىلىش، گەرچە سەن ئاللانى كورمىسەڭمۇ، ئاللا سېنى كورۇپ تۇرىدۇ، دېدى. ئۇ ئادەم: ئى رەسۇلۇللا، قىيامەت قاچان بولىدۇ؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا: جاۋاپ بەرگۈچى سورىغۇچىدىن ئارتۇق بىلمەيدۇ، لېكىن سائا قىيامەتنىڭ ئالدىن بولىدىغان ئالامەتلىرىنى ئېيتىپ بېرەي، ئايالنىڭ تۇققان بالىسى ئونىڭ خوجايىنى بولۇپ قېلىشى قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرىدىن بولىدۇ، تۇۋەن تەبىقىدىكى كىشىلەرنىڭ باشلىق بولۇپ قېلىشى قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرىدىن بولىدۇ، بەش تۇرلۇك نەرسىنى ئاللادىن باشقا ھېچكىم بىلمەيدۇ، قىيامەتنىڭ قاچان بولۇشى ئاللاغىلا مەلۇم، يامغۇرنىڭ قاچان يېغىشى ئاللاغىلا مەلۇم، قوساقتىكى بالىنىڭ نېمە بولىدىغانلىغى ئاللاغىلا مەلۇم، دېدى. ئاندىن كېيىن ئۇ ئادەم كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام

---

① ئاخىرەتتە ئاللاتائالانى كورۇشكە.

ساھابىلىرىگە: ئۇنى قايتۇرۇپ كېلىڭلار، دىدى. ئۇلار قايتۇرۇپ كەلمەكچى بولۇۋىدى، ئۇ غايىپ بولۇپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: بۇ جىبرىل بولىدۇ، ئۇ كىشىلەرگە ئۇلارنىڭ دىنىنى تەلىم بېرىش ئۈچۈن كەلگەن، دىدى.

340) "ئاللانىڭ دەرگاھىدا ئۇلارغا ساقلانغان نەرسىلەرنى ھېچكىم بىلمەيدۇ....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاللاتائالا، ياخشى بەندىلىرىم ئۈچۈن جەننەتتە كۆز كۆرمىگەن، قۇلاق ئاڭلىمىغان ۋە ھېچ ئىنسانىڭ كۆڭلىگە كېلىپ باقمىغان نازۇ-نېمەتلەرنى غەزنە قىلىپ تەييارلىدىم، ئۇنى قانداقمۇ چۈشىنەلەيتىڭلار دەيدۇ، دىدى. ئاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئايەتنى ئوقۇدى: "ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرىغا مۇكاپات يۈزىسىدىن ئاللانىڭ ھوزۇرىدا ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خوشال قىلىدىغان كاتتا ساۋاپنىڭ ماھىيىتىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ....." (سۈرە سەجدە، 17-ئايەتنىڭ بىر قىسمى. — ت)

341) مومىنلەر ئۈچۈن پەيغەمبەرنىڭ ھەممىدىن چارە ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مەن ھەر بىر مومىن ئۈچۈن دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ھەممىدىن چارەدۇرمەن، خالىساڭلار مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇڭلار: "پەيغەمبەر مومىنلەر ئۈچۈن ئۆزلىرىدىنمۇ چارەدۇر....." (سۈرە

ئەھزاب، ٥ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـــ ت) قايسى بىر مۇمىن ۋاپات بولۇپ پۇل ـ مال قالدۇرغان بولسا، ئۇنىڭغا ئۇنىڭ ۋارىسلىرى ئىگىدارچىلىق قىلسۇن. ئەگەر ئۇ قەرز ياكى بېشىنى سىلايدىغان ئادەملەر يوق باللارنى قالدۇرۇپ كەتكەن بولسا، ئۇلارغا مەن ئىگىدارچىلىق قىلىمەن.

342) "كۇن ئوزىنىڭ قارارگاھىغا قاراپ سەير قىلدۇ" دېگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ، مەن كۇن ئولتۇرغا چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن مەسچىتتە تۇراتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئى ئەبۇ زەر، كۇننىڭ قەيەرگە كىرىپ كېتىدىغانلىغىنى بىلەمسەن؟ دەپ سورىدى. مەن: بۇنى ئاللا ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسى ئوبدان بىلىدۇ، دېدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كۇن ماڭا ـ ماڭا ئەرشنىڭ تەھتىگە بېرىپ ئاللاغا سەجدە قىلىدۇ①. ئاللاتالانىڭ "كۇن ئوزى

---

① بالىغ ئادەم ئاللاغا سەجدە قىلىپ ئىتائەتمەنلىكنى بىلدۇرگەندەك، كۇنمۇ ئاللاغا بوي سۇنىدۇ دېگەن مەنىدە ياكى كۇن پاتقاندا، ئۇنى سەجدە قىلغۇچىغا ئوخشاتقان. ئىبنى كەسىر مۇنداق دەيدۇ: ئەرش كائىناتنىڭ يۇقۇرىسىدا بولۇپ، كىشلەرنىڭ ئۇستى تەرىپىگە يېقىن كېلىدۇ. چۇش ۋاقتىدا كۇن پەلەكنىڭ قۇببىسىدە بولغان چاغدا، ئەرشكە ئەڭ يېقىن جايدا تۇرغان بولىدۇ. كۇن مۇشۇ جايغا ئۇدۇل توتىنچى پەلەكتە دەۋر قىلغان چاغدا، يەنى يېرىم كېچە ۋاقتىدا ئەرشتىن ئەڭ يىراق تۇرغان بولىدۇ، بۇ چاغدا ئۇ ئاللاغا سەجدە قىلىدۇ. ئۇ ئادەتتى بويىچە شەرق تەرەپتىن چىقىشقا ئاللادىن ئىجازەت سورايدۇ. ئاللا ئىجازەت بېرىدۇ.

نىڭ قارارگاھىغا قاراپ سەير قىلىدۇ، بۇ ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچى ئالىپ ئاللانىڭ پەرمىدۇر." (سۈرە ياسىن، 37 ـ ئايەت. ـ ت) دېگەن سوزى شۇنى كۆرسىتىدۇ، دېدى. مەن مەزكۇر ئايەت توغرىلىق سورىغان ئىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كۈننىڭ قارارگاھى ئەرشنىڭ تەھتىدەدۇر، دېدى.

343) "ماڭا مەندىن كېيىن ھېچ ئادەمگە مۇيەسسەر بولمايدىغان پادىشالىقنى بەرگىن....." دېگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: جىنلاردىن بولغان بىر دېۋە تۇنۇگۈن نامىزىمنى بۇزۇۋېتىش ئۈچۈن ماڭا ئېتىلغان ئىدى، ئاللا مېنى دېۋىنى تۇتۇۋېلىشقا قادىر قىلدى، مەن ئۇنى مەسچىتنىڭ تۈرۈكلىرىدىن بىرىگە باغلاپ قويۇپ ئەتىگەندە سىلەرنىڭ ھەممىڭلارغا كورسەتمەكچى ئىدىم. قېرىندىشىم سۇلەيمانىنىڭ① "رەببىم، ماڭا مەندىن كېيىن ھېچ ئادەمگە مۇيەسسەر بولمايدىغان پادىشالىقنى بەرگىن" دېگەن سوزىنى ئەسلىدىم. دېگەن ۋە دېۋىنى قوغلاندى قىلىپ ھەيدىۋەتكەن.

---

① دىنىي قېرىندىشى سۇلەيمان ئەلەيھىسسالام.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كتابلارنىڭ يىرىك تورىسى

344) "ئاللانى ئوز لايىغدا ئۇلۇغلاشمىدى....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئاللاتائالا قىيامەت كۈنى زېمىننى سول چاڭگىلىدا، ئاسمانىنى ئوڭ چاڭگىلىدا چاڭگاللاپ تۇرۇپ: مەن پادىشادۇرمەن، زېمىنىڭ پادىشالىرى قەيەردە؟ دەيدۇ.

345) "بىزنى پەقەت زامانلا ھالاك قىلىدۇ" (دەھرىلەرنىڭ سوزى ھىكايە قىلىپ ئېيتىلغان.—ت) دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللاتائالا مۇنداق دەيدۇ: ئادەم بالىسى زامانىنى تىللاپ①، ماڭا ئەزىيەت يەتكۈزىدۇ②. مەن زامانىنى ياراتقۇچى-

---

① كىشىگە خاپىلىق يەتسە، شۇم زامان، ئولگۈر زامان، دەيدۇ.

② ئەزىيەت تارتىدۇ دىيىش دۇرۇس بولمىغان، ئادەملەرنىڭ ئەزىيەت تارتىدىغان سوزلىرىنى ماڭا قارىتىپ ئېيتىدۇ دىگەن مەنىدە، ئەزىيەت تارتىشتىن ئاللا پاكتۇر، چۈنكى بۇ ئىش ئاللا ئۈچۈن مۇمكىن ئەمەس. بۇ يەردە، دىمەكچى بولغىنى مۇشۇنداق ئىشلارنى سادىر قىلغان ئادەم ئاللانىڭ غەزىۋىگە دۇچار بولىدۇ دىگەندىن ئىبارەت.

مەن①. زامانغا نسبەت بېرىلىدىغان ئىشلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ ئىلكىمدە، كېچە بىلەن كۈندۈزنى ئالماشتۇرۇپ تۇرىمەن.

346) "سىلە-رەھمىڭلارنى ئۈزۈپ قويۇشۇڭلار كۆتۈلەمدۇ؟" دېگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاتائالا مەخلۇقاتنى يارىتىپ بولغاندىن كېيىن سىلە-رەھىم قوپۇپ ئالىلانىڭ بېلىگە② ئېسىلدى، ئاللا ئۇنىڭغا: قولۇڭنى تارت، دېدى. سىلە-رەھىم: مەن سەن بىلەن، رەھىمسىزلىكتىن پانا تىلەيمەن، دېدى. ئاللا ئۇنىڭغا: مەمنۇن بولمامسەنكى، سىلە-رەھىم قىلغان ئادەمگە مەن سىلە-

---

① يەنى مەن زاماننى ياراتقۇچىمەن، زامانىدا پەيدا بولغان ئىشلارنى باشقۇرغۇچىمەن، پىلانلىغۇچىمەن، ئولچىگۈچىمەن دېگەن مەنىدە. ئاللاتائالا بىزنى زامانىلا ھالاك قىلىدۇ يەنى بىز زامانىنىڭ ئوتۇشى، ئومۇرنىڭ ئۈزۈلۈشى ۋە كېچە بىلەن كۈندۈزنىڭ ئالمىشىپ تۇرۇشى ئارقىلىقلا ئولۇپ تۈگەيمىز دەيدىغان كىشىلەرنىڭ سوزىنى ھىكايە قىلىدۇ.

② بەيزاۋى مۇنداق دەيدۇ: ئادەتتە پانا تىلىگۈچى پانا تىلەنگۈچىنىڭ ئىتتىگىگە، چاپىنىغا ۋە ئىشتىنىغا ئېسىلىدۇ، گايىدا بەلگە ئېسىلىشى پانا تىلەشتىكى مۇبالىغىدۇر، گويا شۇنىڭغا ئىشارەت قىلىنىدۇكى، پانا تىلەنگۈچى پانا تىلىگۈچىنى ئەزىيەت يەتكۈزىدىغان نەرسىلەردىن خۇددى ئوزىنىڭ ئىشتان ئېچىدىكى ئەزالىرىنى قوغدىغاندەك قوغدىغاي، بۇ — كىنايە ۋە مەسەل تەرىقىسىدە ئېيتىلغان گەپ، مەقسەت سىلە-رەھىمنىڭ، سىلە-رەھىم قىلغۇچىنىڭ پەزىلىتىنىڭ ئۈلۈغلۇغىنى ۋە سىلە-رەھىم قىلمىغانلارنىڭ گۇناھىنىڭ چوڭلۇغىنى كورسىتىشتۇر.

رەھىم قىلمەن، سىلە-رەھىم قىلمىغان ئادەمگە مەن سىلە-رەھىم قىلمايمەن، دىدى. ئۇ: ئى رەببىم، دىگىنىڭگە مەمنۇن بولدۇم، دىدى. ئەبۇ ھۇرەيرە ئېيتىدۇكى، خالىساڭلار مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇڭلار: "سىلەرنىڭ ئىسلام دىنىدىن يۈز ئوروپ زىمىندا ئاللاغا ئاسىلىق قىلىپ بۇزغۇنچىلىق قىلىشىڭلار ۋە سىلە-رەھىمىڭلارنى ئۈزۈپ قويۇشۇڭلار كۈتۈلەمدۇ؟" (سۈرە مۇھەممەد، 22 - ئايەت. — ت)

347) "بىز سېنى ھەقىقەتەن گۇۋاچى قىلىپ ئەۋەتتۇق....." دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەتا ئىبنى يەسار ئابدۇللا ئىبنى ئەمر ئىبنى ئاسىدىن رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: قۇرئاندىكى "ئى پەيغەمبەر، بىز سېنى ھەقىقەتەن گۇۋاچى، بىشارەتچى ۋە ئاگاھلاندۇرغۇچى قىلىپ ئەۋەتتۇق" (سۈرە فەتھى، 8 - ئايەت — ت) دىگەن ئايەت تەۋراتقا مۇنداق مەزمۇندا كەلگەن: ئى پەيغەمبەر، بىز سېنى ھەقىقەتەن گۇۋاچى، بىشارەتچى، ئاگاھلاندۇرغۇچى ۋە ئەرەپلەرگە قورغان قىلىپ ئەۋەتتۇق، سەن مېنىڭ بەندەم ۋە رەسۇلۇم، مەن سېنى مۇتەۋەككىل (ئاللاغا تەۋەككۈل قىلغۇچى. — ت) دەپ ئاتىدىم، سەن بەتتەخلاق، قوپال ئەمەس سەن. بازارلاردا سۆرەن سالغۇچى ئەمەسسەن، سەن ئۇزەڭگە يامانلىق قىلغانلارغا يامانلىق قىلماي، كەڭ قوساقلىق قىلسەن، كەچۈرسەن، ئازغان خەلق بىر ئاللادىن باشقا ھىچ مەبۇد يوق دەپ ئىمان ئېيتىش بىلەن، ئۇلارنىڭ ھەقىقەتنى كورمەس كوزلىرى، ئاڭلىماس قۇلاقلىرى، چۈشەنمەس دىللىرى ئېچىلغاندىن كېيىن، ئاندىن ئاللا سېنى قەبزى روھ قىلىدۇ.

348) "دەۋزەخ يەنە بارمۇ دەيدۇ" دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: دەۋزىخلەر دەۋزەخقە تاشلىنىدۇ، دەۋزەخ يەنە بارمۇ؟ دەپ تۇرىدۇ. ئاللاتائالا دەۋزەخقە قەدىمىنى قويغاندا، ئۇ بولدى. كۇپايە، دەيدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: جەننەت بىلەن دەۋزەخ مۇنازىرىلىشىپ قالدى. دەۋزەخ: مەن مۇتەكەببىرلار ۋە مۇستەبتىلارغا خاس قىلىندىم، دىدى. جەنىنەت: نىمىشقا ماڭا پەقەت ئاجىز-بىچارە، قاتاردا يوق كىشىلارلا كىرىدۇ؟ دىدى. قۇدرەتلىك ئۇلۇغ ئاللا جەنىنەتكە: سەن بولساڭ مېنىڭ رەھمىتىم، سېنىڭ بىلەن خالىغان بەندىلىرىمگە رەھمەت قىلىمەن، دىدى؛ دەۋزەخقە: سەن بولساڭ مېنىڭ ئازاۋۇم، سېنىڭ بىلەن خالىغان بەندىلىرىمنى ئازاپلايمەن، دىدى. جەننەت بىلەن دەۋزەخنىڭ ئىككىلىسى تولدۇرۇلىدۇ، دەۋزەخ تولمايدۇ، ئاللاتائالا قەدىمىنى قويغاندا① ئاندىن ئۇ كۇپايە، كۇپايە بولدى، دەيدۇ. بۇ چاغدا دەۋزەخ تولىدۇ، قورۇلۇپ يېغىلىدۇ، ئۇلۇغ ئاللا بەندىلىرىدىن ھىچ ئادەمگە② زۇلۇم قىلمايدۇ،

---

① ئاللاتائالا دەۋزەخنى بىر نەرسىنى دەسسەپ تۇرۇپ بوي سۇندۇرغان ئادەمدەك بوي سۇندۇرىدۇ دىگەن مەنىدە.

② يامان ئىشلارنى قىلمىغان ئادەمگە.

جەننەت ئۇچۇن بولسا ئۇلۇغ ئاللا بەندىلەرنى① پەيدا قىلىپ تۇرىدۇ.

350) لات ۋە ئۇززا بۇتلىرى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى لات ۋە ئۇززا بىلەن قەسەم قىلسا②، ئارقىدىن لائىلاھە ئىللەللاھۇ دېسۇن، كىمكى ئوزىنىڭ يېنىدىكى ئادەمگە: كەل، قىمار ئوينايمىز، دېسە، بۇنىڭ ئۈچۇن ئۇ سەدىقە قىلسۇن③.

351) ئايىنىڭ يېرىلغانلىقى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زامانىدا ئاي يېرىلىپ ئىككى

---

① جەننەتنى ياخشىلىق قىلمىغان ئادەملەر بىلەنمۇ توشقۇزىدۇ، چۇنكى ساۋاپ دېگەن ئەملگە باغلىق ئەمەس.

② ئىبنى ئەرەپ مۇنداق دەيدۇ: كىمكى ئۇلار بىلەن راستىن قەسەم ئىچسە، ئۇ كاپىر بولىدۇ؛ كىمكى ئۇلار بىلەن نادانلىقتىن ياكى سەۋەنلىكتىن قەسەم قىلغان بولسا، كەلىمە تەۋھىد ئۇنىڭغا كاپارەت بولۇپ، ئۇنىڭ قەلبىنى ئاشۇ سەۋەنلىكتىن ئاللانى ئەسلەشكە ۋە تىلىنى ھەق تەرەپكە قايتۇرىدۇ، ئۇنىڭدىن سادىر بولغان خاتا سوزنى يوققا چىقىرىدۇ.

③ ھەمراسىنى ھارام بولغان قىمار ئويناشقا چاقىرغانلىقى ئۈچۇن، بۇ گۇناھنىڭ كاپارىتى ھىساۋىدا بىر نەرسە سەدىقە قىلىپ بەرسۇن. قىمار ۋە لات، ئۇززا بىلەن قەسەم ئىچىشنىڭ تەكتە تىلغا ئېلىنىشى ئۇلارنىڭ ھەر ئىككىسى جاھىلىيەت دەۋرىنىڭ قىلقىلىرىدىن بولغانلىقى ئۈچۈندۇر.

پارچه بولۇپ، بىر پارچىسى تاغنىڭ ئۇستىدە، يەنە بىر پارچىسى تاغنىڭ توۋىنىدە تۇردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەنە كورۇڭلار، دىدى.

352) جەننەتنىڭ چېدىرلىرىدىكى مەستۇرە هورلەر توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى قەيس رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: جەننەتتە ئوتتۇرىسى كاۋاك بىر گوھەر چېدىر بار، ئۇنىڭ كەڭلىگى ئاتمىش مىل① كېلىدۇ، ئۇنىڭ ھەر بۇلۇڭىدا مومىنلەرگە جۇپ بولىدىغان هورلەر تۇرىدۇ، ئۇلار باشقىلارنى كورمەيدۇ. ئۇلارغا مومىنلەر يېقىنچىلىق قىلىدۇ، يەنە ئىككى جەننەت بار، ئۇنىڭدىن قاچا-قوموش ۋە باشقا نەرسە-لەرنىڭ هەممىسى كۇموشتىن بولىدۇ، شۇنىڭدەك يەنە ئىككى جەننەت بار بولۇپ، ئۇنىڭدىن قاچا-قوموش ۋە باشقا نەرسىلەرنىڭ هەممىسى ئالتۇندىن بولىدۇ. ئەدىن جەننىتىگە كىرگەن كىشىلەرنىڭ ئاللانىڭ جامالىنى كورۇشكە پەقەت ئاللانىڭ زاتىدىكى ئۇلۇغلۇق رىداسىلا پەردە② بولۇپ تۇرىدۇ.

---

① بىر مىل ــ پەرسەخنىڭ $\frac{1}{3}$ ى ياكى تۇت مىڭ قەدەم.

② بۇ پەردە ئاللانىڭ جامالىنى كورۇشكە توسالغۇ بولمايدۇ.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
ئۇيغۇرچە كتابلارنىڭ بېكى تارىسى

353) بەدەنگە يېگىنە سانچىپ مەڭ قويدۇرغۇچى ۋە چىرايلىق قىلىش ئۈچۈن چىشىغا ئىگەك سالدۇرغۇچى ئايالالار توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دىگەن: بەدىنگە يېگىنە سانچىپ مەڭ قويدۇرغۇچى① ئايالالارغا، مەڭ قويغۇچى② ئايالالارغا، يۈزىگە يىپ سالغان ئايالالارغا③، چىشىغا ئىگەك سالغان ئايالالارغا يەنى چىرايلىق بولۇش ئۈچۈن ئاللا يارات-قان ئەزالارنى ئۆزگەرتكۈچى ئاشۇنداق ئايالالارغا ئالا لەنەت قىلسۇن، يالغان چاچ سالغان④ ئايالالارغا رەسۇلۇللا لەنەت قىلغان ئىدى. ئالاتائالا مۇنداق دىگەن: "پەيغەمبەر بۇيرۇغان ئىشلارنى قىلىڭلار، مەنئى قىلغان ئىشلاردىن ساقلىنىڭلار....." (سۈرە ھەشر، 7-ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ــ ت)

---

① بەدەنگە يېگىنە سانچىپ قان چىقىرىپ ئۇ يەرگە سۈرمە قويۇپ يېشىل رەڭلىك قىلىش.

② باشقىلارنىڭ بەدىنگە يۇقۇرقىدەك يېگىنە سانچىپ قويۇشىمۇ ھارام، يېگىنە سانچىلغان ئورۇن نەجىس بولۇپ قالىدۇ، ئۇنى مۇمكىن بولسا داۋالاپ يوقىتىۋېتىش كېرەك، ئاپىراتسىيە قىلمىسا يوقالمايدىغان، ئاپىراتسىيە قىلغاندا ئۇ يەرنىڭ نابۇت بولۇش، ياكى ئۇ يەر ناشقى ئەزا بولۇپ مېيىپ بولۇپ قىلىش خەۋپى بولسا، ئاپىراتسىيە قىلماسلىق كېرەك.

③ نىمە بىلەن بولمىسۇن، يۈزىنىڭ تۈكىنى يۇلۇش ھارام، ئەمما ئايالالارغا ساقال ياكى بۇرۇت بولۇپ ئۇنىگەن تۈكلەرنى يۇلۇش ھارام ئەمەس، بەلكى مۇستەھەپ.

④ ئادەم بالىسى ھورمەتلىك بولغانلىقى ئۈچۈن، ئىنساننىڭ ئەزالىرىنى

354) قوپال، ئەسكى ئادەم توغرىسىدا

مەنبەد ئىبنى خالىدنىڭ رىۋايەت قىلىشىچە، ھارىسە ئىبنى ۋەھب خۇزائى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: سىلەرگە ئەھلى جەننەتتىن خەۋەر بېرەيمۇ؟ كەمتەر، نامسىز ئادەمنىڭ ھەرقانداغى ئەھلى جەننەت بولىدۇ. بۇنداق ئادەم دۇئا قىلسا، ئاللا ئۇنىڭ دۇئاسىنى چوقۇم ئىجابەت قىلىدۇ. سىلەرگە دەۋزەخ ئەھلىدىن خەۋەر بېرەيمۇ؟ ئوزى قوپال، ئاسى ۋە مۇتەكەببىر ئادەمنىڭ ھەرقانداغى ئەھلى دەۋزەخ بولىدۇ.

355) قۇرئان ئوقۇغۇچى توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قۇرئانىنى ماھىرلىق بىلەن ئوقۇيدىغان ئادەم ھورمەتلىك پەرىشتىلەر بىلەن بىللە بولىدۇ، قۇرئانىنى كوكۈل قويۇپ تەسلىكىتە ئوقۇيدىغان ئادەمگە ئىككى ھەسسە ئەجىر بېرىلىدۇ①.

ئىشلىتىش ھارام قىلىنغان، شۇڭا بىراۋنىڭ چېچىنى ئۇلاپ سېلىش پۈتۈن ئۇلىمالارنىڭ قارىشىچە ھارامدۇر. ئەگەر سېلىنغان چاچ ئولۇپ قالغان ھايۋانىنىڭ ياكى گوشىنى يىگىلى بولمايدىغان ھايۋاننىڭ قىلىدىن قىلىنغان بولسا، ئۇلارنىڭ ئىككىلىسى نىجىس بولغانلىقتىن، بۇمۇ ھارام. ئەگەر ئۇ پاك قىلدىن قىلىنغان بولسا ۋە ئەر رۇخسەت قىلغان بولسا، دۇرۇس بولىدۇ، ئۇنداق بولمىسا، دۇرۇس بولمايدۇ.

① ئىككى ھەسسە ئەجرىنىڭ بىر ھەسسىسى قۇرئان ئوقۇغانلىغى ئۈچۈن،

www.uyghurkitap.com

356) ".....ئۇنىڭغا بىز جەننەتكە كىرگۈزىدىغان ئەمەللەرنى مۇيەسسەر قىلىپ بېرىمىز" دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىز بەقى غەرقەد قەۋرىستانلىغىدا بىر جىنازە ئۈستىدە بولغان ئىدۇق، رەسۇلۇللا كېلىپ ئولتۇردى، بىزمۇ ئۇنىڭ چوڕىسىدە ئولتۇردۇق، رەسۇلۇللانىڭ قولىدا بىر تاياق تۇراتتى، ئۇنى ئوردى ـ دە، ئۇنىڭ بىلەن يەرنى نوقۇپ تۇرۇپ: مەيلى سىلەر بولماڭلار، مەيلى تۇغۇلغان بوۋاقلار بولمىسۇن، ھەرقانداق ئادەمنىڭ جەننەتتىكى ۋە دەۋزەختىكى بارار ئورنى بۇرۇن پۈتۈلگەن بولىدۇ، ياكى ئۇنىڭ شەقى يا سائادەتمەن ئىكەنلىگى پۈتۈلگەن بولىدۇ، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ئى رەسۇلۇللا، ئارىمىزدىن سائادەتمەن پۈتۈلگەنلىرىمىز ئاخىرى سائادەتمەن، شەقى پۈتۈلگەنلىرىمىز ئاخىرى شەقى بولغاندىن كېيىن، ياخشى ئەمەللەرنى قىلماي، پۈتۈلگەن تەقدىرىمىزنى كۈتۈپ تۇرساق بولمامدۇ، دىگەن كىشىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سائادەتمەن بەندىلەرگە سائادەتمەن بەندىلەرنىڭ ئەملى مۇيەسسەر قىلىپ بېرىلىدۇ، شەقى بەندىلەرگە شەقىلەرنىڭ ئەملى مۇيەسسەر قىلىپ بېرىلىدۇ، دىدى، ئاندىن بۇ ئايەتنى ئوقۇدى: "خەيرى ـ ئېھسان قىلغان، ئاللانىڭ ئەمرىگە تولۇق بوي سۇنغان ۋە كەلىمە

يەنە بىر ھەسسىسى قېنىلىپ ئوقۇغانلىغى ئۈچۈن بېرىلىدۇ. ماھىرلىق بىلەن ئوقۇغان ئادەمنىڭ ئېرىشىدىغان ساۋابى كوپ بولىدۇ، شۇڭا ئۇ ئاللانىڭ ئىتائەتمەن پەرىشتىلىرى بىلەن بىللە بولىدۇ.

تەۋھىدگە تەستىق قىلغان ئادەمگە ئۇنى جەننەتكە كىرگۈزىدىغان ئىشلارنى مۇيەسسەر قىلىمىز."① (سۈرە لەيل، 5 ـ، 6 ـ، 7 ـ ئايەتلەر. ـــ ت)

357) ئايەتنۇلكۇرسىنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنى پىتىر سەدىقىسىنى ساقلاشقا مەسئۇل قىلىپ قويغان ئىدى. بىر كىشى كېلىپ خورمىدىن ئىككى قولىدا چاڭگاللاپ ئالغىلى تۇردى. مەن ئۇنى تۇتۇۋېلىپ: سېنى رەسۇلۇللاھنىڭ ئالدىغا ئېلىپ بارىمەن، دىدىم. ئۇ ئۇنۇ ئەھۋالىنى ئېيتتى②، ئاندىن

---

①ئىبنى جەرىر بۇ ئايەتنىڭ ئەبۇ بەكرى سىددىق ھەققىدە نازىل بولغانلىغىنى، بۇنى ئابدۇللا ئىبنى زۇبەيرنىڭ رىۋايەت قىلغانلىغىنى ئېيتىدۇ، ئابدۇللا ئىبنى زۇبەير مۇنداق دىگەن: ئەبۇ بەكرى مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن، ئىمان ئېيتقان قىبرى قۇللارنى ۋە دىدەكلەرنى ئازات قىلاتتى، ئەبۇ بەكرىنىڭ ئاتىسى ئۇنىڭغا: ئوغلۇم سەن ئاجىز كىشىلەرنى ئازات قىلىۋاتسەن، كۈچى بار ئەرلەرنى ئازات قىلىدىغان بولساڭ، ئۇلار ساڭا يار ـ يولداش بولاتتى ۋە سېنى قوغدايتتى، دىدى. ئەبۇ بەكرى: ئى ئاتا، مەن پەقەت ئاللانىڭ دەرگاھىدىكى ساۋابنى ئىزدەيمەن، دىدى. بىر قىسىم مۇپەسسىرلەر (قۇرئاننى شەرھىلىگۈچىلەر. ـــ ت): "ئەگەر مۇتتەقى ئادەم دەۋزەختىن يىراق قىلىنىدۇ....." دىگەن ئايەت ئەبۇ بەكرى سىددىق ھەققىدە نازىل بولغان، دەيدۇ. ئاللاتائالا پەزلى ۋە مەرھەمەت قىلىپ، بىزنى قىيامەتتە ياخشى بەندىلىرىنىڭ قاتارىدا قىلغاي، ئاللا ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچى تولىمۇ رەھىمدىل زاتتۇر.

② ئۇ، مەن مۇھتاج ئادەممەن، بېشىمغا قاتتىق كۇن چۈشتى، دىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنى قويۇپ بەردىم. ئۇ: مېنى قويۇۋەتكىن، ساڭا ئوقۇساڭ پايدىسى بولىدىغان بىرقانچە سوز ئۆگىتىپ قويايى، دىدى. مەن نىمە ئۇ؟ دىدىم.

ماڭا: ياتىدىغان چېغىدا ئايەتۈلكۈرسى (سۈرە بەقەرەدىكى 255-ئايەتنىڭ نامى. ــ ت)نى ئوقۇغىن، كېچىچە ئاللا سېنى قوغدايدۇ، يەرىشتىنى ھەمرا قىلىدۇ، تاڭ ئاتقىچە ساڭا شەيتان يېقىن يولىمايدۇ، دىدى. بۇ ئەھۋالىنى رەسۇلۇللاغا ئېيتىسام، ئۇ ماڭا: ئۇ ساڭا بۇ سوزنى راست ئېيتىپتۇ، ئۇ ھەمىشە يالغان ئېيتىدىغان شەيتاندۇر، دىدى.

358) سۈرە ئىخلاس، سۈرە ناس ۋە سۈرە پەلەقنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلەرگە: بىر كېچىدە قۇرئانىنىڭ ئۈچتىن بىرىنى ئوقۇپ چىقالامسىلەر؟ دىدى. ساھابىلەرگە مۇنداق قىلىش قىيىن تۇيۇلۇپ، ئۇلار: ئى رەسۇلۇللا، مۇنداق قىلىشقا قايسىمىز چىدىيالايمىز؟ دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: قۇل ھۇۋەللاھۇ ئەھەد (ئېيتقىنىكى، ئاللا بىردۇر) سۈرىسى قۇرئانىنىڭ ئۈچتىن بىرىگە تەڭ كېلىدۇ①، دىدى.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەر كېچە ياتىدىغان چاغدا ئىككى قولىنى يۈمۈپ تۇرۇپ، "قۇل ھۇۋەللاھۇ ئەھەد"، "قۇل ئەئۇزۇ بىرەببىلفەلەقى"

---

①چۈنكى مەنە ئېتىۋارى بىلەن قۇرئان ئەھكاملارنى، قىسسىلەرنى ۋە تەۋھىدنى ئۈز ئىچىگە ئالىدۇ، سۈرە ئىخلاس بولسا تەۋھىدنى ئۈز ئىچىگە ئالغان.

(پـۇتۇن مەخلۇقاتـنىڭ پەرۋەردىگارى بىلەن پانا تىلەيمەن) ۋە قول ئەئۇزۇ بىرەبـبـنـاسى" (پۇتۇن ئىنسانلارنىڭ پەرۋەردىگارى بىلەن پانا تىلەيمەن) سۈرىلىرىنى ئوقۇپ ھۇرۇپ، ئاندىن ئىككى قولىنى بىلەن بەدىنىنى قولى يەتكەن يەرگىچە سىپايىتى، ئالدى بىلەن بېشىنى، يۈزىنى ۋە بەدىنىنىڭ ئالدى تەرەپلىرىنى سىپايىتى، ئۇچ قېتىم شۇنداق قىلاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېسەل بولۇپ قالغاندا، مەزكۇر سۈرىلەرنى ئوزىگە ئوقۇپ ھۇرەتتى. رەسۇلۇللانىڭ كېسىلى ئېغىرلاشقان چاغدا، مەزكۇر سۈرىلەرنىڭ بەرىكىتىنى ئۈمىت قىلىپ مەن ئوقۇپ ئۇنىڭ بەدىنىنى سىپاپ قوياتتىم.

359) قۇرئانىنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قۇرئان ئوقۇپ تۇرىدىغان ئادەم لىمۇنغا ئوخشايدۇ. لىمۇن دېگەن ھەم تەملىك، ھەم خۇش بۇي بولىدۇ، قۇرئان ئوقۇپ تۇرمايدىغان ئادەم خورمىغا ئوخشايدۇ، خورمىنىڭ ئوزى تەملىك بولىدۇ، ئەمما خۇش بۇي ئەمەس. قۇرئان ئوقۇپ تۇرىدىغان مۇناپىق رەيھانغا ئوخشايدۇ، رەيھاننىڭ ھىدى خۇش بۇي، ئەمما تەمى ئاچچىق، قۇرئان ئوقۇپ تۇرمايدىغان مۇناپىق ھەنزەلگە ئوخشايدۇ، ھەنزەل دېگەن ئاچچىق بولىدۇ، بويىمۇ خۇش بۇي① ئەمەس.

---

① بەلدىنىڭ ياتىنغىمۇ، زاھىرىغىمۇ قۇرئاننىڭ تەسىرى بولىدۇ، بۇ جەھەتتە بەندىلەر پەرقلىق بولىدۇ، قۇرئاننىڭ تەسىرىدىن بەزىلەرنىڭ نېسىۋىسى زور

www.uyghurkitap.com

360) قۇرئان ئۇقۇغۇنكەن ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئوسمان ئىبنى ئەففان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئىچىڭلاردا قۇرئانىنى ئۇقۇغۇنكەن ۋە ئۇقۇغۇتكەن ئادەم ئەڭ ئوبدان ئادەمدۇر.

361) قۇرئان تىلاۋەت قىلىپ تۇرۇش توغرىسىدا

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: قۇرئاندىن تىلاۋەت قىلىپ تۇرىدىغان ئادەمنى باغلاقلىق توگىنىڭ ئىگىسىگە تەمسىل قىلسا بولىدۇ، ئەگەر ئۇ ئادەم توگىدىن خەۋەر ئىلىپ تۇرىدىغان بولسا، ئۇنى داۋاملىق تۇتۇپ تۇرالايدۇ، ئەگەر ئۇنى قويۇۋەتسىدىغان بولسا، قېچىپ كېتىدۇ.

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىراۋنىڭ پالانى-پالانى ئايەتنى ئۇنتۇپ قالدىم دىيىشى نىمە دىگەن يامان، تىلاۋەت قىلىپ تۇرمىغانلىقتىن، بەلكى ئاللا ئۇنى ئۇنۇتتۇرۇش بىلەن جازا-

---

بولىدۇ، بۇنداق ئادەم قۇرئان ئوقۇپ تۇرغان مومىندۇر. ھەقىقى مۇناپىقنىڭ ئۇنىڭدىن نېسىۋىسى بولمايدۇ. ئەلۋەتتە زاھىرى تەسىرلىنىپ، باتىنى تەسىرلەنمىگەن ئادەم رىياكاردۇر. قۇرئان ئوقۇپ تۇرمايدىغان مومىنىڭ باتىنى تەسىرلىنىپ، زاھىرى تەسىرلەنمىگەن بولىدۇ.

لىدى. قۇرئاننى تىلاۋەت قىلىپ تۇرۇڭلار، قۇرئان كىشىلەرنىڭ كۆڭۈللىرىدىن كوتىرىلىپ كېتىشتە توگىدىنمۇ ياماڭ قاچقاقتۇر.

363) قۇرئان ئوقۇش بىلەن پەخىرلەنگەن ئەمما ئۇنىڭغا ئەمەل قىلمىغان ئادەم توغرىسىدا

سۈۋەيد ئىبنى غەفەلەنىڭ رىۋايەت قىلىشىچە، ھەزرىتى ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئاخىر زاماندا يېشى كىچىك، ئەقلى قىسقا بىر خەلق مەيدانغا كېلىدۇكى، ئۇلار ئېغىزلىرىدا چىرايلىق سوزلەرنى قىلىدۇ، ئۇلار ئىسلام دىنىدىن ئوق ئوزىنىڭ تەكىكەن يېرىدىن چىقىپ كەتكەندەك تېز چىقىپ كېتىدۇ①. ئۇلارنىڭ ئىمانى كىكىرەتكىلىرىنىڭ ئۇ تەرىپىگە ئوتمەيدۇ②. ئۇلارنى قەيەردە ئۇچراتساڭلار، ئولتۇرۇڭلار، ئۇلارنى ئولتۇرگۈچىلەر قىيامەت كۈنى ساۋاپ تاپىدۇ.

364) ئويلىنىشىكە رىغبەتلەندۈرۈش توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: ئۇچ ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىرىنىڭ ئويلىرىگە كېلىپ، پەيغەمبەر

---

① ئۇلارنىڭ ئىسلام دىنىغا كىرىشى ۋە ئۇلارغا ئىسلام دىنىنىڭ يۇقىرى چىقىپ كېتىشى ئاتقان يەرگە تېگىپ يۇقىرىستىن چىقىپ كەتكەن ئوقنى ئوخشايدۇ.

② ئىمان ئۇلارنىڭ دىللىرىغا سىڭمىگەن دېگەن مەنىدە.

ئەلەيهىسسالامنىڭ قىلىدىغان تائەت-ئىبادەتلىرىدىن سوراپ، ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ ئىبادەتلىرىدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، ئۇنى ئاز ساناپ: ئاللاتائالا پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ ئوتكەنكى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرىنى كەچۈرگەن تۇرسا، بىز قانداقمۇ ئۇنىڭغا يېتىشەلەيتتۇق، دېيىشتى. ئۇلارنىڭ بىرى: مەن ھەمىشە كېچىچە ئۇخلىماي نامار ئوقۇپ چىقىمەن، دېدى. يەنە بىرسى: مەن ھەمىشە روزا تۇتىمەن، ھەرگىزمۇ ئېغىزىم ئوچۇق يۇرمەيمەن، دېدى. يەنە بىرسى: مەن ئايالىلاردىن يىراق بولىمەن، ھەرگىزمۇ ئويلەنمەيمەن، دېدى. رەسۇلۇللا كېلىپ ئۇلارغا: سىلەر مۇنداق-مۇنداق دەپسىلەر، ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن سىلەرگە قارىغاندا ئالىلادىن بەك قورقىمەن ۋە ئەڭ تەقۋىدارمەن. مەن بەزىدە روزا تۇتىمەن، بەزىدە تۇتمايمەن، كېچىسى ھەم نامار ئوقۇيمەن، ھەم ئۇخلايمەن، خوتۇنمۇ ئالىمەن، كىمكى مېنىڭ سۇننىتىمنى تەرك ئېتسەكەن، ئۇ مېنىڭ سۇننىتىمگە مەنسۇپ ئەمەس، دېدى.

364) ئويلىنىشكە قادىر بولالمىغان ئادەم توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىز يوقسۇز ياشلار پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ ھوزۇرىدا تۇراتتۇق، رەسۇلۇللا مۇنداق دېگەن: ئى ياشلار جامائەسى، سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىكى ئويلىنىشكە قادىر بولالايدىغانلار ئويلەنسۇن، چۈنكى ئويلىنىش كوزنى ۋە ئەۋرەتنى ئىپپەتلىك ساقلايدۇ، ئويلىنىشكە قادىر بولالمىغانلار روزا تۇتۇشى لازىم، چۈنكى روزا ئۇلارنىڭ شەھۋىتىنى كېسىدۇ.

365) ئويلىنىشتە ئايالـلاردىكى تۆت خىسلەت كوزدە تۇتۇلىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: خوتۇن ئېلىشتا ئايال كىشىنىڭ پۇل-مېلى، شان-شەرىپى، ھوسنى-جامالى ۋە دىيانىتى كوزدە تۇتۇلىدۇ. دىيانەتلىك① خوتۇننى ئالغىن، ئاللا سېنى ئوز پەزلىدىن باي قىلىدۇ.

366) خوتۇنىڭ شۇملۇق تەرىپى توغرىسىدا

ئۇسامە ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئەرلەر ئۇچۇن ئايالالاردىن زىيانلىق پىتنە بولمايدۇ②.

---

① بەيزاۋى مۇنداق دەيدۇ: ئادەمگەرچىلىگى بار، دىيانەتلىك كىشىلەر ھەممە ئىشتا دىيانەتنى بىرىنچى ئورۇنغا قويۇشى كېرەك. ئىكادەك مۇھىم ۋە چوڭ ئىشتا تېخىمۇ شۇنداق قىلىشى كېرەك.

② ئەرلەر بالىنى خوتۇنى ئۇچۇن ياخشى كورىدۇ، كوپىنچە ئوزىنىڭ ئەمرىدىكى خوتۇنىنىڭ بالىسىنى ياخشى كورىدۇ، ئۇنى ئاجرىشىپ كەتكەن ياكى ئولۇپ كەتكەن خوتۇندىن بولغان بالىسىدىن ئارتۇق كورىدۇ. خوتۇن ئېرىنى خىش-ئەقىربالىرىغا سىلە-رەھىم قىلىماسلىققا ۋە پەرۋەردىگارىنىڭ ئەمرى-پەرمانلىرىنى تۇتماسلىققا باشلىشى مۇمكىن، شۇنىڭ بىلەن ئەر خوتۇننى ياخشى كورگەنلىكتىن، ئۇنىڭ بۇيرۇغىدىن چىقالمايدۇ. ئاللاتائالا

367) قېرىندىشى ئالدىغان لايقىنى ئېلىش ئۈچۈن ئېغىز ئاچماسلىق توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: گۇمانخورلۇقتىن ساقلىنىڭلار، گۇمانخورلۇق سۆزلەرنىڭ ئەڭ يالغىنى ھېساپلىنىدۇ. كىشىلەرنىڭ ئەيىبىنى ئاختۇرماڭلار، تېڭ-تېكلاپ يۈرمەڭلار، ئۆزئارا دۇشمەنلەشمەڭلار، ئۆزئارا قېرىنداشلارچە بولۇڭلار، سىلەرنىڭ قېرىنداشلىرىڭلار (دىنىي جەھەتتىكى قېرىنداش كۆزدە تۇتۇلىدۇ.ـــت) ئالماقچى بولغان لايقىنى ئۇ ئېلىپ بولغان ياكى ئۇنى ئالمايدىغان بولغانغانغا قەدەر ئۇ لايقىنى ئېلىش ئۈچۈن ئېغىز ئاچماڭلار.

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر كىشىنىڭ پۇتۇشكەن سودىسىنى بۇزۇپ مالنى ئوزى ئېلىۋېلىشنى، قېرىندىشى ئالماقچى بولۇپ سۆزلىشىپ قويغان ئايالنى قېرىنداشى ئېلىشتىن ۋازكەچكۈچە ياكى ئۇنىڭ ئېلىشىغا رۇخسەت قىلمىغىچە ئۇنى ئېلىشقا سۆز ئېچىشنى مەنئى قىلغان.

369) نىكادىكى شەرتلەر توغرىسىدا

ئۇقبە ئىبنى ئامىردىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسـ

مۇنداق دەيدۇ: "شەيتان كىشىلەرگە ئايالالار تەرىپىدىن كېلىدىغان كۆڭۈل خاھىشلىرىنى چىرايلىق قىلىپ كۆرسىتىدۇ....." (سۈرە ئىمران، 14 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـــ ت)، "سىلەرنىڭ ئايالىڭلاردىن، بالاڭلاردىن سىلەرگە دۇشمەن بولىدىغانلىرىمۇ بولىدۇ....." (سۈرە تەغابۇن، 14 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـــ ت)

سالام مۇنداق دىگەن: نىكادا مەھرىدىن ئىبارەت شەرتنى نىكالانغان خوتۇنىنىڭ ھەقىقى بولۇش يۇزىسىدىن تولۇق ئادا قىلىش ئەڭ تېگىشلىكتۇر.

370) نىكادا دۇرۇس بولمايدىغان شەرتلەر توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئايال كىشى ھەمشىرىسىنى① نېسۇىسىدىن قۇرۇق قالدۇرۇپ ئۇنى ئوزىنىڭ قىلىۋېلىش مەقسىدىدە، ھەمشىرىسىنىڭ قويۇپ بېرىلىشىنى سورىشى دۇرۇس ئەمەس. چۇنكى ئۇ ئوزىنىڭ پىشانىسىگە ئەزەلدە نىمە پۈتۈلگەن بولسا شۇنى كورىدۇ.

371) تويغا چاقىرسا بېرىشنىڭ لازىملىغى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەرنىڭ بىرىڭلار تويغا چاقىرىلسا، چاقىرغان يەرگە بارسۇن.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئەگەر بىراۋ مېنى قويىنىڭ

①نەسەپ ياكى ئىملىدەشلىك ياكى دىنىي ياكى ئىنسانىيەت جەھەتتىن بولغان ھەمشىرە كوزدە تۇتۇلىدۇ، دىنسىزمۇ بۇنىڭ ئىچىگە كىرىدۇ، ياكى بۇ ھەمشىرە "كۇندىشى" دىگەن مەنىدە.

قولىنى يىيىشكە تەكلىپ قىلسا، ئەلۋەتتە باراتتىم، ئەگەر بىراۋ ماڭا قوينىڭ سانىنى ھەدىيە قىلسا، ئەلۋەتتە قوبۇل قىلاتتىم.

373) ئايالىلارغا يۇمشاق مۇئامىلە قىلىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئايال كىشى ئەگرى قوۋۇرغىغا ئوخشايدۇ، ئۇنى تۈزلەيمەن دىسەڭ، سۇندۇرۇۋالىسەن، ئەگرى تۇرۇقلۇق① پايدىلىنىشۇبرىمەن دىسەڭ، ئۇنىڭدىن پايدىلىنىشۇبرىسەن.

374) ئايالىلار ھەقىقىدىكى ۋەسىيەت توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىشەنگەن ئادەم خوشنىسىغا ئەزىيەت يەتكۈزمىسۇن. ئايالىلارغا ئېتىۋار بېرىشكىلارنى تەۋسىيە قىلىمەن، تەۋسىيەمنى قوبۇل قىلىڭلار، ئۇلار ئەگرى قوۋۇرغىدىن يارىتىلغان، قوۋۇرغىنىڭ يۇقۇرى تەرىپى ئەگرى كېلىدۇ. ئەگەر ئۇنى تۈزلىمەكچى بولساڭ، سۇندۇرۇۋالىسەن، ئەگەر ئۇنى ئوز پېتىچە قويساڭ، ئەگرى پېتى تۇرىۋېرىدۇ②. ئايالىلارغا ئېتىۋار بېرىشكىلارنى

---

① بۇ ھەدىستە ئايالىلارغا ياخشىلىق قىلىشقا، يۇمشاقلىق قىلىشقا، ئۇلارنىڭ ئەخلاق ۋە ئەقىل جەھەتلىرىدىكى پېتەرسىزلىكلىرىگە چىداشقا ئىشارەت قىلىنىدۇ.

② بۇنىڭ بىلەن ئايالىلارغا يۇمشاق بولۇشقا، مادارا قىلىشقا ۋە ئۇلارنىڭ ئەگرىلىگىگە سەۋرى قىلىشقا رىغبەتلەندۈرۈلدۇ.

تەۋسىيە قىلىمەن، ۋەسىيەتنامنى قوبۇل قىلىپ، شۇ بويىچە ئىش قىلىڭلار.

375) ئايال كىشىنىڭ نەپىلى روزا تۇتۇشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئېرى يېنىدا تۇرغان ئايال ئېرىنىڭ ئىجازىتىسىز① نەپلى روزا تۇتماسلىغى كېرەك.

376) ئايال كىشىنىڭ ئۆز ئېرىنىڭ ئويىگە باشقىلارنىڭ كىرىشىگە ئىجازەت بېرىشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئايال كىشىنىڭ ئېرى يېنىدىكى چاغدا ئېرىنىڭ رۇخسىتسىز روزا تۇتۇشى دۇرۇس ئەمەس. ئېرىنىڭ ئويىگە ئېرىنىڭ رۇخسىتسىز باشقىلارنىڭ كىرىشىگە ئىجازەت قىلىشى دۇرۇس ئەمەس. ئېرىنىڭ رۇخسىتسىز ئۇنىڭ مېلىدىن خەيرى-ئېھسان قىلىپ بەرگەن بولسا، ئۇنىڭ ساۋابىنىڭ يېرىمى ئېرىنىڭ بولىدۇ.

377) ئەھلى جەننەت ۋە ئەھلى دەۋزەخ توغرىسىدا

ئۇسامە ئىبنى زەيىددىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيـ

---

① چۈنكى ئەرنىڭ ئىجازىتىسىز نەپلى روزا تۇتماسلىق ئەرنىڭ ئايالى ئۈستىدىكى ھەققىدۇر، بۇنىڭدىن ئايالغا بۇنداق روزا تۇتۇشنىڭ ھاراملىغى چىقىدۇ، ئەرنىڭ ئىجازىتىسىز تۇتقان روزا دۇرۇس بولىدۇ، ئەمما ئۇ گۇناكار بولىدۇ.

www.uyghurkitap.com

ھەسسالام مۇنداق دىگەن: جەننەتنىڭ دەرۋازىسىدا تۇرۇپ قارىسام، جەننەتكە كىرگەنلەرنىڭ كوپچىلىگى كەمبەغەللەر ئىكەن، بايلار بولسا ھساپ بېرىش ئۈچۈن جەننەتنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا سولىنىپ تۇرۇپتۇ. دەۋزەخقە كىرىشكە تېگىشلىك بولغانلار، دەۋزەخقە ئېلىپ بېرىشقا بۇيرۇلدى، دەۋزەخنىڭ دەرۋازىسىدا تۇرۇپ قارىسام، دەۋزەخ ئەھلىنىڭ كوپچىلىگى ئاياللار ئىكەن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كۇن بىلەن ئاي بولسا ئالىلاھنىڭ ئالامەتلىرىدىن ئىككى ئالامەتتۇر، ئۇلار بىرەر ئادەمنىڭ ئولۇمى ۋە ھاياتى ئۈچۈن تۇتۇلمايدۇ، ئۇلارنىڭ تۇتۇلغىنىنى كورگەن چېغىدا ئاللانى ياد ئېتىڭلار، دىدى. ساھابىلەر: ئى رەسۇلۇللا، مۇشۇ ئورنۇڭدا تۇرۇپ بىر نەرسىنى ئالغاندەك قىلغانلىغىڭنى، ئاندىن ئارقاڭغا داجغىنىڭنى كوردۇق، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: مەن جەننەتنى كوردۇم، جەننەتتىكى بىر ساپاق مۇنىنى تۇتتۇم، ئەگەر ئۇنى ئالغان بولسام، چوقۇم قىيامەتكىچە① يەيتىڭلار، دەۋزەخنى كوردۇم، بۇگۇنكىدەك بۇنداق كورۇنۇشى سەت جاينى كورمىگەن ئىدىم، دەۋزەخ ئەھلىنىڭ كوپچىلىگىنىڭ ئاياللار ئىكەنلىگىنى كوردۇم، دىدى. ساھابىلەر: نىمىشقا مۇنداق، ئى رەسۇلۇللا؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇلار كۇپرىلىق قىلىدۇ، دىدى. ئاللاغا كۇپرىلىق قىلامدۇ؟ دەپ سورىغۇچىغا: ئېرىگە كۇپرىلىق قىلىدۇ، ياخشىلىقنى بىلمەيدۇ، ئۇلارنىڭ بىرىگە ئۇمۇرۋايەت ياخشىلىق

---

① چۇنكى جەننەتنىڭ مۇنىسى ئۇزۇلسە، ئورنىغا يەنە پەيدا بولۇپ تۇرىدۇ.

قىلساڭ، ئاندىن سەندىن رەنجىسە، سەندىن ھەرگىز ياخشىلىق كورمىدىم دەيدۇ، دىدى.

379) ئايالىلارنى ئۇرۇشنىڭ يامان ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى زەمئەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەر ئايىلىڭلارنى قۇلنى دۇمبالىغاندەك دۇمبالىماڭلار، دۇمبالاپ بولۇپ شۇ كۇنى كەچتە ئۇنىڭ بىلەن بىر توشەكتە بولۇشۇڭلار مۇمكىن.

380) ئايالىلار ئۇستىدە قورۇش توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى مۇھەممەدنىڭ ئۇممىتى، ئۇزىنىڭ ئەر-ئايال بەندىسىنىڭ پاھىشە قىلىشىنى ئاللادىن ئارتۇق كۇنلەيدىغان ئادەم يوق. ئى مۇھەممەدنىڭ ئۇممىتى، سىلەر مەن بىلگەننى بىلىدىغان بولساڭلار، چوقۇم ئاز كۇلەتىڭلار، چوقۇم كوپ يىغلايتتىڭلار.

381) ئايالىلارنىڭ مەسچىتكە بېرىشقا ئىجازەت سورىشى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن

رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر كىشىنىڭ ئايالى مەسچىتكە بېرىشقا ئىجازەت سورىسا، ئۇنى توسمىسۇن.

382) ئايال كىشى ئېرىگە باشقا ئايالىنىڭ سۆپىتىنى دەپ بېرىشى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئايال بىلەن ئايال بىر توشەكتە ياتمىسۇن، بىر توشەكتە ياتسا، ئۇ ئايال ئېرىگە ئىككىنچى ئايالىنىڭ سۆپىتىنى گويا ئېرى ئۇنىڭغا قاراپ تۇرۇۋاتقاندەك دەپ بېرىپ قالىدۇ①.

---

① ئېرىگە ئايالىنىڭ چىرايلىق تەرەپلىرىنى سوزلەپ بەرسە، ئېرى ئۇنى قويۇۋېتىپ تەرىپلەنگۈچىگە بۇزۇلۇش خەۋپى بار، ئەگەر ئۇنىڭ ئەيىپلىرىنى سوزلەپ بەرسە، غەيۋەت بولىدۇ. ئەبۇ سەئىد رىۋايەت قىلغان ھەدىستە، ئەر كىشى ئەر كىشىنىڭ ئەۋرىتىگە، ئايال كىشى ئايال كىشىنىڭ ئەۋرىتىگە قاراشقا بولمايدۇ، ئەر بىلەن ئەر بىر توشەكتە يېتىشقا بولمايدۇ، ئايال بىلەن ئايال بىر توشەكتە يېتىشقا بولمايدۇ، دېيىلگەن. بۇ ھەدىستىن ئەر كىشى ئەر كىشىنىڭ ئەۋرىتىگە، ئايالنىڭ ئەۋرىتىگە، ئايال ئايالنىڭ ئەۋرىتىگە ۋە ئەر كىشىنىڭ ئەۋرىتىگە قاراشنىڭ ھاراملىغى مەلۇم بولىدۇ. دۇرۇس، ئەر-خوتۇنىنىڭ ئوزئارا بىر-بىرىنىڭ ئەۋرىتىگە قارىشى، ئەۋرەتىنىڭ سىرتى ۋە ئىچىگە قارىغان تەقدىردىمۇ جايىزدۇر. چۈنكى ئۇ پايدىلىنىش ئورنىدۇر. لېكىن ئەۋرەتكە قاراش ياخشى ئەمەس، چۈنكى ئەۋرەتكە قاراش كورلۇقنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، دېگەن ھەدىس بار. ئۇنىڭ ئىچىگە قاراش تېخىمۇ ياخشى ئەمەستۇر.

383) سەپەردىكى ئادەم ئائىلىسىگە كېچىسى قايتىپ كەلمەسلىگى توغرىسىدا

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مەدىنىگە كېچىسى يېتىپ كەلسەڭ، ئايىلىڭ سۈننەت قىلۇالمىغىچە، بېشىنى تاراپ ئالمىغىچە ئۇنىڭ يېنىغا كىرمىگىن. جابىر يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سەن بالا تېپىشىڭ كېرەك، دىدى، دېگەن.

جابىر ئىبنى ئابدۇللادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىرىڭلار ئائىلىسىدىن ئايرىلغىلى ئۇزاق بولغان بولسا، قايتىپ كەلگەندە ئائىلىسىگە كېچىسى كىرمىسۇن.

385) يېتىمنى باققۇچى كىشى توغرىسىدا

سەھل سائىدىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: مەن يېتىمنى باققۇچى ئادەم بىلەن جەننەتتە مۇشۇنداق يېقىن تۇرىمەن، دەپ كورسەتكۈچ بارمىغى بىلەن ئوتتۇرا بارمىغىنىڭ ئارىسىنى ئېچىپ كورسەتكەن①.

---

① پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوزىنىڭ دەرىجىسى بىلەن يېتىمنى باققۇچى ۋە ئاسرىغۇچىنىڭ ئارىلىغىدىكى پەرقنى كورسەتكۈچ بارماق بىلەن ئوتتۇرا بارماق ئارىسىدىكى پەرقچىلىك قىلىپ كورسەتكەن.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

386) ئېرى ئولۇپ كەتكەن ئايال توغرىسىدا

ئەبى سەلەمەنىڭ قىزى زەينەپ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: جەھشنىڭ قىزى زەينەپنىڭ قېرىندىشى ئولۇپ كەتكەن چاغدا، ئۇنىڭ يېنىغا كىرگەن ئىدىم. زەينەپ خۇش پۇراقنى ئەكەلدۇرۇپ ئىشلەتتى، ئاندىن مۇنداق دېدى: ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، مېنىڭ خۇش پۇراققا ھاجىتىم يوق ئىدى، لېكىن رەسۇلۇللانىڭ مۇنبەردە تۇرۇپ، ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان ئېيتقان ئاياللىرىنىڭ ئولۇكە ئۈچ كېچە-كۈندۈزدىن ئارتۇق ھازا تۇتۇشى دۇرۇس ئەمەس، ئەمما ئېرى ئولگەن بولسا، ئۇنىڭغا توت ئاي ئون كۈن ھازا تۇتسا بولىدۇ، دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم.

387) خەيرى-ئېھسان قىلىش ۋە نەپەقە بېرىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاتائالا مۇنداق دەيدۇ: "ئى ئادەم بالىسى، خەيرى-ئېھسان قىلغىن، نەپەقە بەرگىن، شۇنداق قىلساڭ، ساڭا بېرىمەن."

ئەبى مەسئۇد ئەنسارىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمان ئادەم ئاللانى كوزدە تۇتقان

هالدا ئائىلىسىگە① خىراجەت قىلسا، ئۇنىڭغا سەدىقە بەرگەنىنىڭ ساۋابى بولىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: تۇل خوتۇنلارغا ۋە مىسكىنلەرگە خەيرى-ئېھسان قىلغۇچىغا ئاللانىڭ يولىدا جىھاد قىلغۇچىنىڭ ياكى كېچىسى ئىبادەت قىلىپ، كۈندۈزى روزا تۇتقۇچىنىڭ ساۋابى بولىدۇ.

ئومەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەنى نەزىر قەبىلىسىدىن غەنىمەت قىلىنغان باغنىڭ خورمىسىنى ساتاتتى ۋە ئۇنىڭدىن ئائىلىسىنىڭ بىر يىللىق ئوزۇقىنى ئېلىپ قالاتتى②.

---

① ئايىلىغا ياكى بالىسىغا ياكى تۇققانلىرىغا.

② پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئائىلىسىدىكىلەرنى مەنۇن قىلىش ۋە ئۇممەتىنىڭ ئائىلىسىگە ئوزۇق-تۇلۇك ساقلىشىنى قانۇنلاشتۇرۇش مەقسىدىدە شۇنداق قىلغان، بۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەقىقىدىكى "ئەتىسى ئۇچۇن بىر نەرسە يېغمايتتى" دېگەن سوز بىلەن قارىمۇ-قارشى كەلمەيدۇ، چۇنكى بۇ سوز مۇسۇلمانلارغا پاراۋانلىق يۇزلىنىشتىن ئىلگىرىكى ئەھۋالغا قارىتا ئېيتىلغان، ياكى ئۇ سوز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئوزىنىڭ خۇسۇسى نەپسى ئۇچۇن نەرسە يىغمايتتى، دېگەن مەنىدە ئېيتىلغان. يۇقۇرقى سوزدىن بېسىمدارلىق قىلىش ئۇچۇن ئەمەس، ئائىلىسىنى تەمىنلەش ئۇچۇن پۇل-مال يىغىش ۋە ئوزۇق-تۇلۇك ساقلاشنىڭ جايىزلىغى مەلۇم بولىدۇ. بۇنىڭ تەۋەككۇل قىلىشقا تاقىشىدىغان يېرى يوق، چۇنكى تەۋەككۇل قىلىش دېگەن دىلىنىڭ ئاللاغا بولغان ئىشەنچىدىن ئىبارەت. ئاللا خالىغان ئىش بولىدۇ، خالىمىغان ئىش بولمايدۇ،

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيـ
غەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىھاجەت بولۇپ تۇرغان چاغدا
بىرىلگەن سەدىقە ياخشى سەدىقىدۇر. سەدىقىنى سەن نەپەقە بېرىش
ۋاجىپ بولغان كىشىلەرگە بېرىشتىن باشلا①.

392) ياخشى ئەمەللەرگە ياتىدىغان ئىشلار توغرىسىدا

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسام مۇنداق دىگەن: ئاچ قالغانلارغا تاماق بېرىڭـ
لار، كېسەللەرنى يوقلاڭلار، ئەسىرلەرنى قويۇپ بېرىڭلار.

393) تاماق يېيىش ئالدىدا بىسمىللا دېيىش توغرىسىدا

ئۇمەر ئىبنى ئەبى سەلەمە مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيـ
ھىسسالامنىڭ تەربىيىسىدە تۇرۇۋاتقان بالا ئىدىم. تاماق يەۋاتقان
چاغدا قولۇم لىگەندە چېپىپ يۈرەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئى
بالا، تاماق يىگەندە بىسمىللا (ئاللانىڭ نامى بىلەن باشلايمەن) دەپ، ئوڭ
قولۇڭ بىلەن ئوزەڭنىڭ ئالدىدىن يىگىن، دىگەن. شۇنىڭدىن بۇيان
تاماق يېيىش ئۇسۇلۇم ھامان رەسۇلۇللا دىگەندەك بولۇپ كەلدى.

دەيدىغان ئەقىدە تىكلەنسىلا، كېسەلنى داۋالاش مەقسىدىدە داغلاشقا ئوخشاش
سەۋەپ قىلىش ئىشلىرىنى ئەيىپلەشكە بولمايدۇ. تەۋەككۇل قىلىدىم، دەپ
سەۋەپ قىلماسلىققا ۋە قارامىلىق قىلىشقا بولمايدۇ.

① بۇنىڭ ئىچىگە ئائىلىگە بېرىلگەن نەپەقە، بېرىلگەن سەدىقە ۋە زاكاتلار
كىرىدۇ.

394) تاماق يېيىشنى ۋە باشقا ئىشلارنى ئوڭدىن باشلاش توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاھارەت ئالغاندا، كەشنى كىيگەندە، چېچىنى تارىغاندا، مۇمكىن قەدەر ئوڭ تەرەپتىن باشلايتتى.

395) تاماقتىكى بەرىكەت توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىككى ئادەمنىڭ يەيدىغان تامىغى ئۈچ ئادەمگە يېتىدۇ، ئۈچ ئادەمنىڭ يەيدىغان تامىغى تۆت ئادەمگە يېتىدۇ①.

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر ئادەم كوپ يەيتتى، ئۇ مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن ئاز يەيدىغان بولدى. بۇ ئەھۋال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يەتكۈزۈلگەندە، ئۇ: مومىن ئادەم بىر ئۈچەيگە يىسە (ئاز يەيدۇ دېگەن مەنىدە.ـــت)، كاپىر يەتتە ئۈچەيگە يەيدۇ② (كوپ يەيدۇ دېگەن مەنىدە.ـــت) دېگەن.

---

① بىر داستىخانغا جەم بولۇپ يېگەنلىكنىڭ بەرىكىتىدىن ئۈلار تويىدۇ.

② تاماق بىلەن تولغان ئاشقازاندا ھىكمەت بولمايدۇ، تاماقنى ئاز يېگەن ئادەم سۈنى ئاز ئىچىدۇ، ئۈيقۇنى ئاز ئۇخلايدۇ، ئاز ئۇخلىغان ئادەمنىڭ ئومرى بەرىكەتلىك بولىدۇ.

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلار توربېكىتى

397) تاماقتا ئولتۇرۇش توغرىسىدا

ئىنسى ئومەرنىڭ ئازاتكەردىسى نافى رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ئىبنى ئومەر تامىغا بىرەر مىسكىننى چاقىرىپ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە يەيتتى، ئوزى يالغۇز تاماق يىمەيتتى. مەن ئىبنى ئومەرنىڭ تامىغا بىر كىشىنى تەكلىپ قىلىپ كەلگەن ئىدىم، ئۇ ئادەم تاماقنى كوپ يىدى، ئىبنى ئومەر ماڭا: ئى نافى، بۇ ئادەمنى مېنىڭ تامىغىمغا تەكلىپ قىلمىغىن①، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ "مومىن ئادەم بىر ئۇچەيگە يەيدۇ، كاپىر يەتتە ئۇچەيگە يەيدۇ" دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دېدى.

ئەبۇ جۇھەيفە سەۋائى رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: مەن تاماق يىگەندە يولنىپ تۇرۇپ يىمەيمەن②.

---

① چۈنكى ئۇنىڭدا كوپ يىيىش ۋە ئاچكوزلۇكتىن ئىبارەت كاپىرنىڭ سۈپىتى بار ئىدى. ئاللاتائالانىڭ مۇئمۇ سوزىمۇ كوپ يىيىش كاپىرنىڭ سۈپىتى ئىكەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ: "كاپىرلار دۇنيادىن ھايۋانلاردەك بەھرىمەن بولىدۇ ۋە يەپ ئىچىدۇ، ۋاھالەنكى، ئۇلارنىڭ باردىغان جايى دەۋزەخ بولىدۇ....." (سۈرە مۇھەممەد، 8 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـــ ت) مومىن ئادەم تاماقتا ئانچە ھېرىس ۋە ئاچكۆز كەلمەيدۇ، ئاللا ئۇنىڭغا بەرىكەت بېرىدۇ ـ دە، ئاز يەپلا تويىدۇ.

② ئېيتىلىشىچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىرسى بىر قوي ھەدىيە قىلغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ يىگەن، بىر ئەرابى ئۇنىڭغا: بۇ قانداق ئولتۇرۇش؟ دېگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاللا مېنى رەھىم-

399) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاماقنى كەمستەمگەنلىگى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەچقاچان تاماقنى كەمستەمگەن ئىدى. كۆڭلى تارتسا، يەيتتى، كۆڭلى تارتمىسا، قويۇپ قوياتتى①.

400) كۆمۈش يالتاغان قاچىدا تاماق يېيىشنىڭ ھوكمى توغرىسىدا

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: يىپەك

دىل قىلدى، زالىم، مۇستەبىت قىلغىنى يوق، دىدى. بۇنىڭدىن يولنىپ ئولتۇرۇپ يېيىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى مەلۇم بولدۇ. چۈنكى ئۇنداق ئولتۇرۇش مۇتەكەببىرلەرنىڭ قىلغى بولۇپ، ئىران پادىشالىرىنىڭ ئادىتىدىن قالغان. بۇنداق بولغاندىن كېيىن تاماق يېگۈچى تىزلىنىپ، يۇكۇنۇپ ئولتۇرسۇن، ياكى ئوڭ پۇتىنى تىكلەپ سول پۇتىنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرسۇن.

① پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بىرسى كىلەنى پۈشۈرۈپ قويغاندا، ئۇ قولىنى تارتىپ تۇرۇپ: مېنىڭ يۇرتۇمدا كىلە بولمىغاچ ئۇنى يېيىشتىن سەسكىنىمەن دېگەن. ئىبنى بەتتالنىڭ ئېيتقىنىدەك، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يۇقۇرقى ئىشى ھوسنى ئەدەپگە ياتىدۇ. چۈنكى بىر ئادەمنىڭ كۆڭلى تارتمىغان نەرسىنى ئىككىنچى بىر ئادەمنىڭ كۆڭلى تارتىشى مۇمكىن. شەرىئەت رۇخسەت قىلغان نەرسىدە چاتاق يوق، شۇڭلاشقا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدىكى كىشىلەر مەزكۇر كىلەدىن يىگەن.

رەختلەرنى ۋە تاۋار-دۇردۇنلارنى كىيىمەكلەر، ئالتۇن-كۈمۈش قاچىلاردا ئىچمەكلەر، ئالتۇن ۋە كۈمۈش لىگەنلەردە يىمەكلەر. چۈنكى بۇلار بۇ دۇنيادا كاپىرلارغا، ئاخىرەتتە بىزگە خاستۇر.

401) خورمىنىڭ بەرىكىتى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھوزۇرىدا ئولتۇراتتۇق، ئۇنىڭ ئالدىغا خورمىنىڭ يىلىمى كەلتۈرۈلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: دەرەخلەرنىڭ ئىچىدە مۇسۇلمانغا ئوخشاش بەرىكەتلىك دەرەخمۇ بار، ئۇ بولسىمۇ خورمىدىن ئىبارەت، دىدى.

402) ئەجۋە خورمىسى توغرىسىدا

سەئىد ئىبنى ئەبى ۋەققاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى ئەتىگەنده ئەجۋە خورمىسى (مەدىنە خورمىلىرىنىڭ بىر تۈرى. — ت) دىن يەتتە تال يىسە، ئۇنىڭغا شۇ كۈنى زەھەر ياكى سېھىرى تەسىر قىلمايدۇ①.

403) سامساق ۋە پىياز يىيىش توغرىسىدا

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

① بۇنداق بولۇشى خورمىنىڭ خۇسۇسىيىتىدىن ئەمەس، بەلكى رەسۇلۇللانىڭ قىلغان دۇئاسىنىڭ بەرەكاتىدىن، ياكى مەدىنە مۇنەۋۋەرەدىكى ئالاھىدە بىر تۈرلۈك خورمىنىڭ خاسىيىتىدىندۇر.

ئۇنىڭ ئېتىبىشچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى سامساق ياكى پىياز① يەيدىكەن②، ئۇ بىزنىڭ يېنىمىزغا ياكى مەسچىدىمىزگە يولىمىسۇن. (بۇ ئىككىسىنىڭ قايسىسى دىيىلگەنلىگى رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ ئېسىدە قالمىغان)

404) بارماقلارنى يالاش توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىرىڭلار تاماق يەپ بولغاندىن كېيىن، قولىنى يالىۋەتمىگىچە ياكى باشقىلارغا يالاتمىغىچە③ ئېرتمىسۇن.

405) تاماقتىن كېيىن ئوقۇلىدىغان دۇئا توغرىسىدا

ئەبۇ ئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:

---

① كۆزىگە ئوخشاش بەتبۇي نەرسىلەرمۇ بۇنىڭغا كىرىدۇ.

② بۇ ھەدىس خام بولسۇن، پىشىق بولسۇن، ھەممىگە ئومۇمى بولىدۇ، ئەمما ئەبى داۋۇدنىڭ قارىشىچە، ئەلىدىن رىۋايەت قىلىنغان ھەدىستە خام پىياز بىلەن خام سامساقنى يېيىش مەنئى قىلىنغان. چۈنكى پۇشۇرۇلغاندىن كېيىن ئۇلارنىڭ بەتبۇيى بولۇپمۇ پىيازنىڭ بەتبۇيى يوقىلىدۇ. (قەستەلانىنىڭ تولۇق شەرھىدىن ئېلىندى. ــ ت)

③ قولنى ئايلى، بالىسى، خىزمەتچىسى ۋە ئۇنىڭ بەرىكىتىگە ئېتىقات قىلىدىغان شاگىرتىغا يالىتىشتىن ئىبارەت، چۈنكى شاگىرت بولغان ئادەم ئۇستازىنىڭ قايسى تامىغىدا بەرىكەت بارلىغىنى بىلمەيدۇ. «سەھىھۇلمۇسلىم»دا ئەنە شۇنىڭغا ئوخشاش رىۋايەت قىلىنغان.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاماقتىن پارىغ بولغاندا مۇنداق دەيتتى: رەببىمىز ئاللاغا كوپ، پاك، مۇبارەك، رەت قىلىنمايدىغان، تاشلاپ قويۇلمايدىغان ۋە كېرەكسىز بولۇپ قالمايدىغان ھەمدىلەر بولسۇن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر قېتىم مۇنداق دەپ دۇئا قىلغان ئىدى: بىزنى تاماق بىلەن تويغۇزغان، ئۇسسۇلۇغسىزنى قانىدۇرغان ئاللاغا رەت قىلىنمايدىغان ۋە ئىنكار قىلىنمايدىغان ھەمدىلەر بولسۇن.

406) ئەقىقە توغرىسىدا

سەلمان ئىبنى ئامىر زەببى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئوغۇل بالا ئۈچۈن ئەقىقە① بېرىلىدۇ، ئوغۇل بالىغا قان② قىلىڭلار، ئاندىن ئۇنىڭ چېچىنى چۈشۈرۈڭلار.

407) مالنى قان ئېقىتالايدىغانلىكى ئەرسىلەر بىلەن بوغۇزلاشنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىگى توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: چىش ۋە تىرناقتىن باشقا، قان ئېقىتالايدىغان نەرسە بىلەن بىسمىللا دەپ بوغۇزلىغان

---

① يېڭى تۇغۇلغان بالىنىڭ چېچىنى تۇنجى قېتىم چۈشۈرگەندە بوغۇزلىنىدىغان قوي، مۇھىيى سۈننە مۇنداق دەيدۇ: بوۋاقنىڭ تۇغۇلغان چېغىدا چۈشۈرۈلگەن چېچى ئەقىقە دېيىلىدۇ، مۇشۇ چاچنى چۈشۈرىدىغان چاغدا ئولتۇرۇلگەن قوي كىنايە تەرىقىدە ئەقىقە دېيىلىدۇ.

② ئوغۇل بالا ئۈچۈن ئىككى قوي، قىز بالا ئۈچۈن بىر قوي بوغۇزلىنىدۇ.

مالنىڭ گوشنى هالال بىلىپ يىسەڭ، بولۇبرىدۇ.

408) ئايالىنىڭ ۋە دىدەكىنىڭ بوغۇزلىغان مېلى توغرىسىدا

ئىبنى ئومەرنىڭ ئازاتگەردىسى نافى بەنى سەلىمە ئايمىغلىق بىر ئادەمدىن رىۋايەت قىلىدۇ، ئابدۇللا نافىدىن رىۋايەت قىلىدۇ: كەئب ئىبنى مالىكنىڭ بىر دىدىگى سەلئى تېغىنىڭ شەرقىدىكى بىر كىچىك تاغدا خوجايىنىنىڭ قوينى بېقىۋاتاتتى. ئۇ بىر قوينىڭ جان تالىشىۋاتقانلىغىنى كورۈپ، بىر تاشنى سۇندۇرۇپ ئۇنىڭ بىلەن قوينى بوغۇزلىدى. بۇ ئەھۋال پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يەتكەندە، ئۇ ئۇنىڭ گوشنى يىيىشكە بولىدىغانلىغىنى ئېيتقان.

409) قىرلىقلارنىڭ ۋە ئۇلارغا ئوخشاشلارنىڭ بوغۇزلىغان مالىرى توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىدۇكى، بىر تۇركۇم ئادەملەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: قىرلىقلار بىزگە قىردىن گوش ئېلىپ كېلىدۇ، مالنى بوغۇزلىغان چاغدا بىسمىللا دىگەنمۇ، يوقمۇ، ئۇنى ئۇقمايمىز دىيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا: گوشنى يەيدىغان چاغدا بىسمىللا دىۋېتىپ يەۋەرسەكلار① بولىدۇ، دىدى.

---

① رەسۇلۇللانىڭ بۇ سوزى ھەكمانە ئۇسلۇبىتا ئېيتىلغان، گويا ئۇلارغا مۇنداق دىيىلىپتۇ: قانداق بوغۇزلانغانلىغىغا كوڭۈل بولۇپ سوراپ كەتمەكلار، سىلەرگە ئەڭ مۇھىمى يىگەندە بىسمىللانى تىلغا ئېلىشكلاردۇر.

ئائىشە مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن بۇ گەپنى سورىغانلار يېڭىدىن مۇسۇلمان بولغانلار ئىدى.

410) هايۋانلارنى تىرىك تۇرغۇزۇپ ئەزالىرىنى كېسىشنىڭ ۋە تىرىك هايۋاننى باغلاپ قويۇپ قارىغا ئېتىپ ئولتۇرۇشنىڭ يامان ئىكەنلىگى توغرىسىدا

ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاهۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ يەھيا ئىبنى سەئىدنىڭكىگە كىرسە، ئۇنىڭ بەنى يەھيا ئايمغىلىق بىر خىزمەتچىسى قارىغا ئېتىپ ئولتۇرۇش ئۈچۈن بىر مىكىيانىنى باغلاۋاتقان ئىكەن. ئىبنى ئۇمەر مىكىيانىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنى يېشىۋەتكەن. ئاندىن خىزمەتچىنى ئېلىپ يەھيانىڭ يېنىغا بېرىپ: خىزمەتچىڭنى بۇ قۇشنى باغلاپ قويۇپ قارىغا ئېتىپ ئولتۇرۇشتىن توسۇڭ، چۈنكى مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ هايۋاننى ياكى ئۇنىڭ غەيرىنى سولاپ قويۇپ ئولتۇرۇشنى مەنئى قىلغانلىغىنى ئاڭلىغان ئىدىم، دىگەن.

411) قۇربانلىق قىلىنغان مالنىڭ گوشىنى يېيىش توغرىسىدا

سەلەمە ئىبنى ئەكۋەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سىلەردىن كىمكى قۇربانلىق قىلغان بولسا، ئۇنىڭ گوشىنى ئۈچ كۈندىن ئارتۇق ساقلىمىسۇن، دىگەن. يانداۋۇرقى يىلى

كىشىلەر: ئى رەسۇلۇللا، قۇربانلىقنىڭ گوشىنى ئوتكەن يىلدىكىدەك بىر تەرەپ قىلامدۇق؟ دەپ سورىغاندا، ئۇ: يەڭلار، باشقىلارغىمۇ بېرىڭلار ۋە ساقلاپ يەڭلار، بۇلتۇر كىشىلەرنىڭ قېينىچىلىغى بار ئىدى، شۇڭا ئۇ يىلى قۇربانلىق گوشىتىن كەمبەغەللەرگە ياردەم قىلىشڭلارنى ئىرادە قىلغان ئىدىم، دىدى.

412) هاراق ئىچىش توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: دۇنياىدا هاراق ئىچىپ ئۇنىڭدىن تەۋبە قىلمىغان ئادەم ئاخىرەتتىڭ شاراپلىرىدىن مەھرۇم قىلىنىدۇ.

413) هاراقنى هالال سانايدىغان كىشىلەر توغرىسىدا

ئەبى ئامىر ياكى ئەبى مالىك ئەشئەرىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان: مېنىڭ ئۈممىتىمدىن زىنانى، يىپەك رەختلەرنى كىيىشنى، هاراق ئىچىشنى، چالغۇ ئەسۋاپلىرىنى هالال سانايدىغان خەلقلەر چوقۇم مەيدانغا كېلىدۇ.

414) سۈت ئىچىش ۋە نىل، فۇرات دەريالىرى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مەن سىدرەتۇلمۇنتەھا (7 ـ ئاسماندىكى دەرەخنىڭ ئىسمى. ـ ت)غا چىقتىم، قارىسام، ئۇ يەردە توت دەريا تۇرۇپتۇ، ئۇلارنىڭ ئىككىسى ئۇستىدە، ئىككىسى ئاستىدا، ئۇستىدىكى ئىككىسى نىل دەرياسى بىلەن فۇرات دەرياسى، ئاستىدىكى ئىككىسى بولسا جەننەتتىكى ئىككى دەريادۇر. مېنىڭ ئالدىمغا ئۇچ جام كەلتۈرۈلدى، ئۇلارنىڭ بىرىدە سۈت، بىرىدە ھەسەل، يەنە بىرىدە شاراپ بار ئىدى، سۈت بار جامنى ئېلىپ ئىچتىم. ماڭا: سەن ۋە سېنىڭ ئۈممىتىڭ تەبىئى نەرسىنى تاللىدىڭلار، دىيىلدى.

415) ئۇرە تۇرۇپ ئىچىش توغرىسىدا

ئابدۇلمەلىك ئىبنى مەيسەرە نەززالدىن رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: ھەزرىتى ئەلى مەسچىتنىڭ سەيناسىغا كېلىپ ئۇرە تۇرۇپ سۇ ئىچتى، ئاندىن مۇنداق دىدى: كىشىلەر ئادەمنىڭ ئۇرە تۇرۇپ سۇ ئىچىشىنى يامان كۆرىدۇ، مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ماڭا ئوخشاش ئۇرە تۇرۇپ سۇ ئىچكەنلىكىنى كۆرگەن ئىدىم.

416) قاچىغا تىنىپ ئىچىش توغرىسىدا

ئەبۇ قەتادە ھەرىس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەردىن بىرىڭىز ئىچكەن چاغدا① قاچىغا تىنىپ ئىچمىسۇن، سىلەردىن بىرىڭىز سىيگەن چاغدا

---

① سۈنى ۋە باشقا نەرسىلەرنى ئىچكەن چاغدا.

ئەۋرىتىنى ئوڭ قولى بىلەن ئېرتمىسۇن ۋە يۇغان چاغدا ئوڭ قولى بىلەن يۇمىسۇن.

417) كۆمۈش قاچىلارنى ئىشلىتىش توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ئۇممۇ سەلەمە رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كۆمۈش قاچىدا① ئىچكەن ئادەمنىڭ قوسىغىدا دەۋزەخ ئوتى توگىنىڭ بۇقۇلدىغان ئاۋازىدەك ئاۋاز چىقىرىپ تۇرىدۇ.

418) ئىچىلگەن بەرىكەتلىك سۇ توغرىسىدا

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە ئىدىم، نامازدىگەرنىڭ ۋاقتى كىرىپ قالدى، ھالبۇكى بىزنىڭ يېنىمىزدا ئېشىپ قالغان ئازغىنا سۇدىن باشقا سۇ يوق ئىدى. ئۇ سۇ بىر قاچىغا قۇيۇلۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كەلتۈرۈلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قولىنى سۇغا سېلىپ، بارماقلىرىنى ئېچىۋەتتى، ئاندىن: تاھارەت ئالىدىغانلار كېلىڭلار، ئاللا بەرىكەت بەردى، دېدى. ھەقىقەتەن ئۇنىڭ بارماقلىرىنىڭ ئارىسىدىن سۇنىڭ ئېتىلىپ چىقىۋاتقانلىغىنى كوردۇم. كىشىلەر ئۇنىڭ بىلەن تاھارەت ئالدى ۋە ئىچتى. مەنمۇ ئۇ سۇنى بەرىكەتلىك دەپ بىلىپ، كوپ ئىچتىم②. سالىم ئىبنى ئەبى جەئدە: جابىردىن سىلەر

---

① ياكى ئىمام مۇسلىمنىڭ رىۋايەت قىلغىنىدەك، ئالتۇن قاچىدا.

② مۇبارەك سۇ بىلىپ، ئۇنى كوپ ئىچتىم، مۇبارەك سۇ دېگەن كوپرەك ئىچىلىپ كەتسىمۇ كەچۈرۈلىدۇ.

بۇ چاغدا قانچىلىك ئادەم ئىدىكىلار؟ دەپ سورىغىنىدا، ئۇ: بىر مىڭ توت يۈز ئادەم ئىدۇق دەپ جاۋاپ بەرگەن، دەيدۇ.

419) ئاغرىق-سلاقنىڭ گۈناغا كاپارەت بولدىغانلىقى توغرىسىدا

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمانغا كەلگەن ھەرقانداق كوڭۈلسىزلىكنى ئاللا ئۇنىڭ گۇناھىغا كاپارەت قىلىدۇ، ھەتتا ئۇنىڭ بەدىنىگە بىر تىكەن كىرىپ كەتسىمۇ گۇناھىغا كاپارەت بولىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۇسۇلمانغا يەتكەن قىينىچىلىق، كېسەللىك، غەم-غۇسسە، ئەزىيەت ۋە خاپىلىقلارنىڭ ھەممىسى ئۇچۇن ھەتتا بەدىنىگە كىرگەن تىكەن ئۇچۇنمۇ ئاللا ئۇنىڭ خاتالىقلىرىنى كەچۈرىدۇ①.

---

① ئاللاتائالا مۇنداق دەيدۇ: "كىمكى يامان ئىش قىلىدىكەن، ئۇنىڭ ئۇچۇن جازالىنىدۇ." ئەبۇ بەكرى: بۇ ئايەتتىن قارىغاندا، قانداقمۇ قۇتۇلغىنى بولىدۇ، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئى ئەبۇ بەكرى، ئاللا سېنى مەغپىرەت قىلىدۇ، سەن كېسەل بولمامسەن؟ جاپا تارتمامسەن؟ غەمناك بولمامسەن؟ دىدى. ئەبۇ بەكرى: بولمەن، دىدى. رەسۇلۇللا: ئەنە شۇلار قىلمىشىڭلارغا بىرىلگەن جازادۇر، دىدى. بۇ ھەدىسنى ئىمام ئەھمەد رىۋايەت قىلغان.

كەتىب ئىبنى مالىكتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مۇسۇلمان ئادەم زىرائەت مايسىسغا ئوخشايدۇ. ئۇنى شامال ئىغاكلىتىپ تۇرىدۇ①. مۇناپىق بولسا شەمشاد دەرىخىگە ئوخشاش غادىيىپ تۇرىدۇ، بىرىپ-بىرىپ ئۇ بىر يوللا ئورۇلىدۇ②.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللا كىمگە ياخشىلىقنى ئىراده قىلسا، ئۇنى خاپىلىققا دۇچار قىلىدۇ③.

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاغرىپ ياتقاندا كىرسەم، ئۇ قاتتىق قىزىپ ھەرەج تارتىۋاتقان ئىكەن. مەن ئۇنىڭغا: ھەقىقەتەن قاتتىق قىزىۋاتىسەن، بۇنىڭ ئۈچۈن ساڭا ئىككى ھەسسە ساۋاپ بېرىلەمدۇ؟ دەپ سورىدىم. رەسۇلۇللا: ھەئە، مۇسۇلمان ئادەمگە ئەزىيەت يەتسىلا، ئاللا ئۇنىڭ خاتالىقلىرىنى دەرەخنىڭ ياپراقلىرى توكۇلگەندەك توكۇۋېتىدۇ④.

---

① چۈنكى مۇسۇلمان ئادەم ئاللانىڭ پەرمانىغا بوي سۇنىدۇ، ئەگەر ئۇ ياخشىلىق كورسە، خوشاللىنىدۇ، خاپىلىق كورسە، سەۋرى قىلىپ، بۇنىڭ ئۈچۈن ئاللادىن ساۋاپ ئۈمىت قىلىدۇ.

② ئۇ قومۇرۇپ تاشلىنىش بىلەن ياكى قاپ بىلىدىن سۇنۇش بىلەن ئورۇلىدۇ. چۈنكى ئاللا مۇناپىقنى ئىختىيار قىلىپ يوقلىمايدۇ، بەلكى ئۇنىڭغا قىيامەتتىكى ھالى قىيىن بولسۇن ئۈچۈن دۇنيادا قۇلايلىق تۇغدۇرۇپ بېرىدۇ، ئاللا ئۇنى ھالاك قىلماقچى بولسا، قاتتىق ئۇجۇقتۇرىدۇ-دە، ئۇنىڭ ئولۇمى تېخىمۇ قىينلىشىش بىلەن ۋە دەرت بىلەن بولىدۇ.

③ ئۇنى گۇناھىدىن پاكلاپ، دەرىجىسىنى كوتىرىش ئۈچۈن، ئاللا ئۇنى دەرت-ئەلەمگە دۇچار قىلىدۇ.

④ گۇناھلىرى كەچۈرۈلىدۇ دىگەن مەنىدە.

424) كوزىدىن ئايرىلغان ئادەمنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئاللاتائالا مۇنداق دەيدۇ: بەندەمنى ئىككى كوزىدىن ئايرىسام، ئۇ ئۇنىڭغا سەۋرى قىلسا، ئىككى كوزىنىڭ بەدىلىگە ئۇنىڭغا جەننەت ئاتا قىلىمەن.

425) كىچىك بالىلارنىڭ كېسىلىنى يوقلاش توغرىسىدا

ئۇسامە ئىبنى زەيد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىزى زەينەپ قىزىنىڭ سەكراتتا ئىكەنلىگىنى بىلدۈرۈپ رەسۇلۇللانى چاقىرىپ كېلىشكە ئادەم ئەۋەتتى. بۇ چاغدا مەن، سەئىد ۋە ئۇبەيلەر رەسۇلۇللانىڭ هوزۇرىدا ئىدۇق. رەسۇلۇللا زەينەپكە: ئېلىش ۋە بېرىش ئاللانىڭ ئىلكىدىكى ئىش، ئاللانىڭ دەرگاهىدا هەرقانداق نەرسىنىڭ ۋاقتى-سائىتى بولىدۇ، زەينەپ ئاللانىڭ دەرگاهىدىكى ساۋاپىنى قىلسۇن ۋە سەۋرى قىلسۇن، دەپ جاۋاپ ئەۋەتتى. زەينەپ رەسۇلۇللانىڭ كېلىشىگە قەسەم قىلىپ، يەنە ئادەم ئەۋەتتى، بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىللە باردۇق. بالا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قۇچىغىغا قويۇلدى، ئۇ بىرام بولۇپ ئىڭراۋاتاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىككى كوزىدىن ياش توكۇلدى. سەئىد: ئى رەسۇلۇللا، نېمە بۇ؟ دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: بۇ ئاللا

خالىغان بەندىلىرىنىڭ دىلىغا سالىدىغان رەھمەتتۇر، ئاللا رەھىم-
دىل بەندىلىرىگىلا رەھمەت قىلىدۇ، دىدى.

426) كېسەل ئادەمنىڭ ئولۇمنى ئارزۇ قىلىشى ۋە ئۇنىڭ قىلىدىغان دۇئاسى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەردىن بىركىم كېسەل① بولۇپ قالغانلىغى ئۈچۈن ئولۇمنى ئارزۇ قىلمىسۇن، ئەگەر چوقۇم شۇنداق قىلىدىغان بولسا، مۇنداق دىسۇن: ئى ئاللا، ماڭا ھاياتلىق ياخشى بولىدىغان بولسا، مېنى ھايات قالدۇرغىن، ماڭا ماماتلىق ياخشى بولىدىغان بولسا، مېنى قەبزى روھ قىلغىن.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ھېچ ئادەمنى ھەرگىزمۇ ئۇنىڭ قىلغان ئەملى جەننەتكە ئېلىپ كىرمەيدۇ. ئى رەسۇلۇللا، سېنىڭ جەننەتكە كىرىشىڭمۇ قىلغان ئەملىڭدىن ئەمەسمۇ؟ دىگۈچىلەرگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئەملىمدىن ئەمەس، پەقەت ئاللانىڭ پەزلى-مەرھەمىتىگە ئېرىشىش بىلەنلا جەننەتكە كىرىمەن، توغرا يولنى كوزلەڭلار، ھەددىدىن ئاشۇرۇۋۈەتمەڭلار②، سىلەردىن بىرىكىم ھەرگىزمۇ ئولۇمنى ئارزۇ قىلمىسۇن،

---

① باشقا رىۋايەتلەردە ئېيتىلىشىچە، ئۇ ئېچىگە ئالىدۇ.

② ئىبادەتنى كوپ قىلىپ، ئۇزەڭلارنى چارچىتىپ قويماڭلار ئىبادەتتىن زېرىكىپ قالمىسۇن، شۇنىڭ بىلەن ئۇنى تاشلاپ، تېگىشلىك ئىبادەتنىمۇ قىلالماي قالمىسۇن.

ئەگەر ئۇ ياخشى بەندە بولىدىغان بولسا، ياخشىلىقنى كۆپەيتىشى مۇمكىن، ئەگەر ئۇ يامان بەندە بولىدىغان بولسا، تەۋبىگە تېپىپ قېلىشى مۇمكىن①، دىدى.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرەر كىشىنى يوقلاپ بارسا، ياكى ئۇنىڭ ئالدىغا بىرەر كىشى كەلتۈرۈلسە، مۇنداق دەيتتى: ئى پۇتۇن ئىنسانلارنىڭ پەرۋەردىگارى، كىشىللىكنى كوتىرىۋەتكىن، شىپالىق بەرگىن، سەن شىپالىق بەرگۈچىسەن، پەقەت سېنىڭ بەرگەن شىپايىڭلا ئۇنۇملۇك، شۇنداق شىپالىق بەرگىنكى، كىشىللىك قالمىغاي.

429) كىشىلگە ئاللانىڭ شىپا بېرىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللا بىرەر كىشىنى بەرگەن ئىكەن، ئۇنىڭغا داۋانىمۇ بىللە قوشۇپ بېرىدۇ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىشىل ئۇچ تۈرلۈك نەرسە بىلەن داۋالىنىدۇ: قان ئېلىش بىلەن، ياكى ھەسەل ئىچىش بىلەن،

---

① تەۋبە قىلىش بىلەن، زېمىستىكى ھەقنى ئادا قىلىش بىلەن، كەتكۈزۈپ قويغاننى تولدۇرۇش بىلەن تەۋبىگە تېپىشى مۇمكىن.

ياكى ئوت بىلەن داغلاش بىلەن. ئۇممتىمىنى داغلاپ داۋالاشتىن مەنئى قىلىمەن.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ كېسەل ئادەمگە ۋە ھازىدارغا تەلبىن (كېپەك، سوت ۋە ھەسەلدىن قىلىنىدىغان شورپا. ــ ت) قىلىپ بېرىشكە بۇيرۇيتتى ۋە مۇنداق دەيتتى: تەلبىننى كېسەل ئادەم ئىچىشنى ياقتۇرمايدۇ، ئەمما كېسەلگە پايدا قىلىدۇ، ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، تەلبىن سىلەرنىڭ ئىچىڭلارنى خۇددى سىلەر يۇزۇڭلارنى سۇ بىلەن يۇغانىدەك يۇيىدۇ. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: تەلبىن كېسەلنىڭ يۈرىكىگە ئارام بېرىدۇ، بەزى غەملىرىدىن خالاس قىلىدۇ، دىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم.

432) بەزگەك، ۋابا، كوز تېگىش ۋە دەم سېلىش توغرىسىدا

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بەزگەك جەھەننەمنىڭ ھارارىتىدۇر، ئۇنى سۇ بىلەن ئوچۇرۇڭلار①.

ئۇسامە ئىبنى زەيددىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىرەر جايدا ۋابا يۇز بەرگەنلىكىنى ئاڭلىغان

---

① سۇنى ئىچىش ۋە سۇ بىلەن بەدەننى يۇيۇش كوزدە تۇتۇلىدۇ.

ساڭلار، ئۇ جايغا كىرمەكلەر، سىلەر بار جايدا ۋابا يۇز بەرگەن بولسا، ئۇ يەردىن چىقىپ كەتمەكلەر.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كوز تېگىش راستتۇر دىگەن ۋە بەدەنگە يېگىنە سانچىپ مەڭ چىقىرىشنى مەنئى قىلغان.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېسەلگە، ئاللانىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەنكى، تۇنجى ئادەمنى تۇپراقتىن، ئەۋلاتلىرىنى ئابى مەنىدىن ياراتقان ئاللا، سەن ئۇچۇن كېسىلىمىزنى شىپا تاپقۇزۇش ئەمرىڭ بىلەن ئوڭايدۇر، دەپ دەم سالاتتى.

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ساھابىلىرىدىن بىر بولەك كىشى سەپەرگە چىقىپ، بىر ئەرەپ قەبىلىسگە بېرىپ چۇشتى. بۇ قەبىلەدىن ئۇلار مېھمان قىلىشنى تەلەپ قىلسىمۇ، قەبىلە ئەھلى ئۇلارنى مېھمان قىلمىدى. بۇ قەبىلىنىڭ باشلىغىنى چايان چېقىۋالدى، ئۇنىڭغا ھەرقانداق چارە قىلىشىپ باقسىمۇ مەنپەئەت قىلمىدى. قەبىلە ئەھلىدىن بىرى: سىلەرگە چۇشكەن بۇ جامائەگە بېرىپ سوراپ باقساڭلار چارە تېپىلىپ قېلىشى مۇمكىن، دىدى. قەبىلە ئەھلى ئۇلارنىڭ قېشىغا كېلىپ: ئى جامائەت، باشلىغىمىزنى چايان چېقىۋالغان ئىدى، ھەممە چارىلەرنى قىلىپ كورسەكمۇ مەنپەئەتى بولمىدى، سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا بۇنىڭغا چارە قىلالايدىغان كىشى بارمۇ؟ دەپ

سوربدی. ئۇلاردىن بىرى: ئالىلا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن چوقۇم دەم سالىمەن، لېكىن سىلەردىن مېھمان بولۇشنى تەلەپ قىلساق، بىزنى مېھمان قىلمىدىڭلار، شۇنىڭ ئۈچۈن سىلەر ھەق تولىمىگىچە دەم سالمايمەن، دىدى. شۇنداق قىلىپ، دەم سېلىپ قويۇش ھەققىگە ئوتتۇز قوي تولەشكە سوزلەشتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ قەبىلە باشلىغىغا سۇرە فاتىھەنى ئوقۇپ ھۇرۇپ قويدى، قەبىلە باشلىغى گويا باغلاقلىق يەردىن يېشۇېتىلگەندەك ساپ-ساق بولۇپ مېڭىپ كەتتى، ۋەدىلەشكەن ئوتتۇز قوينى ئۇنىڭغا بەردى. ساھابىلەر-نىڭ بەزىسى قوينى تەقسىم قىلىڭلار، دېۋىدى، دەم سالغان ئادەم: ئۇنداق قىلماڭلار، رەسۇلۇللانىڭ ھوزۇرىغا بېرىپ ئەھۋالىنى مەلۇم قىلىپ، ئۇنىڭ بۇيرۇغىغا قاراپ بىر ئىش قىلايلى، دىدى. ئۇلار رەسۇلۇللاغا بېرىپ ئەھۋالنى مەلۇم قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سۇرە فاتىھەنىڭ كېسەلگە شىپا بولىدىغانلىغىنى نەدىن بىلدىڭ؟ توغرا قىلىپسىلەر، قويلارنى تەقسىم قىلىڭلار، ماڭمۇ سىلەرگە ئوخشاش بىر ئۇلۇش تەقسىم قىلىپ قويۇڭلار①، دىدى.

437) كاھىنلىق، كېسەلنىڭ يۇقۇشى ۋە زەھەر ئىچىش توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇكى، كىشىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن كاھىنلار توغرىلىق سورىغان

---

① پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى خوشال قىلىش، ئۇنىڭ ھالاللىغىنى ئۇلارغا تېخىمۇ تونۇتۇش ئۈچۈن شۇنداق قىلغان.

ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كاھىنلارنىڭ سوزلىرىگە ئىشەنگىلى بولمايدۇ، دىدى. كىشىلەر: ئى رەسۇلۇللا، بەزىدە ئۇلارنىڭ بىرىگە دىگىنى توغرا كېلىپ قالىدىغۇ دىگەنىدە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇلار توغرا چىقىپ قالغان شۇ راست سوزنى پەرىشتىلەردىن ئاڭلۇۋالغان جىنلاردىن ئالىدۇ، جىن ئۇ سوزنى دوستى كاھىنغا ئېيتىپ بېرىدۇ، كاھىن ئۇ سوزگە يۈز يالغاننى ئارىلاشتۇرۇپ تارقىتىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كېسەل توگىلەرنى ساق توگىلەرگە قوشمانلار①.

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى ئوزىنى تاغدىن تاشلاپ ئولۇۋالسا، ئۇ دەۋزەختە تاشلىنىپ تۇرغان ھالدا مەڭگۇ قالىدۇ. كىمكى زەھەر ئىچىپ ئولۇۋالسا، ئۇ ئىچىپ ئولگەن زەھەرنى قولىدا تۇتۇپ، دەۋزەختە ئۇنى سۇمۇرگەن ھالدا مەڭگۇ قالىدۇ. كىمكى ئوزىنى تىغ بىلەن ئولتۇرۇۋالسا، تىغنى قولىدا تۇتۇپ، دەۋزەختە ئۇنى قوسىغا سانچىغان ھالدا مەڭگۇ قالىدۇ.

440) كېسىم ـ كېسەك ۋە تەكەببۇرلۇق توغرىسىدا

ئاللاتائالا مۇنداق دەيدۇ: "ئېيتقىنكى، ئاللانىڭ ئوز بەندىلىرىگە

---

① چۈنكى كېسەل يۇقۇشى مۇمكىن، بۇ سوز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: ماخاۋ كېسىلىدىن يولۇاستىن قاچقاندەك قاچقىن، دىگەن سوزىگە ئوخشايدۇ. ھەممە ئىش ئاللانىڭ تەقدىرى بىلەن بولىدۇ.

يېتىشتۇرۇپ بەرگەن زىننىتى① (ئىنسان ياسىنىدىغان ھالال كىيىم-كېچەك ۋە خۇش پۇراق نەرسىلەر. ــ ت)نى كىم ھارام قىلدى..." (سۈرە ئەراف، 32 - ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ــ ت) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىسراپ قىلماي، چوڭچىلىق قىلماي يەڭلار، ئىچىڭلار ۋە سەدىقە قىلىڭلار. ئىبنى ئابباس مۇنداق دەيدۇ: ئىسراپچىلىق، چوڭچىلىق قىلمايدىغانلا بولساڭ، خالىغىنىڭنى يىسەڭ ۋە خالىغىنىڭنى كىيسەڭ، بولىۋېرىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: چاپانىڭ ئۇزۇنلۇغى ئىككى ئوشۇقتىن ئېشىپ كەتسە، ئوشۇقنىڭ توۋىنى دەۋزەختە ئازاپلىنىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر ئادەم② تون كىيىپ، چېچىنى تاراپ، ئوزىگە تەمەنا قىلىپ يۈرەتتى، ئاللا ئۇنى يەرگە يۇتقۇزۇۋەتتى، ئۇ قىيامەت كۈنىگىچە زىمىنىڭ تەھتىگە چوكۇپ باريدۇ.

ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر كېچىسى، بىر ئاللادىن باشقا ھېچ

---

①يەردىن چىقىدىغان پاختا ۋە پىلە قۇرۇتىدىن چىقىدىغان يىپەك قاتارلىقلار. ئالتۇن بىلەن يىپەك رەختلەرنى ئەرلەرنىڭ ئىستىمال قىلىشىغا بولمايدۇ. ھەدىس بولمىغان بولسا، ئۇلارمۇ مۇشۇ ئايەتنىڭ دائىرىسىگە كىرەتتى.

② بۇ يەردە قارۇن كوزدە تۇتۇلىدۇ.

مەبۇد يوق، دىگەن ھالدا ئۇيقۇدىن ئويغىنىپ، كېچىدە پىتنىلەردىن قايسىلىرى نازىل بولدى، ئاللانىڭ غەزىلىرىدىن نىمىلەر نازىل بولدى، ھوجرا ئىگىلىرىنى (پەيغەمبەرنىڭ ئايالىرى كوزدە تۇتۇلدۇ.ـــ ت) كىم ئويغىتىدۇ، دۇنيادا رەڭگا-رەڭ كىيىملەرگە① ئورالغان نۇرغۇن ئايالار قىيامەت كۈنى ياپ-يالىڭاچ بولۇپ قالىدۇ②. ئاللاتائالا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىرىنىڭ دۇنيا بىلەن ئاخىرەتنىڭ بىرىنى تاللىشىغا ئىختىيار بېرىپ مۇنداق دىگەن: "ئى پەيغەمبەر، ئايالىرىڭغا ئېيتقىنكى، ئەگەر سىلەر بايلىقلىرى ياشاش ئۈچۈن خاراجەت تىلەيدىغان بولساڭلار ۋە دۇنيانىڭ زىبۇ-زىننىتىنى تىلەيدىغان بولساڭلار، كېلىڭلار، سىلەرگە نەپەقە بېرىپ، ھېچ زىيان-زەخمەتسىزلا سىلەرنىڭ خىتىڭلارنى بېرىۋېتىمەن، ئەگەر سىلەر مېنىڭ ئەمرىمدە قېلىپ، ئاللانىڭ ۋە ئاللانىڭ پەيغەمبىرىنىڭ رازىلىغىنى تىلەيدىغان ۋە ئاخىرەتنىڭ نازۇ-نېمەتلىرىنى تىلەيدىغان بولساڭلار، سىلەردىن ئاللانىڭ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ئەمرى بويىچە ئىش قىلغانلارغا ئاللا چوڭ ساۋاپ ھازىرلىدى③."

(سۈرە ئەھزاب، 28 ـ ، 29 ـ ئايەتلەر. ـــ ت)

---

① بەدەن كورۇنۇپ تۇرىدىغان، يۇقىرى كىيىملەر ياكى پۈزۈر كىيىملەر كوزدە تۇتۇلدۇ.

② قىپ-يالىڭاچلىقنىڭ نومۇسىغا قالىدۇ، ياكى ساۋاپلاردىن يالىڭاچلىنىپ قالىدۇ دىگەن مەنىدە.

③ ئۇلۇغ ئاللا راست ئېيتتى، يەنى سىلەرگە (پەيغەمبەر ئايالىرىغا) سىلەرنىڭ دۇنيانىڭ نازۇ-نېمەت ۋە زىبۇ-زىننەتلىرىنى تەرك ئېتىشىڭلار بەدىلىگە جەننەتنى تەييارلىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايالىرى دۇنيادىن ئاخىرەتنى ئارتۇق بىلدى، ئۇلار دۇنياغا قىزىقماس ئىدى، ھەتتا ئائىشەگە بەيتۇلمال (دولەت غەزنىسى. ـــ ت) دىن سەكسەن مىڭ دىرھەم (كۈمۈش پۇل)

444) بوربدا ئولتۇرۇش توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېچىسى بىر بورنىنى دالدا قىلىپ ناماز ئوقۇيتتى، كۇندۇزى ئۇنى تېگىگە سېلىپ ئولتۇراتتى. كىشىلەر ئۇنىڭ يېنىغا بېرىۋېلىپ، ئۇنىڭغا ئوخشاش ناماز ئوقۇيدىغان بولدى. بۇنداقلارنىڭ سانى كوپەيدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرگە قاراپ: ئى جامائەت، سىلەر كۆچۈكلار يېتىدىغان ئىبادەتلەرنى قىلىڭلار، سىلەر ئىبادەتتىن مالال بولۇپ قالمىغىچە، ئاللا سىلەرنىڭ ئىبادىتىڭلارنى قوبۇل قىلىشتىن مالال بولۇپ قالمايدۇ، ئاللا ئۇچۇن ئىبادەتنىڭ ئەڭ ياخشىسى ئاز بولسىمۇ ئۇزۇلۇپ قالماي داۋاملىشىپ تۇرغان ئىبادەتتۇر، دېگەن.

445) ئايالىلاردەك بولۇۋالغان ئەرلەر توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئايالىلاردەك بولۇۋالغان ئەرلەرگە ۋە ئەرلەردەك بولۇۋالغان ئايالارغا لەنەت قىلغان.

كىرگۈزۈپ بېرىلگەندە، ئۇ دىدىگىنى بۇيرۇپ، بىر ئولتۇرۇشتىلا ئۇنى تەقسىم قىلىپ بېرىۋەتكەن، بېرىپ بولۇپ، روزىدار ئائىشە قارىسا، ئوزى ئىپتار قىلغۇدەك بىر نەرسە قالمىغان. (ئاللا بىزگە تەۋپىق بەرسۇن ۋە ھىدايەت قىلسۇن، بىزنى دۇنيانىڭ ۋە ئۇنىڭ زىبۇ-زىننەتلىرىدىن ياماناتلىرىدىن ساقلىسۇن، بىزنى زاھىد، تەقۋىدارلاردىن قىلسۇن، ئاللا ھەممىگە قادىردۇر.)

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاب توربېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ يېڭى تارىخى

446) بۇرۇتنى قىرقىش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بەش تۈرلۈك ئىش سۈننەت ھىساپلىنىدۇ، بۇ ئىشلار خەتنە قىلىش، سۈننەت قىلىش (ئەۋرەتنىڭ تۈكلىرىنى تازىلاش. ــ ت)، بۇرۇتنى قىرقىش، تىرناق ئېلىش ۋە قولتۇق ئاستىدىكى تۈكلەرنى يۇلۇشتىن ئىبارەت.

ئابدۇللا ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: مەجۇسىلارنىڭ قىلغىنىڭ ئەكسىنى قىلىپ، ساقىلىڭلارنى قويۇپ بېرىڭلار، بۇرۇتۇڭلارنى قىرقىڭلار، دېگەن. ئىبنى ئۇمەر ھەج قىلغان ياكى ئۇمرە قىلغان (ھەج ۋاقتىنىڭ سىرتىدا ھەج پائالىيەتلىرىنى ئېلىپ بېرىش. ــ ت) چاغدا، ساقىلىنى تۇتاملاپ بېقىپ، تۇتامدىن ئېشىپ كەتكىنىنى ئېلىۋېتەتتى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: يەھۇدىلار ۋە ناسارالار، دەرۋەقە، ساقاللىرىنىڭ ئاقلىرىنى بويىمايدۇ، سىلەر ئۇلارنىڭ ئەكسىنى قىلىڭلار①.

449) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈپەتلىرى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت

---

①ساقىلىڭلارنىڭ ئاقلىرىنى سېرىق ياكى قىزىل بوياڭلار دېگەن مەنىدە.

قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بويى ھەددىدىن ئارتۇق ئىگىز ئەمەس، پاكارمۇ ئەمەس ئىدى، رەڭگى تاپ-تات ئاقمۇ ئەمەس، بۇغداي ئوڭلۇكمۇ ئەمەس ئىدى، چېچى بۇدرە① ۋە قىسقمۇ ئەمەس، ئوزۇنى تاشلاپ تۇرىدىغان يۇمشاقمۇ ئەمەس ئىدى. ئاللا ئۇنى قېرىق يېشىدا پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى، مەككىدە ئون يىل تۇردى، مەدىنىدە ئون يىل تۇردى. ئاللانىڭ ئىرادىسى بىلەن ئاتمىش ياشتىن ئاشقاندا② ئالەمدىن ئوتتى. ۋاپات بولغان چاغدا ئۇنىڭ بېشىدا ۋە ساقلىدا يېگىرمە تالمۇ ئاق يوق ئىدى.

450) چاچنى تاراش ئوغرىسىدا

سەھل ئىبنى سەئىددىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قوراسىغا يوچۇقتىن قارىدى. بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تاغاق بىلەن چېچىنى تاراۋاتاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: ئەگەر سېنىڭ ماڭا قارايدىغانلىغىڭنى بىلسەم، ئەلۋەتتە بۇ تاغاقنى كوزەڭگە سانچىۋېتەتتىم. قوراغا كىشىلەرنىڭ كوزى چۈشۈپ قالىدىغانلىغى ئۈچۈن③، ئىجازەت بىلەن كىرىش يولغا قويۇلغان، دىگەن.

---

① چاچنىڭ ئېگىرلارنىڭ چاچلىرىدەك غۇژمەك بولۇۋېلىشى.

② پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاتمىش ئۈچ يىل ئومۇر كورگەن.

③ قورادىكىلەرنىڭ ئەۋرەتلىرىگە غەيرى ئادەمنىڭ كوزى چۈشۈپ قالماسلىغى ئۈچۈن.

451) رەسىم سىزغۇچىلارنىڭ ئازاپقا قالدىغانلىقلىرى ۋە سىزىلغان رەسىملەرنى بۇزۇۋېتىش توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئاللانىڭ دەرگاھىدا قىيامەت كۈنى ئەڭ قاتتىق ئازاپقا قالىدىغانلار جانلىق نەرسىلەرنىڭ رەسىملىرىنى سىزغۇچىلار①.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئويىدە جانلىق نەرسىلەرنىڭ رەسىمى بار بىرەر نەرسىنى كۆرسىلا، ئۇنىڭ رەسىمىنى بۇزۇپ تاشلايتتى②.

---

① بۇلار جانلىق نەرسىلەرنىڭ سۈرەت ۋە ھەيكەللىرىنى ياساشنىڭ ھارام-لىغىنى بىلىپ تۇرۇپ، مەقسەتلىك ھالدا بۇلارنى چوقۇنۇش ئۈچۈن سىزىدۇ ياكى ئويۇپ ياسايدۇ، ئۇلار ئاللاغا كۇپرىلىق قىلغانلىغىدىن، پىرئەۋن كىرگەن دەۋرىدىكى كىرىدۇ، چوقۇنۇشنى مەقسەت قىلماي ياسىغانلار بولسا، كاپىر بولماي، پەقەت ئاللاغا ئاسىلىق قىلغان بولىدۇ. نەۋەۋى مۇنداق دەيدۇ: ئۇلىمالار جاندارلارنىڭ رەسىملىرىنى سىزىشنى قاتتىق ھارام دېگەن، بۇ گۇنايى كەبىرىگە كىرىدۇ. مەيلى ئۇلارنى ئىشلىتىدىغان نەرسىلەرنىڭ ياكى ئىشلەتمەيدىغان نەرسىلەرنىڭ ئۇستىگە سىزسۇن، مەيلى كىيىم-كېچەك، بىسات، تەڭگە، تىللا، يارماق، قاچا-قۇچا ۋە تامغا ياكى باشقا نەرسىلەرنىڭ ئۇستىگە سىزسۇن، ئوخشاشلا ھارامدۇر، جاندارلاردىن باشقىنىڭ رەسىمىنى سىزىش ھارام ئەمەس.

② رەسىم بار نەرسىنى سۇندۇرۇپ تاشلايتتى، ياكى ئۇنىڭدىكى رەسىمنى بۇزۇۋېتەتتى. جانلىق نەرسىلەرنىڭ رەسىملىرى بار ئويگە كىرىش مەسىلىسىدە ئىككى خىل قاراش مەۋجۇت، كۆپچىلىك ئۇلىمالار بۇنداق ئويگە كىرىشنى مەكرۇھ سانايدۇ. ئەبۇ مۇھەممەد بۇنى ھارام سانايدۇ. ئەگەر رەسىم مۇنچىنىڭ

نەزری ئىبنى ئەنەسنىڭ رىۋايەت قىلىشچە، ئىبنى مالىك مۇنداق دەيدۇ: ئىبنى ئابباسنىڭ يېنىدا ئولتۇراتتىم، كىشىلەر ئۇنىڭدىن مەسىلە سورايتتى. بىرەر ئادەم ئىبنى ئابباستىن مەسىلە سورىغاندىلا، ئۇ ئاندىن رەسۇلۇللانىڭ بۇ مەسىلە توغرىسىدىكى ھەدىسىنى بايان قىلىپ بېرەتتى. رەسىم سىزىش توغرىلىق سورىغان ئادەمگە ئۇ مۇنداق دېدى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم، كىمكى دۇنيادا جانلىق نەرسىنىڭ رەسمىنى سىزىدىكەن، قىيامەت كۈنى ئۇ ئادەم ئۇنىڭغا جان كىرگۈزۈشكە زورلىنىدۇ، ۋاھالەنكى، ئۇ ئۇنىڭغا جان كىرگۈزەلمەيدۇ①.

تېشىدا ۋە ئۇنىڭ كارىدورلىرىدا بولسا، ئۇنىڭغا كىرىش ھارام بولمىغىنىدەك، قورانىڭ ئىچىدە بولماي، ئۇنىڭ يولىدا بولسىمۇ ئۇنىڭغا كىرىش ھارام ئەمەس. چۈنكى يولدىكى رەسىم ھورمەتلەنمەيدۇ، ئويىنىڭ تورىدىكى رەسىم ھورمەتلىنىدۇ. يۇقۇرقى سوزلەردىن ئويىنىڭ تورىسىغا، تېمىغا تىزىپ قويۇلغان تەكىيە - ياستۇقلار، ئېسىپ قويۇلغان پەردىگە، كىيىۋاتقان كىيىم - كېچەكلەك سىزىلغان جانلىق نەرسىلەرنىڭ رەسىملىرىنىڭ مەكرۇھلۇغى چىقىدۇ، يەرگە ۋە يەرگە سېلىنىدىغان بىساتقا، باشقا قويۇلىدىغان، يولىنىدىغان تەكىيە - ياستۇقلار سىزىلغان رەسىملەرنىڭ، باشلىرى كېسىۋېتىلگەن رەسىملەرنىڭ، دەرەخلەرنىڭ رەسىملىرىنىڭ دۇرۇسلۇغى چىقىدۇ. تاملارغا، ئوگزىلەرگە ۋە يەرگە ھايۋانلارنىڭ رەسىملىرىنى سىزىش ۋە ئۇلارنى كىيىم - كېچەكلەرگە چۈشۈرۈش ھارام قىلىندى. كىمكى يۇقۇرىدىكى رەسىملەرنى سىزىدىكەن، ئۇ رەھمەت پەرىشتىلىرىنىڭ ئۇنىڭ ئويىگە كىرىشىدىن، ئۇنىڭغا دۇئا قىلىشىدىن ۋە ئىستغفار ئېيتىشىدىن قۇرۇق قالىدۇ.

① يۇنداق ئادەم دەۋرىدىكى مەڭگۈ ئازاپتا قالىدۇ، رەسىم سىزىشنى ھالال ئېتىقات قىلىپ سىزغان ئادەم شۇنداق بولىدۇ. جانلىق نەرسىلەرنىڭ رەسىملىرىنى سىزىشنى ھارام ئېتىقات قىلىپ تۇرۇپ ۋە ئۇنىڭغا چوقۇنۇشنى مەقسەت قىلماي تۇرۇپ سىزسا، گۇناكار ھىساپلىنىپ، تېگىشلىك جازاسىنى تارتقاندىن كېيىن

454) ياخشىلىق قىلىشقا ئەگ ھەقلىق ئادەم توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قېشىغا كېلىپ: ئى رەسۇلۇللاھ، مېنىڭ ياخشىلىق قىلىشقا ئەگ ھەقلىق ئادىمىم كىم؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا: ئاناڭ، دەپ جاۋاپ بەردى. ئۇ ئادەم: ئاندىن قالسىچۇ؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا: ئاناڭ، دىدى. ئۇ ئادەم: ئاندىن قالسىچۇ؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا: ئاناڭ، دىدى. ئۇ ئادەم: ئاندىن قالسىچۇ؟ دەپ سورىدى. رەسۇلۇللا: ئاندىن قالسا ئاتاڭ، دىدى.

455) جىھادقا ئاتا-ئانىنىڭ رۇخسىتى بىلەن چىقىش توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بىر ئادەم كېلىپ، جىھادقا چىقاي، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭدىن: ئاتا-ئاناڭ بارمۇ؟ دەپ سورىدى. ئۇ، ئاتا-ئانام بار دىۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇنداق بولسا، ئاتا-ئاناڭنىڭ خىزمىتىنى ياخشى قىلغىن①، دىدى.

دەۋزەختىن قۇتۇلىدۇ. بۇ ھەدىستىن مەقسەت ئاللاغا كۆپرىلىق قىلىش بىلەن رەسمىي سىزغان ئادەمنى ئۇنىڭ قىلمىشىدىن قاتتىق چەكلەشتۇر. ھازىرقى زاماندا قوللىنىۋاتقان فوتو ئاپپارات بىلەن رەسىم تارتىش ئىسلام مەزھىپىتىكە، ئامانلىققا ۋە تارىخقا خىزمەت قىلغانلىقى ئۈچۈن، ئۇ دۇرۇس دىيىلىپتۇ.

① قايتىپ كېتىپ ئاتا-ئاناڭغا قولۇڭدىن كېلىشچە ياخشىلىق قىلغىن، ئاتا-ئاناڭغا قىلغان ياخشىلىقلىرىڭ كاپىرلارغا قارشى جىھاد قىلغانىنىڭ ئورنىدا بولىدۇ.

456) كىشىنىڭ ئوز ئاتا-ئانىسىنى تىللىماسلىقى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئەمردىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: كىشىنىڭ ئوز ئاتا-ئانىسىنى قاغىشى ئەڭ زور گۇنا ھىساپلىنىدۇ، دېگەن. ئى رەسۇلۇللا، كىشى ئوزىنىڭ ئاتا-ئانىسىنى قانداقمۇ قاغايدۇ؟ دېگەن كىشىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: بىر ئادەم بىراۋنىڭ ئاتىسىنى تىللايدۇ-دە، ئۇ ئادەممۇ ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسىنى تىللايدۇ①، دېگەن.

457) ئايالنىڭ ئوز ئانىسىغا سىلە-رەھىم قىلىشى توغرىسىدا

ئەبۇ بەكرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قىزى ئەسما مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: قۇرەيش خەلقى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئارىسىدا ھۇدەيبىيە سۇلھى تۇزۇلگەن مەزگىلدە ئانام مۇشرىك تۇرۇپ ئاتىسى بىلەن مەدىنىگە يېتىپ كەلدى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ ھەقتىكى پىكرىنى سوراپ مېنىڭ ئانام مەندىن ياخشىلىق ئۇمىت قىلىپ مەدىنىگە كېپتۇ، ئۇنىڭغا سىلە-رەھىم قىلسام بولامدۇ؟، دېسەم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: بولىدۇ، ئاناڭغا سىلە-رەھىم قىلغىن②،

---

① ئاتا-ئانىسىنىڭ باشقىلار تەرىپىدىن تىللىنىشىغا سەۋەپ بولۇش ئەڭ چوڭ گۇنا ھىساپلىنىدىغان تۇرسا، ئۇلارنى ئاشكارا قاغاش ۋە تىللاش تېخىمۇ چوڭ گۇنا سانىلىدۇ.

② بۇنىڭدىن مۇشرىك بولغان ئانىغا سىلە-رەھىم قىلىشنىڭ توغرىلىغى چىقىدۇ.

دىگەن.

458) سلە ـ رەھمنى ئۇزۇپ قويغۇچىنىڭ گۇناھى، بالىغا كويۇنۇش ۋە ئوزئارا كوئۇل بولۇش توغرىسىدا

جۇبەير ئىبنى مۇتئىم رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان: سلە ـ رەھمنى ئۇزۇپ قويغان ئادەم جەننەتكە كىرمەيدۇ①.

ئەئمەشتىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، (بۇ ھەدىسنىڭ رىۋايىتىنى ھەسەن ۋە فىترلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۇلايدۇ)، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: باشقىلارنىڭ سوغا قىلىپ بەرگەن نەرسىسىگە يارىشا سوغا قايتۇرغان ئادەم سلە ـ رەھىم قىلغان بولمايدۇ، قارشى تەرەپتىن سلە ـ رەھىم ئۇزۇپ قويۇلسىمۇ، قارشى تەرەپ سلە ـ رەھىم قىلغان ئادەم سلە ـ رەھىم قىلغۇچى ھىساپلىنىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئايىلى ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: يېنىدا ئىككى قىزى بار بىر ئايال مەندىن نەرسە تىلەپ كەلدى، مېنىڭ يېنىمدا ئاران بىردانە خورما بار ئىدى، بۇ خورمىنى ئۇنىڭغا بەرسەم، خورمىنى ئۇ ئىككى پارچە قىلىپ قىز-

---

① سلە ـ رەھمنى ئۇزۇپ قويۇشنىڭ ھاراملىغىنى بىلىپ تۇرۇپ، ئۇنى سەۋەپسىز ۋە شۇبھىسىز ھارام سانىغۇچى ئادەم جەننەتكە كىرمەيدۇ، ياكى جەننەتكە بۇرۇن كىرگۈچىلەر بىلەن كىرەلمەيدۇ.

لىرىغا بىرىدىن بەردى، ئاندىن قوپۇپ چىقىپ كەتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىرىپ كەلدى. مەن ئۇنىڭغا ئەھۋالنى سوزلەپ بەرگەن ئىدىم، ئۇ: كىمكى① بۇ قىزلارنىڭ ئىشىغا ئىگە بولۇپ ئۇلارغا ئاتەدارچىلىق قىلسا، ئۇلار ئۇنىڭغا دەۋزەختىن دالدا بولىدۇ②، دىدى.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر ئەرابى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ، سىلەر كىچىك بالىلارنى سۆيىدىكەنسىلەر، بىز سۆيمەيمىز، دىگەندە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: سېنىڭ قەلبىڭدىن ئاللا رەھمىدىللىقنى كوتىرىۋەتكەن تەقدىردا، مەن ئۇنى سېنىڭ دىلىڭغا سالالامتىم، دىگەن.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىلىنىڭ ئوغلى ھەسەنىنى سۆيگەن ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا ئەقرە ئىبنى ھابىس تەمىمى ئولتۇراتتى. ئەقرە: مېنىڭ ئون بالام بار، ئۇلارنىڭ ھىچبىرىنى سۆيگەن ئەمەسمەن، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا قاراپ قويغاندىن كېيىن: ئىچى ئاغرىمسىغان ئادەمگە ئالىلانىڭ ئىچى ئاغرىمايدۇ، دىدى.

---

① ئۇلارنى باققان، تۇرمۇشلۇق قىلغان ۋە ياخشى تەربىيىلەپ ئوستۇرگەن ئادەم.

② ئوغۇللارنىڭ ئەكسىچە، قىزلار كوپىنچە ئوزلىرىنىڭ ھوددىسىدىن چىقىشتىن ئاجىز بولغانلىقى ئۈچۈن، بۇ ھەدىستە قىزلارنىڭ ھەقىقى تەكتلىنىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئاللا رەھمەتلىكنى يۈز ھەسسە قىلىپ، توقسان توققۇزىنى ئۈزىگە ئېلىپ، بىرىنى زېمىنغا چۈشۈرگەن، پۈتۈن مەخلۇقات ئۈزئارا مېھرى-شەپقەت قىلىشى ھەتتا ئاتنىڭ ئوز بالىسىنى دەسسۈەتمەسلىك ئۈچۈن تۇۋغىنى كوتىرىپ تۇرۇشىمۇ ئەنە شۇ بىر ھەسسىدىندۇر.

ئامىر شەئبى نۇئمان ئىبنى بەشىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مومىنلەر بىر بىرىگە رەھمدىل بولۇشتا، بىر بىرى بىلەن دوستلىشىشتا، بىر بىرىگە يارەمدە بولۇشتا ئىنسانىنىڭ بىر پۈتۈن بەدىنىگە ئوخشايدۇ. ئىنسانىنىڭ بىرەر ئەزاسى ئاغرىسا، پۈتۈن بەدەن بارام بولىدۇ ۋە قىزىيدۇ.

465) ھەقەمسايىغا زىيان-زەخمەت يەتكۈزۈشنىڭ گۇناھى ۋە ھەقەمسايىغا ياخشىلىق قىلىش توغرىسىدا

ئەبۇ شۇرەيھ خۇزائى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، كامىل مومىن بولغان بولمايدۇ، ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، كامىل مومىن بولغان بولمايدۇ، ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، كامىل مومىن بولغان بولمايدۇ، دېگەن. بەزىلەر ئۇنىڭدىن: ئى رەسۇلۇللا، كىم كامىل مومىن بولغان بولمايدۇ؟ دەپ سورىغاندا، ئۇ: ھەقەمسايىسىغا زىيان-زەخمەت يەتكۈزۈشتىن ئۈزىنى ساقلىمىغان ئادەم، دېگەن.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: جىبرىل ماڭا ھەقەمسايىغا ياخشىلىق قىلىشنى① ئېيتىۋەرگەچكە، ئاللانىڭ ئەمرى بويىچە جىبرىل ھەقەمسايىنى ھەقەمسايىگە مىراسخور قىلىدىغۇ دەپ ئويلاپ قالدىم.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىشىنىدىكەن، ھەقەمسايىسىگە ئەزىيەت يەتكۈزمىسۇن؛ كىمكى ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىشىنىدىكەن، مېھمىنىنى ھورمەتلىسۇن؛ كىمكى ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىشىنىدىكەن، ياخشى سۆز قىلسۇن ياكى سۈكۈت قىلىپ تۇرسۇن.

468) ياخشى ئىش ۋە ياخشى سۆزنىڭ ھەممىسى سەدىقە ھىساپلىنىدىغانلىقى توغرىسىدا

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ياخشى ئىشلار، ياخشى سۆزلەر سەدىقە ھىساپلىنىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

① ھەقەمسايە، مەيلى مۇسۇلمان بولسۇن، مەيلى كاپىر بولسۇن، تەقۋادار بولسۇن، مەيلى پاسىق بولسۇن، دوست بولسۇن، مەيلى دۈشمەن بولسۇن، زىيان يەتكۈزگۈچى بولسۇن، مەيلى پايدا يەتكۈزگۈچى بولسۇن، ھەممىسى مۇشۇنىڭغا كىرىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ياخشى سوز سەدىقە هىساپلىنىدۇ.

470) هەممە ئىشتا مۇلايىم بولۇشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، يەھۇدىلار-دىن بىر توپ ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كىرىپ: ئەسسامۇئەلەيكۇم (سىلەرگە ئۆلۈم تىلەيمەن) دىدى (سام دىگەن ئۆلۈم مەنىسىدە، سالام دىگەن ئامانلىق مەنىسىدە كېلىدۇ، ئەمما تەلەپپۇز جەھەتتىن سام بىلەن سالام دىگەن سوز بىر بىرىگە يېقىن. ــ ت)، مەن ئۇنى چۈشەنمەپ، سىلەرگىمۇ ئۆلۈم ۋە لەنەت بولسۇن، دىدىم. رەسۇلۇللا: ئى ئائىشە، ئۇزەڭنى بېسىۋالغىن، ئاللا هەممە ئىشتا مۇلايىملىقنى ياقتۇرىدۇ، دىدى. مەن: ئى رەسۇلۇللا، ئۇلارنىڭ نېمە دىگەنلىگىنى ئاڭلىمىدىڭمۇ؟ دىدىم. رەسۇلۇللا: سىلەرگىمۇ شۇنى تىلەيمەن دىدىمغۇ، دىدى.

471) خەيرلىك ئىشلار ئۈستىدە شاپائەت قىلىش توغرىسىدا

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىرەر كىشى بىر نەرسە سوراپ كەلسە، ياكى بىرەر هاجەتمەن كەلسە، ئۇ: ئۇنىڭغا شاپائەت قىلىڭلار، شۇنداق قىلساڭلار ساۋاپ تاپسىلەر، ئاللا پەيغەمبىرىنىڭ تىلى ئارقىلىق نېمىنى خالىسا، شۇنى هوكۇم قىلىدۇ، دەيتتى.

472) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بەتئەخلاق ئەمەسلىگى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاغزى يامان بەتئەخلاق قاغىغۇچى ئەمەس ئىدى، بىرىمىزگە كايىغان چېغىدا: ئۇ نېمە بولدى؟ پىشانىسى توپا بولسۇن①، دەيتتى.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھا رىۋايەت قىلىدۇكى، بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كىرىشكە رۇخسەت سورىغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى كورگەن چېغىدا، بۇ نېمە دېگەن يامان قەبىلە باشلىغى، نېمە دېگەن يامان قەبىلە ئادىمى②، دىدى. ئۇ ئولتۇرغان چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خوشاللىق بىلەن ئۇنىڭغا ئوچۇق چىراي ئاچتى. ئۇ كەتكەندىن كېيىن، ئائىشە: ئى رەسۇلۇللا، ئۇ ئادەمنى كورگەن چېغىڭدا مۇنداق-مۇنداق دىدىڭ، ئاندىن ئۇنىڭغا خوشاللىق بىلەن ئوچۇق چىراي ئاچتىڭ، دېگەندە، رەسۇلۇللا: ئى ئائىشە، مېنى قاچان بەتئەخلاق بىلگەن ئىدىڭ؟ قىيامەت كۈنى ئاللانىڭ دەرگاھىدا ئەڭ يامان ھالغا قالىدىغان ئادەم

---

① بۇ ئەرەپلەرنىڭ ئادىتىدە بىرەر كىشىگە كايىغان چاغدا ئېيتىلىدىغان سوز بولۇپ، ھەقىقەتتە قاغاش مەنىسىدە ئەمەس، پەيغەمبەرنىڭ مۇنداق دېگىنى ناماز ئوقۇپ سەجدە قىلغاندا پىشانىسى توپا بولسۇن دېگىنى. (قەستەلانى)

② چۈنكى ئۇ مۇناپىق ئىدى.

ئوزىنىڭ يامانلىغى تۈپەيلىدىن كىشىلەر قاچىدىغان ئادەمدۇر، دېگەن.

474) گۈزەل خۇلاق ۋە سېخىلىق توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەر ئارىسىدا ئەڭ گۈزەل، ئەڭ سېخى ۋە ئەڭ قەھرىمان ئىدى. بىر كېچىسى مەدىنە خەلقى قورقۇپ كېتىپ ئاۋاز چىققان تەرەپكە قاراپ ئاتلانغان ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاۋاز چىققان تەرەپكە كىشىلەردىن بۇرۇن ئاتلانغان بولۇپ، بۇ چاغدا ئۇ، كىشىلەرگە قورقماڭلار، قورقماڭلار، دەپ كېلىۋاتاتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبى تەلھەنىڭ ئىگەرسىز يالىڭاچ ئېتىغا مىنىكلىك، قىلىچى بوينىغا ئېسىقلىق ئىدى. ئۇ: ئات دەريانىڭ سۈيىدەك تېز ماڭىدىكەن دېگەن ئىدى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: زامان قىسقرايدۇ①، تائەت-ئىبادەت كېمىيىدۇ، كىشىلەرنىڭ دىللىرىغا بېخىللىق سېلىنىدۇ، پىتنە-پاسات كۆپىيىدۇ، دېگەن. پىتنە-پاسات دېگەن نېمە؟ دېگۈچىلەرگە رەسۇلۇللا: ئۇ-قىرغىنچىلىق، قىرغىنچىلىق دەپ جاۋاپ بەرگەن.

---

① كىشىلەرنىڭ ئۆمرى قىسقرايدۇ، ياكى دولەتلەر تېز مۇنقەرز بولىدۇ، دېگەن مەنىدە.

476) ئاللا ئۇچۇن دوست بولۇش توغرىسىدا، تىلاش ۋە قاغاش توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھەرقانداق بىر ئادەم كىشىنى دوست تۇتۇشتا ئاللا ئۈچۈن دوست تۇتمىغىچە، ئاللا كۇپرىدىن قۇتقۇزغاندىن كېيىن كۇپرىغا قايتىشتىن ئوتقا تاشلىنىشنى ياخشى كۆرمىگىچە ۋە ئاللا بىلەن ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنى ھەممىدىن ئارتۇق سۆيمىگىچە، ئىمانىنىڭ ھالاۋىتىنى تېتىغان بولمايدۇ.

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان: كىمكى يەنە بىر ئادەمنى پاسىق ۋە كاپىر دەپ تىللايدىكەن، تىللانغان ئادەمدە مەزكۇر سۆپەتلەر بولمىسا، بۇ تىللىغان ئادەمنىڭ ئوزىگە يېنىپ قالىدۇ①.

---

① ئەگەر تىللانغان ئادەمدە شۇ سۆپەت بولمىغان بولسا، تىللىغۇچىنىڭ گېپى راست بولغانلىغى ئۈچۈن ئۇنىڭغا ھېچ نەرسە يانمايدۇ. ئەگەر يۇقۇرقىدەك سوزلەر بىلەن كىشىنى كەمسىتىشنى ۋە ئۇنىڭغا ئازار بېرىشنى كوزلىگەن بولسا، بۇنداق قىلىش ھارامدۇر. چۈنكى ئەيىپلەنگۈچىنىڭ ئەيىۋىنى يېپىشقا ۋە ئۇنىڭغا چىرايلىقچە چۈشەندۈرۈشكە بۇيرۇلغان، ئۇنىڭغا قوپاللىق قىلىش ھارام قىلىنغان. چۈنكى ئۇنىڭغا قىلىنغان قوپاللىق ئۇنىڭ يولدىن چىقىشىغا، شۇ ئىشتا چىڭ تۇرۇشىغا سەۋەپ بولىدۇ. ئەگەر بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭغا نەسىھەت قىلىشنى ياكى ئۇنىڭ ئەھۋالىنى بايان قىلىش بىلەن باشقىلارغا نەسىھەت قىلىشنى كوزلىگەن بولسا، بۇنداق قىلىش جايىزدۇر.

ئەبى قەلابە رىزۋان دەرىخىنىڭ يېنىدا ئونكۈزۈلگەن يەيمەتكە هازىر بولغانلار ئارىسىدىكى سابىت ئىبنى زەھاكتىن رىۋايەت قىلىدۇ، سابىت ئىبيتىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئىسلام دىنىدىن غەيرى دىنىدىكىلەردەك بولۇپ كېتىش بىلەن قەسەم قىلسا①، ئۇ قەسەم قىلغىنىدەك بولىدۇ. كىشى ئوز ئىگىدار-چىلىغىدا بولمىغان نەرسە بىلەن نەزر قىلسا②، هىساپ بولمايدۇ. كىمكى دۇنيادا ئوزىنى بىر نەرسە بىلەن ئولتۇرۇۋالغان بولسا، قىيامەت كۈنى ئۇنىڭغا شۇنىڭ بىلەن ئازاپ قىلىنىدۇ. كىمكى بىر مۇسۇلمانغا لەنەت قىلسىكەن، ئۇنى ئولتۇرگەندەك بولىدۇ③. كىمكى بىر مۇسۇلماننى كاپىر دەپ قارىلايدىكەن، ئۇنى ئولتۇرگەندەك بولىدۇ.

479) سۇخەنچىلىك ۋە ئىككى يۈزلىمىلىك توغرىسىدا

هوزەيفە رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: سۇخەنچى ئادەم جەننەتكە كىرمەيدۇ.

---

① مەسىلەن، يالغاندىن، مۇنداق قىلسام يەھۇدى بولۇپ كېتەي ياكى خرىستيان بولۇپ كېتەي دېگەنگە ئوخشاش سوزلەرنى قىلسا.

② مەسىلەن، ئەگەر ئاللا كىسىلمىگە شىپالىق بەرسە، پالانىنىڭ قۇلىنى ئازات قىلىمەن ياكى پالانىنىڭ قوراسىنى سەدىقە قىلىپ بېرىۋېتىمەن دېگەندەك سوزلەرنى قىلسا.

③ هاراملىق جەهەتتىن ياكى جازالىنىش جەهەتتىن ئادەم ئولتۇرگەندەك بولىدۇ. چۈنكى لەنەت قىلىش دېگەن ئاللانىڭ رەهمىتىدىن يىراقلاشتۇرۇشتۇر، ئولتۇرۇش دېگەن هاياتتىن يىراقلاشتۇرۇشتۇر.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئۇلارغا بىر يۈزى بىلەن، بۇلارغا بىر يۈزى بىلەن كېلىدىغان ئىككى يۈزلىمە ئادەم قىيامەت كۈنى ئاللانىڭ دەرگاھىدا ئادەملەرنىڭ يامىنى بولۇپ قالىدۇ①.

481) مۇسۇلمان ئادەمنىڭ ئوز ئەيىۋىنى يوشۇرۇشى ۋە مۇسۇلمان قېرىندىشىغا ئۇچ كۈندىن ئارتۇق ئاداۋەت تۇتۇشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئۇممىتىمنىڭ ھەر بىرىنىڭ گۇنايى كەچۈرۈلىدۇ، گۇنانى ئاپ-ئاشكارا قىلغۇچىلارنىڭكى بولسا كەچۈرۈلمەيدۇ②. بىر ئادەم كېچىسى بىرەر گۇنا ئىشنى قىلغان ۋە ئاللا ئۇنى يوشۇرغان بولسا، ئۇ ئادەمنىڭ ئەتىگىنى تۇرۇپ، ھوي پالانى، ئاخشام مۇنداق-مۇنداق ئىشلارنى قىلدىم دەپ، ئاللا يوشۇرغان بۇ ئىشنى ئاشكارىلاپ قويۇشى بىپەرۋالىقتۇر.

---

① كورۇنۇشتە يالغاندىن مەن سىلەرگە تەرەپدار دەپ تۇرۇپ، ئۇلارنىڭ ئارىسىغا بۇزغۇنچىلىق سالىدۇ. دۇرۇس، كىشىلەرنىڭ يېنىغا كەلگەندە، ئەپلەشتۇرىدىغان ۋە ئوزرە بايان قىلىدىغان سوزلەرنى كوتىرىپ كەلسە، مۇمكىن قەدەر چىرايلىق سوزلەرنى توشۇپ، يامان سوزلەرنى يوشۇرسا، بۇ ياخشىدۇر.

② ئاللاتائالانىڭ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ھەققىگە، مۇسۇلمانلارنىڭ مەنپەئەتىگە سەل قاراپ، ئاشكارا بۇزۇقچىلىق قىلغانلىغى ئۈچۈن كەچۈرۈلمەيدۇ.

ئەبۇ ئەييۇب ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «بىر ئادەمنىڭ دىنىي قېرىنداشىغا تۇچ كۈندىن ئارتۇق ئاداۋەت تۇتۇپ، بىر-بىرىگە تەتۈر قاراپ يۈرۈشى دۇرۇس ئەمەس. قايسىسى ئالدى بىلەن سالام بەرسە، ئەنە شۇ ئۇلارنىڭ ياخشىسى ھىساپلىنىدۇ.

483) يالغانچىلىق، ئاللا ھەققىدە غەزەپلىنىش ۋە غەزەپتىن ساقلىنىش توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: راست سوز كىشىنى ياخشىلىققا يېتەكلەيدۇ، ياخشىلىق كىشىنى جەننەتكە ئېلىپ بارىدۇ، كىشى ھەقىقەتەن راست سوزلەۋەرسە، بارا-بارا راستچىللار قاتارىغا ئوتىدۇ. يالغانچىلىق كىشىنى گۇناغا يېتەكلەيدۇ. گۇنا كىشىنى دەۋزەخقە ئېلىپ بارىدۇ، كىشى ھەقىقەتەن يالغان سوزلەۋەرسە، ئاللانىڭ دەرگاھىدا كەزراپ دەپ يېزىلىدۇ. ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: "ئى مومىنلەر، ئاللادىن قورقۇڭلار ۋە راستچىللار① بىلەن بىللە بولۇڭلار." (سۈرە تەۋبە، 119 - ئايەت. — ت)

سەمۇرە ئىبنى جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: چۈشۈمدە ئىككى

---

① ئاللانىڭ دىنىغا قارىتا نىيىتى، سوزى ۋە ھەركىتى راستچىل بولغان ئادەملەر.

ئادەمنى كوردۇم، ئۇلار كېلىپ ماڭا مۇنداق دېدى: سەن گورگەن جاۋغايلىرى تىلىنىۋاتقان ئادەم كەززاپ بولۇپ، بىرەر يالغانىنى توقۇيدۇ-دە، ئۇ ئارقىلىق بۇ يالغان پۈتۈن ئەتراپقا تارايدۇ، شۇنىڭ ئۈچۈن تا قىيامەتكىچە ئۇنىڭ جاۋغايلىرى تىلىنىپ تۇرىدۇ①.

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناماز ئوقۇۋاتىپ مەسچىتنىڭ قىبلە تەمىدىكى خەپرۇكنى كورۇپ، قولى بىلەن ئۇنى قىرىۋېتىپ ئاچچىقلاندى، ئاندىن كېيىن مۇنداق دېدى: ھەرقانداق بىر كىشى نامازدا تۇرغان چېغىدا، ئاللا ئۇنىڭ روبورۇسىدا بولىدۇ، نامازدا تۇرۇپ ئالدىغا تۈكۈرمەسلىك كېرەك.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: چېلىشقانىدا يەڭگەن ئادەم نوچى ئەمەس، ئاچچىغى كەلگەندە ئۆزىنى بېسىۋالغان ئادەم ھەقىقى نوچىدۇر②.

---

① مەزكۇر يالغانچىلىقتىن نۇرغۇن يامان ئەھۋاللار كېلىپ چىقىدىغانلىغى ئۈچۈن شۇنداق بولىدۇ. ئېغىزغا ئازاپ قىلىنىشىنىڭ سەۋىۋى يالغانچىلىقتىن ئىبارەت گۇناھنىڭ ئورنى ئېغىز بولغانلىغى ئۈچۈندۇر.

② ئاچچىغى كەلگەندە ئۆزىنى بېسىۋالغان ئادەم چېلىشقانىدا كىشىلەرنى يېڭىدىغان چېلىشچىغا ئوخشىتىلغان. چۈنكى ئىنسان ئۆزىگە ئىگە بولالىسا، ئۆزىنىڭ ئەڭ كۈچلۈك دۈشمىنىنى ۋە ئەڭ يامان رەقىبىنى يەڭگەن بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن، ۋۇجۇدۇڭدىكى نەپسىڭ سېنىڭ ئەڭ چوڭ دۈشمىنىڭدۇر دېگەن گەپ بار، بۇ ھەدىس ئەڭ پاساھەتلىك سوز ھىساپلىنىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا: ماڭا نەسىھەت قىلغىن دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاچچىقلانمىغىن دىدى. ئۇ ئادەم "نەسىھەت قىلغىن" دىگەن سوزنى بىرقانچە قېتىم تەكرارلىغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاچچىقلانمىغىن①، دىدى.

488) هايا قىلىش، كىشىلەر ئارىسىدا خۇش خۇي بولۇش ۋە ئۇلارغا مادارا قىلىش توغرىسىدا

ئىمران ئىبنى ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: هايا بەندە ئۈچۈن ھەممە ياخشىلىقلارنى ئېلىپ كېلىدۇ.

ئەبى مەسئۇددىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئەگەر هايا قىلمىساڭ، خالىغىنىڭنى قىلغىن دىگەن سوز كېيىنكى كىشىلەرگە ئىلگىرىكى پەيغەمبەرلەردىن قالغان سوزدۇر.

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دىگەن: دىنىڭغا نۇقسان يەتكۈزمەسلىك شەرتى ئاستىدا كىشىلەرگە ئارىلاشقىن.

---

① چۈنكى غەزەپناك بۇلۇم قاتتىق خاپا بولغان ۋە غەزىۋى قوزغالغان هالدا بولىدۇ. مۇلايىملىق بىلەن ئوزىنى بېسۋېلىشى ۋە قەتئىيلىك بىلەن غەزىۋىنى يېڭىشى چېلىشچىنىڭ چېلىشتا كىشىلەرنى يېڭىشىگە ئوخشايدۇ.

ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دىگەن: بىز بىر قىسىم كىشىلەرگە كۆلۈمسىرەپ قويىمىزۇ، ئىچىمىزدە ئۇلارغا چوقۇم لەنەت ئوقۇيمىز.

491) مومىن ئادەمنىڭ يىلان چېقىۋالغان توشۇككە قايتا قول سالمايدىغانلىغى ۋە رەسۇلۇللانىڭ شۇنىڭغا ئائىت سوزلىرى توغرىسىدا

ئەبۇ ھورەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مومىن ئادەم يىلان چېقىۋالغان توشۇككە قايتا قولىنى سالمايدۇ①.

ئۇبەي ئىبنى كەئبىدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بەزى شۇنىڭدا ھىكمەتلىك سوزلەر② بولىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: لەبىدنىڭ مۇنۇ سوزى شائىرلارنىڭ سوزلىرى ئارىسىدا ئەڭ راست سوزدۇر. "بىكاردۇر بىر خۇدادىن باشقا بارلىق نەرسە دۇنيادا."

---

① مومىن ئادەم قەتئى ئېھتىياتچان بولۇپ غەپلەتتە قالماسلىغى، دىن ۋە دۇنيا ئىشلىرىدا قايتا ئالدانماسلىغى كېرەك.

② ۋەز ـ نەسىھەت، تەمسىل ـ ماقالىلارغا ئوخشاش راست، ھەقىقەتكە ئويغۇن، جاھالەتتىن، ئەقىلسىزلىقتىن توسىدىغان سوزلەر.

ئەبۇ ھۇرەيرە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سىلەرنىڭ قېرىنداشلىرىڭلار ئابدۇللا ئىبنى رەۋاھە بىھۇدە سوز قىلمايدۇ، دىگەن دەيدۇ. ئابدۇللا ئىبنى رەۋاھە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مۇنداق مەدھىيىلىگەن:

ئىچىمىزدە رەسۇلۇللا داۋامەت،
سەھەرلەردە قىلار قۇرئان تىلاۋەت.
ھەق راست دەيمىز سوزلىرىنى تەستىقلاپ،
تاپقاچقا بىز ئۇنىڭ بىلەن ھىدايەت.
مۇشرىكلاردەك غەپلەت ئىچرە ياتمايدۇ،
كېچىلەردە قىلىپ تائەت-ئىبادەت.

ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىرىڭلارنىڭ ئىچى شېئىر بىلەن تولغاندىن كورە يىرىڭ بىلەن تولغىنى ئەلۋەتتە تۇزۇكتۇر①.

497) ئاللاتائالانى سۇيۇشنىڭ ئالامتى توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىشى قىيامەت

---

① بۇ سوز ئاللانىڭ زىكرىگە، ئىلىم-بىلىم ۋە قۇرئانغا توسقۇنلۇق قىلىدىغان ناتوغرا شېئىرلارغا قارىتا ئېيتىلغان، ئاللانى ۋە رەسۇلۇللانى مەدھىيىلەيدىغان، ئاللانىڭ زىكرىنى، دۇنياغا ھىرىس بولماسلىقنى ئۇز ئىچىگە ئالغان ۋە نورمال بولغان بارلىق ۋەز-نەسىھەتلەرنى ئۇز ئىچىگە ئالغان توغرا مەزمۇنلۇق شېئىرلار بۇنىڭغا كىرمەيدۇ.

كۇنى سۇيگەن ئادەمى بىلەن بىللە بولىدۇ①.

498) چۇشكۇرۇش، ئەسنەش ۋە ئاز سانلىقنىڭ كوپ سانلىققا سالام بېرىشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللا چۇشكۇرۇكنى ياقتۇرىدۇ②، ئەسنەكنى ياماق كۆرىدۇ③، بىر كىشى چۇشكۇرۇپ ئەلھۇمدۇلىللا (خۇداغا شۈكرى) دىسە، ھۇنى ئاڭلىغان مۇسۇلمان ئادەم يەرگە ھەمۇكەللا (ئاللا ساڭا رەھمەت قىلسۇن) دىيىشكە تېگىشلىك. ئەسنەك شەيتان تەرىپىدىن بولىدۇ، ئەسنەك كەلگەندە مۇمكىن قەدەر ئۇنى

---

① ئارتۇق ئەملى بولمىسمۇ، ياخشى نىيەتتى بولغانلىغى سەۋەبىدىنلا، سۇيگەن ئادەمنى بىلەن جەنسەتتە بىللە بولىدۇ، چۇنكى ئۇلارنى سۇيۇش ئۇلارغا ئىتائەت قىلىش بىلەن ئوخشاش. مۇھەببەت دىگەن دىلنىڭ ئىشى، كىشى ئوزىنىڭ باغلىغان مۇھەببىتى ئۇچۇن ساۋاپ تاپىدۇ، چۇنكى نىيەت دىگەن ئاساستۇر، ئەمەل دىگەن ئۇنىڭغا تەۋە. ئاللاتائالا مۇنداق دىگەن: "ئېيتقىنكى، ئەگەر سىلەر ئاللانى سۇيىدىغان بولساڭلار، ماڭا ئەگىشىڭلار، شۇنداق قىلساڭلار، ئاللا سىلەرنى سۇيىدۇ."

② زۇكامدىن بولمىغان چۇشكۇرۇك كوزده تۇتۇلىدۇ، چۇنكى بۇنداق چۇشكۇرۇك بەدەنىنىڭ يەڭگىپ قالغانلىغىدىن، سۇددەلەرنىڭ ئېچىلىپ كەتكەنلىگىدىن بولىدۇ. بۇ كىشىنى تائەت-ئىبادەت ۋە خەيرلىك ئىشلارنى قىلىشتا روھلۇق قىلىدۇ.

③ چۇنكى ئەسنەك قوساقنىڭ تۆيۇپ كەتكەنلىگىدىن ۋە كوپ يىگەنلىكىدىن كېلىدۇ. ئۇ كىشىنى تائەت-ئىبادەت ۋە ياخشى ئىشلارنى قىلىشتا ھورۇنلاشتۇرۇپ قويىدۇ.

قايتۇرغىن①، ئەسىنىگەن كىشى "ها" دىسە شەيتان ئۇنىڭدىن كۆلىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىچىكلەر چوڭلارغا، ئوتتۇپ كېتىۋاتقانلار ئولتۇرغانلارغا، ئاز سانلىق كوپ سانلىققا سالام قىلىشى كېرەك. يەنە بىر رىۋايەتتە ئۇلاقلىق ئادەم پىيادىگە سالام قىلىشى كېرەك، دىيىلگەن.

500) ئەزالارنىڭ زىناسى ۋە گۇنا قىلغۇچىلارغا سالام قىلماسلىق توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەبۇ ھۇرەيرە رىۋايەت قىلغان مۇنۇ سوزلىرىدىنمۇ كىچىك گۇنالارغا ئوخشايدىغان نەرسىنى كورمىدىم: ئاللا ھەققەتەن ئىنسانغا زىنادىن بولغان نېسىۋىسىنى پۈتۈۋەتكەن، بۇنى كورمەي چارە يوق، كوزنىڭ زىناسى قارىماقتۇر، تىلنىڭ زىناسى سوزلىمەكتۇر. ئىنساننىڭ نەپسى ئارزۇ قىلىدۇ ۋە خالايدۇ، ئەۋرەت بولسا ئۇلارنى ئورۇنلايدۇ، ياكى ئورۇنلىمايدۇ.

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر مۇنداق دەيدۇ: ھاراقكەشلەرگە سالام قىلماڭلار②.

---

① قولۇڭنىنى ئاغزىغا قويۇۋېلىش بىلەن ياكى ئىككى لېۋىڭنى يۇمۇۋېلىش بىلەن قايتۇرغىن دىگەن مەنىدە.

② گۇنا قىلغانلارغا سالام بېرىلمەيدۇ ۋە ئۇلارنىڭ سالامىمۇ ئەلەيك

502) باشلىقا ئورنىدىن تۇرۇش ۋە كىشىنى ئولتۇرغان ئورنىدىن قوپقۇزۇۋەتمەسلىك توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بەنى قۇرەيزە قەبىلىسىنىڭ ئاھالىسى سەئىد ئىبنى مۇئازنىڭ ھوكۇمگە رازى بولىدىغانلىغىنى بىلىدۇرۇشتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سەئىدنى چاقىرىشقا ئادەم ئەۋەتتى، سەئىد كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كىشىلەرگە: باشلىغىڭلارغا ياكى ياخشى ئادىمىڭلارغا (بۇ ئىككى سوزنىڭ قايسىسىنىڭ دىيىلگەنلىگى رىۋايەت قىلغۇچىنىڭ ئېسىدە قالمىغان.) ئورنۇڭلاردىن تۇرۇڭلار①، دىدى.

ئېلىنمايدۇ، كوپچىلىك ئولىمالارنىڭ مەزھىبى ئەنە شۇ. ئەگەر سالام قىلمىغاندا دىن ياكى دۇنيالىق جەھەتتىن يامان ئەھۋاللار كېلىپ چىقىدىغان بولسا، بۇ چاغدا سالام قىلسا بولىدۇ، ھەنەفى مەزھىبىدىكى بەزى ئالىملار كوپ چاخچاق قىلىش ۋە ناشايان سوزلەرنى قىلىشتەك ئەدەپ-ئەخلاق، ئادەمگەرچىلىككە يات قىلىقلارنى قىلىدىغانلارنىمۇ گۇنا قىلغۇچىلارنىڭ قاتارىدا سانىدى. يۇقۇرقى كىشىلەرنىڭ تەۋبە قىلغانلىغى ئېنىق بىلىنمىگىچە، ئۇلارنىڭ سالامى ئەلەيك ئېلىنمايدۇ.

① ئۇنىڭغا ھورمەت بىلدۇرۇش يۇزىسىدىن تۇرۇڭلار دىگەن بولىدۇ. بۇنىڭدىن ئەھلى پەزلى، ئەھلى ئىلىم، ئەھلى سالا ئادەملەرنى ھورمەتلەپ ئورنىدىن تۇرۇشنىڭ لازىملىغى چىقىدۇ. ئۇزىنى چوڭ ساناپ، باشقىلارنى ئوزىگە ھورمەت قىلدۇرۇش ئۈچۈن ئورۇنلىرىدىن تۇرغۇزماقچى بولغانلارغا تۇرماسلىق كېرەك، ياكى بۇ ھەدىسنىڭ مەنىسى ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ، ببرىپ سەئىدنىڭ ئېشىگىدىن چۈشۈشىگە ياردەملىشىڭلار، ئۇنىڭغا ھەرەج قىلماي، سىلىقلىق بىلەن چۈشۈرۈڭلار، قان تومۇرلىرى يېرىلىپ كەتمىسۇن دىگەن بولىدۇ.

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر ئادەم يەنە بىر ئادەمنى ئولتۇرغان ئورنىدىن قوپۇرۇۋېتىپ، ئوزى ئولتۇرۇۋالمىسۇن①.

505) ئۇچ ئادەم بار يەردە ئىككى ئادەمنىڭ ئوچىنچى ئادەمدىن يوشۇرۇن پىچىرلاشماسلىقى ۋە ئۇخلايدىغان چاغدا ئوتنى يېنىقلىق قويماسلىق توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئۇچ ئادەم بار يەردە ئىككىسى ئۇچىنچىسىدىن يوشۇرۇن پىچىرلاشمىسۇن.

ئابدۇللا ئىبنى ئومەردىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئۇخلايدىغان چېغىدا ئويۇقلاردا ئوتنى يېنىقلىق قويماڭلار.

---

① بۇ ئىش مەسچىتلەر، ئەمەلدارلارنىڭ سورۇنلىرى، ئىلىم سورۇنلىرى، توي سورۇنلىرى ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئاممىۋى ئورۇنلارغا خاس. ئەمما غەيرىنىڭ مۆلكىدە رۇخسەتسىز ئولتۇرۇۋالغانلارنى قوپۇرۇۋەتسە ۋە چىقىرىۋەتسە بولىدۇ، شۇنىڭدەك سارايلارنى، خام ساماق يىغىنلىرنى تېگىشلىك ئورۇنلىرىدىن چىقىرىۋەتسە بولىدۇ. بۇ ھەدىستىكى چەكلەشنىڭ ھىكمىتى دۇشمەنلىكە سەۋەپ بولىدىغان، مۇسۇلمانىنىڭ ھەققىگە قارىتىلغان چېقىلىشنى مەنئى قىلىشتۇر. كىمكى ئاممىۋى ئورۇننى بالدۇر كېلىپ ئىگەللەيدىكەن، ئورۇن شۇنىڭغا تېگىشلىك بولىدۇ، كىمكى بىر كىشىنىڭ تېگىشلىك نەرسىسىنى ئۇنىڭ ئىجازىتىسىز ۋە ھەقسىز تارتىۋالىدىكەن، بۇ بۇلۇڭالغانلىق بولىدۇ، بۇلۇڭلىش ھارامدۇر، «بەھجەتۇننۇفۇس» دېگەن كىتابتا ئەنە شۇنداق دېيىلگەن.

506) دۇئالار، سەييدۇلئىستىغفار ۋە ئۇنىڭ پايدىلىرى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھەر بىر پەيغەمبەرنىڭ ئىجابەت بولىدىغان بىر خىل دۇئاسى بولىدۇ، مېنىڭ ئىجابەت بولىدىغان دۇئايىمنى ئاخىرەتتە ئۈممىتىمنى شاپائەت قىلىشقا ساقلىماقچىمەن①.

---

① ئاللاتائالا: "ماڭا دۇئا ـ تەلەپتە بولۇڭلار، دۇئايىڭلارنى ئىجابەت قىلىمەن" دېگەن. ئۇلۇغ، پاك ئاللا ئىنسانلارنى ئۆزىگە دۇئا، ئىلتىجادا بولۇشقا بۇيرۇدى، پەزلى ـ كەرىمىگە ئېلىپ، ئۇلارنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىشقا كېپىللىك قىلدى، چۈنكى دۇئا بىر تۇرلۇك ئەڭ شەرەپلىك ئىبادەتتۇر، ئەنەس ئىبنى مالىكنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رىۋايەت قىلغان بىر ھەدىسىدە، ئاللانىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: "سەن بىلەن ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا شۇ بارىكى، سەن دۇئا قىلىسەن، مەن ئىجابەت قىلىمەن." ئى مەرھەمەتلىك ئاللا، ساڭا دۇئا قىلىمەنكى، ماڭا رەھمى قىلغايسەن، گۇناھلىرىمنى كەچۈرگەيسەن، مېنى تائىتىڭگە مۇۋەپپەق قىلغايسەن، جەننىتىڭگە داخىل قىلغايسەن، مېنى سائادەتمەن بەندىلىرىڭ قاتارىدا تىرىلدۈرگەيسەن، ئەۋلادىمنى بەرىكەتلىك قىلغايسەن، نەسلىمنى كوپەيتكەيسەن، مەندىن زىيان ـ زەخمەتلەرنى يىراق قىلغايسەن، ساڭا سېغىنىپ، گور ئازاۋىدىن، دەۋزەخ ئازاۋىدىن ۋە ھايات ـ مامات پىتنىسىدىن پانا تىلەيمەن، ئاللا ھەققەتەن ھەممە نەرسىگە قادىردۇر.

ھاجىتىڭ بولسا تىلە ئول كەڭ كەرەملىك تەڭرىدىن،
قىلمىغىن ھەرگىز كىشىدىن ئۆلمۈرۈپ ھاجەت تەلەپ.
بەندىدىن نەرسە تەلەپ قىلساڭ، بولۇر سەندىن خاپا،
گەر تەلەپ قىلساڭ خۇدادىن، خوش بولۇر، قىلماس غەزەپ.

شەددات ئىبنى ئەۋس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سەييىدۇلئىستىغفار (ئىستىغفارلارنىڭ خوجىسى. ــ ت) شۇكى، "ئى ئاللا، سەن مېنىڭ رەببىم سەن، سەندىن بولەك ئىلاھ يوق، سەن مېنى ياراتتىڭ، مەن سېنىڭ بەندەڭمەن، ساڭا ئىمان ئېيتىش ۋە ئىتائەت قىلىشتىن ئىبارەت بەرگەن ۋەدەمدە كۈچۈمنىڭ يېتىشچە بەرقارارمەن، ساڭا سىغىنىپ، يامان قىلمىشلىرىمدىن پانا تىلەيمەن، سېنىڭ ماڭا بەرگەن نېمەتلىرىڭنى ئېتىراپ قىلىمەن، گۇناھلىرىمنى ئىقرار قىلىمەن. مېنى مەغپىرەت قىلغىن، گۇناھلارنى پەقەت سەنلا مەغپىرەت قىلىسەن." (ئەرەپچىسى: ئەللاھۇممە ئەنتە رەببى لائىلاھە ئىللا ئەنتە خەلەقتەنى ۋە ئەنە ئەبدۇكە ۋە ئەنە ئەلا ئەھدىكە ۋەۋئىدىكە مەستەتەئتۇ ئەئۇزۇبىكە من شەررى ماسەنەئتۇ ئەبۇئۇ لەكە بنىئمەتىكە ئەلەيىە ۋە ئەبۇئۇ بزەنبى ئىغفىرلى فەئىننەھۇ لايەغفىرۇززۇنۇبە ئىللا ئەنتە.) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى يۇقۇرقى دۇئانى ئىخلاس بىلەن كۈندۈزى ئۇقۇپ، ئاندىن كەچ كىرگىچە ئۇلسە، ئۇ ئەھلى جەننەتتىن بولىدۇ، كىمكى ئۇنى ئىخلاس بىلەن كېچىسى ئۇقۇپ①، ئاندىن تاڭ ئاتقىچە ئولسە، ئۇ ئەھلى جەننەتتىن بولىدۇ.

---

① نىيەتنىڭ دۇرۇس بولۇشى، ئاللاغا يۈزلىنىش، ئەدەپلىك ھالەتتە بولۇش ئىستىغفارنىڭ شەرتلىرىدىن بولىدۇ، بۇ ھەدىستە يالغۇز بىر ئاللانىلا ئىلاھ دەپ ئىقرار قىلىش، ئاللانىڭ ھەممىنى ياراتقۇچى ئىكەنلىگىنى، باشقىلارنىڭ ئاللاغا قۇلچىلىق قىلىدىغانلىغىنى ئېتىراپ قىلىش، ئاللاغا بەرگەن ۋەدىسىنى ئىقرار قىلىش، ئاللانىڭ بەندىسىگە قىلغان ۋەدىلىرىنى ئۇمىت قىلىش، بەندىنىڭ ئۇزىگە قىلغان جىنايەتلىرىدىن پانا تىلەش، نېمەتىنى ئاللادىن دەپ بىلىش، گۇناھنى ئوزىدىن دەپ بىلىش، ئاللانىڭ مەغپىرىتىگە قىزىقىش، مەغپىرەتنىڭ پەقەت ئاللانىڭ قولىدىن كېلىدىغانلىغىنى ئېتىراپ قىلىشلا جەملەنگەن، شۇڭا بۇ سەييىدۇلئىستىغفار دەپ ئاتالغان.

ئالـلاتائالا مۇنـداق دىـگەن: "رەببىڭـلاردىن مەغپـىرەت تەلەپ قىلىڭـلار، ئۇ تەۋبە قىلغۇچـىنىڭ گۇناھلىرىـنى تولىمۇ مەغپـىرەت قىلغۇچىدۇر، سىلەرگە ئاللا مول يامـغۇرلارنى ياغـدۇرۇپ بېرىـدۇ، سىلەرنىڭ مالـلىرىڭلارنى، بالـلىرىڭلارنى كوپەيتىپ بېرىدۇ، سىلەرگە باغـلارنى ۋە دەريالارنى ئاتا قىلـدۇ." (سۈرە نۇھ، 10 ـ 11 ـ 12 ـ ئايەتلەر. ـــ ت)

509) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامـنىڭ مەغپىرەت تەلەپ قىلغانلىغى، تەۋبە قىلغانلىغى ۋە قىلغان تەھەججۇد دۇئاسى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەلـلاھۇ ئەنھۇ رىـۋايەت قىلـىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئالـلا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن چوقۇم كۇنىگە يەتمىش قېتىمدىن ئارتۇق ئاللادىن مەغپىرەت تەلەپ قىلىمەن ۋە ئاللاغا تەۋبە قىلىمەن.

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەلـلاھۇ ئەنھۇدىن رىـۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيـھىسسالام مۇنـداق دىـگەن: مومـىن ئادەم ئۆزىنى گۇناھلىرى ئالدىدا گويا تاغنىڭ ئاستىدا تاغ يىقىلىپ چۈشەرمىكىن دەپ قورقۇپ ئولـتۇرغان ئادەمـدەك ھىـس قىلىدۇ، پاسـىق ئادەم ئۆزىنىڭ گۇناھلىرىغا بۇرنىغا قونۇۋالغان چۈبىنى قورۇۋەتكەندەك ئاددى قارايدۇ. ئەبۇ شىھاب قولى بىلەن بۇرنىنىڭ ئۇستـىنى قورۇپ كورسەتكەن.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللا بەندىسىنىڭ قىلغان تەۋبىسىدىن بىرىكىم جائىگالدا يۇتتۇرۇۋەتكەن توگىسىنى تېپىۋېلىپ خوش بولغاندىنمۇ ئارتۇق خوشال بولىدۇ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كېچىسى تەھەججۇد نامىزى (كېچىسى ئوقۇلىدىغان مەلۇم نەپلى ناماز. ــ ت) ئوقۇغان چاغدا مۇنداق دەيتتى: ئى ئاللا، جىمى ھەمدۇ-سانا ساڭا خاس، سەن ئاسمان-زىمىنى، ئاسمان-زىمىندىكى ھەممە مەخلۇقاتنى يورۇتقۇچىسەن. ئى ئاللا، جىمى ھەمدۇ-سانا ساڭا خاس، ئاسمان-زىمىنى ۋە ئۇلاردىكى پۈتۈن مەخلۇقاتنى باشقۇرغۇچىسەن، ھەممە مەدھىيە ساڭا مەنسۇپ، سەن ھەقتۇرسەن، سېنىڭ ۋەدەڭ ھەقتۇر، سېنىڭ سوزۇڭ ھەقتۇر، قىيامەتنىڭ ساڭا مۇلاقات بولۇش ھەقتۇر، جەننەت ھەقتۇر، دوزەخ ھەقتۇر، قىيامەت ھەقتۇر، پەيغەمبەرلەر ھەقتۇر، مۇھەممەد ھەقتۇر. ئى ئاللا، سېنىڭ ئەمرىڭگە بوي سۇندۇم، ئىشلىرىمنى ساڭا تاپشۇردۇم، ساڭا ۋە كىتابلىرىڭغا تەستىق قىلدىم، قەلبىم بىلەن ساڭا يۈزلەندىم، سەن بەرگەن قورال بىلەن دۇشمەننى يەڭدىم، ئىنكار قىلغانلارنى ساڭا قويدۇم، مېنىڭ بۇرۇنقى ۋە كېيىنكى گۇناھلىرىمنى، يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا گۇناھلىرىمنى مەغپىرەت قىلغىن، قىيامەتنىڭ دەسلەپكى ۋاقتىدا، دۇنيانىڭ ئاخىرقى ۋاقتىدا مېنى تىرىلدۈرگۈچىسەن، سەن يالغۇز بىر ئىلاھدۇرسەن، سەندىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر.

513) هاجەتخانىغا كىرگەندە ۋە دىشۋارلىققا يولۇققاندا قىلىنىدىغان دۇئا توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام هاجەتخانىغا كىرگەندە مۇنداق دەيتتى: ئى ئاللا، ساڭا سىغىنىپ ئەركەك ۋە چىشى شەيتانلارنىڭ يامانلىغىدىن پانا تىلەيمەن.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دىشۋارلىققا يولۇققاندا مۇنداق دەيتتى: ئۇلۇغ مەرھەمەتلىك بىر ئاللادىن باشقا هېچ ئىلاھ يوق، ئاسمان-زېمىننىڭ پەرۋەردىگارى ۋە ئۇلۇغ ئەرشنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان بىر ئاللادىن باشقا هېچ ئىلاھ يوق.

515) بېخىللىقتىن ۋە باشقىلاردىن پانا تىلەش، گۇناھلارنىڭ كەچۈرۈلۈشىنى تىلەش توغرىسىدا

سەئد ئىبنى ۋەققاس ئاتىسىدىن مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنۇ سوزلەرنى بىزگە خۇددى يېزىق ئۇگەتكەندەك ئۇگىتەتتى. ئى ئاللا، ساڭا سىغىنىپ بېخىللىقتىن پانا تىلەيمەن، قورقۇنچاقلىقتىن پانا تىلەيمەن، بەك قېرىپ كېتىشتىن پانا تىلەيمەن، دۇنيانىڭ پىتنىسىدىن ۋە گور ئازاۋىدىن پانا تىلەيمەن.

ئەبۇ مۇسا ئابدۇللا ئىبنى قەيس رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ دۇنيانى ئوقۇپ دۇنيا قىلاتتى: رەببىم، سەن مېنىڭ گۇناھىمنى، نادانلىغىمنى ۋە ھەددىدىن ئېشىپ كەتكەنلىكىمنى مەغپىرەت قىلغىن، ئى ئاللا، مېنىڭ قەستەن، بىلمەستىن ۋە چاخچاق يوسۇندا قىلىپ تاشلىغان گۇناھلىرىمنى مەغپىرەت قىلغىن، ئۇلارنىڭ ھەممىسى مەندە تېپىلدۇ. ئى ئاللا، ئىلگىرى ۋە كېيىن قىلغان گۇناھلىرىمنى، يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا قىلغان گۇناھلىرىمنى مەغپىرەت قىلغىن، خالىغان بەندەڭنى رەھمىتىڭگە بالدۇر ئېرىشتۈرىسەن، خالىغان بەندەڭنى رەھمىتىڭگە كېيىن ئېرىشتۈرىسەن، سەن ھەممىگە قادىردۇرسەن.

517) ئاللاغا تەسبىھ ۋە زىكرى ئېيتىشنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى كۇنىگە سۇبھانەللاھى ۋە بىھەمدىھى (ئاللانى تەرىپلەيمەن ۋە مەدھىيىلەيمەن)نى يۈز قېتىم ئېيتسا، ئۇنىڭ گۇناھلىرى دېڭىزنىڭ كوپۈكىدەك كوپ بولسىمۇ يوققا چىقىرىلىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئېيتىشتا تىلغا يەڭگىل كېلىدىغان، مىزان (قىيامەت كۇنى كىشىلەرنىڭ نامە-ئەمالىنى تارتىدىغان تارازا. ــ ت)دا ئېغىر كېلىدىغان، ئاللاغا ياقىدىغان ئىككى سوز بار، ئۇ بولسىمۇ

سۇبھانەللاھىلئەزىم (ئۇلۇغ ئاللانى تەرىپلەيمەن)، سۇبھانەللاھى ۋە بىھەمدىھى دىگەن سوزلەردىن ئىبارەت.

ئەبۇ مۇسا ئابدۇللا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: پەرۋەردىگارىغا زىكرى ئېيتىپ تۇرىدىغان ئادەم تىرىك ئادەمگە ئوخشايدۇ، زىكرى ئېيتىپ تۇرمايدىغان ئادەم ئۆلۈك ئادەمگە ئوخشايدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللانىڭ ئاللاغا زىكرى ئېيتقانلارنى ئىزدەپ يوللارنى ئايلىنىپ يۈرۈيدىغان پەرىشتىلىرى بار، ئۇلار ئاللاغا زىكرى ئېيتىۋاتقان خەلقنى ئۇچراتقان چاغلىردا، ئوزئارا، كېلىڭلار، ئىزدىگىنىڭلار تېپىلدى، دەپ توۋلىشىدۇ، ئۇلارنى پەرىشتىلەر قاناتلىرى بىلەن بىرىنچى ئاسمانغىچە ئورىۋالىدۇ، ئاللاتائالا پەرىشتىلەردىنمۇ ئوبدانراق بىلىپ تۇرۇپ، مېنىڭ بەندىلىرىم نىمە دەۋاتىدۇ؟ دەپ پەرىشتىلەردىن سورايدۇ. پەرىشتىلەر: ئۇلار ساڭا تەسبىھ ئېيتىۋاتىدۇ، تەكبىر ئېيتىۋاتىدۇ، ھەمدى ئېيتىۋاتىدۇ، سېنى ئۇلۇغلاۋاتىدۇ دەپ جاۋاپ بېرىدۇ. ئۇلۇغ ئاللا: بەندىلىرىم مېنى كورگەنمۇ؟ دەيدۇ. پەرىشتىلەر: ياق، ئاللا بىلەن قەسەمكى، ئۇلار سېنى كورمىگەن، دەيدۇ. ئاللاتائالا: ئۇلار مېنى كورگەن بولسا قانداق قىلاتتى؟ دەيدۇ. پەرىشتىلەر: ئەگەر ئۇلار سېنى كورگەن بولسا، ساڭا تېخىمۇ قاتتىق ئىبادەت قىلاتتى، سېنى تېخىمۇ قاتتىق ئۇلۇغلايتتى، ساڭا تېخىمۇ كوپ تەسبىھ ئېيتاتتى، دەيدۇ. ئاللا: بەندىلىرىم مەندىن نىمە سورايدۇ؟ دەيدۇ.

پەرىشتىلەر: سەندىن جەننەتنى سورايدۇ، دەيدۇ. ئاللاتائالا: ئۇلار جەننەتنى كورگەنمۇ؟ دەيدۇ. پەرىشتىلەر، ياق، ئاللا بىلەن قەسەمكى، ئى رەببىمىز، ئۇلار جەننەتنى كورمىگەن، دەيدۇ. ئاللاتائالا: ئەگەر ئۇلار جەننەتنى كورگەن بولسا قانداق قىلاتتى؟ دەيدۇ. پەرىشتىلەر: ئەگەر ئۇلار جەننەتنى كورگەن بولسا، ئۇنىڭغا تېخىمۇ ئامراق بولاتتى، تېخىمۇ قاتتىق تەلەپ قىلاتتى ۋە تېخىمۇ زور قىزىقاتتى، دەيدۇ. ئاللاتائالا: بەندىلىرىم نىمىدىن پانا تىلەيدۇ؟ دەيدۇ. پەرىشتىلەر: ئۇلار دەۋزەختىن پانا تىلەيدۇ، دەيدۇ. ئاللاتائالا: ئۇلار دەۋزەخنى كورگەنمۇ؟ دەيدۇ. پەرىشتىلەر: ياق، ئاللا بىلەن قەسەمكى، ئۇلار دەۋزەخنى كورمىگەن، دەيدۇ. ئاللاتائالا: ئەگەر ئۇنى كورگەن بولسا قانداق قىلاتتى؟ دەيدۇ. پەرىشتىلەر: ئۇنى كورگەن بولسا، ئۇلار دەۋزەختىن تېخىمۇ بەك قاچاتتى ۋە تېخىمۇ قاتتىق قورقاتتى①، دەيدۇ. ئاللاتائالا پەرىشتىلەرگە: سىلەرنى گۇۋا قىلدىمكى، بەندىلىرىمنى مەن ھەققەتەن مەغپىرەت قىلدىم، دەيدۇ. بۇ چاغدا بىر پەرىشتە: ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى پالانى زىكرى ئىبنىقۇچىلارنىڭ قاتاردا يوق ئىدى، ئۇ بىر ئىش ئۈچۈن كېلىپ ئۇلارغا قوشۇلۇپ قالغان، دەيدۇ. ئاللاتائالا: ئۇلار سوھبەتداشتۇر، ئۇلارنىڭ سوھبەتدىشى مەھرۇم قىلىنمايدۇ، دەيدۇ.

---

① بۇ سوز ئادەم بالىلىرىنىڭ ئالاغا ئېيتقان تەسبىھى ۋە ئالانى ئۇلۇغلىشى پەرىشتىلەرنىڭ ئاللانى ئۇلۇغلىشىغا قارىغاندا ئارتۇق ۋە ئەۋزەل دېگەنلىك بولۇپ، پەرىشتىلەرگە قارىتا تەنقىت ۋە ئاگاھلاندۇرۇشتۇر. چۈنكى ئىنسانلار بۇ دۇنيادا تۇرلۇك توسالغۇ ۋە جاپا-مۇشەققەتلەرگە قارىماي، ئاللانى ئۇلۇغلاپ تۇرىدۇ. پەرىشتىلەر بولسا ئالىمى غەيبتە ئاللانى ئۇلۇغلاپ تۇرۇشتا ھېچقانداق توسالغۇغا ئۇچرىمايدۇ.

521) ئاللانىڭ گۈزەل ئىسملىرى، ئەن ساقلىق، بوش ۋاقىت ۋە دۇنيادا مۇساپىردەك ئوتۇش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللانىڭ توقسان توققۇز يەنى بىرى كەم يۈز ئىسمى بار، ئۇلارنى يادا قىلغان ئادەم جەننەتكە كىرمەي قالمايدۇ. ئاللا تاقىتۇر، تاقنى ياخشى كۆرىدۇ①.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللاتائالانىڭ بەندىلەرگە ئاتا قىلغان تەن ساقلىق ۋە بوش ۋاقىتتىن ئىبارەت ئىككى تۈرلۈك نېمىتى بار، نۇرغۇن كىشىلەر ئۇلارنىڭ قەدرىگە يەتمەي، زىيان تارتىدۇ②.

---

① تاق قىلىنغان ئەمەللەرگە ئاللا ساۋاپ بېرىدۇ ۋە ئۇ ئەمەلنى قوبۇل قىلىدۇ، چۈنكى بۇ ئەمەلدە ئىنسانىنىڭ دىلى، تىلى، ئىمانى ۋە ئىخلاسى جەھەتلەردىن ئاللانىڭ بىرلىگىدىن ئىبارەت سۈپىتى تېپىلىدۇ.

② «كەۋاكىب» دىگەن كىتابتا بۇ ھەدىسنىڭ مەنىسى مۇنداق شەرھىلەنگەن: ساقلىق بىلەن بوش ۋاقىتتىن ئورۇنلۇق پايدىلىنىلمىسا، كىشى زىيان تارتىدۇ، يەنى ئۇلارنى ئەرزان سېتىۋەتكەن بولۇپ، ئاقىۋىتى ياخشى بولمايدۇ. بىرەر بەندىدە ساقلىق بىلەن بوش ۋاقىت بولىدىكەن، ئۇلاردىن تولۇق پايدىلىنىپ نەتىجىلەرنى ياراتماسلىق ۋە پەزىلەتلەرنى قولغا كەلتۈرمەسلىكىنىڭ ئوزى زىيان. چۈنكى دۇنيا دىگەن پايدا ـ مەنپەئەتنىڭ بازىرى ۋە ئاخىرەتنىڭ تېرىلغۇ يېرىدۇر. كىمكى بوش ۋاقتى بىلەن تەن ساقلىقنى ئاللانىڭ تائەت ـ

ئاللاتائالا مۇنداق دىگەن: "بىلىڭلارکى، دۇنيا تىرىكلىگى ئويۇن-كۈلكە، ئىچ پۇشقى، زىبۇ-زىننەت، ئوزئارا پەخىرلىنىش، پۇل-مال توپلاش ۋە نەسلىنى كوپەيتىشتىن ئىبارەت. دۇنيا بىر ياڭغۇرغا ئوخشايدۇكى، ئۇنىڭ ئوستۇرگەن زىرائىتى دېخانلارنى ھەيران قالدۇرىدۇ، ئاندىن ئۇ قۇرۇپ سارغىيىدۇ، ئاندىن پارچە-پۇرات شاخ-شۇمبىغا ئايلىنىدۇ. ئاخىرەتتە قاتتىق ئازاپ، ئاللانىڭ مەغپىرىتى ۋە رازىلىغى بار، دۇنيا تىرىكچىلىگى پەقەت غاپىللارنى ئالدايدىغان ماندۇر." (سۈرە ھەدىد، 20-ئايەت. ــ ت)

ئابدۇللا ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنىڭ مۇرەمنى تۇتۇپ تۇرۇپ، دۇنيادا سەن گويا مۇساپىردەك ياكى يولۇچىدەك ئوتكەن، دىدى. ئىبنى ئۇمەر مۇنداق دەيتتى: ئاخشىمىڭدا ئەتىگىنىڭنى كۈتمىگىن، ئەتىگىنىڭدە ئاخشىمىڭنى كۈتمىگىن①، تەن ساق چاغلىرىڭدىن كېسەل چاغلىرىڭ ئۈچۈن پايدىلانغىن، تىرىكلىگىڭدىن ئۆلىمىڭ ئۈچۈن پايدىلانغىن②.

ئىبادىتىگە ئىشلىتىدىكەن، ئۇ بەختىياردۇر، مەدھىيىگە سازاۋەردۇر؛ كىمكى ئۇلارنى گۇناھ ئىشلارغا ئىشلىتىدىكەن، ئۇ زىيانكاردۇر.

① سەپىرىڭدە بىر سائەتمۇ توختاپ قالماي، داۋاملىق ماڭغىن، يولۇڭنى دادىل داۋاملاشتۇرمىسا ڭ، مەقسىدىڭگە يېتەلمەي، چوللەردە ھالاك بولىسەن. (قەستەلانى)

② ھاكىم ئىبنى ئابباستىن مۇنۇ ھەدىسنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ئادەمگە ۋەز-نەسىھەت قىلىپ تۇرۇپ مۇنداق دىگەن:

525) تۇگىمەس ئارزۇ توغرىسىدا، ئەمەلنى ئاللانىڭ رازىلىقى ئۈچۈن قىلىش ۋە پۇل-مالنىڭ پىتنىسى توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئادەم بالىسىنىڭ يېشى چوڭايغانسېرى ئۇنىڭدا پۇل-مالغا بولغان ھېرىسلىق بىلەن ئۆزۈن ئۆمۈر كورۈش① ئىستىگىدىن ئىبارەت ئىككى تۇرلۈك نەرسە كۆچىيىپ بارىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللاتائالا ئېيتىدۇكى، مېنىڭ مومىن بەندەمنىڭ دۇنيادىكى يېقىن ئادىمىنى② قەبزى روھ قىلسام، ئۇ مېنىڭ ساۋاپ بېرىشىمنى كوزدە تۇتۇپ بۇنىڭغا سەۋرى قىلسا، ئۇنى جەننەت بىلەنلا مۇكاپاتلايمەن.

يەش نەرسىنى بەش نەرسىدىن بۇرۇن غەنىمەت بىلگىن: ياشلىغىڭنى قېرىشىڭدىن بۇرۇن، تەن ساقلىغىڭنى ئاغرىپ قېلىشىڭدىن بۇرۇن، بايلىغىڭنى كەمبەغەللىشىپ قېلىشىڭدىن بۇرۇن، بوشلۇغۇڭنى ئىش بىلەن بەنت بولۇشۇڭدىن بۇرۇن ۋە ھاياتىڭنى ئولۇشۇڭدىن بۇرۇن غەنىمەت بىلگىن.

① قۇرتۇبى: بۇنىڭدىن پۇل-مالغا ۋە ئۆزۈن ئۆمۈر كورۈشكە ھېرىسلىقىنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى چىقىدۇ، دەيدۇ.

② بالىسى، قېرىنداشى ۋە ھەر بىر ياخشى كوردىغان ئادىمىگە ئوخشاش.

ئىتبان ئىبنى سالىم ئەنسارى مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنىڭ يېنىمغا كېلىپ ئالىنىڭ ساۋابىنى ئىزدەپ، لائىلاھە ئىللەللاھۇ دەيدىغان بەندىلا بولىدىكەن، قىيامەت كۈنى ئاللا ئۇنىڭغا دەۋزەخنى ھارام قىلىدۇ، دىدى.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: ئەگەر ئادەم بالىسىنىڭ ئىككى ئويمان مېلى بولسا، ئۇ چوقۇم ئۇچىنچى ئويمانىنى تەلەپ قىلىدۇ. ئادەم بالىسىنىڭ قارنىنى توپىلا تولدۇرىدۇ، ئاللا گۇناھىدىن تەۋبە قىلغان ئادەمنىڭ تەۋبىسىنى قوبۇل قىلىدۇ.

ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن "ئايالىلار، بالىلار، نۇرغۇن ئالتۇن-كۈمۈشلەر، يىلقىلار، چارۋا ماللار ۋە زىرائەت، دەل-دەرەخلەردىن ئىبارەت كۆڭۈل تارتىدىغان نەرسىلەر كىشىلەرگە چىرايلىق كۆرسىتىلدى. ئۇلار دۇنيا تىرىكلىگىدە كىشىلەر پايدىلىنىدىغان نەرسىلەر-دۇر....." (سۈرە ئال ئىمران، 14-ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ــ ت)

ئومەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: ئى ئالىلا، سەن بىزگە چىرايلىق كۆرسەتكەن نەرسە بىلەن خوشال بولۇشتىن باشقىغا قادىر ئەمەسمىز، ئى ئاللا، مېنى ئۇنى ئوز جايىدا ئىشلىتىشكە مۇيەسسەر قىلىشىڭنى سورايمەن. ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: "دۇنيا تىرىكلىگىنى ۋە زىبۇ-زىننەتنى ئىستېگەنلەرنىڭ قىلغان ئەمەللىرىنىڭ ئەجرى بۇ دۇنيادا كېمەيتىلمەي تولۇق بېرىلىپ، ئاخىرەتتە ئۇلارغا دەۋزەختىن باشقا نەرسە بېرىلمەيدۇ، ئۇلارنىڭ

دۇنيادا قىلغان ئەمەللىرى يوققا چىقىرىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ئەمەللىرى ماھىيەتتە باتىل ئىدى." (سۈرە ھۇد، 15 - 16 - ئايەتلەر. — ت)

ئەبۇ زەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىر سائەت ماڭغاندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: بۇ دۇنيادا پۇل - مېلى كوپ بولغان ئادەملەر قىيامەت كۈنى ساۋاپ جەھەتتىن نامىرات ئادەملەردۇر، ئاللا ئاتا قىلغان مېلىنى ئوڭ، سول، ئالدى، ئارقىسىدىكىلەرگە بەرگەن ۋە ئۇنى پايدىلىق ئىشلارغا سەرپ قىلغان ئادەم بۇنىڭ سىرتىدا، دېگەن.

531) روھىي بايلىقنىڭ ھەقىقى بايلىق ئىكەنلىگى، كەمبەغەللىكنىڭ پەزىلىتى ۋە تىلىنى ساقلاش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مالنىڭ كوپلۇگى بايلىق ئەمەس، ھەقىقى بايلىق روھىي بايلىقتۇر.

سەھل ئىبنى سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدىن ئوتۇپ كېتىۋاتاتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېنىدا ئولتۇرغان ئادەمدىن: بۇ ئوتۇپ كېتىۋاتقان ئادەمگە قانداق قارايسەن؟ دەپ سورىدى. ئۇ: بۇ بىر ئىسىلزادە ئادەم، ئاللاغا قەسەم قىلىمەنكى، ئەگەر ئۇ ئويلەنمەكچى بولسا، ئەلۋەتتە خوتۇن ئالالايدۇ، ئەگەر شاپائەت

قىلسا، ئەلۋەتتە شاپائىتى قوبۇل بولىدۇ، دىدى. سەھەل مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يۇقۇرقى گەپنى ئاڭلاپ جىم بولدى، ئاڭغىچە ئۇنىڭ ئالدىدىن يەنە بىر ئادەم ئوتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھىلىقى يېنىدا ئولتۇرغان ئادەمدىن: بۇ ئادەمگە قانداق قارايسەن؟ دەپ سورىدى. ئۇ: ئى رەسۇلۇللا، بۇ مۇسۇلمانلاردىن بىر پەقىر ئادەم، ئەگەر ئويلەنمەكچى بولسا، ئەلۋەتتە خوتۇن ئالالمايدۇ، ئەگەر شاپائەت قىلسا، ئەلۋەتتە شاپائىتى قوبۇل بولمايدۇ، ئەگەر سوزلىسە، ئەلۋەتتە باشقىلار ئۇنىڭ گېپىگە قۇلاق سالمايدۇ، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: بۇ پەقىر ئادەم ھىلىقىدەك سان-ساناقسىز ئىسىلزادە ئادەمدىن ياخشى، دىدى.

سەھەل ئىبنى سەئىددىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ماڭا تىلىنى ۋە ئەۋرىتىنى ساقلاشقا كېپىللىك قىلسا، مەن ئۇنىڭ جەننەتكە كىرىشىگە كېپىللىك قىلىمەن. ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: "كىشى سوز قىلسىلا، ئۇنىڭ ئالدىدا كۇزەتچى پەرىشتە ھازىر بولۇپ، ئۇنىڭ سوزىنى خاتىرىلەپ تۇرىدۇ." (سۈرە قاف، 18-ئايەت. ــ ت)

ئەبۇ ھورەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بەندە ئويلىمايلا ئاللانى مەمنۇن قىلىدىغان بىرەر سوزنى① قىلىپ قويىدۇ، بۇ سوز سەۋىبىدىن ئۇنى ئاللا بىرقانچە دەرىجە يۇقۇرى كوتىرىدۇ، يەنە بىر بەندە پەرۋاسىز-

① زۇلۇمغا ئۇچرىغان بىرەر مۇسۇلماننىڭ ھېشىدىكى زۇلۇمنى كوتىرىۋېتىش ياكى ئۇچرىغان قىينىچىلىققا ياردەم بېرىشكە ئوخشاش.

لىق بىلەن ئاللانى نارازى قىلىدىغان بىرەر سوزنى قىلىپ قويىدۇ، بۇ سوز سەۋىۋىدىن ئاللا ئۇنى دەۋزەخقە تاشلايدۇ.

535) ئاللادىن قورقۇش، گۇناھدىن يېنىش ۋە جەننەتنىڭ يېقىنلىقى توغرىسىدا

ھۇزەيفە ئىبنى يەمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەردىن ئىلگىرى ئوتكەن ئۇممەتلەرنىڭ ئارىسىدا بىر ئادەم بولۇپ، ئۇزىنىڭ قېلىن ئەھەللىرىگە ئۇمىتسىزلىك بىلەن قارايتتى، ئۇ بالىلىرىغا: مەن ئولگەن چاغدا جەسىدىمنى كۆيدۈرۈپ كۈلىنى يازنىڭ شامالىلىق كۈندە دېڭىزغا سورۇۋېتىڭلار، دەپ ۋەسىيەت قىلدى. ئۇ ئولگەندە بالىلىرى ئۇنىڭ ۋەسىيتى بويىچە قىلدى، ئاللا ئۇنىڭ سورۇۋېتىلگەن كۈلىنى جەملەپ، ئۇنىڭدىن: سېنى بۇنداق قىلىشقا نېمە مەجبۇر قىلدى؟ دەپ سورىدى. ئۇ: پەقەت سەندىن قورقۇپ شۇنداق قىلدىم، دىدى. شۇنىڭ بىلەن ئاللا ئۇنى مەغپىرەت قىلدى.

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مەن ئاللا تەرىپىدىن كىشىلەرگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتىلىشتە شۇنداق بىر كىشىگە ئوخشايمەنكى، ئۇ كىشىلەرگە كېلىپ: مەن دۇشمەن قوشۇنىنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كوردۇم، مەن يالىڭاچ ھالدا① سىلەرنى ئاگاھلاندۇرغۇچە-

---

① يالىڭاچ بولۇش خەلقنى دۇشمەنلىك بىسىپ كېلىشىدىن خەۋەرلەندۈرۈش ئۈچۈن كىيىمىنى سېلىپ ئىگىز كوتىرىپ، بېشىنىڭ ئۈستىدىن ئايلاندۇرۇشتىن ئىبارەت.

مەنكى، قېچىكلار، قېچىكلار، دىگەن. بىر قىسىم كىشىلەر ئۇنىڭغا بوي سۇنۇپ، كېچىسى ھولۇقماستىن ئاستا قېچىپ چىقىپ قۇتۇلغان. يەنە بىر قىسىم كىشىلەر ئۇنىڭغا چۈمپۇتىمەي تۇرىۋەرگەن. شۇنىڭ بىلەن سەھەردە دۇشمەن قوشۇنى بېسىپ كىرىپ ئۇلارنى قىرىپ تاشلىغان.

ئابدۇللا ئىبنى ئەمر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سوزى ۋە ھەركىتى ئارقىلىق مۇسۇلمانلارغا زىيان-زەخمەت يەتكۈزمىگەن ئادەم كامىل مۇسۇلمان ھىساپلىنىدۇ، ئاللا مەنئى قىلغان ئىشلارنى تەرك ئەتكەن ئادەم ھەقىقى مۇھاجىر ھىساپلىنىدۇ.

ئابدۇللا ئىبنى مەسئود رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللاغا ئىتائەتمەن بەندىگە جەننەت ئۇنىڭ ئايىغىنىڭ يېپىدىنمۇ يېقىن، ئاللاغا ئاسى بەندىگىمۇ دەۋزەخ ئۇنىڭ كەشنىڭ يېپىدىنمۇ يېقىن①.

---

① ئازغىنا ياخشىلىقنىمۇ سەل چاغلىماي قىلىش كېرەك. چۈنكى بۇ ئاللانىڭ رەھمىتىگە سەۋەپ بولۇشى مۇمكىن. ئازغىنا يامانلىقنىمۇ سەل چاغلىماي ئۇنىڭدىن ساقلىنىش كېرەك، چۈنكى بۇ ئاللانىڭ غەزىۋىگە سەۋەپ بولۇشى مۇمكىن. ئاللانىڭ پەزلى-كەرىمىدىن ئامانلىقنى سورايمەن، رەھمەت قىلىپ بىزنى جەننەتكە كىرگۈزۈشنى تىلەيمەن، بىزنى ئەپۇ قىلىپ، دەۋزەختىن يىراق قىلىشنى تىلەيمەن.

539) ئوزىدىن توۋەنلەرگە قاراش توغرىسىدا ۋە ياخشىلىقنى ياكى يامانلىقنى كوڭلىگە كەلتۈرگەن كىشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەردىن بىر كىم پۇل-مال ۋە چىراي-شەكىل جەھەتتە ئوزىدىن ئۈستۈن ئادەمگە نەزەر سالغاندا، ئوزىدىن توۋەن ئادەمگە قارىسۇن.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاللاتائالانىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئېيتقان: ئۇلۇغ ئاللا ياخشىلىق بىلەن يامانلىقنى ئىلمىي ئەزەلىسىدە تەقدىر قىلىپ يازدى، ئاندىن ئۇلارنى تەپسىلى بايان قىلدى. كىمكى بىرەر ياخشىلىقنى كوڭلىگە كەلتۈرۈپ ئۇنى قىلالمىسا، ئاللا ئۇنىڭغا تولۇق بىر ياخشىلىقنىڭ ساۋابىنى يازدۇ، ئەگەر ئۇ ياخشىلىقنى كوڭلىگە كەلتۈرسە ۋە قىلسا، ئاللا ئۇنىڭغا ئون ياخشىلىقنىڭ ساۋابىدىن يەتتە يۈز ياخشىلىقنىڭ ساۋابىغىچە ياكى ئۇنىڭدىن زىيادە ساۋاپ يازىدۇ. كىمكى بىر يامانلىقنى كوڭلىگە كەلتۈرۈپ ئۇنى قىلمىسا، ئاللا ئۇنىڭغا تولۇق بىر ياخشىلىقنىڭ ساۋابىنى يازدۇ، ئەگەر ئۇنى ئۇ كوڭلىگە كەلتۈرسە ۋە قىلسا، ئاللا ئۇنىڭغا بىر يامانلىقنىڭ گۇناھىنى يازىدۇ.

541) باشقىلار كورسۇن ۋە ئاڭلىسۇن دەپ رىيا بىلەن قىلىنغان ئەمەل ۋە كەمتەرلىك توغرىسىدا

سەلەمە جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

جۇندۇب پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: كىمكى ئەملىنى باشقىلار ئاڭلىسۇن دەپ قىلىدىكەن، ئاللا ئۇنىڭ بۇزۇق نىيىتىنى قىيامەت كۈنى خالايىق ئالدىدا ئاشكارىلاپ، ئۇنى رەسۋا قىلىدۇ. كىمكى ئەملىنى باشقىلار كورسۇن دەپ قىلىدىكەن، ئاللا ئۇنىمۇ شۇنداق قىلىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاتائالا مۇنداق دەيدۇ: كىمكى مېنىڭ ياخشى بەندەمنى دۇشمەن تۇتىدىكەن، ئۇنىڭغا مەن ئۇرۇش ئاچقانلىغىمنى ئۇقتۇرىمەن. مەن بەندەمنىڭ ئۇنىڭ ئۇستىگە پەرز قىلىپ بېكىتكەن ئىبادەتلىرىمنى ئادا قىلىش ئارقىلىق ماڭا يېقىنلىشىشىنى ئەڭ ياقتۇرىمەن. بەندەم نەپلى ئىبادەتلەر ئارقىلىق ماڭا يېقىنلىشىۋەرسە، ئۇنى ياخشى كورۈپ قالىمەن، مەن ئۇنى ياخشى كورۈپ قالغان چاغدا، ئۇنىڭ ئاڭلايدىغان قۇلىغى، كورىدىغان كوزى، تۇتىدىغان قولى ۋە ماڭىدىغان پۇتى بولۇپ قالىمەن. ئەگەر ئۇ سورىسا، سورىغىنىنى چوقۇم بېرىمەن، ئەگەر ئۇ مېنىڭدىن پانا تىلىسە، ئۇنىڭغا چوقۇم پانا بولىمەن.

543) ئاللاتائالاغا مۇلاقات بولۇشنى ياقتۇرىدىغان ئادەم توغرىسىدا، سەكرات توغرىسىدا، ئاللانىڭ قىيامەت كۈنى زېمىننى گۇمران قىلىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئۇبادە ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى ئاللاغا مۇلاقات

بولۇشنى ياقتۇرمىدىكەن، ئاللا ئۇنىڭغا مۇلاقات بولۇشنى ياقتۇرمىدۇ. كىمكى ئاللاغا مۇلاقات بولۇشنى يامان كۆرمىدىكەن، ئاللا ئۇنىڭغا مۇلاقات بولۇشنى يامان كۆرمىدۇ. ئائىشە: بىز ئۆلۈمنى ھېچ ياقتۇرمايمىز، دېدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى: مېنىڭ دېگىنىم ئۇ ئەمەس، مومىن ئادەمگە ئۆلۈم كەلگەندە، ئۇنىڭغا ئۇلۇغ ئاللا تەرىپىدىن بولغان رازىلىق ۋە ئىززەت-ھورمەت بىلەن بىشارەت بېرىلىدۇ. بۇ چاغدا ئۇنىڭغا ئۆلۈمدىن سۆيۈملۈك نەرسە بولمايدۇ. شۇنىڭ بىلەن، ئۇ ئاللاغا مۇلاقات بولۇشنى ياقتۇرىدۇ، ئاللاموۇ ئۇنىڭغا مۇلاقات بولۇشنى ياقتۇرىدۇ. كاپىرغا ئۆلۈم كەلگەندە، ئۇنىڭغا ئاللانىڭ ئازاۋى ۋە ئوقۇبىتى بىلەن بىشارەت بېرىلىدۇ، بۇ چاغدا ئۇنىڭغا ئۆلۈمدىن يامان نەرسە بولمايدۇ، ئۇ ئاللاغا مۇلاقات بولۇشنى ياقتۇرمايدۇ، ئاللاموۇ ئۇنىڭغا مۇلاقات بولۇشنى ياقتۇرمايدۇ.

ئەبۇ قەتادە ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىدىن بىر جىنازە ئۆتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇ ئارام تاپتى، باشقىلارمۇ ئۇنىڭدىن ئارام تاپتى، دېدى. ساھابىلەر: ئى رەسۇلۇللا، ئارام تاپقۇچى كىم؟ ئارام تاپقان باشقىلار كىم؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: مومىن بەندە دۇنيانىڭ جاپا-مۇشەققەت، ئازار-كۆلپەتلىرىدىن ئارام تېپىپ، ئاللانىڭ رەھمىتىگە ئېرىشىدۇ. كاپىر بەندىدىن بەندىلەر، يۇرتلار، دەل-دەرەخلەر ۋە ھايۋانلار ئارام تاپىدۇ، دېدى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللاتائالا قىيامەت كۈنى

قۇدرىتى بىلەن زېمىن ۋە ئاسمانىنى گۈمران قىلىدۇ، ئاندىن ئۇلۇغ ئاللا: مەن پادىشادۇرمەن، زېمىننىڭ پادىشالىرى قەيەردە؟ دەيدۇ.

546) قىيامەت كۈنى دەۋزەختىن ساقلىنىش، جەننەت، دەۋزەخ ۋە ھەۋزى كەۋسەر توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: قىيامەت كۈنى كىشىلەر تەرلەيدۇ، ئۇلاردىن ئاققان تەر زېمىننىڭ ئاستىغا يەتمىش گەز چوڭقۇرلۇقتا سىڭىدۇ، ئۇلارنىڭ ئېغىزلىرىدىن ئېشىپ قۇلاقلىرىغچە چىقىدۇ①.

ئەدى ئىبنى ھاتەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: دەۋزەختىن ساقلىنىڭلار، دىدى. ئاندىن يۇزىنى دەۋزەختىن قاچۇرغانىدەك قىلىپ بىزگە قاراپ: دەۋزەختىن ساقلىنىڭلار، دىدى. ئاندىن ئۈچ قېتىم يۇزىنى دەۋزەختىن قاچۇرغانىدەك قىلىپ بىزگە قارىدى، ھەتتا بىز ئۇنى دەۋزەخقە قاراۋاتقىنىغۇ، دەپ ئويلىدۇق. ئاندىن ئۇ: يېرىم خورما سەدىقە قىلىپ بولسىمۇ، دەۋزەختىن ساقلىنىڭلار، ئەگەر سەدىقە قىلىدىغان نەرسە تاپالمىساڭلار. بىرەر يا خشى سوز بىلەن بولسىمۇ دەۋزەختىن ساقلىنىڭلار، دىدى.

ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

---

① تەرىنىڭ بۇنداق ئېقىشى قىيامەتنىڭ دەھشەتلىكلىگى، قۇياشنىڭ يېقىنلىغى ۋە قىستاڭچىلىق تۇيۇلىدىغانلىقىدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئەھلى جەننەت بولغانلار جەننەتكە، ئەھلى دەۋزەخ بولغانلار دەۋزەخقە كىرىپ بولغاندىن كېيىن، ئولۇم ئېلىپ كېلىنىپ جەننەت بىلەن دەۋزەخنىڭ ئارىسىدا توختىتىلىدۇ، ئاندىن ئۇ بوغۇزلىنىدۇ، ئاندىن كېيىن بىر جاكاچى: ئى جەننەت ئەھلى، ئولۇم دىگەن تۇگىدى، ئى دەۋزەخ ئەھلى، ئولۇم دىگەن تۇگىدى، دەپ توۋلايدۇ. شۇنىڭ بىلەن جەننەت ئەھلى تېخىمۇ خوشال بولىدۇ، دەۋزەخ ئەھلى تېخىمۇ قايغۇرىدۇ.

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئۇلۇغ ئالىلاتائالا جەننەت ئەھلىگە: ئى ئەھلى جەننەت، دەيدۇ. ئۇلار: رەببىمىز، بىز ھازىر، دەيدۇ. ئالىلاتائالا: سىلەر مەمنۇن بولدۇڭلارمۇ؟ دەيدۇ. ئۇلار: مەخلۇقاتىڭدىن ھىچ كىشىگە بەرمىگەن نەرسىنى بىزگە ئاتا قىلغان تۇرساڭ، نىمىشقىمۇ مەمنۇن بولمايتتۇق، دەيدۇ. ئالىلاتائالا: مەن سىلەرگە ئۇنىڭدىنمۇ ئارتۇقراق نەرسىنى بېرىمەن، دەيدۇ. ئۇلار: ئى رەببىمىز، ئۇنىڭدىن ئارتۇقراق قايسى نەرسە ئۇ؟ دەيدۇ. ئۇلۇغ ئالىلا: سىلەرگە مېنىڭ رازىلىغىمنى چۈشۈرىمەن، شۇنىڭ بىلەن سىلەرگە مەڭگۈ غەزەپ قىلمايىمەن، دەيدۇ①.

ئىمران ئىبنى ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت

---

① چۈنكى ئاللانىڭ رازىلىغى ھەر بىر نىجاتلىق ۋە بەختنىڭ سەۋىبىدۇر. خوجىسى ئۇزىدىن رازى ئىكەنلىگىنى بىلگەن ھەر بىر ئادەم بۇنىڭدىن ئۇزىگە ئىززەت ۋە ھورمەت بولىدىغانلىغى ئۈچۈن، بۇنىڭدىن ھەرقانداق نېمەتكە خوشال بولغاندىنمۇ ئارتۇق خوشال بولىدۇ.

قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: دەۋزىخى دىيىلدىغان بىر تۈركۈم كىشىلەر مېنىڭ شاپائىتىم بىلەن دەۋزەختىن چىقىپ جەننەتكە كىرىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مەن. ئى رەسۇلۇللا، قىيامەت كۈنى سېنىڭ شاپائىتىڭ بىلەن ئەڭ بەختلىك بولىدىغان ئادەم كىم؟ دىدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: قىيامەت كۈنى مېنىڭ شاپائىتىم بىلەن ئەڭ بەختلىك بولىدىغان ئادەم مۇشرىكلىقتىن ساپ بولغان ۋە ئىختىيارىي بوي سۇنغان ھالدا "لائىلاھە ئىللەللاھۇ" دىگەن ئادەمدۇر، دىدى.

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇ-كى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مەن دەۋزەختىن ئەڭ كېيىن چىقىدىغان ئادەمنى ۋە جەننەتكە ئەڭ كېيىن كىرىدىغان ئادەمنى ئەلۋەتتە بىلىمەن، ئۇ شۇنداق بىر ئادەمكى، دەۋزەختىن ئومىلەپ چىقىدۇ. ئاللاتائالا ئۇنىڭغا: بارغىن، جەننەتكە كىرگىن، دەيدۇ. ئۇ جەننەتكە كېلىدۇ، ئۇنىڭغا جەننەت توشۇپ كەتكەندەك تۇيۇلىدۇ. ئۇ قايتىپ بېرىپ: ئى رەببىم، جەننەت توشۇپ كېتىپتۇ، دەيدۇ. ئاللاتائالا ئۇنىڭغا: بارغىن، جەننەتكە كىرگىن، دەيدۇ. ئۇ جەننەتكە كېلىدۇ، ئۇنىڭغا جەننەت توشۇپ كەتكەندەك تۇيۇلىدۇ. ئۇ قايتىپ بېرىپ: ئى رەببىم، جەننەت توشۇپ كېتىپتۇ، دەيدۇ. ئاللاتائالا ئۇنىڭغا: بارغىن جەننەتكە كىرگىن، ساڭا ئاتا قىلىنغان جەننەت دۇنيادەك كەڭ ۋە دۇنيادەك ئون ھەسسە كەڭ، دەيدۇ. ئۇ ئادەم ئاللاتائالاغا: سەن پادىشا تۇرۇپ مېنى مەسخىرە قىلىۋاتامسەن

ياكى كۇلۇڭاتامسەن، دەيدۇ. ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كۇلگەنلىگىنى①، ھەتتا ئۇنىڭ ئۇدۇل چىشلىرىنىڭ كورۇنۇپ تۇرغانلىغىنى كوردۇم، دەيدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئېيتىشىچە، جەننەت ئەھلىنىڭ ئەڭ تۇڭەن دەرىجىلىگى ئەنە شۇ كىشىدۇر.

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مەن ھەۋزى كەۋسەرگە ئالدىڭلاردا بېرىپ، ئۇنى سىلەرگە تەييارلاپ تۇرىمەن.

ئابدۇللا ئىبنى ئەمردىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مېنىڭ كولۇم (ھەۋزى كەۋسەر. ــ ت)نىڭ توغرىسى بىر ئايلىق مۇساپىدۇر، ئۇنىڭ سۈيى سۈتتىنمۇ ئاق، ئۇنىڭ ھىدى ئىپارىدىنمۇ خۇش بۇيدۇر. ئۇنىڭ جاملىرى ئاسماندىكى يۇلتۇزلارغا ئوخشايدۇ، ئۇنىڭدىن ئىچكەن ئادەم مەڭگۇ چاڭقىمايدۇ.

555) ئاللا گۇناھدىن ساقلىغان ئادەمنىڭ گۇناھسىز بولىدىغانلىغى، ئىمان ۋە ئەڭ ئەۋزەل سوز توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ھەرقانداق خەلىپە

① پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاللانىڭ ئوزىنىڭ گۇناكار بەندىسىگە قىلغان كەڭ رەھمىتى، مەرھەمىتى ۋە كەڭ رازىلىغىنى كورۇپ، خوشال بولۇپ ۋە ئەجەپلىنىپ كۇلگەن.

(مۇسۇلمانلارنىڭ مۇسۇلمان هوكۇمرانى. ــ ت)نىڭ ئىدىكى تۇرلۇك ۋەزىرى بولىدۇ. بىر تۇرلۇگى ئۇنى خەيرلىك ئىشلارغا تەكلىپ قىلىدۇ، ۋە قىزىقتۇرىدۇ، يەنە بىر تۇرلۇگى ئۇنى يامان ئىشلارغا تەكلىپ قىلىدۇ، ۋە قىزىقتۇرىدۇ، ئاللا گۇناھدىن ساقلىغان ئادەم گۇناھسىز بولىدۇ.

ئابدۇرەھمان ئىبنى سەمۇرەدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئى ئابدۇرەھمان ئىبنى سەمۇرە، مەنسەپنى تىلەپ قولغا كەلتۈرمىگىن①، ئۇنى تىلەپ قولغا كەلتۈرىدىغان بولساڭ، شۇنىڭ بىلەن بولۇپ كېتىسەن ــ دە، ئاللا ساڭا ياردەم بېرىدۇ. ئۇ سەن تەلەپ قىلماستىن قولۇڭغا كېلىدىغان بولسا، ئاللا ساڭا يار ــ يولداش بولىدۇ. بىرەر ئىشنى قىلىش ئۈچۈن قەسەم ئىچكەندىن كېيىن، ئۇنىڭ غەيرىنى قىلىش پايدىلىق بولىدىغانلىغىنى بايقىساڭ، ئىچكەن قەسىمىگە كاپارەت بېرىپ، پايدىلىق ئىشنى قىلساڭ بولىدۇ.....ئاللاتائالا مۇنداق دەيدۇ: "قەسىمىگلارنى ئاراڭلاردا ئالداملىچىلىق ۋاستىسى قىلماڭلار، قەدىمىگلار ئىسلامدا بەرقارار بولغاندىن كېيىن، تېيىپ كېتىدۇ، كىشىلەرنى ئاللانىڭ يولىدىن توسقانلىغىگلار تۈپەيلىدىن، ئازاپقا دۇچار بولىسىلەر، زور ئازاپقا قالىسىلەر." (سۈرە نەھل، 43 ــ ئايەت. ــ ت) ئاللاتائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: "ياخشىلىق قىلماسلىققا، تەقۋادارلىق قىلماسلىققا ۋە كىشىلەرنىڭ

---

① مەنسەپ تۈتۈش مۇشەققەتلىك ئىش بولۇپ، ئۇنىڭ ھوددىسىدىن چىقالايدىغان ئادەملەر ناھايىتى ئاز بولىدۇ، شۇڭا ئۇنى ئازلاپ كېتىپ تىلىمىگىن، ئەگەر ئۇنى تىلەيدىغان بولساڭ، ئۇنىڭغا بېرىلىپ كېتىسەن، ئاللا ساڭا ياردەم بەرمەيدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ ھوددىسىدىن تولۇق چىقالماي قالىسەن، بۇنداق ئەھۋالدىكى ئادەم مەنسەپ تۈتۈشقا لايىق ئەمەس.

ئارىسىنى ئەپلەشتۈرمەسلىككە قەسەم ئىچىش شەكلى بىلەن ئاللانى بۇ ئىشلارغا توسالغۇ قىلماڭلار.....“ (سۈرە بەقەرە، 224 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـــ ت)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: گەپنىڭ ئەڭ ئەۋزىلى تۇت سۆزدۇر: سۇبھانەللا (ئاللانى ئۇلۇغلايمەن)، ئەلھەمدۇلىللا (جىمى مەدھىيە ئاللاغا مەنسۇپ)، لائىلاھە ئىللەللاھۇ (بىر ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد يوق)، ئاللاھۇئەكبەر (ئاللا ھەممىدىن ئۇلۇغدۇر).

559) ئەزر **قىلىش** (شەرىەتتە يوق ئىبادەتنى قىلىمەن دەپ ئۇستىگە ئېلىۋېلىش ـــ ت)، **ئىستائەت قىلىش، ھاراق ئىچكەنلىنى ئۇرۇش، ئوغرىنىڭ قولىنى كېسىش ۋە دىيەت** (قىساس ئۇچۇن ئېلىنىدىغان تولەم ـــ ت) **توغرىسىدا**

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى ئاللاغا ئىتائەت قىلىشقا ۋەدە قىلغان بولسا، ئاللاغا ئىتائەت قىلسۇن، كىمكى ئاللاغا ئاسىلىق قىلىشقا ۋەدە قىلغان بولسا، ئاللاغا ئاسىلىق قىلمىسۇن①.

---

① بۇ شۇنى كورسىتىدۇكى، ئاللاغا بوي سۇنۇش جەھەتتە ۋەدە قىلغان ئادەم ۋەدىسىگە ئەمەل قىلىشى لازىم، ئەگەر بىر كىشى ھېيت كۇنى روزا تۇتۇشقا ۋەدە قىلغان بولسا، بۇ ئادەمگە كاپارەت كەلمەيدۇ. ئەگەر بىر ئادەم بالىسىنى قۇربانلىق قىلىشقا ۋەدە قىلسا، ئۇنىڭ ۋەدىسى ئىناۋەتسىزدۇر.

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھاراق ئىچكەنلەرنى خورمىنىڭ شېخى بىلەن، كەش بىلەن ئۇرۇشقا بۇيرۇغان، ئەبۇ بەكرى سىددىق ھاراق ئىچكەنلەرنى قىرىق دەرە① ئۇرغۇزغان.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىر دىنار (قەدىمقى ئەرەپ تىللاسى. ــ ت) نىڭ توتىتىن بىر قىممىتىگە تەڭ نەرسە ئوغرىلىغان ئوغرىنىڭ قولى كېسىلىدۇ.

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مۇسۇلمان ئادەم ناھەق ئادەم ئولتۇرمىسلا، ئۇنىڭ گۇناللىرىنىڭ تەۋبە ئارقىلىق ئەپۇ قىلىنىشىغا يول بار. ئاللاتائالا مۇنداق دىگەن: "كىمكى بىرەر مومىننى قەستەن ئولتۇرىدىكەن، ئۇنىڭ جازاسى دەۋزەخ بولىدۇ....." (سۈرە نىسا، 93 ــ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ــ ت) ئاللاتائالا يەنە مۇنداق دىگەن: "شۇنداق كىشىلەر بارىكى، ئۇلار ئاللاغا ئىككىنچى بىر مەبۇدنى شېرىك قىلمايدۇ، ئاللا ھارام قىلغان ناھەق ئادەم ئولتۇرۇش ئىشىنى قىلمايدۇ، زىنا قىلمايدۇ. كىمكى بۇ ئىشلارنى قىلىدىكەن، گۇناھىنىڭ جازاسىنى

---

① ھەزرىتى ئەبۇ بەكرىنىڭ دەۋرىدە ۋە ھەزرىتى ئومەرنىڭ دەسلەپكى دەۋرىدە ھاراق ئىچكەنلەرگە قىرىق دەرە ئۇرۇلغان. ھاراق ئىچىش ئەۋج ئېلىپ، پىتنە ــ پاسات كۆپىيىپ، خەلىپىنىڭ ئەمرى ــ پەرمانلىرى ھىساپقا ئېلىنمىغاندىن كېيىن، ھەزرىتى ئومەر ھاراق ئىچكەنلەرنى سەكسەن دەرە ئۇرۇشقا بۇيرۇغان.

تارتىدۇ، ئۇنىڭغا قىيامەت كۈنى ھەسسىلەپ ئازاپ قىلىنىدۇ. ئازاپتا ئۇ خارلانغان ھالدا ئۇزاققىچە قالىدۇ، پەقەت تەۋبە قىلغان، ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارلا بۇ ھالغا قالمايدۇ، ئاللا ئۇلارنىڭ گۇناھلىرىنى ياخشىلىققا ئالماشتۇرىدۇ، ئاللا تولىمۇ مەغپىرەت قىلغۇچى ۋە رەھىمەت قىلغۇچىدۇر." (سۈرە فۇرقان، 68 ـ، 69 ـ، 70 ـ ئايەتلەر. ـــ ت)

ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى بىرگە قارشى قورال كوتىرىدىكەن، ئۇ بىرگە تەۋە ئەمەس.

ئەھنەف ئىبنى قەيس ئېيتىدۇكى، مەن بۇ ئادەمگە① ياردەم بېرىش ئۈچۈن بارغان ئىدىم، ماڭا ئەبۇ بەكرە (توت چاريانىڭ بىرى بولغان ئەبۇ بەكرى ئەمەس. ـــ ت) ئۇچراپ قېلىپ، قەيەرگە بارىسەن؟ دىدى. مەن: بۇ ئادەمگە ياردەم قىلىشقا بارىمەن، دىسەم، ئۇ مۇنداق دىدى: قايتقىن، چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: ئىككى مۇسۇلمان بىر بىرىگە تىغ تەڭلىسە، ئولتۇرگۈچىمۇ، ئولگۈچىمۇ دەۋزەختە بولىدۇ، دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان. مەن: ئى رەسۇلۇللا، ئولتۇرگۈچىنىڭ دەۋزەختە بولىشىنى، ئولگۈچىنىڭمۇ دەۋزەختە بولۇشى قانداق گەپ، دىسەم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۇ ئۆز ئىنىڭ ھەمراسىنى ئولتۇرۇشكە ھېرىس بولغانلىغى ئۈچۈندۇر، دېگەن.

---

① مومىنلەرنىڭ خەلىپىسى ھەزرىتى ئەلى ئىبنى ئەبى تالىب كوزدە تۇتتۇلىدۇ.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كتابلارنىڭ يېڭى تارقىتىش

564) ئادەم ئولتۇرگەننى ئولتۇرۇش، ناھەق قان توكۇش، قىساس ئېلىش توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر ئاللادىن باشقا ھېچ مەبۇد يوق ئىكەنلىگىگە ۋە مېنىڭ بەرھەق پەيغەمبەر ئىكەنلىگىمگە ئېتىقات قىلغان مۇسۇلمان ئادەمدىن تۆۋەندىكى ئۈچ ئىشنىڭ بىرى سادىر بولمىغىچە ئۇنىڭ قېنىنى توكۇش دۇرۇس بولمايدۇ: بۇ ئۈچ ئىش ناھەق ئادەم ئولتۇرۇشتىن، ئەرلىك ياكى خوتۇنلۇق تۇرۇپ پاھىشە قىلىشتىن، مۇسۇلمانلار جامائەسىنى تەرك ئېتىپ مۇرتەد بولۇپ كېتىشتىن ئىبارەت.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مۇنداق ئۈچ تۈرلۈك ئادەمنى ئاللا ئەكۈ يامان كۆرىدۇ، بۇلار ھەرەمدە تۇرۇپ توغرا يولدىن ئازغان ئادەم، ئىسلام دىنىدا تۇرۇپ جاھىلىيەت دەۋرىنىڭ قىلىقلىرىنى قىلغان ئادەم، ناھەق رەۋىشتە ئادەم ئولتۇرگەن ئادەم.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان: بىز بولساق دۇنيادا ئەڭ كېيىن كەلگەن ۋە ئاخىرەتتە ئەڭ ئالدىدا تۇرىدىغان ئۈممەتتۇرمىز. ئەبۇ ھۇرەيرە يەنە مۇشۇ ھەدىستە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن دەيدۇ: بىر ئادەم سېنىڭ رۇخسىتىڭسىز

ئويۇڭگه قارايدىغان بولسا، تاش ئېتىپ ئۇنىڭ كوزىنى قويۇۋەتسەڭ ساڭا ھېچ گۇنا بولمايدۇ.

567) قەسەم ئىچىش، كان بېسۇبلىپ ئولگەنگە تولەم كەلمەسلىك ۋە زىممى (مۇسۇلمانلار ھامىلىغىدىكى مۇسۇلمان ئەمەس ئادەم ــ ت)**نى ئولتۇرگەنىنىڭ گۇنايى توغرىسىدا**

ئەشئەس ئىبنى قەيىستىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سېنىڭ دەۋايىڭنى بىر تەرەپ قىلىش ئۈچۈن ئىككى گۇۋاچىڭ بولۇشى ياكى جاۋاپكارنىڭ قەسىمى كېرەك.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ھايۋاننىڭ يەتكۈزگەن زىيىنىغا تولەم كەلمەيدۇ، قۇدۇقتىن يەتكەن زىيانغا تولەم كەلمەيدۇ①،

---

① بىر ئادەم ئوزىنىڭ يېرىگە ياكى پادىشالىق يەرگە قۇدۇق كولىغان بولسا ۋە ئۇنىڭغا ئادەم ياكى باشقا نەرسە چۈشۈپ كېتىپ ھالاك بولغان بولسا، قۇدۇق ئىگىسى جاۋاپكار بولمايدۇ، شۇنىڭدەك بىر ئادەمنى يالىلاپ كولاتقان بولسا، ئۇنىڭ ئۇستىگە قۇدۇق ئورۇلۇپ چۈشۈپ ھالاك بولسا، كولاتقان ئادەم جاۋاپكار بولمايدۇ. دۇرۇس، مۇسۇلمانلارنىڭ ماڭىدىغان يولىغا ياكى غەيرىنىڭ يېرىگە ئۇنىڭ رۇخسىتسىز قۇدۇق كولىغان بولسا، ئۇنىڭغا ئادەم چۈشۈپ كېتىپ ئولۇپ كەتسە، كولىغۇچى جاۋاپكار بولىدۇ ۋە مېلىدىن كاپارەت بېرىدۇ. ئادەمدىن باشقا نەرسە چۈشۈپ كېتىپ ھالاك بولسا، كولىغۇچىغا تولەم كېلىدۇ. ئورەكلەرمۇ قۇدۇقنىڭ ھوكمىدە بولىدۇ.

كانـدىن كەلـگەن زىيانـغا تولەم كەلـمەيدۇ ①، ئالتۇن، كۈمۈشتەك كان مەھسۇلاتىنىڭ بەشتىن بىرى زاكاتقا بېرىلىدۇ.

ئابـدۇلـلا ئىبنى ئەمـردىن رىـۋايەت قىلـىنـىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنـداق دىگەن: كىمكى مۇئاھىدە تۇزۇشـكەن② بىر ئادەمنى ئولتۇرىدىكەن، ئۇ جەننەتنىڭ بۇيىنى پۇرىمايدۇ، جەننەتنىڭ بۇيى قىرىق يىللىق مۇساپىدىن كېلىپ تۇرىدۇ.

570) ئاللاغا شېرىك كەلتۈرۈش، زاكاتنى مەنئى قىلىش ۋە ھىلىگەرلىك توغرىسىدا

ئابدۇلـلا ئىبنى ئەمر رىۋايەت قىلـىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بىر ئەرابى كېلىپ: ئى رەسۇلۇللا، گۇناھى كەبىرلەر قايسى؟ دەپ سورىـدى. رەسۇلۇلـلا: ئالـلاغا شـېرىك كەلـتۈرۈش، دىدى. ئەرابى: ئاندىن قالـسىچۇ؟ دەپ سورىـدى. رەسۇلۇللا: ئاتا-ئانىنى قاخشـىتىش، دىدى. ئەرابى: ئانـدىن قالـسىچۇ؟ دەپ سورىـدى. رەسۇلۇلـلا: يالغانـدىن قەسەم ئىچىش، دىدى. مەن: يالغان قەسەم دىگەن نېمە؟ دەپ سورىدىم. رەسۇلۇللا: يالـغانـدىن قەسەم ئىچىپ مۇسۇلمان ئادەمنىڭ مېلىنى ئېلىۋېلىش، دىدى.

---

① كولىغان ئادەمنىڭ ئۈستـىگە ئورۇلۇپ كېتىپ، ئۇ ئادەم ھالاك بولسا تولەم كەلمەيدۇ.

② جىزىيە بېرىـشكە توخـتام قىلـىشقان ياكى سۇلـتان بىلەن كېلـىشىم تۇزۇشكەن ياكى بىرەر مۇسۇلماننىڭ باش پانايى بولۇشقا ئېرىشكەن بولسا.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: توگىلەرنىڭ خوجايىنى زاكىتىنى بەرمىسە، ئاللا قىيامەت كۈنى ئۇنىڭغا توگىلەرنى ئاپىرىدە قىلىدۇ، توگىلەر تاپانلىرى بىلەن ئۇنىڭ يۈزىگە قاتتىق ئۇرىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىشى ئوشۇقچە ئوتلاقنى توساش مەقسىدى بىلەن ئوشۇق سۈيىنى توسمىسۇن①.

573) نىكا ۋە ھەدىيە توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: قىزنىڭ رازىلىغىنى ئالماستىن ئۇنى نىكا قىلىپ ئېلىشقا بولمايدۇ، چوكاننىڭ رازىلىق سوزىنى ئالماستىن ئۇنى نىكا قىلىپ ئېلىشقا بولمايدۇ، دىگەن. ئى رەسۇلۇللا: قىزنىڭ رازىلىغى قانداق بولىدۇ؟ دەپ سورىغۇچىغا ئۇ: قىزنىڭ سۈكۈت قىلىپ تۇرغىنى ئۇنىڭ رازىلىق بىلدۈرگەنلىگى بولىدۇ، دىگەن. بەزى ئادەملەر②: قىزدىن رازىلىق سورالمىسا ۋە ئۇ نىكالانغىلى ئۇنىمىسا، بىر ئادەم ھىلە ئىشلىتىپ ئىككى ئادەمنى تېپىپ، قىزنى

---

① بۇنىڭ مەنىسى شۇكى، بىر ئادەم سەھرادا سۇ چىقارسا، سۇنىڭ ئەتراپىدا ئوتلاق بولۇپ، ئۇنىڭدا ئوتلايدىغان چارۋىلارنىڭ ئۇنىڭدىن باشقا ئىچىدىغان سۈيى بولمىسا، سۇنىڭ ئىگىسى ئوشۇقچە سۈيىدىن چارۋىلارنىڭ ئىچىشىنى توسمىسۇن، چۈنكى سۇنى ئىچىشتىن توسقاندا كىشىلەر زىيان تارتىپ قالىدۇ.

② بۇ ئىمام ئەزەم ئەبۇ ھەنىفەدۇر، ئۇنىڭغا ئاللانىڭ رەھمىتى بولسۇن.

www.uyghurkitap.com

ئۇنىڭ رازىلىغى بىلەن نىكالاپ ئالغانلىققا يالغاندىن گۇۋالىق بەرگۈزسە، ئۇلارنىڭ گۇۋالىغىغا ئاساسەن، قازى قىزنىڭ نىكاسىنى مۇقىملاشتۇرسا، ئەر بولغۇچى يالغان گۇۋالىقنى بىلىپ تۇرۇپ قىزغا يېقىنچىلىق قىلسا، ھېچ كارايىتى يوق①، بۇ دۇرۇس ئىكا ھىساپلىنىدۇ②، دەپ قارايدۇ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بەرگەن سوغىسىنى قايتۇرۇۋالغان ئادەم قەي قىلىۋەتكەن نەرسىنى قايتا يېگەن ئىتقا ئوخشايدۇ، بىز بۇنداق يامان خىسلەت بىلەن سۈپەتلەنمەسلىگىمىز لازىم.

575) ياخشى بەندىلەرنىڭ كورگەن چۈشى، چۈشنىڭ ئاللا تەرىپىدىن بولىدىغانلىقى ۋە بىشارەتلىك چۈشلەر توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ياخشى ئادەمنىڭ كورگەن ياخشى چۈشى پەيغەمبەرلىكنىڭ③ قىرىق ئالتە پارچىسىدىن بىر پارچىدۇر.

---

① بۇنىڭ بىلەن گۇناكار بولمايدۇ.

② چۈنكى ئەبۇ ھەنىفەنىڭ مەزھىبىدە قازىنىڭ ھوكمى سىرتقى ۋە ئىچكى جەھەتتىن ئىجرا قىلىنىدۇ.

③ كىنايە تەرىقىسىدە ئېيتىلغان سوز، چۈنكى ئالدىن خەۋەر بېرىش پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپات بولۇشى بىلەن توگىگەن.

ئەبۇ قەتادە ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ياخشى چۈش ئالالادىن بولىدۇ، قورقۇنچلۇق چۈش شەيتاندىن بولىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: پەيغەمبەرلىكتىن پەقەت بىشارەتلەرلا قالدى. ساھابىلەر: ئى رەسۇلۇللا، بىشارەتلەر نىمىلەر؟ دېۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ياخشى چۈش، دىدى.

578) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى چۈشىدە كورۈش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: مېنى چۈشىدە كورگەن ئادەم ئوڭىدا كورىدۇ①، شەيتان مېنىڭ شەكلىمگە كىرەلمەيدۇ.

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: مېنى چۈشىدە كورگەن ئادەم راست كورگەن بولىدۇ، چۈنكى شەيتان مېنىڭ سۈرىتىمگە كىرەلمەيدۇ.

---

① قىيامەت كۈنى كورىدۇ دېگەن مەنىدە. بۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى چۈشىدە كورگۈچىگە ئۇنىڭ دۇنيادىن ئىمان بىلەن كېتىدىغانلىغىدىن بىشارەتتۇر. چۈنكى دۇنيادىن ئىمان بىلەن كەتكەندىلا ئالدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى قىيامەتتە ئالاھىدە كورگىلى بولىدۇ. ئاللا پەزلى-كەرىمى بىلەن بىزگە، دوستلىرىمىزغا ۋە مۇسۇلمانلارغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى كورۈشنى مۇيەسسەر قىلسۇن، مەرھەمەت قىلىپ بىزنى جەننەتكە داخىل قىلسۇن، دەۋزەخ ئازابىدىن ساقلىسۇن.

ئىبنى سىرىن ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، ئەبۇ ھۇرەيرە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: قىيامەت يېقىنلاشقان چاغدا، مومىننىڭ كورگەن چۈشى يالغان بولمايدۇ، مومىننىڭ كورگەن چۈشى پەيغەمبەرلىكنىڭ قىرىق ئالتە پارچىسىدىن بىر پارچىدۇر، دىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دىگەن. مۇھەممەد ئىبنى سىرىن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۈممىتىنىڭ كورگەن چۈشلىرىنى راست دەپ قارايمەن، دەيدۇ. ئەبۇ ھۇرەيرە يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىكىنى رىۋايەت قىلىدۇ: چۈش ئۈچ تۈرلۈك بولىدۇ، بىرى كىشى ئويغاق ۋاقتىدا شۇغۇللانغان ئىشلىرىنىڭ ئىنكاسى بىلەن كورگەن چۈش①، ئىككىنچىسى شەيتاندىن بولغان قورقۇنچلۇق چۈش، ئۈچىنچىسى ئاللا تەرىپىدىن بولغان بىشارەتلىك چۈش②. كىمكى يامان چۈش كوردىكەن، ئۇنى ھىچ ئادەمگە ئېيتمىسۇن، تۇرۇپ نامازغا ئوقۇسۇن. ئىبنى سىرىن ئېيتىدۇكى، ئەبۇ ھۇرەيرە بويۇنغا تاقاق سېلىنىپ چۈشگەننى ياخشى ھىساپلىمايتتى، چۈشكە تەبىر بەرگۈچىلەر پۇتىغا ئىشكەل سېلىنىپ كورگەن چۈشنى ياخشى ھىساپلايتتى، ئۇنىڭغا دىندا مۇستەھكەم تۇرغانلىقىنى كورسەتمىدۇ، دەپ تەبىر بېرەتتى.

581) يالغاندىن چۈش كوردۇم دىيىش توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيـ

---

① ئويغاق چېغىدىكى بىرەر مەشغۇلات ياكى ئىشقى ـ مۇھەببەتكە دائىر نەرسىلەر بولۇپ، بۇنداق چۈشنىڭ ئېتىۋارى، تەبىرى بولمايدۇ.

② بۇنى چۈش پەرىشتىسى ئېيتىپ كېلىدۇ.

غەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى كورمىگەن چۇشىنى ياخشى دەپ كوردۇم دىسە، ئۇ قىيامەت كۈنى ئىككى تال ئارپىنى بىر بىرىگە جۇپلەپ چېقىشقىدەك مەجبۇر قىلىنىدۇ، ئۇ ئۇنى ھەرگىزمۇ چېقالمايدۇ. كىمكى ئۇزۇنلۇك ئاڭلىشىنى ياقتۇرمايدىغان ياكى ئۇزۇن قاچىدىغان خەلقنىڭ سۆزىگە قۇلاق سالىدىكەن، قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ قۇلىغىغا قوغۇشۇن قۇيۇلىدۇ. كىمكى جانلىق نەرسىلەرنىڭ رەسىمىنى سىزىدىكەن، قىيامەت كۈنى ئازاپقا قالىدۇ، ئۇنىڭغا جان كىرگۈزۈشكە زورلىنىدۇ، ئۇ ئۇنىڭغا جان كىرگۈزەلمەيدۇ.

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئىككى كۆزى كورمىگەن نەرسىنى كوردۇم دىيىش ئەڭ چوڭ يالغانچىلىق ھىساپلىنىدۇ.

582) يامان چۈش كورگەنده قانداق قىلىش، بامدات نامىزىدىن كېيىن چۈش ئورۇش توغرىسىدا

ئەبدى رەببىم ئىبنى سەئىد ئەبۇ سەلەمەدىن رىۋايەت قىلىدۇ، ئەبۇ سەلەمە ئېيتىدۇكى، مەن تاكى ئەبۇ قەتادەدىن مۇشۇ گەپنى ئاڭلىغىچە، يامان چۈش كورسەم كېسەل بولۇپ كېتەتتىم. ئۇ مۇنداق دىگەن: مەنمۇ تاكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تۇڭانىكى سۆزىنى ئاڭلىغانغا قەدەر، يامان چۈش كورسەم كېسەل بولۇپ كېتەتتىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ياخشى چۈش ئاللا تەرىپىدىن بولىدۇ، سەلەردىن بىر كىم ياخشى چۈش كورۇپ قالغان چېغىدا، ئۇنى پەقەت ياخشى كورگەن ئادەمگىلا سۆزلەپ بەرسۇن، يامان

چۇش كورگەن چېغىدا، ئۇنىڭ يامانلىغىدىن ۋە شەيتانىڭ يامانلىغىدىن ئاللاغا سىغىنسۇن، ئۇچ قېتىم سۇل تەرىپىگە تۈكۈرۈۋەتسۇن، ئۇنى ھېچكىمگە سوزلەپ بەرمىسۇن، ئۇ چۇش ئۇنىڭغا زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ.

سەمۇرە ئىبنى جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە سىلەردىن چۇش كورگەن ئادەم بارمۇ؟ دەپ كوپ سۇراتتى، شۇنىڭ بىلەن ئالالا خالىغان ئادەملەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا چۇشلىرىنى بايان قىلاتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەتىگەندە بىزگە مۇنداق دەپ بەرگەن: كىچىسى ئىككى پەرىشتە كېلىپ مېنى تۇرغۇزۇپ، ماڭا: يۇر، ددى، مەن ئۇلار بىلەن يۇردۇم، بىز ئوڭدىسىغا ياتقان بىر ئادەمنىڭ يېنىغا كەلدۇق، ئۇنىڭ ئۇستىدە بىر ئادەم تاشنى تۇتۇپ تۇراتتى ۋە تاش بىلەن ئۇنىڭ ئۇستىگە تاشلىنىپ، كاللىسىنى يەنچىيتتى، تاش دومىلاپ، ئۇنىڭ ئالدىغا كېلەتتى، ئۇرغۇچى ئادەم تاشنى ئېلىپ، ئۇرۇلغۇچىنىڭ كاللىسى ساقىيىپ ئەسلىگە كەلگىچە كۇتۇپ تۇراتتى. ئۇنىڭ كاللىسى ئەسلىگە كەلگەندىن كېيىن، يەنە ئاۋالقىدەكلا ئۇنىڭ ئۇستىگە تاشلىنىپ كاللىسىنى يەنچىيتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىدى: مەن پەرىشتىلەرگە سۇبھانەللا (ئەجەپلىنىش مەنىسىدە...ت)، بۇ ئىككى ئادەم نېمە ئادەم؟ دىسەم، پەرىشتىلەر ماڭا: يۇر، يۇر، ددى. بىز يۇرۇپ ئوڭدىسىغا ياتقان بىر ئادەمنىڭ يېنىغا كەلدۇق. بىر ئادەم ئۇنىڭ ئۇستىدە تۇرۇپ، يۇزىنىڭ بىر تەرىپىگە كېلىپ كاناره بىلەن ئۇنىڭ جاۋغىيىدىن، بۇرنىدىن ۋە كوزىدىن بوينىغىچە تىلاتتى (ئەبۇ رەجانىڭ رىۋايىتىدە "تىلاتتى" دېگەن

سوزنىڭ ئورنىغا "ياراتىتى" دىگەن سوز ئىشلىتىلگەنلىگى مەلۇم)، ئاندىن يۇزىنىڭ ئىككىنچى تەرىپىنمۇ شۇنداق قىلاتتى. بۇ تەرىپىنى قىلىپ بولغىچە ئاۋالقى تىلىنغان تەرىپى ساقىيىپ ئەسلىگە كېلەتتى، ئەسلىگە كەلگەن تەرىپىنى يەنە ئاۋالقىدەك تىلاتتى. مەن: سۇبھانەللا، بۇ ئىككى ئادەم نىمە ئادەم؟ دەپ سوردىم، پەرىشتىلەر ماڭا: يۇر، يۇر، دىدى. بىر يۇرۇپ تونۇرغا ئوخشايدىغان بىر گوداڭغا كەلدۇق. سەمۇرە ئىبنى جۇندۇبنىڭ ئېسىدە قېلىشچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: گوداڭدىن قىيا-چىيا ئاڭلىنىپ تۇراتتى. گوداڭغا قارىساق، قىپ-يالىڭاچ ئەر-ئاياللار بار ئىكەن، ئۇلارنىڭ ئاستى تەرىپىدىن ئوتنىڭ يالقۇنى كېلىپ تۇرۇپتۇ، بۇ يالقۇن ئۇلارغا يېتىپ كەلگەندە، ئۇلار ۋاقىرىشىپ كېتەتتى. مەن پەرىشتىلەردىن: بۇلار كىملەر؟ دەپ سوردىم. پەرىشتىلەر ماڭا: يۇر، يۇر، دىدى. بىز يۇرۇپ بىر ئوستەڭگە يېتىپ كەلدۇق. سەمۇرە ئىبنى جۇندۇب ئېيتىدۇكى، ئېسىمدە قېلىشچە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئوستەڭ قانداق قىزىل ئىدى، ئوستەڭدە بىر ئادەم ئۆزۈپ يۇرەتتى، ئوستەڭنىڭ قىرغىغدا بىر ئادەم بولۇپ، ئۇ يېنىغا نۇرغۇن تاش يىغىۋالغان ئىدى. ھىلىقى ئوستەڭدە ئۆزۈپ يۇرگەن ئادەم تاش يىغىۋالغان ئادەمنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئاغزىنى ئاچاتتى، ئۇ ئۇنىڭ ئاغزىغا بىر تاش سېلىپ قوياتتى. ئۇ بېرىپ ئوستەڭدە يەنە ئۆزەتتى، ئاندىن ئۇنىڭ ئالدىغا يەنە قايتىپ كېلەتتى. ھەر قايتىپ كەلگەندە ئاغزىنى ئاچاتتى، ئۇ ئۇنىڭ ئاغزىغا تاش سېلىپ قوياتتى. مەن پەرىشتىلەردىن: بۇلار كىم؟ دەپ سوردىم، ئۇلار ماڭا: يۇر، يۇر، دىدى. بىز يۇرۇپ ناھايىتى قەبىھ سۇرەتلىك بىر ئادەمنىڭ يېنىغا كەلدۇق. ئۇنىڭ يېنىدا بىر ئوت

بولۇپ، ئۇ ئوتنى قوچۇيتتى ۋە ئەتراپىدا ئايلىنىپ يۈرەتتى. پەرىشتىلەردىن: بۇ نىمە ئادەم؟ دەپ سورىدىم. پەرىشتىلەر ماڭا: يۈر، يۈر، ددى. بىز يۈرۈپ، ئوسۇملۇكلىرى ئىگىز ئوسكەن، باھارنىڭ خىلمۇ-خىل گۈل-چىچەكلىرى بىلەن تولغان بىر باغچىغا كەلدۇق. باغچىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بويىنىڭ ئىگىزلىگىدىن بەشىنى كورگىلى بولمايدىغان ئىگىز بىر ئادەم تۇرۇپتۇ. ئۇنىڭ ئەتراپىدا نۇرغۇن بالىلار تۇرۇپتۇكى، بۇنداق كوپ بالىلارنى زادى كورمىگەن ئىدىم. پەرىشتىلەردىن: بۇ كىم؟ ئۇلار كىملەر؟ دەپ سورىدىم. پەرىشتىلەر ماڭا: يۈر، يۈر، ددى. بىز يۈرۈپ، شۇنداق چوڭ باقىقا يېتىپ كەلدۇقكى، بۇنداق چوڭ ۋە چىرايلىق باغنى زادى كورمىگەن ئىدىم. پەرىشتىلەر مېنى باقىقا چىق ددى، بىز باقىقا چىقىپ ئالتۇن كېسەك بىلەن كۇموش كېسەكتىن سېلىنغان بىر شەھەرگە يېتىپ باردۇق، شەھەرنىڭ دەرۋازىسىغا بېرىپ ئېچىپ بېرىشنى تەلەپ قىلدۇق، بىزگە شەھەرنىڭ دەرۋازىسى ئېچىپ بېرىلدى، شەھەرگە كىردۇق. بۇ يەردە بىزنى بەدەنلىرىنىڭ يېرىمى ئەڭ چىرايلىق، يېرىمى ئەڭ قەبىھ بولغان كىشىلەر كۇتۇۋالدى. پەرىشتىلەر ئۇلارغا: بېرىڭلار، ئاشۇ ئوستەڭگە چۈشۈڭلار، ددى. قارىساق، توغرىسىغا ئېقىۋاتقان بىر ئوستەڭ تۇرۇپتۇ. ئاقلىقىتا ئۇنىڭ سۈيى گويا سۈتتەك ئىدى، ئۇلار ئوستەڭگە بېرىپ چۈشتى، ئاندىن بىزنىڭ يېنىمىزغا قايتىپ كەلدى. ئۇلارنىڭ بەدىنىدىكى قەبىھلىك يوقىلىپ، ئۇلار ئەڭ چىرايلىق شەكىلگە كىرگەن ئىدى. پەرىشتىلەر ماڭا: بۇ سېنىڭ مەنزىلگاھىڭ ئەدنى جەننەتتى بولىدۇ، ددى. كوزۇمنى يۇقۇرىغا تىكىپ قارىسام، ئاق بۇلۇتتەك بىر ساراي تۇرۇپتۇ. پەرىشتىلەر ماڭا: مانا بۇ سېنىڭ ئورنۇڭ، ددى. مەن پەرىشتىلەرگە: سىلەرگە

ئاللا بەخت ئاتا قىلسۇنكى، مېنى قويۇۋېتىڭلار، ئۇنىڭغا كىرىمەن، دېدىم. پەرىشتىلەر: ھازىر كىرىشكە بولمايدۇ، ئۇنىڭغا كېلىچەكتە كىرىسەن، دېدى. مەن پەرىشتىلەرگە: كېچىدىن بۇيان ئاجايىپ ئەھۋاللارنى كوردۇم، ئۇلارنى دەپ بەرسەڭلار، دېدىم. پەرىشتىلەر ماڭا: ئۇلاردىن سېنى خەۋەردار قىلىپ قويايلى، سەن ئالدىدا كورگەن كاللىسى تاش بىلەن يەنچىلۋاتقان ئادەم قۇرئاننى ئۇگىنىپ تاشلىۋەتكەن ۋە پەرز نامازنىڭ ۋاقتىدا ئوقىلايدىغان ئادەم؛ سەن كورگەن، جاۋغاي، بۇرۇن ۋە كوزلىرىدىن تارتىپ بوينىغىچە تىلىنىۋاتقان ئادەم ئەتىگەندە ئويىدىن چىقىپ سىرتتا يالغان-ياۋداقلارنى تارقىتىدىغان ئادەم؛ تونۇرغا ئوخشايدىغان گوداڭدا تۇرغان ئەر-ئاياللار بولسا پاھىشىۋازلار، سەن كورگەن ئوستەڭدە ئۇزۇۋاتقان، ئاغزىغا تاش سېلىنغان ئادەم بولسا جازانىخوردۇر؛ ئوتنىڭ يېنىدا تۇرۇپ ئۇنى قوچۇۋاتقان ۋە ئەتراپىدا ئايلىنىپ تۇرغان ئادەم دەۋزەخقە مەسئۇل پەرىشتە مالىكتۇر؛ باغدا تۇرغان ئىگىز بويلۇق ئادەم ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامدۇر، ئۇنىڭ چوربىسىدىكى باللار ئىسلام تەبىئىتى بىلەن تۇغۇلغانلاردۇر، دېدى. سەمۇرە مۇنداق دەيدۇ: مۇسۇلمانلاردىن بىرى: ئى رەسۇلۇللا، مۇشرىكلارنىڭ باللىرىمۇ شۇلارنىڭ قاتارىغا كىرەمدۇ؟ دەپ سورىغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: مۇشرىكلارنىڭ باللىرىمۇ شۇلارنىڭ قاتارىغا كىرىدۇ، بەدەنلىرىنىڭ يېرىمى چىرايلىق، يېرىمى قەبىھ كەلگەن كىشىلەر ياخشى ئىشلارغا يامان ئىشلارنى ئارىلاشتۇرۇپ قىلغانلاردۇر، ئاللا ئۇلارنى كەچۈرسۇن، دېدى.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرىكى تارىسى

585) سۇلتانغا ئىتائەت قىلىش ۋە بىزگە قارشى قوراللىق كۈتەرگەنلەر ھەددىدىن توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى باشلىغىنىڭ بىرەر ئىشىنى① ياقتۇرمىسا، سەۋرى قىلسۇن②. كىمكى سۇلتانغا ئىتائەت قىلىشتىن بىر غېرىچ چەتنەيدىكەن، ئۇ جاھىلىيەت دەۋرىدىكىلەرگە ئوخشاش ئۆلىدۇ. ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: "ئارائىلاردىكى زۇلۇم قىلغانلارنىڭلا بېشىغا كېلىش بىلەن چەكلىنىپ قالمايدىغان بالانىڭ كېلىشىدىن ساقلىنىڭلار....." (سۈرە ئەنفال، 25 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.ـــت)

جۇنادە ئىبنى ئۇمەييە مۇنداق دەيدۇ: بىز ئۇبادە ئىبنى سامىتنىڭ يېنىغا كىردۇق، ئۇ كېسەل ئىدى، بىز ئۇنىڭغا: ئاللا ساڭا شىپالىق بەرسۇن، بىزگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئاڭلىغان بىرەر ھەدىسنى سۆزلەپ بەرسەڭ، شۇنىڭ بىلەن ئاللا ساڭا ساۋاپ بەرگەي، دېدۇق. ئۇ مۇنداق دېدى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنى چاقىردى، بىز ئۇنىڭغا بەيئەت قىلدۇق، شۇنداق شەرت ئاستىدا بەيئەت قىلدۇقكى، ئىشقا قىزغىنلىق بولغان ھالدىمۇ، قىزغىنلىق بولمىغان ھالدىمۇ، قىيىن ھالدىمۇ، قولايلىق ھالدىمۇ، ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلدىغان، ئەمرلەر شەخسى مەنپەئەتلىرىنى ئەلا بىلگەندىمۇ ئۇلارغا ئىتائەت

---

① دىنىي ئىشلار كوزدە تۇتۇلدۇ.

② يەنى يەتكەن كۆڭۈلسىزلىككە چىداپ، سۇلتاننىڭ ئىتائىتىدىن چىقمىسۇن.

قىلىدىغان، ئىش بېشىدىكىلەر ئاللا تەرىپىدىن ئېنىق دەلىلى ① بولغان ئاشكارا كۆپرىلىقنى سالىدۇ. قىلمىغىچە، ئۇلارغا ئىتائەت قىلىدىغان بولىدۇق.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەردىن بىر كىم قەبرىنى دىشىغا قورال تەڭلىمىسۇن، چۈنكى ئۇ ئۇقمايدىكى، شەيتان ئۇنىڭ قولىدىكى قورالنى تارتىۋېلىپ، ئۇنى دەۋزەخقە تاشلايدىغان ۋەقەگە دۇچار قىلىپ قويۇشى مۇمكىن②.

591) بىرەر قەۋمنى ئاللانىڭ جازالىشى، پۇقرالارنى ياخشى باشقۇرۇش، گورىستانلىقنى ئارزۇ قىلىش توغرىسىدا

ئىبنى ئۇمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئاللا بىرەر قەۋمگە ئازاب-ئۇقۇبەت كەلتۈرسە، ئازاب-ئۇقۇبەت ئۇلارنىڭ ھەممىسگە كېلىدۇ③،

---

① قۇرئاندىن ياكى سەھىھ ھەدىستىن باشقىچە مەنە بېرىشكە بولمايدىغان ئېنىق دەلىل تاپمىغىچە، ئىسلام باشلىقلىرىنىڭ ھەركىتىنى توغرا چۈشەندۈرۈشكە يوللا بولىدىغان بولساڭ ئۇنىڭ ئۇستىدىن ئىسيان كوتىرىش جايىز بولمايدۇ.

② بۇنىڭدىن ئوزى ھارام بولمىسمۇ، ھارام نەرسىگە ئېلىپ بارىدىغان ئىشتىن ساقلىنىشنىڭ لازىملىغى چىقىدۇ، مەيلى ئۇ راست ياكى ئويۇن-چاخچاق يوسۇندا قىلىنسۇن. شۇنىڭدەك بۇ ھەدىستىن، كىشىنى تىلاش، جىدەل-ماجرا قىلىش ۋە ئەزىيەت يەتكۈزۈش ئىشلىرىنىڭ مەنئى قىلىنغانلىغى چىقىدۇ.

③ ئازاب ئومۇمى بولۇپ، ھەتتا ئۇ قەۋمنىڭ ئىچىدىكى ياخشى بەندىلەر-

ئاندىن قىيامەت كۈنى ئۇلار ياخشى-يامانلىغىغا قاراپ ئايرىلىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشى بىر ئادەمنىڭ قەۋرىسىنىڭ يېنىدىن ئوتۇپ كېتىۋېتىپ، كاشكى ئۇنىڭ ئورنىدا مەن بولغان بولسامچۇ، دەپ ئارزۇ قىلمىغىچە قىيامەت قايىم بولمايدۇ.

مەنقىل ئىبنى يەسار رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان: مۇسۇلمانلارنى ئىدارە قىلىدىغان ھەرقانداق ھاكىم ئۇلارغا ئالا كۆڭۈللۈك قىلغان ھالدا ئولىدىكەن، ئاللا ئۇنىڭغا جەننەتنى ھارام قىلىدۇ.

ئەبۇ بەكرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ سىجىستاندا قازى بولۇپ تۇرغان ئوغلىغا مۇنداق دەپ يازغان: سەن دەرغەزەپ بولۇپ تۇرغان چېغىڭدا ئىككى ئادەمنىڭ ئارىسىدا ھوكۇم چىقارمىغىن، چۈنكى مەن پەمغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ: ھاكىم بولغان ئادەم دەرغەزەپ بولۇپ تۇرغان چاغدا① ئىككى ئادەمنىڭ ئارىسىدا ھەرگىز ھوكۇم چىقارمىسۇن، دېگىنىنى ئاڭلىغان ئىدىم.

گىمۇ كېلىدۇ، چۈنكى ئاللانىڭ ئازابى ياخشى بەندىلەرنى پاكلايدىغان، پاسىق بەندىلەردىن ئوچ ئالىدىغان نەرسىدۇر. ياخشى ئەمەل قىلغانلارنىڭ ئاقىۋىتى ياخشى بولىدۇ، يامان ئىش قىلغانلارنىڭ ئاقىۋىتى يامان بولىدۇ.

① چۈنكى غەزەپ ھاكىمنى ناھەق ھوكۇم چىقىرىشقا ئېلىپ كېلىدۇ.

593) كىشى قازى بولۇشقا ۋە ئادالەت بىلەن ھوكۇم چىقىرىشقا قاچان لايىق بولىدىغانلىقى توغرىسىدا

ھەسەن بەسرى: ئاللا ھاكىملارغا نەپسىنىڭ كەينىگە كىرمەسلىكنى، كىشىلەردىن قورقماسلىقنى①، ئاللانىڭ ئايەتلىرىنى پۇچەك پۇلغا تېگىشمەسلىكنى يۈكلىدى، دېدى. ئاندىن كېيىن ئۇ مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇدى: "ئى داۋۇد، سېنى بىز زېمىندا ھوكۇمران قىلدۇق، كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا ھەق ھوكۇم چىقارغىن، نەپسىنىڭ ئارزۇسىغا ئەگەشمىگىنكى، ئۇ سېنى ئاللانىڭ يولىدىن ئازدۇرىدۇ. ئاللانىڭ يولىدىن ئازغانلار ھىساپ كۈنىنى ئۇنتۇغانلىقلىرى سەۋەبىدىن قاتتىق ئازاپقا دۇچار بولىدۇ." (سۈرە ساد، 26 ـ ئايەت. ـــ ت) ئۇ يەنە مۇنۇ ئايەتنى ئوقۇدى: "بىز ھىدايەتلىك ۋە نۇرلۇق تەۋراتنى نازىل قىلدۇق، ئاللانىڭ ئەمرىگە بوي سۇنغان پەيغەمبەرلەر يەھۇدىلارغا تەۋرات بىلەن ھوكۇم قىلاتتى، يەھۇدىلارنىڭ ئولىمالىرى ۋە زاھىدلىرىمۇ زايا قىلماي ساقلاپ قالغان تەۋراتنىڭ ئەھكاملىرى بىلەن ھوكۇم قىلاتتى، ئۇلار تەۋراتقا (ئۇنىڭ زايا بولۇپ كەتمەسلىگىگە ۋە ئوزگەرتىلىپ كەتمەسلىگىگە) نازارەتچى ئىدى، (ئى يەھۇدىلار) كىشىلەردىن قورقماڭلار، مەندىن قورقۇڭلار، مېنىڭ ئايەتلىرىمنى ئەرزىمەس پۇلغا تېگىشمەڭلار، ئاللانىڭ نازىل قىلغان ئايەتلىرى بىلەن ھوكۇم قىلمايدىغانلار كاپىرلاردۇر." (سۈرە مائىدە، 44 ـ ئايەت. ـــ ت)

---

① زالىم پادىشادىن ياكى بىرەر ئادەمنىڭ زىيان ـ زەخمەت يەتكۈزۈشىدىن قورقماسلىقتا ئوخشاش.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرىگە بىرى تۇتىرسى

594) سۇلتاننى ماختاش توغرىسىدا

مۇزاھەم ئىبنى زۇفەر بىزگە ئومەر ئىبنى ئابدۇللەھ‌زىز مۇنداق دېگەن دەيدۇ: قازى بولغان ئادەمدە توۋەندىكى بەش خىسلەت-تىن بىرى كەم بولسا، ئۇنىڭدا بىر نۇقسان بولغان بولىدۇ. قازى بولغان ئادەم چېچەن، مۇلايىم، ھارامدىن ساقلىنىدىغان، قاتتىق سوڭەك، شەرىەت ئەھكاملىرىنى ئوبدان بىلىدىغان ۋە ئىلىم ئۇستىدە بىلىمگەنلىرىنى كوپ سورايدىغان بولۇشى كېرەك. بىر قىسىم كىشىلەر جۇملىدىن ئۇرۋە ئىبنى زۇبەير ئىبنى ئومەرگە: بىز سۇلتانىنىڭ ئالدىغا كىرگىنىمىزدە، ئۇنىڭ ھەقىقىدە سىرتتا قىلىدىغان سۆزىمىزنىڭ ئەكسىنى قىلىمىز، دېگەن. ئىبنى ئومەر: بۇنداق قىلىشنى رەسۇلۇللانىڭ ۋاقتىدا مۇناپىقلىق قاتارىدا سانايتتۇق، دېگەن.

595) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۇننىتىگە ئەگىشىش ۋە ئايالالارغا دىننى تەلىم بېرىش توغرىسىدا

جابىر ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇخلاۋاتاتتى، ئۇنىڭ يېنىغا پەرىشتىلەر كەلدى، پەرىشتىلەرنىڭ بەزىسى ئۇنى ئۇيقۇدا دىسە، بەزىسى كوزى ئۇيقۇدا بولغان بىلەن قەلبى ئويغاق دىدى. ئۇلار ئۆزئارا بۇ ھەمرايىڭلار (پەيغەمبەرلەت)نىڭ بىر تەمسىلى بولىدۇ، ئۇنىڭغا بىر تەمسىل كەلتۈرۈڭلار دېيىشتى، پەرىشتىلەرنىڭ بەزىسى

ئۇ ئۇيقۇدا دېيىشسە، بەزىسى كوزى ئۇيقۇدا بولغان بىلەن قەلبى ئويغاق دېيىشتى. ئۇلار: ئۇنىڭ تەمسىلى شۇنداق بىر كىشىنىڭ تەمسىلىگە ئوخشايدۇكى، ئۇ بىر قورا سېلىپ، قورادا زىيادە قىلغان، كىشىلەرگە زىيادەتكە چاقىرىدىغان بىر چاقىرغۇچى ئەۋەتكەن، چاقىرغۇچىنىڭ تەكلىۋىنى قوبۇل قىلغان ئادەم قوراغا كىرىپ زىيادەتتىن يىگەن، تەكلىپنى قوبۇل قىلمىغان ئادەم قوراغا كىرمىگەن، زىيادەتتىنمۇ يىمىگەن، دېيىشتى. پەرىشتىلەر: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا بۇ تەمسىلنى يېشىپ بېرىڭلار، ئۇنى ئۇ چۈشەنسۇن، دېيىشكەن. پەرىشتىلەرنىڭ بەزىسى ئۇنى ئۇيقۇدا دېيىشكەن، بەزىسى كوزى ئۇيقۇدا بولغان بىلەن قەلبى ئويغاق دېيىشكەن. پەرىشتىلەر: قورا بولسا جەننەتتىن، چاقىرغۇچى بولسا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامدىن ئىبارەت. كىمكى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ئىتائەت قىلىدىكەن، ئاللاغا ئىتائەت قىلغان بولىدۇ. كىمكى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ئاسىلىق قىلىدىكەن، ئاللاغا ئاسىلىق قىلغان بولىدۇ، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام كىشىلەرنى ئايرىغۇچىدۇر①، دېيىشتى.

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا بىر ئايال كېلىپ: ئى رەسۇلۇللا، سېنىڭ سوزلىرىڭنى ئەرلەر ئاڭلاۋاتىدۇ، بىزگىمۇ ئىختىيارىڭ بويىچە بىر كۈننى بەلگىلەپ بەرسەڭ، شۇ كۈندە كەلسەك، بىزگە ئاللا ساڭا بىلدۈرگەن دىنىي ئەھكاملارنى ئۆگەتسەڭ، دىدى. پەيغەمبەر

① مۇسۇلمانىنى، كاپىرنى، ياخشىنى، يامانىنى ئايرىغۇچىدۇر، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۆزىتىگە ئەگەشكەن ئادەم نجات تاپىدۇ، ئۇنىڭدىن چەتلىگەن ئادەم ئازاپقا قالىدۇ.

ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى پالانى كۈندە، پالانى جايغا يىغىلىڭلار دىدى. ئۇلار يىغىلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا دىنىمىز ئەھكاملارنى تەلىم بەردى. ئاندىن ئۇلارغا: سىلەردىن بىرەر ئايالىڭ ئوزىدىن ئىلگىرى ئۇچ بالىسى ئولگەن ئىكەن، ئۇلار ئۇنىڭغا دەۋزەختىن پەردە بولىدۇ، دىدى. توپلانغان ئاياللاردىن بىرى: ئى رەسۇلۇللا، ئالدىن ئولگەن بالىسى ئىككى بولسىچۇ؟ دەپ سورىدى. ئەبۇ سەئىد، بۇ سوزنى ئايال ئىككى قېتىم تەكرارلىدى، دەيدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئىككى بولسىمۇ، ئىككى بولسىمۇ، ئىككى بولسىمۇ شۇنداق، دىدى.

597) بۇرۇنقىلارنىڭ يولغا ئەگىشىش ۋە گۇمراھلىققا دەۋەت قىلغان ئادەمنىڭ گۇناھى توغرىسىدا

يەنە ئەبۇ سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سىلەر چوقۇم ئۇزەڭلاردىن ئىلگىرى ئوتكەنلەرنىڭ يولغا قەدەممۇ-قەدەم يېقىندىن ئەگىشىسىلەر، ھەتتا ئۇلار كىلەنىڭ ئۇۋىسىغا كىرگەن بولسىمۇ①، ئۇلارغا ئەگىشىسىلەر، دىدى. بىز: ئى رەسۇلۇللا، بىز ئەگىشىدىغانلار يەھۇدىلار بىلەن ناسارالارمۇ؟ دىدۇق، رەسۇلۇللا: ئۇلاردىن باشقا كىم بولاتتى؟ دىدى.

---

① كۆپىدا ئەمەس، گۇنادا ئۇلارغا قاتتىق مۇئاپىقلىشىشتىن ئىبارەت. دىمەك، ئۇلارنىڭ ئىزىدىن مېڭىش ۋە يولغا ئەگىشىشتە مۇشۇنداق تار يەرگە كىرسىمۇ ئارقىسىدىن كىرسىلەر، دىگەن مەنىدە.

ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: زۇلۇم بىلەن ئولتۇرۇلگەن ھەر بىر ئادەمدە تۇنجى ئادەم بالىسىنىڭ ھەسسىسى بار①، دېگەن. سۇفيانىنىڭ رىۋايىتىدە بۇ ھەدىسكە: ئۇنىڭ قېنىدا ھەسسىسى بار، چۈنكى ئۇ تۇنجى قېتىم ئادەم ئولتۇرۇشنى يولغا قويغان②، دېگەن سوز قوشۇلغان بولۇشى مۇمكىن. ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: "قىيامەت كۈنى ئۇلارغا پۈتۈن گۇناھلىرى يۈكلىنىدۇ، ئۇزلىرى ئۇقماستىن ئازدۇرغانلارنىڭ گۇناھلىرىمۇ يۈكلىنىدۇ....." (سۈرە نەھل، 25 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـــ ت)

598) ئىختىلاپ قىلىشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى ۋە ئاللانىڭ رىزقى بەرگۈچى ئىكەنلىگى توغرىسىدا

جۇندۇب ئىبنى ئابدۇللا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مادامكى دىلىڭلار

---

① قابىلنىڭ ئۇزىنىڭ قېرىندىشى ھابىلنى ئولتۇرگەنلىگى كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

② بۇ ھەدىستە دىندا بىدئەتلەرنى ۋە يېڭى نەرسىلەرنى پەيدا قىلىشتىن ساقلىنىشقا رىغبەتلەندۈرۈلىدۇ، چۈنكى بىدئەتنى پەيدا قىلغان ئادەم دەسلىۋىدە ئۇ كىچىك ئىش بولغانلىقتىن ئۇنىڭغا سەل قارايدۇ. بىدئەتنى ئەسلىدە پەيدا قىلغۇچى شۇ بولغانلىقتىن، كېيىن بىدئەتكە ئەگەشكەنلەرنىڭ گۇناھى شۇنىڭغا بولىدىغان ياماق ئاقىۋەتلەرنىڭ كېلىپ چىقىشىنى ئۇ تۇيمايدۇ. چۈنكى ھەدىستە، كىمكى زالالەتكە ئۈندەيدىكەن، زالالەتكە ئەگەشكەنلەرنىڭ ئۇزلىرىنىڭ گۇناھىدىن ھېچ نەرسە كېمەيتىلمەستىن، ئۈندىگۈچىگە ئۇلارنىڭ گۇناھىغا ئوخشاش گۇنا يۈكلىنىدۇ، دېيىلگەن.

قۇرئانغا مەركەزلەشكەن ئىككەن، ئۇنى ئوقۇغۇلار ئۇنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىشتە ئىختىلاپ قىلىشىپ قالىدىلار. تۇرۇپ كېتىدىلار.

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىشىلەردىن يەتكەن ئەزىيەتكە ھېچكىم ئالىلادەك سەۋرچان ئەمەس. ئۇلار ئالىلانىڭ بالىسى بار، دەپ توھمەت چاپلىغان بولسىمۇ، ئالىلا ئۇلارغا ئامان-ئېسەنلىك بېرىۋاتىدۇ، رىزقى بېرىۋاتىدۇ. ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: "ئالىلا ھەققەتەن ناھايىتى رىزقى بەرگۈچىدۇر، پەۋقۇلئاددە كۈچلۈكتۇر" (سۈرە زارىيات، 58 - ئايەت. — ت)

599) ئۇخلاش ۋاقتىدا ئاللاتائالانىڭ ئىسىملىرىنى ۋاستە قىلىپ تىلەش توغرىسىدا ۋە "ئاللا سىلەرنى ئۇنىڭغا ئاسىلىق قىلىشتىن ئاگاھلاندۇرىدۇ" دېگەن ئايەت توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيتتى: سېنىڭ ئىززىتىڭ بىلەن پاناھ تىلەيمەنكى، سەندىن بولەك ھېچ ئىلاھ يوق، سەن ئۆلمەيسەن، جىنلار، ئىنسانلار ئۆلىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىركىم يېتىش ئۈچۈن تۇشەككە كەلگەن چاغدا، تۇشەكنى كىيىمىنىڭ بىر تەرىپى بىلەن

ئۇچ قېتىم قېقىۋەتسۇن ۋە مۇنداق دىسۇن: رەببىم، يېنىمنى ئىسمىڭنى زىكرى قىلىپ تۇرۇپ قويىدۇم، ئىسمىڭنى زىكرى قىلىپ تۇرۇپ كوتىرىمەن، مېنى قەبزى روھ قىلىسائ، مېنى مەغپىرەت قىلغىن، ئەگەر مېنىڭ ھاياتىمنى داۋاملاشتۇرىدىغان بولساڭ، مېنى ياخشى بەندىلىرىڭنى مۇھاپىزەت قىلغان نەرسەڭ بىلەن مۇھاپىزەت قىلغىن.

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاخشىمى ياتقانىدا، ئى ئاللا، ياشايدىكەنمەن، ئىسمىڭنى زىكرى قىلىپ ياشايمەن، ئولىدىكەنمەن، سېنىڭ ئىسمىڭنى زىكرى قىلىپ ئولىمەن، دەيتتى. ئەتىگەنده تۇرغانىدا: جىمى مەدھىيە بىزنى ئولگەندىن كېيىن تىرىلدۇرگەن ئاللاغا مەنسۇپ، قىيامەت كۈنى يەنە ئاللا تىرىلدۇرىدۇ، دەيتتى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاللاتائالا مۇنداق دەيدۇ دىگەن: مېنىڭ بەندەم مېنى ئۇزىگە قارىتا قانداق ئويلىسا، مەن ئۇنىڭغا شۇنداق بولىمەن①، ماڭا ئۇ زىكرى ئېيتسا، مەن ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولىمەن،

---

① ئەگەر ئۇ: مېنى ئاللا كەچۈرىدۇ ۋە ئەپۇ قىلىدۇ، دەپ ئويلىسا، ئۇنى كەچۈرىمەن ۋە ئەپۇ قىلىمەن، ئەگەر مېنى جازالايدۇ، دەپ ئويلىسا، مەن ئۇنى جازالايمەن. ھەر كىشى ئىبادەت ۋەزىپىلىرىنى ئاللا قوبۇل قىلىدۇ ۋە مېنى مەغپىرەت قىلىدۇ، دەپ ئىشەنگەن ھالدا تىرىشىپ ئورۇنلىشى كېرەك، چۈنكى ئاللا ئۇنىڭغا شۇنداق قىلىشقا ۋەدە قىلغان، ئاللا ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلمايدۇ، ئاللا توغرىلىق يۇقۇرقىنىڭ ئەكسىچە ئېتىقاتتا بولۇپ، ئاللانىڭ رەھمىتىدىن نائۈمىت بولۇش گۇنايى كەبىرىدۇر. كىمكى مۇشۇ ئېتىقاتتا ئولىدىكەن، ئۇنىڭ قانداق بولۇشى ئويىغا باغلىق، گۇناھ ئارغا چۈمگەن ھالدا ئاللانىڭ مەغپىرەت قىلىشىنى ئويلاش نوقۇل نادانلىق ۋە غاپىللىقتۇر.

ئەگەر ئۇ ماڭا مەخپى زىكرى ئېيتسا، مەن ئۇنىڭغا مەخپى ساۋاپ بېرىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا جامائە بار يەردە زىكرى ئېيتسا، مەن ئۇنىڭغا ئۇ جامائەدىنمۇ ياخشى جامائە بار يەردە ساۋاپ بېرىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا بىر غېرىچ يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر گەز يېقىنلاشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا بىر گەز يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا بىر غۇلاچ يېقىنلاشىمەن، ئەگەر ئۇ ماڭا مېڭىپ كەلسە، مەن ئۇنىڭغا يۈگۈرۈپ بارىمەن①.

600) ئاللانىڭ ناھايىتى باي ئىكەنلىگى، ئاللانىڭ ھەممىدىن بەك قورۇيدىغانلىغى ۋە غەم-قايغۇ دۇنياسى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللا ناھايىتى بايدۇر، ئۇنىڭ بايلىغى بەرگەنگە خوراپ قالمايدۇ، ئاللانىڭ ئاتاسى كېچە-كۈندۈز توكۈلۈپ تۇرىدۇ، ئاسمان-زىمىنى ياراتقاندىن بۇيان، ئاللانىڭ بەرگەنلىرىنى كوردۇڭلارمۇ؟ ئاللانىڭ ئىلكىدىكى نەرسىلەر خوراپ قالغىنى يوق. ئاسمان-زىمىنى يارىتىشتىن ئىلگىرى ئاللانىڭ ئەرشى سۇنىڭ ئۈستىدە ئىدى. ئاللانىڭ يەنە بىر قولىدا ئادالەت تارازىسى بولۇپ، خالىغان ئادەمنى تۆۋەن چۈشۈرىدۇ، خالىغان ئادەمنى

---

① يەنى ماڭا ئاز ئىبادەت بىلەن يېقىنلاشسا، مەن ئۇنىڭغا كوپ ساۋاپ بېرىمەن، تائەت-ئىبادەتنى قانچە كوپ قىلسا، ئۇنىڭغا شۇنچە كوپ ساۋاپ بېرىمەن دىگەن مەنىدە. يېقىنلىشىش ۋە يۈگۈرۈش دىگەن سوز ئوخشىتىش ئۇسۇلى بىلەن ئىپادىلىنىش كىنايە قىپتۇر.

يۇقۇرى كوتىرىدۇ.

مۇنبەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، سەئىد ئىبنى ئۇبادە: ئەگەر بىرەر ئەرنى ئايلىم بىلەن بىللە كورىدىغان بولسام، ئۇ ئەرنى چوقۇم قىلىچنىڭ بىسى بىلەن ئۇراتتىم، دېگەن. بۇ سوز رەسۇلۇللاغا يېتىپ بارغاندا، ئۇ مۇنداق دېگەن: سەئىدنىڭ قورۇشىدىن ئەجەپلىنىۋاتامسىلەر، ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن ئەلۋەتتە سەئىددىن ئارتۇقراق قورۇيمەن، ئاللا بولسا مەندىن ئارتۇق قورۇيدۇ، ئاللا بەك قورۇغۇچى بولغانلىغى ئۈچۈن، يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا ناچار قىلمىشلارنىڭ ھەممىسىنى ھارام قىلغان، ئۇزرىنى ئاللادىن ئارتۇق ياقتۇرىدىغان ھېچكىم يوق. شۇڭلاشقا ئاللا بىشارەتچى ۋە ئاگاھلاندۇرغۇچى بولغان پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتكەن، مەدھىيىنى ئۇلۇغ ئاللادىن ئارتۇق ياقتۇرىدىغان ھېچكىم يوق، شۇڭلاشقا ئاللا ئۇزىگە ئىتائەت قىلغانلارغا جەننەتنى ۋەدە قىلغان.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بېشىغا غەم-قايغۇ چۈشكەندە مۇنداق دەيتتى: ئۇلۇغ مۇلايىم ئاللادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق، ئاسمان-زېمىننىڭ ئىگىسى ۋە كوركەم ئەرشنىڭ ئىگىسى بولغان ئاللادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق.

601) پەرىشتىلەرنىڭ ئاللانىڭ دەرگاھىغا چىقىپ تۇرىدىغانلىغى، قىيامەت كۈنى مومىنلەرنىڭ ئاللانىڭ جامالىنى كورىدىغانلىغى ۋە چېھرىلىرىنىڭ نۇرانە بولىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاۋاتلاردا كېچىنىڭ پەرىشتىلىرى بىلەن كۈندۈزنىڭ پەرىشتىلىرى نوۋەت بىلەن ئالمىشىپ تۇرىدۇ. ئۇلار ئەسرى نامىزى بىلەن بامدات نامىزى ۋاقتىدا جەم بولىدۇ، ئاندىن سىلەرنىڭ يېنىڭلاردا بولغان پەرىشتىلەر ئالىنىڭ دەرگاھىغا ئورلەيدۇ. پاك ئاللا بەندىلىرىنىڭ ئەھۋالىنى پەرىشتىلەردىن ئوبدانراق بىلىپ تۇرۇپ، ئۇلاردىن: بەندىلىرىمنى قايسى ھالدا قويۇپ چىقتىڭلار؟ دەپ سورايدۇ. پەرىشتىلەر ئۇلارنى نامازئوقۇۋاتقان ھالدا قويۇپ چىقتۇق ۋە ئۇلارنىڭ يېنىغا ئۇلار نامازئوقۇۋاتقان ھالدا يېتىپ بارغان ئىدۇق، دېيىشىدۇ.

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىز ئاللانى كورۇش توغرىلىق: ئى رەسۇلۇللا، قىيامەت كۈنى رەببىمىزنى كورەمدۇق؟ دەپ سورىغان ئىدۇق. رەسۇلۇللا: ھاۋا ئوچۇق ۋاقتىدا كۈن بىلەن ئايىنى ئوچۇق كورۇش ئۈستىدە دەـتالاش قىلامسىلەر؟ دىدى. بىز: ياق، دىدۇق. رەسۇلۇللا: بۇ چاغدا سىلەر رەببىڭلارنى كورۇشتە خۇددى ئاي بىلەن كۈننى ئوچۇق كورۇشتە دەـتالاش قىلمىغاندەك دەـتالاش قىلمايسىلەر، ئاندىن كېيىن بىر جاكاچى چىقىپ: ھەر قەۋم ئوزلىرىنىڭ ئىبادەت قىلغان نەرسىلىرىنىڭ يېنىغا بارسۇن، دەپ جاكالايدۇ. شۇنىڭ بىلەن ناسارالار ئوزلىرىنىڭ سەلىبى (كرىستى ـ ت) قېشىغا بارىدۇ، مۇشرىكلار ئوزلىرىنىڭ بۇتلىرىنىڭ قېشىغا بارىدۇ، باشقا ئىلاھلارغا ئىبادەت قىلغانلارنىڭ ھەممىسى ئوز ئىلاھلىرىنىڭ قېشىغا بارىدۇ. ئاخىردا مەيلى پەجۇخ بەندە بولسۇن، ياكى ئاسى بەندە بولسۇن، ئۇلۇغ ئاللاغا ئىبادەت قىلغانلار قېلىپ قالىدۇ. ئۇلارغا: كىشىلەر كەتكەن تۇرسا، سىلەر

نمىشقا بۇ يەردە ئولتۇرسىلەر؟ دېيىلىدۇ. ئۇلار: بىز دۇنيادىكى چاغدا ئۇلاردىن ئايرىلىپ كەتكەن ئىدۇق①، ۋاھالەنكى، ئۇ چاغدا ئۇلارغا بىز ئەڭ مۇھتاج ئىدۇق، بىز بىر جاكاچىنىڭ ھەر قەۋم ئوزلىرىنىڭ ئىبادەت قىلغان نەرسىلىرىگە بېرىپ قوشۇلسۇن، دەپ جاكالىغانلىغىنى ئاڭلىدۇق، بىز رەببىمىزنى كۆتمەكتىمىز، دەيدۇ. ئۇلارنىڭ ئالدىغا قەھر قىلغۇچى ئاللا يېتىپ كېلىپ: مەن سىلەرنىڭ رەببىڭلار بولىمەن، دەيدۇ. ئۇلار: سەن بىزنىڭ رەببىمىز دۇرسەن، دەيدۇ. ئۇ چاغدا ئالىلاتائالاغا پەيغەمبەرلەردىن غەيرى ئادەم گەپ قىلالمايدۇ، ئاللاتائالا ئۇلارغا: سىلەر بىلەن مېنىڭ ئارامدا سىلەر مېنى تونۇيدىغان بىرەر بەلگە بارمۇ؟ دەيدۇ. ئۇلار: چوڭ نۇردىن ئىبارەت بەلگە بار، دەيدۇ. بۇ چاغدا ئالىلانىڭ چوڭ نۇرى نامايەن بولىدۇ، ئۇنىڭغا ھەر بىر مومىن سەجدە قىلىدۇ، بۇ دۇنيادا ئالىلاغا رىياكارلىق بىلەن باشقىلارغا كورسىتىش ئۈچۈن سەجدە قىلغانلارلا قېلىپ قالىدۇ، ئۇلار سەجدە قىلماقچى بولغانلىرىدا بەللىرى قېتىپ قېلىپ، سەجدە قىلالمايدۇ، ئاندىن كېيىن سىرات كوۋرۈگى ئېلىپ كېلىنىپ دەۋزەخنىڭ ئۈستىگە ئورنىتىلىدۇ، بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن سىرات كوۋرۈگى دېگەن نىمە؟ دەپ سورىدۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىدى: ئۇ ئاياق تېيىلىپ كېتىدىغان تېيىلغاق كوۋرۈكتۇركى، ئۇنىڭ ئىلمەكلىرى، قاماقلىرى بار، ئەگرى تىكەنلىك چوڭ بۇدۇشقاقلىرى بارکى، بۇ نەجدىدە (ئەرەپ زىمىنىنىڭ بىر ئىگىزلىك قىسمى بولۇپ، يۇقۇرىسى تىھامە، يەمەن بىلەن، توۋىنى ئىراق، سۇرىيە بىلەن چېگىرىلى-

① دۇنيادىكى چاغدا بىر ئالىلانىڭ ئىبادىتىدىن يۈز ئورۇگەنلەردىن ئايرىلىپ كەتكەن ئىدۇق، ئاللانى دەپ ئۇلارنى تەرك ئەتكەن ئىدۇق.

ندۇ. ــ ت) ئوسىدۇ، ئۇ قامغاق دېيىلىدۇ. مومىنلەر سىرات كۆۋرۈگـ
ـىدىن كوزنى يۇمۇپ ـ ئاچقىچە، چاقماقتەك، شامالدەك، يوگۈرەك
ئاتتەك، يۈگۈرەك توگىدەك تېز ئوتۇپ كېتىدۇ، بەزىلىرى ساپ ـ ساق
ئوتۇپ كېتىدۇ، بەزىلىرى يارىلىنىپ ئوتۇپ كېتىدۇ، بەزىلىرى
ئوتەلمەي دەۋزەخ ئوتىغا يىقىلىدۇ، ھەتتا ئوتۇپ كەتكەنلەرنىڭ ئەڭ
ئاخىرىسى سورەپ ئوتكۈزۈلىدۇ. مومىنلەرنىڭ ئوز قېرىنداشلىرىنىڭ
ئاخىرەتتە دەۋزەختىن قۇتۇلۇشىنى ئاللادىن سورىشى سىلەرنىڭ بۇ
دۇنيادا ئوزەكلارغا ئېنىق بولغان بىر ھەقىقەت ئۇستىدە ماڭا تەلەپ
قويۇشۇڭلاردىنمۇ كۈچلۈكتۇر. ئۇلار ئوزلىرى نىجات تاپقاندىن
كېيىن: رەببىمىز، بىزنىڭ قېرىنداشلىرىمىز بىز بىلەن بىللە نامار
ئوقۇيتتى، بىز بىلەن بىللە روزا تۇتاتتى، بىز بىلەن بىللە ئەمەل
قىلاتتى، دەيدۇ. ئاللاتائالا ئۇلارغا: بېرىڭلار، كىمنىڭ قەلبىدە
مىسقالچە ئىمان بولسىكەن، ئۇنى دەۋزەختىن چىقىرىڭلار، دەيدۇ.
ئاللا ئۇلارنىڭ ۋۇجۇدىنى دەۋزەخقە ھارام قىلىدۇ. ئۇلار دەۋزەخـ
تىكىلەرنىڭ يېنىغا بارىدۇ، قارىسا ئۇلارنىڭ بەزىلىرىنىڭ پۇتى
دەۋزەخقە پاچىغىنىڭ يېرىمىغچە پاتقان، ئۇلاردىن تونۇغانلىرىنى
دەۋزەختىن چىقىرىدۇ، ئاندىن قايتىپ كېلىشىدۇ. ئاللا ئۇلارغا:
بېرىڭلار، كىمنىڭ قەلبىدە يېرىم مىسقالچە ئىمان بولسىكەن، ئۇنى
دەۋزەختىن چىقىرىڭلار، دەيدۇ. ئۇلار بېرىپ تونۇغانلىرىنى دەۋزەختىن
چىقىرىدۇ، ئاندىن قايتىپ كېلىشىدۇ. ئاللاتائالا ئۇلارغا: بېرىڭلار،
كىمنىڭ قەلبىدە زەررىچە ئىمان بولسىكەن، ئۇنى دەۋزەختىن
چىقىرىڭلار، دەيدۇ، ئۇلار تونۇغانلىرىنى دەۋزەختىن چىقىرىدۇ. ــ
ئەبۇ سەئىد: ئەگەر مېنىڭ سوزۇمگە ئىشەنمىسەڭلار، ئاللاتالانىڭ
"ئاللا زەررىچە زۇلۇم قىلمايدۇ، ئەگەر ياخشىلىق بولسىكەن، ئۇنىڭ

ساۋابىنى ھەسسىلەپ بېرىدۇ" دىگەن سوزنى ئوقۇغلار دەيدۇ. — شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەرلەر، پەرىشتىلەر ۋە مومىنلەر شاپائەت قىلىدۇ، بۇ چاغدا قەھرى قىلغۇچى ئاللا: مېنىڭ شاپائىتىم قېلىپ قالدى، دەيدۇ-دە، دەۋزەخقە بىر چاڭگال سېلىش بىلەن، ئۇنىڭدىكى كويۇپ قارىداپ كەتكەن بىر تۇركۇم كىشىلەرنى چىقىرىدۇ، ئۇلار جەننەتنىڭ كوچا ئېغىزلىرىدىكى ئابى ھايات دېيىلىدىغان ئوستەڭگە تاشلىنىدۇ، ئوستەڭنىڭ ئېككى تەرىپىدە ئۇلارنىڭ ئەزاسى كەلكۈن لاتقىلىرىدا ئوت-چوپلەر ئۇرۇغى ئۇنۇپ چىققاندەك چاپسان ئۇنۇپ چىقىدۇ. قورام تاشلارنىڭ، دەل- دەرەخلەرنىڭ يانلىرىدا ئۇنۇپ چىققان ئۇنداق چوپلەرنى ئەلۋەتتە كورگەنسىلەر، ئۇلارنىڭ كۈنگەي يەردە ئوسكەنلىرى يېشىل بولىدۇ، تەسكەي يەردە ئوسكەنلىرى ئېقىش بولىدۇ. ئۇلار ئوستەڭدىن مەرۋايىتتەك ئاپپاق بولۇپ چىقىدۇ، ئۇلار-نىڭ بويۇنلىرىدا ئالتۇن ۋە باشقا نەرسىلەردىن قىلىنغان بەلگىلەر بولىدۇ، ئۇلار جەننەتكە كىرىدۇ. ئەھلى جەنەت ئۇلارنى: بۇلار ئاللا دەۋزەختىن ئازات قىلغانلاردۇر، ئالىلا ئۇلارنى دۇنيادا قىلغان ياخشى ئەمەللىرى، خەيرلىك ئىشلىرى بولمىسمۇ جەننەتكە كىرگۈزگەنلەردۇر، دەيدۇ. جەننەتتە ئۇلارغا: كوزۇڭلار چۇشكەن نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ۋە ئۇلاردىن بىر ھەسسە ئارتۇق نەرسىلەر سىلەرگە مەنسۇپ، دېيىلىدۇ①.

---

①بۇنىڭدىن شۇنى كورۇۋالغىلى بولىدۇكى، بۇ ئۇممەت ئىچىدىكى گۇناكار بەندىلەر دەۋزەختە ئازاپلانغاندىن كېيىن ئاللانىڭ شاپائىتى ۋە رەھمىتىگە ئېرىشىپ دەۋزەختىن قۇتۇلىدۇ. ئى ئاللا، سېنىڭ رەھمىتىڭ بىلەن بىزنى دەۋزەخ ئازابىدىن ساقلىغىن.

ئەدى ئىبى هاتەم رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەرنىڭ هەممىگلارغا پەرۋەردىگارىڭلار ئاللا سوز قىلىدۇ، ئاردا تەرجىمان بولمايدۇ، توساپ تۇرىدىغان پەردىمۇ بولمايدۇ.

مۇئاۋىيە ئىبنى ئەبۇ سۇفيان رەزىيەللاهۇ ئەنهۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دىگەن: مېنىڭ ئۇممىتىمدىن بىر گۇروھ ئادەم هامان ئاللانىڭ هەققانى بۇيرۇغىنى ئىجرا قىلىپ تۇرىدۇ، ئۇلارغا ئۇلارنى يالغانچى قىلغۇچىلار ۋە ئۇلارغا قارشى تۇرغۇچىلار زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ، تاكى قىيامەت قايىم بولۇش توغرىسىدىكى ئاللانىڭ بۇيرۇغى يېتىپ كەلگىچە، ئۇلار شۇ يوسۇندا ئىشنى داۋاملاشتۇرىدۇ.

604) بۇيۇك ئاللانىڭ كالامى توغرىسىدا

ئەبۇ هۇرەيرە رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ رىۋايەت قىلىپ، پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: بىر بەندە بىر گۇناھنى قىلىپ تاشلاپ، پەرۋەردىگارىم، گۇناھ قىلىپ سالدىم، مېنى مەغپىرەت قىلغىن، دىگەن. ئۇنىڭ پەرۋەردىگارى: مېنىڭ بەندەم گۇناھىنى مەغپىرەت قىلىدىغان ۋە گۇناھىنى ئۇچۇن جازالايدىغان پەرۋەردىگار بارلىغىنى بىلگەن ئىكەن، بەندەمنى مەغپىرەت قىلدىم، دىگەن. ئاندىن ئۇ خۇدا خالىغانچە ۋاقىت تۇرغاندىن كېيىن، گۇناھ ئوتكۈزۈپ: ئى پەرۋەردىگارىم، ئىككىنچى قېتىم گۇناھ ئوتكۈزدۇم، مېنى كەچۈرگىن، دىگەن. ئاللا: بەندەم گۇناھىنى كەچۈرىدىغان ۋە

گۇنايى ئۇچۇن جازالايدىغان پەرۋەردىگارى بارلىغىنى بىلگەن ئىكەن، بەندەمنى كەچۈردۈم، دىگەن. ئاندىن ئۇ خۇدا خالىغانچە ۋاقىت تۇرغاندىن كېيىن، گۇنا ئوتكۈزۈپ: ئى پەرۋەردىگارىم، يەنە گۇنا ئوتكۈزدۈم، مېنى مەغپىرەت قىلغىن، دىگەن. ئاللا: بەندەم گۇنايىنى مەغپىرەت قىلدىغان ۋە گۇنايى ئۇچۇن جازالايدىغان پەرۋەردىگارى بارلىغىنى بىلگەن ئىكەن، بەندەمنىڭ گۇنايىنىڭ ئۇچىلىسىنى كەچۈردۈم، خالىغىنىنى قىلسۇن①، دىگەن.

ئەدى ئىبنى ھاتەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: سىلەردىن ھەر بىر ئادەم بىلەن قىيامەت كۇنى ئاللا تەرجىمانسىز بەۋاستە سوزلىشىدۇ. ئۇ ئادەم ئوڭ تەرىپىگە قاراپ، ئوزىنىڭ بۇ دۇنيادا قىلغان ئەمەللىرىنى كورىدۇ، ئاندىن سول تەرىپىگە قاراپ، ئوزىنىڭ بۇ دۇنيادا قىلغان

---

①گۇنا ئوتكۈزۈپ تۇرۇپ قىلسۇن ۋە ئىستىغفار ئېيتسۇن دىگەن گەپ، گۇنا قىلىپ تەۋبە قىلغاندىن كېيىن قايتا گۇنا قىلسۇن دىگەن گەپ ئەمەس. بۇنداق قىلىش يالغانچىلارنىڭ تەۋبىسىدۇر. ئەبۇلئەبباس: بۇ ھەدىس ئىستىغفارنىڭ پايدىسىنىڭ چوڭلۇغىنى، ئاللانىڭ پەزلىنىڭ كوپلۇگىنى، ئاللانىڭ رەھمىتى-ئىلتىپاتى ۋە كەرىمنىڭ كەڭلىگىنى كورسىتىدۇ. لېكىن بۇ ئىستىغفار ئارقىلىق، گۇنانى قىلىۋېرىشتىكى تۇگۇنىنىڭ يېشىلىشى ۋە گۇناغا بولغان پۇشايمانىنىڭ ھاسىل بولۇشى ئۇچۇن، ئىستىغفار ئېغىزدا ئېيتىلىشتىن تاشقىرى، ئۇنىڭ مەنىسى دىلىغا ئورنىشى كېرەك. "گۇنا قىلىپ بولۇپ تەۋبە قىلغان ئادەم سىلەرنىڭ ياخشىلىرىڭلار ھىساپلىنىدۇ" دىگەن ھەدىسنىڭ مەنىسى گۇنا بىلەن تەۋبە تەكرارلىنىپ تۇرغان، ھەرقاچان گۇنا ئوتكۈزسە، تەۋبە قىلىدىغان، ئاغزىدا ئەستەغپىرۇللا دەپ قويۇپ، گۇناغا چومگەن بولماسلىغى كېرەك، دىگەنلىك بولىدۇ.

ئەمەللىرىنى كۆرىدۇ. ئۇزىنىڭ ئالدىغا قاراپ دەۋرەخنىڭ كۆز ئالدىدا تۇرغانلىغىنى كۆرىدۇ. يېرىم خورما بىلەن بولسىمۇ دەۋرەخنى ساقلىنىڭلار①.

605) قۇرئان بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ئادەم، قۇرئان ئوقۇشقا ئۇستا ئادەم ۋە قۇرئاننى ياخشى ئوقۇش توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئىككى خىل ئادەمگىلا زوقلىنىشقا بولىدۇ، يەنى ئاللا قۇرئان ئوقۇشقا ئۇستا قىلغان، كېچە-كۈندۈز قۇرئان تىلاۋەت قىلىدىغان ئادەمگە قارىتا مېنىمۇ ئالىلا قۇرئان ئوقۇشقا مۇشۇنداق ئۇستا قىلغان بولسا، مەنمۇ ئۇنىڭدەك كېچە-كۈندۈز تىلاۋەت قىلاتتىم، دەپ زوقلىنىشقا؛ ئالىلا پۇل-مال ئاتا قىلغان، پۇل-مېلىنى ئالىلانىڭ يولىدا سەرپ قىلىدىغان ئادەمگە قارىتا ماڭىمۇ ئالىلا ئاشۇنداق پۇل-مال بەرگەن بولسا، مەنمۇ ئۇنىڭدەك ئالىلا يولىدا پۇل-مال سەرپ قىلاتتىم، دەپ زوقلىنىشقا بولىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: قۇرئاننى ياخشى ئوقۇيدىغان ئادەم② ئالىلانىڭ دەرگاھىدىكى ھورمەتلىك، ئىتائەتچان

---

①يېرىم خورما چاغلىق نەرسە بولسىمۇ كىشىگە زۇلۇم قىلماڭلار، ياكى يېرىم خورما چاغلىق نەرسە بولسىمۇ سەدىقە قىلىپ، ئۇنى دەۋزەخ بىلەن ئوزەڭلارنىڭ ئاراڭلاردا قالقان قىلىڭلار، دىگەن مەنىدە.

② ھېپزى قىلىپ ياخشى ئوقۇيدىغان ئادەم.

پەرىشتىلەر بىلەن بىللە بولىدۇ، قۇرئانىنى چىرايلىق ئاۋاز بىلەن رەتلىك، ئوبدان ئوقۇيدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان: ئاللاتائالا ھېچ نەرسىگە قۇرئاننى چىرايلىق ئاۋاز بىلەن ئوقۇغان پەيغەمبەرنىڭ ئاۋازىغا قۇلاق سالغاندەك قۇلاق سالغان ئەمەس.

608) مۇئەززىننىڭ ئاۋازى، ئاللانىڭ سىلەرنى يارىتقانلىغى ۋە مىراج توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئابدۇرەھمانغا ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن: سېنى قوي بىلەن قىرنى ياخشى كۆرىدۇ، دەپ قارايمەن. سەن قوي بىلەن بولغىنىڭدا ياكى قىردا بولغىنىڭدا، نامازغا ئەزان ئېيتساڭ، ئۇنلۇك توۋلىغىن، چۈنكى مۇئەززىننىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان ئىنسى-جىن ۋە باشقا نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى قىيامەت كۈنى ئۇنىڭغا گۇۋا بولىدۇ. ئەبۇ سەئىد خۇدرى بۇ سۆزنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن مۇشۇنداق ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىدىم دېگەن: ئاللاتائالا ئېيتىدۇكى، ماڭا ئوخشاش مەخلۇقات يارىتىشقا ئۇرۇنغان ئادەمدىنمۇ زالىم ئادەم بارمۇ؟ چۈمۈلە ياكى ئۇرۇق ۋە ياكى ئارپا چاغلىق نەرسىنى يارىتىپ باقسۇن.

ئەنەس ئىبن مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى مەسچىت ھارامدىن مىراجقا ئېلىپ چىقىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا ۋەھىي كېلىشتىن ئىلگىرى ئۇچ پەرىشتە كەلدى. بۇ چاغدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەسچىت ھارامدا ئۇخلاۋاتاتتى، بىرىنچى پەرىشتە: مۇھەممەد قايسى (مەسچىت ھارامدا ئۇخلاۋاتقانلارنىڭ ئىچىدە...ت)؟ دەپ سورىدى. ئىككىنچى پەرىشتە: ئۇلارنىڭ ياخشىسىنى ئېلىڭ، دېدى. ئۈچىنچى پەرىشتە: ئۇلارنىڭ ياخشىسىنى مىراجقا ئېلىپ چىقىش ئۈچۈن ئېلىپ مېڭىڭلار، دېدى. بۇ كېچىدىكى ۋەقە مۇشۇنداق بولدى. ئۇلار يەنە بىر كېچىدە كەلگەنگە قەدەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارنى كورمىدى. يەرىشتىلەر ئىككىنچى قېتىم كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دىلى كوروپ تۇراتتى، كوزى ئۇيقۇدا، دىلى ئويغاق ئىدى. پەيغەمبەرلەرنىڭ ئەنە شۇنداق كوزلىرى ئۇيقۇدا بولغان بىلەن، دىللىرى ئۇخلىمايدۇ. پەرىشتىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى گەپ قىلماستىن كوتىرىپ ماڭدى. ئۇنى ئېلىپ كېلىپ زەمزەم قۇدۇغىنىڭ يېنىغا قويدى. ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن جىبرىل ئىگە بولۇپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كىكىرتىگىدىن كوكرىگىچە يارىدى. كوكرىگىنى يېرىپ بولۇپ، ئىچىنى جىبرىل ئوزى زەمزەم سۇيى بىلەن يۇيۇپ پاكىزلىدى. ئاندىن كېيىن ئىمان ۋە ھىكمەت توشقۇزۇلغان بىر ئالتۇن قاچا سېلىنغان بىر ئالتۇن داس كەلتۇرۇلدى. ئۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كوكرىگى ۋە كىكىرتىگىنىڭ تومۇرلىرى تولدۇرۇلدى، ئاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇلدۇلغا مىندۇرۇلۇپ بەيتۇلمۇقەددەسكە ئېلىپ كېلىندى. ئاندىن جىبرىل ئۇنى ئېلىپ بىرىنچى ئاسمانغا ئورلىدى، جىبرىل ئاسمانىنىڭ دەرۋازىسىنى

لىرىدىن بىرنى قاقتى، ئەھلى ئاسمان: كىم بۇ؟ دەپ توۋلىدى. جىبرىل: مەن، دىدى. ئەھلى ئاسمان: سەن بىلەن كىم بار؟ دىدى. جىبرىل: مەن بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بار، دىدى. ئەھلى ئاسمان: ئۇ ئاسمانغا ئورلەشكە چاقىرىلدىمۇ؟ دىدى. جىبرىل: ھەئە، دىدى. ئەھلى ئاسمان: ئۇنى قارشى ئالىمىز، دىدى ۋە ئۇنىڭ بىلەن ئۇمتۇار بولدى. ئۇلار ئاللا زىمىندا ئىرادە قىلغان نەرسىنى بىلدۇرمىگىچە بىلمەيتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرىنچى ئاسماندا ئادەم ئەلەيھىسسالامنى ئۇچراتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا جىبرىل: بۇ سېنىڭ ئاتاڭ بولىدۇ، ئۇنىڭغا سالام بەرگىن، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا سالام بەردى. ئادەم ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ سالامغا جاۋاپ قايتۇردى ۋە ئوغلۇمنى قارشى ئالىمەن، سەن نىمە دىگەن ياخشى ئوغۇل، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىرىنچى ئاسماندا ئېقىپ تۇرغان ئىككى دەريانى كوردى. ئۇ جىبرىلدىن: بۇ ئىككىسى قايسى دەريا؟ دەپ سوردى. جىبرىل: بۇلار نىل دەرياسى بىلەن فۇرات دەرياسىنىڭ مەنبەسىدۇر، دىدى. ئۇ يەردىن ئوتكەندىن كېيىن ئۇستىگە مەرۋايىت بىلەن زەبەرجەتتىن ساراي سېلىنغان بىر دەريانغا كەلدى. ئۇ دەريانغا قولىنى سېلىپ كورۇپ، ئۇنىڭ خۇش بۇي ئىپار ئىكەنلىگىنى بىلدى. ئۇ: ئى جىبرىل، بۇ نىمە؟ دەپ سوردى. جىبرىل: رەببىڭ ساڭا ساقلاپ قويغان كەۋسەر مۇشۇ، دىدى. ئاندىن ئۇ ئىككىنچى ئاسمانغا ئورلىدى. پەرىشتىلەر ئۇنىڭغا دەسلەپكى قېتىمقىدەك: كىم بۇ؟ دىدى. جىبرىل: مەن، دىدى. ئۇنىڭغا: سەن بىلەن كىم بار؟ دىدى، جىبرىل: مەن بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بار، دىدى. ئۇلار: ئۇ ئاسمانغا ئورلەشكە چاقىرىلدىمۇ؟ دىدى. جىبرىل: ھەئە، دىدى. ئۇلار: ئۇنى قارشى

ئالىمىز، دىدى. ئاندىن ئۇ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئېلىپ ئۇچىنچى ئاسمانغا چىقتى. ئەھلى ئاسمان ئۇنىڭغا بىرىنچى، ئىككىنچى ئاسماندىكىلەر قىلغان گەپلەرنى قىلدى. ئاندىن ئۇنىڭ بىلەن ئوتتۇنچى ئاسمانغا چىقتى. ئۇ يەردىكىلەرمۇ شۇ گەپلەرنى قىلدى. ئاندىن ئۇنىڭ بىلەن بەشىنچى ئاسمانغا چىقتى، ئۇ يەردىكىلەرمۇ ئۇنىڭغا شۇ گەپلەرنى قىلدى. ئاندىن ئۇنىڭ بىلەن ئالتىنچى ئاسمانغا چىقتى. ئۇ يەردىكىلەرمۇ ئۇنىڭغا شۇ گەپلەرنى قىلدى. ئاندىن ئۇنىڭ بىلەن يەتتىنچى ئاسمانغا چىقتى، ئۇ يەردىكىلەرمۇ ئۇنىڭغا شۇ گەپلەرنى قىلدى. ھەر بىر ئاسماندا پەيغەمبەرلەر بولۇپ، جىبرىل ئۇلارنىڭ ئىسملىرىنى ئاتاپ ئوتتى. ئۇلاردىن ئېسىمدە قالغانلىرى: ئىدرىس ئىككىنچى ئاسماندا، ھارۇن توتىنچى ئاسماندا، يەنە بىرى بەشىنچى ئاسماندا بولۇپ، ئىسمىنى تۇتۇۋالالمىدىم. ئىبراھىم ئالتىنچى ئاسماندا، ئاللا بىلەن بىۋاستە سوزلىشىش شەرىپىگە ئىگە بولغانلىغى ئۈچۈن مۇسا يەتتىنچى ئاسماندا تۇراتتى. مۇسا: ئى رەببىم، ھېچ ئادەم مېنىڭ ئۈستۈمگە چىقالماس، دەپ ئويلىغان ئىدىم، دىدى. ئاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى پەقەتلا ئاللا بىلىدىغان يۇقۇرى جايلارغا ھەتتا سىدرەتۇلمۇنتەھاغا ئېلىپ چىقتى. قۇدرەتلىك، غالىپ ئاللا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا يېقىنلاشتى ۋە تېخىمۇ يېقىنلىشىشنى ئىرادە قىلدى، ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قاش بىلەن كىرپىكىتەك ياكى ئۇنىڭدىنمۇ يېقىن دەرىجىدە يېقىنلاشتى. ئاللا پەيغەمبىرىگە ئىرادە قىلغان نەرسىلەرنى ۋەھىي قىلدى. جۇملىدىن ئۇممىتىگە بىر كېچە-كۈندۈزدە ئەللىك ۋاقى نامازنى پەرز قىلدى. ئاندىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قايتىپ توۋەنگە چۈشۈپ مۇسانىڭ يېنىغا يېتىپ كەلگەندە، مۇسا ئۇنى توختىتىپ:

ئـی مۇھەممەد، رەببىڭ ساڭا نىمىلەرنى تاپشۇردى؟ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: رەببىم ماڭا بىر كېچە-كۈندۈزدە ئەللىك ۋاق ناماز ئوقۇشنى تاپشۇردى، دېدى. مۇسا: ئۇممىتىڭىز بۇنىڭغا تاقىتى يەتمەيدۇ، رەببىڭگە قايتىپ بېرىپ، سەندىن ۋە ئۇممىتىڭدىن يېنىكلىتىشنى سورا، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ھەقتە مەسلىھەت سورىغاندەك جىبرىلغا قارىدى. جىبرىل ئۇنىڭغا: خالىساڭ شۇنداق قىلىشقا بولىدۇ، دېدى. شۇنىڭ بىلەن جىبرىل ئۇنى ئاللا-نىڭ دەرگاھىغا ئېلىپ باردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئورنىڭدىن دەسلەپكى ئورنىدا تۇرۇپ: ئى رەببىم، بىزدىن يېنىكلەتسەڭ، چۈنكى ئۇممىتىم بۇنى ئورۇنلاپ بولالمايدۇ، دېدى. ئاللا ئۇنىڭدىن ئون ۋاق نامازنى ئېلىپ تاشلىدى، ئاندىن مۇسانىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەر قېتىم قايتىپ كەلگەندە مۇسا ئۇنى ئالىلاغا قايتۇرىۋېرىپ، ئاخىر ئەللىك ۋاق نامازنى بەش ۋاققا كەلتۈردى. بۇ چاغدا مۇسا: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى يەنە توسۇۋېلىپ: ئى مۇھەممەد، ئالىلاغا قەسەم قىلمەنكى، قەۋمىم بەنى ئىسرائىلغا بۇنىڭدىن ئازنى ئورۇنلاشقا مۇراجەت قىلغان ئىدىم، ئۇلار ئاجىز كېلىپ بۇنىمۇ ئورۇنلىيالمغان ئىدى. سېنىڭ ئۇممىتىڭنىڭ تەنلىرى، دىللىرى، بەدەنلىرى، كۆزلىرى، قۇلاقلىرى تېخىمۇ ئاجىز، رەببىڭغا قايتىپ بارغىن، سېنىڭدىن يېنىكلەتسۇن، دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەر قېتىمدا جىبرىلغا مەسلىھەت يوسۇندا قارايتتى، جىبرىل بۇنى يامان كۆرمەيتتى. بۇ قېتىمىمۇ جىبرىل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى يەنە ئاللانىڭ دەرگاھىغا ئېلىپ چىقتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئى رەببىم، ئۇممىتىمنىڭ تەنلىرى، دىللىرى، قۇلاقلىرى، بەدەنلىرى ھەقىقەتەن ئاجىز، بىزدىن يېنىكلەتسەڭ، دېدى.

قۇدرەتلىك ئاللا: ئى مۇھەممەد، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: لەبىبەي، دىدى. لەۋھۇلمەھىۋزدا پەرز قىلىپ بېكىتكەن سوزۇم ئۇزگەرمەيدۇ، ھەر بىر ياخشىلىققا ئون ياخشىلىقنىڭ ساۋابىنى بېرىمەن. لەۋھۇلمەھپۇزدا يېزىلغىنى ئەللىك ۋاق، ساڭا ۋە ئۇممىتىگە پەرز قىلىنغىنى بەش ۋاقتۇر، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇسانىڭ يېنىغا قايتىپ بارغاندا: قانداق قىلدىڭ؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رەببىمىز بىزدىن يېنىكلەتتى، بىر ياخشىلىققا ئون ياخشىلىق ساۋابىنى بەردى، دىدى. مۇسا: بەنى ئىسرائىلغا ئۇنىڭدىنمۇ ئازراقنى ئورۇنلاشقا مۇراجەت قىلغان ئىدىم، ئۇلار ئۇنى ئورۇنلىغىنى يوق، رەببىڭگا قايتىپ بارغىن، سەندىن يەنە يېنىكلەتسۇن، دىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئى مۇسا، ئاللاغا قەسەم قىلمەنكى، قايتىپ بېرىۋېرىپ، رەببىمدىن ئۇيۇلۇپ قالدىم، دىدى. جىبرىل ئۇنىڭغا: بىسمىللا، دەپ چۇشكىن دىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئويغاندى، قارىسا ئۇ مەسچىت ھارامدا تۇراتتى.

خاتىمە

611) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ناماز ئوقۇش رەۋىشى ۋە يولدىكى پۇتلىشىدىغان نەرسىلەرنى ئېلىۋېتىش توغرىسىدا

مۇھەممەد ئىبنى ئەمر ئىبنى ئەتا ئېيتىدۇ: مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىرنەچچە ساھابىسى بىلەن ئولتۇراتتىم، بىز ئۇنىڭ ناماز ئوقۇش رەۋىشى ئۈستىدە سوزلىشىۋاتاتتۇق، ئەبۇ ھۇمەيد سائىدى مۇنداق دېدى: مەن سىلەرنىڭ ئىچىگىلاردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ناماز ئوقۇش رەۋىشىنى ئەڭ ياخشى بىلىمەن، ئۇنىڭ مۇنداق ئوقۇغانلىغىنى كورگەن ئىدىم، تەكبىر ئېيتىپ قولاق قاقتاندا، ئىككى قولىنى ئىككى مۇرىسىنىڭ يۇقۇرىسىدا تۇتاتتى، رۇكۇغا بارغاندا ئىككى ئالقىنى بىلەن ئىككى تىزىنى تۇتۇپ، بېلىنى ئېگىپ تۇراتتى، رۇكۇدىن بېشىنى كوتەرگەندە، قوۋۇرغىلىرى جايىغا چۈشكىچە تىك تۇراتتى، سەجدە قىلغاندا ئىككى قولىنى يەرگە چاپلىۋالمايتتى ۋە يىغىۋالمايتتى، ئىككى پۇتنىڭ بارماق ئۇچلىرىنى قىبلىگە قارىتاتتى، ئىككى رەكئەتتىلىك ياكى توت رەكئەتلىك نامازنىڭ ئالدىنقى ئىككى رەكئەتىدە سول پۇتنىڭ ئۈستىدە ئولتۇرۇپ، ئوڭ پۇتنى تىك تۇتاتتى، ئاخىرقى رەكئەتنىڭ ئولتۇرۇشىدا سول

پۈتىنى ئىچىگە كىرگۈزۈپ ياتقۇزۇپ، ئوڭ پۈتىنى تىكلەپ كاسىسىنى زېمىن ئۈستىدە قويۇپ ئولتۇراتتى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: يولدىكى پۈتلىشىدىغان نەرسىلەرنى① ئېلىۋېتىش سەدىقە ھىساپلىنىدۇ.

613) خۇپتەنىدىن بۇرۇن ئۇخلاشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى، ئەللاھۇمە رەببەنا دۇئاسىنىڭ پەزىلىتى ۋە سەجدىگە بارغاندا بىلگىنى كەڭ ئېچىش توغرىسىدا

ئەبى بەرزە ئېيتىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خۇپتەنىدىن بۇرۇن ئۇخلاشنى ۋە خۇپتەنىدىن كېيىن پاراڭ سېلىشنى ياخشى كۆرمەيتتى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئىمام "سەمىئەللاھۇ لىمەن ھەمىدە" (ئاللا ئۇنىڭغا ئېيتىلغان ھەمدىنى ئاڭلاپ تۇرىدۇ) دېگەندە، "ئەللاھۇمە رەببە ناله كەلھەمد" (ئى رەببىمىز ئاللا، بارچە مەدھىيە ساڭا مەنسۇپ) دەڭلار، كىمنىڭ بۇ سوزى پەرىشتىلەرنىڭ سوزىگە توغرا كېلىپ قالسا، ئۇنىڭ ئىلگىرىكى گۇناللىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ.

---

① تىكەن ياكى تاشقا ئوخشاش نەرسىلەرنى.

ئابدۇللا ئىبنى بۇھەينە مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ناماز ئوقۇپ سەجدە قىلغاندا قوللىرىنى شۇنداق كەڭ ئېچىپ تۇراتتىكى، ئۇنىڭ قولتۇغىنىڭ ئاقلىغى كورۇنۇپ تۇراتتى.

616) يەتتە ئەزانى يەرگە تەككۈزۈپ سەجدە قىلىش توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: مەن پىشانىدىن باشقا يەتتە ئەزانى يەرگە تەككۈزۈپ سەجدە قىلىشقا بۇيرۇلدۇم دېگەن ۋە يەنە قولى بىلەن بۇرنىنى، ئىككى قولىنى، ئىككى تىزنىنى ۋە پۇت بارماقلىرىنىڭ ئۇچلىرىنى كورسەتكەن ھەم كىيىملىرىمىزنى، چېچىمىزنى يىغىۋالماسلىغىمىز لازىم، دېگەن.

617) ئىمامنىڭ جامائەتكە ئالدىنى قىلىشى ۋە جۇمە كۈنىدە غۇسلى قىلماقنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

سەمۇرە ئىبنى جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازدىن پاراغ بولغاندا بىزگە ئالدىنى قىلاتتى.

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: جۇمە كۈنى غۇسلى قىلماق

بالاغەتكە يەتكەن ئادەمنىڭ ھەر بىرىگە لازىمدۇر.

619) ئىمانىنىڭ زىيادە بولۇشى ۋە مەسچىتكە بېرىش توغرىسىدا

ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: "بىز ئۇلارنىڭ ئىمانىنى زىيادە قىلىدۇق." "ئاللاتائالا ئىمان ئېيتقانلارنىڭ ئىمانىنى زىيادە قىلىدۇ." ئاللاتائالا يەنە مۇنداق دېگەن: "بۇگۈن سىلەرنىڭ دىنىڭلارنى كامالەتكە يەتكۈزدۈم." مۇكەممەل نەرسىنىڭ بىر قىسمىنى تەرك ئەتسە، ئۇ كەمتۈك بولۇپ قالىدۇ.

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: قەلبىدە ئارپا چاغلىق ياخشىلىق بولۇپ، لائىلاھە ئىللەللاھۇ دەپ ئېيتقات قىلغان ئادەم① دەۋزەختىن چىقىدۇ. قەلبىدە بۇغداي چاغلىق ياخشىلىق بولۇپ②، لائىلاھە ئىللەللاھۇ دەپ ئېيتقات قىلغان ئادەمنۇ دەۋزەختىن چىقىدۇ. قەلبىدە زەررىچىلىك ياخشىلىق بولۇپ، لائىلاھە ئىللەللاھۇ دەپ ئېيتقات قىلغان ئادەمنۇ دەۋزەختىن چىقىدۇ. ئەبۇ ئابدۇللا ئەباندىن، ئەبان قەتادەدىن، قەتادە ئەنەستىن رىۋايەت قىلىدۇكى، ئەنەس پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن قىلغان رىۋايىتىدە بۇ ھەدىستىكى "ياخشىلىق" دېگەن سوزنىڭ ئورنىغا "ئىمان" دېگەن سوزنى رىۋايەت قىلغان.

---

① ئۇنىڭغا قوشۇپ مۇھەممەد ئاللانىڭ ئەلچىسى دەپ ئېيتقات قىلسا.

② بۇ ياخشىلىق مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام دەۋەت قىلغان بارلىق نەرسىلەردىن ئىبارەت.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى مەسچىتكە ئەتە-گەندە ياكى ئاخشامدا بارىدىكەن، ئۇنىڭ بېرىپ تۇرغان ۋاقىتلىرىدا ئاللا ئۇنىڭغا جەننەتتە چۈشىدىغان جاي ھازىرلايدۇ.

622) بايغا قىلىنغان سەدىقە، سوزلىگەن بوۋاق ۋە ئامانەت توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىر ئادەم① چوقۇم سەدە-قە بېرىمەن دەپ چىقىپ، سەدىقىسىنى بىر ئوغرىغا بەردى②. كىشىلەر ئۇنىڭغا سەدىقەكىنى ئوغرىغا بەردىڭ، دەپ سوز-چوچەك قىلىشتى. سەدىقە بەرگۈچى: ئى ئاللا، ئوغرىغا سەدىقە بەرگەنلىگىم ئۈچۈن ساڭا شۈكرى قىلىمەن③، چوقۇم سەدىقە بېرىمەن دەپ چىقىپ، سەدىقىسىنى پاھىشە ئايالغا بەردى. كىشىلەر ئۇنىڭغا سەدە-قەكىنى پاھىشە ئايالغا بەردىڭ، دەپ سوز-چوچەك قىلىشتى. ئۇ: ئى ئاللا، پاھىشە ئايالغا سەدىقە بەرگەنلىگىم ئۈچۈن ساڭا شۈكرى قىلىمەن، چوقۇم سەدىقە بېرىمەن دەپ چىقىپ، سەدىقىسىنى بىر

---

① بەنى ئىسرائىلدىن.

② ئۇنىڭ ئوغرى ئىكەنلىگىنى بىلمەستىن بەرگەن.

③ ئوغرىغا سەدىقە بېرىش مېنىڭ ئىرادەم بويىچە ئەمەس، سېنىڭ ئىرادەڭ بويىچە بولغانلىقى ئۈچۈن، ساڭا شۈكرى قىلىمەن. سېنىڭ ئىرادىلىرىڭنىڭ ھەممىسى ياخشىدۇر. سەندىن غەيرى كۆڭۈلسىزلىككە يەتكۈز-گۈچىگە شۈكرى قىلىنمايدۇ.

بايغا بەردى. كىشىلەر ئۇنىڭغا سەدىقەگىنى بايغا بەردىڭ، دەپ سوزـچوچەك قىلىشتى. ئۇ: ئى ئاللا، ئوغرىغا، پاھىشە ئايالغا، بايغا سەدىقە بەرگەنلىگىم ئۈچۈن ساڭا شۈكرى قىلىمەن، دىدى. سەدىقە بەرگۈچىنىڭ چۈشىدە ئۇنىڭغا مۇنداق دىيىلگەن: ئوغرىغا بەرگەن سەدىقەڭگە كەلسەك، ئوغرى شۇ ئارقىلىق ئوغرىلىقتىن باش تارتىشى مۇمكىن. پاھىشە ئايالغا بەرگەن سەدىقەڭگە كەلسەك، ئۇ شۇ ئارقىلىق پاھىشىدىن باش تارتىشى مۇمكىن. بايغا كەلسەك، ئۇ بۇنىڭدىن ئىبرەت ئېلىپ، ئاللا ئۇنىڭغا ئاتا قىلغان بايلىقىنى ياخشىلىق يوللىرىغا سەرپ قىلىشى مۇمكىن①.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان: بىر ئايال بوۋاق ئوغلىنى ئېمىتىپ ئولتۇراتتى، ئۇلاقلىق بىر ئادەم ئۇنىڭ يېنىدىن ئوتتى. ئايال: ئى ئاللا، ئوغلۇم مۇشۇ ئادەمدەك② بولغىچە ئۇنىڭ جېنىنى ئالما-

---

① بەنى ئىسرائىلنىڭ دىندا سەدىقە مۇھتاج بولغان ياخشى ئادەملەرـنىڭلا ئېلىشىغا خاس ئىدى. سەدىقە بەرگۈچىنىڭ نىيىتى ياخشى بولسىلا، سەدىقە مۇستەھىق ئادەملەرگە بېرىلمىگەندىمۇ قوبۇل بولاتتى. بۇنىڭدىنمۇ سەدىقە غەيرى مۇستەھىق ئادەملەرگە بېرىلىپ قالسا، ئۇنى قايتا بېرىشنىڭ مۇستەھەپلىگى چىقىدۇ. يۇقۇرىدىكى سوز نەپلى سەدىقىگە قارىتىلغان، زاكاتقا كەلسەك، ئۇنى پەقەت دەپ ئويلاپ باي ئادەمگە بېرىپ سالسا، دۇرۇس بولمايدۇ. ئەمما ئىمام ئەبۇ ھەنىفە بىلەن ئىمام مۇھەممەد زاكاتنى يۇقۇرقـدەك بېرىپ سالسىمۇ دۇرۇس بولىدۇ، قايتا بېرىش لازىم ئەمەس، دەپ قارايدۇ.

② ئۇنىڭ چىرايلىق تۇرقىدەك.

غىن دىدى. بوۋاق سوزگە كېلىپ: ئى ئاللا، مېنى بۇ ئادەمدەك قىلمىغىن، دىگەندىن كېيىن، ئېمىشىنى داۋاملاشتۇردى. ئۇنىڭ يېنىدىن باشقىلار سورەپ ۋە ئويۇنچۇقتەك ئويناپ كېتىۋاتقان بىر ئايال ئوتتى، بالىسىنى ئېمىتىپ ئولتۇرغان ئايال: ئى ئاللا، ئوغلۇمنى بۇ ئايالدەك قىلىپ قويمىغىن، دىدى. بوۋاق سوزگە كېلىپ: ئى ئاللا، مېنى ئاشۇنىڭغا ئوخشاش قىلغىن، ئۇلاقلىق ئادەمگە كەلسەك، ئۇ كاپىردۇر، ئايالغا كەلسەك، كىشىلەر ئۇنى پاھىشۋاز دەۋاتىدۇ. ئۇ بولسا ماڭا ئاللا كۆپايە، دەۋاتىدۇ، كىشىلەر ئۇنى ئوغرى① دەۋاتىدۇ. ئۇ: ماڭا ئاللا كۆپايە دەۋاتىدۇ، دىدى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىر ئادەم بىر ئادەمدىن قورا سېتىۋاپتۇ، قورا سېتىۋالغان ئادەم قورادىن بىر كۆپ ئاللىتۇن تېپىۋاپتۇ، بۇ ئادەم قورانى ساتقۇچىغا: سەندىن مەن قورانى سېتىۋالدىم، ئاللىتۇن سېتىۋالغىنىم يوق، ئالتۇنۇڭنى مەندىن ئېلىۋالغىن، دەپتۇ. قورانى ساتقان ئادەم: ساڭا مەن قورانى ئۇنىڭدىكى نەرسىلەر بىلەن قوشۇپ ساتقان دەپتۇ. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بىر كىشىنىڭ② ئالدىغا دەۋالىشىپ بېرىپتۇ، ئۇ: سىلەرنىڭ بالاڭلار بارمۇ؟ دەپ سوراپتۇ، ئۇلارنىڭ بىرى ئوغلۇم بار دەپتۇ. يەنە بىرى قىزىم بار دەپتۇ. ئۇ ئادەم: ئوغۇلغا قىزنى ئېلىپ بېرىڭلار، ئۇلار-

---

① ئۇ ئوغرىلىق قىلمىغان. ئى ئاللا بىزگىمۇ شۇنىڭدەك ئىمان ئاتا قىلغىن.

② بۇ كىشى داۋۇد ئەلەيھىسسالام ئىدى.

نىڭ چىقىشغا شۇ ئالتۇندىن خەجلەڭلار، قالغىنى سەدىقە قىلىڭلار①
دەپتۇ.

625) ئولۇمنى تاللىغان ۋە ئولتۇرۇلۇش ۋاقتىدا ئىككى رەكئەت نامازنى ئوقۇشنى سۈننەت قىلىپ قالدۇرغان ئادەم توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ:
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئون ئادەمنى دۈشمەن ئەھۋالىنى كۆزىتىپ كېلىشكە ئەۋەتتى، ئۇلارغا ئاسىم ئىبنى سابىت ئەنسارىنى باشلىق قىلىپ تەيىنلىدى. ئۇ ئاسىم ئىبنى ئومەر ئىبنى خەتتابنىڭ چوڭ دادىسى ئىدى. ئۇلار ئۇسفان بىلەن مەككىنىڭ ئارىلىغىدىكى ھەددە دېگەن جايغا يېتىپ كەلگەندە، ھۇزەيل قەبىلىسىدىن بولغان بەنى لىھيان ئۇرۇغىنىڭ ئادەملىرى ئاڭلاپ قېلىپ، يۈزگە يېقىن ئوقچىلارنى ئۇلارنى قوغلاشقا ئەۋەتتى. ئۇلار مۇسۇلمانلار چۈشكەن بىر مەنزىلگە كېلىپ ئۇلارنىڭ يىگەن خورمىلىرىنى ئۇچرىتىپ، بۇ مەدىنىنىڭ خورمىسى، دېيىشتى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مۇسۇلمانلارنىڭ ئىزىدىن ئەگىشىپ ماڭدى. ئاسىم ۋە ئۇنىڭ ھەمراللىرى مۇشرىكلارنىڭ قوغلاپ كېلىۋاتقانلىغىنى بىلىپ قېلىپ، پانا ئىزدەپ

---

① ئىمام شافىئىنىڭ مەزھىبىدە، بىر كىشى يەر-زىمىن ساتسا، ئۇنىڭدا كومۇلگەن غەزنىلەرنى ئوز ئىچىگە ئالمايدۇ، بۇ خۇددى بىر ئادەم ئوي سەرەمجانلىرى بار بىر قورانى ساتسا، ئوي سەرەمجانلىرىنىڭ ساتقۇچىغا قالمىغانلىغىغا ئوخشاشتۇر. ئى ئالىلا، بىزگە قانائەتنى نىسىپ ئەيلىگىن، بىزنى ئامانەتنى ئادا قىلىشقا مۇۋەپپەق قىلغىن، بىزدىن رازى بولغىن.

بىر جايغا چىقىۋالىدى. مۇشۇنىڭلار ئۇلارنى قورشىۋېلىپ: چۈشۈپ بىزگە تەسلىم بولۇڭلار، سىلەردىن ھەچبىر ئادەمنى ئولتۇرمەسلىكىمىز ۋەدە بېرىمىز، دېيىشتى. ئاسىم ئىبنى سابىت: ئى قېرىنداشلار، مەن كاپىرنىڭ كاپالىتى بىلەن بۇ يەردىن چۈشمەيمەن، ئى ئاللا، بىزنىڭ ھالىمىزنى پەيغەمبىرىڭگە يەتكۈزگىن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى مۇشرىكلارنى ئوققا تۇتۇپ ئاسمىنى ئولتۇردى. خۇبەيب زەيد ئىبنى دەسنە ۋە يەنە بىرەيلەن① بولۇپ ئۈچەيلەن مۇشرىكلارنىڭ كاپالىتى بويىچە، چىقىۋالغان يەرلىردىن چۈشتى. ئۇلار مۇشرىكلارنىڭ قولىغا چۈشكەندىن كېيىن، مۇشرىكلار ئۇلارنى ئوقيالىرىنىڭ زەيلىرىنى چىقىرىپ باغلىدى. بۇلارنىڭ ئۈچىنچىسى: مانا بۇ خىيانەتنىڭ باشـلىنىشى، ئاللا بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، مەن سىلەر بىلەن ماڭمايمەن، بۇ ئولگەنلەرنى مەن ئۈلگە قىلىمەن، دېدى. مۇشرىكلار ئۇنى سورەپ ماڭدۇرۇشقا ئۇرۇنۇپ كورسىمۇ، ئۇ ئۇلار بىلەن ھېچىشتىن باش تارتتى. خۇبەيب بىلەن زەيد ئىبنى دەسنەنى ھەيدەپ بېرىپ ساتتى، بۇ ۋەقە بەدرى ئۇرۇشىدىن كېيىن بولغان ئىدى. خۇبەيبنى ھەرىس ئىبنى ئامىر ئىبنى نوفەلنىڭ بالىلىرى سېتىۋالىدى، خۇبەيب بەدرى جېڭىدە ھەرىس ئىبنى ئامىرنى ئولتۇرگەن ئىدى. خۇبەيب ئۇلارنىڭ قولىدا ئەسىر بولۇپ تۇردى، ئاخىر ئۇلار ئۇنى ئولتۇرۇش قارارىغا كەلدى. خۇبەيب سۇنىنەت قىلىش ئۈچۈن ھەرىسنىڭ قىزلىرىنىڭ بىرىدىن ئۇستۇرا سورىدى، خۇبەيبكە ئۇ ئۇستۇرا ئارىيەت بەردى. ھەرىسنىڭ قىزىنىڭ غەپلەتتە قېلىشى بىلەن، ئۇنىڭ بىر بالىسى خۇبەيبنىڭ يېنىغا بېرىپ قالدى، خۇبەيب ئۇ بالىنى

---

① بۇ ئابدۇللا ئىبنى تارىق ئىدى.

قۇچىغدا ئولتۇرغۇزۇۋالغان ئىدى، خۇبەيبىنىڭ قولىدا ئۇستۇرا تۇراتتى. ھەربىرىنىڭ قىزى ئېيتىدۇكى، مەن بۇ ھالىنى كۆرۈپ قاتتىق چوچۇپ كەتتىم، خۇبەيب بۇنى بىلىپ: مەندىن بالامنى ئولتۇرۇۋېتەرمىكىن دەپ قورقۇۋاتامسەن؟ ئۇنداق قىلمايمەن، دىدى. ھەربىرىنىڭ قىزى: ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، خۇبەيبدىن ياخشى ئەسىرنى كۆرمىدىم، بىر كۈنى ئۇنىڭ پۇتىدا ئىشكەل، قولىدا بىر ساپ ئۈزۈمنى① يەۋاتقانلىغىنى كۆردۈم، مەككىدە مۇھە يوق ئىدى. ئۇ چوقۇم ئاللانىڭ خۇبەيبىگە بەرگەن رىزقى ئىدى، دەيدۇ. خۇبەيبنى ئادەم ئولتۇرۇش ھارام قىلىنغان ھەرەمنىڭ سىرتىغا ئېلىپ چىقىپ ئولتۇرۇش ئالدىدا تۇرغاندا، خۇبەيب ئۇلارغا: مېنى قويۇۋېتىڭلار، ئىككى رەكئەت نامازنى ئوقۇۋالاي، دىدى. ئۇلار خۇبەيبنى قويۇپ بەردى. ئۇ ئىككى رەكئەت نامازنى ئوقۇپ بولۇپ: ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، مېنى ئولۇمدىن چوچۇۋاتىدۇ، دەپ ئويلىمايدىغان بولساڭلار، مەن نامازنى جىقراق ئوقۇيتتىم، دىدى. ئاندىن كېيىن ئۇ: ئى ئاللا، ئۇلارنىڭ سانىنى ئالغىن، ئۇلارنى تارقاق ئولتۇرگىن، ئۇلارنىڭ بىرىنىمۇ قويمىغىن، دىدى، ئاندىن مۇنۇ شېئىرنى ئوقۇدى:

پەقەت ئىمان بىلەن كەتسەملا بولدى، يوقكى پەرۋايىم—
شەھىت بولۇپ يىقىلسام سول تەرەپتىن ياكى ئوڭ ياندىن.
خۇدانىڭ يولىدا ئولدۇم ئەگەر ئۇ خالىسا شەكسىز،
ئورۇن ئالغاي بۇ قېنىنالغان ۋۇجۇدۇم باغۇ رىزىۋاندىن②.

---

① بۇ ئاللانىڭ خۇبەيبىگە بەرگەن كارامىتى ئىدى. پەيغەمبەرنىڭ موجىزىلىرى بولغاندەك، ئەۋلىيالارنىڭ كارامىتى بولىدۇ.

② بۇ مىسرالار خۇبەيبنىڭ شەھىت بولۇش ئالدىدا ئېيتقان قەسىدىسىدىن ئېلىنغان بولۇپ، ئىبنى ئىسھاقنىڭ رىۋايەت قىلىشىچە، ئۇنىڭ تولۇق تېكىستى تۆۋەندىكىچە:

ئاندىن ئەبۇ سەرۋە ئۇقىبە ئىبنى ھەرىس بەرىپ خۇبەيبنى ئولتۇردى. خۇبەيب ئوزىنى قوغداش ئىقتىدارى يوق ھالەتتە ئولتۇرۇلگەن ھەر بىر مۇسۇلمان ئۇچۇن، ئولتۇرۇلۇش ئالدىدا ناماز ئوقۇشنى سۇنندەت قىلىپ قالدۇردى①. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلار

يىغىلدى بارچە دۇشمەنلەر، دىۋەيلەپ كەلدى ھەر ياندىن،
بولۇپ ئوپ ـ توپ ئاۋۇل، ئايماق، قەبىلە تاغ ـ باياۋاندىن.
تاماشا بولدى ياۋلارغا يىغىلدى ئەر ـ ئايال قالماي،
ئورۇن ئالغان چېغىمدا مەن ئولۇم گىرداۋى مەيداندىن.
ئۇلارنىڭ ھەممىسى قەستلەر جېنىمنى، مەندە يوق چارە،
قولۇم باغلاندى ئايرىلدىم، ئۇلارغا قارشى ئىمكاندىن.
ئولۇم ئالدىدا دادىمنى خۇداغا ئېيتىمەن يالغۇز،
ئۇلۇق تەڭرىم مەدەتكارىم، مەدەت كۇتمەيمەن ئىنساندىن.
ئىلاھىم ماڭا بەرداشلىق ئاتا قىلغىنكى، دۇشمەنلەر ــ
ئازاپلاشلار بىلەن ئىلدى شىلپ گوشتۇمنى ئۇستىخاندىن،
خۇدانىڭ يولىدا ئولدۇم ئەگەر ئۇ خالسا شەكسىز
ئورۇن ئالغاي بۇ قېنىالغان ۋۇجۇدۇم باغۇ رىزنۋاندىن.
مېنى قىستاشتى ئىماندىن يېنىشقا، يىغلىمايمەن ھىچ،
ئولۇشكە رازىمەنكى، يوق يېنىش ھەرگىزمۇ ئىماندىن.
ئولۇمدىن زادى قورقمايمەن، ياشامتىم مەڭگۇ ئولمەستىن،
ئولۇم مىڭ ياخشى ئاسىلىق قىلىپ دەۋزەختە يانغاندىن.
خۇدا دەرگاھىغا قايتقۇم، پىسەنت قىلمايمەن دۇشمەنگە،
ئېگىپ باش ياۋغا قىلمايمەن خوشامەت قىلچە يالغاندىن.
پەقەت ئىمان بىلەن كەتسەملا بولدى، يوقكى پەرۋايىم ــ
شەھىت بولۇپ يىقىلسام سول تەرەپتىن ياكى ئوڭ ياندىن.

① پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خۇبەيبنىڭ ئوقۇغان نامىزىنى مەقبۇل كوردى ۋە ئېتىراپ قىلدى.

ئولتۇرۇلگەن كۈنلا ساھابىلىرىگە ئۇلارنىڭ خەۋىرىنى يەتكۈزدى. ئاسىم ئىبنى سابىتنىڭ ئولتۇرۇلگەنلىك خەۋىرى قۇرەيش خەلقىگە ئاڭلاتماندىن كېيىن، ئۇلار ئۇنىڭ راست ئولتۇرۇلگەنلىگىنى بىلگىلى سۈپىتىدە ئۇنىڭ ئەزالىرىدىن بىر پارچە ئېلىپ كېلىشكە بىر تۇركۈم كىشىنى ئەۋەتتى. ئاسىم قۇرەيش خەلقىنىڭ چوڭ ئادەملىرىدىن بىرىنى① ئولتۇرگەن ئىدى. ئاللا ئاسىمغا سايا چۈشۈرۈپ تۇرمىغان بولۇتقا ئوخشاش ھەرىلەرنى ئەۋەتىپ، ئۇنى قۇرەيش خەلقى ئەۋەتكەن كىشىلەردىن قوغدىدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئاسىمنىڭ جەسىدىدىن ھېچ نەرسىنى كېسۈۋېلىشقا قادىر بولالمىدى②.

626) ۋېترى نامزى ئوقۇش، يامغۇر تەلەپ قىلىش، جۈمە خۇتبىسىنى ئاڭلاش ۋە كېچىسى بىدار بولۇش توغرىسىدا

ئابدۇللادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كېچىسى ئوقۇلمىغان ئاخىرقى نامزىڭلار ۋېترى نامزى بولسۇن.

---

① بۇ ئۇقبە ئىبنى ئەبى مۇئەيت بولۇپ، بەدرى جېڭىدە ئولتۇرۇلگەن ئىدى.

② چۈنكى ئاسىم بىرەر مۇشرىكنىڭ جەسىدىنى تۇتماسلىقا، ئۇزىنىڭ جەسىدىمۇ بىرەر مۇشرىك تەرىپىدىن تۇتۇلماسلىقا قەسەم ئىچكەن ئىدى، ئاللا ئۇنىڭ قەسىمنى ئىشقا ئاشۇرۇپ، ئۇنى دۇشمەنلەردىن ساقلىدى.

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئومەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دېگەن ئىدى. قۇرغاقچىلىق بولغاندا كىشىلەر ئابباس ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىبنى شېپى كەلتۈرۈپ يامغۇر تەلەپ قىلاتتى. ئۇلار: ئى ئاللا، بىز پەيغەمبىرىمىزنى شېپى كەلتۈرۈپ يامغۇر تەلەپ قىلساق، يامغۇر ياغدۇرۇپ بېرەتتىڭ. بىز پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسىنى شېپى كەلتۈرۈپ سەندىن يامغۇر تەلەپ قىلىمىز، بىزگە يامغۇر ياغدۇرۇپ بەرگىن، دەيتتى. شۇنىڭ بىلەن ئاللا ئۇلارغا يامغۇر ياغدۇرۇپ بېرەتتى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: جۇمە كۈنىدە پەرىشتىلەر مەسچىتنىڭ ئىشىگىدە تۇرۇپ، بۇرۇن كەلگەنلەرنى خاتىرىلەپ تۇرىدۇ، بىرىنچى بولۇپ كەلگەن ئادەم سەمرىتلىگەن توگە ھەدىيە قىلغاندەك (بەيتۇللاغا قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن. ــ ت) بولىدۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن كەلگەن ئادەم قوشقار ھەدىيە قىلغاندەك بولىدۇ. ئۇنىڭدىن كېيىن كەلگەن ئادەم مىكىيان ھەدىيە قىلغاندەك بولىدۇ، ئۇنىڭدىن كېيىن كەلگەن ئادەم تۇخۇم ھەدىيە قىلغاندەك بولىدۇ. ئىمام خۇتبىگە چىققان چاغدا پەرىشتىلەر دەپتەرلىرىنى قاتلاپ قويۇپ ئولتۇرۇپ خۇتبە ئاڭلايدۇ.

ئۇبادە ئىبنى سامىت رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: كىمكى كېچىسى بىدار بولۇپ، يالغۇز بىر ئاللادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق، ئاللانىڭ شېرىگى

يوق، پادىشالىق ئاللاغا مەنسۇپ، ھەمدۇ-سانا ئاللاغا مەنسۇپ، ئاللا ھەممە نەرسىگە بەكمۇ قادىردۇر، بارلىق مەدھىيە ئاللاغا مەنسۇپ، ئاللانى پاك دەپ ئېتىقات قىلىمەن، پەقەت بىر ئاللادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق، ئاللا ھەممىدىن ئۈلۈغدۇر، ھەممە كۈچ-قۇۋۋەت پەقەت ئاللاغا يولەنگەندىلا كېلىدۇ دىسە، ئاندىن كېيىن، ئى ئاللا: مېنى مەغپىرەت قىلغىن دىسە، ياكى دۇئا قىلسا، ئۇنىڭ دۇئاسى ئىجابەت بولىدۇ، ئەگەر تاھارەت ئېلىپ نامازئوقۇسا، ئۇنىڭ نامىزى قوبۇل بولىدۇ.

630) جىنازىنى تېز كوتىرىپ مېڭىش، مېيىتنىڭ تىرىكلەرنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ تۇرىدىغانلىغى، ئۇزىنى ئولتۇرۇۋالغۇچى ۋە كىشىلەرنىڭ مېيىتنىڭ ياخشى گېپىنى قىلىشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: جىنازىنى كوتەرگەندە، تېز مېڭىڭلار، ئەگەر مېيىت ياخشى بەندە بولسا، ئۇنى ياخشى ئەملىنىڭ نەتىجىسىنى كورۈشكە تېز ئېلىپ بارغان بولسىلەر. ئەگەر ئۇ يامان بەندە بولسا، مۇرەڭلاردىن يامان ئادەمنى تېز ئېلىۋەتكەن بولسىلەر.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مۇسۇلمان بەندە قەۋرىدە قويۇلۇپ، ئۇنىڭ ئىگىلىرى قايتقان چاغدا، ئۇلارنىڭ ئاياق تىۋىشىنى چوقۇم

ئاڭلاپ تۇرىدۇ، بۇ چاغدا ئىككى پەرىشته كېلىپ ئۇنى ئولتۇرغۇزۇپ، مۇھەممەد ھەقىقده نىمە دەيسەن؟ دەپ سورايدۇ. ئۇ: گۈزەللىق بەرىمەنكى، مۇھەممەد ھەقىقەتەن ئاللانىڭ بەندىسى ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىدۇر، دەپ جاۋاپ بېرىدۇ. پەرىشتىلەر ئۇنىڭغا: دەۋزەخ-تىكى ئورنۇڭغا قارا، ئاللا ئۇنى ساڭا جەنىتەتتىكى ئورۇنغا ئالماش-تۇرۇپ بەردى، دەيدۇ. ئۇ دەۋزەختىكى ئورنى بىلەن جەننەتتىكى ئورنىنى كۆرىدۇ. كاپىر بىلەن مۇناپىق بولسا پەرىشتىلەرنىڭ سوئالىغا: بىلمەيمەن، كىشىلەر نىمە دىسە شۇنى دېگەن ئىدىم، دەپ جاۋاپ بېرىدۇ. پەرىشتىلەر: ئەقىل ئىشلىتىپ ئوزەڭ بىلۇئالمىدىڭ، بىلىدىغانلاردىن سوراپمۇ بىلۇئالمىدىڭ، دەيدۇ. ئاندىن ئۇنىڭ ئىككى قۇلىغىنىڭ ئارىسىغا تومۇر توقماق بىلەن شۇنداق قاتتىق ئۇرۇلىدىكى، ئۇنىڭ ۋاقىرىغان ئاۋازىنى ئىنسى-جىنىدىن باشقا، يېقىن ئەتراپ-تىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئاڭلايدۇ.

جۇندۇب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بىر ياردار ئادەم ئوزىنى ئولتۇرۇ-ۋالغان ئىدى. ئاللاتائالا: بەندەم ئولۇشكە ئالدىراپ ئوزىنى ئولتۇرۇۋالدى، ئۇنىڭغا جەننەتنى ھارام قىلدىم، دىدى.

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: كىشى-لەرنىڭ ئالدىدىن بىر جىنازە ئوتكەن ئىدى، كىشىلەر ئۇنىڭ ياخشى گېپىنى قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: تېگىشلىك بولدى، دىدى. ئاندىن كېيىن يەنە بىر جىنازە ئوتتى، كىشىلەر ئۇنىڭ يامان گېپىنى قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: تېگىشلىك بولدى، دىدى.

ئومەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ: نىمە تېگىشلىك بولىدى؟ دەپ سورىغان ئىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: بىرىنچى جىنازىنىڭ ياخشى گېپىنى قىلغان ئىدىكلار، ئۇنىڭغا جەننەت تېگىشلىك بولدى، ئىككىنچى جىنازىنىڭ يامان گېپىنى قىلغان ئىدىكلار، ئۇنىڭغا دەۋزەخ تېگىشلىك بولدى، سىلەر ئاللانىڭ زېمىنىدىكى گۇۋاچىلىرى، دىدى. يەنە بىر رىۋايەتتە ئېيتىلىشىچە، ھەزرىتى ئومەر ئىبنى خەتتابنىڭ ئالدىدىمۇ يۇقۇرقىدەك ئەھۋال يۈز بەرگەندە، كىشىلەر ئۇنىڭدىن تېگىشلىك بولىدى دېگەن سوزنىڭ مەنىسىنى سورىغان ئىدى. ھەزرىتى ئومەر ئۇنىڭ مەنىسىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنۇ سوزىدەك دەيمەن دېگەن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: قايسىبىر مۇسۇلمانىنى توت ئادەم ياخشى دەپ گۇۋالىق بەرسە، ئاللا ئۇنى جەننەتكە كىرگۈزىدۇ، دېۋىدى، بىز: ئۈچ ئادەم گۇۋالىق بەرسچۇ؟ دەپ سورىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئۈچ ئادەم گۇۋالىق بەرسىمۇ ئاللا ئۇنى جەننەتكە كىرگۈزىدۇ، دىدى. بىز: ئىككى ئادەم گۇۋالىق بەرسچۇ؟ دەپ سورىدۇق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئىككى ئادەم گۇۋالىق بەرسىمۇ ئاللا ئۇنى جەننەتكە كىرگۈزىدۇ، دىدى. ئاندىن بىز ئۇنىڭدىن بىر ئادەم گۇۋالىق بەرسچۇ؟ دەپ سورىمىدۇق.

634) ھەج سەپىرىدە ئوزۇق-تۇلۇك ئېلىۋېلىش، تەلبىيە ئېيتىش ۋە مەككە بىلەن مەدىنىنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: يەمەنلىكلەر ھەجگە بارسا ئوزۇق-تۇلۇك ئېلىۋالماي، بىز تەۋەككۇل قىلغۇچىلار-

مىز، دەيتتى. ئۇلار مەككىگە كەلگەندىن كېيىن كىشىلەردىن نەرسە سورايتتى، ئاللاتائالا بۇ توغرىلىق مۇنداق دېگەن: "ھەجگە بارغاندا ئۆزۈق-تۇلۇك ئېلىۋېلىڭلار، ئاخىرەت سەپىرى ئۇچۇن ياخشى ئۆزۈق تەقۋىدارلىقتۇر."①

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق تەلبىيە ئېيتاتتى: سېنىڭ تائىتىڭدە بەرقارارلىقىڭ، ئى ئاللا، سېنىڭ تائىتىڭدە بەرقارارلىقىڭ، سېنىڭ تائىتىڭدە بەرقارارلىقىڭ، سېنىڭ شېرىگىڭ يوق، سېنىڭ تائىتىڭدە بەرقارارلىقىڭ، پۈتكۈل مەدھىيە ۋە نېمەت ساڭا مەنسۇپ، پادىشالىق ساڭا مەنسۇپ، سېنىڭ ھېچ شېرىگىڭ يوق.

سەئدنىڭ قىزى ئائىشە سەئد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن ئاڭلىغانلىقىنى ئېيتىدۇ: سەئد پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: مەدىنە خەلقىنى پەنلىگەن ئادەم خۇددى تۇز سۇدا ئېرىگەندەك ئېرىپ كېتىدۇ.

---

① بۇنىڭدىن تەۋەككۇل قىلىشنى يامانلىغانلىق چىقمايدۇ، يەمەنلىكلەرنىڭ قىلمىشى ئۆزئارا قوساق بېقىشتۇر. تەۋەككۇل قىلىش ھېچقانداق سەۋەپ قىلماسلىق بولماستىن، بەلكى سەۋەپنى قىلىپ قويۇپ ئۇنىڭغا نەزەر سالماسلىقتىن ئىبارەت. كوز ئالدىدىكى زىياندىن مۇداپىە كورۇش تەۋەككۇلغا زىت كەلمەيدۇ، بەلكى ئۇنداق قىلىش زورۇر، خۇددى ئورۇلۇپ چۈشۈۋاتقان تامدىن قېچىش، گالغا تۇرۇپ قالغان تاماقنى سۇ بىلەن يۇتۇۋېتىش، داۋالىنىش قاتارلىقلارغا ئوخشاش. بەزى ساھابە ۋە تابىئىلارنىڭ ئاغرىقنى داۋالىتىشنى تەرك ئېتىشى ئېھتىمال ئالىلانىڭ ئۇلارغا كېسىلىنىڭ ساقايمايدىغانلىغىنى بىلدۇرگەنلىگىدىن بولسا كېرەك.

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مەككە بىلەن مەدىنىنى ھساپقا ئالمىغاندا، دەججالنىڭ قەدىمى يەتمىگەن شەھەر بولمايدۇ، مەدىنىنىڭ ھەر بىر يوچۇقلىرىدا ئۇنى مۇھاپىزەت قىلىدىغان سەپسەپ بولۇپ تۇرغان پەرىشتىلەر بولىدۇ، ئاندىن مەدىنە ئوز ئاھالىسىنى ئۇچ قېتىم قاتتىق سىلكىيدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئاللا مەدىنىدىكى ھەر بىر كاپىر ۋە مۇناپىقنى چىقىرىۋېتىدۇ.

638) تەھىيەتۇلمەسجىد نامىزى (پەرز نامازدىن باشقا، مەسچىتكە كىرگەندە مەسچىتكە سالام بېرىش يۇزىسىدىن ئوقۇلىدىغان ئىككى رەكئەت نامازـــت)، **ئويدە ئوقۇلىدىغان چاچقا نامىزى، نەپلى نامازۋە رامىزان ئېيى توغرىسىدا**

ئەبۇ قەتادە ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ھەرقانداق ئادەم مەسچىتكە كىرگەن چېغىدا، ئىككى رەكئەت نامازئوقۇپ ئاندىن ئولتۇرسۇن.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مېنىڭ دوستۇم ماڭا ئۇچ نەرسىنى ۋەسىيەت قىلدى، تاكى ئولگىچە ئۇلارنى تاشلىمايمەن، ئۇلار: ھەر ئايدا ئۇچ كۇن روزا توتۇش، چاچقا نامىزى ئوقۇش، ۋىترى نامىزىنى ئوقۇپ بولۇپ ئۇخلاشتىن ئىبارەت.

نافى ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: نەپلى نامىزىڭلارنى ئويۇڭلاردىمۇ ئوقۇڭلار، ئويۇڭلاردا ناماز ئوقۇماي ئۇنى قەۋرىستانىدەك قىلىۋالماڭلار.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: رامىزان ئېيى كىرگەندە ئاسمانىنىڭ دەرۋازىلىرى ئېچىلىدۇ، دەۋزەخنىڭ دەرۋازىلىرى تاقىلىدۇ، شەيتانلار باغلىنىدۇ.

642) روزىدار ئادەمنىڭ بىر نەرسە يەپ سېلىشى ۋە گەدىنىدە قازا روزىسى قېلىپ ئولۇپ كەتكەن ئادەم توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: روزىدار ئادەم ئېسىدە يوق بىر نەرسە يەپ ۋە ئىچىپ سالسا، روزىسىنى بۇزماي تۇتۇۋەرسۇن، چۈنكى ئۇنى ئاللا يىگۈزگەن ۋە ئىچكۈزگەن بولىدۇ.

ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى گەدىنىدە قازا روزىسى قېلىپ ئولۇپ كەتسە، ئۇنىڭ ئۈچۈن ۋارىسى تۇتۇپ قويسۇن.

ھەسەن مۇنداق دەيدۇ: ئەگەر بىر ئايلىق رامىزان روزىسى قېلىپ ئولگەن ئادەم ئۈچۈن بىر كۈندىلا ئوتتۇز ئادەم روزا تۇتسا دۇرۇس بولىدۇ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ: ئى رەسۇلۇللاھ، مېنىڭ ئانام ئولۇپ كەتتى، ئۇنىڭ گەدىنىدە بىر ئايلىق قازا روزىسى بار ئىدى، ئۇنىڭ ئۈچۈن مەن تۇتۇپ قويسام بولامدۇ؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ھەئە، بولىدۇ، ئاللاغا تولىنىدىغان قەرز ئادا قىلىنىشقا ھەممىدىن بەك تېگىشلىكتۇر، دىدى.

646) ئىپتارنى بالدۇر قىلىش ۋە جۈمە كۈندە روزا تۇتۇش توغرىسىدا

سەھل ئىبنى سەئىددىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىشىلەر مادامكى ئىپتارنى بالدۇر قىلغان ئىكەن، ئۇلار مېنىڭ سۈننىتىم بويىچە ئىش قىلغان بولىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: سىلەردىن بىركىم جۈمە كۈندە روزا تۇتسا، ئۇنىڭ ئالدىدىكى ياكى كەينىدىكى بىر كۈننىمۇ قوشۇپ تۇتسۇن.

648) ساتقۇچىنىڭ ۋە بەرگۈچىنىڭ ئولچەپ بېرىشى، ئالىتۇننى ئالىتۇنغا سېتىش، شاختىكى ھول خورمىنى قۇرۇق خورمىغا سېتىش توغرىسىدا

مىقدام ئىبنى مەئدىكەرىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت

قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: يىمەكلىك نەرسىلەرنى ساتقان چېغىدا ئولچەپ سېتىڭلار، ئۇلارنىڭ بەرىكتى بولىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ھەقىڭلارنى تولۇق تاپشۇرۇۋېلىش ئۈچۈن ئولچەپ ئېلىڭلار. ھەزرىتى ئوسمان رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا مۇنداق دىگەن: سېتىپ بەرسەڭ، ئولچەپ بەر، سېتىۋالساڭ، ئولچەپ ئال.

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى بىرەر يىمەكلىكنى سېتىۋالىدىكەن، ئۇنى تاپشۇرۇۋالمىغىچە ئىككىنچى بىر ئادەمگە ساتمىسۇن.

ئەبۇ بەكرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئالتۇننى ئالتۇنغا ساتماڭلار، ئەمما ئۇ باراۋەر بولسا، ساتساڭلار دۇرۇس؛ كۈمۈشنى كۈمۈشكە ساتماڭلار، ئەمما ئۇ باراۋەر بولسا، ساتساڭلار دۇرۇس؛ ئالتۇننى كۈمۈشكە ۋە كۈمۈشنى ئالتۇنغا بولسا خالىغىنىڭلارچە سېتىڭلار.

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: شېخىدىكى مۆۋە مەنپەئەتلىنىشكە يارىمىغچە ئۇنى بەيئى قىلىشماڭلار، شاختىكى ھول خورمىنى قۇرۇق خورمىغا ساتماڭلار.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
www.uyghurkitap.com

653) ئىتنىڭ پۇلى، ئىشەنچلىك ئادەمنى يالاڭ ئىشلىتىش، باللار ئارىسىدا ئادىل بولۇش ۋە مەھرىددىكى شەرتلەر توغرىسىدا

ئەبۇ مەسئۇد ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئىتنىڭ پۇلىنى، پاھىشىدىن كەلگەن پۇلنى ۋە پالچىلىقتىن كەلگەن پۇلنى يېيىشنى مەنئى قىلدى.

ئەبۇ مۇسا ئەشئەرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: نېمىنى بېرىشكە بۇيرۇلسا، شۇنى خوشاللىق بىلەن بېرىدىغان غەزىنىچى سەدىقە بەرگۈچى ھىساپلىنىدۇ.

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇئازنى يەمەنگە ئەۋەتىدىغان چاغدا مۇنداق دېگەن: زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىنىڭ دۇئاسىدىن ھەزەر قىلغىن، چۈنكى ئۇنىڭ دۇئاسى بىلەن ئاللانىڭ ئارىسىدا پەردە-ھىجاپ بولمايدۇ.

ھۇسەين ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ، نۇئمان ئىبنى بەشىرنىڭ مۇنبەردە تۇرۇپ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئېيتتىدۇ: ئاتام ماڭا مىلدىن بىر قىسمىنى بەخشەندە قىلىپ بەرگەن ئىدى. رەۋاھەنىڭ قىزى ئانام ئەمرە: بۇنىڭغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى شاھىت

قىلمىغىچە رازى بولمايمەن، دىدى. شۇنىڭ بىلەن ئاتام رەسۇلۇللانىڭ ئالدىغا كېلىپ: مەن رەۋاھەنىڭ قىزى ئەمرەدىن بولغان ئوغلۇمغا ھېلىمدىن بىر قىسمىنى بەخشەندە قىلىپ بەرگەن ئىدىم، ئى رەسۇلۇللا، ئەمرە بۇنىڭغا سېنى شاھىت قىلىشىمنى بۇيرۇدى، دىدى. رەسۇلۇللا ئۇنىڭغا: ھەممە بالاڭغا مۇشۇنىڭغا بەرگەندەك بەردىڭمۇ؟ دېۋىدى، ئاتام: ياق دىدى. رەسۇلۇللا: ئاللادىن قورقۇڭلار، باللىرىڭلارنىڭ ئارىسىدا ئادىل بولۇڭلار، دىدى. شۇنىڭ بىلەن ئاتام قايتىپ كېلىپ بەخشەندىسىنى قايتۇرۇۋالدى.

ئۇقبە ئىبنى ئامىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئايالىنى نىكالاپ ئالغان ۋاقىتىڭلاردا ئۇستۇڭلارغا ئالغان شەرتلەر ئورۇنلىنىشقا ئەڭ تېگىشلىكتۇر.

658) ۋەخپىنىڭ شەرتلىرى، ئۇنى باشقۇرغۇچىلارنىڭ تەسەررۇپ قىلىشى ۋە روزا تۇتقۇچىنىڭ جەننەتكە رەييان دىگەن دەرۋازىدىن كىرىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئومەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ خەيبەردە بىر زىمىنغا ئىگە بولغان ئىدى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن بۇ زىمىننى قانداق قىلىش توغرىسىدا مەسلىھەت سوراپ: ئى رەسۇلۇللا، مەن خەيبەردە بىر پارچە زىمىنغا ئېرىشتىم، مەن ھېچقاچان مەن ئۇچۇن بۇنىڭدىن

قىممەتلىك بولغان نەرسىگە ئېرىشىمگەن ئىدىم، بۇنى قانداق قىلىشقا بۇيرۇيسەن؟ دىدى. رەسۇلۇللا: ئەگەر خالىساڭ، ئۇنى ۋەخپە قىلىپ قويساڭ بولىدۇ، دىدى. شۇنىڭ بىلەن ئومەر ئۇنى سېستىۋەتمەسلىك، سوغا قىلىپ بەرمەسلىك، مىراس قىلمۇالماسلىق، ئۇنىڭ كىرىمىنى پەقىرلەرگە، خىش-ئەقرىبالارغا، قوللارنى ئازات قىلىشقا، ئاللانىڭ يولىدا ئىبنى سەبىل (باشقا يۇرتتا مال-مۈلكى بولسىمۇ، ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش ئىمكانىيىتى بولمىغانلىقتىن يوقسۇزلۇقتا قالغان ئادەم، ــ ت) گە، مېھمانغا سەرپ قىلىش شەرتى بىلەن ۋەخپە قىلدى. ۋەخپىنى باشقۇرىدىغان ئادەمنىڭ ئوزى ئۇنىڭدىن لايىغدا يىسە ۋە قول-ئىلكىدە يوق ئادەملەرگە يىگۈزسە، گۇنا بولمايدۇ. ئىبنى ئەۋف: بۇ ھەدىسنى ئىبنى سىرىنگە سوزلەپ بەرسەم، ئۇ "قول-ئىلكىدە يوق ئادەملەرگە" دىگەن سوزنى پۈل-مال يىغمىغان ئادەملەرگە دەپ رىۋايەت قىلدى، دەيدۇ.

خەۋلە ئەنسارى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: مۇسۇلمانلارنىڭ مالىلىرىنى ناتوغرا تەسەررۇپ قىلىدىغان ئادەملەرنى ئالىلا قىيامەت كۈنى دەۋزەخقە تاشلايدۇ.

سەھل ئىبنى سەئىد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: جەننەتتىكى سەككىز دەرۋازىسى بار، ئۇلارنىڭ بىرى رەييان دەپ ئاتىلىدۇ، بۇنىڭدىن پەقەت روزا تۇتقان ئادەملەرلا كىرىدۇ.

661) تەۋبە توغرىسىدا ۋە ئۇرۇشتا ئاياللارنى ئولتۇرۇشنى مەنئى قىلىش توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: بەنى ئىسرائىلدا بىر كىشى بولۇپ، ئۇ توقسان توققۇز ئادەمنى ئولتۇردى، ئاندىن ئۇ تەۋبە توغرىلىق سوراش ئۈچۈن چىقتى. ئۇ بىر راھىبنىڭ ئالدىغا كېلىپ: مەن تەۋبە قىلسام قوبۇل بولامدۇ؟ دەپ سورىدى. راھىب: ياق، دەپ جاۋاپ بەرگەن ئىدى، ئۇنىمۇ ئولتۇردى، شۇنىڭ بىلەن ئۇ: تەۋبە قىلسام قوبۇل بولامدۇ؟ دەپ يەنە سوراشقا باشلىدى. بىر ئادەم ئۇنىڭغا پالانى- پالانى يېزىغا بېرىپ سورا دىدى. بۇ چاغدا ئۇنىڭ ئەجىلى يېتىپ، ئۇ يېزا تەرەپكە يۈزلىنىپلا دۇم چۈشۈپ ئولدى. رەھمەت پەرىشتىلىرى بىلەن ئازاپ پەرىشتىلىرى ئۇنىڭ ئۈستىدە تالىشىپ قالدى. ئاللا رەھمەت پەرىشتىسىگە ئۇنىڭغا يېقىنلاشقىن دەپ، ئازاپ پەرىشتىسىگە ئۇنىڭدىن يىراقلاشقىن، دەپ ۋەھيى قىلدى ھەمدە ئۇلارنىڭ ئارىسىنى ئولچەپ بېقىشقا بۇيرۇدى، ئۇلار ئولچەپ قارىسا، ئۇنىڭغا رەھمەت پەرىشتىسىنىڭ بىر غېرىچ يېقىنراق ئىكەنلىگى بىلىندى، شۇنىڭ بىلەن ئاللا ئۇنى مەغپىرەت قىلدى.

نافى ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن چىققان بىر غازاتتا①

---

① مەككىنى پەتھى قىلىش غازىتى.

ئولتۇرۇلگەن بىر ئايال ئۇچرىدى، شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاياللارنى ۋە ئۇششاق بالىلارنى ئولتۇرۇشنى مەنئى قىلدى.

663) پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىسىملىرى توغرىسىدا

جۇبەير ئىبنى مۇتئىم ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، ئاتىسى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: مەن مۇھەممەددۇرمەن، مەن يوقاتقۇچىدۇرمەنكى، ئاللا مەن ئارقىلىق كۇپرىنى يوقىتىدۇ، مەن قىيامەت كۈنى ئەڭ ئالدىدا تىرىلگۈچىدۇرمەنكى، ئاللا كىشىلەرنى مېنىڭ ئارقامدىن تىرىلدۈرىدۇ، مەن ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەردۇرمەن.

664) تويغا چاقىرىش، قان ئېلىپ داۋالاش ۋە گال ئاغرىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيتتى: بايلار چاقىرىلىپ، كەمبەغەللەر چاقىرىلمايدىغان تويىنىڭ ئېشى ئەڭ يامان ئاش ھىساپلىنىدۇ، كىمكى چاقىرىلغان تويغا ئۇزرىسىز بارمىسا، ئاللانىڭ ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنىڭ ئالدىدا گۇناكار بولىدۇ.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بەزىلەر ئۇنىڭدىن قان ئالغۇچىنىڭ ئىش ھەققى توغرىسىدا سورىغان ئىدى. ئەنەس مۇنداق دىدى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەبۇ تەيبىگە قان ئالدۇرغان، ئۇنىڭ قان ئېلىپ قويغانلىق ئىش ھەققىگە ئىككى سا

(بىر سا توت قوش چاڭگال كېلىدۇ.ـــت) خورما بەرگەن ۋە ئەبۇ تەيىبنىڭ خوجايىنلىرىغا ئۇنىڭ سېلىغىنى يېنىكلىتىش توغرىسىدا گەپ قىلىپ قويغان ئىدى. شۇنىڭ بىلەن ئەبۇ تەيىبنىڭ خوجايىنلىرى ئۇنىڭ سېلىغىنى يېنىكلەتكەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: سىلەرنىڭ داۋالاش ئۇسۇللىرىڭلار ئىچىدە قان ئالدۇرۇش ۋە دېگىز قۇستىسىنى ئىستىمال قىلىش ئەڭ ياخشى ئۇسۇلدۇر، دېگەن. يەنە ئۇ: باللىرىڭلارنىڭ كىچىك تېلى ئاغرىپ قالسا، ئۇنى بارماقلىرىڭلار بىلەن سىقماڭلار، ئۇنى قۇست بىلەن داۋالاڭلار، دېگەن.

مەھسەننىڭ قىزى ئۇممۇ قەيستىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى (ئۇممۇ قەيس رەسۇلۇللاغا بەيئەت قىلغان دەسلەپكى مۇھاجىرلاردىن بولۇپ، ئۇكاشە ئىبنى مەھسەننىڭ ھەمشىرىسى ئىدى،) ئۇ ئۇكاشەغە مۇنداق دەپ بەرگەن: كىچىك تېلى ئاغرىپ قېلىپ مەن ئىلاق ئۇسۇلى① بىلەن داۋالاۋاتقان ئوغلۇمنى ئېلىپ رەسۇلۇللانىڭ يېنىغا كىرگەن ئىدىم. رەسۇلۇللا: قاچانغىچە باللىرىڭلارنىڭ گېلىغا بۇ ئازاپلىغۇچى ئىلاقنى سانچىيسىلەر؟ سىلەر ئۇنى بۇ ئۇد ھىندى (قۇستىنى دېمەكچى.ـــت) بىلەن داۋالاڭلار، ئۇد ھىندى يەتتە خىل ئاغرىقتا جۇملىدىن كوكرەك پەردە ياللۇغىغا داۋا بولىدۇ، دېدى.

---

① ئىلاق دېگەن چىڭ ئېشىلگەن لاتا بولۇپ، ئۇ بالىنىڭ بۇرنىغا تەقىپ ئاغرىق يەرگە سانچىلىدۇ، ئۇ يەردىن قارا قان ئېتىلىپ چىقىدۇ، بارماق بالىنىڭ كانىيىغا كىرگۈزۈلۈپ ئاغرىغان يەر بېسىلىدۇ.

www.uyghurkitap.com

667) پۇتنى مىنگەشتۇرۇش ۋە ئائىلىدە قانداق بولۇش توغرىسىدا

ئەبباد ئىبنى تەمىم تاغىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەسچىتتە پۇتىنى مىنگەشتۇرۇپ يېنى ياتقانلىغىنى كورگەن.

ئىبراھىم ئەسۋەددىن رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: مەن ئائىشەدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئويدە نىمە ئىش قىلىدىغانلىغىنى سورىغان ئىدىم. ئائىشە: رەسۇلۇللا ئوي ئىچىدە بولغان چاغدا ئوينىڭ ئىشلىرى بىلەن بولاتتى، ناماز ۋاقتى بولۇپ قالسا، تۇرۇپ ناماز ئوقۇيتتى، دىگەن.

669) كىشىلەرنى كوككە كوتىرىپ ماختاش ۋە قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرى توغرىسىدا

ئابدۇرەھمان ئىبنى ئەبى بەكرە ئاتىسىدىن رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ هوزۇرىدا بىر ئادەمنىڭ ئىسمى تىلغا ئېلىنغان ئىدى، ئۇنى بىر ئادەم ماختاپ كەتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: ساڭا ئۇۋال، بۇرادىرىڭنى (ماختىغان كىشىنى.ـــت) هالاك قىلدىڭ، دىدى ۋە بو سوزنى تەكرارلىدى: سىلەردىن بىرىڭىز بىراۋنى ماختىماي بولمايدىغان بولسا، مېنىڭچە پالانى مۇنداق ـ مۇنداق دىسۇن، ئۇنىڭ قارىشىدا ئەگەر شۇنداق بولىدىغان بولسا، ئاللا

كىشىنىڭ قىلغان ئەمىلىنىڭ ھەقىقىتىنى بىلىپ جازا بېرىدۇ، كىشى ئاللانىڭ ئالدىدا ھېچبىر ئادەمنى ئاقلىمىسۇن. ۋۇھەيبىنىڭ ئېيتىشىچە، خالىدنىڭ رىۋايىتىدە "ساڭا ئۇۋال" دىگەن سوزنىڭ ئورنىغا "ئىست ساڭا" دىگەن سوز كەلتۈرۈلگەن.

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن شۇنداق بىر ھەدىسنى ئاڭلىدىمكى، ئۇنى سىلەرگە مەندىن باشقا كىشى ئېيتىپ بەرمەيدۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: جاھالەتنىڭ تارىلىشى، ئىلىمنىڭ ئازىيىشى، زىنانىڭ تارىلىشى، ھاراقنىڭ ئىچىلىشى، ئەرلەرنىڭ ئازىيىشى، ئاياللارنىڭ كوپىيىشى ھەتتا ئەللىك ئايالنىڭ بىر ئەر كىشىگە قاراشلىق بولۇشى قىيامەتنىڭ ئالامەتلىرىدىندۇر.

671) ئۇخلايدىغان چاغدا، ئۇيقۇدىن ئويغانغان چاغدا ئوقۇلىدىغان دۇئالار ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دۇرۇد ئوقۇشنىڭ رەۋىشى توغرىسىدا

ھۇزەيفە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام توشەكتە ياتقان چېغىدا: ئى ئاللا، سېنىڭ نامىڭ بىلەن ئۆلىمەن ۋە سېنىڭ نامىڭ بىلەن ياشايمەن، دەيتتى. ئۇيقۇدىن ئويغانغان چاغدا: بارچە مەدھىيە بىزنى ئولتۇرۇپ قايتا تىرىلدۈرگەن ئاللاغا مەنسۇپ، ئاللا بىزنى قىيامەت كۈنى تىرىلدۈرىدۇ، دەيتتى.

ئابدۇرەھمان ئىنى ئەبى لەيلا رىۋايەت قىلىدۇكى، كەئب ئىبنى ئۇجرە ماڭا ئۇچرىشىپ قېلىپ، ساڭا بىر ھەدىيە ئاتا قىلايمۇ؟ دەپ مۇنۇلارنى دىدى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنىڭ ئالدىمىزغا چىقىپ كەلدى، بىز ئۇنىڭغا: ئى رەسۇلۇللا، بىز ساڭا قانداق سالام قىلىدىغانلىغىمىزنىڭ بىلدۇق، ئەمدى ساڭا قانداق دۇرۇد ئېيتىمىز؟ دىدۇق. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزگە: مۇنداق دۇرۇد ئېيتىڭلار، دىدى: ئەللاھۇممە سەللى ئەلا مۇھەممەدىن ۋە ئەلا ئالى مۇھەممىدىن كەما سەللەيتە ئەلائىبراھىمە ئىننەكە ھەمىدۇن مەجىد؛ ئەللاھۇممە بارىك ئەلا مۇھەممەدىن ۋە ئەلا ئالى مۇھەممىدىن كەما بارەكتە ئەلا ئىبراھىمە ئىننەكە ھەمىدۇن مەجىد (ئى ئاللا، مۇھەممەدگە ۋە ئۇنىڭ جەمەتىگە ئىبراھىمنىڭ جەمەتىگە رەھمەت قىلغاندەك رەھمەت قىلغىن، سەن ھەقىقەتەن مەدھىيىگە لايىق ئۇلۇغسەن؛ ئى ئاللا، مۇھەممەدگە ۋە ئۇنىڭ جەمەتىگە ئىبراھىمنىڭ جەمەتىگە بەخت ئاتا قىلغاندەك بەخت ئاتا قىلغىن، سەن ھەقىقەتەن مەدھىيىگە لايىق سەن، ئۇلۇغسەن.)

673) كىچىسى ئويغانغان چاغدا قىلىدىغان دۇئا توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئېيتىدۇكى، مەن مەيمۇنەنىڭ يېنىدا يېتىپ قالغان ئىدىم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئورنىدىن تۇرۇپ ھاجەت قىلىدى، ئاندىن يۈزىنى، ئىككى قولىنى يۇدى، ئاندىن ئۇخلىدى، ئاندىن يەنە تۇرۇپ تۇلۇمنىڭ يېنىغا كېلىپ ئۇنىڭ ئاغزىنى يەشتى، ئاندىن كېيىن سۇنى تېجەشلىك ئىشلىتىپ تاھارەتنى تولۇق ئالدى، ئاندىن نامازغا تۇردى. مەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسە

سالامنى كورۇپ قېلىپ ماراپ تۇرۇپتۇ دەپ ياقتۇرماي قالمسۇن دەپ، بىر سوزۇلۇۋېتىپ، تاھارەت ئالدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازغا تۇردى، مەنمۇ ئۇنىڭ سول تەرىپىدە تۇردۇم، ئۇ مېنىڭ قۇلىغىمدىن تۇتۇپ ئايلاندۇرۇپ، ئۇنى تەرىپىگە تۇرغۇزدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تولۇق ئون ئۇچ رەكئەت نامازنى ئوقۇپ بولۇپ، ئاندىن يېتىپلا پۇشۇلداپ ئۇخلاپ قالدى. ئۇ پۇشۇلداپ ئۇخلايتتى، بىلال ئەزان ئېيتىپ ئۇنى ئويغاتتى، رەسۇلۇللا يېڭىدىن تاھارەت ئالماي بۇرۇنقى تاھارىتى بىلەن نامازنى ئوقۇدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇئاسىدا مۇنداق دەيتتى: ئى ئاللا، مېنىڭ قەلبىمنى نۇرلۇق قىلغىن، كۆزۈمنى نۇرلۇق قىلغىن، قۇلىغىمنى نۇرلۇق قىلغىن، ئوڭ تەرىپىمنى نۇرلۇق قىلغىن، سول تەرىپىمنى نۇرلۇق قىلغىن، ئۈستۈمنى نۇرلۇق قىلغىن، ئاستىمنى نۇرلۇق قىلغىن، ئالدىمنى نۇرلۇق قىلغىن، ئارقامنى نۇرلۇق قىلغىن، ماڭا نۇر ئاتا قىلغىن.

674) مېيىت قەۋرىدە قويۇلغاندىن كېيىن ئۇنىڭ بىلەن بىللە قالىدىغان نەرسىلەر ۋە قايتىپ كېتىدىغان نەرسىلەر توغرىسىدا، نەزر قىلىش ۋە ئەمەل تۇتۇشقا بولغان ھەرىسلىق توغرىسىدا

ئەنەس ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: مېيىت دەپنە قىلىنغاندا ئۇنىڭغا ئۇچ نەرسە ئەگىشىپ بارىدۇ، ئۇنىڭدىن ئىككىسى قايتىپ كېلىدۇ، بىرسى مېيىت بىلەن قالىدۇ: ئۇنىڭغا يېقىنلىرى، پۇل-مېلى

ۋە قىلغان ئەملى ئەگىشىپ بارىدۇ، ئۇ دەپنە قىلىنغاندىن كېيىن ئۇنىڭ يېقىنلىرى ۋە پۇل-مېلى قايتىپ كېلىدۇ، ئەملى بۇنىڭ بىلەن بىللە قالىدۇ.

سەئىد ئىبنى ھەرس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىدۇكى، ئۇ ئىبنى ئومەرنىڭ مۇنداق دېگەنلىگىنى ئاڭلىغان: نەزر قىلىش (شەرىەتتە يوق ئىبادەتنى قىلمەن دەپ ئۇستىگە ئېلىۋېلىش. ــ ت) تىن سىلەر مەنئى قىلىنغان ئەمەسمۇ؟ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھەققەتەن مۇنداق دېگەن: نەزر قىلىش يولى بىلەن قازا ۋە قەدەردىن بىرەر نەرسىنى ئېلىگىرى سۈرۈش ۋە كېچىكتۈرۈش مۇمكىن ئەمەس. بېخىلدىن پەقەت نەزر ئارقىلىق نەرسە يۇلۇۋېلىنىدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: سىلەر ئەمەل تۇتۇشقا ھېرىسلىق قىلسىلەر، تۇتقان ئەملىڭلار ئۈچۈن قىيامەت كۈنى نادامەت چېكسىلەر، ئەمەلدار بولۇشنىڭ دەسلىۋى نىمە دېگەن ياخشى، ئاخىرى نىمە دېگەن يامان.

677) ئىككى يۈزلىمىلىكنىڭ يامانلىغى ۋە ئاللاتائالانىڭ ئاللاغا زىكرى قىلغانلار بىلەن بىللە بولىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەھۇللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇنداق دىگەنلىگىنى ئاڭلىغان: ئۇلارغا بىر خىل، بۇلارغا بىر خىل باقىدىغان ئىككى يۈزلىمە ئادەم كىشىلەرنىڭ ئارىسىدىكى ئەڭ يامان ئادەمدۇر.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئاللاتائالا بەندەم قەيەردە بولمىسۇن، مېنى زىكرى قىلىپ ئاغزىنى مىدىرلاتقۇچە تۇرىدىكەن، مەن شۇ يەردە ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولىمەن.

679) ئىماننىڭ ھالاۋىتى، تاھارەتنى تولۇق ئېلىش ۋە ھاجەتخانىغا كىرگەندە ئوقۇلىدىغان دۇئا توغرىسىدا

ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمدە مۇنداق ئۈچ تۈرلۈك نەرسە تېپىلسا، ئۇ ئىماننىڭ ھالاۋىتىنى تېتىغان بولىدۇ، ئۇلار: ئاللانى ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبىرىنى باشقا ھەرقانداق نەرسىگە قارىغاندا تېخىمۇ سۆيۈش؛ بىرەر بەندىنى دوست تۇتسا، ئۇنى پەقەت خۇدالىق ئۈچۈن دوست تۇتۇش، ئاللانىڭ ئىلتىپاتى بىلەن كۇپىرىدىن قۇتۇلغاندىن كېيىن، قايتا كۇپىرغا يېنىشنى ئوتقا تاشلىنىشنى يامان كورگەندەك يامان كورۇش.

ئومەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ ئوغلى ئابدۇللا: تاھارەتنى تولۇق ئېلىش ئەزالارنى پاكىز يۇيۇشتىن ئىبارەت،

دىگەن.

ئابدۇلئەزىز ئىبنى سۇھەيب ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دىگەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدىم دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خالاجايغا كىرگەندە مۇنداق دەيتتى: ئى ئاللا، مەن ھەقىقەتەن سەن بىلەن ئەركەك ۋە چىشى شەيتانلارنىڭ يامانلىغىدىن پانا تىلەيمەن.

682) باشقىلارنى ئۇزىدىن ئەلا بىلىش ۋە تاھارەتنىڭ پەزىلىتى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كەلدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئايالىرىغا ئادەم ئەۋەتتى، ئۇلار: بىزنىڭ يېنىمىزدا پەقەت سۇدىن باشقا نەرسە يوق دىيىشتى. شۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: بۇ ئادەمنى كىم مېھمان قىلىدۇ؟ دىدى. ئەنسارىلاردىن بىرەيلەن: مەن مېھمان قىلىمەن دەپ ئۇنى ئۆيىگە ئېلىپ باردى. ئايالىغا: رەسۇلۇللانىڭ مېھمىنىنى كۈتكىن، دىدى. ئايالى ئويدە پەقەت بالىلارنىڭ يەيدىغان تومىسىدىن باشقا نەرسە يوق، دىدى. ئۇ ئايالىغا تامشىكىنى تەييارلىغىن، چىرىغىنى يورۇتقىن، كەچكى تاماق ۋاقتىدا بالىلىرىنى ئۇخلاتقىن، دىدى. شۇنىڭ بىلەن ئايالى تامغىنى تەييارلىدى، چىرىغىنى يورۇتتى، بالىلىرىنى ئۇخلاتتى، ئاندىن كېيىن تۇرۇپ چىرىغىنى ئۆچلىغان بولۇپ ئوچۇرۇۋەتتى، ئەر-خوتۇن ئىككىسى مېھمانغا تاماقنى ئۇنىڭ

بىلەن بىللە يەۋاتقان قىياپەتتە كورۇنۇپ، ئەمەلدە تاماقنى يىمەي ئاچ قوساق يېتىپ قېلىشتى. ئەتىسى ئەتىگىنى ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا باردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: ئاللا سىلەرنىڭ ئاخشامقى ئىشىڭلاردىن كۆلدى ياكى ئەجەپلەندى، دىدى. ئاللاتائالا ئۇلار توغرىلىق مۇنۇ ئايەتنى نازىل قىلدى: "ئۇلار ئۇزلىرى مۇھتاج تۇرسىمۇ، باشقىلارنى ئۇزلىرىدىن ئەلا بىلىدۇ، ئۇز نەپسىنىڭ بېخىللىغىدىن ساقلانغانلار نىجات تاپقۇچىلاردۇر....."
(سۈرە ھەشر، 9 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـــ ت)

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بامدات نامىزى ۋاقتىدا بىلالغا: ئى بىلال، سەن مۇسۇلمان بولغاندىن بۇيان قىلغان ئەمەللىرىڭ ئىچىدە ئۇمىتلىك ئەمىلىڭنى ماڭا سوزلەپ بەرگىن، چۇنكى مەن كېچە جەنىنەتتە ئالدىمدا كەشنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىدىم، دىدى. بىلال: مەن ئۇچۇن بۇنىڭدىن ئۇمىتلىك بولغان ئەمەلنى قىلغىنىم يوقكى، كېچە ياكى كۇندۇزنىڭ قايسى ۋاقتىلىرىدا بولمىسۇن، تاھارەت ئالسامىلا شۇ تاھارەت بىلەن ئاللا ماڭا مۇيەسسەر قىلغان نامازلارنى ئوقۇيتىم، دىدى.

684) ناماز ئوقۇۋاتقاندا ئانسى چاقىرغان بالا ۋە ئاياللارنىڭ جىنازىغا ئەگىشىشى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: بىر ئايال ئوغلىنى سەۋەبئە

(راهىپ ياكى ئابدلار ماكان قىلىپ تۇرغان تاغ ياكى ئىگىزلىكتىكى جاي. ــ ت)
ده ناماز ئوقۇۋاتقاندا، ئى جۇرەيج، دەپ چاقىرغان. جۇرەيج: ئى ئاللا، ئانامغا جاۋاپ قايتۇرامدىمەن؟ نامىزىمنى ئوقۇۋېرەمدىمەن؟ دىگەن. ئانىسى: ئى جۇرەيج، دەپ يەنە چاقىرغان. جۇرەيج: ئى ئاللا، ئانامغا جاۋاپ قايتۇرامدىمەن؟ نامىزىمنى ئوقۇۋېرەمدىمەن؟ دىگەن. ئانىسى يەنە: ئى جۇرەيج، دىگەن، جۇرەيج: ئى ئاللا، ئانامغا جاۋاپ بېرەمدىمەن؟ نامىزىمنى ئوقۇۋېرەمدىمەن؟ دىگەن. ئانىسى: ئى ئاللا، جۇرەيج پاھىشە ئاياللارنىڭ يۈزىگە قارىمىغىچە ئولمىسۇن، دىگەن. جۇرەيجنىڭ سەۋمەئەسىدە قوي باقىدىغان بىر پادىچى ئايال تۇراتتى، ئۇ تۇغۇپ قويدى، بەزىلەر ئۇنىڭدىن بالىنىڭ ئاتىسىنىڭ كىملىگىنى سورىدى. ئۇ: جۇرەيج سەۋمەئەسىدىن چۈشۈپ مېنى ھامىلدار قىلىپ قويدى، دىدى. جۇرەيج: بالىنى مەندىن بولدى دەپ گۇمان قىلىدىغان ئايال قېنى؟ دىدى ۋە: ئى بابۇس①، ئاتاڭ كىم بولىدۇ؟ دەپ بوۋاقتىن سورىدى، بوۋاق ئاتام قوي باقىدىغان پادىچى، دەپ جاۋاپ بەردى②.

ئۇممۇ ئەتىيە رەزىيەللاھۇ ئەنھا مۇنداق دىگەن: بىز (ئاياللار ــ ت)

---

① بابۇس دىگەن كىچىك بالا ياكى ئېمىۋاتقان بالا دىگەن مەنىدە، ياكى شۇ بالىنىڭ ئوزىنىڭ ئىسمى.

② بۇ يەردە نامازنىڭ ھەققى بىلەن ئانىنىڭ ھەققى توقۇنۇشۇپ قېلىپ، نامازنىڭ ھەققى بېسىپ كەتتى، شۇنداق بولۇشى ھەقلىق ئىدى. ئانىنىڭ ھەققىمۇ بىكار كەتمىدى، ئانىنىڭ ھەققى تەرك ئېتىلگەنلىگى ئۈچۈن ئانىنىڭ دۇئاسى ئىجابەت بولدى، لېكىن نامازنىڭ ھەققى ئېتىۋارغا ئېلىنىپ، جۇرەيجنىڭ ئاقىۋىتى خەيرلىك بولدى، ئۇنىڭ كارامىتى مەيدانغا چىقتى.

جنازىغا ئەگىشىشتىن مەنئى قىلىندۇق، لېكىن بۇ مەنئى قىلىش هارام تەرىقىدە ئەمەس.

686) بازارلاردا سۇرەن سېلىشنىڭ يامانلىغى ۋە رەسۇلۇللانىڭ تەۋراتتىكى سۈپىتى توغرىسىدا

ئەتا ئىبنى يەسار ئېيتىدۇكى، مەن ئابدۇللا ئىبنى ئەمر ئىبنى ئاس بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىپ: رەسۇلۇللانىڭ تەۋراتتىكى سۈپىتىنى ماڭا سوزلەپ بەرسەڭ، دېدىم. ئۇ: بولىدۇ، ئاللا بىلەن قەسەم قىلمەنكى، رەسۇلۇللا تەۋراتتا چوقۇم قۇرئاندىكى بەزى سۈپەتلىرى بىلەن سۈپەتلەنگەن، دېدى. تەۋراتتىكى سۈپىتى مۇنداق ئىدى: ئى پەيغەمبەر، بىز سېنى هەقىقەتەن گۇۋاچى، بىشارەتچى، ئاگاهلاندۇرغۇچى ۋە ئەرەپلەرگە قورغان قىلىپ ئەۋەتتۇق، سەن مېنىڭ بەندەم ۋە رەسۇلىمسەن. مەن سېنى مۇتەۋەككىل (ئاللاغا تەۋەككۇل قىلغۇچى.ـت) دەپ ئاتىدىم، سەن بەتئەخلاق، قوپال ئەمەسسەن، بازارلاردا سۇرەن سالغۇچى ئەمەسسەن، ساڭا يامانلىق قىلغانلارغا يامانلىق قىلماي، كەڭ قوساقلىق قىلىسەن، كەچۈرىسەن. ئازغان خەلق بىر ئاللادىن باشقا هېچ ئىلاه يوق دەپ ئىمان ئېيتىش بىلەن، ئۇلارنىڭ هەقسىز كۆرمەس كوزلىرى، ئاڭلىماس قۇلاقلىرى، چۈشەنمەس دىللىرى ئېچىلمىغچە ئاللا سېنى قەبزى روه قىلمايدۇ.

687) ئەركەك هايۋانلار ئۈچۈن چاپتۇرۇش هەققى ئېلىشنى مەنئى قىلىش توغرىسىدا

ئىبنى ئومەر رەزىيەللاهۇ ئەنهۇ مۇنداق دېگەن: پەيغەمبەر

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتابلارنىڭ بىرىكى تارىسى

ئەلەيھىسسالام ئەركەك هايۋانلار ئۈچۈن چاپتۇرۇش هەققى ئېلىشنى مەنئى قىلدى①،

688) غۇسلى قىلغان ئادەمنىڭ ئۆزىنى دالدىغا ئېلىشى، يېتمىنى باقىقان ئادەم ۋە جۈمەگە هازىر بولغانلارنى پەرىشتىلەر خاتىرىلەپ تۇرىدىغانلىغى توغرىسىدا

ئىبنى ئابباس مەيمۇنە رەزىيەللاهۇ ئەنهادىن رىۋايەت قىلىدۇكى، مەيمۇنە مۇنداق دىگەن: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جۇنۇپىلۇقتىن غۇسلى قىلغان چاغدا مەن ئۇنىڭغا دالدا بولۇپ تۇردۇم، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئالدى بىلەن ئىككى قولىنى يۇدى، ئاندىن ئوڭ قولىدا سۇ قۇيۇپ سول قولى بىلەن ئەۋرىتىنى ۋە تازا ئەمەس يەرلىرىنى يۇدى، ئاندىن كېيىن قولى بىلەن تامنى ياكى زېمىننى سېپىدى، ئۇنىڭدىن كېيىن پۈتۈنلەي نامازغا تاهارەت ئالغاندەك تاهارەت

---

① ئەركەك هايۋانلارنىڭ چېپىشنى سېتىش دۇرۇس ئەمەس. چۈنكى ئەركەك هايۋانلارنىڭ سپېرمىسىنىڭ قىممىتىنى بەلگىلىگىلى ۋە ئېنىقلىغىلى بولمايدۇ، ئۇنى ئوتكۈزۈپ بەرگىلىمۇ بولمايدۇ. شۇنىڭدەك ئەڭ توغرا رىۋايەتتە ئېيتىلىشچە، ئۇنى ئىجارىگە ئېلىشقىمۇ بولمايدۇ، چۈشى هايۋانلىنىڭ ئىگىسى ئەركەك هايۋاننىڭ ئىگىسىگە سوغا قىلىش يولى بىلەن بىر نەرسە بەرسە دۇرۇس بولىدۇ، چۈنكى كىلاپ ئايىمغىدىن بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن ئەركەك هايۋانلارنى چاپتۇرۇش هەققى توغرىلىق سوراپ: ئى رەسۇلۇللا، بىز ئەركەك هايۋانلىرىمىزنى چاپتۇرغانلىغىمىز ئۈچۈن هورمەتلىنىمىز دىگەندە، رەسۇلۇللا ئۇلارنىڭ هورمەتلىنىشىگە رۇخسەت قىلغان.

ئالدى، پۇتىنى يۇمىدى، ئاندىن بەدىنىگە سۇ قۇيدى، كېيىن بىر چەتكە چىقىپ پۇتىنى يۇدى.

سەھەل ئىبنى سەئىد رىۋايەت قىلىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: مەن يېتىمنى باققان ئادەم بىلەن جەننەتتە مۇشۇنداق يېقىن تۇرىمەن، دەپ كورسەتكۈچ بارمىغى بىلەن ئوتتۇرا بارمىغىنى كورسەتكەن.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كىمكى جۇمە كۈنى جۇنۇپ لۇقتىن غۇسلى قىلغاندەك غۇسلى قىلىپ جۇمەگە دەسلەپكى سائەتتە بارسا، ئۇ بىر توگە سەدىقە قىلغاندەك بولىدۇ، كىمكى ئىككىنچى سائەتتە بارسا، ئۇ بىر كالا سەدىقە قىلغاندەك بولىدۇ، كىمكى ئۈچىنچى سائەتتە بارسا ئۇ بىر قۇيرۇقلۇق قوشقار سەدىقە قىلغاندەك بولىدۇ، كىمكى توتىنچى سائەتتە بارسا، ئۇ بىر مىكىيان سەدىقە قىلغاندەك بولىدۇ، كىمكى بەشىنچى سائەتتە بارسا، ئۇ بىر تۇخۇم سەدىقە قىلغاندەك بولىدۇ، ئىمام خۇتبىگە چىققان چاغدا پەرىشتىلەر ھازىر بولۇپ خۇتبە ئاڭلايدۇ.

691) كىچىسى ئىبادەت قىلىش ۋە "بەرگەن سەدىقەڭلارنى مىننەت قىلىپ بىكار قىلىۋەتمەڭلار" دىگەن ئايەت توغرىسىدا

ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھايات ۋاقتىدا كىشىلەر بىرەر چۈش كورسە، ئۇنى

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا سوزلەپ بېرەتتى، مەن بىرەر چۇش كورۇپ رەسۇلۇللاغا سوزلەپ بېرىشنى ئارزۇ قىلىپ قالدىم. مەن ياش بالا ئىدىم، رەسۇلۇللانىڭ ۋاقتىدا مەسچىتتە ئۇخلايتتىم، چۈشۈمدە گويا ئىككى پەرىشتە كېلىپ مېنى دەۋزەخقە ئېلىپ باردى. قارىسام دەۋزەخ قۇدۇققا ئوخشاش قوپۇرۇلغان بولۇپ، ئۇنىڭ ئىككى قىرغىغى بار ئىكەن، ئۇ يەردە تۇرغان كىشىلەرنى مەن تونۇدۇم، شۇنىڭ بىلەن، مەن: ئاللاغا سىغىنىپ دەۋزەختىن پانا تىلەيمەن، دېيىشكە باشلىدىم. ماڭا ئىككىنچى بىر پەرىشتە يولۇقۇپ: ساڭا قورقۇنچ يوق، ددى. بۇ چۈشنى ھەفسىگە سوزلەپ بەردىم، ھەفسە ئۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا دەپ بېرىپتۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئابدۇللا ئەگەر كېچىسى نامازنى ئوقۇيدىغان بولسا، ئۇ نىمە دىگەن ياخشى ئادەم، دەپتۇ. ئابدۇللا ئىبنى ئومەر مۇشۇنىڭدىن كېيىن كېچىسى ئازلا ئۇخلايدىغان بولغان①.

ئاللاتائالا مۇنداق دىگەن: "ئى مومىنلەر، بەرگەن سەدىقەڭلارنىڭ ساۋابىنى مىننەت قىلىش ۋە رەنجىتىش بىلەن بىكار قىلىۋەتمەڭلار، (ئۇنداق قىلساڭلار) مېلىنى باشقىلارنى كورسۇن دەپ بېرىدىغان، ئاللاغا ۋە ئاخىرەت كۇنىگە ئىشەنمەيدىغان ئادەمدەك بولۇپ قالىسىلەر. بۇنداق ئادەم گويا ئۇستىدە توپا بولغان، قاتتىق ياققان يامغۇر توپىنى ئېقىتىپ كېتىش بىلەن يەنىلا بۇرۇنقى پېتىچە

---

① يۇقۇرقى ھەدىستىن كېچىدە ئىبادەت قىلىشنىڭ كىشىنى دەۋزەختىن خالاس قىلىدىغانلىغى ۋە كېچىسى كوپ ئۇخلاشنىڭ ياخشى ئەمەسلىگى چىقىدۇ، كوپ ئۇخلاش كىشىنى قىيامەت كۇنى نامرات قالدۇرىدۇ.

قالغان سلىق تاشقا ئوخشايدۇ، رىياكارلار قىلغان سەدىقىلىرىدىن ھېچقانداق مەنپەئەتكە ئېرىشەلمەيدۇ، كاپىرلارنى ئاللا ھىدايەت قىلمايدۇ①." (سۈرە بەقەرە، 264 ـ ئايەت. ـــ ت)

963) باي تۇرۇپ قەرزدىن ئارقىسىغا سورەش، ۋاقتىدا بەرمەسلىك توغرىسىدا، توقلۇققا شۈكرى قىلغۇچى، ئاچلىققا سەۋرى قىلغۇچى توغرىسىدا

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: باي② ئادەمنىڭ قەرزدىن ئارقىغا سورىشى زۇلۇم قىلغانلىقتۇر.

---

① قىلغان سەدىقىسىنى مىننەت قىلىش ۋە ئەزىيەت يەتكۈزۈش بىلەن يوققا چىقىرىدىغان ئادەمنى ئاللاتائالا كورۇنۇشتە ئاللانىڭ رىزاسى ئۈچۈن سەرپ قىلغانىدەك كورۇنۇپ، ماھىيەتتە كىشىلەرنىڭ ماختىشىغا، شوھرەتكە ۋە ياخشى نامغا ئېرىشىش مەقسىدىدە كىشىلەرگە كورسىتىش ئۈچۈن پۇل ـ مال سەرپ قىلغان ئادەمگە ئوخشىتىدۇ. شۇبھىسىزكى، باشقىلارغا كورسىتىش ئۈچۈن سەدىقە قىلغان ئادەمنىڭ ھالى سەدىقىسىگە مىننەت قىلغان ئادەمنىڭ كىدىن يامانراقتۇر. ئاندىن ئاللا رىياكارلىق بىلەن بەرگەن سەدىقىنى ئۇستىدە توپا بولغان، قاتتىق يامغۇر يېغىش بىلەن توپىدىن ئەسەر قالماي تاپ ـ تازا بولۇپ قالغان سىلىق تاشقا ئوخشىتىدۇ. دىمەك، رىياكارلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرى تاشنىڭ ئۈستىدىكى توپا يوقىغا چىقىقاندەك يوقىغا چىقىرىلىپ، قىيامەت كۈنى ئاللانىڭ دەرگاھىدا، قىلغان سەدىقىسىدىن ھېچقانداق ساۋاپقا ئېرىشەلمەيدۇ.

② باي ئادەمنىڭ قايتۇرۇشقا تېگىشلىك قەرزنى بېرىشكە قادىر تۇرۇقلۇق ۋاقتىدا بەرمەي ئارقىغا سورىشى ھارامدۇر، قايتۇرۇشقا ئاجىز كەلگەن ئادەم ئۈنىڭغا كىرمەيدۇ.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: توق تۇرمۇشقا شۇكرى قىلغان ئادەمنىڭ دەرىجىسى ئاچلىققا چىداپ روزا تۇتقان ئادەمنىڭ دەرىجىسى بىلەن باراۋەردۇر①.

695) ھەسەلنىڭ داۋا بولىدىغانلىغى، كوز تېگىشنىڭ راست ئىكەنلىگى، كېسەلنىڭ كوچمەيدىغانلىغى ۋە ماخاۋ كېسىلىدىن قېچىش توغرىسىدا

ئەبۇ سەئىد خۇدرى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئالدىغا كېلىپ: قېرىندىشىمنىڭ ئىچى سۇرۇپ كېتىۋاتىدۇ، دېۋىدى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا: قېرىندىشىڭغا ھەسەل ئىچكۈزگىن، دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ قېرىندىشىغا ھەسەل ئىچكۈزگەندىن كېيىن، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا:

---

① مىشكاتتىكى شەرھىدە مۇنداق دېيىلگەن: ئىمان ئىككى يارتا بولۇپ، بىر يارتىسى سەۋرىدىن، بىر يارتىسى شۇكرىدىن ئىبارەت. ئاللانىڭ نېمىتىنى كورگەن، شۇ نېمەتتىن سەدىقە قىلغان، ئاللانىڭ مۇھەببىتىگە دىلى بىلەن بېرىلگەن، ئۇنى تىلى بىلەن بايان قىلغان شۇكرى قىلغۇچى ئادەم سەۋرىلىك ئادەملەرنىڭ دەرىجىسىگە يېتىدۇ.

شېئىر:

چەكلىدىم نەپسىمنى رەببىم سەن ئۇچۇن مېھرىڭنى دەپ،
خەيرىيەت گەر بولسا ئىشكەلدە كىشى ئىشكەللىنەر.

سەۋرىلىك ئادەم نېمەت بېغىشلىغۇچى ئاللانىڭ تائىتىگە ۋۇجۇدى بىلەن بېرىلىدۇ، شۇكرىلىك ئادەم ئاللانىڭ مۇھەببىتىگە سەدىقە بېرىش ۋە مەدھىيە ئېيتىش بىلەن بېرىلىدۇ.

قېرىندىشىمغا ھەسەل بەرسەم تېخىمۇ سۈرۈۋاتىدۇ، دىدى①. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: ئاللانىڭ سوزى راست، قېرىندىشىڭنىڭ قوسىغىنىڭ ئاغرىشى يالغان②، دىدى.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: كوز تېگىش ئىشى راستتۇر③.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئىسلامدا ئاغرىق كوچىدۇ دەپ ئېتىقات قىلىش يوق، قۇشلارنىڭ ئۇچۇشىدىن شۇملىنىش يوق④، ھۇقۇشتىن شۇملىنىش يوق⑤، سەپەر ئېيىدىن شۇملىنىش

---

① چۈنكى ئاللا: "ھەسەل كىشىلەرگە داۋا بولىدۇ" دىگەن.

② ئاشقازانىدا بۈزۈق ماددىلار كوپىيىپ كەتكەنلىگى ئۈچۈن ئۇنىڭ قوسىغى ئاغرىغان. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنى قەي قىلدۇرۇش ئۈچۈن تەكرار ھەسەل ئىچىشكە بۇيرۇغان، ھەسەلنى تەكرار ئىچكەندىن كېيىن ئۇ ساقايغان.

③ كوز تېگىش ئەمەلىيەتتە مەۋجۇت نەرسە، ئىمام مۇسلىم: ئەگەر تەقدىرنى بۇزۇۋېتىدىغان نەرسە مەۋجۇت بولىدىغان بولسا، ئۇ چوقۇم كوز تېگىشتىن ئىبارەت بولىدۇ، دىگەن سوزنى بۇ ھەدىسكە قوشۇپ رىۋايەت قىلغان. بۇ ھەدىستە كىشىنىڭ ۋۇجۇدىغا كوزنىڭ تېز تەسىر قىلىدىغانلىغى ئەسلىتىپ ئوتۇلدۇ. ئەنەس رىۋايەت قىلغان بىر ھەدىستە: كىمكى بىر نەرسىنى كورۈپ ئەجەپلەنگەندە، بۇ ــ ئاللانىڭ ئىرادىسى، كۈچ پەقەت ئاللادىنلا كېلىدۇ دىسە، ئۇ نەرسىگە ئۇنىڭ كوزى تەگمەيدۇ، دىيىلگەن.

④ جاھىلىيەت دەۋرىدىكى ئەرەپلەر ئۇۋ قۇشلىرىنىڭ سولدىن ئوڭغا ۋە ئوڭدىن سولغا ئۇچۇشلىرىدىن شۇملىناتتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ھەدىستە ئۇلاردىن ھېچقانداق پايدا-زىيان كەلمەيدىغانلىغىنى بايان قىلدۇ.

⑤ جاھىلىيەت دەۋرىدىكى ئەرەپلەر، ئولۇكلەرنىڭ سوگەكلىرى ھۇقۇشقا ئايلىنىپ، ئوچى بارلاردىن ئوچ ئالىدۇ، دەپ ئېتىقاد قىلاتتى.

يوق①، ماخاۋ كېسىلىدىن خۇددى يولۇاستىن قاچقانىدەك قاچقىن.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئەگەر مېنىڭ ئوھۇد تېغىدەك ئالتۇنۇم بولىدىغان بولسا، قەرزىمگە بېرىشكە تېلىپ قالغىنىمدىن تاشقىرى، ئالىدىغان ئادەم تاپالايدىغانلا بولسام، ئۈچ كۈنگە قالماي ئۆنىكىدىن بىر دىنارمۇ قالدۇرماستىن ھەممىنى بېرىۋېتىشنى ئەلۋەتتە ياقتۇراتتىم.

غەيۋەت قىلماسلىق، ئادىل بولۇش، زۇلۇمغا ئۇچرىغۇچىنىڭ كەچۈرۈشى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سوزلىرىدىن تاللانغان دۇئالار ۋە داۋاملىق دۇئا قىلىپ تۇرۇشقا تەرغىپ قىلىش توغرىسىدا

ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: "بىر بىرىگىلارنىڭ غەيۋىتىنى قىلماڭلار②، سىلەرنىڭ بىرىگىلار ئۈزىنىڭ ئولگەن قېرىندىشىنىڭ گوشىنى يېيىشنى

---

① جاھىلىيەت دەۋرىدىكى ئەرەپلەر، سەپەر ئېيى ھادىسە ـ بالا، پىتنە ـ پاسات كوپ يۈز بېرىدىغان ئاي دەپ گۇمان قىلىشاتتى.

② ئىسلام ئولىمالىرىنىڭ بىرىدىڭ قارىشىچە، غەيۋەت قەتئى ھارام قىلىنىپ چەكلەنگەن نەرسە، ئۇ ئوچۇق ـ ئاشكارا بۇزۇقچىلىق قىلمايدىغان بىر مۇسۇلماننىڭ كەينىدە ئۇنىڭ يامان گېپىنى قىلىشتىن ئىبارەت، كوز يۇمۇشلاش ياكى يېزىش ياكى ئىشارەت بىلەن بولسىمۇ.

ياقتۇرامدۇ؟ ئۇنى ياقتۇرمايسىلەر، ئاللادىن قورقۇڭلار، ئاللا تەۋبىنى بەكمۇ قوبۇل قىلغۇچىدۇر ۋە ناھايىتى مېھرىۋاندۇر.....” (سۈرە ھۇجرات، 12 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـــ ت)

ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: ”ئاللا ھەقىقانى بولۇشقا ①، ئېھسان قىلىشقا ②، خىش ـ ئەقرىبالىرىغا سىلە ـ رەھىم قىلىشقا بۇيرۇيدۇ، گۇناھلاردىن، ناچار قىلىقلاردىن ۋە زۇلۇمدىن مەنئى قىلىدۇ، ئاللا سىلەرگە نەسىھەت قىلىدۇ، ئاللانىڭ نەسىھىتىنى قوبۇل قىلغايسىلەر.“ (سۈرە نەھل، 90 ـ ئايەت. ـــ ت)

ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: ”ئاشكارا ياكى مەخپى ھالدا قايسى بىر ياخشىلىقنى قىلساڭلار، ياكى بىرەر يامانلىقنى كەچۈرسەڭلار، ئاللانىڭ ئەخلاقىنى ئۆزلەشتۈرگەن بولىسىلەر، ئاللا ھەقىقەتەن ئەپۇ قىلغۇچىدۇر، ھەقىقەتەن قادىردۇر③.“ (سۈرە نىسا، 149 ـ ئايەت. ـــ ت) يەنە ئاللاتائالا مۇنداق دېگەن: ”يامانلىقنىڭ جازاسى شۇنىڭغا ئوخشاش بىر يامانلىقتۇر. كىمكى ئەپۇ قىلىدىكەن ۋە ئەپلىشىش يولىنى تۇتىدىكەن، ئۇنىڭ ئەجرىنى ئاللا ئوزى بېرىدۇ، ئاللا زۇلۇم قىلغۇچىلارنى ياخشى كورمەيدۇ، ئۇچرىغان زۇلمى ئۇچۇن ئىنتىقام

---

① زۇلۇم قىلماسلىق ۋە ھەقدارنىڭ ھەققىنى جايىغا قارار تاپقۇزۇش.

② كىشىلەرگە ياخشىلىق قىلىش، دىنىي ۋە دۇنياىلىق ئىشلارنى ۋايىغا يەتكۇزۇپ ئىشلەش.

③ ئاللا سىلەردىن ئوچ ئېلىشقا تولۇق قۇدرەتلىك بولۇپ تۇرۇقلۇقمۇ سىلەرنى كەچۇرۇپ تۇرىدۇ، سىلەرمۇ شۇنداق قىلىشقا تېگىشلىك. بۇ بوزەك قىلىنغانلارنى ئەپۇ قىلىشقا تەرغىپ قىلغانلىقتۇر.

www.uyghurkitap.com

ئالغانلارنى جازالاشقا ھىچ يول يوق. پەقەت ناھەق رەۋىشتە كىشىلەرگە زۇلۇم قىلغانلارنى، زىممىدا بۇزغۇنچىلىق قىلغانلارنى جازالاشقا يول بارکى، ئۇلار قاتتىق ئازاپقا دۇچار بولىدۇ. يەتكەن ئەزىيەتكە سەۋرى قىلىش، قادىر تۇرۇقلۇق، زۇلۇم قىلغۇچىدىن ئىنتىقام ئالماسلىق ئەڭ بۇيۇك ئىشلاردۇر①." (سۈرە شۇرا، 40 — 43 — ئايەتلەر. — ت)

ئاللاتائالا يەنە مۇنداق دېگەن: "ئاللا بىرىگىلارنى بىرىگىلاردىن ئارتۇق قىلىپ بەرگەن نەرسە ئۇچۇن ھەسەت قىلمىشماڭلار، مەيلى ئەرلەر بولسۇن، مەيلى ئاياللار بولسۇن، ئۇلار قىلغان ئەمەللىرىدىن ھەسسىدار بولىدۇ. ئاللانىڭ پەزلىـكەرىمىدىن سوراڭلار، ئاللا ھەقـقەتەن ھەر بىر نەرسىنى بىلىپ تۇرىدۇ." (سۈرە نىسا، 32 ـ ئايەت. — ت)

---

① ھىكايە قىلىنىدۇكى، ھەسەن رەھىمەھۇللاھۇ (ئاللا ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن)نىڭ يېنىدا بىر ئادەم يەنە بىر ئادەمنى تىللىغان، تىللانغان ئادەم ئاچچىغىنى ئىچىگە يۇتۇپ، تەرلەپ كېتىپ تەرىنى ئېرتىپ ئولتۇرغان، ئاندىن مەزكۇر ئايەتنى ئوقۇغان. ھەسەن: ئادانلار بۇ ئايەتكە ئەمەل قىلمىغان بىلەن، بۇ ئادەم ئۇنى چۈشەنگەن ۋە ئۇنىڭ مەزمۇنىنى تونۇپ يەتكەن، دېگەن. بەزىدە ئىش بۇنىڭ ئەكسىچىمۇ بولىدۇ. دېمەك، ئەپۇ قىلماسلىق ياخشى سانىلىدۇ، يەنى زۇلۇمنىڭ ئەۋج ئېلىپ كېتىشىنى چەكلەشكە ۋە زۇلۇمنىڭ ئامىلىنى قۇرۇتۇشقا زورۇرىيەت تۇغۇلغانىدا شۇنداق بولىدۇ. ئى ئاللا، پەيغەمبىرىڭنىڭ بۇ گوھەر ياڭلىغ ھەدىسلىرىنى كوچۇرۇپ تارقاتقۇچى ۋە دۇئالارنى كوچۇرگۇچى ئەرزىمەس خار بەندەڭ مۇستەفا ئىبنى مۇھەممەد ئەمارەنى كەچۇرگىن، ئۇنى سېنىڭ ياخشى بەندىلىرىڭ ۋە مۇسۇلمانلار بىلەن بىرلىكتە سېنىڭ رەھمىتىڭ دائىرىسىگە كىرگۇزگىن، دۇئايىمنى قوبۇل قىلغىن.
ئى ئاللا، مەن ئاجىز بەندەڭ، مېنى ياخشىلىققا، رازىلىغىڭغا ۋە ئېھسانىڭغا

ئاللاتا ئالا يەنە مۇنداق دىگەن: "رەببىگلار، ماڭا دۇئا قىلىڭلار، ئىجابەت قىلىمەن، دىدى" (سۈرە مۇئمىن، 60 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.ـــت).

ئاللاتائالا مۇنداق دىگەن: "رەببىگلارغا يالۋۇرغان ھالدا ۋە يوشۇرۇن ھالدا دۇئا قىلىڭلار، ئاللا ھەققەتەن دۇئادا ھەددىدىن ئاشۇرۇۋەتكەنلەرنى ياخشى كورمەيدۇ." (سۈرە ئەئراف، 55 ـ ئايەت. ـــ ت) (توۋلاپ ۋاقىراپ دۇئا قىلىش، نامۇۋاپىق ياكى غەيرى مۇمكىن نەرسىلەرنى سوراش ياكى گۇنا ئىشلارنى قىلىشقا ياردەم سوراش ھەددىدىن ئاشۇرۇۋەتكەنلىك بولىدۇ.). ئاللاتائالا مۇنداق دىگەن: "يەنىدىلىرىم سەندىن مەن توغرىلىق سورىسا، ئېيتقىنكى، مەن ئۇلارغا يېقىن، ماڭا دۇئا قىلغانلارنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىمەن....." (سۈرە بەقەرە، 186 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ـــ ت)

ئاللاتائالا مۇنداق دىگەن: "مۇزتەر (ئېغىرچىلىقتا قالغان. ـــ ت)

مۇڭەپپەق قىلىشكىنى، ئاقۇبەتسىنى بەختلىك قىلىشكىنى، قىلغان تائىتىمگە يار ـ يولەك بولۇشۇكىنى، سېنىڭ ئۇلۇغ جامالىكىنى كورۈشتىن بەھرىمەن قىلىشكىنى ئۈمىت قىلىمەن. سېنىڭ ئىلتىپاتىڭ بىلەن بۇ خىزمىتىمنى رىياسىز، خالىس، سەن ئۈچۈنلا رەسۇلۇللانىڭ ھەدىسلىرىنى تارقىتىش ۋە دىنغا ياردەم بېرىش مەقسىدىدە قىلغان بولغايمەن. مېنىڭ ئىلمىمنى ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ ئىلمىنى زىيادە قىلغايسەن، سېنى پاك دەپ ئېتىقات قىلىمەن. بىز پەقەت سەن بىلدۇرگەن نەرسىلەرنىلا بىلىمىز، سەن ھەققەتەن ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچى دانادۇرسەن.

بۇ كىتاپ 1340 ـ ھىجرىيە رەجەپ ئېيىنىڭ 7 ـ كۈنى تاماملاندى، يۇقۇرىدىكى دۇئاغا ئائىت ئۇلۇغ ئايەتلەرنى ئالىنىڭ پەزلى ـ كەرىمىنى تىلەپ، تەۋرۈك يۇزىسىدىن بۇ يەردە كەلتۈردۇم، شۇنىڭدەك يۇقۇرقى ئايەتلەرگە ئۇلاپ بېرىلگەن دۇئا ھەدىسلىرىنىڭ 1 ـ دىن 17 ـ گىچە بولغان قىسمىنى «رىياز ئۇسسالىھىن» («ياخشىلارنىڭ باغچىسى») دىگەن كىتابتىن ئالدىم.

ئادەم دۇئا قىلغان چاغدا، ئۇنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلىدىغان ۋە ئېغىر چىلىقنى كوتىرىۋېتىدىغان كىم.....” (سۈرە نەمل، 63-ئايەتنىڭ بىر قىسمى. ــ ت)

نۇئمان ئىبنى بەشىر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: دۇئا قىلىشنىڭ ئوزى ئىبادەتتۇر. (بۇنى ئەبۇ داۋۇد ۋە تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.)

(1) ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەپ رىۋايەت قىلىدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىلىدىغان ئەڭ كوپ دۇئاسى: رەببىمىز ئاللا، بىزگە دۇنيادا ياخشىلىق ئاتا قىلغىن، ئاخىرەتتىمۇ ياخشىلىق ئاتا قىلغىن، بىزنى دەۋزەخ ئازابىدىن ساقلىغىن، دېگەندىن ئىبارەت ئىدى. (بۇنى بۇخارى ۋە مۇسلىم رىۋايەت قىلغان.)

(2) ئەمىر ئىبنى ئاس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئى دىللەرنى ئوزگەرتىپ تۇرغۇچى ئاللا، دىللىرىمىزنى ساڭا تائەت قىلىشقا ئوزگەرتكىن. (بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان.)

(3) ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئېغىر ئەھۋالدا قېلىشتىن، بەختسىزلىككە دۇچار بولۇپ قېلىشتىن، بالا-قازاغا يولۇقۇشتىن ۋە دۇشمەنلەرنى خوش قىلىدىغان ئىشقا دۇچار بولۇشتىن ئاللا بىلەن پانا تىلەڭلار. (بۇنى بۇخارى ۋە مۇسلىم رىۋايەت قىلغان.)

(4) ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ماڭا: ئى ئاللا، مېنى ھىدايەت قىلغىن ۋە

توغرا ئادەم قىلغىن دىگىن، دىگەن. (يەنە بىر رىۋايەتتە) ئى ئاللا، سەندىن ھىدايەتنى ۋە توغرىلىقنى سورايمەن، دەپ ئېيتقىن دىگەن. (بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان.)

(5) ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قىلغان دۇئاسىدا مۇنداق دەيتتى: ئى ئاللا، قىلغان ئەمەللىرىمنىڭ ياماناللىغىدىن ۋە قىلمىغان ئەمەللىرىمنىڭ ياماناللىغىدىن پانا تىلەيمەن. (بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان.)

(6) زەيد ئىبنى ئەرقەم رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيتتى: ئى ئاللا، سەن بىلەن ئاجىزلىقتىن، ھورۇنلۇقتىن، بىخىللىقتىن، بەك قېرىپ كېتىشتىن ۋە گور ئازابىدىن پانا تىلەيمەن. ئى ئاللا، نەپسىمنى تەقۋىدار قىلغىن، ئۇنى پاك قىلغىن، ئۇنى پەقەت سەنلا پاك قىلىسەن، سەن ئۇنى قوغدىغۇچىسەن ۋە سەن ئۇنىڭ ئىگىسى سەن. ئى ئاللا، سەن بىلەن پايدىسىز ئىلمىدىن، بوي سۇنماس دىلدىن، تويماس نەپستىن، ئىجابەت بولماس دۇئادىن پانا تىلەيمەن. (بۇنى مۇسلىم رىۋايەت قىلغان)

(7) ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنۇ سوزلەر بىلەن دۇئا قىلاتتى: ئى ئاللا، سەن بىلەن دەۋزەخنىڭ پىتنىسىدىن، دەۋزەخنىڭ ئازاۋىدىن، بايلىق ۋە كەمبەغەللىكنىڭ يامانلىقلىرىدىن پانا تىلەيمەن. (بۇنى ئەبۇ داۋۇد ۋە تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.)

(8) زىياد ئىبنى ئەلاقە تاغىسى قۇتبە ئىبنى مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق

www.uyghurkitap.com

دەيتتى: ئى ئاللا، سەن بىلەن ياماندىن ئەخلاقلاردىن، ياماندىن ئەمەللەردىن ۋە ھاۋايى ھەۋەسلەردىن پانا تىلەيمەن. (بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.)

(9) ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيتتى: ئى ئاللا، سەن بىلەن ئاق كېسەلدىن، روھىي كېسەلدىن، ماخاۋدىن ۋە ياماندىن ئاغرىقلاردىن پانا تىلەيمەن. (بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان.)

(10) ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيتتى: ئى ئاللا، سەن بىلەن ئاچلىقتىن پانا تىلەيمەن، ئاچ قېلىش نىسمە دېگەن ياماندىن، سەن بىلەن خىيانەتتىن پانا تىلەيمەن، خىيانەت قىلىش نىمە دېگەن ياماندىن. (بۇنى ئەبۇ داۋۇد رىۋايەت قىلغان.)

(11) ئىمران ئىبنى ھۇسەين رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىمرانىنىڭ ئاتىسى ھۇسەينگە دۇئا قىلىدىغان مۇنداق ئىككى سوزنى ئۇگتتىپ قويغان: ئى ئاللا، ھەق يولدا چىڭ تۇرۇشۇمنى مېنىڭ كۆڭلۈمگە سالغىن، نەپسىمنىڭ يامانلىغىدىن مېنى ساقلىغىن. (بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.)

(12) ئەبۇلفەزل ئابباس ئىبنى ئابدۇلمۇتتەلىب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ مۇنداق دەيدۇ: مەن، ئى رەسۇلۇللا، ماڭا ئاللاتائالادىن تىلەيدىغان بىرەر نەرسىنى ئۇگتتىپ قويساڭ، دىسەم، رەسۇلۇللا: ئاللادىن ئامانلىقنى تىلەگىلار، دىدى. بىرقانچە كۈن ئوتكەندىن كېيىن مەن يەنە بېرىپ: ئى رەسۇلۇللا، ماڭا ئاللاتائالادىن تىلەيدىغان بىرەر نەرسىنى ئۇگتتىپ قويساڭ،

دىسەم، ئۇ ماڭا: ئى ئابباس، ئى رەسۇلۇللانىڭ تاغىسى، دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ئاللادىن ئامانلىقنى تىلەڭلار، دىدى. (بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.)

(13) شەھر ئىبنى ھەۋشەبدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، ئۇ ئۇممۇ سەلەمە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن: ئى مومىنلەرنىڭ ئانىسى، سېنىڭ قېشىڭدىكى چاغدا رەسۇلۇللانىڭ كويرەك قىلىدىغان دۇئاسى نىمە ئىدى؟ دەپ سورىغاندا، ئۇممۇ سەلەمە: رەسۇلۇللانىڭ كويرەك قىلىدىغان دۇئاسى، ئى دىللەرنى ئوزگەرتىپ تۇرغۇچى ئاللا، قەلبىمنى سېنىڭ دىنىڭدا ئىزچىل قىلغىن، دىگەنىدىن ئىبارەت ئىدى دەپ جاۋاپ بەرگەن. (بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.)

(14) ئەبۇ دەردا رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: مۇنۇ دۇئا داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ قىلىدىغان دۇئالىرىنىڭ جۇملىسىدىن ئىدى: ئى ئاللا، مەن سەندىن سېنىڭ مۇھەببىتىڭنى، ساڭا مۇھەببەت باغلىغانلارنىڭ مۇھەببىتىنى سورايمەن ۋە سېنىڭ مۇھەببىتىڭگە ئېرىشتۇرىدىغان ئەمەلنى سورايمەن. ئى ئاللا، سېنىڭ مۇھەببىتىڭنى ماڭا مېنىڭ ئوزەمدىنمۇ، خىش-ئەقرىبالىرىمدىنمۇ ۋە مۇزدەك سۇدىنمۇ سۇيۇملۇك قىلغىن. (بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.)

(15) ئەنەس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: دۇئايىڭلارنى يازەلجەلالى ۋەلئىكرام (ئى ئەزەمەتلىك ۋە ھورمەتلىك ئاللا) دىگەن سوز بىلەن باشلاڭلار. (بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.)

(16) ئەبۇ ئۇمامە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق

دەيدۇ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نۇرغۇن دۇئا قىلىدى، ئۇنىڭدىن ھېچ نەرسىنى تۇتۇۋالالماي، ئى رەسۇلۇللا، نۇرغۇن دۇئا قىلىدىڭ، ئۇنىڭدىن ھېچ نەرسىنى تۇتۇۋالالمىدۇق، دىدۇق. رەسۇلۇللا مۇنداق دىدى: دۇئانىڭ بارلىق مەزمۇنىنى ئوز ئىچىگە ئالىدىغان بىر دۇئانى ساڭا ئېيتىپ بېرەي، مۇنداق دېسەڭ بولىدۇ: ئى ئاللا، سەندىن سېنىڭ پەيغەمبىرىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام سورىغان نەرسىلەرنىڭ ياخشىسىنى سورايمەن، سېنىڭ پەيغەمبىرىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام سەن بىلەن پانا تىلىگەن نەرسىلەرنىڭ يامىنىدىن پانا تىلەيمەن. مەدەت سەندىنلا سورىلىدۇ. ھەرقانداق چارە-تەدبىر ۋە كۈچ-قۇۋۋەت ئاللانىڭ خاھىشى بىلەنلا بارلىققا كېلىدۇ. (بۇنى تىرمىزى رىۋايەت قىلغان.)

(17) ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ رىۋايەت قىلىپ مۇنداق دىگەن: بۇ دۇئا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قىلىدىغان دۇئالىرىنىڭ جۇملىسىدىن ئىدى: ئى ئاللا، سەندىن سېنىڭ رەھمىتىڭگە ئېرىشتۈرىدىغان نەرسىلەرنى، مەغپىرىتىڭگە سەۋەپ بولىدىغان نەرسىلەرنى سورايمەن، ھەر بىر گۇناھىن ساق بولۇشنى، ھەر بىر ياخشىلىقنى قولغا كەلتۈرۈشنى، جەننەتنىڭ قولغا كېلىشىنى، دەۋزەخىتىن نىجات تېپىشنى سورايمەن. (بۇنى ھاكىم رىۋايەت قىلغان.)

ئى ئاللا، يېتەكچىمىز مۇھەممەدگە ۋە ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىاتلىرىگە ئەزەلدىن تائەبەت كېچە ھەر دائىم رەھمەت قىلىپ تۇرغىن ۋە ئۇلارنى ئامان قىلىپ تۇرغىن①.

---

① بۇ دۇرۇد بەزى ئەۋلىيالار تەرىپىدىن تۇزۇلگەن.

(18) ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيتتى: ئى ئاللا، مەن سەن بىلەن ئىتتىپاقسىزلىقتىن، مۇناپىقلىقتىن ۋە ئەخلاقسىزلىقتىن پانا تىلەيمەن.

(19) شىتىر ئىبنى شەكىل ئاتىسىدىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مۇنداق دېگەنلىگىنى رىۋايەت قىلىدۇ: ئى ئاللا، سەن بىلەن قۇلىغىمنىڭ يامانلىغىدىن، كوزۇمنىڭ يامانلىغىدىن، تىلىمنىڭ يامانلىغىدىن، قەلبىمنىڭ يامانلىغىدىن ۋە جان يېرىمنىڭ يامانلىغىدىن پانا تىلەيمەن.

(20) ئىمران ئىبنى ھۇسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئى ئاللا، ھەق يولدا چىڭ تۇرۇشۇمنى مېنىڭ كۆلۈمگە سالغىن، نەپسىمنىڭ يامانلىغىدىن مېنى ساقلىغىن.

(21) ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئى ئاللا، سېنىڭ رازىلىغىڭ ئارقىلىق غەزىۋىڭدىن پانا تىلەيمەن، سېنىڭ قوغدىشىڭ بىلەن سېنىڭ ئازاۋىڭدىن پانا تىلەيمەن. سەن بىلەن سېنىڭ دەۋزىخىڭدىن پانا تىلەيمەن، سەن ئۆزەڭگە سانا ئېيتقانىدەك مۇكەممەل رەۋىشتە سانا ئېيتىشتىن ئاجىزمەن.

(22) ئابدۇللا ئىبنى ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئى ئاللا، سەن بىلەن بەرگەن نېمىتىڭنىڭ ئۆزۈلۈپ قېلىشىدىن، ئامانلىغىمنىڭ ئۆزگىرىپ قېلىشىدىن، تۇيۇقسىز جازالىشىڭدىن ۋە جىمى غەزەپلىرىڭدىن پانا تىلەيمەن.

(23) ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، ماڭا بىلدۇرگەن نەرسەگدىن مېنى پايدىلاندۇرغىن، ماڭا پايدىلىق نەرسىلەرنى بىلدۇرگىن ۋە ئىلمىمنى زىيادە قىلغىن، قايسى ھالدا بولمايى، ئاللاغا شۈكرى قىلمەن ۋە ئەھلى دەۋزەخنىڭ ھالىدىن ئاللا بىلەن پانا تىلەيمەن.

(24) ئەبۇ مالىك رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، مېنى، مەغپىرەت قىلغىن، ماڭا رەھمى قىلغىن، مېنى ھىدايەت قىلغىن، مېنى سالامەت قىلغىن ۋە ماڭا رىزق بەرگىن.

ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، گۇناللىرىمنى مەغپىرەت قىلغىن، ھويلامتى كەڭ قىلغىن ۋە رىزقىمنى بەرىكەتلىك قىلغىن.

(26) ئەلى رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، ھالال نەرسەڭ ئارقىلىق مېنى ھارامدىن بىھاجەت قىلغىن، پەزلى-مەرھىمىتىڭ بىلەن مېنى ئۇزەگدىن غەيرىدىن بىھاجەت قىلغىن.

(27) ئابدۇللا ئىبنى مەسئۇد رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، سېنىڭ توغرا يولغا يېتەكلىشىڭنى، تەقۋىدار قىلىشىڭنى، ھارامدىن پاك قىلىشىڭنى ۋە باي قىلىشىڭنى تىلەيمەن.

(28) ئومەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، بىزگە بەرگىنىڭنى زىيادە قىلغىن، كېمىتىۋەتمىگىن، بىزنى ئەزىز قىلغىن، خار قىلمىغىن، بىزگە ئاتا قىلغىن، بىزنى مەھرۇم قىلمىغىن، بىزنى ئۇستۇن قىلغىن، تۆۋەن قىلمىغىن، بىزنى مەمنۇن قىلغىن ۋە بىزدىن رازى بولغىن.

(29) ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، سەن بىزدىن پەقەت ئۆزەڭنىڭ ياردىمى بىلەنلا قىلالايدىغان نەرسىلەرنى تىلىدىڭ، ئى ئاللا، بىزگە ئۇلارنىڭ ئىچىدىن سېنى بىزدىن رازى قىلىدىغان نەرسىلەرنى بەرگىن.

ئى ئاللا، بىزگە بىزنى سېنىڭ ئالدىڭدا گۇناكار بولۇشتىن توسىدىغان قورقۇنچ ئاتا قىلغىن، بىزنى جەننىتىڭگە ئېرىشتۇرىدىغان تائەت-ئىبادىتىڭگە مۇيەسسەر قىلغىن، بىزگە دۇنيانىڭ بالايى-ئاپەتلىرىنى مەنسىتمەيدىغان ئىشەنچ ئاتا قىلغىن، مادامكى جېنىمىزنى ئېسەن قالدىڭكەنسەن، بىزنى قۇلاقلىرىمىزدىن، كوزلىرىمىزدىن ۋە كۆچ-قۇۋۋىتىمىزدىن بەھرىمەن قىلغىن، ھاياتىمىز بويىچە بىزنى شۇ ئىشەنچىتىن ئايرىمىغىن، بىزگە زۇلۇم قىلغانلاردىن ئوچىمىزنى ئالدىغان قىلغىن، دۇشمەنلىرىمىزگە قارشى بىزگە ياردەم بەرگىن، بېشىمىزغا كېلىدىغان پىشكەللىكنى دىنىي جەھەتتە كەلتۈرمىگىن، دۇنيانى ئەڭ چوڭ غېمىمىز ۋە بىلىمىمىزنىڭ چېكى قىلمىغىن، سەندىن قورقمايدىغان، بىزگە رەھىم قىلمايدىغان ئادەمنى گۇنالىرىمىز تۈپەيلىدىن بىزگە مۇسەللەت قىلمىغىن.

(30) ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى،

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، ئىشىمنىڭ قوغدىغۇچىسى بولغان دىنىمنى ياخشى قىلغىن، مېنىڭ ياشايدىغان بۇ دۇنيايىمنى ياخشى قىلغىن، قايتا تىرىلدىغان ئۇ دۇنيايىمنى ياخشى قىلغىن، ياخشىلىققا قالغاندا ھاياتىمنى زىيادە قىلغىن، يامانلىققا قالغاندا ئولۇمىمنى راھەت قىلغىن.

(31) ئائىشە رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، مېنى مەغپىرەت قىلغىن، ماڭا رەھىم قىلغىن ۋە مېنى ئاخىرەتتە پەرىشتىلەر، پەيغەمبەرلەر، ئەۋلىيالار، شەھىتلەر ۋە ياخشى بەندىلەر بىلەن بىر يەردە قىلغىن.

(32) بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، مېنى شۇكرى قىلغۇچى قىلغىن، مېنى سەۋرى قىلغۇچى قىلغىن، مېنى ئۆزەمگە كىچىك، كىشىلەرگە چوڭ كورسەتكىن.

(33) ئەبۇ بۇرەيدە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، مەن ھەقىقەتەن سەن بىلەن سورايمەنكى، سەندىن باشقا ھىچ ئىلاھ يوق، ئاللا بىردۇر، ئاللاغا ھەممە مۇھتاجدۇر، ئۇنىڭ ئەۋلادى بولغان ئەمەس، ئاتا-ئانىسى بولغان ئەمەس ۋە ھىچ كىشى ئۇنىڭغا تەڭداش ئەمەس.

(34) ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنىدۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە سەندىن ئامانلىق تىلەيمەن.

ئائشه رەزىيەللاھۇ ئەنھادىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، سەن ئەپۇ قىلغۇچىدۇر- سەن، كەرەملىكىدۇرسەن، ئەپۇنى دوست تۇتىسەن، مېنى كەچۈرگىن.

(35) ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىندۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دىگەن: ئى ئاللا، مېنىڭ بەدىنىمنى سالامەت قىلغىن، كوزۇمنى ساق قىلغىن، كوزۇمنى مەن ئولگىچە ساق قىلغىن، مۇلايىم-كەرەملىك بىر ئاللادىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوق، بۇيۇك ئەرشنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللانى نۇقسانلاردىن پاك ھىساپلايمەن. جىمى مەدھىيە پۈتۈن ئالەملەرنىڭ تەربىيىچىسى ئاللاغا خاستۇر①.

ئەمدى بۇ يەردە قەلبىمنى تەۋرىتىشتىن توختايمەن. سەۋەبلىك- لىرىمگە ئاللادىن مەغپىرەت تىلەيمەن، باشتىن-ئاخىر ئاللاغا شۈكرى قىلىمەن، يېتەكچىمىز پەيغەمبەر مۇھەممەدگە، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋاباتى- لىرىغا ۋە ساھابىلىرىگە ئاللانىڭ رەھمەتلىرى ۋە ئامانلىقلىرى بولسۇن.

---

① 18 - دىن 35 - گىچە بولغان دۇئا ھەدىسلىرىنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن رىۋايەت قىلىنغان تۇرلۇك كىتاپلاردىكى دۇئالاردىن تاللاپ ئالدىم.

ئۇيغۇر كتاب توربېكىتى
ئۇيغۇرچە كتابلارنىڭ يېڭى ئادرېسى
www.uyghurkitap.com

بۇ كىتابتا ئۇچرايدىغان ئايرىم چۈشىنىكسىز سۆزلەرگە ئىزاھ

ئالمى غەيپ	روھانى ئالەم، سەزگۈ ئەزالىرى ئارقىلىق بىلگىلى بولمايدىغان ئالەم
ئاسى	گۇناكار بولغۇچى، ئازغۇچى
باتىل	ناتوغرا، بىكار، بىھۇدە
بالىغ	بالاغەتكە يەتكەن، ياش قورامىغا يەتكەن
پارىڭ بولماق	بوشىماق، بىكار بولماق
پەجۋەخ	تەقۋىدار
پەتھى قىلىش	ئىشغال قىلىش، ئىگىلەش، ئېلىش
پەزلى	ئىلتىپات، مەرھەمەت، پەزىلەت
پىتنە	توغرا يولدىن ئازماق، گۇناھ، سىناق
تەلىغ قىلماق	يەتكۈزمەك، ئۇقتۇرماق
تەرىر	ئۇرۇش، تىللاش، شەرىەت تەرىپىدىن بېرىلىدىغان تەن جازاسى
تەسبىھ ئېيتماق	ئاللانى پاك دەپ بىلىش، سۇبھاناللا دەپ ئېيتىش
تەلبىيە	جاۋاپ قايتۇرۇش، ئاۋاز قوشۇش، ھەج ۋاقتىدا ئوقۇلىدىغان مەلۇم دۇئا
تەۋبىق	ئىناپقا كەلمەك، لايىقلاشتۇرۇش، مۇۋاپىقلاشتۇرۇش، يارىشىش، توغرا يولغا كىرىش
تەۋھىد	بىر دەپ بىلمەك، ئاللا بىر دەپ ئېتىقات قىلماق

جايىز	رۇخسەت قىلىنغان، دۇرۇس
جىھاد	جەڭ، ئۇرۇش، دىن ئۈچۈن ئۇرۇشۇش
چارگاھ	كىرىش چەكلەنگەن جاي
خۇتبە	جۈمە نامىزىدا ئىمام مۇنبەردە تۇرۇپ قىلىدىغان سوز (ئوقۇيدىغان دۇئا)
خىش ـ ئەقرىبا	ئۇرۇق ـ تۇققان ۋە يېقىنلىرى
ھېيزى قىلىش	يادلىۋېلىش، ياد ئېلىش
ھەمدۇ ـ سانا	مەدھىيە، ماختاش
ھىجرەت قىلماق	كوچمەك، يوتكەلمەك
ھىدايەت	ھەق يول، توغرا يول ئىزدەش، توغرا يولغا كىرىش
رىدا	ئەرەپلەرنىڭ يەكسىز تونى، پىلاش
رىيا	بىرەر ئىشنى باشقىلار كورسۇن دەپ قىلىش
راۋى	رىۋايەت قىلغۇچى
زىكرى قىلماق	يادلىماق، تىلغا ئالماق، ئەسلىمەك
سائىل	سوريغۇچى، نەرسە تىلىگۈچى
سەھىھ	توغرا، راست
سەلىب	كىرىست بەلگىسى
سىلە ـ رەھىم	مېھرى ـ شەپقەت قىلماق
سۇخەنچى	گەپ توشۇغۇچى
شاپائەت قىلماق	ئاراتۇرماق، تىلىۋالماق، ئارىغا چۈشمەك
شەررى	يامانلىق، بۇزۇقلۇق
شەقى	بۇزۇق، يامان، ئەسكى، بەتبەخت، بىتەلەي
قەبزى روھ قىلماق	جېنىنى ئالماق، جاننى تەندىن جۇدا قىلماق
قۇببە	گۈمبەز
فىقھى	شەرىەت ئىلمى
گۇناھى كەبىرە	چوڭ گۇناھ، ئېغىر گۇناھ
گۇناھى سەغىرە	كىچىك گۇناھ، يېنىك گۇناھ

www.uyghurkitap.com
ئۇيغۇر كىتاپ تور بېكىتى
ئۇيغۇرچە كىتاپلارنىڭ بىرىكى تارتىسى

گۈمراھ	يولدىن ئازغان، ئاداشقان
مالامەت	ئەيىپلەش، كايىش
مەبۇد	ئىبادەت قىلىنغۇچى، خۇدا
مەغپىرەت قىلماق	كەچۈرمەك، ئەپۇ قىلماق، گۇناھىدىن ئۆتمەك
مۇقەسسىر	قۇرئاننى شەرھىلىگۈچى
مۇستەھەق	ھەقلىق، لايىق
مۇشرىك	ئاللاغا شېرىك كەلتۈرگۈچى، كوپ خۇداغا ئېتىقات قىلغۇچى
مۇشەررەپ بولماق	شەرەپ بىلەن ئېرىشمەك
مۇلاقات بولماق	ئۇچراشماق، كورۈشمەك
مۇبەددەل قىلماق	ئوزگەرتمەك
نازىل بولماق	چۈشمەك
نەپلى (نەفلى) ناماز	پەرز نامازنىڭ سىرتىدىكى ناماز
نەپلى روزا	پەرز روزىنىڭ سىرتىدىكى روزا
ئەرابى	قىرلىق ئەرەپ، تاغلىق چارۋىچى ئەرەپ
ئەرەسات	مەھشەرگاھ، قىيامەت كۈنى ئىنسانلار جەم بولىدىغان مەيدان
ئەزىيەت	زىيان ـ زەخمەت
ئەھكام	ھوكۇم، قارار، بەلگىلىمە
ئەمەل	ئىش، ھەركەت، دىنىنىڭ كورسەتمىسى بويىچە قىلىنغان ئىش
ئىستىغفار ئېيتماق	گۇناھىنىڭ كەچۈرۈلۈشىنى تىلىمەك
كاپارەت	مەلۇم گۇناھنى يۇيۇش ئۈچۈن بېرىلىدىغان سەدىقە، تۆتۈلىدىغان روزا قاتارلىقلار
كاھىنلىق	پالچىلىق
كۆپرىلىق قىلماق	ئىمەتنى ئىنكار قىلماق، ناشكورلۇق قىلماق
كەلىمە	سوز
غەسلى قىلماق	مېيىتنى يۇماق

本书根据埃及幸福出版社1929年(伊斯兰教历1348年)第3版阿拉伯文版翻译出版.

بۇ كىتاپ مىسىر بەخت نەشرىياتى تەرىپىدىن 1929 ـ يىلى (ھىجرىيىنىڭ 1348 ـ يىلى) نەشر قىلىنغان ئۈچىنچى 3 ـ نەشرىگە ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى.

سائەھمۇلبۇخارى جەۋھەرلىرى ۋە قەستەلانى شەرھى

تۈزگۈچى: مۇستەفا مۇھەممەد ئەمارە [مىسىرلىق]

تەرجىمە قىلغۇچى: مۇھەممەت سالىھ

تەرجىمىنىڭ مەسئۇل مۇھەررىرى: خوجائابدۇللا ئوسمان

مەسئۇل كوررېكتور: رىشىت ۋاھىدى

مىللەتلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى

شىنخۇا كىتابخانىسى تەرىپىدىن تارقىتىلىدۇ

مىللەتلەر باسما زاۋۇدىدا بېسىلدى

1981 ـ يىل 10 ـ ئايدا 1 ـ قېتىم نەشر قىلىندى

1981 ـ يىل 10 ـ ئايدا بېيجىڭدا 1 ـ قېتىم بېسىلدى

قاتتىق مۇقاۋا لىغىنىڭ باھاسى: 2.50 يۈەن

ئاددى مۇقاۋا لىغىنىڭ باھاسى: 1.60 يۈەن

ئۇيغۇر كتاب توربىتى
ئۇيغۇرچە كتابلارنىڭ بىرىنچى تارقىتىش
www.uyghurkitap.com

布哈里圣训实录精华

（维吾尔文）

〔埃及〕穆斯塔法·穆·艾玛热编

买买提·赛来译

呼甲阿不都拉校订

热西提瓦依提校对

民族出版社出版　新华书店发行

民族印刷厂印刷

开本，850×1168毫米1/32　印张，14 5/8

1981年10月第1版

1981年10月北京第1次印刷

精装本印数：00001—60,000册　定价：2.50元

平装本印数：00001—90,000册　定价：1.60元

书号：M2049(4)22